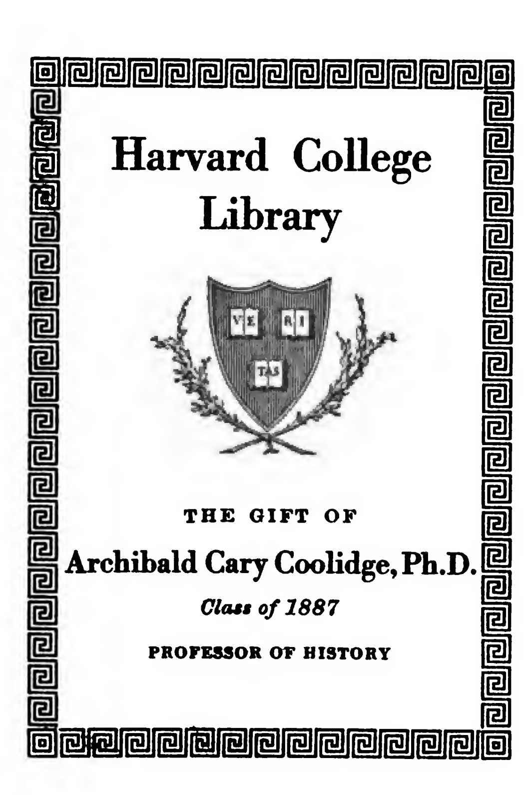
Harvard College
Library
VE RI TAS
THE GIFT OF
Archibald Cary Coolidge, Ph.D.
Class of 1887
PROFESSOR OF HISTORY

АРХЕОГРАФИЧЕСКІЙ СБОРНИКЪ

ДОКУМЕНТОВЪ

ОТНОСЯЩИХСЯ КЪ ИСТОРІИ СѢВЕРОЗАПАДНОЙ РУСИ

ИЗДАВАЕМЫЙ

ПРИ УПРАВЛЕНІИ ВИЛЕНСКАГО УЧЕБНАГО ОКРУГА.

ТОМЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

ВИЛЬНА.

Печатня А. Сыркина.

—

1867.

HARVARD COLLEGE
4 AUG 1924
LIBRARY

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Въ четвертый [1]) томъ вошло 108 документовъ, которые могутъ быть подведены подъ слѣдующія рубрики:

I. Церковные документы.

а) Огражденіе Православія отъ притѣсненій (№№ 49, 54 и 57). Въ концѣ XVI в. [2]), Литовскому канцлеру Остафею Воловичу подалъ жалобу священникъ Половецкой Михайловской церкви на нѣкоего Марка Θеодоровича, который, вопреки декрету канцлера, наносилъ ущербъ и церкви и священнику, отнимая отъ нихъ фундушовыя земли. Для разбора дѣла на мѣстѣ, Воловичъ послалъ Виленскаго каноника, ксендза Яна Суходольскаго, который, «видечи кривду церковную, зоставилъ при

[1]) Къ изданнымъ четыремъ томамъ, которыми оканчивается возложенное б. Попечителемъ Виленскаго Учебнаго Округа, Тайнымъ Совѣтникомъ Иваномъ Петровичемъ Корниловымъ, на Гильтебрандта, Елеонскаго и Миротворцева порученіе (см. предисловіе къ I тому), приготовляется томъ *дополнительный* (сюда войдутъ: 1) акты, необходимо дополняющіе или объясняющіе уже напечатанные; 2) замѣтки; 3) описательный указатель именъ, лицъ и предметовъ; 4) краткій объяснительный указатель древнихъ западнорусскихъ реченій, и 5) палеографическіе снимки).

[2]) До 1584 г. Листъ Воловича, напечатанный подъ № 49, не имѣетъ полнаго года, а только: «тисеча пятсотного . . .» Остафей Воловичъ, какъ извѣстно, скончался въ 1584 г. (Herbarz Нѣсецкаго, IX, 415).

церкви святой» морги, огороды и застѣнокъ, и написалъ обо всемъ этомъ подробный листъ (письмо) къ священнику. Въ послѣдствіи листъ Воловича былъ явленъ въ Берестейской капитулѣ. Составъ капитулы былъ слѣдующій: председатель — игуменъ и протопопъ Берестейскій; члены: Кобринскій протопопъ, и три Берестейскіе священника церквей Спасской, Воскресенской и Троицкой, и секретарь—Берестейскій Михайловскій священникъ.

Въ 1642 году, Польскій король Владиславъ IV далъ приказъ уніатскому Кіевскому митрополиту Антонію Селявѣ не притѣснять Дисненскихъ православныхъ мѣщанъ. Дѣло это началось такъ: уніаты задумали отнять у Православныхъ Дисненскую Воскресенскую церковь. Король послалъ въ Дисну своего дворянина, который, разслѣдовавъ дѣло, нашелъ, что право на эту церковь—за православными. Король утвердилъ это рѣшеніе и повелѣлъ митрополиту, чтобы ни онъ, ни его тамошніе намѣстники (субституторы) не чинили православнымъ ни какого препятствія (praepediis) въ отправленіи богослуженія. Но, вѣроятно, Селява ослушался королевскаго повелѣнія, потому что Владиславъ IV нашелъ нужнымъ, въ слѣдующемъ году, подтвердить свое прошлогоднее повелѣніе.

Съ XVIII в., со временъ императора Петра I, польское правительство стало обращать большее вниманіе на положеніе православныхъ въ Литвѣ. Это вліяніе русскаго правительства на польское особенно рельефно [1]) видно въ торжественномъ манифестѣ Августа II (1720 г.), подтвержденномъ сыномъ его Августомъ III (1736 г.). Въ этомъ манифестѣ сперва огульно упомянуты четыре епископіи: Бѣлорусская, Мстиславская, Оршанская и Могилевская

[1]) Но, къ сожалѣнію, рельефность эта была только на бумагѣ; на дѣлѣ же другое, У архимандрита Николая, въ его Историко-Статистическомъ Описаніи Минской епархіи читаемъ слѣдующее (стр. 39—40): «Настоятели православныхъ монастырей, Минскаго, Слуцкаго, Борисовскаго, Новодворскаго, Купятицкаго, Соломерецкаго и другихъ, въ 1718 г. прибѣгли къ государю всероссійскому Петру I съ просьбою о защитѣ. По ходатайству Петра I, король Августъ II и папскій нунцій Сантини издали строгія запрещенія противъ гоненія православныхъ, но уніаты и римско-католики не внимали имъ. Коммиссаръ государя императора Петра I Рудаковскій принужденъ былъ лично возвратить православнымъ въ Пинскѣ двѣ церкви, отнятыя уніатами. Съ 1706 по 1765 годъ отнято у православныхъ Минской губерніи 7 монастырей и болѣе 100 церквей.»

(съ двумя каѳедрами Мстиславской-Троицкой и Могилевской-Спасской), со всѣми церквами, находящимися въ цѣломъ Литовскомъ княжествѣ. Потомъ слѣдуетъ поименное перечисленіе ставропигіальныхъ и частныхъ монастырей: Виленскій братскій Свято-Духовскій (cum attinentiis), Слуцкая Троицкая архимандрія (съ м. м. Грозовскимъ, Мороцкимъ, Заблудовскимъ и Старчицкимъ), Кутеинскій, Оршанскій Богоявленскій (съ другими къ нему принадлежащими м. м.), Могилевскій Богоявленскій, Марковскій Троицкій (съ церквами въ Витебскомъ воеводствѣ), Буйницкій Свято-Духовскій, Тупичевскій, Мстиславскій братскій Свято-Духовскій, Полотскій Богоявленскій, Минскій, Кронскій, Грозовскій, Сурдецкій, Селецкій, Новодворскій, Купятичскій, Голдовскій, Евейскій, Кейдандянскій, Прилуцкій, Друйскій, Пинскій, Соломеречскій, Шкловскій, Городенскій братскій, Слуцкій, Дятеловскій, Берестейскій, Яблочинскій, Борисовскій, Дисенскій, Невельскій, Якубовскій, Крыжборскій, Вогорскій, Грыевскій, Терешковскій, Виленскій дѣвичій, Минскій, Слуцкій, Кутеинскій, Оршанскій, Варкалабовскихъ два, Могилевскій братскій, Невельскій, Мазаловскій, Шкловскій, Костюковскій и другіе монастыри и церкви (y inne monastyry y cerkwie w roznych woiewodztwach i powiatach W. X. L. będące). Всѣмъ этимъ православнымъ монастырямъ и церквамъ было дано торжественно обѣщаніе, не только за себя, но et in perpetuum за наслѣдниковъ и каждаго подданнаго, свято хранить и блюсти всѣ права и льготы, всѣ постановленія и конституціи сеймовыя о свободѣ православной церкви, когда либо вошедшія въ сводъ законовъ (dyplomata, pacta, conventa, konstytucye i sancita seymowe, ab antiquo in volumine legum de immunitate Ecclesiae ritus veteris Graeci opisane).

б) **Дарственныя записи.** Въ 1508 и 1513 г. князь Константинъ Ивановичъ Острожскій записалъ Туровской Преображенской церкви (№№ 1 и 2) нѣсколько полей и сѣножатей и садъ съ пасѣкой («а хто нарушитъ наше наданье, тому судитъ Господь Богъ и Пресвята Его Мати, и да будетъ причтенъ съ тыми, которые суть прокляты Святыми Отцы на святыхъ седми соборѣхъ»). Записи эти находятся на страницахъ Туровскаго Евангелія XI вѣка. Документъ подъ № 58 содержитъ въ себѣ свѣдѣнія о право-

славной Рожанской Петропавловской церкви и Рожан скомъ уніат скомъ монастырѣ.

в) Къ исторіи монастырей: Никольско-Пустынскаго (№ 9), Печерскаго (№№ 12, 13 и 48) и Коложскаго (№№ 35, 36, 37, 40, 41, 42 и 43). Изъ документа № 9 видно, что въ 1570-хъ годахъ во всей Литвѣ былъ общій голодъ и недостатокъ: великій Литовскій гетманъ Григорій Александровичъ Ходкевичъ, занявшій изъ Никольско-Пустынской монастырской казны 200 копъ грощей, могъ только, и то съ большимъ усиліемъ, уплатить 20 копъ грошей. Въ своемъ извинительномъ письмѣ Григорій Александровичъ пишетъ: «не только тамъ, въ томъ краи вашомъ, недоста-«токъ ся дѣеть, але *по всихъ сторонахъ и краехъ великій утискъ и «недостатокъ укоренилъ ся:* такъ ижъ *до неба голосъ, плачъ, крыкъ «отъ убогихъ подданыхъ идеть*, и не только што ся есмо сподѣвали «цыншовъ, платовъ зъ людей своихъ, тогды вжо *отъ колько годовъ* «не можемъ мѣти, и еще надто *кормити ихъ мусимъ, бо зъ голоду здыхають*» (стр. 10—11).

Документы подъ №№ 12 и 13 (подлинные) обращаютъ на себя особенное вниманіе по содержанію и по лицамъ. Въ нихъ рѣчь идетъ о бывшемъ монахѣ Печерскаго монастыря «*Мелешкѣ Богуринскомъ*», который трактуется, какъ «злый а непобожный человѣкъ а злодѣй и святокрадца монастыря Печерского, который перво сего скарбу церковнаго немало покралъ, кгды тамъ чернцомъ былъ». Дѣло вотъ въ чемъ: въ началѣ 1575 года, Печерскому архимандриту отцу Сильвестру случилось быть по духовнымъ дѣламъ въ Минскѣ, гдѣ въ то время находился митрополитъ; архимандритъ имѣлъ при себѣ «золота и серебра церковного не мало». Мелетій Богуринскій, узнавъ объ этомъ, вмѣстѣ съ Минскими воеводой и подстаростой и значительнымъ числомъ соучастниковъ, напали на домъ, занимаемый архимандритомъ, ограбили, а «его самого и слугъ его одно въ одныхъ кошуляхъ и пѣшо зоставили». Когда вѣсть объ этомъ дошла до Кіева, дворяне, шляхта и земскіе урядники обратились съ письмомъ къ извѣстному стоятелю за православныхъ, къ своему воеводѣ князю Константину Константиновичу Острожскому, который написалъ весьма энергическое по этому дѣлу письмо

къ Яну Ходкевичу. Чѣмъ дѣло кончилось — неизвѣстно.... Кто же этотъ «Мелешко Богуринскій?» Неужели это — извѣстный Мелетій Хребтовичъ Богуринскій, сперва Кіево-Печерскій архимандритъ, а въ послѣдствіи епископъ Берестейскій и Владимірскій? Объ этомъ Мелетіѣ Хребтовичѣ Богуринскомъ извѣстно, что онъ происходилъ «зъ дому старожитного, шляхетного [1])», при Сигизмундѣ Августѣ строилъ замки, города, несъ службу военную съ немалымъ отрядомъ. Въ 1576 году Мелетій получилъ отъ короля Стефана подтвердительную грамоту на Печерскую архимандрію; въ этой грамотѣ, между прочимъ, говорится, что всѣ старцы, монахи, застолпники и вся капитула Печерскаго монастыря избрали архимандритомъ Мелетія Хребтовича, какъ человѣка «*побожного и богобойного* [2])». Затѣмъ въ 1579 г. Мелетій получилъ жалованную грамоту на епископію Владимірскую и Брестскую, съ оставленіемъ въ тоже время Печерскимъ архимандритомъ [3]). Сопоставляя эти извѣстія, какъ то невѣрится, чтобы «Мелешко Богуринскій» (бывшій Печерскій монахъ) и Мелетій Богуринскій (епископъ и Печерскій архимандритъ) — одно лицо. Впрочемъ, въ томъ же Архивѣ, изъ словъ Мелетьева брата, Даніила Хрептовича, узнаемъ, что «небожчикъ братъ нашъ (Даніиловъ), *будучи отъ чернцовъ позыванъ до короля* его милости Стефана...... *отъ того былъ воленъ* [4])». Это неясное указаніе, пожалуй, можетъ быть объяснено тѣмъ, что Мелетій взялъ изъ монастыря Печерскаго «немалую маетность», остался долженъ почти всѣмъ монахамъ, что дѣйствительно подтвердилось при разборѣ имущества, оставшагося послѣ его смерти [5]).

г) Упоминается о церквахъ въ документахъ подъ №№ 8, 53, 68 и 76, вмѣстѣ съ ихъ описаніемъ. Такъ наприм.

---

[1]) Арх. Югозап. Россіи Ч. 1, т. 1, стр. 62.

[2]) Ibid.

[3]) Ibid., стр. 120. Хотя Мелетій былъ преемникомъ Θеодосія Лазовскаго, извѣстнаго своею мятежною жизнью, который Θеодосій) *уподобалъ себѣ Мелетія какъ человѣка годного*,—не слѣдуетъ забывать и то, что «уподобаніе» это стоило Мелетію не дешево: доходами со всѣхъ епископскихъ имѣній съ 1579 и вплоть до 1588, до смерти Θеодосія, пользовался не Мелетій, а Θеодосій см. стр. 133).

[4]) Ibid., стр. 353.

[5]) Ibid., стр. 390 и 345.

о Добучинской Спасской церкви, по поводу производящагося при церкви торга, съ котораго «торговое» беретъ намѣстникъ Добучинскій, а не плебанъ Якубъ Далеховскій, на котораго должно идти это торговое, «яко плебана тамошнего а пана [1])». Упоминаются также двѣ церкви Смольянскія — Спасская [2]) и Никольская (стр. 293—294 и 295), Пильковская (301) и Прихабская (303).

II. Политическіе документы.

а) Отношенія бывшаго правительства Сѣверо-Западной Руси (Литвы) къ Руси Восточной (Москвѣ): №№ 4, 5, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 46,60 и 61. Особенно интересны 14, 46 и 4.

б) Посольство въ Москву 1635 года (№№ 51 и 52). Эти два документа, особенно первый, даютъ богатѣйшій и разнообразнѣйшій матеріалъ [3]).

в) Московская военная конфедерація (№№ 78—108) [4]).

г) Къ исторіи города Гданска (Данцига): №№ 17, 18, 20, 21 и 22.

---

[1]) Кстати тутъ будетъ замѣтить, что отношенія Добучинскихъ католиковъ къ ихнему ксендзу были не совсѣмъ дружелюбны (см. док. № 3), дѣло доходило до королевы Боны, которая вынуждена была посылать въ Добучинъ своихъ коммиссаровъ, которые уговаривали Добучинскихъ крестьянъ, «Литву и тежъ иншихъ всихъ, который Римскому закону прислухають», давать ежегодно Добучинскому плебану, вмѣсто десятины отъ всего, по копѣ жита съ волоки (т. е. съ 20 дес.) и по грошу колядьі «за працу его, которую онъ душахъ ихъ маетъ».

[2]) Описаніе этой церкви заслуживаетъ особаго вниманія.

[3]) При изслѣдованіи объ этомъ посольствѣ могутъ быть полезны, помимо указанныхъ подъ текстомъ матеріаловъ, еще слѣдующія изданія: Życia Sapiehow, томъ III-й, Варшава, 1792 (книга довольно рѣдкая); Pamiętniki Albrychta Stanisława X. Radziwiłła; Zrzódła do dziejów polskich wydawane przez Michała Grabowskiego i Alexandra Przezdzieckiego.

[4]) См. также: Pamiętniki Samuela Maskiewicza (у Нѣмцевича, Zbior Pamiętnikow, томъ II, 1822; въ русскомъ переводѣ Устрялова, 1834; и Закревскаго, 1838); Dzieje panowania Zygmunta III przez Niemcewicza, томъ III; и особенно: Historya Jana Karola Chodkiewicza przez Adama Naruszewicza, томъ II.

III. Юридическіе документы.

Судоустройство и судопроизводство въ Западной Руси XVI и XVII в. было яснѣе и опредѣленнѣе [1]), чѣмъ въ Восточной, гдѣ судебный порядокъ, какъ порядокъ, началъ выясняться только со

[1]) Историко-юридическій отдѣлъ Польской литературы одинъ изъ богатѣйшихъ (см. указатель Леонтовича въ Журн. М. Н. Пр. и Чарнецкаго въ Кіев. Ун. Изв.; кое-что изъ него стали переводить на русскій языкъ и издавать, какъ напр. Исторію Славянскихъ Законодательствъ Мацѣевскаго. Нѣкоторые Западно-Русскіе законодательные памятники (при редакціи Литовскаго Статута) уже извѣстны Русской ученой литературѣ. Недавно открытъ П. К. Серно-Соловьевичемъ *русскій списокъ* конца XVI вѣка *Магдебурскаго права*, хранящійся въ Рукописномъ Отдѣленіи Виленской Публичной Библіотеки. Для пользы дѣла, особенно при изданіи актовъ Виленскаго Центральнаго Архива, и даже для знакомства съ нимъ, необходимо было бы перевести на русскій языкъ «Sądowy process czyli sposob prawowania się w trybunale y wszystkich subselliach W. X. Litewskiego» (Гродно, 1781, есть и другія изданія). Одному изъ изданій «Судебнаго процесса» перечень всѣхъ трибунальныхъ маршалковъ, весьма важный для библіографической провѣрки трибунальныхъ книгъ, изъ которыхъ самыя раннія, хранящіяся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ, начинаются съ 1615 года. Изъ этого перечня узнаемъ, что Литовскій трибуналъ, учрежденный въ 1581 году Стефаномъ Баторіемъ, не открывалъ своихъ сессій при жизни этого государя, по случаю большихъ войнъ съ Иваномъ Грознымъ. Въ первый разъ трибуналъ былъ открытъ въ 1592 году при Янѣ Нарушевичѣ; въ 1593 г. трибунала не было по случаю отъѣзда Сигизмунда III въ Швецію для коронаціи, по смерти его отца. Въ 1594 и 1595 г. г. трибуналъ имѣлъ засѣданія, а въ слѣдующіе затѣмъ годы нѣтъ, и т. д.—Для исторіи открытія земскихъ судовъ, приводимъ изъ Слонимскихъ актовъ (1555—1565, № 1, стр. 1—4) любопытнѣйшія выдержки: «Лѣта Божьего Нароженья ҂а҃ф҃н пятого мѣсеца Ноября 21 права земскіи есть ся почали справовати въ повѣтѣ Слонимскомъ за щасливого панованья наяснѣйшого Жикгимонта Августа.... правдивого отчича и дѣдича пана нашего милостивого.» Далѣе говорится, что король «.... намъ всихъ подданнымъ тубыльцомъ а обывателемъ к. в. Л. ласку свою господарьскую оказати и учинить есть рачилъ... усмерыть противность и непокой нашь домовый... розмножаючи пожитокъ земскій в. к. Л.... заховываючи въ тутошнемъ панствѣ своемъ отчизномъ справедливость и покой вѣчный... справедливость святую на вси стороны давать... на кождый часъ... не забраняючи ани проволокаючи... Што ся все постановило за доброю радою ихъ милости пановъ радъ тутошнего панства к. в. Л. и за призволеньемъ а узыченьемъ его милости пана воеводы Троцкого.... отступилъ пожитку своего звлаща съ стороны вряду своего воеводства Троцкого тенъ хрестіанскій, справедливый а цнотливый панъ, его милость панъ Миколай Юрьевичъ Радивилъ, воевода Троцкій, не паметаючи на пожитокъ свой...» Онъ лично просилъ короля объ устройствѣ земскаго Слонимскаго суда. «...Его королевская милость господарь и панъ нашъ милостивый есть тамъ въ повѣтѣ Слонимской ку розезнанью справедливости зъ рамени своего господарского судьи дать рачилъ: пана Яна Викторына зъ Кгедройть, державцу Скидельского и Мостовского,

временъ Алексѣя Михайловича, а главнѣе съ Петра I. Но не смотря на эту отчетливость здѣшней деревней юриспруденціи, на существованіе здѣсь гласнаго суда уже съ XVI вѣка, — между судебными установленіями и обывателями происходили весьма серьезныя

а пана Миколая Павловича Юндила, и ку нимъ придалъ писаремъ земскимъ пана Михаила Лаврыновича Соколовского, хоружего тогожъ повѣту, *не обчихъ, але въ тымъ повѣтѣ осѣлыхъ*, которые судьи и писарь, досыть чинечи уставѣ Божей и росказанью его королевской милости, тежъ хотячи, абы правда часъ а мѣстце мѣла, розмножаючи речь посполитую а пожитокъ земскій съ порадою шляхты, явне на то зъ росказанья его королевской милости зебраными до Слонима, на часъ и день зложоный, то есть Ноября двадцать первого дня, въ Четверьгъ, постановили и зложили отъ того дня Четверга роки судовыи, первый по святѣ пришломъ, по Божьемъ Нароженьи, въ чотырехъ недѣляхъ въ Середу, и тыи роки судовыи вже ся, дали Богъ, почати съ помочью Божею маютъ въ року Нароженья Божекго ҂а҃ф҃ѯ шостого мѣсяца Генвара 22 дня. А по тотъ часъ, водлугъ потребы и обычаю права хрестіанского, уставили двухъ возныхъ Миколая Кгорского а Станислава Михайловича Радивиловца.» Относительно дохода: «судьямъ пересуду отъ звычаю давного по половинѣ, то есть отъ копы грошей три гроши, а отъ презыску десяти грошей полгроша; писару отъ позвовъ двухъ на речь одну два гроша, отъ записанья до книгъ по грошу, отъ выпису съ книгъ по шести грошей, за листъ заручный о здоровье и опослѣ права чотыри гроша, за листъ упоминальный двѣ гроши; вознымъ устава маеть быти въ якой колвекъ справѣ судовной земской на кождую милю маеть данъ ему быти одинъ грошъ; отъ огледанья ракъ шляхетскихъ крвавыхъ и синихъ два гроши; отъ хлопскихъ и мѣщанскихъ якіи колве раны по грошу отъ забитого хлопа або мѣщанина по три гроши; а естли мѣщанинъ радою мѣстскимъ былъ, гдѣ права маютъ мѣстскіи свои, яко отъ шляхты маеть быти брано; отъ присяги кождое, гдѣ будеть возный догледати, маеть ему быти дано два гроши; отъ шляхтича забитого по шести грошей.» По этимъ правиламъ судились кончая 1565 г. 25 Мая въ Середу (стран. 304—305).

Въ актовой книгѣ Слонимскаго земскаго суда за 1565 г., № 2, стран. 1—6, читаемъ слѣдующее: «Лѣта Божего Нароженья 1565, мѣсеца Іюня 1 дня, права земскіе естъ ся почали справовати нововыданые, водлугъ артыкуловъ и порядку въ статутѣ описаныхъ.» Сначала повторяются тѣ же самые мотивы: король приказалъ творить справедливый судъ всѣмъ и каждому «подъ гербомъ великого князства Литовского, которы есть данъ и принесенъ презъ послы его королевской милости писаромъ земскимъ до каждого повѣту у великимъ князствѣ Литовскомъ.» Подъ этого печетью писаря должны выдавать всѣ выписи. Въ тѣхъ же словахъ упоминается о Радивилѣ. Упоминается, что на сеймѣ Бѣльскомъ, а потомъ на Виленскомъ, постановлено, чтобы обыватели в. к. Л. судились однимъ правомъ и въ каждомъ повѣтѣ. Потому король повелѣлъ разграничить повѣты и въ каждый послать «зъ раменя своего» воеводъ, каштеляновъ, маршалковъ, подкоморихъ, судей, подсудковъ и писарей. Въ заключеніе слѣдуютъ выписки изъ Пророковъ: «Пытайте ся о справедливомъ судѣ, будьте на помочи стисненому человѣку, судьте справедливе сироты, броньте вдовы. Тотъ же пророкъ у въ одиннастомъ святчы: Панъ Богъ не съ позрѣнья зверхнего суди, ани ведле слуху ушу своихъ каре. Пане, дай Духа Своего Светого — аминь!»

столкновенія. Такъ наприм. въ городѣ Пружанахъ, въ 1615 году, произошелъ слѣдующій случай (№ 47): Пружанскіе мѣщане нанесли побои крестьянамъ Пружанскаго плебана, который, вслѣдствіе этого, принесъ жалобу въ мѣстный магистратъ. Узнавши объ этомъ, Пружанскіе мѣщане собрались огромною толпой и выпивъ водки, направились къ магистратскому зданію и «назлорѣчили» членамъ магистрата. А когда магистратъ вызвалъ одного изъ бунтовщиковъ, то вызванный прибилъ сильно подвойскаго, такъ что тотъ долженъ былъ бѣжать, а за нимъ и всѣ члены Пружанскаго магистрата, сказавъ предварительно, «ижъ се и ижъ самимъ преюдиціумъ дѣеть отъ мѣщанъ Пружанскихъ».

Но иногда и магистратъ являлся по отношенію къ «посполъству» деспотомъ. Въ 1644 г. Дисенскіе мѣщане, «*почавши отъ старшого ажъ до наймолодшого*», «съ великимъ плачливымъ жалемъ жаловали» на несносныя и великія кривды Дисенскаго магистрата. Члены магистрата обвинялись, что всѣ городскія привилегіи «*внивечь* обернули», печать городскую потеряли, счетовъ не ведутъ, незаконные налоги кладутъ, общественныя деньги у себя хранятъ и даютъ ихъ въ ростъ, не допускаютъ посполъства къ раскладкѣ повинностей, земли городскія въ свои руки захватили, людей желающихъ поселиться въ Диснѣ «отстрашаютъ здирствомъ», оффиціальныхъ бумагъ, получаемыхъ изъ Варшавы, никому не показываютъ,—словомъ, все забрали къ себѣ «*вильчимъ правомъ*».

Посулы также были, а слѣдовательно и взяточничество, какъ это видно изъ документа подъ № 34.

Въ I томѣ уже было указано на защитительную рѣчь Шпаковскаго, а въ третьемъ — Юрія Море; теперь не можемъ не обратить вниманія на рѣчь Николая Онихимовскаго (№ 48), замѣчательную и по ораторскимъ пріемамъ и по сильной и убѣдительной аргументаціи, источники которой—факты историческіе. Подобная рѣчь защитника временъ XVII вѣка, съ элементомъ историческимъ, весьма примѣчательна.

Документы подъ №№ 41, 45, 69 и 71 представляютъ болѣе или менѣе общія юридическія формы; но документы подъ №№ 49 и 53 останавливаютъ на себѣ вниманіе: въ первомъ—Остафей Воловичъ,

извѣстный вельможа, поручаетъ разобрать дѣло православнаго священника съ его притѣснителемъ ксендзу канонику Виленскому (см. выше); во второмъ — магистратъ Дисненскій, видя что участокъ земли церковной «отъ часу немалого въ пустѣ вѣкуючи лежитъ», не принося ни какого дохода церкви, порѣшилъ продать этотъ участокъ Дисенскому мѣщанину а деньги отдать въ церковную кружку. Этотъ актъ въ документѣ названъ «*продажей урядовой*».

IV. Разнородные документы.

а) Частная переписка на Русскомъ языкѣ (№№ 7, 9, 32, 38 и 39). Особенно интересны два послѣднихъ письма, принадлежащія собственному перу Василисы Ивановны Волосецкой-Масальской (урожденной княжны Друцкой-Горской); замѣчательна ея приписка къ послѣднему письму: «*о то тежъ проше, рачь ваша милосъ ку мнѣ писать по Руски, ботъ я писаного писма не прочитамъ добре*». Очевидно, что, подъ *писанымъ письмомъ* Волосецкая разумѣетъ польское письмо: каждый, кто только знакомъ съ русскимъ и польскимъ письмомъ конца XVI вѣка, припомнитъ, что русское письмо удерживало въ это время еще полууставъ (болѣе удобный для чтенія, болѣе подходящій такъ сказать къ печати), а польское письмо уже давно утратило четкій готическій шрифтъ и перешло въ скоропись, или, по выраженію Волосецкой, въ *письмо писаное*.

б) Документъ подъ № 33 служитъ историческимъ примѣромъ и доказательствомъ употребленія русской азбуки въ польскомъ языкѣ.

в) Къ исторіи частной королевской жизни относится одинъ только документъ подъ № 28, свидѣтельствующій о томъ что Стефанъ Баторій, даже и среди тогдашняго важнаго военнаго времени не забывалъ своего любимаго занятія—соколиной охоты.

г) Къ исторіи мѣстечка Рожанскаго (№ 44).

д) Инвентари (№№ 66, 68 и 76).

е) Къ исторіи торговли относится вторая половина мыт-

ной книги Берестейской таможни 1583 (№ 74), первая половина которой напечатана въ III томѣ.

ж) Къ исторіи Жмудскаго боярскаго сословія (№№ 6, 10). Оба документа заключаютъ въ себѣ жалобу на утѣсненія, претерпѣваемыя Жмудскими боярами со всѣхъ сторонъ.

з) Къ исторіи Евреевъ, которые, засѣвши въ пограничныхъ Пруссіею таможняхъ, берутъ съ Жмудскихъ бояръ мыто «надъ вольность и ухвалу сеймовую» (№ 10); чинятъ крайнія притѣсненія Виленскимъ обывателямъ (№ 50); мучатъ и убиваютъ своихъ бывшихъ единовѣрцевъ за то, что они приняли христіанство (№ 56); палятъ христіанъ свѣчами (впрочемъ, съ разрѣшенія суда) по одному только подозрѣнію въ убійствѣ евреевъ (№ 73); занимаютъ мѣста секретарей въ Виленскомъ монетномъ дворѣ и даютъ въ ростъ деньги Литовскимъ вельможамъ (№ 75).

и) Военное устройство (№№ 11, 19, 27, 63, 64, 67, 67 и 72). Въ послѣднемъ документѣ, между прочимъ, говорится о деньгахъ, шедшихъ на Московскихъ шпеговъ около 1570-хъ годъ; при этомъ мы не можемъ не припомнить, что въ Петербургѣ намъ пришлось видѣть у извѣстнаго археолога П. И. Савваитова интересный документъ, заключающій въ себѣ такъ называемые *экспенсы* Владислава IV, гдѣ между прочимъ упоминается о весьма значительномъ жалованіи, которое Владиславъ платилъ Московскимъ боярамъ, его единомышленникамъ.

і) Частный бытъ (№№ 59, 75 и 77).

к) Для библіографіи документовъ (№№ 48 и 70).

Необходимыя замѣтки ко всѣмъ четыремъ томамъ, въ болѣе подробномъ видѣ, войдутъ въ составъ приготовляемаго теперь дополнительнаго тома.

Петръ Гильтебрандтъ.

1.

1508 г. Мая 2. Дарственная запись князя Константина Ивановича Острожскаго, супруги его княгини Татьяны и сына ихъ князя Ильи—Туровской Преображенской церкви на садъ съ пасѣкою, поля и сѣножати.

Въ лѣто ҂зѕі҃-го(7016) году, мѣсеца Мая 2 дня, при дръжавѣ господаря короля его милости великого князя Жикгмонта. Я князь Костентинъ Ивановичъ Острозкый, гетманъ господаря короля его милости великого князя Жикгимонта, староста Луцкый и Браславскый и Вѣницкый, маршалокъ Волынскои земли, и зъ женою моею княгинею Татьяною, и зъ сыномъ нашимъ княземъ Ильею, надали есмо въ Туровѣ и записали у евангеліи ко церкви Божіей къ Преображенію Господа Бога и Спаса нашего Іисуса Христа, надали есмо садъ съ пасѣкою, и поля съ сѣножатьми, и съ озеры и зъ жамежками, на сюй сторонѣ на передсѣльи села Вересницкого, на сюй сторонѣ Воронинѣ отъ замку, при свещеникохъ святого храма Преображенія Господа Бога и Спаса нашего Іисуса Христа, на имя свещенниковъ Митрофана и Матѳѣя, вѣчно и на вѣкы непорушно. А еслибы потомъ хто бы хотѣлъ тое наше наданье нарушити, кгрунтъ церковный отдалити отъ церкви Божіей и Святого Спаса, тому судить Господь Богъ и Пресвята Его Мати, и да будеть причтенъ съ тыми, которые суть прокляты Святыми Отцы на святыхъ седми соборѣхъ.

Запись эта находится въ Туровскомъ евангеліи XI вѣка, хранящемся въ настоящее время въ Рукописномъ Отдѣленіи Виленской Публичной Библіотеки. Найдено оно въ 1865 г. Н.И.Соколовымъ въ Туровѣ. Форматъ евангелія—малая четвертка (4 вершка въ ширину, менѣе 5 в. въ длину). Евангеліе это—недѣльное, апракосъ; всѣхъ страницъ 20, откуда видно, что это — отрывокъ, начинающійся притчею о десяти дѣвахъ. Два листа изъ этого отрывка (5 и 6) напечатаны въ 1-й книжкѣ (1867 г.) XI тома «Записокъ Императорской Академіи Наукъ,» въ статьѣ академика И. И. Срезневскаго «Свѣдѣнія и за-

мѣтки о малоизвѣстныхъ и неизвѣстныхъ памятникахъ», стр. 30—33. Дарственная запись 1508 г. помѣщается на поляхъ 2-го листа, на оборотѣ. Далѣе слѣдуетъ судебное засвидѣтельствованіе на польскомъ языкѣ, что запись эта явлена въ Пинскомъ земскомъ судѣ въ 1782 г. и записана подъ 31 числомъ мѣсяца Октября; и наконецъ засвидѣтельствованіе люстратора, помѣченное 6 Іюля 1790 года.

2.

1513 г. Февраля 10. Дарственная запись князя Константина Ивановича Острожскаго, супруги его княгини Татьяны и сына ихъ князя Ильи—Туровской Преображенской церкви на три поля съ припашьми и сѣножатьми.

Въ лѣто ҂ꙁка҃-го (7021) году, мѣсеца Февраля 10 дня, при дръжавѣ господаря короля его милости великого князя Жикгимонта. Я князь Костентинъ Ивановичъ Острозкій, панъ Виленскій, гетьманъ господаря короля его милости великого князя Жикгимонта, староста Луцкый и Брасловскый и Вѣницкый, маршалокъ Волынскои земли, и зъ женою моею княгинею Татьяною и зъ сыномъ нашимъ княземъ Ильею, надали есмо въ Туровѣ и записали у евангеліи ку церкви Божіей къ Преображенію Господа Бога Спаса нашего Іисуса Христа три поли на передсѣльи села Вересницкого, и зъ припашьми, и зъ сѣножатьми, и зъ замежками, по самую течьку и долину, при свещеникохъ святого храма Преображенія Господа Бога Спаса нашего Іисуса Христа, на имя священниковъ Митрофана и Матѳѣя, вѣчно и на вѣки непорушно. А еслибы потомъ хто бы хотѣлъ тое наше наданье нарушити и той кгрунтъ отдалити отъ церкви Божіи Святого Спаса, тому судить Господь Богъ и Пресвятая Его Мати, и да будеть причтенъ съ тыми, которыи суть прокляты Святыми Отцы на святыхъ седми соборѣхъ.

Запись эта помѣщается на оборотѣ 9 листа Туровскаго евангелія XI вѣка. Въ концѣ слѣдуетъ судебное засвидѣтельствованіе на польскомъ языкѣ, что запись эта явлена въ Пинскомъ земскомъ судѣ въ 1791 г. и записана подъ 31 числомъ мѣсяца Октября.

3.

1554 г. 23 Января. Королевское приказаніе Станиславу Фальчевскому, чтобы онъ уговорилъ, совмѣстно съ посылаемымъ отъ королевы Боны нарочнымъ лицемъ, Добучинскихъ римско-католиковъ платить ихнему ксендзу коляду и отъ волоки копу жита, вмѣсто десятины.

Бона, Божіею милостію королева Польска, навышша кнегини Литовска, Руска, Пруска, Жомоитска, Мазовецка и иныхъ. Старо-

стѣ нашому Пинскому, Кобрынскому, Клецкому, Кгородецкому, державцы Селецкому, пану Станиславу Фальчевскому. Якъ есмо тобѣ сами, кгды еси здѣся у насъ самъ у Варшавѣ былъ, устне росказали, ижъ бы еси съ посланцомъ нашимъ, который тамъ въ державѣ твоей милости въ Добучинѣ лѣта пришлого будеть, подданыхъ нашихъ Добучинскихъ — Литву и тежъ иншихъ всихъ, которыи Рымскому закону прислухають, ку собѣ возвавши, съ ними певную намову и постановенье вчинили, жебы они, кождый съ нихъ зъ волоки по копѣ збожья мѣсто десетины, а коляды по грошу, плебану Добучинскому тамошнему князю Эразмусу на кождый рокъ давали, — а такъ и теперъ симъ листомъ нашимъ тобѣ приказуемъ, ижъ бы твоя милость съ посланцомъ нашимъ, который тамъ въ державѣ твоей милости въ Добучинѣ будеть, возвавши ку собѣ подданыхъ нашихъ Добучинскихъ, тыхъ, которыи суть закону Римского, съ ними намову и постановенье певное вчинилъ, и къ тому ихъ навелъ, жебы они, кождый зособна зъ волоки своее по копѣ жита мѣсто десетины а коляды по грошу, плебану тамошнему Добучинскому князю Эразмусу, и потомъ будучимъ плебаномъ тамошнимъ, за працу его, которую онъ о душахъ ихъ маеть, на кождый рокъ давали, и то ему и потомкомъ его поступили; и въ той речи, што твоя милость съ посланцомъ нашимъ постановишъ, жебы то твоя милость намъ чрезъ листъ свой ознаймилъ; а мы зъ листу вашого вырозумѣвши, съ тымъ учинимы, што ся намъ слушного здати будеть, конечно. Писанъ у Варшавѣ, подъ лѣто Божого Нароженья 1554, мѣсеца Генваря 23 день. Янъ Маковецкій.

Изъ рукописи, доставленной А. В. Рачинскимъ, съ польскимъ заглавіемъ: «Книга правъ и привилегій Пружанской плебаніи, въ латинскихъ, русскихъ и польскихъ оригиналахъ съ 1534 г. до 1620 г., и далѣе.»

4.

1562 г. Іюль. Письмо Сигизмунда Августа къ государю всея Руси Ивану Васильевичу Грозному по вопросу о посольскихъ переговорахъ и о личномъ свиданіи.

Отъ Жикгимонъта Августа, Божью милостью короля Польского, великого князя Литовского, Руского, Пруского, Жомойтского, Мазовецкого, Лифлянтского и иныхъ.

Брату нашому Ивану Васильевичу, господару всея Руси и великому князю Володимерскому, Московскому, Новгородскому, Казанскому, Астраханскому, Псковскому, Тверскому, Югорскому, Пермскому, Вятскому, Болгарскому и иныхъ.

Тыхъ часовъ Іюля мѣсеца пришолъ до насъ посланецъ нашъ Юрій Быковскій отъ тебе, брата

нашого, зъ листомъ твоимъ, писанымъ до насъ, припоминаючи, што есмо перво сего пословъ нашихъ великихъ пана Троцкого, старосту Бѣльского, пана Юрія Александровича Ходкевича съ товарыши посылали до тебе, брата нашого, о доброй змовѣ. И то на онъ часъ не стало ся. Для чого зъ бояры твоими, брата, нашого послы наши намовили, што тобѣ, брату нашому, послати до насъ своихъ великихъ пословъ додѣлывати тыхъ дѣлъ. Какъ же еси присылалъ до насъ твоихъ пословъ великихъ боярина своего и намѣстника Суздальского Өедора Ивановича Колычова умного (sic) съ товарыши, которые намъ отъ тебе, брата нашого, мовили, а потомъ засѣдаючи съ паны радами нашими на обмовѣ говорили, што имъ отъ тебе, брата нашого, иншая наука договоръ чинити не дана, одно, ижъ быхмо нѣкоторыхъ земль и городовъ властное отчизны панованья и держанья нашого тобѣ и въ сторону твою отступили. Гдѣ мы, слышачи таковую рѣчь звычаемъ хрестьянскимъ въ намовахъ противную, же послы твои брата нашого, будучи у насъ, рѣчи не ку успокоенью розлитья крови отъ тебе намъ говорили, и тое, что послы наши съ твоими бояры намовляли, зменшали, домовляючися речей неслушныхъ,—для того есмо вси слова, по достатку роскававши выписати, на порозумѣнье твое чрезъ того посланца нашого Юрья Быковского до тебе посылали. А пословъ твоихъ брата нашого, яко ся годить, зо всякою учстивостью отправили есмо. И ты, братъ нашъ, теперь съ тымъ посланцомъ нашимъ Юрьемъ Быковскимъ пишешъ въ листѣ своемъ . . . . бы то послы твои у насъ обезчествованы и задержаны и человѣка твоего Васка Онучу у пословъ твоихъ люди наши взяти бы мѣли. А . . . тобѣ, брату нашому, якобы укоряючи многимы словы зъ розметомъ отъ насъ писано, и за то еси гонца нашого такъ долгій часъ у своей земли держати велѣлъ и хотѣлъ еси зъ нами видѣтися. Нижли по тымъ дорогамъ, куды было ити тебѣ, повѣтрее недоброе усчалося. Затымъ еси вернулся и теперь пишешъ, похочемъ ли съ тобою видѣтися, гдѣ и на который часъ, абыхмо о томъ тобѣ знати дали. А кровопролитье хотечи уняти, абыхмо посланца або гонца нашого послали къ тобѣ брату нашому по опасный листъ на пословъ нашихъ великихъ, которымъ бы можно на покой хрестьянскій дѣло доброе, за тымъ опаснымъ листомъ твоимъ будучи отъ насъ до тебе посланымъ, межи нами становити, яко есмо о томъ зъ листу твоего вырозумѣли. При томъ посланецъ нашъ Юрій Быковскій при листѣ твоемъ повѣдилъ намъ, же у твоемъ панствѣ за вязня онъ, и купцы наши и люди его хованы и вся маетность ихъ отобрана черезъ казночея твоего Микиту Фуникова. И кгды вжо отъ тебе, брата нашого, отправленъ былъ, статковъ и маетностей

своихъ и купецкихъ побраныхъ упоминалъ ся. Ты дей, братъ нашъ, отказалъ ему: коли мы къ тобѣ пришлемъ, въ тотъ часъ зыщется,— и за все тое, што въ нихъ побрано, послано имъ только зъ скарбу твоего двѣ тисечи рублевъ Московскихъ. А они шацують шкоды своее двадцать три тисечи шесть сотъ и осемдесятъ пять копъ грошей литовскихъ. Ино яко зъ воли Божьи естесьмо господаремъ хрестьянскимъ, не жедаючи кровопролитья и незгоды въ хрестьянствѣ, пословъ твоихъ брата нашого въ панствахъ нашихъ безчестьвовати есмо николи не звыкли, и тымъ, недавно отъ тебе брата нашого у насъ будучимъ, ничого противного не дѣялося въ панствахъ нашихъ, але зо всякою учстивостью и по звыклому обычаю были хованы. И ачъ прійти въ панство наше змѣшкали часу намовленого послы нашими зъ бояры твоими, зачимъ мы зъ великого князства Литовского до иншого господарства нашого въ далекіе стороны Коруны Польское отъѣхали. И кгды намъ дано знати о послѣхъ твоихъ, мы, не хотечи для далекое дороги труженья имъ и конемъ ихъ задавати, звлаще и есмо вборзде въ томъ панствѣ нашомъ великомъ князствѣ Литовскомъ быти умыслили, про то имъ малый часъ пріѣханья нашого ждати велѣли. Какъ же за щасливымъ пріѣханьемъ нашимъ до того панства нашого великого князства Литовского, не задерживаючи отправлены и отпущоны отъ насъ совсимъ въ цѣлости. А яко за помочью Божею чуемъся и умѣемъ зъ добрымъ уваженьемъ водлѣ часу и потребы въ каждой справѣ поступовати, такъ же и до тебе брата нашого листы наши писати кажемъ по-пригожу. Але ты, братъ нашъ, самъ розсудити то можешь што ся посланцу нашому стало противъ писанью и постановенью твоему черезъ дворянина твоего Володимера Жолнинского, до насъ перво сего присыланого, въ которомъ того еси братъ нашъ доложилъ, же посломъ, посланцомъ и гонцомъ нашимъ на обѣ сторонѣ ходити вольно, поколѣ доброе дѣло межи насъ станеть ся. А ижъ посланецъ нашъ черезъ такъ долгій часъ отъ тебе брата нашого у везенью задержанъ и маетность его и купцовъ нашихъ забрана,—то надъ звыклость всихъ господарей хрестьянскихъ учинилося, гдѣ не ведеть ся, абы мѣли пословъ и посланниковъ гамовати и таковые имъ безчестья выражаючи, маетность ихъ забирати. А тотъ человѣкъ твой Онуча если пришолъ съ послы твоими въ панство нашо, и згинулъ, приставове наши довѣдатися не могли, бо послы твои приставомъ нашимъ списывати людей своихъ не дають, а приходятъ зъ людми многими. А того чоловѣка твоего Онучи въ панствѣ нашомъ и теперъ нѣтъ. А однымъ тымъ мужикомъ што бы прибыло въ панствѣ нашомъ, его задержавъши, ты братъ нашъ, самъ тому порозумѣй. А прото негод-

но было нашого купца Игната для того брати и отлучати отъ нашого гонца. Вѣдь же мы слышечи, яко на многихъ мѣстцахъ кровъ хрестьянская розливаеть ся, а не хотечи владѣти и быти причиною незгодѣ, а на кровопролитье не наступаючи, а будучи господаремъ хрестьянскимъ, кгдыжъ есмо николи причины на кровопролитье не давали и не жедали, про то за таковымъ писаньемъ твоимъ до насъ шлемъ къ тобѣ, брату нашому, посланца нашого Андрея Букрабу. И похочешъ ли ты, братъ нашъ, кровопролитье уняти, ты бы листомъ своимъ опаснымъ утвердилъ не только посломъ и посланъникомъ ходити дѣло доброе дѣлати межи насъ, але што быхмо однакимъ умысломъ повинности хрестьянское стерегучи, а становечи дѣла зашлые черезъ послы во всемъ, кровопролитье межи панствъ и подданыхъ нашихъ на обѣ сторонѣ уняли, и водъ и земль и рубежовъ заходити, городовъ волостей старыхъ посядати и новыхъ городовъ одинъ у другого владности и державѣ закладати не казали, якъ мы у твоихъ панствахъ, такъ и ты, братъ нашъ въ нашихъ господаръствахъ и во всихъ границахъ панствъ нашихъ. А взятое у Юрья Быковского и въ купцовъ нашихъ колько выносить и звышаеть надъ тую суму, которая имъ отъ тебе, брата нашого, дана, абы вернено, або заплачоно было поцѣнно. Што кгды ты, братъ нашъ, учинишъ, мы по таковому опасному листу твоему пословъ нашихъ для доброе змовы ку тобѣ, брату нашому, пошлемъ и дадимъ имъ моцъ межи насъ дѣло доброе дѣлати, а онижъ объявять тебѣ, если похочешъ, гдѣ а на который часъ зъ нами видѣтися. А поколѣ послы сходять. . . . . зъ стороны твоее при границахъ отъ розлитья крови успокоенье учинить ся. И мы за таковымъ листомъ опаснымъ........ склонностъ твою, брата нашого, ку доброму дѣлу потомужъ съ панъствъ нашихъ спокой.........нъ же яко зъ стороны твоее, брата...... въ нашихъ господарствахъ въ покою заховатися кажемъ, для чого абы еси б. . . . посланца нашого не задерживаючи . . . . . . отпустилъ. Писанъ у Городнѣ, лѣта Божого Нароженья 1562. . . . . дня.

Хранится въ рукописномъ отдѣленіи Виленской Публичной Библіотеки. На оборотѣ: Брату нашому Ивану Васильевичу, господару всея Руси, и великому князю Володимерскому, Московскому, Новгородскому, Казанскому, Астраханскому, Псковскому, Тверскому, Югорскому, Пермскому, Болгарскому и иныхъ.

5.

1562 г. 1 Октября. Письмо Сигизмунда-Августа къ Филону Семеновичу Кмитѣ, съ благодарностью за побѣду подъ Стародубомъ, одержанную надъ Московскими войсками, и съ дозволеніемъ пріѣхать въ Вильну съ старшимъ плѣнникомъ княземъ Василіемъ Ивановичемъ Темкинымъ.

Жикгимонтъ Августъ, Божію милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій и иныхъ. Державцы Острскому пану Филону Семеновичу Кмитѣ. Што пишешъ до насъ, ижъ еси, за посланьемъ князя воеводы Кіевского съ Татары Бѣлогородскими и зъ старостою Гомельскимъ паномъ Каленицкимъ Василевичомъ Тишкевичомъ и тежъ зъ служебниками князя воеводы Кіевского, маючи тежъ при собѣ почотъ своихъ служебниковъ, ходилъ заграницу до земли непріятельское; и будучи вамъ подъ Стародубомъ, передъ мѣстомъ, на вытечцѣ зъ людьми Московскими поторжки мѣли и тамъ же не мало людей непріятельскихъ до смерти убили а иншихъ дѣтей боярскихъ колльконадцать чоловѣкъ живыхъ поймали; отъ которыхъ вязней вземши есте вѣдомость о великихъ людехъ Московскихъ, пошли были съ полономъ и зъ добычою зась до панства нашого, то пакъ вжо въ шести миляхъ отъ Стародуба сторожу Московскую, которая подъ васъ приходила, поткавшися зъ ними побили, а иншые втекаючи, на великіе люди Московскіе васъ привели, съ которыми есте битву сточивши, на голову ихъ поразили и одного воеводу князя Василья Волка тамъ же убито а другого князя Василья Ивановича Томкина поймано, и теперь при тобѣ естъ, а иншихъ людей зацныхъ дѣтей боярскихъ о двѣсти и околльконадцать человѣковъ живыхъ также поймали, и полону о полтрети тисечи, и добычи не мало побравши, въ цѣлости оттоль до панства нашого звернулися, — чому есмо зъ листу твого, до насъ писаного, достаточне вырозумѣли. Ино мы тую охотную и пильную службу твою, которую еси въ земли непріятельской вчинилъ, вдячне и зъ ласкою нашою господарскою отъ тебе пріймуемъ. А што еси писалъ къ намъ, абыхмо зъ онымъ вязнемъ до насъ пріѣхати тобѣ дозволили, — ты бы на мѣстцы своемъ на замку тамошнемъ Острскомъ отца своего зоставивши, и въ доброй безпечности замокъ такъ, якобы и при тобѣ самомъ было, опатривши, самъ оттоль, вземши съ собою оного вязня, зъѣхалъ и до насъ поспѣшилъ ся. Писанъ у Вильни, лѣта Божого Нароженья 1562, мѣсеца Октебра первого дня. Остафей Воловичъ.

Хранится тамъ же. На оборотѣ собственноручная надпись Кмиты: По поражцѣ князя Темкина о зъха-

нью зъ Остра дозволенье господарское и подякованье его королевской милости мнѣ за службу тое поражки подъ Стародубомъ. *Выше:* Державцы Острскому пану Филону Семеновичу Кмитѣ.

6.

1568 г. Марта 17. Письмо господарскаго маршалка и Тикотинскаго старосты Яна Шимковича къ королевско-Литовскому стольнику Ивану Еронимовичу Ходковичу, съ извѣстіемъ, чтобы онъ ѣхалъ къ королю и заступился за Жмудскихъ бояръ, терпящихъ нападенія и утѣсненія отъ нѣкоего человѣка Лысого.

Милостивый пане! Повольные службу мои въ ласку вашей милости залѣцывши, а доброго здоровья тымъ писаньемъ моимъ навежамъ, въ которомъ, Пане Боже, рачь вашу милость множить, ховать на много лѣтъ щастливыхъ, того я вашей милости, яко повольный пріятель вашей милости, вѣрне мѣть зычу и спріямъ такъ властне яко собѣ самому.

Ижъ того было пильная потреба, абы служебникъ вашей милости Боруховскій, што нарыхлѣй до вашей милости ѣхалъ, а ижъ подводы злые мѣлъ, на которыхъ бы му трудно было поспѣшитися ку вашей милости, заросказаньемъ моимъ купилъ коня за пенязи вашей милости за осмъ копъ грошей Литовскихъ у служебника моего; и ачъ тотъ служебникъ мой того коня за тые пенязи дати не хотѣлъ, вѣдь же за росказаньемъ моимъ видечи тую потребу вашей милости, за тые пенязи спустилъ, и казаломъ тому служебнику вашей милости, абы лѣпшую одну подводу до того коня прибравши до вашей милости што нарыхлѣй ѣхалъ, жебы ся ваша милость самъ до короля его милости до Варшавы презъ мѣшканья поспѣшити рачилъ, бо того есть вельми пильная потреба. А проше тежъ вашу милость, своего милостивого пана, абы ваша милость, яко отець, отчизны своея боронить рачилъ а тыхъ убогихъ бояръ земли Жомойтское староства своего отъ того незбожного чоловѣка Лысого, и до него послалъ зъ листомъ его королевской милости дворанина господарского, абы ему тотъ листъ его ихъ милость оказалъ и копею ему зъ него давши зася имъ назадъ вернулъ, и большъ того ваша милость кривды чинити не допущай, жебы вжо тые небожата бояре большей того набѣганья его королевской милости не чинили и на того нецноту Лысого не плакали. Гдѣ вѣру, ижъ ваша милость, яко панъ хрестіянскій, тымъ убогимъ бояромъ кривды чинить допустить не рачишъ. А они за вашу милость Пана Бога просить будуть. Съ тымъ самъ себе и покорность службъ моихъ въ ласку вашей милости залецамъ. Данъ

зъ Варшавы, мѣсеца Марта 17 дня. Вашей милости повольный пріятель Янъ Шимковичъ, маршалокъ и писаръ господарскій, староста Тыкотинскій, низко чоломъ бью.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Вельможному пану а пану его милости, пану Яну Яронимовичу Ходкевичу, стольнику его королевское милости великого князства Литовского, державцы Плотельскому и Тельшовскому, пану и пріятелю мнѣ вельце ласкавому.

7.

1570 г. 8 Марта. Письмо Остафія Воловича къ сестрѣ своей, вышедшей замужъ за князя Юрія Тимоѳеевича Горскаго-Соколинскаго, съ увѣдомленіемъ о принятіи къ себѣ въ домъ дѣтей покойнаго князя Абрама Горскаго.

Госпоже кнегини и сестро, мнѣ ласкавая! Такъ яко ваша милость рачила писать до мене и до малжонки моее, абыхмо дѣти небожчика князя Абрама Горского до себе взяли, а такъ рачъ ваша милость вѣдати, ижъ есмо двое дѣтей его милости, то есть сына Юрья а дочку кнежну Дороту, въ домъ свой взяли, о которыхъ старанье таковое чинити будемъ, яко бысмо ихъ ку чсти а ку фалѣ Божой а ку потѣшѣ и радости вашей милости выховали. Одножъ великое ласки вашое милости ку нимъ потреба, абысь тежъ ваша милость съ повинное зычливости своее оныхъ опущати не рачила. Затымъ зычачи вашей милости въ ласцѣ Божой доброго здоровья и на всемъ фортунного зъ благославенствомъ Его Светымъ поowженья до вѣку долгого уживати, себе поручамъ ласцѣ вашей милости. Писанъ у Ротницы, року 70, Марца 8 дня. Вашей милости зычливый пріятель Остафей Воловичъ, панъ Троцкій, подканцлерій великого князства Литовского.

Хранится тамъ же. На оборотѣ полуоборванный русскій адрессъ.

8.

1571 г. 21 Іюня. Приказаніе Остафія Воловича Добучинскому намѣстнику, чтобы онъ не бралъ торговаго съ Добучинскихъ ремесленниковъ и перекупней, торгующихъ около Добучинской Спасской церкви.

Остафей Воловичъ, панъ Троцкій, подканцлерій великого князства Литовского, староста Берестейскій и Кобрынскій. Намѣстнику моему Добучинскому Петру Толочку. Оповѣдалъ передо мною пивничный господарскій, плебанъ Кружскій и Пружанскій, панъ Я-

кубъ Далеховскій, ижъ дей ты, а въ небытности твоей понамѣстникъ твой тамошній, на подданыхъ плебанеи Пружанское торговое берешъ, звлаща на ремесникахъ и иныхъ перекупняхъ, чого дей передъ тымъ за продковъ его не бывало. Къ тому дей часу празниковъ, звлаща у церкви Св. Спаса, у торговцовъ и шинкаровъ, которые ся тамъ на грунтѣхъ плебанскихъ становять, такъ же торговое берешъ и то дей на него, яко плебана тамошнего а пана, грунту тамъ того приходить. А такъ будеть ли передъ тымъ на подданыхъ плебанеи тамошнее ремесникахъ и иныхъ торгового небрано, абыся и ты теперъ того на нихъ не бралъ и ни которыхъ трудностей въ торгахъ або въ шинкахъ онымъ не чинилъ, такъже и до тамтого торгового, которое бываеть на праздникъ Святого Спаса, або иного якого свята, ни чимъ ся не вступовалъ, але плебану тамошнему або его врадeику оное брати допустилъ, заховываючи въ томъ всемъ, ведлѣ звычаю давного, передъ тымъ за першихъ пановъ старостъ Кобринскихъ звыклого, конечно. Писанъ у Варшавѣ, року 1571, мѣсеца Іюня 21 дня. Остаѳей Воловичъ.

Изъ рукописи, доставленной А. В. Рачинскимъ: „Книга старинныхъ документовъ Пружанскаго фундуша съ 1522 по 1766 годъ.“

9.

1572 г. 1 Марта. Письмо Григорія Александровича Ходкевича къ игумену Николько-Пустынскаго монастыря въ Кіевѣ, что онъ, вслѣдствіе всеобщаго труднаго положенія, посылаетъ только 20 коп. грошей въ счетъ 200 копъ, занятыхъ имъ изъ монастырской казны.

Господине отче игумене! Радъ слышу о добромъ здоровьи вашей милости самого и всее братьи вашей милости законниковъ еже о Христѣ, которого здоровья и спасенія отъ Господа Бога вѣрне вашей милости зычу, яко будучи зычливый пріятель и сынъ вашей милости духовный.

Што ваша милость рачили писать до мене, припоминаючи ся о долгъ, штомъ виненъ до скарбу вашей милости церковного манастыра Пустынского копъ двѣстѣ, абыхъ вашей милости водлѣ квиту своего заплатилъ. И рачили ваша милость до мене широце выписать недостатокъ того манастыра, ижъ для многихъ пригодъ на тотъ часъ зъубожалъ, яко тому зъ листу вашей милости вырозумѣлъ. И радъ быхъ то на писанье и жеданье вашей милости братьи моее ласкавое и богомольцовъ удѣлать, одножъ можете то ваша милость сами розумѣти и бачити, ижъ не только тамъ, въ томъ краи вашомъ, недостатокъ ся дѣеть, але по всихъ сторонахъ и краехъ великій утискъ и недостатокъ укоренилъ ся: такъ

никъ до неба голосъ, плачъ, крыкъ отъ убогихъ подданыхъ идеть, и не только што ся есмо сподѣвали цыншовъ, платовъ зъ людей своихъ, тогды вжо отъ колько годовъ не можемъ мѣти, и еще надто кормити ихъ мусимъ, бо зъ голоду здыхають. А такъ для таковыхъ всихъ причинъ и для таковаго недостатку въ тые лѣта голодные, мушу вашей милости прозбами своими уживати, а теперъ посылаю до вашей милости черезъ тыхъ братьи вашей милости отца Пахомея, отца Селивестра копъ литовскихъ двадцать, а на сто и на осмъдесятъ копъ квить мой до вашей милости посылаю, и прошу, яко отцовъ и братьи духовное, абы ваша милость до часу слушного терпливы были. Въ чомъ я, дознаваючи ласки вашей милости, всимъ добромъ вашей милости задѣлывати отдавати буду повиненъ. А съ тымъ ся ласкавой пріязни и богомоли вашей милости самого себе и увесь домъ мой залецамъ. Писанъ въ Заблудови, року 72, мѣсеца Марца 1 день. Зычливый пріятель и сынъ духовный вашей милости Григорій Ходковичъ, панъ Виленскій, гетманъ навышшій великого князства Литовского, староста Городенскій и Могилевскій.

Доставлено Н. И. Соколовымъ. На оборотѣ надпись рукою Ходкевича: Въ Бозѣ достойному отцу Якимею, игумену Светого Николы манастыра Пустынского въ Кіевѣ, и всей братьи законникомъ, еже о Христѣ господиномъ мнѣ ласкавымъ. *Надпись позднѣйшая:* Записъ на церковь Пустынскую.

10.

1573 г. 14 Октября. Письмо рады, тивуновъ, шляхты, рыцерства и всѣхъ обывателей земли Жмудской къ старостѣ ихнему Яну Ходкевичу, съ жалобою на гродскій судъ, на Николая Радивила и на Жидовъ, и съ просьбою, чтобы начальство на Жмуди назначалось изъ природныхъ Жмудяковъ, а не изъ пришлыхъ.

Ясневельможный а милостивый пане, пане староста Жомоитскій! Што ваша милость, нашъ милостивый панъ, до насъ, радъ, тивуновъ, врадниковъ господарскихъ, и до всихъ обавателей земли Жомоитской листъ свой писати рачилъ, абыхмо, ся зъѣхавшы на одно мѣстце, одъ вашей милости зложоное, до Крожъ, обмышливали въ тыхъ речахъ, намъ одъ вашей милости черезъ его милость пана Миколая Станкевича Бѣлевича, подкоморого Жомойтского, тивуна Ойрякгольского, словне вказаныхъ, и въ иншыхъ всякихъ речахъ въ пильныхъ потребахъ речи посполитое земли Жомойтское и за таковое старанье и обмышлянье вашей милости, нашому милостивому пану, о таковыхъ пильныхъ потребахъ земскихъ, яко есмо вырозумѣли съ того вказанья вашей милости, черезъ пана подкоморого до насъ

принесеного, — со всею пристойною учтивостью покорне вашей милости, нашому милостивому пану, дякуемъ. И видечы быть пильну потребу въ речи нашой посполитой, вси сполне и одностайне згажаючыся около того, обмышляли и радили, штобы было зъ добрымъ а ужиточнымъ всее речи нашой посполитой, и словъ промежку собе обравши, меновите его милость пана Миколая Станкевича Бѣлевича, подкоморого земли Жомотской, тивуна Ойрякгольского, его милость пана Войтеха Юрьевича Бѣлевича, старостича Жомойтского, тивуна Шовдовского, а пана Станислава Мартиновича Чеховича, до коронацыи короля его милости нашого милостивого пана посылаемъ, злетивши имъ обо всемъ зъ милостивою волею и порадою вашей милости становити. Съ которое инструкцыи, одъ насъ ихъ милостямъ на письмѣ даное, ваша милость, панъ нашъ милостивый, водлугъ звыклое милостивое ласки своее, яко будучи панъ и обронца нащъ милостивый, достаточне вырозумѣвшы и постерегаючи всее речи нашое посполитое, чтобы было звѣчну а несмертельну славу вашей милости имъ милостивое рады помоцы додати и до того вложитися и причынитися рачилъ. Ку тому, милостивый пане, припущамо ку вѣдомости вашей милости, нащому милостивому пану, ижъ подъ тымъ часомъ, по устатью справъ кгродскихъ въ земли Жомойтской, великія кривды и незносные утиски промежку насъ всихъ обывателей земли Жомойтской отъ людей своволныхъ дѣются ся. За што вашей милости нашого милостивого пана унижоными и упреймыми прозбами нашими просимъ, абы ваша милость, нашъ милостивый панъ, до враду кгродского староства своего Жомойтского листъ свой панскій писати росказати рачилъ, штобы они, справуючи се подлугъ постановенья и ухвалы на соймику прошломъ Вилкійскомъ, засядшы водлѣ порадку статутового, судили, справовали и позвы выдавали. О артыкулы, суду кгродскому належачые, тежъ, милостивый пане, староста нашъ, милостивый пане, здалося намъ всимъ за слушну речь, абыхмо о долеглость шляхты братьи нашое вашу милость нашого милостивого пана вѣдомого учинили въ той речи, ижъ вельможный панъ его милость панъ Миколай Радивилъ, воеводичъ Виленскій, маршалокъ надворный, маючы въ моцы и въ держанью своемъ зъ ласки его королевское милости пана нашого зешлого, Шавли зо всею волостью подлеглою, не вѣдати зъ якихъ причынъ—шляхту, братью нашую, которые имѣнья и осѣлости свои у волости Шавленской мають, великое усилованье и примушенье чинити рачить, отрываючи и одлучаючи ихъ одъ сполечного полку нашого, привращаючи не подлугъ звыклости ихъ до враду або державы своее Шавленское, забороняючи имъ права и воль-

ности шляхетское уживати. О што вашей милости, нашого милостивого пана, пильне а покорне за тыми укрывжоными просимъ, штобы ваша милость, нашъ милостивый панъ, ужалившисе вольностей и упадку ихъ, до чого не подлегли, листъ свой панскій до его милости пана маршалка надворного, а въ небытности его милости самого до врадника его милости Шовленского, писати рачилъ, штобы его милость шляхты, братьи нашое, до незвыклыхъ способъ примушати и до того усиловати не рачилъ. Будучи тежъ намъ на томъ соймику зъѣхавшыся спольне, обтяжливе панове шляхта жалуючи приносили до насъ всихъ вобецъ, даючи знать, звлаща его милость бискупъ Жомойтскій повѣдити рачилъ, ижъ на коморахъ мытнихъ пограничныхъ въ земли Жомойтской Жидове, которые перемѣшкивають подъ моцью и вѣдомостью пана Семена Войны, не вѣдати если зъ вѣдомостью его, отъ кождое речи, што колвекъ на потребу свою властную зъ границъ Прускихъ припроважають, мыто надъ вольность и ухвалу соймовую беруть. И тежъ, милостивый пане, досить явно есть вашей милости, нашому милостивому пану, яко се застановило за причиною вашей милости за славное памети господаря короля его милости нашого милостивого пана, заховуючи насъ всихъ вобецъ водлугъ вольностей и привилеевъ нашихъ, ижъ которые колвекъ особы перво сего зъ обчого народу въ земли Жомойтской врадниками на тивунствахъ уставены и преложоны были; вжо большъ ни которыхъ врадовъ мѣти и имъ даваны быти не мѣли, одно обаватели и родичи земли Жомойтской до таковыхъ врадовъ припущоны и имъ даваны быти мѣли, котороежъ тое постановенье и зезволенье ажъ до сихъ часовъ отъ вашей милости нашого милостивого пана выполнено не есть. И за таковыми врадники обчого народу, которые большъ користечи въ пожитку своемъ, до насъ всихъ на соймикъ прибыти не хочуть, и въ томъ великое омѣшкиванье въ отправованью и обмышливанью речи посполитой дѣеть ся. Про то мы певную надѣю въ милостивой ласцѣ вашей милости маючи, покорне просимъ, ижъ бы ваща милость, нашъ милостивый панъ, до всего того милостиве а ласкове склонити се и обѣтницы своей досить чынити будешъ рачилъ. Што мы большъ здаемъ баченью и высокоумному розумови вашей милости нашого милостивого пана и въ помененой речи нашой пана Семена Войну о бранье мыта повстегнути и напоменути листомъ своимъ, такъ тежъ и вси врадники, зъ обчого народу преложоные, отмѣнити и на ихъ мѣстце обавателемъ земли Жомойтской дати рачилъ. А въ инпшихъ пильныхъ потребахъ всее речи нашое посполитое злетили есмо ихъ милости паномъ посломъ нашимъ вашей милости, нашому милостивому пану,

словне мовити и донести, которымъ ваша милость во всемъ вѣри додавши, имъ до всего милостивою радою своею допомочы рачилъ. А съ тымъ зычечы вашей милости при добромъ здоровьи ласки Божей и фортунного панованья и розмноженья на долги а незамѣроны вѣкъ сполечне зъ ее милостью панью малжонку и зъ милымъ потомствомъ вашей милости себе сами и службы наше звыкле а зычливе въ ласкаву и зычливу пріязнь вашей милости пильне залецами. Писанъ въ Крожахъ, на соймику року 73, мѣсеца Октябра 14 дня. Вашей милости, своему милостивому пану повольны и всего добра зычливы рада, тивунове, шляхта, рыцерство обаватели земли Жомойтской.

Хранится въ Рукописномъ Отдѣленіи Виленской Публичной Библіотеки. На оборотѣ: Ясневельможному его милости пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и на Мыши, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтской, старостѣ Ковенскому, державцы Плотельскому и Тельшовскому, пану а пану намъ милостивому. *Далѣе двадцать двѣ тисненыхъ печати.*

11.

1574 г. Марта 12. Королевское приказаніе Яну Ходкевичу держать на Инфлянтской границѣ гарнизонъ, съ назначеніемъ ему содержанія.

Генърикъ, Божью милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Лифлянтскій, князя Андэкгавенское, Борбонское, Алвэрненское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомоитскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гэтману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Тельшовскому, пану Яну Ходкевичу. Што есмо тыхъ часовъ, при бытности твоей милости, за радою и зезволеньемъ пановъ радъ нашихъ, люди служебные, которые служили на замкохъ Лифлянтскихъ, отгуль звести казали, тогды маючи вѣдомость, же король его милость славное памети Жикгимонтъ Августъ, предокъ нашъ, для вшелякое осторожности, завжды пэвный почотъ, то есть двѣстѣ коней ѣзныхъ, а пятдесятъ драбовъ пѣшихъ твоей милости, яко администратору и гэтману земли Ифлянтское, мѣти постановилъ, про то розумѣючи, ижъ твоей милости, яко администратору и гэтману оное земли, завжды для всякое осторожности и убезпеченья людей служебныхъ певный почотъ мѣти потреба, для того приповѣдаемъ твоей милости службу наново на таковый же

почотъ на двѣстѣ коней ѣзныхъ, а на пятдесятъ драбовъ пѣшихъ отъ того часу яко першая служба тымъ людемъ служебнымъ вышла, твоя бы милость, о томъ вѣдаючи, оный почотъ людей служебныхъ двѣстѣ коней ѣзныхъ и пятдесятъ драбовъ пѣшихъ въ земли Ифлянтской тамъ, гдѣ бы ся твоей милости видѣло, ховалъ, а особливе на блякаузѣ вставичне яко и передъ тымъ бывало сто кнэхтовъ Нѣмцовъ мѣлъ до часу певного, ажъ твоей милости ознаймимъ до которого часу тыхъ людей служебныхъ потребовати будемъ, а заплата на тотъ почотъ людей служебныхъ, то есть на двѣстѣ коней ѣзныхъ на каждую чверть году на кождого коня по пятнадцать золотыхъ, а на пятдесятъ драбовъ пѣшихъ на кождого драба по шести золотыхъ, а на сто кнэхтовъ Нѣмецкихъ водлѣ обычаю Нѣмецкого, яко ся имъ до того часу платило въ мыта, въ земли Ифлянтской постановленого, черезъ руки писара польного Ифлянтского Войтеха Стабровского, завжды ничимъ не задерживаючи плачоно будеть. Писанъ у Краковѣ, лѣта Божего Нароженья тисеча пятсотъ семдесятъ четвертого, мѣсеца Мая второгонадцать дня. Henricus Rex. Лавринъ Война, подскарбій дворный и писарь.

Хранится тамъ-же.

12.

1575 г. 10 Марта. Письмо Кіевскихъ земскихъ урядниковъ, рыцерства, шляхты и всѣхъ обывателей къ Кіевскому воеводѣ князю Константину Константиновичу Острожскому, съ препровожденіемъ архимандричьяго письма, въ которомъ излагаются жалобы.

Милостивый княже, воеводо Кіевскій, пане а пане нашъ милостивый! Будучи намъ тутъ въ Кіевѣ на рокохъ обывателемъ земли Кіевское, яко о середопостью, передъ которыхъ пришедши тивунъ манастыря Печерского Сава Гаврятинскій, листъ отца архимандрита Печерского Селивестра, писаный одъ его милости до иконома Печерского Шавулы и до иншое братьи чернцовъ, передъ нами оказалъ. Съ которого мы взявши вѣдомость и въ немъ обачивши речи нашое посполитое вельми речъ жалосную и шкодливую, тотъ листъ архимандричій для вырозумѣнья ку вашей милости пану нашому милостивому, и звласче яко кгубернатору и обронцы того дому Божого, посылаемо: и за то покорне а унижоне вашу милость пана нашого милостивого просимо, абы ваша милость, яко панъ хрестьянскій, ужалившисе того всего, яко въ листѣ архимандричомъ стоить, тому всему забѣчь и зъ милостивого баченья своего панского ратунокъ вчинити рачилъ, якобы тотъ человѣкъ своволный а узрушитель покою посполитого съ того не тѣшылъ и потухи доброе не односилъ,

а тое, отъ кого то взялъ, въ цалости вернулъ. А мы за то вси повинни будемъ за счастливое панованье и доброе здоровье вашей милости Пана Бога просить и то вѣчне вашей милости заслуговать. Которому мы себе сами и службы наши нанижшіе ласцѣ и милостивому баченью вашей милости пана нашого милостивого поручаемо и покорне просимо, абыхмо опусчени не были. Данъ зъ роковъ въ Кіевѣ, року 75, Марца мѣсеца 10 дня. Вашей милости нашого милостивого пана зычливые и повиноватые слуги и пріятели. Врядники земскіе и все рыцерство, шляхта, обыватели земли Кіевское.

Хранится тамъ-же. Слич. съ слѣдующимъ документомъ.

13.

1575 г. 14 Марта. Письмо князя Константина Константиновича Острожскаго къ Яну Ходкевичу по дѣлу объ ограбленіи въ Минскѣ Печерскаго архимандрита Сильвестра Мелетіемъ Богуринскимъ, бывшимъ монахомъ Печерскаго монастыря.

Ясневельможный пане, пане а пріятелю, мнѣ милостиве ласкавый! Вашей милости моему милостивому пану оповѣдамъ жаль деспектъ архимандрита манастыра Печерского, отца Селивестра, и братьи зъ нимъ будучое, дьякона Исеміяна и всихъ насъ, которые смы есть того закону, о томъ, ижъ тыхъ недавно прошлыхъ часовъ, кгды вышей помененый архимандритъ до его милости отца митрополита до Менска пріѣхалъ, маючи при собѣ, яко человѣкъ духовный, золота и серебра церковного не мало, тотъ злый а непобожный человѣкъ а злодѣй и святокрадца манастыря Печерского, который перво сего скарбу церковного немало покралъ, кгды тамъ чернцомъ былъ, Мелешко Богуринскій, пропомнѣвшы боязни Божое, зверхности права посполитого, такъ тежъ и того, што доброму а почтивому пристои, за помочью и радою вряду его милости пана воеводы Менского, способившыся дей зъ слугами тамошнего подстаростегo Менского пана Андрея Станковича (чого я о немъ не держу), также зъ немалымъ оршакомъ лотровъ помочниковъ и слугъ своихъ, нашодшы моцно кгвалтомъ на власную господу его, яко чоловѣка спокойного, самому зелживость вчинили, скарбы церковныи и маетность его всю, которую на тотъ часъ при собѣ мѣлъ, и слугъ его, кони, возы и все, што одно колвекъ мѣлъ,— побрали и злупили, же его самого и слугъ его одно въ одныхъ кошуляхъ и пѣшо зоставили. Которымъ жалемъ, деспектомъ и кривдами, архимандриту Печерскому учинеными, не только я, але и врядники земскіе и все рыцерство, шляхта, обыватели земли Кіевское, будучы велице обрaжоны и воспо-

локъ зо мною того жалуючы, листъ свой до мене писали, съ которого листу, отъ нихъ до мене писаного, преписъ вашей милости посылямъ. И за то вашу милость моего милостивого пана покорне прошу, абы ваша милость, яко сторожъ речи посполитое а преднѣйшая рада и маршалокъ земскій великого князьства Литовского а панъ мудрый и бачный, у себе то поважывшы а гамуючы свовольность и упоръ такихъ злыхъ а непобожныхъ и небачныхъ людей, которые Пана Бога, маестатъ Его Святый ображають, такъ тежъ и покой посполитый взрушають, завстягаючы то, абыся таковые кгвалты и збытки, а звлаща особамъ духовнымъ (которые до злого причины давать не звыкли) не дѣяли, моцью и зверхностью вашей милости до того прихиливши, въ то ласкаве везрѣть и справедливость оному укривжоному архимандриту слушную и неотволочную вдѣлати, речи вси церковныи, такъ тежъ и маетность его и слугъ его побраные поворочать, оный жаль и деспектъ ему учыненый нагородити росказати и таковымъ злымъ а свовольнымъ людемъ а святокрадцамъ до предсявзятья и злого умыслу ихъ дорогу загородити и упорные мысли ихъ завстягнути рачыли, яко быхъ я, восполокъ зъ шляхтою, обывательми и рыцерствомъ земли Кіевское, такую ласку узнавши, вашей милости ее заслуговали, а онъ за здоровье и фортунное панованье вашей милости Пана Бога просилъ бы. Вѣрю и естемъ того о особѣ вашей милости моего милостивого пана певенъ, же ваша милость зъ стороны Пана Бога и тыхъ старшихъ врядовъ, которые ваша милость у великомъ князьствѣ Литовскомъ на себѣ носити рачишъ, такъ тежъ зъ высокого а мудрого баченья вашей милости, яко панъ побожный а справедливый, въ то ласкаве вложыти и то загамовати и опатрыти будешъ рачилъ, якобы тотъ злодѣй, святокрадца и лупежца зъ того былъ скаранъ и потѣхи жадное не относилъ. А гдѣ бы то иначей, чого вашей милости не держу, насъ поткати и оказатися мѣло, теды съ тою речью, жалемъ и деспектомъ архимандричымъ и нашимъ далѣй мусѣли быхмы ся выточыть, и о то ся такъ пильне старати, яко бы тотъ злый чоловѣкъ съ помочниками и радою своею потѣхи жадное не отнесъ, якожъ уфамъ Пану Богу, же не отнесетъ. И повторе вашу милость моего милостивого пана покорне прошу, абы тотъ убогій архимандритъ Печерскій, невинне обелжоный и злупеный, ласкаве и прудко отъ вашей милости моихъ милостивыхъ пановъ былъ отправенъ. Съ тымъ зычачы вашей милости моему милостивому пану доброго и способного здоровья и фортунного розмноженья, восполокъ зъ славнымъ народомъ дому вашей милости отъ Пана Бога на часы незамѣреныи, себе и пріятельскіе службы мои ласцѣ вашей милости пильне залецамъ. Писанъ въ Дубнѣ, року

75, мѣсеца Марца 14 дня. Вашей милости моего милостивого пана повольный пріятель и служебникъ вѣчный и повольный завжды Костентинъ, княжа Острозское, воевода Кіевскій, маршалокъ земли Волынское, староста Володимерскій, власная рука.

Хранится тамъ-же. На оборотѣ: Ясневельможному пану, пану Яну **Ходкевичу, пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, Плотельскому и Тельшовскому, пану а пріятелю мнѣ милостиве ласкавому.** *Слич. съ предыдущимъ документомъ.*

14.

1575 г. Августа 21. Письмо Государя всея Руси Ивана Васильевича къ Яну Еронимовичу Ходкевичу, съ отвѣтомъ на тайные переговоры съ нимъ о присоединеніи Литвы и Польши къ Россіи.

Божіею милостію мы, великій государь, царь и великій князь Иванъ Васильевичь всея Русіи, Владимерскій, Московскій, Ноугородскій, царь Казанскій, царь Асторахански, государь...и великій князь Смоленскій, Тферскій, Югорскій, Пермскій, Вятцкій, Болгарскій и иныхъ, государъ и великій князь Новагорода, Низовскіе земли, Черниговскій, Резанскій, Полотцкій, Ростовскій, Ярославскій, Бѣлоозерскій, Удорскій, Обдорскій, Кондинскій, и всея Сибирскіе земли и сѣверныя страны повелитель и государь отчинный земли Лифлянскіе, и иныхъ многихъ земель государь. Великого князства Литовского Яну Еронимовичю Хоткевича, кграбѣ на Шкловѣ и на Мыши, каштеляну Виленскому, старостѣ Жемоицскому, маршалку земскому великого князства Литовского, старостѣ Ковенскому, державцѣ Плотельскому и Тельшовскому. Посылали есмо къ вамъ паномъ радамъ великого князства Литовского гонца своего Өедора Елизарева сына Елчанинова для своихъ дѣлъ, и панове рада духовные и свѣтцкіе Коруны Польскіе и великого князства Литовского, которые, на тотъ часъ межъ собою съѣхався, гонца нашого Өедора Елчанинова зъ грамотою къ намъ отпустили, и что панове рада Коруны Польскіе и великого князства Литовского въ своей грамотѣ къ намъ писали есте, и мы тое грамоту вычли и вразумѣли гораздо, и намъ тѣ дѣла вѣдомы. А что еси говорилъ гонцу нашему Өедору Елчанинову въ тайности, что у васъ королю Гендрику на тѣхъ государствахъ на Корунѣ Польской и на великомъ князствѣ Литовскомъ одно конечно

не бывати, а отписати бы намъ къ тебѣ съ своимъ жаловальнымъ словомъ. А ты намъ хочещъ свою службу показати и о нашихъ дѣлѣхъ для покою христіанского радѣти хочешъ такъ, жебъ намъ къ воеводѣ Виленскому, къ Миколаю Юрьевичю Радивилу, и пану Тротцкому, Остафью Воловичю и маршалку Сироткѣ Радивилу и ко всему рыцерству посполито великого княжства Литовского грамоты порознь прислати и намъ хотѣнье твое и прихильность къ нашему жалованью—гонецъ нащъ Ѳедоръ Елчаниновъ подлинно извѣстилъ. И мы твое хотѣнье и прихильность къ нащему жалованью милостивно выслушали и приняли. И только намъ послужишъ, и тѣ три государства случатца въ одно мѣсто, и намъ велитъ Богъ на тѣхъ государствахъ быти, — и мы тебя своимъ жалованьемъ во всякихъ почестливостехъ и въ прибыткѣхъ учнемъ нагорожать свыше иныхъ пановъ, также вотчинами и скарбомъ пожалуемъ тебя и здоволимъ. И ты бъ о томъ къ намъ вѣдомо учинилъ, какова ты нащего жалованья хочешъ. И мы по тому тебѣ вѣдомо учинимъ и учнемъ къ тебѣ свое жалованье держати. А что еси говорилъ гонцу нашему Ѳедору Елчанинову хотя нашимъ посломъ и посланникомъ и безъ опасные грамоты ѣхати въ государства въ великое княжство Литовское,—ино имъ дорога чиста, и тому статись невозможно, что нашимъ посломъ и посланникомъ безъ опасные грамоты къ вамъ итти, потому во всѣхъ государствахъ поведенья, что послы и посланники изъ государствъ въ государство ходять по опаснымъ грамотамъ, а безъ опасные грамоты надъ послы и надъ посланники что ся здѣлаеть, ино чѣмъ встрѣчати. А ты какъ почалъ о христьянствѣ побожне радѣти, такъ бы еси и нынѣ о покоѣ христьянскомъ радѣлъ, чтобъ, далъ Богъ, покой христьянству былъ и тое доброе дѣло межъ насъ а государствъ Коруны Польское и великого княжства Литовского въ постановенье учинилось къ прибытку всего крестьянства. Писанъ въ государствія нашего дворѣ града Москвы лѣта отъ Созданья Міру 7083, Августа въ 21 день, индикта 3-го, государствія нощего 42, а царствъ нашихъ Росийского 29, Казанского 22, Астороханского 20.

Хранится тамъ же. На оборотъ: Великого княжства Литовского, Яну Еронимовичу Хоткевича, кграби на Шкловѣ и на Мыши, каштеляну Виленскому, старостѣ Жемоитцкому, марщалку земскому великого княжства Литовского, старостѣ Ковенскому и державцы Плотельскому и Тельшовскому.

15.

1576 г. 7 Февраля. Письмо бискупа Валеріана Гедройта, Жмудскаго электа Мальхера Гедройта, Николая и Николая Криштофа Радивиловъ къ Яну Ходкевичу, съ извѣстіемъ о прибытіи въ Вильну пословъ Цесарскаго и Московскаго, и чтобы онъ поспѣшилъ повидаться съ ними.

Ясневельможный милостивый пане Виленскій, пане и брате намъ ласкавый! Ознаймуемъ вашей милости, ижъ вчора съ Понедѣлка на Овторокъ, вже колько годинъ въ ночь, пріѣхалъ се здѣ до Вильни посолъ Цесара его милости хрестьянского, который зъ иными товарыщами своими отъ Цесара его милости до князя великого Московского былъ посыланъ. И иные послы Цесарскіе, товариши его (яко онъ справу даеть), и съ посломъ Московского просто на Инфлянты до Цесара его милости пошли. И онъ тежъ давши вѣдомость около потребъ тутошнего паньства, яко и съ чимъ отъ Московского отправили ся, вельми спѣшне квапить ся ѣхати такежъ до Цесара его милости. Вѣдь же пильными намовами нашими вжили есмо пана посла, же обѣцалъ сколько дней се здѣ у Вильни змѣшкати, поки бы хто съ пановъ радъ ихъ милости, а звлаща ваша милость, здѣся прибыти рачилъ. А такъ вашей милости брата нашого велице и пильне просимъ, жебы ваша милость, бачачи такъ пильные потребы земскіе, не литуючи працы своее, яко для взятья справы отъ посла Цесарского такъ и для слуханья посланца Московского, которого у Мѣдникахъ задержати есмо казали, ничого не мѣшкаючи, а можеть ли быти къ сей Недѣли пришлой здѣся до Вильни пріѣхати рачилъ, абы ся такъ пильнымъ справамъ и потребамъ земскимъ не мѣшкало. За тымъ зычачи вашей милости отъ Пана Бога доброго здоровья и фортунного въ долгій вѣкъ поводженья, себе ласцѣ братской вашей милости поручамы. Писанъ у Вильни, лѣта Божъего Нароженья тисеча пятьсотъ семдесятъ шостого, мѣсеца Февраля семого дня. Вашей милости зычливые: Валеріянъ, бискупъ Виленскій. Малхеръ Кгедройть, електъ Жомойтскій. Миколай Радивилъ, воевода Виленскій. Миколай-Криштофъ Радивилъ, маршалокъ дворный.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Ясневельможному пану брату нашому ласкавому пану Яну Ходкевичу, граби на Шкловѣ и Мыши, пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Ифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Телшевскому. *Ниже четыре тисненныхъ печати.*

16.

1576 г. Февраля 11. Письмо Виленскаго бискупа, Жмудскаго електа (Гедройтовъ), Николая и Николая Криштофа Радивиловъ къ Яну Ходкевичу о предварительныхъ распоряженіяхъ по переговорамъ съ послами Московскимъ и Цесарскимъ.

Ясневельможный милостивый пане Виленскій, пане и брате намъ ласкавый! Вырозумѣли есмо зъ листу вашей милости, писаного до пановъ радъ ихъ милости, которые бы на тотъ часъ у Вильни были, жебы гонецъ Московскій въ Липнишкахъ, або въ Сперенойнахъ прыймованъ былъ, а зъѣханье пановъ радъ и всего рицерства въ Новѣгородку теперешнего мѣсеца Февраля абы шостогонадцать дня было. Ино что ся дотычеть гонца Московского, задержати есмо его черезъ тотъ часъ казали у Мѣдникахъ, ожидаючи съ пріймованьемъ и слуханьемъ его на приѣханье пановъ радъ ихъ милости, звлаща на пріѣханье вашей милости, рады высокое его королевское милости, брата нашого. Але ижъ тотъ гонецъ Московскій, маючи росказанье господаря своего—поспѣшитися до пановъ радъ Польскихъ, зъ великимъ усилованьемъ чрезъ пристава докуку намъ чинилъ, абы до Вильни былъ пущонъ, хотячи въ томъ часѣ нижли бы до Польски отправенъ, продавши нѣкоторыи речи, покупити и способити собѣ потребы. Съ тыхъ причинъ, первѣй нижъ тотъ листъ вашей милости насъ дошолъ, росказали есмо его дня завтрешнего въ Недѣлю здѣся до Вильни припровадити. Вѣдь же съ пріймованьемъ и слуханьемъ его, позадержимо ся ажъ до Овторка пришлого, а вашу милость брата нашого ласкавого пильне просимы, жебы ваша милость ку тому часу пріѣханьемъ здѣ ся до Вильни къ намъ братьи своей прибыти омѣшкати не рачилъ, такъ для принятья и слуханья Московского гонца, яко тежъ и для отправы посла Цесарского. А ижъ ваша милость писати рачилъ, подаючи часъ на зъѣханье пановъ радъ и всего рицерства теперешнего мѣсеца Февраля двадцатого дня а мѣстце у Новѣгородку докладаючи, жебы и княже его милость Слуцкое могло тамъ быти и зъ иныхъ повѣтовъ рыцерству снадне ся зъѣхати; ино ачколве треба бы въ томъ фолкговати и его милости князю бискупу Виленскому, радѣ его королевское милости, владицы доховной преднѣйшей брату нашому который часъ и лѣта свои стравилъ и старкгалъ на службѣ его королевское милости и речи посполитой. А къ тому же тежъ многихъ повѣтовъ шляхта примовяеть ся, абы мѣстце зъѣханью зложоно было такъ, на которое бы кождому съ нихъ пріѣхати не было далеко, а особливе рицерство повѣту Виłкомірского писали и прислали до насъ, жодаючи, абы

не подалеку краю ихъ мѣстце на зъѣханье зложоно было. Который листъ для лѣпшого вырозумѣнья ку вашей милости посылаемъ. Вѣдь же водлугъ писанья вашей милости вже о мѣстце на зъѣханье переставаемъ на Новѣгородку. Нижли што ся дотычеть часу, абы тое зъѣханье мѣло быти, яко ваша милость писати рачишъ шостонадцать Февраля, рачь ваша милость въ то пильно угленути. Естли же на тотъ часъ панове рада и все рицерство собрати ся могуть, але намъ бы ся видѣло часъ тому зъѣханью назначити, уступивши въ постъ великій теперешній прышлый въ тыйдень, абы ся панове рада и рицерство зъѣхало и статечне речи отправовати ся могли, бо естли бы часъ короткій зложонъ былъ, нижъ ся листы во вси повѣты розошлють, тогды тотъ часъ збѣжить. А такъ вашу милость, брата нашого просимы, жебы ваша милость, намысливши ся въ томъ, рачилъ намъ вже певне ознаймить листъ, на который бы часъ видѣлося вашей милости тое зъѣханье зложити. А мы около того зъѣханья въ повѣты листы вже готовати росказали, оставуючи въ нихъ на часъ мѣстце. А дождавши отъ вашей милости вѣдомости, на который ся часъ вашей милости видѣти будеть, въ тые листы тотъ день вписати роскажемъ. А ижъ бы ся зволока въ томъ не дѣяла, за то просимъ, жебы ваша милость безъ мѣшканья о томъ часѣ, на который ся ваша милость видѣти будеть, тое зъѣханье зложити намъ писаньемъ своимъ ознаймити и печать свою ку запечатанью тыхъ листовъ, около зъѣханья въ повѣты писаныхъ, прислати рачилъ. А я, воевода Виленскій, зоставивши въ себе листы ку розосланью въ повѣтъ Виленскій, абы о томъ рицерству за часу вѣдомость дошла, иные вси листы росказавши въ нихъ уписати день, на который бы тотъ зъѣздъ мѣлъ быти, для розосланья ку вашей милости зъ ихъ милостью паны радами пошлю. За тымъ зычечи вашей милости отъ Пана Бога доброго здоровья и фортунного помноженья въ долгій вѣкъ, себе ласцѣ братской вашей милости поручамы. Писанъ у Вильни, року семъдесятъ шостого, мѣсеца Февраля одинадцатого дня. Вашей милости зычливые: Валеріянъ, бискупъ Виленскій. Малхеръ Гедройть, електъ бискупства Жомойтского. Миколай Радивилъ, воевода Виленскій. Миколай Криштофъ, маршалокъ дворный.

Хранится тамъ же. На обороть: Ясневельможному пану брату нашому намъ ласкавому пану Яну Ходкевичу, граби на Шкловѣ и Мыши, пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Плотельскому и Телшовскому. *Четыре тисненныхъ печати.*

17.

1576 г. 23 Мая. Письмо Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу, съ извѣстіемъ о приготовленіяхъ къ войнѣ противъ Гданчанъ и Татаръ и о неизвѣстности исхода переговоровъ съ Русскимъ царемъ Иваномъ Васильевичемъ.

Стефанъ, Божью милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, княже Семикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, пану Яну Яронимовичу Ходкевича, кграби на Шкловѣ и Мыши. Такъ яко есмо до твоей милости писали около зложенья сеймиковъ у воеводствахъ и повѣтѣхъ въ Польшчи и у великомъ князствѣ Литовскомъ, одно ижъ съ певныхъ причинъ листы наши до великого князства Литовского такъ борздо не суть высланы, за чимъ се отправили соймики у Великой и Малой Польшчѣ у воеводствахъ и повѣтѣхъ а головные въ Колѣ и Корчынѣ. Што ку вѣдомости здало се намъ твоей милости ознаймити, же, ухиливши на сторону посполитое рушенье, постановили людьми служебными тую войну противъ Кгданшчанъ и Татаромъ отправовати, и для того поборъ по всюй Корунѣ Польской водлугъ того, яко на соймѣ Любельскомъ року шестьдесятъ девятого былъ постановенъ, дати, позволили, и которымъ обычаемъ тотъ податокъ маеть быти выбиранъ. Тогды тое постановенье головного соймику Корчинского въ новомъ мѣстѣ казавши переписати, до твоей милости для вырозумѣнья послати есмо велѣли, съ подписаньемъ руки писарское. А тымъ же обычаемъ оборону въ воеводствъ Великое Польски на головномъ соймику въ Колѣ постановили. А ижъ тежъ естесмо напомнени въ томъ, жебы и у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ соймиками не омѣшкивало ся, яко бы въ сполной речи посполитой розностью поношенья тежаровъ роздвоенье не значило се, якожъ неомѣшкане росказавши листы выслати и тое постановенье, въ Польшчѣ вчиненое, посломъ нашимъ на тые соймики посланымъ, вашой милости паномъ радамъ нашимъ и инымъ станомъ и рыцерству преложити поручили. А твоей милости, яко радѣ нашой, впередъ то ознаймуемъ, ижъ бы, вѣдомость маючи таковой постановенья въ Польшѣ, до того тежъ радою своею на соймику повѣтовомъ и головномъ у Волковыйску будучи, приводилъ, якобы оная потреба речи посполитое згодне а однако отправована была. Кгдыжъ въ сполной речи посполитой седечи всимъ краемъ панствъ тыхъ однакое обороны и убезпеченья потреба, звла-

ща ижъ тежъ зъ великимъ княземъ Московскимъ ничого певного не есть постановлено; ачколвекъ есмо до него пословъ нашихъ отправили але съ чимъ и яко се борздо до насъ вернуть—певности нѣтъ. Къ тому отъ Татаръ вторгненья обовлати се потреба. Што большому и росторопному уваженью и баченью твоей милости пушчаемъ, розумѣючи то о твоей милости, ижъ для милости речи посполитое и ласки нашое въ то угожати и чинити будешъ, штобы было зъ добрымъ а пожиточнымъ речи посполитое и зъ славою нашою королевскою. Писанъ въ Малборку, лѣта Божого Нароженья 1576, мѣсеца Мая 23 дня. Stephanus Rex.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, пану Яну Еронимовичу Ходкевича. *Ниже:* вторый.

18.

1576 г. 31 Августа. Письмо (съ дополнительною приписскою) Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу съ извѣстіемъ о дипломатическихъ сношеніяхъ съ Прусскимъ и Поморскими князьями, съ Туречиной, и о продолжающемся упорствѣ Гданчанъ.

Стефанъ, Божью милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Лифлянтскій, княжа Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Ифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Плотельскому и Телшовскому, пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши. Повѣдаемъ твоей милости, ижъ есмо на тотъ часъ, зъ ласки Божей, въ добромъ здоровьи; притомъ бачечи того быти потребу, абыхмо вашой милости паномъ радамъ нашимъ оного панства нашого великого князства Литовского около справъ и потребъ земскихъ, для которыхъ есмо до земли Пруское дворомъ нашимъ тягнути умыслили, ознаймити не занехали. Про то твоей милости, яко радѣ нашой, вѣдати даемъ, ижъ есмо до земли Пруское до мѣста Торуня пріѣхали дня оногдашнего въ Недѣлю, мѣсеца Августа двадцать шостого дня, гдѣ панове рады и вси станы земли Пруское также и мѣщане мѣста Торунского и отъ нѣкоторыхъ мѣстъ послове повинную хуть и зычливость подданства и службы своей намъ офяровали и присягу вчинили. Одножъ мѣсто Кгданское еще черезъ свои послы тое повинности подданства своего намъ государю не отдали, задерживаючися нѣкоторыми причинами (яко

о томъ отъ пановъ Прускихъ вѣдомость маемъ), звлаща тыми, которые не могутъ иначей ажъ на соймѣ становены быти. Вѣдь же пріѣхавши, дасть Богъ, до Малборку, пословъ до насъ отъ того мѣста сподѣваемся, и естли будуть, альбо не, мы не занехаемъ того вашой милости паномъ радамъ нашимъ ознаймити. И то тежъ вашой милости вѣдати есть потребно, ижъ княжа Пруское послалъ до насъ подданность свою оферугочи, и послы свои послати хочеть, гдѣ быхмо мы часъ и мѣстце ему назначили; также тежъ и княжата Поморскіе, которымъ росказали есмо за пріѣханьемъ нашимъ до Малборку, пословъ своихъ до насъ послати, а кнежатомъ Поморскимъ на соймѣ пришломъ самимъ особами быти, альбо послы свои послати росказали есмо. О Кгданщаны, яко они повинную вѣру и подданство свое намъ отдадуть, альбо естлибы тежъ што отъ нихъ противного было, не занехаемъ вашой милости паномъ радамъ нашимъ ознаймити, и зданья и рады вашой милости уживати. Писанъ у Хелмзѣ, лѣта Божего Нароженья 1576, мѣсеца Августа 31 дня. Stefanus Rex.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Ифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Плотельскому и Тельшевскому, пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши.

Въ письмо вложена слѣдующая записка:

По написанью того листу нашого до твоей милости, пріѣхалъ до насъ коморникъ нашъ Держекъ отъ Цесара Турецкого, будучи намъ се здѣ у Хелмжи мѣсяца Сентебра первого дня. Черезъ которого писалъ до насъ на листѣ своемъ, оферуючи намъ пріязнь свою, и хотячи противко намъ и панствамъ нашимъ зычливе и спокойно ся заховати, первшого спремиренья съ панствы нашими ни въ чомъ ненарушаючи; и къ тому, гды бы цесарь хрестіанскій хотѣлъ што противко намъ и панствамъ нашимъ противного всчинати, ижъ то хочеть пріймовати и розумѣти отъ цесаря его милости за взрушенье перемирья, которое межи собою постановеное мають.

19.

1576 г. 25 Декабря. Письмо Стефана Баторія къ Криштофу Радивилу объ охранѣ Лифлянтской границы отъ непріятеля, совмѣстно съ княземъ Александромъ Полубенскимъ и Яномъ Ходкевичемъ, подъ начальство котораго первые два должны поступить.

Стефанъ, Божъю милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Лифлянтскій, княжа Сед-

микгродское и иныхъ. Подчашому и гетману нашому дворному великого князства Литовского, старостѣ Солецкому и Коконгавзенскому, державцы Жижморскому, пану Криштофу Радивилу. Яко перво сего велѣли есмо твоей милости зъ людомъ нашимъ служебнымъ, который подъ справою своею маешъ, ку границамъ Лифлянтскимъ тягнути, а за припадкомъ вшелякое на оную землю небезпечности, порозумѣваючися въ томъ зъ старостою Волмерскимъ и Прикатскимъ княземъ Александромъ Полубенскимъ, противъ кождому непріятелю за помочъю Божою отпоръ чинить. Ино еще для лѣпшого и потужнѣйшого той земли Лифлянтской убезпеченья, велѣли есмо пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Тельшовскому, пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и на Мыши, ижъ гдѣ бы того потреба зъ стороны якое небезпечности указовала, абы тежъ его милость тамъ до Лифлянтъ прибыти не омѣшкивалъ. А такъ кгды панъ Виленскій до земли Лифлянтское придеть, а до потребы якое зъ непріятелемъ бы пришло, твоя бы милость съ паномъ Виленскимъ, тамъ гдѣ бы его милость ознаймилъ, стягнувшися, а подъ справою его милости, яко гетмана и администратора оное земли Лифлянтское будучи, и зъ его милостью порозумѣваючи се, зъ помочъю Божою отпоръ непріятелю чинилъ, и того всего, чого бы ку убезпеченью тое земли потреба зъ звыклое вѣры и повинности своее постерегалъ. Писанъ у Торуню. Лѣта Божого Нароженья 1576, мѣсеца Декабря 25 дня. Stephanus Rex. Андрей Ивановичъ, писарь.

Хранится тамъ же.

20.

1577 г. 15 Февраля. Письмо Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу объ упорствѣ Гданчанъ, о необходимости смирить ихъ и о посольствахъ въ Туречину и въ Россію.

Стефанъ, Божію милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, княжа Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Ифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Телшовскому, пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши. Естъ вѣдомо вашей милости радамъ нашимъ, якимъ поступкомъ мѣсто нашо Кгданское спротивенье зверхности нашой и речи посполитой зачало. А ижъ за такъ долгимъ ожиданьемъ на-

шимъ и немалыми трактаты ничого певного для ихъ предсевзятья и упору отнести есмо не могли, снать зъ великою неславою нашою. Якожъ по великихъ а частыхъ трактатѣхъ, запевне сподѣвалисмося, ижъ Роземберкъ, который недавно тамъ былъ отъ насъ отправленъ, слушное якое застановенье покою принести мѣлъ: але и тотъ, заложившися хоробою, у во Кгданску задержалъ; а вмѣсто себе черезъ Лемпха, сындика, большей еще, анижъ первѣй на письмѣ, речей неслушныхъ намъ подалъ, што ачъ есмо бачили, ижъ ни на што иного только на предлуженье часу было заложоно. Вѣдь же прихиляючися покоеви а хотечи, абы ласкою и добротливостію нашою были звитежени, и вси просьбы принявши и пильне уваживши тѣхъ всихъ трактатовъ, конецъ есмо таковый учинили — отказъ и деклярацыю становенья, черезъ насъ поданою имъ, дали есмо, которого преписъ твоей милости посылаемъ. Обтяженья што они собѣ быти менили, то зъ нихъ складаючи и привильемъ ствердити обѣцуючи, отъ насъ въ томъ суть упевнени; справу зъ стороны комисыи, которую они розумѣють быти противно правомъ ихъ учиненую, до пришлого сойму отложили есмо, абы о то за спольнымъ всихъ становъ зезволеньемъ, становено было; способъ потверженья правъ на минутѣ(sic) досыть широко ничого не уймуючи дали есмо. Такъ ижъ ничого недоставало, штобы ихъ умыслы упорные отъ вѣры и подданства намъ повинного отводити, а отъ упорного предсевзятья ихъ отдалити не могло. А то постановивши, шесть дней часу узычоно было, абы радѣ и мѣсту тые вси речи для прейзрѣнья посланы были. И ожидалося потомъ черезъ дванадцать дней. За которымъ таковымъ ожиданьемъ сподивалисмося покою певного. Але надто што первѣй было, далеко большей иншихъ речей теперъ пріѣхавши Роземберкъ и зъ сындикомъ намъ подали и преложили, што не только достоенству нашому королевскому, але и правомъ посполитымъ зъ уближеньемъ есть. Кгдыжъ мы не за што иного, одно зъ стороны задержаныхъ доходовъ скарбу коронного, по два кротъ сто тисечей золотыхъ упоминалисмося, которые тежъ и они сами на певный часъ заплатити были обѣцали, а потомъ то на дальшій часъ откладали двоего побору, отъ речи посполитое установленого, и иные доходы, скарбу нашому належачіе, которые зъ мѣста на кождый годъ приходити звыкли, въ неякую вонпливость приводечи, на сторону откладали, абы комисія только самою нашою владзою опрочъ сойму была зглажона, указуючи ижъ ничого сполного зъ соймомъ не мають и мѣти не хотять, на письмѣ до насъ подали, яко ширѣй съ того ихъ отказу, который твоей милости посылаемъ, лацно твоя милость вырозумѣешъ. А што подъ кглей-

томъ чинили посланцы свое, подъ покрывкою покою зсылаючи, то ни для чого иного, одно для якогось покою въ мѣстѣ, а безпечность обмышлевали, тверджи, бакшты будуючи, люду жолънерского, который мѣли отпустити, большей прибавили, вторгненья много починили, селъ и домовъ шляхетскихъ не мало злупили и попалили. Скутокъ якійся показалъ—не для застановенья покою, але змышленый фортель строили, што на тотъ часъ опущаемъ, и Богъ намъ есть свѣтокъ, ижъ повинности добротливого и ласкавого пана досыть есмо до тыхъ часовъ уживали и старалисмося вшелякимъ способомъ, абы до здорового и розумови послушного баченья ихъ привести могли. Але то ничого не помогло. Напоминанья, рады, посельства, ожиданья—все ся то не опущало, а снать зъ великою нашою и речи посполитое неславою. А кгдыжъ то все мѣстцо при упорномъ и злостивомъ предсевзятью ихъ мѣти не можеть, штожъ иншого чинити—одно, абысмо намъ и речи посполитой винни не зостали, а досегаючи и наслѣдуючи таковыхъ радъ, до которыхъ самый розумъ ведеть и справедливость боль вытискаеть, взываемо радъ коронныхъ до Вроцлавка, на день пятыйнадцать Марца. А ижъ твоя милость оподаль отлелый мѣстца оного естесь, про то жадаемъ, жебысь твоя милость раду и зданье свое въ томъ на письмѣ намъ подалъ, яко бысмо далѣй противко таковымъ упорнымъ и противнымъ подданымъ нашимъ поступовати мѣли. А посылаемъ твоей милости универсалъ нашъ, который выданъ и публикованъ въ Коронѣ Польской около гамованья маетности тыхъ-то свовольниковъ. Потомужъ и твоя милость роскажи оный публиковати въ мѣстѣхъ нашихъ и мѣстечкахъ державы твоей милости, абы ся водлугъ него заховали. То тежъ твоей милости ознаймуемъ, ижъ до Цесара Турецкого посылаемъ урожоного Яна зъ-Сенна, кашталяна Галицкого, съ посельствомъ таковымъ, якое въ Торуню съ паны радами ихъ милостью намовено было и яко звыклый обычай продковъ нашихъ въ томъ былъ. А ижъ есмо и до князя великого Московского послы слати назначили, о чомъ же и первѣй до твоей милости есмо писали, и преписы листовъ, такъ до насъ отъ князя великого писаныи, и отказу посланцовъ нашихъ, яко и до васъ пановъ радъ нашихъ, отъ бояръ его писаныи, твоей милости послано, въ чомъ намъ потреба зданья твоей милости неомѣшкане, которымъ бы обычаемъ послы наши мѣли съ тымъ сусѣдомъ нашимъ поступовати и зъ якимъ посельствомъ отъ насъ маютъ быти отправлены, звлаща гдѣбы пришло до становенья покою дочасного, на яко великій часъ маютъ то застановяти. Писанъ у Быткгощи, року 1577, мѣсеца Февраля 15 дня. Stephanus Rex.

Ижъ тую справу поспѣшне от-

правовати треба, для того есмо были ве Влоцлавку на день 15 Марца зложили, але фолькгуючи паномъ радамъ для отлеглости мѣстца, поминули есмо еще часу зъѣзду тому на день двадцать третій Марца.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Ифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Телшовскому, пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши.

21.

1577 г. 23 Апрѣля. Письмо Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу съ извѣстіемъ о пораженіи Гданчанъ.

Стефанъ, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, княже Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Ифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Плотелскому, пану Яну Яронимовичу Ходкевича. Повѣдаемъ твоей милости, ижесмо на тотъ часъ съ королевою ее милостью и великою княгинею, зъ ласки Милого Бога, въ добромъ здоровью. Яко первѣй сего дали есмо твоей милости вѣдати о упорномъ предсевзятью мѣста нашого Кгданьского, такъ и на сесь часъ въ томъ же трваючи, а взявши передъ себе злый умыслъ, вытягнули были зъ войскомъ немалымъ людей и зъ стрѣлбою хотечи мѣсто тъще возбурити и людей нашыхъ служебныхъ всихъ въ немъ поразити, нижли за ласкою Божою тому предсязвятью ихъ досыть ся не стало, бо гетманъ нашъ и зъ людомъ, ку нимъ въ поле вытегнувшы, битву имъ далъ и за помочью Всемогучого Бога на голову войско ихъ поразилъ, стрѣльбу побралъ, гдѣ и гетманъ ихъ Ганусъ Фонъ-Келенъ забитъ естъ. Яко для достаточнѣйшого вырозумѣнья посылаемъ твоей милости преписъ листу пана гетмана, до насъ о томъ писаного, съ которого твоя милость справишь, яко того гетмана зъ войскомъ на людъ нашъ были выправили, въ чомъ имъ Панъ Богъ не допомогъ. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсеца Апрѣля 23 дня. Stephanus Rex. Миколай Ясенскій, писаръ.

Хранится тамъ-же. На оборотѣ: Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Инфлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Тельшовскому, пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши.

22.

1577 г. 29 Апрѣля. Письмо Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу, съ извѣстіемъ объ упорствѣ Гданчанъ, ихъ сношеніяхъ съ Московскимъ Царемъ и Магнусомъ, Московскаго Царя съ Перекопскимъ ханомъ, и о необходимости посполитаго рушенія и рѣшенія дѣлъ сперва на сеймикахъ и потомъ на общемъ сеймѣ.

Стефанъ, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Жомойтскій, Мазовецкій, Лифлянтскій, княже Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомоитскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Тельшовскому, пану Яну Яронимовичу Ходкевича. Давали есмо перво сего знать вашой милости паномъ радамъ нашимъ о свовольномъ а гордомъ предсевзятью Кгданщанъ, которые и до сего часу не только се упаметати не хочуть, але еще учтивые шляхецкіе прилеглые люди наѣждчають, маетности ихъ беруть, палять, пустошать, и кляшторъ Оливскій до кгрунту збурили и спустошили, подаваючи насъ и Корону до посторонних краевъ омыльне и несправедливе; дали тежъ до того причину, жесь мы се сездѣ на такъ долгій часъ для непотребныхъ а облудныхъ трактатовъ ихъ забавили. А того што теперъ на Волыню, на Подолю стало, поратовать и оборонить не могли. А наконецъ через Макгнуса и Московского на насъ и подданыхъ нашихъ погановъ тыхъ приводять. Кгды жъ тую справу маемъ, же они зъ Московскимъ и зъ Макгнусомъ порозумѣнье мають, и Московскій тыми часы послы и упоминки свои до Татаръ слалъ. А ижъ тые злые люди такъ се зъ нами обходять и до того насъ привели, зъ великою жалостью того уживаемъ, а тыхъ трудностей, которыхъ намъ прибыло и на розныхъ а далекихъ мѣстцахъ горить, и неподобно, абысьмы ихъ сами ратовать могли, не маючи ничого иного, одно рушенье посполитое водлѣ уфалы сойму прошлого Торунского, якожъ вжо хотѣли есмо до того приступить и вици (sic) въ Польщи а до великого князства Литовского листы военные о рушенье росказать выдать. Але ижъ се то видѣло паномъ радамъ нашимъ, которые на тотъ часъ ку намъ господару на конвокацыю до Вроцлавка пріѣждчали, абысмы се до того остатнего лекарства не утекали, але же бысьмы напередъ соймики зложили и на нихъ всихъ напоменули, абы намъ дорогу показали до забѣженья тому упадку речи посполитое. Кгды жъ вжо мусимъ моцью тыхъ злыхъ людей приводити до повинности ихъ, а ижъ тежъ потреба отпору непріятеломъ и убезпеченья такъ въ Руских, Волынскихъ, Подольскихъ краяхъ, яко и великого князства Литовско-

го и въ земли Лифлянтской, перестали есмо на томъ, до чого насъ на тотъ часъ панове рады наши вели. И для того всимъ, которые одно до рушенья посполитого суть повинни, зложили есмо соймики повѣтовые у воеводствахъ, въ земляхъ и повѣтѣхъ, также и головные у Великой и Малой Польщи въ Корчинѣ и въ Колѣ и въ Мазовшу, на мѣстцахъ звыклыхъ, абы со всихъ соймиковъ повѣтовыхъ, на оные головные зъѣхавшисе, тымъ достаточнѣй межи собою порозумѣть и обмыслить могли. Бо хотяжъ послы до великого князя Московского высылаемъ, вѣдь же того не вѣдаемъ, яко се оттоль отправять, злаща кгды такъ се пріязнить съ царомъ Перекопскимъ и тымъ злымъ людемъ Кгданщаномъ оттуль съ тамтыхъ сторонъ приходить. Про то бачечи, ижъ великому князству Литовскому не мнѣй есть потреба убезпеченья, а кгды жъ въ одной речи посполитой обои панства замыкають ся и сполне вси потребы речи посполитое поносити мають, для того въ ономъ панствѣ великомъ князствѣ Литовскомъ во всихъ повѣтѣхъ складаемъ соймики на певный день передъ святымъ Яномъ за два дни, то есть мѣсеца Іюня двадцать второго дня, а потомъ у двухъ недѣляхъ у Волковыйску головный соймикъ складаемъ тымъ же обычаемъ яко въ Польщѣ, въ Колѣ и въ Корчинѣ. На которые то соймики такъ повѣтовые яко тежъ и головный твоя милость, яко рада наша и кашталянъ повѣту своего, жедамы, ижъ бы прибыть не омѣшкалъ и на нихъ пospолу зъ иншими станы достаточне намовы учинилъ, а зъ мѣстца и достоенства своего иншимъ прикладомъ и поводомъ былъ, а зъ сполное намовы вашое, абысте намъ дорогу подали и оказали, яко бы се тые потребы такъ кгвалтовные и наглые осмотрѣть и ратовать зъ учтивымъ и славнымъ нашимъ господарскимъ и речи посполитое могли. А ижъ таковые соймики для кгвалтовне а нагле припалыхъ потребъ речи посполитое не въ чотырохъ недѣляхъ передъ соймомъ великимъ вальнымъ, яко то водлѣ статуту звыкло бывать, на тотъ часъ зложили есмо, тогды то праву посполитому и звычаю давному ничого перешкажати и уймовати не маеть. Якожъ то упевняючи и обваровываючи въ листѣхъ нашихъ, во вси воеводства, земли и повѣты посланыхъ, доложити есмо росказали, же передъ соймомъ великимъ вальнымъ, который, водлѣ..........права описаного, зложити хочомъ на онъ часъ..........звыклые, въ статутѣ описаные, черезъ листа наши мають быти ознаймены. А про то, жебы твоя милость, яко великая рада наша, на соймику повѣтовымъ и на головномъ будучи (естли бы твоя милость подъ тымъ часомъ до земли Лифлянтское не отъѣхалъ) умѣлъ то всимъ достаточне преложити и вывести, ижъ бы того за уближенье права посполитого не брано. Кгдыжъ естли

бы того была потреба, тогды и особливыми листы нашими варовати то хочомъ. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсеца Апрѣля 29 дня. Stephanus Rex.

Хранится тамъ-же. На оборотъ: Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Телшовскому, пану Яну Ярославичу *(читай:* Яронимовичу) Ходкевича. *Ниже:* першій.

23.

1577 г. 31 Августа. Отвѣтъ Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу на донесеніе послѣдняго о крайне трудномъ положеніи Литовскаго княжества, въ виду наступленія Россійскихъ войскъ.

Стефанъ, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Пруcкій, Жомойтскій, Мазовецкій, Лифлянтскій, княжа Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, пану Яну Яронимовичу Ходкевичу. Розумѣмы, ижъ вжо вѣдомость отъ твоей милости о тыхъ небезпечностяхъ и о сказѣ земли Лифлянтское, о которыхъ намъ нѣкоторые зъ вашихъ милостей пановъ радъ великого князства Литовского въ тыхъ часѣхъ ознаймили, и вборзе потомъ твоя милость, пане Виленскій, до насъ посланый, тымъ большое небезпеченство намъ и паномъ радамъ нашимъ, которые на тотъ часъ при насъ были, широкими словы преложилъ и показовалъ, же не только вже о землю Лифлянтскую идеть, але и о самое великое князство Литовское, кгды жъ Московскій зъ Ифлянтъ до Литвы зъ войскомъ приближаеться. А при томъ просилъ твоя милость насъ и пановъ радъ Корунныхъ, жебы есмо тамтому панству оборону слушную, што нарыхлѣй, дали, освѣдчаючися передъ нами и передъ паны радами, ижъ гдѣбы потомъ што на великое князство Литовское пришло, же не при васъ, але при насъ бы и при станѣхъ Польскихъ вина вся заставала. Ино мы, маючи о томъ намовы съ паны рады нашими, не могли есмо въ томъ затрудненью речи посполитое и въ такихъ многихъ потребахъ корунныхъ што иншого найти, абы се небезпеченство великое князства Литовского опатрить, иншимъ потребамъ посполитымъ, догодить могло одно, жебы сеймъ вальный, черезъ насъ всимъ станомъ корунным и великого князства Литовского зложонъ былъ. Прото, водлугъ обычаю, уживаемъ

рады твоее милости, жебы намъ ознаймилъ, гдѣ и о которомъ часѣ мѣли бы есмо тотъ вальный съемъ зложити, бо намъ се видить и паномъ радамъ нашимъ, при насъ будучимъ, жебы што наборздей былъ зложонъ. Къ тому, абы на томъ мѣстцу, которое бы такъ великому князству Литовскому, яко и землямъ Рускимъ, прилегло, кгды жъ обое тые краи небезпечностямъ подлегли. А прото, жебысь намъ твоя милость въ томъ зданье свое безъ замѣшканья выписалъ. Писанъ у въ обозѣ, лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсеца Августа 31 дня. Венцлавъ Акгриппа, писарь.

Хранится тамъ-же. На оборотѣ: Пану Виленскому, старостѣ Жомоитскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, пану Яну Яронимовичу Ходкевичу.

24.

1577 г. 30 Октября. Письмо Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу, чтобы повѣтовые сеймики Литовскіе были ранѣе Польскихъ, для изысканія мѣръ противъ опаснаго положенія Литвы и Инфлянтовъ.

Стефанъ, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, княже Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомоитскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Телшовскому, пану Яну Яронимовичу Ходкевича. Ознаймуемъ твоей милости, ижъ бачечи того быть потребу, абы соймики великого князства Литовского упередили добре часъ соймиковъ повѣтовыхъ Польскихъ, съ причины тое, якосьмы до твоей милости черезъ писара нашого пана Вацлава Акгрипу всказали, якожъ вжо въ тыхъ дняхъ листы наши высланы будуть, догажаючи тому, абы зъ Волковыйского зъѣзду, альбо пакъ съ тыхъ соймиковъ преднѣйшихъ, яко зъ Виленского и Троцкого, съ которыхъ быти можеть обослатися ваша милость могли зъ станы Польскими на ихъ соймики преднѣйшихъ мѣстцъ, которые отъ насъ зложоны будуть передъ соймомъ вальнымъ въ четырехъ недѣляхъ. И здало бы се намъ на тые мѣстца, яко до Вишни, до Прошовицъ, до Сроды, до Сендомирское земли черезъ листы ознаймить: а на енеральные соймики хто поѣдеть до Сроды, тотъ же до Кола, а хто поѣдеть до Прошовицъ, тотъ до Корчина, то есть до нового мѣста лацно можеть прибыть и до земли Сендомирское въ Опатовѣ, такъ же и до Варшавы. А для того бачимъ

быть потребу того посланья, жебысте ваша милость преложили упадокъ земли Лифлянтское и небезпечность великого князства Литовского, абы не мѣли причины вымовы о таковой войнѣ обмышлевать, яковое потреба несеть, а не рушеньемъ посполитымъ. Кгды жъ сами ваша милость на Торуньскомъ соймѣ обачивали въ томъ посполитомъ рушенью жаденъ пожитокъ не могъ бы быть великому князству Литовскому и овшемъ всей речи посполитой шкода за непоспѣшностью въ справахъ военныхъ. Особливе добре бы было, ижъ бы твоя милость напомнелъ княже Курляндское и шляхту земли Лифлянтское, зосталую подъ панованьемъ нашимъ, также и Ригу, абы тежъ и они не занехали на соймики Польскіе выправить пословъ, упоминаючисе о ратунокъ и оборону той земли, водлѣ поприсяженья звязку злученья. Писанъ у Малборку, лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсеца Октебра 30 дня. Stephanus Rex. Миколай Ясенскій, писаръ.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Тельшевскому, пану Яну Яронимовичу Ходкевича.

25.

1577 г. 2 Ноября. Письмо Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу о приготовленіяхъ къ общему сейму, въ виду занятія Русскими войсками Инфлянтовъ и по-Двинскихъ замковъ.

Стефанъ, Божою милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Пруский, Жомоитскій, Мазовецкій, Лифлянтскій, княжа Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Телшовскому, пану Яну Яронимовичу Ходкевича. Не есть тайно твоей милости радѣ нашой и всимъ вобецъ въ панствахъ нашихъ, для чого былъ съемъ вальный отъ насъ въ Торуню зложонъ, а набольшей для обварованья потужное обороны и кождое небезпечности отъ непріятеля нашого великого князя Московского, звлаща оному панству великому князству Литовскому. На которомъ соймѣ ижъ за пильнымъ усилованьемъ нашимъ ни чого певного водлѣ потребы постановити ся не могло, то мусить быти причитано особливой нефортунѣ речи посполитое и таковому убеспеченью, которое князь великій Московскій черезъ листы свое о захованье по-

жою на оный же съемъ черезъ наши посланцы послалъ, зачимъ и пословъ великихъ вжо есмо до него отправили были. Але кгды послове наши вжо до него ѣхали, онъ подъ тымъ часомъ, втягнувши въ панства наши до земли Лифлянтское, а ку опанованью ее приводечи, замки и мѣста панованья нашого посѣдалъ, людей народу хрестіанского мордовалъ, плѣнилъ, и надто ку столечному мѣсту нашому Вильну опанованьемъ замковъ по-Двинскихъ досыть недалеко ся приближилъ. Зачимъ и послове наши въ дорозѣ ся задержали, а до него не шли. Мы, бачечи таковый подступокъ явною непріязнью показаный намъ и речи посполитой, а маючи то напередъ по ласцѣ Божой, жесмо жадное причины тому сусѣдови нашому ку розлитью крови хрестіянское не дали, и хотечи о томъ зо всими станы намавяти, яко бы, за помочью Божою, непріятель того предъсевзятья своего съ потѣхою не уживалъ и потомъ на панства наши торгатися не смѣлъ, а прихиляючися статутови, водлѣ которого на соймѣхъ вальныхъ о войнѣ намовы маютъ быти, маючи тежъ на бачности и то, абы въ справедливости людской панствъ нашихъ порадокъ захованъ былъ, кгдыжъ безъ тыхъ двохъ речей справедливости а потужности войны жадное панство въ цѣлости своей зоставати не можеть, — про то, за радою вашей милости пановъ радъ нашихъ, складаемъ съемъ вальный на день . . . . . .*), якожъ и соймики складаемъ на мѣстцу звыкломъ въ кождомъ воеводствѣ и въ повѣтѣхъ на день . . . . . . **). И жадаемъ, абы твоя милость, зъ иными паны радами, врадники и станы рыцерства, на соймики зъѣхавши и намовивши межи собою о тыхъ преречоныхъ речахъ и о иныхъ, которые ширей черезъ посла нашого на томъ соймику отъ насъ будутъ преложоны, яко статутъ омавяеть, пословъ двѣ особѣ людей бачныхъ и ростропныхъ на съемъ вальный до . . . .***) выправили, и сами особами своими вси посполу на Волковыйскій соймикъ у двохъ недѣляхъ по соймикахъ повѣтовыхъ ѣхали, а отголь тамъ просто на тотъ съемъ вальный веспол съ послами на день назначоный, абы твоя милость прибыти не омѣшкалъ, бачачи таковые кгвалтовные потребы речи посполитое, кгдыжъ часъ есть не долгій назначонъ отправованья сойму. А про то жадаемъ, абы вси станы на день першій сойму назначоный зъѣхалися, якобы въ омѣшканье справы речи посполитое не приходили, бо отправивши тые справы въ томъ листѣ назначоные, яко преднѣйшіе, ради быхмо тежъ и иные речи посполитое потребы, которые ся съ першихъ соймовъ рецесы откладали и которые напотребнѣйшіе вашей ми-

---

*) Пустое мѣсто въ подлинникѣ.
**) Тоже.
***) Тоже.

лости паномъ радамъ и всимъ станомъ на соймѣ будучимъ видѣти будуть, обравши съ помочью Божою отправовали, поколѣ часу замѣроного сойму ставати будеть, для чого абысте ваша милость не зъ замѣроною моцью посылали. А певни есмо того, же ваша милость вси однакою милостью ку речи посполитой, отчизнѣ своей милой и славѣ нашой будучи порушени, то все, штобы было ку лѣпшому, обмышлявати не опустите. И то познати маете, же на насъ въ обмышляванью таковыхъ справъ и въ зычливости и милости ку речи посполитой ничого не зыйдеть, а кождое обмышляванье въ таковыхъ справахъ речи посполитое и прибытье поспѣшное на съемъ вашей милости паномъ радомъ и кождому вшелякою вдячностью отъ насъ ся платити будеть. Писанъ въ Малборку, лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсяца Ноебра 2 дня. Stephanus Rex. Миколай Ясенскій, писаръ.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Ифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Телшовскому, пану Яну Яронимовичу Ходкевича.

26.

1577 г. 2 Декабря. Письмо Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу, съ приказаніемъ быть на второй день новаго года въ Ушполѣ, для открытія военныхъ дѣйствій противъ Русскихъ войскъ.

Стефанъ, Божою милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Лифлянтскій, княже Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, администратору и гетману земли Ифлянтское, старостѣ Ковенскому, державцы Плотелскому, пану Яну Яронимовичу Ходкевича. Ознаймуемъ твоей милости, ижъ вѣдомость насъ доходить, же великій князь Московскій, войска свои вытягнувши зъ земли Ифлянтское, при границы зоставилъ, и на тотъ часъ другіе войска ку границамъ великого князства Литовского примыкаеть. А на послы наши клейту, знову убезпечаючи ихъ по той войнѣ Ифлянтской, за писаньемъ листу нашого до него, еще не послалъ. Яко до насъ паны рады наши пишуть, же уся вѣдомость о томъ приходить, ижъ тотъ непріятель до войны зъ великими силами готуеть ся. Мы ачъ есмо съемъ вальный зложили, однакъ къ тому не фолкгуючи, яко борздо вѣдомость прійдеть, жебы се тотъ непріятель бралъ и панствамъ нашимъ,

заразомъ хочемъ тягнуть до войска, а звѣрить здоровье нашо межи васъ, цный народъ и рицерство оного панства, бачечи таковую хуть, которую сте показали намъ пану своему и речи посполитой рушеньемъ поспѣшнымъ за втягненьемъ великого князя до земли Ифлянтское. А справъ Кгданскихъ за помочью Божою въ тыхъ дняхъ доконавши, люди служебные черезъ Прускую землю обернути умыслили есмо ку Ифлянтской земли, албо тамъ гдѣ потреба укажеть. А вашей милости пановъ радъ нашихъ жедаемъ, ижъ бы есте такъ яко и тыми часы не съ повинности, але зъ доброе воли своее противко непріятелю, кгды до земли Ифлянтское втягнулъ, поспѣшилисе, такъ и на тотъ часъ, кгды до власное отчизны вашое береть се, яко люди вольные для захованья вольностей своихъ прикладомъ славныхъ продковъ вашихъ, абы есте на мѣстце певное до Ушполь вже тягнули конно збройно, маючи спижу военную и все, што належить до войны, и збиралися до войска на день вторый Генваря, до чого вборзде и мы, Пана Бога взявши на помочь прибыть не омѣшкаемъ. А вамъ, яко цному рыцерству, которіе не съ повинности, але для ласки нашое то учините, ласкаве то паметать и нагорожать хочемъ. Писанъ у Малборку, лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсеца Декабря 2 дня. Stephanus Rex. Миколай Ясенскій, писаръ.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Року семдесятъ семого мѣсеца Декабря первого дня тотъ листъ подалъ есть отъ его королевское милости его милости пану Виленскому черезъ мене Кондрата Гарасимовича, служебника его милости пана скарбного, въ Стокахъ рукою властною я. *Ниже:* Его милости пану Виленскому военный до Ушполь.

27.

1578 г. 5 Апрѣля. Письмо Александра Ходкевича къ Яну Ходкевичу, съ просьбою выдать ротмистру Суходольскому жалованье,—иначе онъ отказывается служить.

Ясневельможный пане Виленскій, пане а брате мнѣ милостиве ласкавый! Ознаймую вашей милости, ижъ панъ Миколай Суходольскій, ротмистръ его королевское милости, учинившы оповѣданье передо мною, же дослуживши чверти тое, на которую пенязи короля его милости взялъ, и которая въ пети недѣляхъ по Великодни выходить, гдѣ пенязей ему на другую чверть не дадуть, служить не подвезуеть. Але овшемъ дослуживщы, зъ замку прочь стегнути хочеть, которого ижъ овде въ семъ краи пильно есть потреба, вашей милости моего милостивого пана пильне прошу, абы ему пенязи на роту даны были, по которые онъ тамъ до вашей милости товарыша своего посылаеть. Съ

тымъ службы мои ласцѣ вашей милости моего милостивого пана пильне залецаю. Писанъ въ Зыкгвантѣ, дня 5 мѣсеца Апрѣля року 78.—Вашей милости моего милостивого пана найповолнѣйшый и найнижшый въ послугахъ братъ Александеръ Ходкевичъ, справца администраторства и гетманства земли Ифлянтское.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Ясневельможному пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши, пану Виленскому, маршалку великого князства Литовского, старостѣ Жомойтскому, администраторови и гетману земли Инфлянтское, пану а брату мнѣ милостиве ласкавому.

28.

1578 г. 25 Сентября. Письмо Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу, съ просьбою поймать въ Жмудской землѣ нѣсколько паръ соколовъ и доставить ихъ къ нему.

Стефанъ, Божью милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Лифлянтскій, княже Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, старостѣ Ковенскому, державцы Плотелскому, пану Яну Ходкевичу. Маемъ того вѣдомость, ижъ въ земли Жомоитской, надъ берегомъ морскимъ державы твоее милости, бываютъ ловлены соколы подъ тымъ часомъ у въ осень о светомъ Михаилѣ. Про то жадаемъ, абысь твоя милость, велѣвши тыхъ соколовъ сколько паръ уловить, на насъ господара задержалъ, росказавши ихъ мѣти въ добромъ хованью до науки нашое, што вдячне отъ твоей милости пріймемъ. Писанъ у Сандомирѣ, року 78, мѣсеца Сентебра 25 дня. Stephanus Rex.

Хранится тамъ-же. На оборотѣ: Пану Виленскому, старостѣ Жомоитскому, маршалку земскому великого князства Литовского, старостѣ Ковенскому, державцы Телшовскому и Бирштаньскому, пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши.

29.

1578 г. 27 Октября. Письмо Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу о поѣздкѣ короля въ края Русскіе, о дружескихъ переговорахъ съ Перекопскимъ ханомъ о выборѣ Кракова базисомъ военныхъ дѣйствій противъ Русскихъ и о назначеніи мѣста для выслушанія посольства отъ Русскаго Царя.

Стефанъ, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, княже Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, старос-

тѣ Ковенскому, державцы Тельшовскому и Бирштанскому, пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши. Повѣдаемъ твоей милости, ижъ есмо на тотъ часъ въ добромъ здоровьи зъ ласки Божое. Вѣдомо вашей милости паномъ радамъ нашимъ, же есмо въ краи Рускіе не безъ великое причины съ прошлого сойму Варшавского ѣхали, гдѣ и часъ немалый змѣшкати есмо мусѣли, варуючи и убезпечаючи покой оныхъ краевъ. Якожъ вси речи на слушной мѣрѣ постановивши и посла нашого до цара Перекопского зъ упоминки отправивши, здѣ до Кракова, столечного мѣста нашого Короны Польское, ѣхали есмо, больше для того, абы въ долеглостяхъ и потребахъ оного панства великого князства Литовского и земли Ифлянтское умыслъ нашъ, водлѣ постановенья сойму прошлого, выконоватисе могъ. А ижъ бы съ помочью Божою война съ тымъ непріятелемъ нашимъ великимъ княземъ Московскимъ потужнѣй и способнѣй отправовала, кгдыжъ мѣсто Краковъ такъ для всякихъ реместниковъ яко и прилеглости иншихъ посторонниxъ земль, отколь бы потребы военные латвѣй досегатися могли, есть надъ иные мѣста въ панствахъ нашихъ способнѣйшое. Вѣдь же и то не меншая потреба речи посполитое припала, обмышливанье около отправы пословъ великого князя Московского, которые вжо отъ немалого часу въ паньствахъ нашихъ съ посельствомъ ожидають. А ижъ въ такъ великоважныхъ справахъ земскихъ нелацное есть порозумѣнье черезъ листы и посланцы до вашихъ милостей пановъ радъ нашихъ, яко при бытности самыхъ радъ, которые бы радами своими насъ подпирали, прото за зданьемъ пановъ радъ нашихъ, при насъ будучихъ, умыслили есмо и другихъ пановъ радъ нашихъ коронныхъ до таковыхъ потребъ земскихъ везвать на мѣстцо певное, которое хотяжъ и мы сами и панове рады наши, гдѣ на иншомъ мѣстцу прилеглѣйшое, ку прибытью всихъ вашихъ милостей пановъ радъ нашихъ быть уважили, нижли межи иншыми причинами короткость часу и непогодная дорога до того насъ примусила, абыхмо вжо здѣсе у Краковѣ для выправы военное и иныхъ потребъ земскихъ, а особливе для выслуханья посельства пословъ великого князя Московского, на часъ недолгій позостали, уживши до тыхъ справъ рады вашихъ милостей пановъ радъ нашихъ. А уважаючи вшелякіе потребы земскіе, звлаща ижъ быхмо вжо немѣшкане до оного панства великого князства Литовского прибыти хотѣли, назначили есмо до отправованья тыхъ потребъ певный часъ, то есть мѣсеца Декабра першій день, подъ которымъ то часомъ и того вѣдомости досегати будемъ, якая сума ку потребамъ военнымъ съ податку, на соймѣ прошломъ Варшавскомъ уфаленого, прійдеть, такъ же посла нашого

до царя Перекопского посланого, альбо отписъ мѣти будемъ, кгдыжъ твоя милость лацно розумѣти можешъ, што намъ на томъ належить часу войны зъ великимъ княземъ Московскимъ, якожъ набольшей, для тое причины пословъ Московскихъ слуханье продолжыти ся мусѣло. Вѣдь же на день зложоный, кгдыся панове рады наши Польскіе до насъ зъѣдуть, выслухавши зданья и рады ихъ милости, але ничого безъ вашихъ милостей не замыкаючи, только посельства пословъ Московскихъ вырозумѣвши, умыслили есмо до великого князства Литовского вборзде, дастъ Богъ, прибыти. А тамъ зъ вашою милостію паны рады нашими оного панства гдѣ на мѣстцу прилегломъ недалеко границъ Польскихъ зъѣхатися съ причины тое ижъ тежъ хочемъ и пановъ радъ Польскихъ нѣкоторыхъ до того ужить, абы при насъ на оное мѣстцо прибыли для сполное рады и статечного порозумѣнья и намовы зъ вашими милостями вжо ку отправѣ тыхъ пословъ Московскихъ. Про то, абы твоя милость зданье и раду свою намъ выписалъ, на которомъ бы мѣстцу и гдѣ бы напристойнѣй и способнѣй для вашихъ милостей пановъ радъ нашихъ и двору нашого и отправы тыхъ пословъ чужоземскихъ, у великомъ князствѣ Литовскомъ тое зъѣханье вашихъ милостей до насъ зложити есмо мѣли. О чомъ ижъ быхмо немѣшкане отъ твоей милости вѣдали. Писанъ у Краковѣ. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ семъдесятъ осмого, мѣсеца Октебра двадцать семого дня. Stephanus Rex.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, старостѣ Ковенскому, державцы Тельшовскому и Бирштанскому, пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши.

30.

1579 г. 16 Января. Письмо Стефана Баторія къ Яну Еронимовичу Ходкевичу о невозможности пріѣхать въ Городну, по случаю переправы черезъ Днѣпръ съ злымъ умысломъ Перекопскаго хана, и о переговорахъ съ Русскими послами.

Стефанъ, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Лифлянтскій, княже Седмикгродское и иныхъ. Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, старостѣ Ковенскому, державцы Тельшовскому, пану Яну Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши. Повѣдаемъ твоей милости, ижъ есмо, вспоЛокъ съ королевою нашою и великого кнегинею ее милостью Ганною, зъ ласки Божей, въ добромъ здоровьи. А яко есмо первѣй сего

вашимъ милостямъ паномъ радамъ нашимъ ознаймили о пріѣханью нашомъ до Городна третего дня по Громницахъ; ино бысмо ради были на тотъ часъ назначоный тамъ ся ставили, одно ижъ насъ вѣдомость еще въ Краковѣ доходила о цару Перекопскомъ, же зъ войскомъ своимъ, маючи злый умыслъ на панства наши, черезъ Днѣпръ переправилъ ся. Зачимъ, ослухиваючися о томъ непріятелю, нѣшто есмо въономъ краю забавили, якожъ и дворъ нашъ, ѣздныхъ и пѣшихъ, ку Люблину для того обернули есмо. Але ижъ потомъ ничого певного о томъ, звлаща отъ старосты Черкаского, не маемъ, за тымъ есмо се здѣ до Варшавы петнадцатого дня Генвара пріѣхали, гдѣ черезъ десеть, альбо надто колько дней, для пильныхъ потребъ змѣшкавши, до Городна рушити ся волю маемъ, догожаючи тому, яко быхмо по часѣ назначономъ третего, албо четвертого дня надалѣй—до Городна были. А ижъ твоя милость, яко рада наша, лацно бачить можешъ, якожъ зъ великоважныхъ справъ речи посполитое зъѣханья вашихъ милостей пановъ радъ до насъ естъ потреба, кгдыжъ за радою вашихъ милостей и пословъ князя великого Московского отправити есмо умыслили,— про то твоя милость на часъ и мѣстце назначоное до насъ господара прибыть не омѣшкаешъ, чимъ речь намъ вдячную и везванью своему належную учинишъ. Писанъ у Варшавѣ. Лѣта Божого Нароженья 1579, мѣсеца Генвара 16 дня. Stephanus Rex.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Пану Виленскому, старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого князства Литовского, старостѣ Ковенскому, державцы Телшовскому и Бирштаньскому, пану Яну Ходкевичу, ксраби на Шклове и Мыши.

31.

1582 г. 26 Января. Письмо Стефана Баторія къ Филону Семеновичу Кмитѣ о прекращеніи войны съ Русскимъ Царемъ и объ отдачѣ ему обратно Великихъ Лукъ и Холма.

Стефанъ, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Пруській, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, княжа Седмикгродское и иныхъ. Воеводѣ Смоленскому, намѣстнику нашому на Великихъ Лукахъ, старостѣ Холменскому, пану Филону Семеновичу Кмитѣ Чорнобыльскому. Ижъ зъ воли Божее покой межи нами и великимъ княземъ Московскимъ и межи панствъ нашихъ застановленъ есть, а ижъ ся то черезъ послы наши постановило, ижъ зъ стороны нашое замокъ Великіе Луки и замокъ Холмъ на сторону князя великого Московского вернены и поступлены быти маютъ; тогды мы, вжо людей служебныхъ на замку Великихъ Лукахъ и на Холмѣ

не потребуючи, выповѣдаемъ твоей милости: службу, которую твоя милость на двѣстѣ коней по гусарску за листомъ нашимъ приповѣднымъ мѣлъ, про то хочемъ мѣти и приказуемъ твоей милости, абы твоя милость тую двѣстѣ коней зъ замку Великихъ Лукъ звелъ и ихъ роспустилъ и самъ зъ него зъѣхалъ. А помененые замки Великіе Луки и Холмъ абы твоя милость на сторону князя великого Московского, такъ яко твоя милость съ постановенья пословъ нашихъ вырозумѣешъ, подалъ и поступилъ, постерегаючи того, якобы ся застановенье покою ни въ чомъ не нарушило—конечно, иначей того не чинечы. А што ся дотычеть заслуженого твоей милости, што ся твоей милости за службу Велико-Луцкую винно быти окажеть, то твоей милости съ пенезей податковъ земскихъ заплачоно будеть. Писанъ у Вильни, лѣта отъ Нарожонья Сына Божого 1582, мѣсеца Генвара 26 дня. Stephanus Rex. Левъ Сапѣга, писарь.

Хранится тамъ же. На оборотѣ рукою Кмиты: Листъ его королевской милости, абымъ, за принятьемъ покою, люди служебныи зъ Лукъ и съ Холма роспустилъ, и Луки Великіе и Холмъ здалъ. *См. документъ подъ № 55, на стр. 156, въ I т. Археографическаго Сборника.*

32.

1583 г. 22 Іюня. Письмо Николая Вилчка къ его Горыгорѣцкому уряднику Яцку Дашковичу съ запросомъ объ имѣніи брата его жены, князя Юрія Горскаго, взятаго Русскими въ плѣнъ.

Миколай Вильчекъ.—Пане Яцку! Вѣдайте о томъ, ижъ малжонка моя, зъ волею и вѣдомостью моею, писала до васъ листъ свой въ потребахъ имѣнья Горъ и Горокъ, которого я, и съ нею, естемъ опекуномъ до высвобоженья дай Боже, рыхлого—зъ Москвы его милости князя Юрія Горского, брата ее. А такъ васъ напоминаю и росказую, абысте мнѣ и малжонцѣ моей о всемъ томъ, о што она до васъ писала, достат очне на письмѣ своимъ дали знать—черезъ служебника нашого Яна Скарынского, которого тамъ до васъ посылаемъ. И ку тому, абысте такъ во всемъ тамъ заховалисе, яко науку и росказанье отъ малжонки моее на листѣ ее, который вамъ Скарынскій—отдасть, маете, а иначей абысте конечне не чынили надъ листъ ее, до васъ писаный. Съ тымъ васъ Пану Богу поручамъ. Данъ зъ Вильна, 22 Іюня, лѣта Божого Нароженья 1583. Ręką własną.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Врянднику моему на Горахъ и Горкахъ пану Яцку Дашковичу до рукъ власныхъ ма быть данъ.

33.

1589 г. 16 Іюля. Письмо Витебской воеводины Христины Ходкевичевны къ братанку (братнину сыну, племяннику) своему Александру Ходкевичу по дѣламъ объ имѣніи Бобровскомъ.

Вельможный и милостивый пане Ходкевичу, пане а братанку мнѣ вельце ласкавый! Залецывши повольность пріязни мей въ милостивą ласке вашей милости мекго милостивекго пана а братанка, зычонцъ тежъ вашей милости моему милостивому пану, при ласцѣ Пана Бокга Вшехмокгонцекго на часы незамѣроне при добрымъ здровю зажывать длукго фортуннекго панованья и потѣхъ по мысли вашей милости радосныхъ, яко собѣ сама. Умысльнемъ списанемъ моимъ посланца моекго до вашей милости мекго милостивекго пана послала зъ строны тыхъ листовъ моихъ вѣновныхъ, кторемъ дала до схованья зешлей а кгодней паменти небощику его милости пану Виленскому пану брату моему а пану отцу вашей милости, о которемъ южъ до вашей милости подвакроть писала, за цо пильне и покорне вашу милость мекго милостивего пана проше, абы ми ваша милость тѣ листы мое вшистке презъ текго посланца моекго мнѣ послать рачилъ, безъ кторыхъ я листовъ для велю потребъ пильныхъ обыйть се не мокге. А до текго, мой милостивый пане братанку, тежъ до вядомости вашей милости донесть ми се кгодило зъ строны кривдъ имѣнья Бобровского, кторыхъ такъ се веле зе вшехъ стронъ намножило, яко отъ князей Соколенскихъ и князей Горскихъ и Любецкого, яко тежъ отъ пани Нарбутовей, старостиней Ошменской, и отъ пана Стравинскего, кторе уставичне подданыхъ зъ кгрунтами одъ имѣнья Бобровского собѣ привлащаią. А ижъ я те имѣнье до часу заставą держе, о речы такове вѣчисте становить и закграничать не мокге. А такъ пильне проше вашу милость, свекго милостивекго пана, рачь ваша милость росказать, листы написавши выдать, яко до слукги вашей милости пана Радомского, кторый абы въ кривдахъ тыхъ кгрунтовъ, кгдежъ я ихъ бронить каже, на позвы отпоръ давалъ, бо ме и то ченсто повлекаią. А я и кромѣ текго мамъ цо зъ собą чинить, кгдыжъ и властней отчизны дятекъ моихъ отъ покграничныхъ сонсядъ свыхъ терпіąцъ веле незносныхъ кривдъ, обронить се не мокге. Проше покорне, рачь ме ваша милость, мой милостивый панъ, отъ текго фрасунку вызволить, а за Бобръ рачь ми, ваша милость, пенедзы одложить, або на то позволивши презъ писанье свое рачь ме ваша милость, мой милостивый панъ, упевнить, же свымъ правомъ и въ такъ велькей сумѣ, яко мамъ на

темъ имѣнью, кому потужнѣйшему заставе, абы, въ правѣ умѣетный кривдамъ умялъ се щитить. А къ тему пильне проше вашу милость, свекго милостивекго пана, ижъ тамъ двѣ дѣвчины мое естъ, кторемъ для притьвиченья роботъ до роботницъ еи милости пани матки вашей милости дала была. Проше вашу милость, свекго милостивекго пана, рачь, ваша милость, мой милостивый панъ, тѣ дѣвчины, яко властне мое, мнѣ росказать оддать. А я по нихъ пошле, скоро ли ваша милость, мой милостивый панъ, презъ писанье свое ознаймить бендешъ рачилъ. А съ тымъ себе съ повольностью службъ моихъ пріятельскихъ въ милостивą ласке вашей милости мекго милостивекго пана пильне оддавамъ. Писанъ въ Могильной, Липца 16 дня, року 89. Милостивекго мего пана зычлива тіотка и служить рада, Кристына Ходкевичовна, воеводина Витебска.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Вельможнему пану его милости пану Александрови Ходкевичу, кграби на Шкловѣ и Мыши, пане нтю Виленскому, пану а братанку моему, мнѣ вельце ласкавому.

34.

1594 г. 1 Марта. Письмо архимандрита Кіево-Печерскаго монастыря Никифора Тура къ Яну Карлу Ходкевичу, чтобы онъ упросилъ своего брата объ ускореніи утвержденія трибуналомъ суммы, слѣдуемой Туру за учиненный подданными Ходкевича наѣздъ на церковное имѣніе Цвирково,—съ обѣщаніемъ дать Яну Карлу Ходкевичу 1000 копъ грошей.

Вельможный а милостивый пане Ходкевичу, пане а добродѣю мнѣ милостивый! Доброго здоровья отъ Пана Бога и всихъ фортунливыхъ помыслы, потѣхъ на часы и лѣта незамѣроные вашей милости моему милостивому пану вѣрне зажывати зычу такъ, яко самому собѣ. При томъ, милостивый пане, ижъ далъ ми вѣдомость врадникъ мой церкви Божее манастыра Печерского панъ Семенъ Стретъ, же на имѣнью вашей милости Быховскомъ въ селѣ Глу̂хохъ положылъ былъ позвы земскіе Оршанскіе по Овсея и Гарасима Максимовичовъ, мѣщанъ Могилевскихъ, о наѣздъ кгвалтовный на село мое церковное на Цвирково и о знищенье и побранье всее маетности подданыхъ моихъ села Цвиркова. Якожъ на рокохъ теперешнихъ прошлыхъ Трикрольскихъ врадъ земскій Оршанскій на Максимовичохъ на той сумѣ пенезей, которую мають заставою на селахъ вашей милости моего милостивого пана Быховскихъ и на особахъ ихъ самихъ, всказалъ и присудилъ шесть тысечей копъ грошей Литовскихъ и колько сотъ копъ грошей. А ижъ врадникъ мой Печерскій панъ Стретъ застановенье учынилъ зъ умоцованымъ вашей милости съ

паномъ Вартошомъ Радомыскимъ, ижъ съ тое сумы презысканое скоро намъ отправа съ трибуналу будеть учынена и то насъ дойдеть,— тогды вашей милости моему милостивому пану тисечу копъ грошей дадемъ, и то отъ насъ вашей милости конечно дойдеть. Тежъ ваша милость, мой милостивый панъ, рачь мнѣ въ томъ помочнымъ быть и до его милости пана брата своего рачь ваша милость писать, абы въ той справѣ моей мнѣ въ трибуналѣ зычливымъ быти рачылъ. А я, яко вѣрный богомолецъ слуга вашей милости моихъ милостивыхъ пановъ и добродѣевъ, за щасливое здоровье и панованье вашей милости Пана Бога Вседержытеля просити виненъ буду. А за тымъ се милостивой ласцѣ вашей милости своего милостивого пана въ молитвами моими церковными отдавамъ. Писанъ у монастыру Печерскомъ, року 94, мѣсеца Марца 1 дня. Вашей милости моего милостивого пана зычливый и вѣрный богомольца и слуга повольный Никифоръ Туръ, архимандритъ манастыра Кіевского, власною рукою.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Вельможному пану его милости пану Яну Каролю Ходкевичу, кграби зе Шклова и Мыши на Быховѣ, пану моему милостивому належыть.

35.

1598 г. 28 Апрѣля. Королевское приказаніе Ерониму Богушевичу Мицутѣ явиться на королевскій судъ по дѣлу съ нимъ Городенскаго (Коложскаго) архимандрита Богдана Климента Годкинскаго о несправедливо взимаемомъ мытѣ въ имѣніи Ожѣ.

Жыкгимонтъ, Божьею милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, а Шведскій, Готскій, Вандальскій дѣдичный король. Хоружычу земскому великого князства Литовского и земенину нашому повѣту Городенского Ерониму Богушевичу Мицутѣ. Жаловалъ намъ архимандрытъ нашъ Городенскій и Браславскій, въ Бозѣ велебный Богданъ Годкинскій Климонтъ, за поддаными нашыми манастыра Городенского имѣнья Чашчычъ, на тебе о томъ, штожъ дей ты, змысливши собѣ мыто новое, за продковъ твоихъ небывалое, на имѣнью своемъ Ожскомъ, лежачомъ въ повѣтѣ Городенскомъ, берешъ на подданыхъ нашихъ господарскихъ, духовныхъ—костельныхъ и церковныхъ—мыто на мостѣ Ожскомъ. Которымъ свовольнымъ выбираньемъ того мыта, водлугъ права посполитого, тратишь тое имѣнье свое до столу и скарбу нашого великого князства Литовского, што тобѣ ширей за жалобою его на року припаломъ задано будеть. Про

то приказуемъ тобѣ, штобы еси за симъ мандатомъ нашымъ передъ нами господаромъ ку праву самъ сталъ, листы привилья, естьлибы еси якіе на тое мыто отъ насъ господара або отъ продковъ нашихъ у себе мѣлъ, передъ нами показалъ и того се намъ господару и скарбу нашому великого князства Литовского усправедливилъ—тамъ, гдѣ на тотъ часъ щасливе дворомъ нашимъ господарскимъ будемъ есмо у великомъ князствѣ Литовскомъ—отъ поданья тобѣ сего листу мандату нашого—за чотыри недѣли, а если у Корунѣ Польской—за осьмъ недѣль конечно, яко на року завитомъ. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божего Нароженья тисеча пять сотъ деветь десятъ осьмого, мѣсеца Априля 23 дня. Матей Война, писаръ.

Далѣе слѣдуетъ засвидѣтельствованіе вознаго: Я Сасинъ Ермогеновичъ, возный господарскій повѣту Городенского, сознаваю тымъ написомъ руки моей, ижъ року теперешнего 1598, мѣсеца Мая четвертого дня, маючи при собѣ двохъ шляхтичовъ стороною пана Григорья Ейсимонта а пана Яна Стародубца, подалъ есми очевисто въ руки будучому въ мѣстѣ Городенскомъ его милости пану Ерониму Богушевичу Мицутѣ, хоружичу земскому великого князства Литовского, мандатъ его милости въ жалобѣ въ Бозѣ велебного его милости отца Климента Годкинского, архимандрита Городенского, о мыто новозмышленое на имѣнью Ожскомъ,яко меновите жалоба его милости на тыхъ мандатахъ описана есть. За которыми мандаты и рокъ есми ихъ милости обудвомъ зложилъ передъ судомъ его королевское милости становитьсе по счастливомъ, дастъ Богъ, пріѣханью его королевской милости съ королевства Шведского а по въѣханью у границу великого князства Литовского за чотыри недѣли, або по въѣханью у границы Коруны Польское за осмъ недѣль. Тые обадва мандаты цѣлые, нескробаные, немазаные, въ датѣ одинъ зъ другимъ зголливые и черезъ мене при сторонѣ скорикгованые. А для вѣдомости и певности року обѣемъ сторонамъ—учинилъ есьми написъ на мандатѣхъ рукою своею. Сасинъ Ермогеновичъ, возный повѣту Городенского.

Хранится тамъ же.

36.

1599 г. 14 Іюля. Рѣшеніе Главнаго Литовскаго Трибунала (compositi judicii) по жалобѣ, поданной отъ Еронима Мицуты на неправильное показаніе Городенскаго (Коложскаго) архимандрита Богдана Климента Годкинскаго.

Лѣта Божего Нароженья тисеча пятьсотъ деветьдесятъ девятого, мѣсеца Іюля чотырнадцатого дня. Передъ нами судьями головными, духовными и свѣтскими, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литов-

скомъ зъ воеводствъ, зъ земль и повѣтовъ на рокъ теперешній деветьдесятъ девятый обраными, приточила се справа, за позвомъ его милости пана Еронима Мицуты зъ архимандритомъ Городенскимъ и Браславскимъ отцомъ Богданомъ Одкинскимъ Климонтомъ. А за приволаньемъ черезъ возного сторонъ до росправы, панъ Мицута самъ особою своею становилъ, а отецъ Годкинскій, за потрикротнымъ воланьемъ возного, яко самъ передъ нами не сталъ такъ и вѣдомости ни которое намъ суду и сторонѣ о собѣ нестанья своего не учинилъ. Зачимъ панъ Мицута, доведши року и позву за нимъ припалого квитомъ и сознаньемъ устнымъ у суду головного трибунального енерала повѣту Городенского Михала Кашки-Качирцкого, и трое воланье на позвѣ показавши, жаловалъ зъ оного позву о томъ, ижъ отецъ Одкинскій пана Мицуту еще отъ року деветьдесятъ четвертого почалъ позывать розными позвы впередъ до суду головного трибунального, а потомъ за дворомъ его королевское милости непооднокроть о новозмышленое мыто, якобы панъ Мицута въ имѣнью Ожскомъ, лежачомъ въ повѣтѣ Городенскомъ, безъ данины короля его милости, ани жадного права на то не маючи, мыто на мостѣ Ожскомъ на подданыхъ господарскихъ, костельныхъ и церковныхъ выбирати мѣлъ, за которымъ неслушнымъ выбираньемъ того мыта водлугъ права посполитого, вжо панъ Мицута тратити мѣлъ тое имѣнье свое Ожу кадукомъ до столу и скарбу его королевское милости. За которымъ мандатомъ, яко на року завитомъ, онъ, Одкинскій, самъ будучи делаторомъ, передъ его королевскою милостью не становилъ се, и того,о што пана Мицуту обжеловалъ и невинне колько годъ потегалъ, не показалъ, але панъ Мицута самъ за тымъ мандатомъ, отъ Одкинского данымъ, передъ его королевскою милостью ставши, показалъ, ижъ тое мыто на имѣнью своемъ Ожскомъ незмышлене и наново береть, але за правомъ стародавнымъ и привилеемъ еще короля его милости светое памети Жикгмонта Августа, данымъ дѣду его пану Петру Мицутѣ.Которое мыто его королевская милость, обачивши быти слушное и правное (не такъ яко Одкинскій справу далъ), декретомъ своимъ ему на вѣчность водлугъ привилея дѣда его ствердилъ. А хотяжъ бы панъ Мицута и тое новое змышленое мыто на томъ имѣнью своемъ бралъ, тогды то не суду короля его милости за дворомъ, але суду земскому въ належномъ правѣ судити то належить. А онъ Одкинскій, мимо права и конституцію соймовую, ижъ его пана Мицуту ку большой шкодѣ и волокитѣ за дворомъ его королевское милости, вызвалъ зъ суду и повѣту его належного, не правившы слушне его королевское милости во всемъ томъ обвиненью Одкинского, вызванье его зъ належного

права показалъ, протестовалъ се передъ его королевскою милостью о шкоды, которые еще отъ году девятьдесятъ четвертого ажъ до сего часу отъ того Годкинского въ поволоканью его поноситъ, которыхъ шкодъ сто копъ грошей Литовскихъ быти менилъ, такъ тежъ и о вину двѣстѣ копъ грошей Литовскихъ, въ конституцыи соймовой описаную, зоставивши собѣ съ тымъ Годкинскимъ въ нестанью его вольное право въ належномъ судѣ. Въ чомъ маючи отъ того Годкинского немалую шкоду и крывду, абы у суду головного зъ него справедливость чинена была, просилъ, яко ширей жалоба его на позвѣ описана естъ. А по прочитанью того позву, панъ Мицута домавялъ се, абы наономъ Годкинскомъ, водлугъ констытуцыи, вины за вызванье двѣстѣ копъ грошей Литовскихъ и шкоды копъ сто всказано было. А такъ мы, судъ, въ той справѣ пана Геронима Мицуты зъ отцомъ Богданомъ Годкинскимъ, архимандритомъ Городенскимъ, о вину, въ конституцыи о неслушное вызванье за дворомъ описаное, ижъ панъ Мицута показалъ декретомъ короля его милости, же отецъ архимандритъ о выбиранье мыта на мостѣ Ожскомъ, не позываючи его до суду земского належного, позвалъ его о то передъ судъ его королевское милости позвомъ задворнымъ, гдѣ его королевская милость, вгленувши въ право пана Мицутино, утвердити рачилъ, а о вину вольное мовенье у суду належного зоставилъ,—про то мы, водлугъ констытуцыи въ року девятьдесятъ осьмомъ учиненое, за неслушное вызванье вину на отцу Годкинскимъ копъ двѣстѣ всказуемъ; а ижъ тежъ при томъ шкодъ менилъ быть собѣ копъ сто, про то и тую суму за присегою пана Мицутыною, которой день третій складаемъ, на томъ же Годкинскомъ присужаемъ, чого усего учинить сумою копъ триста, и на одправу тое сумы, если маеть маетность свою лежачую властную до того враду гродского, подъ которымъ тые добра свои мѣти будетъ, отсылаемъ; а естлибы маетности лежачое не мѣлъ, на речахъ его рухомыхъ и на особѣ его самой тую суму всказуемъ и отправу таковой сумы вжо не до враду свѣцкого, але до отца митрополита отсылаемъ, заложивши о то все на противного трояхую заруку, такъ великую, яко сама сумма выноситъ. А кгды дня третего, то естъ семнадцатого часъ присезѣ припалъ, панъ Мицута до присеги выконанья былъ готовъ, нижли же сторона отпорная, которая бы его весть мѣла, не становила се. А панъ Мицута за упомненьемъ нашимъ тыхъ шкодъ добровольно уступилъ, и отъ тыхъ двухъ сотъ копъ намъ, судови, панъ Мицута отъ копы по грошу заплатилъ, што тежъ при головной сумѣ отправлено быти маетъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ естъ записана. Съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью земскою вое-

водства Виленского пану Ерониму Мицутѣ есть выданъ. Писанъ у Вильни. (Подписи двухъ канониковъ, трехъ депутатовъ и писаря).

Хранится тамъ же. Печатано по выписи изъ книгъ Главнаго Литовскаго Трибунала (compositi judicii).

37.

1599 г. Ноября 10. Рѣшеніе Городенскаго земскаго суда по дѣлу Еронима Мицуты съ Городенскимъ (Коложскимъ) архимандритомъ Богданомъ Климентомъ Годкинскимъ по дѣлу о взысканіи съ послѣдняго суммы за похищенныя у Мицуты вещи сыномъ архимандрита Юріемъ Годкинскимъ.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, водлѣ порадку статутового, по светомъ Михаилѣ святѣ Римскомъ припалыхъ, лѣта отъ Нароженья Христа Сына Божого тисеча пятьсотъ деветьдесятъ девятого, мѣсеца Ноября десятого дня, у Середу. Передъ нами урядниками судовыми земскими повѣту Городенского Львомъ Михайловичомъ Сапегою, судьею, а Геронимомъ Григоревичомъ Воловичомъ, подсудкомъ, на мѣстцу судовомъ постановившися очевисто земянинъ господарскій повѣту Городенского его милость панъ Геронимъ Мицута, хоружичъ земскій великого князства Литовского, за позвомъ жалобы своее, которымъ припозвалъ его милость отца Богдана Годкинского, архимандрита Браславского и Городенского, о томъ, штожъ въ року прошломъ тисеча пятьдесятъ шостомъ на роки земскіе Городенскіе на светый Михалъ, свята Римского, ку праву припозвалъ былъ онъ, панъ хоружичъ, его отца Климонта Годкинского о приказъ сына его Юрья Годкинского, который дей, за тымъ приказомъ и отданьемъ зъ рукъ его отца своего, мѣлъ дей онъ съ порученья его пана Еронима Мицуты, пана своего, на рукахъ своихъ не мало маетности его. Который тотъ сынъ его Юрій Годкинскій, нездавшій тое маетности его зъ рукъ своихъ, то есть: золота, серебра, грошей готовыхъ двухъ тисечей золотыхъ польскихъ, зъ шафунку своего не вчинивши личбы, до того шкатулу зъ листами въ розныхъ и великихъ справахъ, до дозору и шафунку того сына его повѣроной, надто зашкодивши много и не учстивши ани пожегнавши его пана Мицуту, пана своего, за росказаньемъ и подесланьемъ его отца своего прочь отшолъ, збѣгъ и втекъ, и шкоду немалую учинилъ. На которыхъ тыхъ рокохъ, за тыми позвами, онъ Годкинскій ку праву самъ не становилъ ся, только зъ обмовою своею земенина повѣту Городенского Изаака Радивоновского до суду земского Городенского присылалъ, не вѣдомостью позву, которого якобы дей возный повѣту Городенского Криш-

тофъ Кулбацкій ему не подать и не положити мѣлъ, такъ же отзываючисе до права духовного, не признаваючи собѣ форумъ у суду земского. Што за показаньемъ отъ него пана Мицуты и умоцованого его, ижъ онъ вжо его отца Годкинского неподнокроть, але тройма позвы до суду о того сына его и о тые шкоды свои позывалъ, нижли дей онъ нѣкоторые позвы збіялъ, а на иные большою справою въ иншій повѣтъ отрочалъ. За чимъ судъ, узнавши форумъ у того суду передъ собою и захову-ючися въ томъ водлугъ права и артыкуловъ, отъ стороны жалобливое подаваныхъ, за нестанного его здалъ и наказалъ, ижъ на другихъ рокохъ повиненъ онъ Годкинскій самъ стать и того сына своего, яко приказца, ку росправѣ передъ нами судомъ земскимъ ему пану хоружичу поставить. А гдѣ бы того сына своего на тыхъ другихъ рокохъ не поставилъ, тогды вжо самъ зъ наказу судового усправедливити ся въ томъ всемъ повиненъ, што ширей на декретѣ суда нашого земского панъ Мицута показовалъ. Въ чемъ менечи собѣ шкоду и кривду немалую о томъ всемъ зъ нимъ отцомъ архимандритомъ очевисто у права мовити хотечи, о то припозвалъ, абы самъ сталъ и сына своего вышейменеиого Юрія ку усправедливенью скуточному поставилъ. А ижъ въ року прошломъ тисеча пять сотъ деветьдесятъ пятомъ на рокохъ Михаловскихъ за припозваньемъ егожъ пана Мицутинымъ о тую жъ речь онъ же Годкинскій, чинечи зволоку и уникаючи дей усправедливенья, повѣдаючи за позванье себе самого о большую речь въ иншій повѣтъ, тые дей роки зволокъ, штобы о томъ нестанью своемъ слушную справу далъ, и то яко справу за позванья въ иншій повѣтъ мѣлъ, врядовне показалъ, або вину статутовую заплатилъ. А при позвѣ жалобы и реестръ шкодъ мененыхъ такъ ся въ собѣ маетъ: напервѣй, неучиненье личбы зо двухъ тисечей золотыхъ польскихъ шафунку его копъ сто, до того застава въ Люблинѣ черезъ руки его заставленая на упадъ, а рокъ вжо давно минулъ, то есть: жупанъ и делія аксамиту чорного гладкого, обое адамашкомъ чорнымъ великимъ взоромъ подшитые, коштовали сто сорокъ и два таляры, кромъ роботы; шабля Турецкая, оправа булатъ зъ серебромъ и съ трохою позолоты копъ шест . . . . . колпакъ пилсняный, годный, собольми новыми подшитый, копъ два. . . . бекещка ѣздецка сукна чорного Влоского, завыйками лисеми новыми подшитая, копъ чотырнадцать; другая застава въ Берестью тежъ на упадъ . . скриночка желязна, коштовней роботы, въ которой было сребра ламаного . . . . копъ шесть, а за самую скриночку дано таляровъ деветь . . . . . . лованя пару червоныхъ золотыхъ, до того декъ Турецкій . . . . берецъ Турецкій червоный новый копъ дванадцать, и той зоставѣ

рокъ вжо минулъ. Тотъ же хлопецъ згубилъ камен рубиновый съ перстеня, за который дано было злотыхъ польскихъ двадцать, згубилъ тежъ китайки дуплиновое полъ осма локтя—копъ пять, зегкарекъ мосендзовый позлотистый копъ чотыри, згубилъ зась лошко складаное новое еще желяземъ незбитое, при томъ же лошку и желѣзо бѣлое до него наготованое погубилъ—копъ три, другое лошко готовое подорожное зоставилъ въ господѣ въ Берестью, которого забачилъ взять, тежъ копъ три; а иншіе дробные речи оминамъ; згубилъ тежъ зъшкатулы реестръ поданья листовъ справъ всихъ, которые одъ мене въ дозоръ собѣ поручоные мѣлъ. Безъ которого рейстру недостатку въ тыхъ справахъ безъ слушное вѣдомости безпечне класть немогучи, зоставую то въ своей моцы цало до росправы зъ нимъ и до одебранья тыхъ веихъ справъ зъ рукъ его. Который сесь реестръ Богдану Годкинскому при томъ позвѣ отъ мене Еронима Мицуты подъ печатью и съ подписомъ руки возного повѣтового Криштофа Кулбацкого и стороны при поданью позвовъ менованое поданъ естъ. У того реестру печатей притисненыхъ три, а подписъ руки возного тыми словы: Криштофъ Кулбацкій, возный, рука властная. А отъ стороны позваное помененого отца архимандрита пріятель его панъ Казимеръ Снарскій отдалъ намъ листъ его отвороный, до насъ суду писаный зъ монастыра Городенского съ Коложи, теперешнего року деветь десятъ девятого мѣсеца Октебря первого дня, подъ печатью и съ подписомъ властное руки его отца архимандрита письмомъ Рускимъ. Въ которомъ писалъ, ознаймуючи намъ, ижъ въ теперешнемъ року деветь десятъ девятомъ мѣсеца Августа двадцать первого дня Шимонъ Янковскій, возный, зъ двѣма шляхтичи стороною Михайломъ и Стефаномъ Корчицкими, пришодши передъ церковь Светое Тройцы въ монастыру Городенскомъ на Коложи, гдѣ онъ въ тотъ часъ хвалу Божую вечерню отправовалъ, стылу, не видечи его у въ очи скрозь двери позвы съ квитомъ у церкви на земли покинулъ, а въ квитѣ написалъ, якобы очевисто въ руки подалъ; и другіе позвы земскіе съ квитомъ увоткнулъ заочне въ дому мѣшканья его въ томъ же монастыру, а въ квитѣ написалъ, якобы очевисто въ руки подалъ мѣсеца Сентебра первого дня въ жалобѣ тогожъ пана Геронима Мицуты, хоружича земского, якобы о неверненье листу обвѣщоного, съ трибуналу до него писаного, яко то ширей на тыхъ обудву позвѣхъ жалобу пана Мицутину описаную быть мянуе; а тотъ листъ трибуналскій обвѣщоный отвороный, до него писаный отъ враду, мянуе, ижъ ему неналежного ознаймуе быть за разъ отосланый до враду гродского до книгъ и за тыми позвы земскими, отъ пана хоружича ему заложоными, мянучися быть непо-

виннымъ и неналежнымъ, яко особа духовная, передъ нами въ отказѣ быть водлѣ артыкуловъ правныхъ, въ листѣ его описаныхъ, злечаючи въ той справѣ дальшую обмову передъ нами учинитъ—пріятелю своему коморнику и земенину повѣту Городенского пану Казимеру Снарскому, о чомъ на томъ листѣ его обмовномъ ширей описано естъ. При которомъ листѣ тотъ пріятель отца архимандритовъ панъ Казимеръ Снарскій домавялъ ся, абы его, яко особы духовное, подъ право земское не встегано, а если што до него панъ хоружичъ и хто кольвекъ мае, абы до враду его права духовного позывалъ, водлѣ науки статутовое въ роздѣлѣ четвертомъ артыкулу сорокъ четвертого и въ роздѣлѣ третемъ артыкулу тридцать второго. А отъ стороны поводовое его милости пана Геронима Мицуты, хоружича земского, умоцованый пріятель его панъ Криштофъ Поплавскій, земянинъ повѣту Городенского, на тотъ листъ обмовный отца архимандритовъ и примовы пріятеля его пана Снарского повѣдилъ, ижъ панъ хоружичъ не зъ духовного хлѣба кривды и шкоды своее отъ отца Годкинского выискуе, але зъ маетности его земское, на которого и позвы преднѣйшіе класти зачато, а за збитьемъ позвовъ повторе отрочаньемъ справедливость не дошла; а то, што теперешніе позвы въ церкви манастырской ему подано, чого право посполитое кождому позволяе, не стегаеться тое положенье позву на добра духовные, але за очевистымъ поданьемъ на тую маетность земскую, гдѣ першіе позвы збитые заложоно. А доводечи першого позыванья, покладалъ передъ нами позовъ земскій Городенскій и реестръ шкодъ своихъ, при томъ позвѣ выданый, въ датѣ року тисеча пять сотъ деветь десятъ четвертомъ мѣсеца Августа первого дня, на роки свято-Михалскіе заложоный, черезъ возного повѣтового Криштофа Кулбацкого съ стороною, зъ написомъ власное руки его, такъ же зъ написомъ писарскимъ признанья того возного за день передъ оными звышпоменеными роками. Который позовъ на тые роки отъ суду нашого отцу архимандриту въ онъ часъ збить допущоно. И возный тотъ позовъ воткнулъ у ворота стодолы корчомное, а не въ дому мѣшканья шляхетского. Еще покладалъ позовъ земскій по отца архимандрита, о тоюжъ речь выданый и заложоный, въ датѣ року тисеча пятьсотъ девятьдесятъ пятого на роки свято-Михалскіе жъ, на тотъ позовъ и на тые жъ роки листъ отрочоный его отца Годкинского подъ печатью и съ подписомъ власное руки его, до него пана хоружича писаный, отрочаючи тое запозванье на тыхъ рокохъ, мянуючи быть въ большой справѣ позванье на тыежъ роки въ суду земского Браславского и тымъ отреченьемъ тые роки зволочоно, надто покладалъ декретъ нашъ судовый подъ датою року тисеча пять сотъ деветьдесятъ шостого на ро-

кохъ свято-Михалскихъ, въ которомъ зна . . . ижъ за позвомъ жалобы пана Мицутины на отца Годкинского въ той же . . . . . . о приказъ Юрья сына его, отъ него збѣглого, и о шкоды, якобы отъ него сталые . . . . . . и великіе мянуючи за подесланьемъ отъ самого отца архимандрита . . . . . Коложенскій за которою жалобою на позвѣ въ помененые роки отецъ архимандритъ . . . . суду только писалъ не до стороны менуючи быть себе непозванымъ отъ . . . . Криштофа Кулбацкого на квитехъ такъ пресвѣтчоныхъ, абы мѣлъ позвы . . . . собѣ вольное правное мовенье съ тымъ вознымъ заховуючи на тотъ часъ листомъ своимъ отъ суду нашого вольнымъ быть домавялъ, ижъ его особу духовную не до належного суду позвано, домавяючися вольности отъ того позванья водлѣ артыкулу тридцать второго въ роздѣлѣ третемъ и сорокъ четвертого артыкулу въ роздѣлѣ четвертомъ, а за доводомъ правнымъ отъ пана хоружича черезъ тогожъ умоцованого его пана Поплавского и оказаньемъ двохъ позвохъ въ тойже жалобѣ пана Мицутыной отъ отца Годкинского збитыхъ а третихъ отрочоныхъ вжо въ тотъ часъ за четвертыми позвы по него отца архимандрита отъ пана Мицуты. Мы, судъ, наказали есьмо были на иныхъ послѣ тыхъ роковъ, запятымъ теперешнимъ позваньемъ, того сына, яко приказцы, до права поставити, а гдѣ бы не поставилъ, ино самому за него отповѣдати, а наконецъ въ речи самой усправедливити. По знесенью жалобы и обмовы позваного, зъ иными доводы поводовое стороны вышменеными, панъ хоружичъ черезъпомененого умоцованого своего, показавши выписъ гродскійГороденскій протестаціи своее на доводъ утеченья тогоЮрья ЯкубаГодкинского, подъ датою року тисеча пять сотъ деветь десятъ третьего мѣсецаНоября двадцать девятого дня, и о шкоды тыежъ, яко и въ теперешнемъ позвѣ и реестрѣ описано, при томъ протестѣ своемъ бралъ ся до присяги, водлѣ жалобы своее, на шкодахъ, которыхъ въ неучиненью тое личбы положилъ собѣ отъ того Юрья Годкинского, шкодуючи сто копъ грошей, а водлугъ реестру зашкодного, который при позвѣ былъ покладанъ. По оказанью тыхъ доводовъ пана хоружичовыхъ, пріятель отца архимандритовъ за листомъ его вышей вписанымъ обмовнымъ, якобы отъ неналежного права, панъ Казимеръ Снарскій повѣдилъ, ижъ дей панъ Юрей Якубъ Годкинскій маеть добрую маетность свою земскую, лежачую въ повѣтѣ Городенскомъ, отъ матки своее ему дарованой, съ которое, мимо отца архимандрита, могъ бы панъ хоружій самого . . . . позывать . . . . послалъ тежъ дей его милость панъ Андрей Воловичъ, хоружый земскій великого князстваЛитовского, слугу своего зъ листомъ своимъ отворонымъ до вашихъ милостей враду и до пана хоружича, ознаймуючи о томъ,

ижъ дей тотъ Юрей Якубъ Годкинскій у его милости служитъ; естлибы панъ хоружичъ не хотѣлъ его зъ маетности его позывати, тогды его милость обѣцуе пану хоружичу зъ него, яко слуги своего, справедливость учинить. Ку тому тежъ повѣдилъ панъ Снарскій, ижъ дей панъ хоружичъ протестаціи слушной водлѣ права не показуе—съ подписомъ руки пана писара гродского, ено за печатью и подписомъ руки пана Миколая Рабея Гнойницкого, а съ подписомъ руки писара гродского не маеть,—съ тыхъ причинъ слушне бы отецъ архимандритъ отъ речи въ позвѣ описаное вольнымъ могъ быть; и ку тому, ижъ его милость панъ Мицута поменилъ въ позвѣ жалобы своее шкодъ двѣ тисечи золотыхъ, а надъ то речъ, якобы черезъ того Юрья Годкинского позаставованыхъ на упадъ, згинули на тисечу золотыхъ, тыхъ всихъ шкодъ отступивши, только на сту копахъ до присяги береться, и то ему ити не може, кгдыжъ водлугъ артыкулу пять десятъ . . . . роздѣлу одинадцатого описано: хто шкодъ въ протестаціи и у позвѣ . . . . тотъ все тратить. А такъ мы, судъ, бачачи на то, ижъ отецъ архимандритъ первѣй сего въ року тисеча пять сотъ деветьдесятъ четвертомъ на рокохъ Михаловскихъ збитьемъ позву по себе заложоного вжо . . . . . не духовномъ, а на имѣнью земскомъ въ стодолѣ корчомной имѣнья его Подтоболского, а другій разъ отроченьемъ своимъ менечи, ижъ позванъ о большую речь до суду земского Браславского на роки Михаловскіе въ року тисеча пятьсотъ деветьдесятъ пятомъ, тыми двѣма зволоченьемъ и иными перво того, кгды его написано Климонтомъ, а онъ се звалъ Клементомъ, и тымъ позовъ зразилъ, вжо вкрочилъ въ право въ суду земского; якожъ и въ року тисеча пятьсотъ деветьдесятъ шостомъ декретомъ нашимъ узнано естъ, гдѣ бы потомъ позванъ будучи отецъ Годкинскій того сына своего не ставилъ, тогды вжо наказали есьмо были самому отцу Годкинскому, яко приказцы, водлѣ артыкулу двадцать второго зъ роздѣлу дванадцотого, за того сына своего усправедливить, — про тожъ и теперъ, недопущаючи отцу Ходкинскому дальшихъ зволокъ въ отзыванью до духовного права а узнавши его быть виннымъ до усправедливенья пану хоружичу за того сына его съ тоежъ маетности земской, на которой першіе позвы збіяные покладано, ижъ теперъ на року завитомъ не становитъ такъ самъ яко и того сына обвиненого не ставилъ, за тымъ нестаньемъ и непослушенствомъ здавши его въ року и въ речи его милости пану Геронимy Мицутѣ присягу наказуемъ, до которое се самъ бралъ на то, ижъ тотъ сынъ пана Богдана Годкинского, теперешнего архимандрита, за приказомъ служилъ ему и такъ много, яко се со всее жалобы водлугъ реестру кромъ личбы учиненое положилъ сто копъ гро-

шей ему за шкоды, которой присязѣ рокъ складаемъ день третій у пятницу Ноября дванадцотого дня, за которою присягою отецъ Годкинскій зъ маетностей своихъ земскихъ, гдѣ позвы покла . . . и иншое маетности рухомое, тые шкоды пану хоружичу земскому помененые сто копъ грошей платити будеть повиненъ. А пріятель отца архимандрита панъ Казимеръ Снарскій, который на почaтку справы листъ обмовы его подавалъ, въ той речи бралъ на апеляцыю, але ижъ якъ моцы до права не мѣлъ такъ ани контроверсіи . . . . . . товалъ только по декретѣ . . . . якобы мѣсто контроверсіи до пи . . . . подалъ за тымъ ему и аппеляція слушне допущона быти не можеть . . . . день третій присезѣ положоный у пятницу Ноября дванадцотого дня . . . . палъ, тогды отецъ архимандритъ самъ обличне передъ насъ судъ при . . . . не ведучи ани позваляючи пану Мицутѣ присяги поз . . . . трибуналу намъ и ему сторонѣ своей противной черезъ возного повѣтового Жигмонта Яновича подалъ и менуючи быть . . . . ный и неправный противку себе переводи . . . . справедливости своее, зачимъ тая присега пана Мицутина, хотяжъ готовъ былъ выконать и пильность чинилъ, нижли задержалася до росправы ихъ о то у трибуналу. Што для памети до книгъ записано. А по записанью и сесь выписъ съ книгъ его милости отцу Годкинскому, архимандриту Браславскому и Городенскому, зъ нашими урадовыми печатьми есть выданъ. Писанъ у Городнѣ. Андрей Котовичъ, писаръ.

Хранится тамъ же. Печатано по выписи съ Городенскихъ земскихъ книгъ.

38.

Конца' 16 в. 5 Сентября. Письмо Василисы Ивановны Волосецкой Масальской къ невѣсткѣ ея княгинѣ Богданѣ (урожденной Филоновой, Кмитянки) Друцкой Горской по семейнымъ дѣламъ.

Мая ласкава княгиня невѣска, пани и пріятелька моя милая! Пресъ то писанье листу моего щесливого здоровье вашей милости навежамъ, которого здоровье зычу вашей милости отъ Пана Бога—вѣкъ долги за вшалякими радосными потѣхами и зъ вѣчнымъ блакословенствомъ до воли Божъи заживать, посполъ зъ его милостью княземъ а маляженкомъ вашей милости а зъ моимъ милымъ сыномъ, того я вашей милости вѣрне мѣть зычу такъ власне, яко сама собѣ. При томъ, моя ласкава пани невѣска, вашу милость велице проше, рачь

то ваша милость для мне учинить а ку мнѣ до Друи на веселье дочки моее Александры а служебницы своее зъ его милостью княземъ поспол҃ъ прiѣхать и мнѣ у томъ допомочь. О то тежъ вашу милость пильне проше, рачь ми ваша милость презъ писанье свое о щосливомъ здоровью своемъ мнѣ дать знать, жебымъ я, слышечи о щесливомъ здоровью вашей мтлости, съ того Пана Бога хвалила, а сама се съ того сердечне тѣшила, яко будучи на всемъ зычлива прiятелька вашей милости. За тымъ се ласцѣ вашей милости залецамъ. Данъ зъ Несина пятого ня Вресне. Вашей милости зычлива прiятелька Янова Волосецка Василиса Масальска, ренку власну.

Хранится тамъ же. Все письмо писано рукою В. И. Волосецкой Масальской. Въ концѣ приписка: Пильне тежъ вашу милость проше, рачь ваша милость зъ ласки своее [съ собою узять тканку перловую и шату якую коштo (в) ную, што на первый день на дѣвку узложить, у нашомъ краю негдѣ того достать. *Адресъ:* Вельможной кнегини ее милости кнегини Юрьевой Друцкой Кгорской, кнегини Богданѣ Филоновой Кмитянцѣ, воевоцацѣ (sic) Смоленской и невѣсцѣ мнѣ ласкавой до рукъ належить.

39.

Конца 16 в. 19 Сентября. Письмо Василисы Ивановны Волосецкой Масальской къ сыну ея къ князю Юрiю Друцкому-Горскому по домашнимъ дѣламъ.

Мой намильшiй княже сыну! Естомъ съ того сердечне отъ Пана Бога потѣшана, же вашу милость сына моего милого въ добромъ здоровъю слышу, и зычу упродъ вашей милости отъ Пана Бога яко доброго здоровья, такъ тежъ зе вшалякимъ фортунымъ розмноженъемъ и зъ вѣчнымъ бласлове(н)ствомъ до воли Божъи заживать, поспол҃ъ зъ ея милостью кнегинею а малженкою вашей милости, и того я вашей милости вѣрне мѣть зычу такъ власне, яко сама собѣ. Рачишъ ваша милость на прозбу мою обѣцаца ку мнѣ до Друи прiѣхать поспол҃ъ и зъ ею милостью кнегинею малженкою вашей милости на то сироцкое веселье дочки моее, за что я вашей милости вельце дякую и, дали Панъ Богъ, буду вашихъ милостей съ хентью чекать. Рачишъ ваша милость писать въ листѣ своемъ, же яко бы не вельми ваша милость хетный тому зятю моему, же не князь и ни жаденъ урядникъ королевскiй; теды быхъ я волѣла съ хенти своее и за воеводу дать, але не нашо то щестье. И за то Пану Богу денкуе, кого онъ далъ, а то—шляхтицъ и кутъ свойма вольный, а щестьемъ Панъ Богъ владнеть, а я невѣста хора,

и до того не къ лѣтомъ мнѣ идеть, але ужо зъ лѣтъ; а по смерти моей Панъ Богъ бы то вѣдалъ, и гдѣ бы се! она обротила у сиротствѣ, яко тежъ великимъ станомъ сиротства не тучить. Пишешъ ваша милость до мене, яко бы слуга вашей милости Олександеръ мѣлъ листъ отъ вашей милости у дворѣ моемъ Несинскомъ зоставить, тогдымъ пытала урядничка своего и тивунца, если же былъ тутъ на Несинѣ Олександръ; они повѣдають, яко его не видали, такъ ни листу отъ вашей милости не мають. Пишешъ ваша милость до мене, абымъ ку вашей милости послала выпись оповѣданье моего у требуналу стороны погорѣнье речей моихъ у замку Бряславскомъ, ино я теперъ тыхъ выписовъ при собѣ не мамъ; если же есть пильна потреба вашей милости тыхъ выписовъ, дай ми ваша милость знать, я пошлю ку вашей милости. Пишешъ ваша милость ку мнѣ, же князь Янушъ Соколенскій на рокахъ Траецкихъ на урядѣ чинилъ предаспетацею именемъ моимъ, яко бы я презъ него мѣла пенези одавать за Ореву, то не вѣмъ — якимъ духомъ, мнѣ се о томъ не снило, ани съ княземъ Янушомъ видѣла предъ тымъ часомъ. А такъ проше вашу милость, рачь ваша милость видумусъ съ книгъ узять, азали намъ то не зашкодить; рачь тежъ ваша милость вѣдать, же на тыхъ часѣхъ на Несинѣ былъ у мене князь Янушъ и мовилъ ми стороны Оревы въ нѣкоторыхъ речѣхъ, што се топеря звѣрять не годи се. Але коли Панъ Богъ дасть вашей милости здоровому ку мнѣ пріѣхать, на тотъ часъ ваша милость со мною по достатку во всемъ намовимъ се, але вижу велми собою торожитъ, едно проше рачь ваша милость ку мнѣ предъ тымъ весельемъ за тыйдень пріѣхать до Друи. Стороны Гороца рачь ваша ваша милость вѣдать, жемъ се зъ Голенищомъ не видѣла, боть усе лѣто у Ризѣ мѣшкаеть у справѣ пана канслеровой. А зъ улодыкою, дасьли Панъ Богъ здоровье, увижусе у Полоцку, и буду съ нимъ о то мовить. Конь вашей милости еще у лѣкара, але тущитъ тотъ хлопъ, же будеть здоровъ. Затымъ Пане Боже дай, абымъ вашу милость въ добромъ здоровью видѣла. Данъ зъ Несина деветнацотого дня Вресня. Вашей милости зычлива матка Янова Волосецка Василиса.

Хранится тамъ же. Все письмо писано рукою В. И. Волосецкой. Къ письму присоединена слѣдующая приписка: Хто тотъ листъ будеть читать, проше рачь милость отъ мене ее милости кнегини невѣсцѣ моей кнегини Горской пріятелскіи службы мои залетить. О то тежъ проше, рачь ваша милость ку мнѣ писать по Руски, боть я писаного писма не прочитамъ добре, а злаще вашей милости писанье самого. *Адресъ:* Вельможному князю его милости князю Юрью Друцкому и Горскому и сыну моему милому, до рукъ власныхъ.

40.

1601 г. 7 Августа. Королевское рѣшеніе по дѣлу Коложскаго архимандрита Богдана Климента Годкинскаго съ Еронимомъ Мицутою о неправильномъ взиманіи мыта.

Жикгимонтъ третій, Божею милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Пруcкій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, а Шведскій, Готскій, Вандальскій дѣдичный король. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ. Приточила се передъ насъ господаря справа, за апеляціею Геронима Богушевича Мицуты, отъ пановъ радъ и асесоровъ нашихъ, на суды отъ насъ высажоныхъ, которая се отправовала въ року теперешнемъ тисеча шесть сотъ первомъ мѣсеца Августа семого дня. Жаловалъ съ позву мандату нашого велебный Климонтъ Годкинскій, архимандритъ Городенскій, на помененого Геронима Мицуту о томъ, што дей позывалъ передъ насъ господара онъ того пречечоного Мицуту въ року прошломъ деветьдесятъ осьмомъ до Варшавы о бранье мыта неслушного на подданыхъ его церковныхъ манастыра Городенского, докладаючи, абы онъ за тымъ мандатомъ, по зверненью нашомъ съ королевства Шведского и по уѣханью въ границу панства нашого Короны Польское, за осьмъ недѣлъ ку праву сталъ. Зачимъ, кгды дей, по зверненью нашомъ зъ Швеціи до Короны Польское, часъ зачатья судомъ нашимъ задворнымъ черезъ универсалы въ повѣты великого князства Литовского ознайменъ былъ, помененый архимандритъ, ижъ ему былъ мандатъ противный, пригодне згинулъ о той згубѣ, врядовне Мицутѣ знати далъ, бы онъ за тымъ позвомъ не ѣздилъ и року не пильновалъ. То пакъ дей Мицута, принявши тое одроченье, въ невѣдомости сторонъ передъ судомъ нашимъ асесорскимъ у Варшавѣ въ тылъ заочне право перевелъ и вcказъ двѣстѣ копъ грошей за вину вызванья за дворомъ одержалъ, менуючи, же тое мыто береть за привилеемъ нашимъ. О который заочный переводъ права велебный князь Годкинскій Геронима Мицуту припозвалъ, абы ку праву самъ сталъ и привилей, за которымъ тое мыто на подданыхъ церковныхъ бралъ, и декретъ нашъ, въ той справѣ черезъ него одержаный, передъ нами господаромъ положилъ и на жалобу его се успраиведливилъ. На которомъ року Геронимъ Мицута, постановивши се очевисто передъ судомъ нашимъ ассорскимъ и доводечи жалобы свое, *) велебный Климонтъ Годкинскій одроченья своего, Мицутѣ даного, покладалъ выписъ съ книгъ гродскихъ Городенскихъ сознанья Сасина Ермогеновича, возного повѣту Городенского, ижъ тому Мицутѣ архиман-

---

*) Не достаетъ грамматической связи.

дритъ листомъ своимъ отворонымъ, за печатью и съ подписомъ руки своей властное, въ часъ передъ рокомъ мѣсеца Февраля третего дня о згубы позву, въ Городнѣ будучому, знати далъ, и домавялъ се, абы привилей на тое мыто такъ же и декретъ, у Варшавѣ одержаный, Мицута положилъ, а зафортельне одержаный, мимо листъ отрочоный, переводъ права за вину на седѣнье на дванадцать недѣль сказано и вину дванадцать рублей грошей на Мицутѣ водлугъ права посполитого и тую маетность его, которую въ него за тымъ злымъ переводомъ права побрано, вернуть зъ совитостью, водлугъ артыкулу осьмдесятъ девятого зъ роздѣлу четвертого наказано было. На которую жалобу велебного Климонта Годкинского, архимандрита Городенского, стоечи тутъ же очевисто передъ судомъ нашимъ, Геронимъ Мицута, черезъ умоцованого своего Станислава Холховского, повѣдилъ, ижъ на тотъ позовъ и жалобу архимандрита Городенского, которымъ его вызвано за дворомъ до суду неналежного, отповѣдати не повиненъ: а шляхтичъ о таковые новые мыта зъ маетности шляхетхетское нигды индѣй, одно до земства позыванъ быти маетъ. До того показывалъ декретъ суду нашого, у Варшавѣ учиненый, даты року тисеча пятьсотъ деветьдесятъ девятого, ижъ вжо о тую речь онъ зъ архимандритомъ Городенскимъ право у суду нашого мѣлъ и декретъ за нестаньемъ его таковый одержалъ, ижъ тое мыто, въ маетности его выбераное, слушное за привилеемъ короля его милости Жигмонта Августа быти узнано, и домавялъ се, абы отъ позву и року вольнымъ учиненъ былъ, а тая справа до суду належного отослана была. И кгды судъ нашъ, узнавши той справѣ форумъ передъ нами господаремъ, Герониму Мицутѣ на жалобу архимандрита Городенского отповѣдати и привилей на мыта и декретъ у Варшавѣ одержаный положити наказали,— отъ чого Геронимъ Мицута, непріймуючи того всказу суду асесорского, во всей той справѣ апелевалъ до насъ господара, которое апеляціи судъ нашъ ему допустилъ. А кгды се тая справа отъ суду асесорского, за апеляцыею Геронима Мицуты, передъ насъ господара приточила, велебный архимандритъ Городенскій сторону свою пречоного Геронима Мицуту черезъ енерала дворного по трикроть передъ насъ господаря до тое апеляціи ку праву приволывати давалъ, нижли Геронимъ Мицута, яко самъ черезъ себе такъ и черезъ умоцованого своего, до права не становилъ се и вѣдомости ни которое о себѣ намъ господару и сторонѣ своей не удѣлалъ. За чимъ велебный Климонтъ Годкинскій показалъ то съ права посполитого, ижъ о бранье мыта съ подданыхъ духовныхъ ни кому иншому, только намъ господарю судити належить, и тая справа нигдѣ дей индѣй, только передъ нами госпо-

даремъ форумъ маеть, — домавялъ се, абы есьмо Геронима Мицуту, яко на року завитомъ за нестанного на упадъ въ самой речи здавши, декретъ заочне черезъ него одержаный скасовали, а мыто въ имѣнью его безправне взятое такъ же и тотъ презыскъ, што онъ затымъ декретомъ нашимъ на подданыхъ духовныхъ побралъ знову тымъ подданымъ духовнымъ зъ винами, въ правѣ описаными, на немъ присудили, а о шкоды вольное право у суду належного ему заховали. Мы, господарь, съ паны радами нашими тое справы прослухавши и бачечи, ижъ Геронимъ Мицута въ справѣ съ архимандритомъ Городенскимъ, апелевавши отъ суду нашого асесорского, передъ нами не становилъ се и вѣдомости ни которое о собѣ не далъ, здали есьмо его на упадъ въ речи за нестанного, и тотъ декретъ, который за вину вызванья за дворомъ двѣстѣ копъ грошей неслушне и противъ праву, мимо отроченье велебного Климента Годкинского, заочне одержалъ, подносимъ и касуемъ. А ижъ велебный Ипатей Потей, архіепископъ митрополитъ Кіевскій, за тымъ декретомъ заочне одержанымъ отправу черезъ архимандрита Супрасльского и протопопу Городеньского на подданыхъ князя Годкинского церковныхъ монастыра Городеньского за тую вину чинилъ и цынпъ съ тыхъ подданыхъ церковныхъ Герониму Мицутѣ также дякла и быдло брати позволилъ, чого всего на тыхъ подданыхъ Геронимъ Мицута взялъ копъ шестьдесятъ шесть и грошей сорокъ чотыри Литовскихъ, а ижъ за остатокъ тое вины отправы чинити не было на чомъ, самого князя Годкинского на везенье до выплаченья тыхъ пенязей двохъ сотъ копъ грошей на замокъ Городенскій сказали. А за невыконаньемъ седѣнья троякіе заруки шестьсотъ копъ грошей тыежъ отправчіе на князю Годкинскомъ присудили,—отъ чого всего велебного Климонта Годкинского симъ декретомъ нашимъ вольного чинимъ а за неслушное въ той отправѣ бранье на подданыхъ церковныхъ за тую вину вызванья копъ шестидесятъ шести и грошей сорокъ четыри Литовскихъ на отправу до суду земского Городенского на маетность Геронима Мицуты имѣнья его Ожского, въ повѣтѣ Городенскомъ лежачого, отсылаемъ, а иншые шкоды архимандриту правомъ чинить вольное моветье у суду належного заховуемъ. Што про паметь до книгъ нашихъ канцлярейскихъ есть записано. Съ которыхъ и сесь декретъ подъ печатью нашою великого князства Литовского Климонту Годкинскому, архимандриту Городенскому, есть выданъ. Писанъ у Вильни. Лѣта Божого Нароженья тисеча шесть сотъ первого, мѣсеца Августа семого дня. Левъ Сапега, канцлеръ великого князства Литовского.

Хранится тамъ же.

41.

1601 г. 7 Августа. Объявленіе вышеприведеннаго королевскаго рѣшенія Мицутѣ.

Жикгимонтъ третій, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Пруській, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, а Шведскій, Кготскій, Вандалскій дѣдичный король. Урожоному Герониму Богушевичу Мицутѣ, хоружичу великого князства Литовского. Ознаймуемъ вѣрности твоей, ижъ што приточила се была передъ нами господаремъ справа за апеляціею твоею отъ суду нашого асесорского въ жалобѣ велебного Климонта Одкинского, архимандрита Городенского, о неслушный переводъ права за позвомъ Климонта Одкинского у суду нашого асесорского въ року прошломъ девятьдесятъ осьмомъ, черезъ тебе Мицуту въ Варшавѣ одержаный, за вину вызванья за дворомъ, мимо отроченье, врадовне тобѣ для згубы позву отъ велебного Климонта Одкинского въ той справѣ даное, абы еси за тымъ позвомъ не ѣздилъ и року не пилновалъ. На которомъ року за апеляціею твоею отъ суду пановъ радъ и асесоровъ нашихъ, кгды тотъ заочне одержаный переводъ права твой скасовали, ижъ дей ты, апелевавши до насъ господаря, передъ нами не становилъ се еси и вѣдомости ни которое нестанья своего не удѣлалъ, здали есьмо тебе на упадъ въ речи за нестанного, и тотъ декретъ за вину вызванья въ року деветьдесятъ осьмомъ неслушне и противъ праву, мимо отроченье велебного Климонта Одкинского, у Варшавѣ заочне одержанный, и увесь поступокъ тое справы поднесли и скасовали есьмо. За которымъ заочне одержанымъ декретомъ и отправу велебный архіепископъ митрополитъ Кіевскій на подданыхъ князя Одкинского церковныхъ а маетности его черезъ архимандрита Супрасльского и протопопу Городеньского тобѣ учинилъ, а за остатокъ тое вины самого князя Одкинского до выплаченья тыхъ пенязей на замокъ Городенскій тые отправчые сказали, а за невыконаньемъ седѣнья троякіе заруки на князю Одкинскомъ присудили, — отъ чого всего велебного Климонта Одкинского вольного учинивши на вывезанье съ тыхъ прерысковъ и на отправу на маетности твоей имѣнья твоего Ожского, въ повѣтѣ Городенскомъ лежачого, до враду нашого земского Городенского отослали есьмо Ты бы о томъ вѣдаючи, увязанья тому враду нашому земскому Городенскому

въ тое имѣнье свое Ожское самъ черезъ себе и ни черезъ кого иного, также и вывезанья зъ дому его, на пляцу церковномъ у Светое Пречистое лежачого, не боронилъ и тому декрету нашому ни въ чомъ противенъ не былъ подъ трояками заруками такъ великое сумы яко сама речь отъ насъ сказана и присужена естъ. Писанъ у Вильни, лѣта Божого Нароженья тисеча шесть сотъ первого, мѣсеца Августа семого дня. Левъ Сапѣга, канцлеръ.

Далѣе слѣдуетъ заявленіе вознаго: Року тисеча шесть сотъ второго мѣсеца Апрѣля двадцатого дня. Я Миколай Бѣлинскій, возный повѣту Городенского, за приданьемъ черезъ листъ отвористый отъ ихъ милости пана судьи и пана подсудка и пана писара, врадниковъ земскихъ повѣту Городенского, до мене въ той справѣ писанымъ, маючи я при собѣ стороною двохъ шляхтичовъ пана Каспора и пана Антонія Сиркгутевичовъ, земянъ повѣтуГороденского, положилъ есьмы и у ворота дворные увоткнулъ въ имѣнью отчизномъ его милости пана Геронима Богушевича Мицуты, хоружича великого князства Литовского, лежачомъ у повѣтѣ Городеньскомъ, на Ожи, копею съ сего листу его королевское милости обвѣщоного, до самого пана Геронима Мицуты писаного, въ той справѣ, яко меновите въ тымъ листѣ писано есть за печатью и съ подписомъ руки моей возновское, такъ тежъ и за печатьми стороны шляхты, при мнѣ будучое. Миколай Бѣлинскій, возный. Року 1602, мѣсеца Мая двадцать пятого дня возный положенье копеи съ сего листу и сесь свой написъ передо мною сознаъ. Іеронимъ Воловичъ, подсудокъ, рукою властною.

Хранится тамъ-же.

42.

1602 г. 14 Мая. Рѣшеніе Главнаго Литовскаго Трибунала (compositi judicii) по дѣлу Мицуты съ Городенскимъ (Коложскимъ) архимандритомъ Богданомъ Климентомъ Годкинскимъ.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ второго, мѣсеца Мая чотырнадцотого дня. Передъ нами судьями головными, духовными и свѣцкими, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ, зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тисеча шесть сотъ второгый обраными, кгды зъ реестру судового ку отсуженью припала справа хоружича земского великого князства Литовского пана Еронима Мицуты зъ архимандритомъ Городеньскимъ и Браславскимъ ве-

лебнымъ отцомъ Богданомъ Годкинскимъ Климонтомъ за позвы, ино за приволаньемъ черезъ возного до права обѣюхъ сторонъ только отецъ архимандритъ передъ нами се постановилъ, а панъ Мицута, яко самъ ку праву не сталъ, такъ и ни которое вѣдомости о собѣ и о причинѣ нестанья своего намъ суду и сторонѣ своей не далъ. Зачимъ отецъ архимандритъ, впередъ доводечи того, ижъ естъ отъ пана Мицуты передъ насъ судъ позваный, покладалъ передъ нами видымусъ съ книгъ гродскихъ Виленскихъ, подъ датою року тисеча шестьсотъ первого мѣсеца Августа шестьнадцатого дня, сознанья возного Виленского Яна Косинского, съ которого се значить, ижъ тотъ возный въ томъ року шестьсотъ первомъ мѣсеца Августа шестьнадцатого дня, маючи при собѣ стороною двухъ шляхтичовъ, подалъ очевисто въ руки отцу архимандриту, въ мѣстѣ Виленскомъ будучому, позовъ головный трибунальный въ жалобѣ пана Мицуты о одержанье черезъ него архимандрита отъ асесоровъ его королевскои милости задворныхъ въ Вильнѣ противного всказу противъ декрету его королевской милости и декретовъ трибунальныхъ, и рокъ за тыми позвами обѣюмъ сторонамъ передъ судомъ головнымъ трибуналнымъ въ великомъ колѣ у Вильни становить се зложилъ въ семъ року шестьсотъ второмъ, на тотъ рокъ, кгды само воеводство Виленское съ початку трибуналу сужонымъ отправовано будетъ, о чомъ ширей въ сознанью возного описано естъ. По такомъ доводѣ позву и року, отецъ архимандритъ, указавши трою пильность свою и воланье по сторону поводовую, черезъ тры дни чиненое, рукою пана писара земского Виленского на позвѣ написаное, покладалъ передъ нами ку читанью позовъ въ жалобѣ того Мицуты, по собе писаный. Который позовъ, по тытулѣ его королевской милости, такъ се въ собѣ маеть: Архимандрыту нашому Городенскому и Браславскому Богдану Годкинскому Климонту. Жаловалъ и росправу о то у суду головного трибунальского съ тобою приняти хочеть хоружичъ нашъ земскій великого князства Литовского панъ Геронимъ Мицута о томъ, штожъ дей ты въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ первомъ мѣсеца Августа осьмого дня одержалъ еси всказъ декретъ нашъ господарскій за мандатомъ жалобы твоей еще въ року деветьдесятъ девятомъ мѣсеца Мая петнадцатого, по него вынесеномъ; которымъ дей позывалъ еси его о неякій злый переводъ права у суду нашого господарского за мандатомъ жалобы твоей, въ року деветьдесятъ осьмомъ вынесенымъ, о новозмышленое мыто и за продковъ его якобы николи небывалое, которое якобы брати мѣлъ въ имѣнью своемъ Ожи, въ повѣтѣ Городенскомъ лежачомъ, яко то ширей тая жалоба твоя на томъ позвѣ мандатомъ нашимъ задворнымъ описана и до-

ложона была. На который дей мандать онъ Мицута обмову у суду нашого асесорского чинилъ, широце выводечи то и самъ и черезъ умоцованого своего Станислава Холховского повѣдилъ, ижъ онъ у суду нашого асесорского форумъ не мѣлъ, и до суду земского, собѣ належного, отзывалъ ся. Нижли дей панове асесоры наши, непріймуючи тыхъ обмовъ его за слушные, але кгволи тобѣ форумъ той справѣ у суду нашого задворного узнавши, тотъ сказъ декретъ нашъ, противко тобѣ учиненый въ Варшавѣ въ року деветьдесятъ девятомъ, топеръ у Вильни поднесли и скасовали. Отчого дей онъ апелевалъ, абы дей заочне въ тыхъ у того суду нашого асесорского задворного всказъ декретъ противный въ той справѣ противко ему самому и вольностямъ шляхетскимъ одержалъ, о чомъ онъ Мицута очевисто съ тобою яко о злый переводъ права такъ и неслушное одержанье того сказу декрету нашого у суду головного трибуналского мовити и то съ нрава посполитого показати хочеть, ижъ ты въ неналежномъ судѣ нашомъ сказъ и декретъ нашъ господарскій одержалъ, што ширей словы тобѣ отъ насъ на року за позвомъ припаломъ задано и съ права посполитого показано будеть. Про то приказуемъ тобѣ, абы еси за сими позвы передъ судомъ нашимъ головнымъ трибуналскимъ у великомъ князствѣ Литовскомъ у Вильни на початку судовъ головныхъ трибуналскихъ, на терминѣ кгды воеводство Виленское и самый повѣтъ Виленскій сужонъ будеть, въ року дасть Богъ пришломъ тысеча шестьсотъ второмъ у двухъ недѣляхъ по Велицѣ дни святѣ рымскомъ ку праву самъ сталъ и тотъ декретъ нашъ въ той справѣ противко ему тобѣ выданый, черезъ тебе одержаный, передъ судомъ нашимъ головнымъ трибуналскимъ положилъ и съ того се всего ему на жалобу его яко на року завитымъ усправедливилъ. Писанъ у Вильни, року отъ Нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ первого мѣсеца Августа чотырнадцатого дня. У того позву печать земская воеводства Виленского притиснена и подписъ руки писарское тыми словы: Малхеръ Петкевичъ, писаръ. По прочитанью позву, отецъ Одкинскій повѣдилъ, ижъ дей панъ Мицута невинне и безпотребне его отца Годкинского тутъ передъ судъ головный неналежный, менечи о злый переводъ права у суду его королевской милости асесорского одержаный, мимо право посполитое, спротивляючисе декрету его королевской милости, хотечи скасованье оного декрету его королевской милости черезъ судъ головный мѣти, позвалъ, а позвавши самъ тое справы своее въ реестръ судовый не вписалъ и ни которое пилности не чинилъ. А онъ отецъ Годкинскій, вписавши се въ реестръ почавши отъ засѣданья нашого ажъ до дня сегоднешного черезъ три недѣли

пильность передъ нами у суду у великомъ колѣ чинилъ, и черезъ енерала военного первѣй черезъ три дни по разу, такъ тежъ и дня сегодняшнего, кгды тая справа зъ реестру ку отсуженью припала, четвертый разъ пана Мицуту передъ насъ у великомъ колѣ ку праву и попиранью тыхъ позвовъ его приволывалъ. Нижли панъ Мицута у великомъ колѣ не становилъ и ни которое вѣдомости о собѣ не далъ. И показалъ самъ отецъ Годкинскій для зрозумѣнья декретъ его королевской милости пана нашого милостивого, подъ датою у Вильни року тисеча шестьсотъ первого мѣсеца Августа осьмого дня, съ которого се значить, ижъ отецъ Одкинскій позвалъ былъ пана Мицуту передъ судъ его королевской милости о злый переводъ права, черезъ него пана Мицуту (по принятью отъ него Одкинского отроченья, за позвомъ егожъ Годкинского о неслушное бранье мыта писанымъ у суду его королевской милости асесорского у Варшавѣ) на двѣстѣ копъ грошей якобы вины за вызваньемъ за дворомъ въ тылъ заочне на немъ одержаный. А панъ Мицута, у суду его королевской милости асесорского форумъ непризнаваючи, до суду належного земского отзывалъ се. А кгды судъ его королевской милости, въ той справѣ форумъ уznавши, на жалобу отповѣдати казалъ, панъ Мицута до его королевской милости апелевалъ. Нижли за тою апеляціею своею самъ панъ Мицута тамъ передъ его королевской милостью не сталъ, зачимъ его королевская милость съ паны радами, тое справы прослухавши а пана Мицуту за нестанного здавши, декретъ, черезъ него Мицуту мимо отроченье отца Годкинского на двѣстѣ копъ грошей вины заочне одержаный, поднесъ и скасовалъ и отъ всихъ презысковъ его и зарукъ отца Годкинского вольнымъ учинилъ и на отправу доходовъ, черезъ Мицуту съ подданыхъ церковныхъ браныхъ на маетности Мицуты, до суду земского Городенского отослалъ и о иншіе шкоды вольное мовенье отцу Годкинскому зъ нимъ заховалъ, о чомъ ширей въ томъ декретѣ его королевской милости описано естъ. По прочитанью того декрету, отецъ Годкинскій, подавши артыкулъ сорокъ вторый зъ роздѣлу четвертого, домавялъ се, абыхмо пана Мицуту на упадъ въ речи за нестанного здавши, за то, ижъ онъ смѣлъ и важилъ се его невинне тутъ до суду головного, звлаща неналежного, задаючи ему злый переводъ права, позывать, — вину пенежную двадцать копъ грошей, седѣнья дванадцать недѣль, на пану Мицутѣ ему, Годкинскому, всказали. А такъ мы, судъ, въ той справѣ пана Мицуты съ княземъ архимандритомъ Городеньскимъ за позвы, менечи о неправный переводъ права, у суду его королевское милости асесорского одержаный, ижъ панъ Мицута позвавши самъ не становилъ се и никоторое вѣдомости

нестанья своего намъ суду и стороне своей ни чимъ не уделалъ, которого, яко на рону завитомъ, водлугъ артыкулу сорокъ второго зъ розделу четвертого здавши, а бачачи, ижъ онъ панъ Мицута здесь неслушне черезъ декретъ его королевской милости пана нашого милостивого позвалъ, а князь Годкинскій декретъ его королевское милости сказъ, на пану Мицуте одержаный, передъ нами оказалъ, съ которого се значить, ижъ онъ панъ Мицута, апелевавши отъ суду асесорского до его королевское милости, на узнанье самъ же тое апеляціи не пилновалъ, за чимъ декретомъ его королевское милости судъ асесорскій ствержонъ есть, который декретъ его королевской милости въ своей моцы заховавши — а за тое неслушное и неправное позванье, водлугъ артыкулу сорокъ первого въ разделе четвертомъ описаного, вины двадцать копъ грошей Литовскихъ и сеженья двенадцать недель на немъ пану Мицуте сказуемъ и на отправу тое двадцати копъ грошей на маетности пана Мицутыной заложивши на спротивного въ праве трояніе заруку, также и на примушенье до увезенья винами, въ праве посполитомъ описаными, до суду земского Городенского отсылаемъ, которое сеженье онъ панъ Мицута отъ ознайменья сего декрету нашого за чотыри недели заседши въ замку Городенскомъ въ везенью шляхетскомъ выконати повиненъ будеть. Которая справа есть до книгъ головныхъ трибуналныхъ записана. Съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью земскою воеводства Виленского князю архимандриту Городенскому есть выданъ. Писанъ у Вильни.

Слѣдуютъ подписи канониковъ, депутатовъ и писаря. Печатано по выписи съ книгъ Главнаго Литовскаго Трибунала.

Хранится тамъ же.

43.

1604 г. 17 Мая. Рѣшеніе Главнаго Литовскаго Трибунала по дѣлу Городенскаго (Коложскаго) архимандрита Богдана Климента Годкинскаго съ Мицутами.

Лета Божого Нароженья тисеча шестьсотъ четвертого месеца Мая семнадцатого дня. Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князстве Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и поветовъ на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ четвертый обраными, точила се справа за позвы жалобы его милости пана Климентея Годкинского архимандрита Браславского и Городенского зъ земяны повету Городенского паномъ Якубомъ а паномъ Еронимомъ Мицутами. А за приволаньемъ черезъ возного сторонъ до росправы, панъ Годкинскій самъ се становилъ и моцъ наыскъ и страту до тое справы па-

ку Миколаю Топчевскому злетилъ; а отъ пана Якуба Мицуты панъ Криштофъ Ейсимонтъ за моцью листовною ку зношенью позвовъ зъ именья Ожы, въ повѣтѣ Городенскомъ лежачого за правомъ вижей мененымъ озвалъ се; а панъ Геронимъ Мицута не становилъ се и вѣдомости никоторое нестанья своего намъ суду и сторонѣ не удѣлалъ. За тымъ панъ Топчевскій, умоцованый стороны жалобливое, доведши позву и року слушне, водлугъ права положенья позву на именью Ожи, подносилъ; позвы два—одинъ по пана Геронима зъ вѣчности а по пана Якуба Мицутовъ зъ зоставы. А поднесши позвы, жаловалъ зъ нихъ, въ которыхъ жалоба тыми словы: о томъ, штожъ дей онъ Годкинскій мѣлъ съ паномъ Геронимомъ Богушевичомъ Мицутою росправу, за мандатомъ нашимъ на власныхъ судѣхъ нашихъ господарскихъ въ мѣстѣ нашомъ столечномъ Виленскомъ въ року тисеча шестьсотъ первомъ мѣсеца Августа семого дня, о неслушный переводъ права брата твоего, за позвомъ его Годкинского у суду нашого асесорского въ року прошломъ деветьдесятъ осмомъ черезъ него брата твоего у Варшавѣ одержаный, за вину двохъ сотъ копъ грошей вызванья за дворомъ нашимъ, мимо отреченье, врадовне ему для згубы позву отъ него архимандрита въ той справѣ даное, абы онъ братъ твой за тымъ позвомъ мандатомъ нашимъ за дворомъ нашимъ до Варшавы не ѣздилъ и того року за мандатомъ въ онъ часъ припадаючого не пилновалъ, яко то меновите тая жалоба его въ мандатѣ нашомъ описана естъ. На которомъ року панове рада и асесоры наши, на той справѣ засѣдши и съ контреверсій ихъ обудвухъ сторонъ зрозумѣвши и бачечи быть неслушный тотъ заочне одержаный у Варшавѣ декретъ переводу права брата твоего, скасовали. Зачимъ дей онъ апелевалъ отъ тыхъ пановъ радъ и асесоровъ нашихъ до насъ господара. Ино мы, господарь, засѣдши съ паны рады и асесоры нашими на палацахъ замку нашого Виленского, казавши волати твоего брата его черезъ возного енерала нашого дворного по трикроть до тое справы передъ судъ нашъ приволывать. За которымъ приволаньемъ возного, онъ се не отказывалъ, и апелевавши до насъ, самъ се передъ нами господаромъ на власныхъ судѣхъ нашихъ не становилъ и вѣдомости ни которое нестанья своего не учинилъ. За которымъ нестаньемъ его, мы, господарь, съ паны радами нашими давши его на упадъ въ речи за нестанного и тотъ вcase за вину вызванья неслушне и противъ праву мимо отреченье Годкинского у Варшавѣ заочне одержаный бачечи быть неслушный и противъ праву, тотъ декретъ и увесь поступокъ тое справы поднесли и скасовали есьмо. За которыми заочными одержаными вcase и декретами, отправу велебный архіепископъ митрополитъ нашъ на под-

даныхъ его церковныхъ и маетности его через архимандрита Супрасльского и протопопу Городенского ему брату твоему учинилъ грошми готовыми, выбираючи съ подданыхъ его цынши, жита и овсы дякольные, куры, яйца, и съ фолварку маетности его быдло, кони, жеребята,козлы,козы—легкимъ шацункомъ, не вѣдаючи шацунку, въ правѣ посполитомъ писаного, ему у въ отправѣ всего шестьдесятъ шесть копъ грошей сорокъ чотыри личбы Литовское ему дали; а за остатокъ тое сумы, чого до двухъ сотъ копъ грошей не доставало, самого Годкинского до везенья на замокъ Городенскій всказали; а за невыконаньемъ везенья; троякіе заруки шестьсотъ копъ грошей тыежъ отправчіе митрополіе на Годкинскомъ присудили, што меновите на листѣхъ тое отправы экгзекуторовъ митрополихъ естъ описано. Отъ чого мы, господаръ,съ паны радами нашими оного Годкинского декретомъ нашимъ господарскимъ вольнымъ учинили, и за неслушное въ той справѣ взятье копъ шестидесятъ шести грошей сорока чотырохъ Литовскихъ зъ маетности Годкинского и подданыхъ его церковныхъ на отправу—до суду земского Городенского на маетности его имѣнья Оженьского, въ повѣтѣ Городенскомъ лежачого, отослали есьмо, и о инщіе шкоды архимандриту правомъ чинити зъ нимъ братомъ твоимъ вольное мовенье у суду належного заховали есьмо, што ширей тая справа, яко се у суду нашомъ господарскомъ точила, на декретѣ нашомъ описана естъ. И кгды дей за листы нашими господарскими, особа врадовая подсудокъ Городенскій панъ Геронимъ Воловичъ, по обвѣщенью и положенью брату твоему копей зъ листовъ нашихъ господарскихъ у чотырохъ недѣляхъ на имѣнью его отчизномъ, вѣчностью ему належачомъ, тамъ до того имѣнья его Ожского для отправы тое помененое сумы пенезей Годкинскому, водлугъ науки, въ правѣ посполитомъ описаное, зъѣждчалъ въ року тисеча шестьсотъ второмъ мѣсеца Іюня первого дня, и ино дей ты, пане Якубе Мицуто, спротивляючисе зверхности нашой господарской увезанья у тое имѣнье брата твоего, враду отъ насъ на то зосланому не поступилъ и отправы чинити не допустилъ, боронилъ и боронить обѣцалъ, менуючи быти за выкупеньемъ и высвобоженьемъ своимъ у розныхъ людей и за взятьемъ отъ него брата своего сумы пенезей немалое, тое имѣнье за записы правными держишъ, яко то меновите тая справа отказу твоего на листѣ въѣзду подсудка Городенского, двохъ возныхъ и пети шляхтичовъ описана и доложона естъ. Съ которого дей се то значить, ижъ ты, подъ часомъ переводу права и по заложенью позву брату твоему, въ держанье того имѣнья увошедши, такое спротивенство судови нашому господарскому учинилъ и въ тое имѣнье Ожское отправы чинить

не допустилъ, увезанья боронилъ и боронити обѣцалъ и . . . . дей еси въ трояніе заруки въ правѣ посполитомъ опис. . . . . . попалъ, о чомъ ширей жалоба на томъ позвѣ естъ описана. По прочитанью позву, умоцованый пана Якуба Мицуты панъ Ейсимонтъ, не припускаючи стороны до дальшого поступку тое справы, повѣдилъ, ижъ дей, якомъ се первѣй ку зносу позву именемъ пана Якуба Мицуты приповѣдалъ, такъ и теперь не голою повѣстью того довожу, але правомъ, и покладалъ выпись съ книгъ гродскихъ Городенскихъ даты року деветьдесятъ девятого мѣсеца Октебря шестьнадцатого дня прызнанья листу, отъ пана Геронима Мицуты пану Якубу Мицутѣ даного. Которымъ листомъ тотъ панъ Геронимъ Мицута пану Якубу Мицутѣ имѣнье Ожу у двухъ тисечахъ и двусотъ копахъ грошей Литовскихъ заставилъ, окромъ сумы винное на тоежъ имѣнье полчварта ста копъ грошей, пану Левицкому на заставу того имѣнья даного, и кромя трохъ записовъ, ему пану Якубу даныхъ, то естъ одинъ на триста копъ грошей, другій на шестьдесятъ и наколько копъ грошей, третій на сто золотыхъ польскихъ, — которую тую суму при той большой сумѣ при выкупѣ того имѣнья своего Ожи зъ одного отдати описалъ се а зоставивши и въ держанье ему пану Якубу брату своему черезъ возного Сасина Гермогеновича въ томъ же року деветьдесятъ девятомъ мѣсеца Октебра шестьнадцатого дня завелъ и подалъ, яко ширей на томъ выписѣ описано естъ. По прочитанью тыхъ справъ, панъ Ейсимонтъ, подавши артыкулъ деветьнадцатый зъ роздѣлу четвертого, домавялъ се, абы тые позвы съ того имѣнья Ожи пану Якубу Мицутѣ за тымъ правомъ знести допустили. А умоцованый стороны жалобливое панъ Топчевскій повѣдилъ, ижъ дей панъ Якубъ Мицута за тымъ правомъ своимъ того позву съ того имѣнья Ожи знести не може, а то съ тыхъ причинъ, ижъ затягъ тое справы отцу архимандриту съ паномъ Геронимомъ Мицутою съ того имѣнья Ожи сталъ се. За чимъ онъ, водлугъ артыкулу семьдесятъ третего зъ роздѣлу четвертого, того имѣнья не росправивши се не могъ никому заводить, бо се початокъ тое справы въ року деветьдесятъ осьмомъ зъ стороны бранья неслушного мыта сталъ се, чого листовне доводилъ. А за тымъ положивши декретъ его королевское милости и листъ пана подсудка Городенского въ датѣ року шестьсотъ второго мѣсеца Іюня третего дня, домавялъ се, абы трояніе заруки за тую шестьдесятъ шесть копъ грошей сорокъ Литовскихъ на панахъ Мицутахъ всказаны были. А умоцованый пана Якуба Мицуты панъ Ейсимонтъ повѣдилъ, ижъ не може того отецъ архимандритъ натегать, абы съ того имѣнья затягъ стать се мѣлъ, гдыжъ и мандаты перво сего о то тамъ отъ архимандрита не были

повладаны на томъ имѣнью Ожи, але за очевистымъ поданьемъ то се точило, за чимъ и повторе домавялъ се, абысьмы тые позвы съ того имѣнья знести допустили. А такъ мы, судъ, въ той справѣ за позвы жалобы архимандрита Браславского съ паны Мицутами о спротивенство въ недопущенью отправы на имѣнью Ожи за декретомъ его королевское милости въ всказанью сумы шестидесятъ шести копъ грошей сорока Литовскихъ, ижъ се то показало, же тое бороненье отправы отъ пана Якуба Мицуты стало не зъ упору, а за правомъ отъ брата его пущонымъ,—про то отъ зарукъ, за спротивенство позыскуючихъ, того пана Якуба Мицуту вольного чинимъ, вѣдъ же водлугъ тогожъ декрету его королевское милости тую шестьдесятъ шесть копъ грошей сорокъ Литовскихъ на томъ же имѣнью Ожи отправить наказуемъ, и на отправу тое сумы до тогожъ уряду земского и гродского, который собѣ сторона вывесть похоче, отсылаемъ, который врадъ, постеречаючи на себе вины, въ правѣ описаное, отправу на томъ имѣнью Ожи удѣлать повиненъ будеть, въ чомъ на спротивного въ отправѣ такъ на пана Геронима яко и брата его пана Якуба Мицутовъ и кождого спротивного тронкіе заруки закладаемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана. Съ которыхъ и сесь выписъ его милости отцу архимандриту подъ печатью земскою воеводства Виленского есть выданъ. Писанъ у Вильни. Левъ Сапѣга, канцлеръ, трибунальный маршалокъ. *Далѣе слѣдуютъ подписи прочихъ депутатовъ. Печатано по выписи.*

Хранится тамъ же.

44.

1606 г. Апрѣля 15 дня. Грамота Сигизмунда III, выданная войту и мѣщанамъ мѣстечка Рожанскаго на право взиманія съ проѣзжихъ мыта мостоваго для покрытія издержекъ по устройству дорогъ, гатей и моста.

Жикгимонтъ третій, Божъю милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій и Шведскій, Кготскій, Вандальскій дѣдичьный король. Ознаймуемъ тымъ листомъ нашимъ, кому бы то вѣдать належало. Повѣдилъ передъ нами ясневельможный Левъ Сапега, канцлеръ великого князства Литовского, Могилевскій, Ретовскій и Блудневскій староста ижъ въ имѣнью его милости властномъ въ мѣстечку Рожаной, въ повѣтѣ Слонимскомъ лежачомъ, на гостинцу великомъ, который идеть зъ Слонима до Берестья, также и до Подляша, которымъ гостиньцомъ послы великіе и люди купецкіе ѣждяти звыкли, въ томъ

мѣстечку и на предмѣстью вулицы, которою зъ Рожаное до Лыскова ѣздять, мѣстъца болотливые суть, гдѣ переѣздъ вельми топкій и злый естъ. А направуючи тые мѣстъца и переѣзды трудные мостомъ и брукомъ, мѣщане его милости Рожаньскіе немалый бы коштъ и накладъ подеймовати завъжды мусели. И просилъ насъ, абы есмо, для взятья певное о томъ вѣдомости и уваженье накладу тыхъ мѣщанъ, зъ рамени нашого комисаровъ зослали. Якожъ за жеданьемъ его милости зсылали есмо комисармн урожоныхъ Крыштофа Яндила и Яна Жарновскаго, земянъ нашихъ повѣту Слонимского, которые за высланьемъ нашимъ выѣждчали тамъ до имѣнья его милости Рожаньского и огледавъшы сами того переѣзду злого, на тыхъ мѣстцахъ грускихъ, на которыхъ вжо мостъ збудованый естъ, которого вымѣрыли вдолжъ прутовъ мѣрницкихъ сто,а ку направованью мостами и брукомъ бардзо потребныхъ, достаточней намъ о томъ писаньемъ своимъ ознаймили; и то водлугъ баченья своего уважили, жебы взглядомъ накладу частого направованья мостовъ на мѣстцахъ тыхъ топкихъ, мыто мостовое слушное войтъ и мѣщане его милости пана канцлеровы брать бы мѣли отъ возу купецкого товаромъ наложоного, по грошу одному литовскому. О што жодалъ насъ ясневельможный Левъ Сапега, канцлеръ великого князства Литовского, абы есмо въ томъ имѣнью его Рожанскомъ о брукованье въ мѣстѣ и на предмѣстью въ улицы, до Лыскова зъ Рожаное идучой, которые мѣщане его милости Рожаньскіе коштомъ и накладомъ немалымъ мостить и бруковать хочуть, мыто мостовое брати позволили, надали, и листомъ нашымъ то имъ утвердили. А такъ мы, господаръ, видечы речь быти слушную и потребную, абы люди переѣздчые на гостинцахъ добрый переѣздъ маючы, омѣшканья въ справахъ своихъ не мѣли, и уважаючы тотъ накладъ, который мѣщане его милости пана канцлеровы Рожанскіе брукуючы брукомъ въ томъ мѣстечку Рожаной въ рынку и вулицы вышей менованой подняти мусять, зъ ласки нашое господарское позволили и надали есмо, и симъ листомъ нашимъ позволяемъ и надаемъ въ томъ мѣстечку Рожанскомъ мыто мостовое брати, отъ кождого возу купецкого, водлугъ узнанья комисарского, по грошу одному литовскому. Которое мыто, водлугъ сего наданья нашого, войты, мѣщане Рожанскіе теперешніе и напотомъ будучіе въ томъ мѣстечку Рожаной вѣчне брати маютъ и съ того такъ въ рынку, яко и въ улицахъ мѣста Рожаное, брукъ каменемъ бруковати, и дороги для доброго переѣзду людей всякого стану направовати маютъ..... люди народу шляхецкого и подводы ихъ, отъ плаченья съ того моста мостового вольны быти маютъ. И на то дали есмо войту и мѣщаномъ мѣста Рожаньского, теперъ и напотомъ

будучымъ, которые коли въ томъ мѣстѣ Рожаной мешкати будуть, сесь нашъ листъ, съ подписомъ руки нашое господарское, до которого и печать нашу великого князства Литовского привѣсити есмо велѣли. Писанъ у Варшавѣ, на соймѣ валномъ, лѣта Божего Нароженья 1600 шостого, мѣсеца Апрѣля петнадцатого дня. Sigismundus Rex. Янъ Война под . . . писаръ.

Копія доставлена прелатомъ Гербуртомъ. Хранится тамъ же.

45.

1609 Іюня 19. Судебное опредѣленіе по дѣлу о невозвращеніи Крыштофомъ Яновичемъ Шеметомъ колокола, одолженнаго отцу послѣдняго княземъ Полубенскимъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тисеча шестсотъ девятого, мѣсеца Іюня деветнадцатого дня. На рокохъ судовыхъ земскихъ, которые въ року теперешнемъ шестсотномъ девятомъ по Светой Тройцы святѣ Рымскомъ у Волковыску судовне отправованы были, передъ нами Прокопомъ Романовичомъ Доляскимъ, судьею, а Богданомъ Михаловичомъ Масальскимъ, подсудкомъ, врадниками судовыми земскими повѣту Волковыского, кгды справа нижеймененая съ порадку реестрового ку отсуженью прыпала за прыволаньемъ сторонъ ку росправѣ черезъ возного повѣтового Петра Сидорковича отъ стороны поводовое его милости князя Александра Полубенского, подкоморого Лидского, старосты Вилкейского, врадникъ его милости имѣнья Ивацковского земенинъ господарьскій повѣту Волковыского панъ Карпъ Забагонскій ку попиранью тое справы нижеймененое становилъ а позваный его милость панъ Крыштофъ Яновичъ Шеметъ, судичъ земскій Волковыскій, самъ и отъ малжонки своей панеи Зузанны Матеевны Саковичовны и отъ матки своей панеи Рожы Петровны Скроботовны, яко отъ позваныхъ, ку отказу ставувши и моцъ отъ себе злетилъ устне прыятелеви умоцованому своему пану Ярошу Прощыцкому. За тымъ умоцованый стороны поводовое, доведшы слушне положенья позву черезъ возного повѣтового Петра Сидорковича на имѣнью его пана Крыштофа Шемета названомъ Жердненскомъ, въ повѣтѣ Волковыскомъ лежачомъ, квитомъ и устнымъ прызнаньемъ его возного, двѣма днями передъ роками учынеными, и оказавшы на томъ позвѣ пильность трою прыволанья по тры дни роковъ, черезъ возного правне чыненую, написомъ писарскимъ подписаную, жаловалъ съ того позву на помененого пана Крыштофа Шемета о томъ, штожъ дей въ року давно минуломъ тисеча шестсотъ первомъ, мѣсеца Декабра десятого дня, небощыкъ его милость панъ

Янъ Шеметъ, судья земскій Волковыскій а отецъ его пана Крыштофа Шемета, взялъ и позычылъ у небощыка зешлое годное памети вельможного его милости князя Александра Полубенского, каштеляна Новгородского, отца его милости пана подкоморого Лидского, звонъ костела его милости Ивашковского вѣры католицкое, и черезъ войта Ивашковского Якуба Юхновича, за писаньемъ пана Новгородского до него войта зъ Руси, тотъ звонъ позычонымъ обычаемъ небощыку пану Шемету отцу его естъ позычоный и въ каплички або костела своего, которого передъ дворомъ имѣнья своего Жердненского, въ повѣтѣ Волковыйскомъ лежачомъ, постановеный тотъ звонъ и завѣшоный былъ, и тамъ тотъ звонъ часъ немалый пры томъ костелѣ помененого пана судьи ажъ до смерти былъ. По которого смерти, онъ панъ Крыштофъ Шеметъ тотъ звонъ пана Новгородского, одъ того костела своего знявшы и у дворъ свой имѣнья своего Жердненского унесшы, и теперь его тамъ у себе маеть, а пану подкоморому Лидскому, сыну небощыка пана Новгородского, за частокротнымъ упоминаньемъ, того звону вернути и отдати не хочеть, яко ширей и достаточней жалоба его милости пана подкоморого Лидского въ томъ позвѣ поменена была. По прочытанью того позву, умоцованый его милости пана старосты Вилкейского панъ Карпъ Забагонскій покладалъ листъ писаный отвороный съ печатью и съ подписомъ руки пана Новгородского до войта Ивашковского Якуба Юхновича въ датѣ року тисеча шестьсотъ первого мѣсяца Декабра второго дня зъ Глуска, которымъ тымъ листомъ отворонымъ небощыкъ его милость панъ Новгородскій тому войтови Ивашковскому Якубови Юхновичу росказалъ, абы звонъ костела Ивашковского, который естъ у дворѣ Ивашковскомъ позычонымъ обычаемъ, его милости пану Шеметови, судьи земскому Волковыскому, до часу далъ и позычылъ. По прочитанью листу пана Новгородского, покладалъ выписъ кгродскій Волковыскій, въ датѣ року тисеча шестьсотъ осмого мѣсеца Октебра двадцать осмого дня оповѣданья того войта Ивашковского Якуба Юхновича на пана Крыштофа Шемета, ижъ, за частокротнымъ упоминаньемъ, того звону вернути и оддати не хочеть. А отъ стороны позваное умоцованый пана Крыштофа Шемета панъ Ярошъ Прошыцкій повѣдилъ, же дей не слушна естъ, абы такъ великое речы звону небощыкъ его милость панъ Новгородскій пану Шемету небощыку, судьи земскому Волковыскому, безъ листу позычати, кгдыжъ право ясне указуеть артыкулъ двадцать шостый зъ роздѣлу семого, же нихто болшей надъ десеть копъ грошей ни кому безъ листу позычати не маеть. А самъ панъ Крыштофъ Шеметъ повѣдилъ же, дей я о пожытцѣ небощыка пана отца своего

не вѣдаю. А панъ Забогонскій повѣдилъ: хотя жъ дей се мне свѣткомъ быть не годить, а то жемъ теперъ его милости пана старосты Вилкейского врадникъ и умоцованый; але то справедливе повядамъ: колимъ былъ у дворѣ небощыка пана Яна Шемета, судьи земского Волковыского, у Жердной, тамъ видѣломъ костелокъ недалеко отъ двора новозбудованый, и видечы звонъ передъ тымъ костелкомъ, мовиломъ: а то вжо ваша милость и звонъ маешъ. А панъ Шеметъ повѣдилъ, же то того звона его милость панъ Новгородскій мнѣ позычылъ до часу. И могъ бымъ дей много людьми околичными показати, которые вѣдоми, же тотъ звонъ позычоный; але о то войта того Ивашковского Якуба Юхновича, черезъ которого руки позычоно, ставлю, и до того на далшое и кгрунтовнѣйшое попартье тое речы ставлю особу духовную, который тежъ о томъ добре вѣдаеть, ижъ тотъ звонъ пану Шемету отъ пана Новгородского позычонъ. Которые, за пытаньемъ отъ насъ враду, тотъ войтъ Ивашковскій сознялъ, же дей я за тымъ листомъ и за росказаньемъ его милости небощыка пана Новгородского пану Шемету небощыку позычылъ; такъ тежъ и тотъ свещеникъ Ивашковскій, за напомненьемъ отъ насъ враду созналъ, же тотъ звонъ костела Ивашковского есть позычонъ небощыку пану Шемету. На то панъ Крыштофъ Шеметъ повѣдилъ: могъ дей тымъ звономъ панъ Новгородскій даровати, чого я не вѣдаю. А панъ Забогонскій повѣдилъ: не могъ дей костелнымъ звономъ даровати. Панъ Ярошъ Прошыцкій повѣдилъ, же дей слуги противъ пана и за паномъ свѣтчыти не маютъ, а то не естъ черезъ слуги доводъ, але его милость панъ подкоморый самъ того нехай доводить. А панъ Забагонскій повѣдилъ, если дей потреба, тогды тотъ войтъ Ивашковскій Якубъ Юхновичъ готовъ будеть на той пожытцѣ того звона и само третій прысегнути. За тымъ пустили на узнанье нашо урядовое. Мы, судъ, въ той справѣ его милости князя Александра Полубенского, старосты Вилкейского, о неверненье звону отъ костела Ивашковского позычоного небощыку пану Яну Шемету, яко панъ Крыштофъ Шеметъ повѣдилъ, ижъ естли панъ Новгородскій пану отцу его позычилъ, не вѣдаеть, и хотяжъ умоцованый пана старосты Вилкейского квитъ небощыка пана Новгородского, черезъ войта Ивашковского даный, абы тотъ звонъ на часъ небощику пану Шемету позычилъ, передъ нами покладалъ и свещеника Ивашковского ставилъ, который тежъ созналъ, ижъ тотъ звонъ позычонъ естъ, и до того тотъ войтъ само третій на той пожытцѣ того звону за прысегу се бралъ, але ижъ самъ его милость панъ староста Вилкейскій позываеть,—тогды его милости самому пану старостѣ Вилкейскому, водлугъ артыкулу двадцать шостого

зъ роздѣлу семого, тое позычки прысегою доводити наказуемъ. Отъ которого того декрету нашого умоцованый стороны поводовое апелевалъ до суду головного трыбуналного. Мы, судъ, тое апеляцыи ему допустили. Которая справа до книгъ земскихъ Волковыскихъ естъ записана, съ которыхъ и сесь выпись подъ нашыми врадовыми печатми его милости князю Александру Полубенскому, старостѣ Вилкейскому, подкоморому Лидскому, есть выданъ. Писанъ у Волковыску. Лаврынъ Жуковскій, писаръ земскій Волковыскій.

Печатано по выписи изъ земскихъ Волковыйскихъ книгъ, хранящейся тамъ же.

46.

1614 г. 30 Сентября. Письмо Литовскихъ плѣнниковъ изъ Нижняго Новгорода къ Литовскому гетману Яну Карлу Ходкевичу, съ извѣстіемъ, что Русскій Царь не хочетъ брать за нихъ ни золота, ни серебра, ни городовъ, а требуетъ выдачи изъ Польскаго плѣна родителя своего родителя митрополита Ростовскаго Филарета и другихъ, и что съ этою цѣлью Царь посылаетъ къ королю своего посла.

Ясневельможный милостивый пане гетмане! Унижоные службы наши пильне залецамы въ ласку вашей милости нашого милостивого пана. Въ Московскомъ господарствѣ будучи въ неогледанью такъ долгое время милое отчизны и вашихъ милости нашихъ милостивыхъ пановъ въ забытью насъ отъ его королевское милости, жалосную пѣснь поемъ: терпечи въ томъ большую досаду, што милости его королевское милости къ намъ нѣтъ, просимъ вашу милость нашого милостивого пана, для Бога, змилуйсе надъ нами, кгдыжесь насъ на свою опеку взялъ. Тяжоло намъ было въ осадѣ въ Москвѣ седечи, кровью своею его королевской милости роботать, а тежалей того намъ нинѣ, што мы его королевской милости служили правдою, души свои далеце завели и своее отчизны и его королевское милости не видимъ. Ждали мы отъ его королевской милости надежи, штобъ онъ насъ высвободилъ, и писали до его королевское милости не по одно, также и до вашей милости, о свое высвобожёнье. По тому нашому письму ничого намъ отъ его королевское милости и отъ вашей милости нѣтъ. А нинѣ, по нашему прошенью и по милости великого государа цара и великого князя Михайла Ѳедоровича всея Руси, посылаемъ товарища своего пана Радвана, штобы нашо прошенье и крвавые слези до его королевской милости и до вашей милости донесъ. Просимъ, штобы ваша милость милостью своею на добровольные и крвавые послуги

нашии возрѣлъ и обѣщанье свое милостиве сполнилъ а въ нинѣшней нашой пригодѣ намъ помогъ. А великій государь Московскій не хочеть за насъ ни золота, ни серебра, ани кгородовъ, только людей своихъ, которые нинѣ въ господарствѣ его королевской милости: преосвещенного Филарета, митрополита Ростовского а своего господарского отца, да князя Василья Васильевича Кгалицына, съ товарипи, и иныхъ всякихъ людей, которіе нинѣ въ господарствѣ его королевской милости задержаны. А его королевской милости въ тыхъ людяхъ ни какое прибыли нѣтъ. Со слези вашу милость нашого милостивого пана просимъ, штобы ваша милость для насъ слугъ своихъ то вчинить рачилъ и до его королевской милости вложилъ се прозбами своими, штобы насъ на отмѣну освободилъ. А хотя мы великого государа цара и великого князя Михайла Өедоровича всея Руси жалованьемъ живемъ въ Нижнемъ Новгородѣ Великомъ въ покои, безъ всякое тѣсноты, и кормъ намъ идеть, довольны его государскою милостью и призрѣньемъ, не такъ какъ плѣнникомъ, во всемъ живемъ свободни, толькожъ не видимъ вашихъ милости нашихъ милостивыхъ пановъ и своихъ ближнихъ пріятелей. А што государь царь и великій князь Михайло Өедоровичъ всея Руси посылаеть до его королевское милости посланика своего господарскаво свое обвѣстить и о иныхъ своихъ великихъ дѣлахъ, которіе настоять межи великими господарствы и великими господари о всякомъ добромъ покою, — униженe просимъ, абы ваша милость его королевскую милость просити рачилъ, штобы его королевская милость, по обычаю всихъ царствъ, тому посланику его царской милости гонца своего съ опашнымъ листомъ прислалъ. Пана Бога за доброе здоровье вашей милости нашого милостивого пана просити будемъ. Писанъ въ Нижнемъ Новгородѣ 30 дня Сентебра, року 1614.

Вашей милости нашого милостивого пана повольные слуги: Iozeph Rudyło, chorąży Mozyrski, ręką swą. Erasmus Strawinki, koniuszy Trocki, ręką swą. Andrziej Telefus, ręką swą. Jarosz Wtyniczki. Stanisław Latosz. Roman Porwanicki. Jan Iwanowski. Jerzy Krzyczewski. Walenty Makowsky. Mikołaj Swiecky.

Подлинникъ хранится тамъ-же. На оборотѣ: Ясневельможному пану его милости пану Яну Каролеви Ходкевичови, гетману найвизшому великого князства Литовского а пану нашому милостивому отдать. *Ниже:* листъ отъ зовнеровъ, до его милости пана гетмана писаный. *Найдено Попечителемъ Виленскаго Учебнаго Округа И. П. Корниловымъ.*

47.

1615 г. 18 Декабря. Жалоба Пружанскаго плебана Криштофа Дыбовскаго на весь Пружанскій магистратъ, который, не рѣшивъ дѣла плебана, разошелся, вслѣдствіе буйства Пружанскихъ мѣщанъ, и даже побоевъ.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестсотъ петнадцатого, мѣсеца Декабра осмнадцатого дня. Присѣлалъ на врадъ кгродскій Берестейскій, въ небытности его милости пана Яна Талята, войского Жомоитского и подстаростего Берестейского, до мене Якуба Гуляницкого, городничого и намѣстника Берестейского, велебный князь Криштофъ Дыбовскій, плебанъ Пружанскій, оповѣданье свое на письмѣ, ку записанью до книгъ врадовыхъ подалъ, въ тые слова: Милостивый пане подстаростій Берестейскій! Я Криштофъ Дыбовскій, плебанъ Пружанскій, оповѣдамъ вашей милости, яко урадови, у долегливости и великой кривдѣ моей, на войта его королевой милости мѣста Пружанского пана Яна Ставецкого и на всю раду, на бурмистра и всихъ райцовъ и лавниковъ права Майдебурского о то, ижъ въ року теперешнемъ тисеча шестсотнымъ пятнадцатымъ, мѣсеца Декабра шестнадцотого дня, былъ ми рокъ, зложоный одъ оныхъ пановъ урядниковъ, ку довоженью справедливости подданымъ моимъ, до плебаніи Пружанской приналежачимъ, и мнѣ самому съ Ѳедора Поповича, а подданымъ Конону Балейковичу и Адаму Блошчичу а Якубу Яцкевичу зъ мѣщанъ Пружанскихъ Яна Плохого и Пилипа Лучыча о збитье тыхъ подданыхъ моихъ звышменованыхъ,—тогды на той день и рокъ вложоный, кгдымъ съ пріятельми моими паномъ Яномъ Вислоухомъ и зъ иншыми паны сусѣды шляхтою до двору пана Яна Ставецкого, войта Пружанского, до избы судовой, гдѣ се суды правъ Майдебурскихъ звыкли одправовати и по той часъ одправують, прышодши на тыхъ рокахъ, упоминаломъ ся у звышменованыхъ ураду права Майдебурского о чиненье справедливости, яко ми былъ одъ нихъ рокъ зложоный, тогды на тыхъ рокахъ справъ Майдебурскихъ скупившисе зъ опилства и зъ ухвальства своего мѣщане Пружансцы Якубъ Павловичъ Плохій и Никодымъ Потаповичъ Поповичъ а Иванъ Тимощевичъ Зенкевичъ и зъ иншими, немало мѣщанъ Пружанскихъ збунтовавши а пришедши тамъ до суду мѣстца ией королевой милости и урядниковъ ией королевой милости того мѣстечканазлорѣчивши урадови, и потомъ, кгды урадъ казали приволывати Яна Плохого, тогды той Якубъ Плохій того подвойского тужъ за дверьми избы судовой побилъ и зморьдовалъ, и ажъ его у дверы до избы вогналъ. За которымъ такимъ своволенствомъ тыхъ мѣщанъ менованыхъ и за розерваньемъ прошлыхъ роковъ тыхъ справъ Май-

дебурскихъ одъ пана войта Пружанского и вшистской рады, справедливость се мнѣ самому и подданымъ моимъ не дѣеть и не стала, и до конца ми чинить еи не хотѣли, и зъ мѣстъ своихъ уставши пречъ одошли, указуючи ми то, ижъ се и имъ самимъ преюдиціумъ дѣеть отъ мѣщанъ Пружанскихъ. На чомъ я самъ и тые подданые мои немалые шкоды поносимо; а хотечи о то и съ тыми обвинеными и напотомъ часу пристойного правне кончити не занехаю, прошу вашу милость пильне, абы тое мое оповѣданье до книгъ врадовыхъ записано было. Што естъ записано. И сесь выписъ подъ печатью его милости пана подстаростего пану Криштофу Дыбовскому, плебану Пружанскому, естъ выданъ. Писанъ у Берестью.

Изъ рукописи, доставленной А. В. Рачинскимъ. См. прим. къ документу подъ № 3.

48.

1616 г. 13 Октября. Опредѣленіе Главнаго Литовскаго Трибунала (Новогородской каденціи) по дѣлу (исторически изложенному, съ приведеніемъ древнихъ документовъ) Кіево-Печерскаго архимандрита Елисея Плетеницкаго съ Могилевскимъ подстаростою Николаемъ Водорацкимъ, Виленскою Свято-Троицкою семинаріею объ имѣніяхъ Печерскѣ, Тарасовичахъ, Борсукахъ, Цвирковѣ и Добрейкахъ, а съ Оршанскими земскими урядниками о потворствѣ,— по которому дѣло это переносится на сеймъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тисеча шестсотъ шестнадцатого мѣсеца Октябра тринадцатого дня. Передъ нами, судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тисеча шестсотъ шестьнадцатый обраными, отправуючи намъ справы, суду головному трибуналскому судить належачіе, кгды съ порадку реестрового ку отсуженью припала справа велебного въ Бозѣ его милости отца Елисея Плетеницкого, архимандрыта, и капитулы монастыра Печерского Кіевского, постановивши се очевисто пріятель и умоцованый ихъ милости панъ Миколай Онихимовскій, маючи моцъ отъ ихъ милостей до справы нижей менованое, наыскъ и страту даную, а будучи стороною поводовою, — стороны отпорное урядниковъ судовыхъ земскихъ Оршанскихъ ихъ милости пана Андрея Воропая, судью, а князя Ивана Борисовича Лукомского, подсудка, и пана Миколая Водорацкого, яко сторону ку прислуханью справы, черезъ возного до права приволывати давалъ. За которымъ приволаньемъ, такъ отъ пановъ урядниковъ земскихъ Оршанскихъ яко отъ пана подстаростего Могилевского пана Миколая Водорацкого, за моцью листовною отъ пана Водароцкого до обмовы отъ пановъ урядниковъ земскихъ Оршанскихъ на зыскъ и страту даную, панъ Даніель По-

нятовскій становилъ. Затымъ умоцованый стороны поводовое, подnемши позвы и доведши ихъ поданья пановъ урядниковъ очевисто въ руки въ замку Оршанскомъ, на судѣ седячимъ, а пану Миколаю Водорацкому одного положенья на имѣнью Печерскомъ а другого поданья ему очевисто у руки выписами гродскими Оршанскими сознанья возного енерала дворного повѣту Рѣчицкого Павла Станкевича и указавши на тыхъ позвахъ пилности своее трое воланье рукою писарскою подписаное,—чинилъ жалобу на пановъ урядниковъ земскихъ Оршанскихъ о томъ, штожъ дей точила се справа помененого отца архимандрита и всее капитулы монастыра Печерского Кіевского передъ судомъ вашимъ земскимъ Оршанскимъ на рокахъ Трекролскихъ въ семъ року тысеча шестсотъ шестнадцатомъ, у Орши судовне отправованыхъ, съ паномъ Миколаемъ Водорацкимъ, подстаростимъ Могилевскимъ, о имѣнье, маетность до монастыра Печерского зъ давныхъ часовъ отъ людей богобойныхъ наданую и фундованую, а потомъ отъ продковъ его королевской милости конфирмованую и отъ теперешнего пана нашого милостивого, за зреченьемъ митрополита Кіевского, до монастыра Печерского привилеемъ его королевской милости приверненую и конфирмованую, а отъ пана Миколая Водорацкого непоступленую. За которыми позвы озвавши се отъ старшого семинаріумъ Виленского отца Іосифа Кунцовича и капитулы Троецкое Александеръ Дзюканицкій, менечи се быть умоцованымъ, за листомъ собѣ отъ того отца Іосафа Кунцовича и капитулы Троецкое данымъ, также отъ Миколая Водорацкого, тотъ же Дзюканицкій моцъ собѣ у книгахъ записаную оказавши, именемъ того семинаріумъ Виленского, позвы съ фольварку Печерского, не оказуючи жадного права, одно только терминою менечи быти съ привилею его королевской милости, зносилъ, а именемъ Водорацкого съ того фольварку Печерского зрекалъ се, и не вѣдати кому кгволи указовалъ, якобы тая справа суду земскому судити належала. Которого зношенья позву умоцованый архимандритовъ и всее капитулы Печерское Ярошъ Ланевскій правомъ посполитымъ артыкуломъ деветнадцатымъ зъ роздѣлу четвертого боронилъ; и за зреченьемъ отъ Водорацкого, указавши ясное право, же тая справа судови земскому Оршанскому судити належить,—присуженья того фольварку, водлугъ фундушовъ старыхъ, зъ домовъ шляхетскихъ урослыхъ и конфирмаціею его королевской милости утвержоныхъ, домовялъ се, яко ширей о томъ въ контроверсіяхъ, отъ него поданыхъ, описано и доложоно. То пакъ дей вы, урядники земскіе Оршанскіе, не огледаючисе на то, ижъ право посполитое варовало то, абы справедливость светая въ проволоку не была пусщана, и станомъ духов-

нымъ свѣцкимъ у суду належного земского росправоватисе дорогу указало; а вы, не уважаючи тыхъ артыкуловъ и оборонъ слушныхъ, отъ умоцованого отца архимандритового и капитульного подаваныхъ, не вѣдати зъ якихъ причинъ — за картою альбо терминою яковуюсь — не огледаючисе на то, ижъ позваный Водорацкій съ тое маетности зрекъ се, капитулу семинаріумъ Виленское позывати наказали, и на розсудокъ его королевской милости въ той справѣ неналежной одослали. Въ чомъ ижъ се великая зволока и задержанье справедливости светое черезъ помененый декретъ вашъ урядовый стала. Теды тотъ умоцованый отца архимандритовъ и капитулы Печерское отзывалъ се и апелловалъ до суду нашого головного трибунальского, яко той справѣ належного; а ижли сте вы апеляцыи отъ того декрету своего не допустили, яко о то ширей жалоба въ томъ позвѣ есть описана. А потомъ подношонъ и другій позовъ по пана Водорацкого, яко по сторону ку прислуханью тое справы вынесеный. Затымъ умоцованый его милости отца архимандрита Печерского Кіевского повѣдилъ: мѣлъ дей его милость отецъ архимандритъ и капитула Печерская Кіевская справу съ паномъ Миколаемъ Водорацкимъ, за позвомъ земскимъ Оршанскимъ, у суду земского Оршанского о непоступенья увезанья во имѣнье дворъ Печерскъ и въ села, до него належачіе, Печерско, Тарасовичи, Борсуки, Цвирково и Добрейцы, до монастыра Печерского и Кіевского прислухаючые, дворанинови его королевской милости пану Григорью Палчицкому, который дворъ Печерско и села, до него належачые, съ давныхъ часовъ, за фундушами ихъ милости княжатъ Рускихъ а теперъ за зреченьемъ права отъ его милости отца Есифа Руцкого, митрополита Кіевского, Галицкого и всея Руси, передъ его королевской милостью, и за особливымъ теперешнимъ привилеемъ его королевской милости при зреченью его милости отца митрополита, — его милости отцу архимандриту и капитулѣ Печерской данымъ належить и прислухаетъ. Гдѣ панове урядники земскіе Оршанскіе, мимо слушность и право посполитое, не дбаючи на артыкулъ шестдесятъ пятый роздѣлу четвертого, гдѣ мовить, ижъ межи двѣма сторонами, за позвы въ правѣ стоячими, третяя особа безъ позву справы, хотя бы и право якое мѣла, розрывати не може, але урядъ, принявши третее особы такое приповѣдане, и въ самой речи съ позванымъ судити маетъ, — смѣли и важили се отъ неякогось Александра Дюканицкого, якобы за моцою старшого семинаріумъ Виленского отца Есафа Кунцевича якуюсь копію якобы съ привилею его королевской милости, карту голую, безъ печати и безъ подпису рукъ, въ той справѣ приняти, а принявши таковую карту, тую справу розор-

вали и не судили, але за тою голою картою на розсудокъ его королевской милости якобы отъ привилея отослали. Отъ чого дей, кгды сторона моя, умоцованый его милости архимандритовъ и капитулы Печерское, апелевалъ до суду головного, помененые панове урядники земскіе апеляціи не допустили и упорне тое справы не судечи, не бачечи привилею его королевской милости, который бы мѣлъ быть покладанъ у суду, але только за голою картою, розорвавши ее межи паномъ Водорацкимъ а его милостью отцомъ архимандритомъ— двѣма особами позваными, не судили. Чого доводечи, покладалъ пресвятченье сознанья возного Павла Станкевича и петьма шляхтичами выписомъ кгродскимъ Оршанскимъ, а выводечи тую справу зъ фундаменту, новѣдилъ: укаже се дей то явне и значне зъ продуктовъ стороны моее, ижъ тая маетность дворъ Печерской и села, до него належачые: Печерско, Таросовичи, Борсуки, Цвирково и въ Добройцахъ—властные суть добра зъ давныхъ вѣчныхъ часовъ манастыра Печерского Кіевского; а теперъ тое укажу, яко тые села и подъ якимъ часомъ одорваны суть отъ манастыра Печерского, и то при томъ укажу, ижъ тая семинаріумъ Виленская николи на свѣтѣ съ тымъ привильемъ не вказовала. А напередъ: въ року тисеча пятсотъ деветдесятъ пятомъ мѣсеца Мая шостого дня, за зложеньемъ зъ архимандрицтва Печерского Кіевского небощика отца Никифора Тура, дано тое было архимандритство Печерское небощику Михайлу Рагозѣ, митрополиту Кіевскому; а кгды капитула Печерская самого манастыра и добръ, въ Коронѣ лежачихъ, небощику Рагозѣ не поступила, онъ предъ се нѣкоторые добра, у великомъ князствѣ Литовскомъ лежачые, забралъ, а тотъ дворъ Печерскій и села, до него належачые, въ держанью капитулы Печерское былъ ажъ до зостья съ сего свѣта небощика Рагозы митрополита. По зостью зъ сего свѣта небощика отца Рагозы митрополита въ року тисеча пятсотъ деветдесятъ девятомъ мѣсеца Сентебра двадцать шостого дня, дано знову тое архимандрицтво Печерское небощику отцу Патею, митрополиту Кіевскому; и тому небощику отцу Потею капитула самомого манастыра и добръ корунныхъ не поступила; а онъ небощикъ Патей добра, у великомъ князствѣ лежачые, которые въ держанью небощика Рагозы были, посягнувши, зъ того двора Печерска капитулу Печерскую съ покойного держанья и кгвалтовне, яко протестація Оршанская свѣтчить, року тисеча шестсотного мѣсеца Ноября двадцать второго дня выбилъ и тую маетность отнялъ. А ижъ за неуступеньемъ отъ капитулы Печерское архимандрицства небощику отцу Потею, не могучи того небощикъ Потей доказать, абы зосталъ архимандритомъ Печерскимъ, зрекъ ся того архимандриства въ року

тисеча шестсотъ пятомъ мѣсеца Февраля двадцатого дня. А за тымъ ижъ былъ зъ вольное елекцыи, водлугъ правъ и фундушовъ манастыра Печерского Кіевского, на тое архимандрицтво теперешній его милость отецъ Елесей Плетенецкій обраный, теды, въ томъ же року тисеча шестсотъ пятомъ мѣсеца Февраля двадцать второго дня, его королевская милость привильемъ своимъ тое архимандрицтво его милости отцу Плетенецкому утвержаеть зо всими добрами, ку нему належачими, водлугъ правъ наданья и фундушовъ старыхъ, намнѣйшое речи не ексцыпуючи а не выймуючи; а небощикъ митрополитъ нѣкоторые добра, у великомъ князствѣ Литовскомъ лежачые, и при нихъ дворъ Печерской и села, до него належачые, безъ права задерживаеть. Которого права своего отецъ Плетенецкій заживаючи и оныхъ добръ позыскуючи, въ року прошломъ тисеча шестсотъ девятомъ на роки земскіе Троецкіе до суду земского Новгородского, о вси тые добра, у великомъ князствѣ Литовскомъ лежачые, и о тое Печерско и села, до него належачые, небощика отца Потея митрополита и капитулу его позывалъ. Гдѣ судъ земскій Новгородскій зъ очевистое контроверсыи, тые вси добра, у великомъ князствѣ Литовскомъ лежачые, его милости отцу Плетенецкому и капитулѣ Печерской присудилъ,—а семинаріумъ Виленское съ тымъ привилеемъ своимъ молчали повторе. Кгды небощикъ Потей, не переставаючи на томъ декретѣ а запозвавши судъ о неслушный сказъ, а сторону его милости отца Плетенецкого и капитулу Печерскую до прислуханья, выточилъ тую справу въ томъ же року тисеча шестсотъ девятомъ мѣсеца Августа двадцать первого дня до суду головного, до кола духовного, до Вильна, гдѣ судъ, въ колѣ духовномъ ухиливши декретъ земскій, на розезнанье о привелея межи его милостью отцемъ Плетенецкимъ а небощикомъ отцемъ Потеемъ до его королевской милости отослалъ,—а семинаріумъ Виленское съ тымъ привилеемъ своимъ молчали по третее. Кгды его милость отецъ Плетенецкій съ капитулою Печерскою, не переставаючи на декретѣ кола духовного, позвалъ небощика отца Потея и капитулу его, въ томъ же тисеча шестсотъ девятомъ, до суду головного, до кола великого свѣцкого, до Меньска: тамъ судъ головный въ Менску декретъ суду кола духовного поправилъ и на розсудокъ сеймовый въ той справѣ отослалъ,—а семинаріумъ съ привилеемъ своимъ въ молчанью зоставаеть. А въ томъ, кгды небощикъ Потей зъ сего свѣта смертью зшолъ, его милость отецъ Плетенецкій и капитула Печерская, яко по змерлой руцѣ, въ тые вси добра и меновите въ Печерское и села, яко властные манастыра Печерского, въ держанье урадовне черезъ возныхъ приходить, съ которого Печерска потомъ панъ Водо-

рацкій кгвалтовне безправне его милость отца Плетенецкого выбиваеть, — а семинаріумъ въ молчанью. А въ томъ наступуючому по небощику отцу Потею на тое митропольство теперешнему отцу Іосифу Руцкому его королевская милость тые вси добра, а меновите и село Печерско, Тарасовичи, Борсуки и Цвирково, въ року тисеча шестсотъ тринадцатомъ мѣсеца Августа осмого дня привилеемъ своимъ даеть и утвержаеть, — а семинаріумъ въ молчанью. За которымъ привилеемъ, отецъ Руцкій черезъ дворанина его королевской милости пана Адама Хрептовича въ держанье тыхъ селъ, меновите Печерска, Тарасовичъ, Борсуковъ и Цвиркова въ року тисеча шестсотъ тринадцатомъ мѣсеца Августа шестнадцатого дня приходить, - а семинаріумъ молчить. А на остатокъ видечи отецъ Руцкій, теперешній митрополита, ижъ тые добра вси, у великомъ князствѣ Литовскомъ лежачые, водлугъ давныхъ фундушовъ, властне належать до манастыра Печерского Кіевского, тыхъ всихъ добръ его милости отцу Плетенецкому и капитулѣ Печерской уступуеть. А его королевская милость знову привилеемъ своимъ отцу Плетенецкому и капитулѣ Печерской въ року тисеча шестсотъ петнадцатомъ мѣсеца Апрѣля первого дня тые добра вси вѣчностью приворочае и утвержае, —а семинаріумъ въ молчанью. А кгды зъ дворанином его королевской милости до держанья тыхъ селъ приходить, тогды панъ Водорацкій, именемъ митрополита теперешнего его милости отца Руцкого, а не отъ семинаріумъ, боронить. И такъ на осми инстанцыяхъ замолчавши съ тымъ правомъ або привилеемъ своимъ семинаріумъ, а снать не маючи ни которое посесыи урадовное, кгдыжъ ни выписомъ съ книгъ Оршанскихъ тоее своее посесыи доводить, але свѣжимъ якимсь выдимусомъ якобы съ книгъ Оршанскихъ, которого у земства Оршанского, хоть то было въ книгахъ Оршанскихъ кгродскихъ, не показовано, теперъ, розрываючи тую справу, на розезнанье его королевской милости отзывають. А ижъ то правда естъ, же то суть добра властные манастыра Печерского Кіевского, покладалъ фундушъ тестаментъ, на паргаминѣ писаный съ печатью завѣсистою, князя Олексѣя Львовича Толочкова, подъ датою въ лѣто отъ Сотворенія Свѣта семтысечного чотырнадцатого, индикта девятого, мѣсеца Декабра тридцать первого дня, которымъ тестаментомъ записуеть на манастыръ Печерскій дворъ свой и село Борсуковичи, село Добрейцы, село Твирково и иные люди, до того двора належачые. При томъ покладалъ и иншихъ листовъ старыхъ твердостей на ограниченье тое маетности; также декретъ судей полюбовныхъ и потверженья того фундушу; при томъ листы его королевской милости розныхъ диспозыцы и держанья тыхъ маетностей манастыра Печерского

11*

Кіевского; листъ его королевской милости Жыкгимонта, писаный до князя Тимоѳея Микитинича о починенье шкодъ подданымъ Тарасовскимъ—дата року тисеча пятсотъ тридцать осьмого Генвара двадцать шостого дня; листъ вызнаный отъ Микиты Сестрѣльца, зрекаючи се часы вѣчными села Тарасовичъ—дата року тисеча пятсотъ сорокъ четвертого Генвара двадцать четвертого дня; листъ Ивана Горностая, подскарбего Литовского, до мытниковъ Могилевскихъ, абы Печерску складовъ вѣчистыхъ складать не забороняли—дата року тисеча пятсотъ пятдесятъ пятого Августа тринадцатого; листъ его королевской милости Жыкгимонта Августа, писаный до подканцлерого Литовского Остаѳея Воловича, абы землю отъ Печерска, ку влокамъ Могилевскимъ отнятую, вернути казалъ, або отмѣну далъ—дата року тисеча пятсотъ семдесятъ семого Февраля пятого дня; квитъ поборовый съ Печерска и зъ инщихъ селъ, отданый року тисеча пятсотъ шестдесятъ осмого Сентебра двадцать второго; листъ его королевской милости Стефана, даный на збудованье корчмы подъ Печерскомъ — дата року тисеча семдесятъ семого Іюня четвертого; листъ судовый писара великого князства Литовского Андрея Ивановича и дворанина королевского Адама Хребтовича, ижъ тая корчма, при Печерску збудованая, вѣчне зостала—дата року тисеча пятсотъ семдесятъ девятого Іюня тридцатого дня; листъ его королевской милости Стефана, писаный до пана Александра Ходкевича, державцы Могилевского, абы подданыхъ Печерскихъ до робенья замку Могилевского не примушалъ—дата року тисеча пятсотъ семдесятъ семого Іюля шостого дня; листъ его королевской милости Стефана, писаный до старосты Могилевского, абы подданыхъ Печерскихъ за неробенье замку не грабилъ—дата року тисеча пятсотъ семдесятъ девятого Апрѣля шостого дня; листъ его королевской милости Стефана, писаный до княжатъ Слуцкихъ, абы враднику своему Могилевскому розказали не забороняти млына въ Печерску будовать, и подданыхъ Печерскихъ ку робенью замку абы не примушалъ—дата року тисеча пятсотъ осмдесятъ второго Ноября двадцать семого дня; листъ княжатъ Слуцкихъ, писаный до старосты Могилевского Войтеха Яшевского, абы млына и корчмы въ селѣ Печерску архимандриту будовать не заборонилъ — дата року тисеча пятсотъ осмдесятъ третего Марца двадцать второго дня; листовъ два вызнаныхъ старыхъ о млынъ Печерскій отъ мѣщанъ Могилевскихъ, ижъ се вѣчне млына Немицкого зрекли; листъ его королевской милости Жыкгимонта Августа до князя Ярослава Матѳеевича писаный, абы подданымъ Цвирковскимъ и Борсуковскимъ кривды не чинили—дата року тисеча пятсотъ сорокъ шостого Іюля тридцатого дня; листъ

Яна Рафаловича ротмистра и судей полюбовныхъ о розницы въ кгрунтахъ отъ Борсуковъ — дата року тисеча пятсотъ сорокъ девятого Октебра двадцатого; листъ его королевской милости Жыкгимонта Августа заручный до князя Ярослава въ пятисотъ копахъ грошей, абы подданымъ Цвирковскимъ и Борсуковскимъ кривды не чинилъ — дата року тисеча пятсотъ сорокъ шостого Іюля тридцатого; листъ его королевской милости Жыкгимонта третьего писаный до князя Андрея Одинцевича, абы подданыхъ Борсуковскихъ въ кгрунтѣхъ успокоилъ — дата року тисеча пятсотъ деветдесять пятого Марца двадцать четвертого. И иныхъ при томъ справъ и фастыкуловъ не малыхъ килька покладалъ, и такъ посесыю и держанье спокойное архимандритовъ, водлугъ правъ манастыра Кіевского Печерского, на архимандритью наступуючихъ, почавши отъ фундацы тыхъ маетностей ажъ до року тисеча шестсотного, въ которомъ се выбитье черезъ отца Потея митрополита капитулѣ манастыра Печерского стало, а выводечи право наступованья архимандритовъ Печерскихъ на архимандритію, покладалъ привилей его королевской милости Жыкгимонта Августа, подъ датою року тисеча пятсотъ семдесятого мѣсеца Мая двадцать девятого, подъ печатью коронною, въ которомъ его королевская милость о печати коронной такъ варуеть: «ижъ тыхъ «недавныхъ часовъ земля Кіевская «черезъ унію до Коруны прилучона «есть, тогды просилъ насъ архи«мандритъ и вси старцы Печерскіе, «абысьмо имъ привилей нашъ на «всѣ добра, до того манастыра належачые, подъ печатью коронною «выдати велѣли; ино мы, видечи въ «томъ прозбу ихъ слушную, то «для нихъ учинили и такъ то вже «на всѣ потомные часы держано бы«ти маеть». Покладалъ до того другій привилей его королевской милости Стефана, на соймѣ вальномъ въ Тороню даный, отцу Мелентею Хребтовичу, архимандриту — дата року тисеча пятсотъ семдесятъ шостого — подъ одною печатью коронною, за которымъ спокойне всѣхъ добръ, такъ въ Коронѣ яко и въ великомъ князствѣ Литовскомъ, держачимъ былъ до живота своего, а при немъ и по немъ также спокойне капитула держачими были. До того покладалъ привилей Никифору Туру отъ его королевской милости теперешнего пана нашого милостивого, въ року тисеча пятсотъ деветдесятъ третемъ, подъ одною жъ печатью коронною, даный, за которымъ всѣхъ добръ въ Коронѣ яко и въ Литвѣ спокойне держачимъ былъ, а принемъ и по немъ капитула манастыра Печерского держачими были. Водлугъ которыхъ привилеевъ и теперешній отецъ Плетенецкій, яко се звышъ поменило, архимандритомъ зосталъ. А што большая — его королевская милость, теперешній панъ нашъ, еще въ небытности теперешнего архимандрита, въ року тисеча шест-

сотъ четвертомъ, пишеть до капитулы, абы всѣхъ добръ, не донускаючи ихъ никому отъ церкви розрывати, сами держачими оныхъ были. А указавши документа и всѣ ясные и значные доводы свое, же тые добра Печерско, Тарасовичи Борсуки, Цвирково и Добрейцы—властные манастыра Печерского суть, и король его милость, не только семинаріумъ, але и никому иншому, отъ манастыра Печерского Кіевского отдаляючи, давати не мѣлъ. А за тымъ домавялъ се, абы, не пущаючи тое справы въ дальшую проволоку ани отсылаючи тое справы на сеймъ, бо тая справа за позвомъ точила се зъ особою свѣцкою, паномъ Водорацкимъ, а не зъ духовными семинаріумъ Виленского, розсудокъ чиненъ былъ, и тые маетности манастыру Печерскому присужоны были; а если семинаріумъ Виленское яко право у себѣ быти менуе, которые не будучи держачими тыхъ маетностей, ани тежъ позваными не будучи, права розрывати межи паномъ Водорацкимъ а его милостью отцомъ архимандритомъ не могуть,—вольное право имъ зъ его милостью отцомъ архимандритомъ о тую маетность зоставили. Умоцованый яко отъ урядниковъ земскихъ Оршанскихъ также и отъ пана Миколая Водорацкого, панъ Даніель Понятовскій повѣдилъ, яко дей первѣй у суду земского Оршанского на рокохъ Трикрольскихъ панъ Водорацкій черезъ умоцованого своего вносилъ обмову, же невинне въ той справѣ трудность такимъ позвомъ отъ отца архимандрита Печерского поноситъ, поневажъ яко права жадного до тое маетности фольварку Печерска и селъ, до него належачыхъ, не маеть, такъ и держачимъ не есть. Але яко се тамъ у суду земского Оршанского не только до зносу позву, але и до заступованья становилъ умоцованый отъ отца Асафа Кунцевича, старшого манастыра и всихъ братьи семинаріумъ Светое Троицы Виленского закону Светого Василья за моцою листовною, указуючи право выдимусомъ або копіею, подъ печатью манастырскою, съ привилью его королевской милости тому семинаріумъ Троецкому, фундуючи на розмноженье фалы Божое, на тотъ Печерскъ и тые села, за уступеньемъ годное памети небощика отца Ипатея Патея, митрополита Кіевского, въ онъ часъ архимандрита Печерского, даного. Которого привилью копія яко до того декрету земского Оршанского вписаны такъ теперъ,—а то се тутъ становять съ того семинаріумъ особы певные братья иноки, то есть отецъ Сильвестеръ Котлубай и другіе; до того отъ старшого ихъ показую. И показалъ моцъ тотъ же панъ Понятовскій, подъ печатью манастырскою и съ подписомъ руки Іосафа, въ той справѣ до зносу позву даную; за тымъ показалъ самый орыиналъ, привилей его королевской милости, съ печатью и съ подписомъ руки господарское и писарское пана Ос-

теоія Воловича, зъ датою року тисеча шестсотъ первого мѣсеца Генвара двадцать первого дня, въ которомъ то опѣваеть: ижъ, за уступеньемъ вышречоного отца Ипатея, митрополита и архимандрита Печерского Кіевского бывшого, для розмноженья хвалы Божое въ набоженствѣ Рускомъ, для твиченья людей молодыхъ такъ законныхъ яко и свѣцкихъ, тотъ фольваркъ отъ манастыра Печерского Кіевского, названый Печерско, съ селы Тарасовичами, Твирковомъ, Борсуками, надать и уфундовать рачилъ, яко то ширей въ томъ привилью опѣваеть. Которого дей фольварку они семинаристове Виленскіе отъ оного до сего часу на себѣ спокойне держать и вживають, и тымъ правомъ тотъ нозовъ зносить, и пана Водорацкого заступують. А судъ дей земскій Оршанскій слушне въ той справѣ судилъ, яко се то зъ декрету ихъ показуеть, бо, за показаньемъ зъ одное стороны отъ отца архимандрита нинѣшнего Плетенецкого привилью его королевской милости на вси добра манастырскіе и села, у великомъ князствѣ Литовскомъ лежачіе, за уступеньемъ его милости въ Бозѣ велебного нинѣшнего митрополита отца Іосифа Руцкого, даного—зъ одное стороны, а зъ другое стороны за показаньемъ того таковаго привилею семинаристомъ даного,—на розезнанье тыхъ привилеевъ до его королевской милости отослалъ: бо мимо короля его милости, яко пана звирхного, хто может иный розсуживать привилея его, ено самъ же господаръ его милость. Доковялъ се за тымъ, абысьмо судъ, пана Водорацкого вольнымъ учинивши, водлѣ того декрету земского, до его королевской милости тую справу на розезнанье привильевъ межи семинаріумъ а черницами Кіевскими отослали. А на то, што умоцованый отца архимандритовъ указуеть, съ привилью его королевской милости, ему на вси добра манастырскіе, за уступеньемъ собѣ отца митрополита нинѣшнего, даные, тое мѣстце, жебы въ томъ привилею того Печерска фольварку не ексцыповано, овшемъ села тамошніе поменено, тогды нехайже дей укажуть тое зреченье его милости отца митрополита, альбо постановенье съ помѣркованьемъ зъотцомъ архимандритомъ: тамъ же найдеть то, ижъ отецъ митрополитъ не только того Печерска фольварку семинаріумъ наданого не уступовалъ, але еще его ексцыповалъ, а чинилъ то не безъ причины и вымовы певное, бо того яко самъ по небощику Потею не держалъ, такъ и права на то не мѣлъ и уступовать никому не могъ, овшемъ зоставилъ вольное мовенье зъ державчими, еслибы якій приступъ мѣли. И за тымъ показалъ копею съ того постановенья отца митрополита зъ отцомъ архимандритомъ, черезъ въ Бозѣ велебного а памети годного небощика ксендза Бенедикта Войны, бискупа Виленского, у Варшавѣ, подъ соймъ року прошлого шестсотъ петнадцатого Марца двадцать девятого дня, ста-

лего, съ которого тые слова показали се, яко вышей умоцованый отъ семинаристовъ мовилъ,—и за тымъ зносу позву и одосланья водлугъ декрету земского Оршанского до его королевской милости домовялъ се. А умоцованый его милости отца архимандрита и капитула манастыра Печерского Кіевского, повѣдилъ, што дей тутъ указуеть панъ Понятовскій привилей его королевской милости, которого у суду Оршанского не показовалъ, и до того привилью, ижъ въ томъ року шестсотъ первомъ одерживаный быти не могъ, слушные причины и рацыи по часѣ своемъ показать се и довести мотуть. Съ которого то се значить, якобы отецъ небощикъ Потей митрополитъ мѣлъ, зоставши архимандритомъ Печерскимъ, сполне съ капитулою Печерскою, на семинаріумъ тыхъ добръ манастыра Печерского уступовать, и за уступеньемъ, его королевская милость то имъ конфирмовать рачилъ; противко собе то указуеть, кгдыжъ передъ вашою милостью указаломъ то, яковые привилея манастыра Печерского суть до обиранья архимандрита; а ижъ небощикъ Потей не былъ водлѣ ихъ обраный, для того и за привильемъ его королевской мироловской милости, которого мѣлъ, на архимандрицствѣ одержати се не могъ, бо его капитула манастыра Печерского за архимандрита не признавала и не пріймовала, и съ того се значить, кгды архимандрита въ манастыру Печерскомъ не было, елекцыи на обиранье архимандрита бывали, и король его милость въ року шестсотъ четвертомъ пишеть до капитулы Печерское, абы они сами, въ небытности на тотъ часъ архимандрита, усѣхъ добръ, до манастыра Печерского належачихъ, державчими были; и то се значне указуеть, же небощикъ отецъ Патей, яко самъ архимандритомъ не былъ, такъ и тыхъ маетностей, не будучи за одно съ капитулою, уступовати кому иншому не могъ; але яко самъ тыхъ имѣней Печерска, Тарасовичъ, Борсуковъ, Цвиркова и Добрейцовъ, выбивши съ покойного держанья капитулу Печерскую, безправне державъ, такъ и семинарія, не маючи на то права слушного, втручаеть. И новторе просилъ и домовялъ се присуженья тыхъ маетностей, яко властности, манастыру Печерскому Кіевскому. А такъ мы, судъ, въ той справѣ его милости отца архимандрита и всее капитулы манастыра Печерского Кіевского, за позвы зъ урядомъ земскимъ Оршанскимъ менуючи о неправный вказъ въ отосланью справы съ паномъ Миколаемъ Водорацкимъ, о имѣнье, до манастыра Печерского Кіевского належачіе, меновите о фольваркъ Печерскъ и села, до него прислухаючіе: Тарасовичи, Твирково и Борсуковичи, на судъ его королевской милости, а съ паномъ Миколаемъ Водорацкимъ, яко стороною ку прислуханью, —тотъ декретъ суду земского Оршанского при моцы заховуемъ и стверждаемъ и на розпартье о

привилея отца архимандрита Печерского съ семинаріумъ Виленскимъ старшимъ Есафомъ Кунцовичомъ до его королевской милости пана нашого милостивого на першый сеймъ по семъ декретѣ нашомъ припадаючый, безъ припозву, одно за симъ декретомъ нашимъ отсылаемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибуналскихъ естъ записана а по записанью и сесь выписъ съ книгъ подъ печатью земскою воеводства Новогородского отцу Осафу Кунцевичу старшому семинаріумъ Виленского естъ выданъ. Писанъ у Новогородку.

Далѣе подписи 11 депутатовъ. Хранится тамъ же.

49.

1623 г. 21 Декабря. Явка письма Остаѳея Воловича, Литовскаго канцлера, старосты Берестейскаго и Кобринскаго, къ намѣстнику Милейчицкому Мартину Островицкому объ огражденіи фундуша Половецкой Православной церкви отъ нападеній со стороны Марка Ѳедоровича.

Лѣта Божого отъ Рожества тисеча шестсотъ двадцать третего мѣсеца Декабра двадцать первого дня. Передо мною Ѳеодосіемъ, игуменомъ и протопопою Берестейскимъ, и при мнѣ будучихъ священницѣхъ, отцу Генадію Бевшиковскомъ, протопопи Кобринскомъ, отцу Ярофею Спаскомъ, отцу Іоанну Воскресенскомъ, отцу Михайлу Троецкомъ а отцу Ѳеодосію Михайловскомъ, писару капитулному, постановивши се честный отецъ Іосифъ Павловичъ, презенторъ Половецкій, для вписанья въ книги нинышніе капитулніи принесъ листъ ясневелможного его милости славной памети пана а пана его милости пана Остаѳія Воловича, пана Виленского, канцлера великого князства Литовского, старосты Берестейского и Кобринского, церквѣ Половецкое даный. Въ которомъ листѣ все меновите естъ описано и доложоно. Которого передъ нами положивши, просилъ, абы принятъ и въ книги нинѣшные вписанъ былъ. А такъ ми, видечи отъ него быти во всемъ слушного для вписанья въ книги пріймуючи, передъ собою читати казали. Такъ се въ себѣ маетъ: Остаѳей Воловичъ, панъ Виленскій, канцлеръ великого князства Литовского, староста Берестейскій и Кобринскій. Намѣстникови моему Милейчицкому пану Мартину Островицкому и по немъ будучомъ ознаймую. Приходилъ се здѣ до мене богомолецъ Половецкій Светого Михаила Иванъ Перфимовичъ непооднокроть, ускаржаючися на Марка Ѳедоровича, который, противечись декрету моему, чинилъ кривду церквѣ Божой и тому священнику въ застѣнкахъ и огородахъ. На щомъ посылалъ ксендза Яна Суходольского, каноника Виленского, абы тихъ кривдъ

оглядалъ. Которій, видечи кривду церковную, водлѣ декрету моего зоставилъ при церкви святой такъ морги, которые при волокахъ, такъ тежъ въ застѣнку около церкви и за осадою и огородами, застѣнокъ подлѣ волокъ церковныхъ, ведлѣ стѣны Пещатское одъ огорода ажъ до границы Зобацкое клиномъ идучи, моргковъ осмъ и прутовъ три. Въ которомъ-то застѣнку найбольшъ тотъ Марко чинитъ кривду церкви, яко ширей то описано въ листѣ попу одъ ксёндза каноника даномъ. Про то я, взявши певность, росказую тобѣ и напотомъ будучомъ намѣстникомъ, абы есте водлугъ того листу конечне росказали тому Маркови, абы большъ кривды не важилъ се чинить. А того сами постерегайте, абы церковь Божая николи кривдъ отъ того Марка и потомковъ его не мѣла ни въ чомъ. Тежъ такъ и помененый богомолецъ и по немъ будучіе попи, которіе при той церкви будуть, мають того вживати, а за господаря Пана Бога просити. На што даю сесь мой листъ съ печатью моею и подписомъ руки моеи власное. Писанъ у Берестьи року тисеча пятсотного . . . мѣсеца Іюня 1 дня. У того листу печать надворная а подписъ руки тыми словы: Ręką własną. Который то листъ славной памети Остаѳея Воловича за поданьемъ вышречоного отца Іосифа Половецкого, а за пріятьемъ нашимъ капитулнимъ увесь съ початку ажъ до конца до книгъ нашихъ капитульныхъ естъ уписанъ. Съ которихъ сесь выписъ подъ печатью нашею капитульною естъ выданъ. Писанъ у Берестьи. Ѳеодосій, священникъ Михаловскій, капитулы Берестейское писаръ.

Печатано по выписи изъ книгъ Берестейской капитулы. Изъ архива Половецкой Православной Церкви, Берестейскаго уѣзда, Городенской губерніи. Сообщилъ И. Н. Гижевскій.

50.

1638 г. 2 Марта. Жалоба Виленскихъ обывателей на Евреевъ—о крайнихъ притѣсненіяхъ, испытываемыхъ христіанами въ обыденной жизни.

Jakub Radziminowicz, Filip Sienczyłło burmistrze, Kazimierz Dygoń i Eustracy Ziałowski, mieszczanie Wilenscy, widząc, iż wielkie a niewymowne praejudicia et gravamina od Żydow, którzy w Wilnie przemieszkiwują, odnosimy, albowiem oni nie dosyć na tym mając, że contra iura et privilegia civitatis Vilnensis, bez woli magistratu Wileńskiego, jako goście mieszkania z najmu objąwszy zabawy rozmaite: ceł, myt, arend, lichwy, rzeczy noszenia, przedawania złota, srébra, różnych fantow odprawüją i stąd wielkie zyski i po-

żytki, także i z zebranych summ pieniędzy odnoszą, ale jeszcze témi blizko przeszłémi laty w handlu, kupie, kramy, wagi, szynki miodow, piw, gorzałek, rzemiosła różne, ważyli się wstępować a ubogim mieszczanom chrześcijanom, ojczycom i dziedzicom własnym chleb i pożywienie odejmując, do ostatniego zniszczenia i zguby przywodzą, większe sobie praerogatywy i wolności z wielu miar zabaw, niż chrześcijanie z jednego tylko kupiectwa i szynkow, które Żydom tak w starych prawach i konstytucjach sejmowych, jako i świéższych, były pod karaniem srogim zakazane, uzurpują. Na ostatek iuribus et privilegiis civitatis non requisitis, nie tylko na to dawszy jego królewskiéj mości panu, panu naszemu miłosiernemu sprawę, że zdawna fundacje i prawa mają jeszcze i na wolne skupowanie domow i kamienic w mieście Wileńskiém od przodkow naszych z dawnych lat, kiedy ani słychać było Żydow, zmurowanych a niektórych na szpitale, kościoły fundowanych, priwilegia i listy zaręczne za takowymże udaniem, jakoby mieli jakie persecutiae i pogróżki od mieszczan Wileńskich odnosić, otrzymali. Co wszystko, kiedyby exekucji przyjść miało nie tylko iurisdictio miastu posługa pro communi bono i ozdoba, że Żydzi non sunt pares z chrześcijany, oneri ferendo, a zwłaszcza gdy na processje, monstry, ku wszelakim potrzebom z orężem porządnym pod chorągiew się przyjdzie stawić i być contra omnes casus gotowym upadać musiała, aleby już że kościołem i klasztorom, szpitalom wielka się ujma stała, bo by z tych domow i kamienic, w których chrześcijanie, kupcy i rzemieślnicy mieszkają, za wyciśnieniem z nich od Żydow legatie ad pia opera i insze różne obventia, ustać musiały. A że to wszystko jest wielkim uciążeniem i ujmą praw, przywilejow i ujmą starożytnéj fundacji miastu Wileńskiemu służących, soleniter się protestuje i communitatis przez Żydy jest otrzymano. Przeto, o to i o insze wszystkie praejudicia, szkody juxta anteriores protestationes chcąc z nimi czasu swego według oznaczonéj constitutii prawie czynić i postępować, uniżenie prosząc, aby ta nasza protestacja imieniem magistratu i wszystkiego pospólstwa podana do xiąg kancellarji naszéj przyjęta i wpisana była. Jakób Radziminowicz, burmistrz Wileński mp. Eustracy Ziałowski mp.

Печатано по выписи изъ книгъ канцлерскихъ, хранящейся тамъ же.

51.

1635. Діаріушъ (дневникъ) посольства къ царю Михаилу Өедоровичу отъ короля Владислава IV, составленный секретаремъ посольства (Александръ Несочинскій, Казиміръ Левъ Санѣга) Петромъ Вяжевичемъ.

Po otrzymanym nad Moskiewskim woyskiem zwycięstwie eliberowanym od rocznej i cięzkiey obsidiey Smolensku y zawarciu z Moskwą wiecznego przemierza w roku przeszłym 1634 z seymu dwuniedzielnego Warszawskiego na dzień osmnasty miesiąca Iulij złożonego, wysłani są od krola iego mości Władysława czwartego i od wszystkich stanow coronnych y w. x. Litewskiego posłami wielkiemi do Cara Moskiewskiego Michayła Fiedorowicza, na utwierdzenie wiecznego pokoju y odebranie od Cara przysięgi (prszez zobopolnych commissarzow u rzeczki Polanowki w stolicy, dnia 20 Februarij 1635, według naszego kalendarza, a według Moskiewskiego десятого числа Февраля * odprawować się złożoney): z Corony—wielmożny j. m. p. Alexander Piaseczynski, kasztelan Kamieniecki, Ułanowski, Nowogrodzki starosta, z wielkiego xięstwa Litewskiego—wielmożny iego mość pan Kazimierz Leo Sapieha, woewodzic Wilenski, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego, Grodzienski, Wołpienski, Luboszanski starosta. Ktorzy ich mości, przez listy wprzod z sobą znaszaiąc, naznaczyli sobie termin ziachania się w Smolensku ante decursum Ianuarij w roku 1635.

Powrociwszy tedy iego mość pan wojewodzic Wilenski z Zamościa od króla iego mości do Lwowa przeciwko Turczynowi się puszczaiącego, nic się nie bawiaiąc, ruszył się z maiętności swych Litewskich w Kray Ruski, y tam dla sporządzenia y przygotowania się w tę drogę w maiętnościach swych Czercy i Tołoczynie, tudziesz dla zniesienia się o wszystkim z iego mością panem wojewodą Smolenskim, jako pogranicznym, zmieszkawszy, ruszył się z Tołoczyna w imię Panskie.

Januarius anni 1635.

20 w Sobotę. Nocleg wszytkiemu dworowi w maiętności iego mości Starosielu, mil 5. Jego mość w pułdrogi w Dudakowiczach u pana Ciechanowickiego, sędziego ziemskiego Orszanskiego, nocował.

21 w Niedziele. Jadszy obiad w Starosielu, na noc do Kopysi, mil 2.

*) Встрѣчающіяся въ дневникѣ русскія слова и цѣлыя тирады, писанныя латинскими буквами, печатаются русскими.

22 w Poniedziałek. Na obiad do Sielca, maiętności iego mości pana marszałka wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego; nocleg tamże, mil 5.

23 we Wtorek. Obiad w Horkach, mil 5. Nocleg dworowi y ciężarom tamże, a iego mość lekko iechał na noc do Hor, mil 2.

24 we Srodę. Dworowi wszytkiemu y ciężarom pokarm w Zwierowiczach, mil 5. Nocleg tamże, i sam iego mość tu nocował.

25 we Czwartek. Nocleg w Zarnowce, mil 5.

26 w Piątek. Na obiad do Smolenska, mil 6.

27 w Sobotę. Tamże. Jego mość mury i przełom oglądał.

28 w Niedziele. Tamże. Ciężary i piechotę wyprawił iego mość przed sobą, a sam, oczekiwając iego mości pana Kamienieckiego, ze wszytkim dworem pozostał, kilka jeno młodzi do Dorogobuża posłał dla wiadomości o posłach Moskiewskich. Tegoż dnia o panu Kamienieckim wziął iego mość wiadomość od sługi onegoż pana Kowalskiego, ktory do iego mości przychodził, dając znać o przybliżaniu się pana swego.

29 w Poniedziałek. O południu J. M. P. Kamieniecki przyiechał; a skoro z wozu wysiadszy, przystał do iego mości pana woeiwodzica Wileńskiego, wymawiaiąć się, że jeszcze z drogi się nie rozgościł, zaczem sam nie mogł przyść do iego mości. Jego mość pan woiewodzic sam szedł do j. m. p. Kamienieckiego, gdzie kilka godzin na spolnych strawili rozmowach.

30 we Wtorek. Jego mość pan Kamieniecki z sługami swemi wszytkiemi i młodzią był na obiedzie u iego mości pan woiewodzica Wilenskiego. Tam że, się z sobą ich mości zniosszy, pisali do pana Krzemieniowskiego, kapitana Dorogobuskiego, dając o sobie znać, że 5 Februarij chcą stanąć u rzeczki Połanowki, żeby, Wiazemskiemu to woiewodzie oznaymiwszy o przygotowaniu karmu y podwod dla ich mości, ostrzegł, a dla umowienia karmu y podwod przed sobą iego mość wysłał sług swoich pana Stanisława Koszczyca, i pana Andrzeja Dziewialtowskiego, i. m. p. Kamieniecki, przy tych że, przyiaciela swego pana Głogowskiego.

31 w Srodę. Mszy słuchawszy y iadszy, wyiechał iego mość z Smolenska, sług wszytkich inszem gościncem na Pniewo wyprawił, a sam z młodzią inszem jechał; trzecim zasie gościncem pan Kamieniecki, gdyż wespoł jadąć, dla spustoszenia tuteyszych krajow, musiała by być trudność o stanowiska dla dworu iego mości, o legumina łatwie było, z iego mością było ze wszelaką żywnością z majętności Ruskich podwod bliże szesciu seth, lecz panu Kamienieckiemu, i gwoli

temu inszy gościnec był potrzebny, aby żywności łatwiey zdobyć mogli, ktorą wszędy darmo brali. Uiachał iego mość tego dnia mil 4 do wsi plebana Smolenskiego nazwaney Niemikiery.

Februarius anni 1635.

1 we Czwartek. Pokarm we wsi pana Wierzchowskiego nazwaney Sielce, mil 5. Z tey ciasney y górzystey drogi miedzy lasami częścią gęstemi tamże wszyscy niemal, pana Kamienieckiego zbłądziwszy, zaiechali. Nocleg w wiosce Kurkowie, nad rzeką Wuzą, mil 4, takąz drogą.

2 w Piątek. Umyslił był iego mość rano na mszą do Dorohobuża przybyć: z pewnych iednak consideratij, nie chcąc się z posłem Moskiewskim potkać (ktory aż jadszy wyiechał) w derewience, w mil pułtoru od noclegu, to jest w półdrogi z noclega zatrzymał się, gdzie o wyiezdzie do Dorohobuża y wyjezdzie tego posła pewną jego mość od swoich na to posłanych wziął wiadomość.

Wiazd posła Moskiewskiego takowy był: napierwiey szły podwody, potem konie jezne, ktorych było 54, miedzy niemi kilka Tureckich y naszych nieszpetnych, jedne szły pod derhami w kapturach, inne pod kocami i guniami, a niektóre przysiodłane pod lampartami, część też y w chomątach (w kożdego chomąta po kilku lisich ogonow wisiało), prowadzono przed konmi — w porządku koni y na zadzie koniuchowie ich jachali, za temi jazdy koni sto, miedzy ktoremi z długą piękną strzelbą było człowieka 21. Potem sam poseł iechał jednym koniem w saniach, niedzwiednem białem styłu, a na przszedzie suknem karmazynowem w kwiaty wyszywanem prszykrytych, siedział sam w szubie axamitney czerwoney sobolami podszytey, masztalerz konia w saniach idącego wiodący i dway chłopi stoiący na uchabach w takich że szubach. Kilkanasciory potem szły porządkiem sanie poiedynkowe, wszyscy na nich siedzący iednym się ubrali strojem, w takież jako y pierszy szuby. Na ostatku szły sanie prożne dla posła parą koni suknem zielonem nakryte. Prszyniesiono jego mości spisek poiazdu posła Moskiewskiego, ktory od nich takowy na pismie panu Sokolinskiemu, podwoiewodziemu Smolenskiemu, był podany.

Роспись, сколько великого Государя и великого князя Михаила Өедоровича всея Руси Самодержца и многихъ государствъ господара и обладателя Его Царского Величества съ послы великими зъ бояриномъ и намѣстникомъ Суздальскимъ съ княземъ Олексѣемъ Михайловичемъ Львовымъ, зъ товарышми дворянъ и подьячихъ и посольскихъ и дворянскихъ людей и лошадей и подводъ:

Зъ бояриномъ и намѣстникомъ Суздальскимъ со княземъ Олексѣемъ Михайловичемъ Львовымъ Ярославскимъ — людей своихъ 50, лошадей 100, подводъ 80. Зъ думнымъ дворяниномъ и намѣстникомъ Шатскимъ Степаномъ Матѳеевичомъ Проѣстевымъ людей своихъ 40, лошадей 80, подводъ 30. Зъ думнымъ Михаиломъ Даниловымъ людей своихъ 40, лошадей 80, подводъ 20. Зъ Иваномъ Переносовымъ людей своихъ 30, лошадей 42, подводъ 15. Царского Величества стольникъ князя Василей княжъ Петровъ сынъ Львовъ, а зъ нимъ людей 22, лошадей 13, подводъ 15. Стольниковъ дворянъ 7, а зъ ними людей у каждого по 7 а по 10 лошадей и подводъ 12. Дворянъ 3, а зъ ними людей по 4, лошадей по 5. Зъ переводчикомъ людей 5, лошадей 7, а по подводѣ. Подьячихъ старыхъ 3, а зъ ними: зъ однымъ 4, зъ другимъ 3, по троихъ люди, лошадей 15, подводъ 7. Молодыхъ подьячихъ 5 людей, а зъ ними по одному чоловѣку, по 7 лошадей, подводъ 15. Два людей собольниковъ, а зъ ними по чоловѣку, по двѣ лошади, а по 2 подводы. Два люди сторожей, у нихъ лошадей 2, подводъ 2. Всего людей 296, лошадей 378, подводъ 266.

Dowiedziawszy się jego mość o wyiezdzie posłow Moskiewskich, wyiechał z tey derewenki y stanął w Dorohobużu, z noclegu mil 3, godzin trzema przed wieczorem, zkąd ieszcze kilkoro Moskwy wyiezdzaiący sami widzieliśmy. Został jego mość w Dorohobużu j. m. p. Wiażewicza *), stolnika Mścisławskiego, sekretarza tey legatiey, y pana Madolinskiego, woyskiego Mścisławskiego, ci, zaraz przyszedszy do jego mości, aż do nocy, znosząc się z jego mością, siedzieli.

3 w Sobote. Tamże. Mając jego mość wszelakiej żywnósci dostatek z sobą a widząc, że panu Kamienieckiemu prowiantu, jako w drodze było, nie staje, rybami, kilądziesiąt beczek owsa y innemi potrzebami kazał go opatrzyć.

4 w Niedziele. Wyiachał jego mość z Dorohobuża w puł drogi w derewience troche wytchnął, y iadł w pana Madalinskiego. Nocleg w derewni nazwaney Szemlowo, mil 13.

Tam przyiechał Raiecki, komornik jego mości, od tych sług, ktorzy iechali dla umowienia się o karm, dając znać, że Moskwa, podług dawnych zwyczajow swoich, grubiansko się stawiła. Pierwszego dnia skoro naszy przyjechali, pytała Moskwa: po co przyiechali, y co by zacz byli. Dawszy tedy naszy o sobie sprawę, chcieli z niemi o tem mowić, po co posłami byli, iedno potrzebowali widzieć się z wojewodą y z nim samym mowić. Lecz Moskwa odpowiedziała: и вое-

*) Въ «Актахъ Историческихъ» (т. III, № 182, стр. 332) фамилія «Вяжевичъ» передѣлана въ «Веживицъ.»

вода, и ни одинъ нашъ не будетъ въ вами ничого становить; а пристава и пріемщика отъ Царского Величества нѣтъ; увесь кормъ готовъ, да нѣтъ кому зъ вами о томъ говорить. Y nie puścili naszych do przedmieścia, ale w podłych chatkach (acz ci y wszędy nieozdobne w nich budowanie) za miastem ukazali stanowisko. Tego dnia obosłali naszych szczupłym karmem; ci, którzy przyniesli, powiedzieli, że wojewoda z ludzkości swey obsyła, a jutro, y poki tu będziecie, за деньги себѣ всего добывайте. Zrozumiawszy ich mości panowie posłowie nasi, że z niemi nie potrzeba nazbyt układnie postempować, wrócili Raieckiego nazad z listem od pana Madalenskiego, jako dworzanina, do wojewody Wiazemskiego, a sami tamże nocowali.

5 w Poniedzialek. Po mszy y jadszy, rano wyiechali ich mości panowie posłowie, takim porządkiem: konie jezne, ktorych było 49, szli przed wozami, mianowicie: koni samego jego mości pana wojewodzica Wilenskiego cudnych, w kapach bogatych dostatnich złotogłowowych, w kapturach zielonych axamitnych, pięc; j. m. p. Kamienieckiego y przyjacioł jego mości wszytkich koni 10; ostatek sług jego mości pana wojewodzica w bogate wsiądzenia ubrane konie; między temi trzy konie jego mości pana Wiażewicza prowadzono; za konmi ieznemi szły wozy porządkiem podwoyne przyiacioł jego mości pana Kamienieckiego napierwiey, potem wozy sług jego mości pana wojewodzicowych potroyne, poczworne, popiętne, poszosne; za temi wszytkiemi sami ich mości panowie posłowie w karecie iechali; za karetą młodzi konney y ochędożney j. m. pana wojewodzica Wilenskiego było 26, j. m. p. Kamienieckiego 13, zobustron karety jego mości piechoty Węgierskiey 60, a dragonow j. m. p. Kamienieckiego 22; szły potem wozy skarbne, rydwany kuchenne, sanie poiedynkowe, a na ostatku kilka seth podwod y tabor kupiecki.

Przyiechawszy do granice na rzeczkę Polanowkę, spodziewaliśmy się, że nas mieli tam potkać, aleśmy nikogo nie zostali; zaczym maiąc już namowione rzeczy, prosto puścili się ich mość do Wiazmy, wyszopisanym porządkiem; od ktorey w mili podkali nas dway Duncy, ktorzy dla wywiedzenia się o ich mościach pp. poslech wysłani snać byli; a obaczywszy juz iadących, nazad się do swoich wrocili. W połmilku lekkim od miasta, podiechalismy stoiącey iazdy kozakow Moskiewskich koni ze 40, ktorzy, trochę około karety pokręciwszy się, pobiegli stroną ku miastu; a podkawszy dworzan Carskich, na przyięcie ich mości pp. posłow wysłanych Filona Michayłowicza, Olexieja Iwa-

nowicza y Malutę, nad strzelcami setnika, *) za niemi ku nam iechali. Zą dworzany temi szło strzelcow, ktorzy z stolice z pomienionym przyszli setnikiem człowieka 100. Sami dworzanie siedzieli na iednych saniach wespoł, iednym podiezdkiem wiozł ich chołop, przed sani prowadzono pare osiodlanych koni. Zrownawszy się dworzanie z karętą, stanęli; ich mości też swoiey zatrzymać się kazali. Wysiedli tedy oni z swych sani, y staneli podle nich, oczekiwaiąc poki by ich mości wysiedli. Za zdaniem tedy ich mości, pan Madalenski wysiadl z karety y poszedszy ku nim, strofowal ich z hrubijanstwa, że się, prawi, ich mościom pp. posłom безчестье стало, ponieważescie na granicy nie podkali. Moskwa wszytkę winę kladła na pana Krzemieniowskiego, iakoby on ich niemial uwiadomić o przyiezdzie ich mości. Dołożył tego pan Madełanski że ich mości, obruszając o to na was, nie wysiędą z karety. Odpowiedziała Moskwa: коли они великіе послы не высядутъ, мы зъ ними ничего говорити не будемъ. Mowił im pan Madelanski, aby przystąpiwszy do ich mości siedzących w karecie witali. Odpowiedzieli: было бъ то зъ нечестью Царскаго Величества, намъ такъ не пригожо дѣлати. Jednak zdiąwszy czapki, odeszli od swego wozku i przybliżyli się ku karecie. Ich mość też umyslnie bawiąc się i nazbyt pomału ieden za drugim wysiadaiąc z karety naprzeciwko ich obyczajom czyniąc wysiadszy, namniey się od karety nieoddalili. Fiłon zaczął mowić do ich mości w te słowa: Одъ великого государя царя и великого князя Михаила Өедоровича всея Руси самодержца и многихъ господарствъ государя и обладателя послани есьмо васъ, наяснѣйшого Владислава четвертого, Божію милостью короля Польского, великаго князя Литовского и инныхъ, великихъ пословъ сустрѣчати и кормъ вамъ у господарствѣ его царского величества дати. Odpowiedział j. m. p. Kamieniecki: Мы одъ найяснѣйшого Владислава IV, Божью милостью короля Польского, великого князя Литовского и инныхъ многихъ панствъ пана, послани есьмо великими послы къ великому государю царю и великому князю Михаилу Өедоровичу всея Руси самодержцу и многихъ господарствъ господарю и обладателю—о великихъ дѣлахъ; да вы насъ обезчестили, не сустрѣли есте насъ; такомъ мы вашу дурность и гордость своею людскостью покрываючи, не ждучи вашого сустрѣченья, тутъ есьмо пріѣхали. Po tych mowach, wzaiem się przywitawszy, wsiedli ich mość do swoiey karety, a oni do swoich sani przez pułstaia rowno z karetą iechali calkiem sniegiem, gdy kareta

*) «А какъ послы пришли на рубежъ и посланы, съ Москвы, къ нимъ на рубежъ на встрѣчу и велѣно у нихъ въ приставовѣхъ быть головѣ стрѣлецкому Филону Оничкову, да Алексѣю Борзецову, да сотникъ Малѣта Турышкинъ» (Акты Истор. т. III, № 182, стр. 332).

szła powoli; oni wyminowszy tuż przed nią iechali, prowadząc do gospod. Po tych ulicach wszytkich, ktoremi nam iechać przyszło, stali z strzelbą strzelcy porządkiem, a przystawowie prowadzili ich mości aż do gospod, gdzie chcieli z ich mciami o karm mowit; ale odpowiedziano im, ze są na to wysadzeni słudzy, z ktoremi się wy znoscie: намъ о великихъ дѣлахъ съ господаромъ вашимъ, не о такъ благихъ, и не съ вами мовить належи. Z takim responsem (a już się też ku wieczorowi dobrze nachylało) odeszli.

Przysłali stacyą u wieczor barzo szczupłą: jałowicę iednę, wozkow siana 30, i innych rzeczy potrosze, co ledwo by na czwartą cześć ludzi i koni wystarczyło; nie brano tedy od nich tey stacyey, a ich mość kazali im powiedzieć: lubo byście i tego nie dali, namniey o to dbać nie będziemy, ieno ukażcie nam gdziebysmy wsytkiego według potrzeby kupić dostać mogli za nasze pieniądze; co mając, bez waszego karmu łatwie się obeydziemy, y o żadną rzecz was nie prosząc do hospodara waszego iść gotowismy. Z noclegu do Wiazmy mil 5.

6 we Wtorek. Tamże. Wszytek ten dzień na targowaniu się o karm Moskwa zwłokła, y ieszcze nic gruntownego nie staneło. Przeto y dzisia wszelaką żywnoscią swoią sustentować się musiało, y pana Kamienieckiego jego mość opatrzyć kazał wszytkim.

W wieczor przystawowie byli u j. mości, prosząc, aby nie mial za zle, iesli się w czym niewygoda dzieie, ponieważ ten kray spustoszony, zwoiowany, zaczym y za carskie pieniądze niemoże dostać potrzeb dla jego mości kupić. Odpowiedział jego mość: mniey ia o to dbam, maiąc dobrze zapasną szkatułę, ieno ukażcie nam gdzie co kupić; lecz naybarziey się nieludzkości waszey dziwuię, że nietak iako za dawnych wiekow (postempowano z posłami szanowano ich u was) wy teraz z nami postępuiecie; bywał y ociec samoy *) do hospodarow waszych posłem, a inakszey od waszych doznawał ludzkości. Oni znowu spustoszeniem tych kraiow wymawiali się, obiecuiąc, gdy, prawi, до царского величества прiѣдете, wszelakimi opatrzeni będziecie dostatkami. Innemi rozmowami się bawiąc siedzieli godzin ze dwie. Gdy wina jego mość kazawszy przynieść, pił do Fiłona y oddał mu pełną; skosztowawszy pytał, iakie wino. Odpowiedziano mu, że węgierskie. On tedy ieno troche napiwszy się, oddał towarzyszowi swemu. Kiedy go pytał jego mość, czemu by nie spełnił. odpowiedział: у насъ только винцо, а по вашему горѣлку, полно пьютъ, а то крѣпкое питье. Mniemał być mo-

*) Левъ Сапѣга.

cnieyszy trunek nad gorzałkę. Posiedziawszy odeszli od jego mości.

7 we Srodę. Po długich altercatiach, po częstym od nas łaianiu y przymowiskach, postąpili szczupłą na ludzie y konie stacią. Maiąc tedy jego mość wielką ludzi i koni z sobą gromadę, kazał na trzecią część, zbytnie przepłacaiąc y z trudnoscią zaledwo dostaiąc, za pieniądze wszytkiego dostawać. Pan Kamieniecki z panem Wiażewiczem lubo mniey biorąc wszytkiego y nazbyt mieli, bo mając z sobą po niewielu ludzi y koni nad lidzbę onych żywność brali. A isz się ta expedicia ludzmi jego mości, ktorych było więcey czterech seth, y wszytkim w ochędostwie y dostatkach zdobiła, zlecił j. m. starszemu słudze swemu panu Piestrzeckiemu mowić z ich mciami, aby, widząc to, że y oni tąz się jego mości zdobią assistencią, udzielili po części żywności na ludzie y konie. W wieczor przystawowie przyszli do jego mości, dla ktorych gdy wina przyniesiono, pił jego mość do Filona obszedszy się wkoło pełną, Filon nalawszy sobie pytał jego mości: можно ли до тебе, великого посла, пити? Obiecował jego mość wdzięcznie przyiąć. Za co on nizko się pokłonił i pił za zdrowie jego mości, winszuiąc pomyslnego na tey rzeczy pospolitey usłudze powodzenia z dobrym dziełem w dobrym zdrowiu szczęsliwego do oyczyzny zwrocenia, łaski krola jego mości y hospodara swego, a potem podług upodobania y woli Bożey ozenienia, y wypiwszy do krople (bo powiedziano mu, że ten trunek nie tak iest mocny, iako on rozumie), dał nalac więc; yż sługa jego mości nie wiele nalał, rzekł Fiłon: не прямо дѣлаешь; a do jego mości samego rzekł: осударь, пожалуй, вели наполнить. Niemogąc uprosić, znowu rzekł: алтынъ на копейку не маешь, осударь Казимiръ Львовичъ. Po długich rozmowach strony tey drogi, że nas chcą nie goscyncem zwykłym poselskim, ale scieżkami prowadzić, po przypominaniu częstym przez nich samych s. pąmięci jego mości pana wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego W. X. L., rodzica jego mości, że, w dobrych dielach bywaiąc posłem, dobrze na obie stronie stawał, — z oddaniem niskiego pokłonu, odeszli.

Spisek karmu od Moskwy postąpionego na osob 300, a koni 350.

Na same ich mości osoby po dwa kołacze groszowe.

Na same ich mości osoby двойного вина, to jest przepalaney gorzałki, по 6 чарокъ.

Posłom wsim мёду паточного кружокъ 10. По ведру меду питого солодкого, по одному ведру меду крѣпкого. На пословъ всѣхъ пива доброго ведеръ 6.

Посольскимъ людямъ, на каждого по 4 чарки горѣлки, на 30 чоловѣкъ учинитъ ведеръ полъосма.

Лутшимъ людемъ посольскимъ по

двѣ кружки меду, по кружкѣ пива — ведеръ 75. Яловицъ на всѣхъ 6. Барановъ 55, а коли не дадутъ за трое кабановъ цѣлькомъ(?) 10. Гусей 15. Зайцовъ 10. Тетеревей 10. Куръ 30. Уксусу ведеръ 6. Яецъ 350. Масла пудовъ 2. Соли пудовъ 3. Крупъ четверть (bez czegoś 3 korce Krakowskich). Цыбули четвертка. Чесноку четвертка. Муки пшенное осминка. Свѣчъ сальныхъ 30. Дровъ сколько надобе. Подводъ 300.

Korzenia nic nie postąpili y innych napitkow, wymawiaiąc się niedostatkiem a obiecując w stolicy to nagrodzić.

Рыбные ѣствы давать, какъ добудутся; на кождого посла мерзлыхъ: щука do pieczenia, щука do chrenu щука do juchy, щука соленая do rosołu, лещъ do pieczenia, лещъ на росолъ; икры чорное осетровой пудъ на всѣхъ.

Овса четвертей 45, każda mnieysza troche niżeli trzy korce Krakowskie czetwertnią:ale przystawowie ieszcze barziey zmnieyszyli miarę, że y tak nie wystarczało, iako miało być według prawdziwey ich miary. Сѣна возовъ 40. Соломы на подстилку лошадямъ возовъ 10.

Te wszytkie potrzeby dla ludzi y dla koni na dwie części dzielono: iedna część na jego mość, a zawsze się przykupować musiało; druga część na iego mość pana Kamienieckiego z panem Wiażewiczem, ktorym wszytkiego zbywało, w mnieyszey nie rowno będącym gromadzie.

8 we Czwartek. Zatrzymali ieszcze ich mości, daiąc te przyczynę, że się podwody nie wszytkie ziechali. Przed obiadem, w gospodzie i. m. p. Kamienieckiego znosili się ich mość to iest iego mość pan woewodzic Wilenski y pan Wiażewicz, gdzie y przystawowie przyszli, ktorym ich mość wymawiali zbytnią oszczędność, za ktorą się nam nie dobrze dzieie, gdyż i dzisieyszey nocy kilkoro koni od głodu y zimna za niewczesnością gospod dragunom i. m. p. Kamienieckiego zdechło. Niechcemy się tedy (prawi) tu więcey bawić, ale raczey iako naprędzey się spieszyć do stolice. Przystawowie niezebraniem się podwod y niepogodą wymawiając, nie życzyli ich mościom iechać w drogę. Na rękę to wprawdzie wszytkim było, bo wiatr srogi z sniegiem powstał. Jednak iakoby zbraniaiąc się, rzekł iego mość pan Kamieniecki: rozumiemy, że nas bez woli carskiey zatrzymywacie, a nam w wielkich diełach iadącym pilno się spieszyć; lubo tedy nam y karmu dostatecznego nie daiecie y niepotrzebnie zatrzymywacie; my, dłużey nie mogąc się bawić y czyniąc dosyć roskazaniu i. k. m. p. naszego, siadamy na konie nasze, porzuciwszy wozy y wszytkie dostatki nasze, iedziemy do stolice, a tam carowi o wszytkim, iako się z nami obchodzicie, nie trudno po-

wiedzieć będzie. Jeśli nas chcecie hamować, hamuycież nie tu, ale kiedy wsiądziemy na konie, a my torować sobie gosciniec będziemy wszelakiemi sposoby. Powiedzieli potem przystawowie, że nas zwyczaynym gościncem, dla ciasnoty i newczesności stanowiska, prowadzić nie mogą. Odpowiedział iego mość p. woiewodzic Wilenski: nie przyiechaliśmy tu wczasow naszych postrzegać, ale wolą krola iego mości p. naszego pełnić; gościncow inszych nad zwyczayne poselskie mieć nie chcemy, ktoremi, ieżeli nas nie będziecie chcieli prowadzić, sami bez was trafiemy, bo y szable narodu naszego y przodkowie moi pradziad y dziad y ociec, w poselstwie u hospodarow waszych bywaiąc, dobrze nam tę utorowali drogę. Zturbowani takiemi y tym podobnemi słowy, odeszli, mowiąc do pana Madalenskiego: это горше кнутовъ, коли великіе послы кручиннятся. W wieczor przyszli do i. p. woewodzica Wilenskiego, dając znać, że gotowi zwyczaynym prowadzić goscincem. Tego dnia koni kilka cugow y innych tak samego jego mości, jako y służnych, y kilkadziesiąt człeka dla niedostatku karmu odprawił nazad; chciał był więcey ludzi uplenić y koni, ale j. m. p. Kamieniecki prosił, aby jego mość nieodsyłał, dla existimatiey u tego narodu, bo gdyby nie ludzie jego mości, bylibyśmy w posmiewisku u Moskwy. Listy do krola jego mości odprawione za zdaniem ich mości pp. posłow. Artykuły woienne y pismo niżeynapisane otrobiono dla wiadomości wszytkim:

Iż na dobrym rządzie y spolney zgodzie dostoienstwo j. k. m., ktore ich mość panowie posłowie w osobach swych noszą, bespieczenstwo wszytkich y dobra u narodu, do ktorego wiezdzaią, sława y od nich uszanowanie zawisło—mieć to chcą ich mość: aby miedzy temi wszytkiemi, ktorzy z ich mościami na tę j. k. m. y Rptey iadą usługę, wszelaki był pokoy, zgoda, miłość y uszanowanie, a ciż swarow, wołania, krzykow, zwady wszelakich do rozroznienia okazij strzeć się maią. Excessy wszytkie w sądzie zobopolnym, ktory ich mość z obu narodow postanowią, bez miłosierdzia karane będą, według artikułow woyskowych, o ktorych niewiadomi u wiadomych niech się pytaią. Porządek umowiony aby w ciągnieniu wszyscy zachowali, ieden drugiego nie zaiezdzał, z drogi nie spychał, przodu ieden przed drugim nie brał, ale kożdy swego mieysca pilnował, komu by się iakie od kogo bezprawie działo—nie przez swary y hałasy, ale cierpliwie starszemu swemu to opowiedziawszy przystoinie się tego w sądzie upominać będzie. Trąby tak w pobudkę iako y w siadaniu bez zwłoki y

zostąwania pozad kożdy słuchać będzie. Insze porządki szerzey się spiszą i otrąmbią, ktorym kto by podlegać nie chciał, niech się wcześnie z sobą porachuie, a granice z ich mościami nie przyiezdzaiąc, do domu się wroci. Sędziowie, ktorzy wszytkie sądy odprawować maią, dwa: z Coronny p. Orzechowski: z W. X. L. jego mość pan Hieroszynski, podsędek Rzeczycki.

9 w Piątek. Przystawowie przyszli daiąc znać, że wszytkie się zebrały podwody, oni tesz sami gotowi ich mościow prowadzić, przeto aby ich mość wyiezdzali. Jakoż bez omieszkania gotowi iuż, będąc, w drogę wyiechali z Wiazmy. Nocleg tego dnia w Carowym-Zaymiszczu, gdzie chałup było pod 40 ladaiakich, mil 8 złą drogą nietorowaną a sniegi wielkie, po brzuch koniom ciężkości przydawały.

Po wczorayszym napomnieniu przystawowie romaniey wina y korzenia acz trochę dali, podwod też według potrzeby.

10 w Sobotę. Wyiechawszy rano stanelismy na nocleg w monasterze Kołoczynskim, mil 9, złą ciasną drogą, sniegami wielkiemi, pustyniami, żesmy nie widzieli tylą iednę chałupę w pułdrogi, y cierkiewkę opodal pustą.

11 w Niedziele. Rano przyszli przystawowie do ich mość Fiłon, iako starszy, od boiar dumnych mowil z ich mciami: къ вамъ, великимъ посломъ, пришли есьмо объ томъ отъ бояръ и думныхъ людей, которые до насъ объ томъ грамоту прислали, што вы надъ докончальные записи дѣлаете, большъ маете людей зъ собою нижъ постановлено. Да ты, Казимеръ Львовичъ, вельми много людей маешъ своихъ, твои товариши Каменецкой и Петръ Вяжевичъ пригожъ здѣлали, што не такъ много обадва маютъ, какъ ты, и гайдуковъ еси зъ собою привелъ, да вы тутъ, великіе послы, объ добромъ дѣлѣ, не на драку пришли; инобъ тыхъ шкарпетниковъ назадъ пустилъ. Odpowiedz Moskwie: dziwuiemy się hardości y nieuwadze boiar dumnych, braci naszey, że nas chcą uczyć obyczajow y ważą się nam wolnym ludziom roskazować. Powiedzcie tedy im, albo odpiszcie, żechmy nie s powielenia hospodara waszego pogotowiu, nie z powielenia bojar dumnych, ale z roskazania krola jego mości pana naszego na tę się wybierali drogę. Wiedział K. J. M. kogo z czym y iako wyprawił, niesłusznie po nas potrzebuiecie, abychmy piechotę odesłali, gdyż nie nazbyt tu ludzi z sobą niemamy, w takim esmy tu poczcie ludzi prszyszli, w iakim kożdy z nas bywa przy krolu jego mości. Piechota zawsze nam, a naybardziey—w drodze, dla posługi, dla pomocy w dzwiganiu ciężkich wozow, dla naprawy mostow, iest potrzebna. Wiedzcie tedy to od nas, że tak do stolice prszyiedziemy, iako nas tu widzicie, odprawilismy bo-

wiem z Wiazmy (nie na wasze roskazanie, ale żesmy dostać nie mogli karmu kupić) część ludzi i koni; a iesli idzie o karm, prożno się boiarowie dumni on frasuią, wielką część ludzi i koni swym kosztem strawuiemy, y do ostatka nasza własna, nie ich utrata będzie. Oznaymicie boiarom dumnym, braci naszey, y napomnicie, aby takiey hardosci y glupstwa, ktore nas uraża, poprzestali. Odeszli tedy s taką ich mości resolutią.

Po mszy s. na rannym obiedzie u jego mości pana wojewodzica Wilenskiego był jego mość p. Kamieniecki, p. Wiażewicz y przystawowie. Miedzy wielą pod czas obiadu rozmow, pili ich mości panowie posłowie do przystawow za zdrowie k. jego mości y hospodara ich, oni toż wzaiem potem uczynili. A gdy jego mość pan Kamieniecki pił do Filona, życząc wiecznego pokoiu, on przy podziękowaniu rzekł: коли міръ здохнетъ и лѣсъ зсохнетъ. Ten że powiadał: есть у Царского Величества господара нашого далеко, въ которой звѣра всякого и бѣлыхъ медвѣдей много, въ которой земли въ Октобрѣ зачинается ночь, и тая ночь будетъ до половицы мѣсеца Февраля, а въ той земли не живутъ люди, только переѣздомъ для пожитку бываютъ, на конецъ Февраля пріѣзжаютъ и тамъ до Октебра живутъ, а потомъ назадъ ворочаются. Odeszli potem weseli, bo się w wino wprawili, nie zbraniali się tak, iako zrazu.

Ich mości panowie posłowie zaraz iechali w drogę; nocleg przypadł w Możaysku, mil 4.

W Wiazmie ani tu nas nie chcieli puszczać do miasta, albo raczey horodu, na przszedmiesciach mielismy stanowisko barzo podle, izb dobrych czarnych nigdziesmy niemieli, a o białych izbach y słyszeć się nie dostało - takowe ich mizerne pożycie!

12 w Poniedziałek. Na noc do derewney nazwaney Olexina, mil 4, chałup wszytkiego 8, drogą złą gęstwiną nas prowadzili, a do tego wyboczyli z drogi z mile, bo ta derewnia nie na goscincu; większa część dworu jego mości, obłąkawszy się prosto, się do Kubinska goscincem puscili.

Przyszedł do jego mości pan Kamieniecki y pan Wiażewicz; a zawoławszy do siebie przystawow, powiedzieli im ich mości: Maiąc roskazanie od krola jego mości pana naszego, abysmy iako naprędzey do hospodara waszego spieszyli się, radzi bysmy y ptakiem do stolice przelecieli, a wy nas niepotrzebnie małemi noclegami i wyboczaiąc z goscinca prowadzicie; jeśli się sami tego domyszlacie, opowiemy carowi ten wasz z nami postępek; iesli z roskazania boiar dumnych to czynicie, piszcie do nich, aby nam takiey nie czynili zwłoki. Obiecowali o tem napisać, y sami odeszli, iakoz widzieli ich naszy niektorzy piszących o tem do boiar dumnych.

13 we Wtorek. Nocleg przy-

padł w Kubinsku, mil 4, tu chałup było z szescdziesiąt. O karaniu występnych Moskiewskim cosmy przed tym słyszeli, to się teraz na oko dało widzieć. Iż w tem panstwie podczas ten głodny na nich barzo wszytkie były zawarte kabaki, że w żadnym miescie pogotowiu na wsiach nie wolno piw ani gorzałek robić,—Moskwa do gorzałki, ktorą kupcy nasi na przedaż wiezli, nazbyt się darła; a prszeplacaiąc i niezmiernie piiąc podwodnicy naszy Moskwa, tudziesz inni tey derewienki chlopi kiymi, duhami, hołoblami, pięsciami, y kto czym mogł, miedzy sobą się bili. Obaczywszy to, przystawowie kazali wielu połapać strzelcom y pod knuty kilku dziesiąt dali, a tak ich knucono, obracaiąc kożdego na wszytkie cztery strony. Chłopi iednak, ustawszy z ziemie, za pożałowanie dziękowali y odchodzili, iakoby żadnemu z nich nic nie było.

Przystawowie przyszli do jego mości pana wojewodzica Wilenskiego prosząc, aby zakazał szynkować kupcom gorzałki, co jego mość starszemu słudze zlecił. Prosili przy tem o spisek dworzan, sług, młodzi y wszytkiey assystentij ich mośc, dla uwiadomienia boiar dumnych, iako wiele boiarskich synow, a iako wiele inszey conditiey ludzi ich mośc z sobą maią. Ktory otrszymawszy posłali snać zaraz do stolice.

14 we Srodę. Nocleg w Wiaziomie mil, 4,chałup z sedmdziesiąt.Tam przyszła od Cara y boiar dumnych do przystawow hramota, aby nas tak prowadzili, jakobyśmy w piątek staneli w stolicy. Co opowiedaiąc przychodzili przystawowie do ich mości.

15 we Czwartek. Nocleg w Tuszynie, według powieści przystawow mil 6, a pewnie było 10, drogą złą gorzystą do tego, że nas wężykiem prowadzili; przeiezdzaliśmy rzekę Moskwę trzy kroć, a czynili to dla tego, abyśmy widzieli derewnie nad rzeką siedzące; bochmy dotąd pustyniami iechali, dziś jużesmy widzieli wsi przy drodze kilkanaście y w stronie porządnie budowanych.

16 w Piątek. Przyiechał do ich mości panow posłow boiarzyn z stolice, daiąc znać, że kniaz Michayło Kozłowski *) y Grygory Gorychwostow z towaryszami, wysłani będąc od Cara przeciwko ich mościom, w pięciu warstach od stolice maią ich mości podkać. Ich mości panowie posłowie ziadszy ranny obiad zaraz się ruszyli w drogę; ale Maluta setnik przybiegł do ich mości, iuż w drodze będącyc[h] prosząc imie-

*) Сравн. Акты Историч., т. III, № 182 стр. 332—333.—Переписка между Россiею и Польшею по 1700 годъ, составленная по дипломатическимъ бумагамъ Управлявшимъ Московскимъ Архивомъ Коллегіи Иностранныхъ дѣлъ Н. Н. Бантышемъ-Каменскимъ. Часть III. 1613—1645, стр. 74. Эта часть напечатана въ 4-ой книжкѣ „Чтеній“ за 1862 годъ.—Сравн. Дворц. Разряды, т. II, столб. 413—417.

niem Kozłowskiego y Gorychwostowa, aby ich mość panowie posłowie niemieli za zle, że wyszpomienieni u rzeczki Chodynki nie podkaią ich mości, gdyż to czynią dla wczasu ich mości, aby tak daleko od stolice nie wsiadali na konie; iednak puszczał to na wolą ich mości obiecuiąc po swoich, że się przymkną do Chodynki, ieśli tego potrzeba.

Przed Chodynką ieszcze poczęli nas dla przypatrzenia się potykać konno rozni ludzie, Niemcy, Moskwa, Tatarowie, przeiechawszy rzeczkę, więcey pułkami, gromadami, poiedynkiem y iako się komu podobało, przyiezdzali ku nam; przybliżaiąc się coraz ku stolicy, niektorzy bogato, lubo niestroyno, ubrani, na dobrych koniech, w bogatych wsiądzeniach zaiezdzali nam; przez tę mile ludzi przeminąć nie podobna było, bo iedni pomiiaiąc wracali się y w porządku z obustron drogi stali, drudzy swieżo ku nam przyiezdzaiąc po stronach hurmem biegli, inni przy drodze iechali, a nadiechawszy lud, po obu stronach stoiący, ktory się na wielką puł mile wzdłuż rościągnął, y ci w szereg stanęli. Boiar po kilku, kilkunastu w szatach kosztownych, na koniach cudnych przyiezdzało ku nam, a żaden z nami słowu iednego nie mowiąc nazad się do swoich wracali. Gdychmy się przybliżali do stolice powoli iadąc, w czwierci mile, abo iako Moskwa mowi w warscie, od miasta podkali nas z wielkim orszakiem ludzi kniaź Michało Grygowowicz Kozłowski, Grygory Iwanowicz Gorychwostow, Mikita Naumowicz Miegleckoy, a diakowie: Michayło Wasilewicz Niewierow y pierwy Niewnow *) ktorzy zaiechawszy na koniech z lewey strony karęty staneli na pułstaia od karety ich mości. Ich mość też zastanowiwszy się siedzieli w karecie. Pomienieni tedy przez przystawow naszych z ich mciami pany posły rozmawiali, mowiąc ich mościom przez nich, aby s karety wysiedli gdyż prawi my będąc od Cara posłani potkać wielikich posłow, mamy coś z niemi do mowienia, niechay z kołymagi wysiędą, a my z naszych łoszadi zsiądziemy. Odpowiedzieli ich mości panowie posłowie: nie wysiądziemy z karety, niech oni ieśli co maią w zleceniu od Cara z nami mowić, zsiadszy s koni do nas przystąmpią, toż dopiero my wysiądziemy. Moskwa tegoż zwyklego hrubianstwa y hardości się trzymaiąc powiedzieli: Не всядемъ въ лошадей, да и черезъ ночь будемъ тутъ стоять, коли они не высядутъ. Niewsmak ich mości taka ich niepotrzebna była altercatia, y na te ich słowa odpowiedział i.

*) См. Дворц. Разряды, т. II, столб. 414: » . . . Никитѣ Наумову сыну Бѣглецову, да дьякомъ: Михайлу Невѣрову да Первому Неронову.»

m. pan Kamieniecki: byście nas tym trzymaniem w polu nie tylko pomrozić, głodem morzyć, na ostatek by też nam y głowy swe położyć przyszło, nie postąmpimy inaczey, ieno iako się nam wielkim posłom od wielkiego krola posłanym godzi. Zrozumiawszy przystawowie s tego responsu, że się ich mość naprzeko im czyniąc oparli nie wysiadać s karety, ażby tam ci z koni zsiedli, y że się też iuż ku wieczorowi dobrze nachylało, bochmy po dziesiątey wyiechawszy iadąc barzo powoli strawili godzin kilka, mowili z niemi o to, aby nas dłużey niebawili; y długo z sobą rozmawiaiąc, przyszli do ich mości powiadaiąc, że iuż boiarowie, abo raczey dworanie, chcą zsieść s koni, aby też i ich mości wysiadali. Widząc ich mość takowe ich hrubianstwo, zmyślili sobie, że, prawi, u nas nie iest zwyczay na lewą stronę z wozu wysiadać, niech na prawo zaiadą. Oni tedy zaiechali z prawey strony, i więcey nie targując się o zsiadanie, zsiedli kilą krokow odstąpiwszy od koni ku karecie staneli; a ich mość wysiadszy po nich s karety namniey się od niey nieoddalili. W tem dworzanie ięli się domawiać, aby ich mość ku nim postąmpili, mowiąc: мы зъ лошади нашихъ зсѣвши, далеко одъ нихъ отошли, а вы къ намъ поступить не хочете а намъ царского величества чести на добѣ оберегати по прежнему обычаю, мы къ вамъ не одъ себе, одъ царского величества прiѣхали сустрѣчати да вы жъ такъ не пригожо дѣлаете. Potem Gorychwostow rzekł do iego mości: Казимеръ Львовичъ Сапѣга пожалуй, батюшко твой Левъ Ивановичъ Сапѣга, воевода Виленскiй и гетманъ великой, а першiй канцлеръ, бывалъ у насъ у добрыхъ великихъ дѣлахъ посломъ до осударского величества прежнихъ блаженное памети царовъ, и вѣдалъ всякiе дѣла и прежнiе обычае и не такъ зъ нами поступовалъ, какъ вы. Odpowiedział i. m.: wiadomo mi to dobrze, że tu pan ociec moy posłem bywał; nie tayno y to, iako z osudarami waszemi y z wami samemi postępował; czego tedy i ia nasladuiąc, nie inaczey z wami iść chcę, iako mi posłowi wielkiemu od wielkiego krola w wielkich diełach posłanemu należy. I. m. p. Kamienecki mowił im dla łatwieyszego zrozumienia ich ięzykiem: колибъ вы о тое зъ нами не торговалисе, инобъ мы высѣвши зъ возу къ вашимъ лошадемъ пришли; не пригожое то дѣло, чи таково зъ нами въ любви жить хочете, чи такъ насъ гостей зъ вѣчнымъ идучихъ миромъ, вдзячне примуете, перестаньте тыхъ своихъ обычаевъ грубыхъ. Вамъ бы насъ великихъ пословъ вдзячне прiимать, а вы насъ теперъ поморозили, державчи безъ потребы на поли. Odpowiedział Kozłowski: поступите жъ только вы, великiе послы, къ намъ хочь кусокъ, мы васъ въ любви прiимуючи, таковожъ къ вамъ поступимъ. Ich mość wzaiem tegoż po nich potrzebowali. Postąpiła tedy Moskwa kilka krokow, y ich m.

się ku nim przybliżyli. A zszedszy się kniaz Michayło Kozłowski zdiąwszy czapkę (toż i drudzy czynili) mowić zaczął: великiй господарь,царь и великiй князь Михайло Өедоровичъ, всея Руси самодержца и многихъ господарствъ господарь и обладатель, его царское величество къ вамъ найяснѣйшого Владислава четвертого, Божiю милостiю короля Польского, великого князя Литовского и инныхъ, брата своего, великимъ посломъ прислалъ насъ дворянъ, холоповъ своихъ и велѣлъ васъ сустрѣчати и прiимати и велѣлъ васъ спрашивати, чи гораздъ вы въ земли его царского величества усе ѣхали и въ добромъ ли здоровью тутъ къ Москвѣ прiѣхали. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: dziękuiemy wielce господарскому величеству za takie pożałowanie y spraszywanie, a tochmy za łaską Bożą w dobrym zdrowiu przyiechali. Rzekł Gorychwostow: Царское величество спрашиваетъ васъ, чи мѣли вы великiе послы люде и лошади ваши всего полно какъ есте въ дорозѣ жили. Odpowiedział i. mość: takeśmy się mieli iakoście nas czestowali, atoli czołem za cześć. Wiedząc dworzanie ci, że nas w drodze szczupłym opatrowano prowiantem, rzekli do ich mosci: Великiе послы, не дивуйте, земля въ тамтой сторонѣ зорена, небыло вамъ чого дать, тутъ усего много, сполнится вамъ дворяномъ и лошадемъ вашимъ, а теперь царское величество велѣлъ вамъ дворъ указать. Tych i tym podobnych rozmow wzaiemnego targowania się o zsiadanie, o kroki, było na mieyscu gdzie nas potkali godzin dwie. Co wszytko uspokoiwszy dopiero się wzaiem przywitali y zaraz dworzanie wprzod carscy, potem ich mości panowie posłowie wsiadszy na konie swe, iechali do miasta.

Wiazd był takowy:

Napierwiey dwoch pokojowych jego mości pana woiewodzica Wilenskiego, pan Połubinski y pan Woyniłowicz, iechało. Za niemi koni iezne, mianowicie: jego mości samego pięc cudnych w bogate wsiądzenia y złotogłowowe dostatnie kapy, szosty w kozackim kosztownym wsiądzeniu—odkryto; i. m. p. Kamienieckiego przysiodłanych parę koni prowadzono. Za konmi dworzanie ich mości panow posłow jego mości pana woiewodzica Wilenskiego stroyno (niektorzy siedzieli z skrzydłami białemi pior żorawich) na koniech cudnych kosztownie ubranych osob 21; jego mości pana Kamienieckiego przyiacioł 6, sług 2; jego mości pana Wiażewicza sług 2. Diakowie przed ich mościami, a potem sami ich mości miedzy dworzany carskiemi iechali; za ich mościami młodzi j. m. p. woiewodzica Wilenskiego w pułskarłatney barwie na koniech cudnych y stroyno 26; i. m. p. Kamienieckiego 13, na zadzie czeladzi pana Wiażewiczowey, tudziesz sług j. m. p. woiewodzica Wilenskiego

czeladzi wielka gromada. Dragonow j. m. p. Kamienieckiego 22, piechota węgierska j. m. p. wojewodzicowa, ktorey było 60, w falendyszowych deliiach y żupanach czerwonych, w zielonych futrem podszytych katankach, pod srebrnemi wszyscy barwianemi nożykami z strzelbą y z inszym należnym rynsztunkiem, przewiesiwszy muszkiety przez ramiona, szła po obudwu stronach porządkiem ieden za drugim. Na ostatku wozy ich mości panow posłow, tudziesz dworzanskie, poszostne wprzod, popiątne et per consequens, skarbne potem rydwany, kuchenne, piwniczne etc. szły porządkiem. Zawierali poiazd kupcy swym taborem, sanie naszych poiedynkowe y podwody. Jazdy, ktora przeciwko nam wyiechała, mogło być pod dziesiątek tysięcy, a w miescie ludu na tych ulicach, ktorędysmy iechali, na ziemi, w oknach, na wierzchach cerkwi y domow, moc niezliczona była. Wprowadzili nas z przedmiescia Twerską w Biełhorod, a w Kitayhorod drugą bramą. W tem murze drugim, nazwanym Kitayhorod, dali nam dwor,' więcey dwoyga stay od Knrymhorodu stoiący, nowy, ale barzo zaciesniony y stanowiskiem niewczesny. Ich mciom panom posłom osobne, blizu siebie dano gmachy, sługom też według możności zmieszczać się przyszło.

W godzinę po przyiechaniu o zmroku przyszedł do ich mości diak opowiedaiąc: Царское Величество васъ великихъ пословъ жалуетъ да обсылаетъ васъ винцомъ церковнымъ романеею, медомъ, рыбами и всякими ѣствы. Co wszytko, iako czego miało wiele bydź, specifice z reiestru ich mci czytał.

17 w Sobotę. Zeszli się ich mci do i. m. pana Kamienieckiego, gdzie ci dworzanie Carscy, Kozłowski y Gorychwostow z towarzyszami (a teraz iuż przystawowie nasi), przyszli do ich mci, ktorym ich mość to proponowali: Doniescie to od nas dumnym boiarom, braci naszey, niech od siebie Carowi czołom biią y od nas mowią, aby nas kazał do do siebie przed wtorkiem, to iest przed dniem przysiędzę naznaczonym, puścit, y aby, pomienionego dnia nieuchybiaiąc, według dokoczalnych zapisow, wykonał przysięgę. To też nas wiele urażać musi, że z nami nie iako z posły, ale z połonienikami postępuią, zawarszy nas w tak ciasnym dworze, w ktorym w iedney izbie po kilku dziesiąt człowieka, a piechota y wielka część koni na podworzu pod niebem ieno stoi, tudziesz kupcy y inna drobnieysza czeladz; do tego ieszcze nas wkoło dworu strzelcami wartą okrążyli. Niechcąc tedy my, wolny lud, ktorzychmy tu z dobrey woli przyiechali, tego ponosić prosiemy przez was boiar dumnych, braci naszey, niech to doniosą carowi, aby

z nami tak nie kazał postempować. Przy tey ciasnocie y to nam nie znosna, że głod ludzie y konie nasze cierpieć muszą od was, bowiem szczupły karm dochodzi, a na miasto dla kupienia potrzebnych rzeczy wychodzić nie wolno. Moskwa, iako niewolny narod, nic na to nie odpowiedaiąc, ieno obiecawszy to donieść boiarom dumnym y odwiet ich mciom panom posłom przynieść, odeszli, y zaraz do zamku iechali.

Ku wieczorowi przyszli do j. m. pana Kamienieckiego przystawowie chcąc odpowiedzieć; lecz iż j. m. p. woiewodzica Wilenskiego nie było tam, posiedziawszy tam trochę, nieczyniąc relatiey, odeszli.

18 w Niedzielę zapustną. Po mszy s. zeszli się ich mości do stanowiska j. m. p. Kamienieckiego, gdzie przystawowie, przyszedszy na wczoraysze ich mości panow posłow propositie, od boiar dumnych odpowiedzieli: Не можно вамъ великимъ посломъ въ ту пору, какъ вы хочете, у царского величества быти: въ сіе дни, царское величество набоженствомъ и духовными дѣлами забавны. А што есте говорили о береженье, што коло двора стрѣльцы берегуть и васъ не пускають зъ двора и вашихъ людей, такъ у насъ ведется: докуль послы царскихъ достойныхъ глазовъ не огледають, да потомъ вамъ не будетъ такое береженье, вольно будеть ходити зъ двора въ мѣсто. Wysłuchawszy tedy ralatiey, rzekł jego mość pan woiewodzic Wilenski: Dziwuiemy się przewrotności narodu waszego, że starszy wasi y wy wszyscy w tak dobrym y swiętobliwym дѣлѣ przewłokę czynicie, iest za co Pana Boga chwalić, że tak srogie miedzy chrześciantwem krwie rozlanie pohamował, a wyscie dobrodzieystwa Jego y łaskawości krola j. m. pana naszego niewdzięczni, a posłowie wasi u rzeczki Polanowki stanowiąc dokonczalne zapisy, y крестнымъ one potwierdzaiąc całowaniem niewiedzieli o tych dniach, a swieszczenikow y kalendarow z sobą nie mieli, s ktorych dobrze się informować; y ieżeli te dni wiedzieli być na przeszkodzie, na inny czas przysięgę carską złożyć mogli, ale y w te dni swięte czemu byście tak swiętobliwe Bogu przyiemne, dobrym ludziom miłe dla dobra pospolitego konczyć nie miało. My w osobie krola j. m. p. naszego dość z siebie czyniąc przed naznaczonym przysiędze czasem przybywszy zaczęte rzeczy konczyć gotowiśmy, tego ieno potrzebuiemy, abychmy wprzod u cara byli. Jego mość pan Wiażewicz idem sentiebat mowiąc: zrozumieliście co mowił jego mość, tegoż y ia potrzebuię. J. m. pan Kamieniecki potom rzekł: ia duszę mey zatracać niechcę przysiągszy na te dokonczalne zapisy, niechay y waszych tak wiele nieginie, ktore zawodzicie, bo y waszy wielcy posłowie (a po naszemu commissarze) przysięgli na to, że

дня 10 Февраля числа według naszego *) kalendarza miał się wieczny mir miedzy hospodary y hospodarstwy przysięgą carską utwierdzić; prożno tedy nas bawicie, bo ieżeli zatrzymywać daley zechcecie, przydzie się nam instructiey krola j. m. p. naszego mlciwego trzymać, ktory skutek (iesli przydzie do tego) będzie wam widomy; wsiadszy na konie nasze naznaczonego dnia przysiędze, poiedziemy do Cara, naydziemy sposob przeyscia do niego; będzie li kto chciał hamować, nie zażyie uciechy, wszytek swiat osądzi, że nie s krola j. m. p. naszego, ani z nas posłow przyczyna będzie rozerwania zaczętey rzeczy. Miecz carski, a szyie nasze, gotowismy za dostoienstwo krola jego mości głowy nasze położyć, ale nie tylko Bogu, widzącemu wszystkie rzeczy, lecz i wszytkiemu swiatu wiadoma była by prawda nasza y wasza przewrotność, za ktorą pewna pomsta Boża nad wami wisi. Chcemy przeto być u hospodara waszego y roskazaniu krola jego mości dosyć czynić. Na te ich mości mowy odpowiedział Gorychwostow: Невозможно вамъ, великимъ посломъ, на сихъ дняхъ быти у царского величества, на тамтой недѣли васъ къ своимъ достойнымъ очамъ припуститъ; а коли есте хотѣли борздо быти у господара нашого, чему есте не спѣшалисе? Rzekł j. m. pan woiewodzic Wilenski: Lubo bysmy y dawniey przyiechali (a czesmy y teraz nie upuścili czasu) czekalibyśmy przecię dnia naznaczonego, przeto ieżeli obiecuiecie po hospodaru waszym, że stałoby się w dzień naznaczony dokonczalnym zapisom y крестному posłow całowaniu, gdybyśmy dawniey przyiechali, czemu teraz nabożęstwom się zasłaniaiąc nieprawdą z nami idziecie. Według naszey jazdy, bylibyśmy tu przed tym kilą dni, y gdy wasz Fiłon w Wiazmie trzy dni zatrzymywał, chcielismy porzuciwszy wozy, dostatki, ciężary nasze i wszytko porzucić, a sami się tu do stolice spieszyć. Wyiechawszy z Wiazmy prowadzili nas umyślnie bocząc z gościnca małemi noclegami, przy was tedy zostaie wina, żeście nas kazali umyślnie zatrzymywać. Odpowiedzieli: Филонъ, сказываетъ, мовилъ вамъ, штобъ вы спѣшалисе; ино вы великiе послы помалу ѣхали. Rzekł pan Wiażewicz: Sromał by się tey nieprawdy swoiey gdyby tu był. Kozłowski na piersze słowa wyrwał się z taką mową: сказываете што хотѣли есте всѣдши на лошади ваши ѣхать тутъ у столицу да и теперъ хочете къ осударю самовольствомъ ѣхать; не можно тутъ въ царствѣ великого господара нашого вамъ такъ ѣздить, не въ Литвѣ то, да ни въ Польшѣ. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki z affectem: abochmy chłopi Cara waszego, iako wy, wolnosmy

---

*) Должно читать: waszego.

narod, wolnosmy do was przyiechali, y ieśli się dokonczalnym zapisom na czasie naznaczonym dość nie będzie działo, odważywszy gardła nasze, wolno będziemy chcieli przeyść. Kozłowski pierwsze powtorzył słowa. A i. m. p. Kamieniecki powiedział mu: Czy wiesz ty o tom, że tobie ze mną не можно говорить, boś ty mnie не верста: jam wolny szlachcic, a wy chłopi hospodarscy; ieśli tu siedzisz, tedy to z ludzkości moiey y poczostki pochodzi, a o te nieprawdę y łgarstwo waszę, że niepotrzebnie zwłoczycie, a tym barziey o dostoienstwo krola iego mości złożywszy na stronę poselstwa s tobą y z kożdym gotowem się bronią rozprawić; toż o każdym z nas, ktorzysmy tu przyiechali, rozumieycie, że się zarowno za dostoienstwo k. i. m. zastawiać gotowi. Odpowiedział Kozłowski: Не тая теперъ пора о версту говорить, да и теперъ Александеръ высоко говоришь. A iego mość pan woiewodzic Wilenski rzekł mu: a ты, хлопе, дурно говоришь! Gorychwostow, w mowach y we wszytkim subtelnieyszy, pokrywał chitrością postawą, i często się w rzecz wrywaiąc, grubianstwo Kozłowskiego. Z takiego uszanowania odeszli do swoich izdeb, ktore w temże dworze poselskim były. Na wieczerzy będąc u i. m. pana woiewodzica i. m. p. Kamieniecki y pan Wiażewicz znosili się z sobą.

Dworzanie krola iego mości. Przy iego mości panu Kamienieckim przyiaciele, a przy iego mości panu woiewodzicu Wilenskim słudzy iego mości za dworzan były, tudziesz spisek wszytkiego dworu iego mości: i. m. p. Iakub Karol Madalenski, woyski Mścisławski, dworzak. i. m. przy iego mości panu wonin iewodzicu Wilenskim z wielkiego xięstwa Litewskiego. J. m. p. Krzętowski przy i. m. panu Kamienieckim z Corony. J. m. p. Heronim Ciechanowicz, podsędek Smolenski, dworzanin k. j. m. z W. X. Lit.; czeladzi 5, koni 8. J. m. p. Masalski, podstoli Brasławski, dworzanin k. j. m. z W. X. Lit.; czeladzi 5, koni 8. J. m. pan Krysztoff Cechanowiecki, podstoli Mścisławski, dworzanin k. j. m. z W. X. Lit.; czeladzi 5, koni 8. J. m. p. Trzcinski, dworzanin k. j. m. z Corony. J. m. p. Głogowski, dworzanin k. j. m. z Corony. J. m. pan Galimski, stolnik Orszanski, dworzanin k. j. m. z W. X. Lit.; czeladzi 5, koni 7. I. m. p. Girowski, dworzanin k. i. m. z Corony. I. m. p. Mikołay Nieroszynski, podsędek Rzeczycki, dworzanin k. i. m. z W. X. Lit.; czeladzi 5, koni 8. Pan Olsztynski Komornik k. i. m. Takim porządkiem dworzanie krola iego mości z Corony y wielkiego xięstwa Litew. w reiestrze byli. *)

*) «Да дворянъ королевскихъ 11 человѣкъ.» (Акты Историческ. т. III, № 182, стр. 332).

Inna assystentia I. m. p. woiewodzica Wilenskiego. Patres Societatis Jezu. Pater Thomas Iurgiewicz. Frater Symeon Pokulewicz. I. m. p. Heronim Piestrzecki, starszy sługa, czeladzi 5, koni 6. I. m. p. Piotr Judycki, czeladzi 5, koni 6. I. m. p. Hilariusz Czyż czel. 5, koni 6. I. m. p. Stephan Szweykowski, czel. 5, koni 6. I. m. p. Alexander Przystanowski, czel. 4, koni 5. I. m. p. Stanisław Koszczyć czel. 4, koni 5. I. m. p. Marcin Koszczyć, czel. 4, koni 5. I. m. p. Andrzey Dziewiałtowski, czel. 3, koni 4. I. m. p. Krysztoff Michałowski, czel. 3, koni 4. I. m. p. Andrzey Klimowicz, czel. 3, koni 4. I. m. p. Jan Milanowski, czel. 3, koni 4. I. m. p. Jan Bernacki, czel. 3, koni 4. I. m. p. Kazimierz Korsak, czel. 2, koni 3. I. m. p. Jan Pruszanowski, rotmistrz pieszy, czel. 2, koni 3. I. m. p. Adam Jan Krzczonowicz, czel. 2, koni 3. Pan Jakub Kal, doctor. Pan Zacharyasz Schule, cyrulik. Kożdy z sług nad opisaną lidzbę koni y czeladzi niemal sowito miał, ale na tak wielu obroki dworzanom y wszytkim sługom dawano, bo y dworzanie krolewscy rękodaynemi iego mości.

Młodź. Pan Mikołay Polubinski, podskarbi y starszy pokoiowy, pan Łukasz Dłuski koniuszy, pan Emanuel Brzostowski, p. Jan Kniażewicz, p. Jan Doboszynski, p. Troian Woyniłowicz, p. Lew Dziukanicki, p. Alexander Paszkowski, szafarz, pan Jerzy Jatołd, stanowniczy, p. Olbrycht Prazmowski, p. Gabriel Piskun, kuchmistrz, p. Mikołay Podolski, p. Jan Wilkaniec, p. Kazimierz Kozioł, p. Stanisław Dziewiałtowski, p. Mikołay Janowicz, p. Jan Stanisław Stanski, pan Samuel Jacynicz, p. Jan Raiecki, p. Jan Koszczyc, p. Piotr Rudomina, p. Damery Francuz, p. Stephan Dębinski, p. Jakub May. Pacholenta mali: Konstanty Grotowski, Frydrych Roleshaus Szwarc. Piwniczy Jan Kołyszko. Mużykow 4; chłopiąt u nich 4, piechoty 60, stołowi dway, trębaczow dwa, krawiec y czeladzi u niego 2, kuchenney czeladzi 14, staienney czeladzi 33. Kożdemu z młodzi na parę koni obrok (acz drudzy y więcey mieli) y iednemu czeladnikowi strawe dawano.

19 w Poniedziałek zapustny. Gdy się ich mość panowie posłowie wespoł zeszli przyniesli przystawowie od boiar dumnych hramotę przy oddaniu oney rozmawiaiąc toties quoties repetowali wczoraysze swe zasłony powiedaiąc, że Car w te dni na początku postu idąc trybem przodkow swych y trzymaiąc się prawił cerkiewnych żadnych spraw publicznych, ani prywatnych nie odprawuie, przez cały dzień w cerkwi siedząc, Bogu ze łzami się modli, a nawet i sukien na się ozdobnych niekładąc, w prostym ubiorze,

Bogu się upokarża, zaczym żadnemu człowiekowi y dumnym boiarom procz sypialnikow y okolniczych iego nie wolno do niego chodzić. I. m. pan Kamieniecki mowił im: Mowcie dumnym boiarom, niech od siebie carowi czołem biią, żeby nas teraz przynaymniey do pocałowania ręki pustił. Odpowiedział Gorychwostow: за тымъ одложеньемъ сроку, никакая перемѣна не будетъ, и не одмѣнитъ се тое, на чомъ великіе послы ваши и наши у Поляновки крестъ цѣловали, и царское величество, одставивши богомолье, сполнитъ тое все и душею своею закрѣпитъ. Rzekł j. m. pan Kamieniecki: My posłowie, iak miechy, co w nas włożono, to niesiemy, y potrzebuiemy koniecznie, aby się tem zapisom dosyć działo, bo waszym gołym słowom, ktoremi na dalszy czas imieniem boiar dumnych tę przysięgę Carską zwlekacie, wierzyć nie bezpieczna, ponieważ przysięga commissarska y pisma w małey są u was (iako się daie widzieć) wadzę; iednak nie możeli być inaczey; nie będziemy się domagać na dniu naznaczonym przysięgi, bo ieszcze przed oną potrzeba niektore statie namowit, ieno niech iutro u Cara będziemy, a iesli od niego usłyszemy, że się teraz dla nabożenstwa temu dosyc stać nie może, a odłoży do pewnego czasu, my będziemy się słowem Carskim contentować, maiąc to sobie za dobry ukreplenia początek. Moskwa nie certuiąc temi się zasłaniała ratiami, ktorych częste repetowanie, iż iuż było omierzło. Rzekł j. m. pan wojewodzic Wilenski: Dzien wczorayszy strawiliście, y dziś trawicie zasadziwszy się na niesłusznych y posmiewiska godnych wymowkach ni cescie nowego nam nie przyniesli ieno s tym, że nabożenstwem na plac wyiezdzacie, na co wam dostatecznie ieszcze wczora odpowiedziało; lepiey tedy szczerze z nami idąc, nie zwlekaiąc co pewnego powiedzieć, abo zaczęte konczyć rzeczy krotko na te słowa zapłacili: не можно инакъ только какъ царского величества будетъ воля, a przytem responsu na hramotę ustnego lub na pismie potrzebowali od ich mości do boiar y z tem odeszli. Ich mość panowie posłowie namawiali się z sobą, ieżeli im ustny czyli przez hramotę dać respons, aby się tedy ich do pisania hramot pociągneło. Staneło na tym, że odpisać.

Hramota boiar dumnych do ich mci pp. posłow.

Великого господаря Царя и великого князя Михаила Өедоровича всея Руси самодержца и многихъ господарствъ господаря и обладателя его царского величества бояре думные люди велѣли намъ говорить, приказывали есте великого господаря нашого его царского величества къ намъ бояромъ и къ думнымъ людемъ великому господарю нашому, яко царско-

му величеству, велѣли вамъ быти у его царского величества на посольствѣ для доконченья на приговореной срокъ, Февраля десятое число, и вѣчное доконче́нье великому господарю нашому, яко царскому величеству, въ той день закрѣпити своею господарскою душею и грамотою и печатью. И мы царского величества бояре думные люди вамъ великимъ посломъ то вамъ объявляемъ, што великій господарь нашъ, яко царское величество, зъ братомъ своимъ зъ великимъ господаромъ вашимъ Владыславомъ, королемъ Польскимъ и великимъ княземъ Литовскимъ, брацство и дружбу и любовь мѣти будетъ и вѣчное доконченье своею господарскою душею, грамотою и печатью утвердитъ по тому, какъ обои великіе послы приговорили, и премѣненья посольскому договору зъ царского величества стороны ни въ чомъ не будетъ. Только на тотъ приговореный срокъ Февраля десятой день вамъ у его царского величества быти и того доконченья учинитъ не можно, потому што прилучилося постное время светого великого поста первая недѣля, и въ тую первую недѣлю онъ великій господарь, такъ же и мы царского величество бояре думные и вшелякіе люди той первой недѣли постимся и говѣемъ и очищаемся постомъ и молитвою и слезами паче всихъ дней, какъ о томъ светые Апостолы и светые отцы предали, и перемѣнить того никакими мѣрами не можно, да не только въ тые дни великому господарю нашому крестнаго цѣлованія учинити не можно, и выходу у царского величества къ бояромъ не бываетъ, и бояре къ нему господарю не ходятъ и очей его господарскихъ не видаютъ, а подвизаются въ тѣ дни о душевныхъ добродѣтелехъ, и для того въ тотъ день, Февраля десятое число, быти вамъ у Царского Величества и того доконченья вѣчного великому господару нашому своею господарскою душею закрѣпить на першей недѣли не можно. А на второй недѣли вы королевского величества великіе послы у великого господара нашого у его царского величества на посольствѣ будете, и дѣла ихъ господарскіе и посольскіе договоръ учнутъ дѣлати по ихъ господарскому повелѣнью и посольскому договору и вѣчному доконченью, а нарушенья въ томъ межъ великихъ господарей и брацкой дружбѣ и любви помѣшки не будетъ ни якими мѣрами. А обои великіе послы, будучи на зъѣздѣ, тому времени срокъ написали, не усмотривши того, што то время будетъ въ первую недѣлю великого поста, и такимъ малымъ временемъ мирному договору и вѣчному докончанью по нихъ одъ него не будетъ. А што вы великіе послы говорили приставомъ, только великій господарь нашъ его царское величество не велитъ вамъ въ тотъ день быти на посольствѣ, и вы сѣдши на кони поѣдете къ великому господару нашому сами безъ указу, а будетъ насъ непустятъ, и то будетъ вѣчному мирному докончанью нарушенье нашое стороны, и миръ не въ миръ будетъ. А въ мирной посольской договоръ написано именно, што великимъ гос-

подаремъ межъ собою быти въ брацкой дружбѣ и любови и искать собѣ стороны лутшого, а хоть и будетъ которая ссора межъ господарствъ, и того сыскивать и росправу учинить. А мирному договору нарушенье чинити хотите, и мы царского величества бояры тымъ всимъ словамъ дивимся гораздо, што вы, великіе послы, говорите такіе непристойные слова, которые межъ великихъ господарей ку брацкой дружбѣ и любви и вѣчному докончанью не пристоятъ, да и нестаточное то дѣло, што вамъ, пріѣхавши у великого господара нашого господарство, чинить самовольство. А велѣли есьмо вамъ говорить для того, штобъ вы собѣ разрадили то, што светыхъ Апостолей и светыхъ отцы правила не взрушаются ни якими человѣческими предами. А што говорите, што вашихъ людей зъ двора не пускають, и то въ Московскимъ господарствѣ повелосе не ново и зъ давныхъ лѣтъ; твой, Казимеру Львовичу, отецъ, воевода Виленскій и гетманъ, Левъ Ивановичъ Сапѣга, въ Московскомъ господарствѣ въ посольствѣ бывалъ и неоднова обереженье къ нему и къ его людемъ бывало потомужъ, што и нинѣ вамъ; а нѣтъ же вамъ и неволи ни которое, кормы вамъ людскіе и конскіе дають довольно; а што сказываете, што вамъ стояти тѣсно, и тая вамъ тѣснота дѣетьсе одъ себе, што есте людомъ долго росписы неприслали, колько зъ вами людей будетъ, и стольки людей съ вами не чаяли, а нинѣ по царского величества указу хоромъ прибавити вамъ велѣно. А што хочете ити самовольствомъ и того вамъ учинить недадутъ, и которое бесчестіе въ томъ вамъ учинится одъ вашого упрямства, а мы васъ великихъ пословъ напоминаемъ, што вамъ безъ повелѣнія царского величеciва на посольство не ѣхати и тымъ себе не бесчестити, а мы желаемъ мѣть зъ великими господары брацкой дружбы и любови, а вамъ великимъ посломъ всякого добра. Daty y podpisu żadnego niebyło u tey hramoty.

Respons od ich mości pp. posłow.

Отъ найяснѣйшого и великого господара Владыслава четвертого, Божію милостію короля Польского и великого князя Литовского и инныхъ а Шведского дѣдичного короля, отъ насъ королевского величества великихъ пословъ, его царского величества бояромъ и думнымъ людемъ отвѣтъ. Присылали есте черезъ дворянъ царского величества князя Михаила Козловского и Григорья Горихвостова и инныхъ до насъ грамоту вашу, въ которой даете намъ отвѣтъ на слушное поданье наше, ижъ мы, держечи се вѣчныхъ записовъ договорныхъ межъ великими послы обоихъ господаровъ и крестнымъ цѣлованіемъ закрѣпленыхъ, пильно и статечне домавляемъ се того, абы великій господарь царь и великій князь Михайло Θедоровичъ всея Руси на срокъ зреченый тое доброе дѣло своими господарскими въ записѣхъ помененыхъ крѣпостями закрѣпилъ и утвердилъ, и вы тотъ срокъ на дальній часъ одставляете для посту и на-

15*

боженства, чему мы барзо дивимся, же то ваши послы на Поляновцѣ не перестерегали, хоти тамъ умные люди были и духовныхъ своихъ ольманахи зъ собою мѣли. А теперь коли есьмо вжо на сесь срокъ пріѣхали, непристойна речь намъ того умылять то опасеніе и постъ правдивый, учинити покой такъ широкимъ землямъ и народомъ, которымъ панове наши панують, вѣдь справедлива присега никого не поскверпитъ, але еще очищаетъ и Богу любымъ чинитъ, яко то и писмо светое свѣтчитъ, гды мовитъ: будутъ похвалени вси, которые на мое имя присегаютъ; добрая речь, если очищаются постомъ и слезами передъ Царомъ Небескимъ, але то лѣпшая досыть чинити присезѣ и добрымъ закрѣпленіемъ одставити кровь хрестіанскую, которая черезъ такъ много лѣтъ лиласе, жаль се Боже, межи нами. Пишете и о то, ижъ мы непристойне и упорне домогаемъ се ѣхать до господара вашого, и тымъ расѣа и пріязни розрываемъ,—даемы то на вашъ разсудокъ и всего свѣта, хто зъ насъ пристойнѣй чинитъ чи мы, чи вы, што на срокъ пріѣхавши того у васъ упоминаемъсе, на што запись и присега зашла, чи вы; што нехочете записомъ и присезѣ досыть чинитъ. А при томъ грозите намъ якоюсь нечестью, которое се мы небоимъ: покуль жити будемъ, честь наша при насъ будетъ, а если насъ право народовъ и право посольское у васъ не охоронитъ, готовы есьмо и померти при нашей правдѣ и при чести найяснѣйшого господара нашого и речи посполитое милое, матки нашое; а вамъ, якосе то нагородитъ, и отъ Пана Бога, который правду милуетъ, и одъ короля его милости пана нашого и одъ всего свѣта платити будетъ, часъ тое покажетъ. Не то мы по васъ братьи нашей ѣдучи зъ такъ добрымъ и певномъ дѣломъ сподѣвалисе; зъ нашое цноты и повинности посельское королю его милости и речи посполитой мы то винни безъ перестанку чинити и мовити будемъ, а вашое такое зъ нами обойстье нетолько короля его милости и отчизну нашу, але и иншихъ монарховъ христіанскихъ научитъ яко вѣры и записовъ и присеги сусѣдомъ додерживать; насъ вы не устрашите, ани одведете вашими грозьбами одъ нашое правды и повинности, при которой готовы есьмо померти; вѣдь не сами помремо суть и ваши великіе послы въ Польшѣ, але лутшей бы то вамъ братьи нашей учинити такъ, а великому господару своему бити отъ себе чоломъ, абы такъ доброе дѣло не росходилосе, абы ты господарства по такъ долгихъ войнахъ и по такъ обфитой вылитой крови одпочили, абы на великого господара нашого, брата своего, тую честь вложилъ, штобъ насъ великихъ пословъ найяснѣйшого короля его милости великій господарь передъ себе водлугъ сроку и крестного цѣлованія великихъ пословъ пустилъ; а мы его достойные царскіе очи оглядавши и зъ здоровья его именемъ короля его милости порадовавшися, коли слово его господарское зъ устъ его почуемъ, же теперь въ тую недѣлю скончится тое все дѣло не можетъ, ино мы за таковымъ его словомъ господарскимъ укрѣпленымъ, до кольку

дни пождемо, и о инныхъ статьяхъ зъ вами братьею нашою договоримъ и помененого сроку ждати терпливе будемъ и доброе дѣло на крѣпи постановимъ. А инакъ што за певность того будетъ, што намъ теперь словы обѣцуете; и якъ словомъ вѣрить, коли записъ вѣчныхъ пактъ и крѣпкая присега одъ васъ се ламлетъ. Пишете тежъ, ижъ замкненье пословъ и люди посольскихъ у Москвѣ ведется,--у насъ народу вольного не ведется; але коли такъ у васъ, тогды у насъ вамъ то напотомъ поведется, же такожъ вашихъ пословъ замыкати будутъ. Корму тежъ намъ не вымавляте, бо половица нашихъ людей и коней голодна, але мы царского скарбу вередити тымъ нехочемъ, досыть намъ дайте вольность, же собѣ купимъ чого надобѣ, гды жесмо одъ великого господара короля его милости пана нашого милостивого до великого господара царя въ великихъ послахъ ѣдучи зъ великимъ дѣломъ въ меньшой громадѣ выбрать немогли, при голодѣ маемъ и холодъ, люди нашихъ большая половица на морозѣ безъ хатъ и безъ дровъ. Не такъ у насъ вашимъ великимъ посломъ дѣется. А затымъ вамъ бояромъ думнымъ жичимъ всякаго добра.

Ten respons y drugie potem także też ich m. pp. posłowie im bez podpisu dawali, a dla zrozumienia y przeczytania ruskim pismem y ięzykiem pisywali do nich.

W wieczor przystawowie oddali ich meiom hramotę od boiar dumnych, ktora takowa była:

Великого господара царя и великого князя Михаила Ѳедоровича всея Руси самодержца и многихъ господарствъ господара и обладателя его царского величества, бояре думные люди велѣли вамъ великимъ посломъ говорить — приставовъ кн. Михаила Козловского съ товарыши, объявлюючи вамъ, што вамъ великимъ посломъ у великого господара нашого царя и великого князя Михаила Ѳедоровича всея Руси самодержца на первой недѣли светого поста великого быти не можно и вѣчного докончанья царскому величеству на первой недѣли закрѣпити никакъ не можно, што въ тѣ дни мы царского величества бояре и думные люди у царского величества не бываемъ и очей его господарскихъ не видаемъ. И вы къ намъ приказали зъ приставы жъ, штобъ вамъ у царского величества на договорной срокъ быти на посольствѣ и вѣчное докончанье можно учинити въ нинѣшной день, и мы нинѣ вамъ великимъ посломъ объявляемъ, што вамъ у царского величества на сей первой недѣли никакими мѣрами быти невозможно, а по вашему прошенью великій господарь нашъ его царское величество велитъ вамъ великимъ посломъ быти у себе господара на посольствѣ въ нинѣшнее воскресеніе, потому што по нинѣшной христіанской греческой вѣрѣ въ тотъ день совершоного просто небываетъ на никоторые рады розрѣшенье, а до недѣли светого поста никако розрѣшити невозможно; у царского величества на нинѣшней недѣли и кушанье бываетъ не всегда. Для того напоминаемъ васъ братью

нашу по любви, штобъ вамъ того малого времени, што у царского величества до недѣли не будете, въ сумнѣнье собѣ никакое непоставити и о томъ собѣ не помышляти, што то посольство вашо до недѣли не начнется любо для какихъ нелюбительныхъ мѣръ. Мы вамъ, великимъ посломъ объявляемъ и свидѣтельствуемъ душами нашими, што у великого господара нашого у царского величества о господарѣ вашомъ ни которое недоброе мысли нѣтъ и не будетъ, и посольской договоръ и вѣчное докончанье межъ великихъ господарей совершится не въ долгихъ дняхъ; а надѣемся на милость Божію, што межъ великихъ господарей нашихъ брацкая дружба и любовь учнетъ множиться, такъже и мы царского величества бояре и думные люди по его царскому повелѣнью межъ себе будемъ въ брацкой дружбѣ и згодѣ, и желаемъ вамъ всякого добра.

20 we Wtorek zapustny. Czyniąc dosyc powinności swoiey, i. m. panowie posłowie iako się przez te wszytkie dni od przyiazdu swoiego do stolice domawiali u boiar dumnych przez przystawow, aby hospodarowi swemu od siebie czołom bili, żeby dokonczalnych zapisow y przysięgi commissarzow swoich u Polanowki wypełnioney nic nie łamiąc dosyc dohowornym czynił zapisom y dnia przysiędze swej naznaczonego nieuchybiał; tak y dzisieyszego dnia, ktorego się to odprawować miało, barzo się domagali y gotowi byli do zamku iechać, iakoż y konie pogotowano było. Widząc iednak Moskwę uporną, nabozenstwem się zasłaniaiącą (iako się daie z hramot widzieć), przedsięwzięcia swego do skutku nie przywiedli y postaremu u zamknieniu nam zostać przyszło: bramę potężną wartą osadzili a dwor na koło okrążyli strzelcami. Przystawowie, wydząc że konie po podworzu przysiodłane wodzą masztalerze, co umyslnie dla widzenia ich czynić kazano, przyszli do i. m. panow posłow prosząc, aby konie porozsiodływać kazali, upewniaiąc pod krestnym całowaniem imieniem boiar dumnych, że w przyszłą niedielę, po odprawieniu tego nabożenstwa, będą ich mości do cara przypuszczoni y dokonczalnym zapisom we wszytkim dosyc się stanie. Częstemi tedy ich prozbami a barziey uporem tego narodu i. m. przymuszeni, pozwolili do niedzieli czekać, gdyż ynaczey być nie mogło, a gwałtem co pocynać trudno było. Otrzymawszy przystawowie taką ich mości rezolutią, odeszli z podziękowaniem za to, y zaraz wsiadszy na wozy swe iechali do boiar dumnych dla relatiey tego, co sprawili. Po obiedzie, gdy się ich mość zeszli do i. m. p. woiewodzica Wilenskiego, przystawowie przyszedszy dziękowali ich mciom za to imieniem boiar dumnych, że, nie przeszkadzaiąc nabożenstwu, uczynili to na prozbę onych, y assecu-

ruiąc, że w te niedzielę oczy carskie ich mość oglądaią, to też po caru obiecuiąc, że da ich mciom do krola iego mości od siebie hramotę, excusuiąc ich mości, że ten odkład przysięgi nie dla żadnych ynnych przyczyn, ale dla zwyczaynego nabożenstwa, stać się musiał. Opowiedzieli przytem, że car ich mciom panom posłom wszytkie, według potrzeby, nie patrząc postanowenia, dawać kazał. Przyczyniono tedy nad zwyczayny obrok siano wozow 5.

Tegoż dnia, z podziwieniem naszych, oraz y drzewo, ieno co ociosane, zwiorow na budowanie gotuiąc, a drudzy zaraz w zręby stawiaiąc cztery izby ze wszytkim, procz prykrycia, piecow a okien, y ganek na gurze dla bliższego przeyścia miedzy mieszkaniem i. m. p. woiewodzicowym y i. m. p. Kamienieckiego zbudowali.

12 we Srodę Popielec. Przystawowie przyszli do ich mości panow posłow imieniem samego cara upewniaiąc ich mości, że w przyszłą niedzielę będą do niego puszczeni y potym w krotkim czasie dokonczalnym zapisom dosyć się stanie we wszytkim. A iż się z czasu y terminu naznaczonego przysiędze zwłokło, obiecowali imieniem carskim o tem do krola i. m. hramotę od niego. W izbach wczora postawionych piece, okna, przykrycie postawiono, że zaraz mogł by w nich mieszkać, iedno dla przeschnienia y wyścia swędu przepalono.

Tegoż dnia karm postny postanowiono lepszy, niżeli w drodze dawano.

Karm według Moskiewskiego spisku w stolicy podanego spisany przez przystawow.

Посломъ тромъ чоловѣкомъ по два калача крупичатыхъ на коленное (?) дѣло. По хлѣбцу ржаному доброму бѣлому. По три блюда пироговъ, да по три блюда оладей зъ сахаромъ. Пану Мадаленскому по колачу смѣтному (?) въ лопату да по хлѣбцу бѣлому на день. Дворяномъ десети чоловѣкомъ по хлѣбу грошовому да по три калача двуденежныхъ чоловѣку на день. Посольскимъ и дворянскимъ людемъ 489 человѣкомъ по хлѣбу грошовому да по колачу триденежному.

Питiе. Двумъ посломъ по 10 чарокъ, третему 8 чарокъ вина боярского на день, то есть gorzałki. Посломъ всимъ тромъ по двѣ кружки романеи или мальвазiи, по двѣ кружки меду вишневого, по 2 кружки меду малинового, по 2 кружки меду смородинового, по 3 кружки меду обарного, по ведру меду паточного доброго зъ гвоздикомъ или безъ гвоздика, какъ похочутъ. По ведру меду цѣжоного доброго, по два ведра пива доброго. Королевскимъ дворяномъ, 11 чоловѣкомъ, по 6 чарокъ вина доброго (to iest gorzałki), по кружцѣ романiи или ринского, по кружцѣ меду обарного, по двѣ кружки цѣжоного доброго меду, по двѣ кружки меду княжового, доброго, по полъ ведра пива доброго

человѣку на день. Да людемъ посольскимъ и дворянскимъ велѣно давать, первое статьи 155 человѣкомъ, по 6 чарокъ вина, по 2 кружки меду княжового, по 2 кружки пива чоловѣку на день; а достальнымъ 334 чоловѣкомъ, по 4 чарки вина, по кружцѣ меду по кружцѣ пива чоловѣку на день.

Посломъ тромъ чоловѣкомъ на день въ постные дни живые рыбы: 9 щукъ на паръ и на колотки и въ юху, 6 язей, 24 окуней. Рыбы мерзлые и просольные: 3 стерледи на паръ, чечуги, 3 леща на паръ, 3 звена осетрины, 3 звена сёмжины или доброе бѣлое, 3 звена бѣлужины оханное доброе, 3 звена осетрины доброе ступижное да по два блюда икры чорное человѣку на день.

Дворяномъ въ постные дни давать: По гривенки икры чорное чоловѣку или красное щучое, или сосиговое, или рапшое, перемѣняя какъ похочуть, по лещу невеликомъ, по два язи на паръ, по двѣ щуки свѣжихъ въ юху, по 2 звена осетрины доброе, по 2 звена бѣлужины на день.

Посольскимъ и дворянскимъ людемъ лутшимъ, 155 человѣкомъ,—двумъ человѣкомъ: по блюду юхи свѣжое, по блюду рыбы просольное доброе есетрины, по блюду бѣлужины доброе, а достальнымъ 334 человѣкомъ, на два человѣки: по блюду юхи рыбы свѣжое, по блюду осетрины или бѣлужины.

Посломъ же зъ дворяны и зъ людьми въ постные дни, четверть масла орѣхового, масла деревяного, по ведру масла конопленного, уксусу ведеръ 6. по 3 пуда соли, патоки пудъ, четверть крупъ гречневыхъ, четверть гороху, четверть муки пшеничное. Посломъ же двумъ человѣкомъ, шесть свѣчъ витыхъ восковыхъ на день. Посломъ зъ дворяны и зъ людьми по сту свѣчъ сальныхъ денежныхъ. Цыбули и чосноку посломъ зъ дворяны и зъ людьми по десети олтынъ, а сколько на десетъ олтынъ того будетъ и о то сказати ранѣй для того, не малоль того будетъ. Имъ же на день по пятьдесятъ качановъ капусты бѣлое, или соленое какъ они похочутъ. А куповать то всѣ цѣловальникомъ и на дворъ приносить.

Конской кормъ. Посломъ и дворяномъ и людемъ посольскимъ овса четверти 50, да по 50 острамковъ сѣна, да на всѣ лошади по 20 острамковъ соломы на постель.

А купцомъ корму давать не велѣно. А дровъ давать сколько надобѣ, а дрова возить сѣчоные. А на дворѣ огней не класти.

Wszytek ten karm dla ludzi y koni y napoie uważaiąc nierowno y czworaką większą gromadę, tak ludzi iako y koni przy i. m. woiewodzicu Wilenskim będących na dwie części dzielono, iedna i. m. a druga taka część i. m. p. Kamienieckiemu z i. mością p. Wiażewiczom się dostawała, acz ci y s tey proportionaliter więcey się i. m. p. Kamienieckiemu niż i. m. panu Wiażewiczowi się dostawało. Wodę też do dworu kadziami y beczkami bez przestanku woząc, w kad

zie stoiące porozno nalewali chłopi, y mielismy iey dosyć.

22 we Czwartek. Ich mość panowie posłowie mowili przystawom o dwor osobny dla kupcow, ktorzy z ich mciami przyiechali. Odpowiedzieli: неможно тому быти, и передъ тымъ того небывало. Za czym po staremu w ciasnocie mieście się nam przyszło.

23 w Piątek. Przystawowie przyszli do ich mci, oznaymuiąc o pewney godzinie *), ktorey ich mość w przyszłą niedziele cara witać maią, a mianowicie, o piątey godzinie, na dzień. Tam że zaraz od siebie wrzkomo pytali **) ich mci panow posłow, ieśli iakie maią podarki od krola ich mci y od siebie dla cara. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: prawda to iest, że posłowie idąc do monarchow, aby tym wdzięczniey i miley od nich przyięci byli, zwykli iaki kolwiek pokłon przynosit, y my byśmy to uczynili, ale widząc od waszych, że wasi posłowie, ktorzy szli do iego mci krola, nic z sobą w podarku niewiezli, my też podarkow od siebie pogotowiu od krola i. m. dawać nie będziemy. Nieodpowiedziała na to Moskwa rzetelnie, czy z niewiadomości, czy też z chitrości. Rzekł Gorychwostow: и какъ бы то наши великие послы мѣли ѣхати безъ чолобитья королевскому величеству. I. m. p. woiewodzic Wilenski odpowiedział: idzcie wy z nami szczyrze, dowiedzcie się u swoich bolszych, ieśli wasi posłowie powiezli iakie podarki krolowi iego mci panu naszemu od cara y od siebie, y oznaymicie nam o tym, toż dopiero od nas pewney rzeczy się dowiedziecie.

Przytym mowili ich mość z niemi, aby wszyscy ich mości słudzy całowali rękę carską. Co obiecowali dumnym donieść.

Po obiedzie przystawowie przyszli do ich mci. Gorychwostow w te słowa mowił: Его царское величество, господарь нашъ великій, васъ великихъ поеловъ великого господара вашого, брата своего, въ любви пріймуючи, велитъ и дворяномъ вашимъ свою царскую руку цаловати; и великій господарь нашъ его царское величество, и мы всиʾ вѣдаемо, што у васъ въ Литвѣ и Польшѣ у великихъ пановъ много при васъ живетъ людей первое статьи, и честивые люди и боярскіе сыны при васъ служатъ; и тымъ всимъ великій господарь нашъ его царское величество зъ ласкавости своее велитъ цалованьемъ руки чоломъ собѣ бити; да вы бъ ве-

*) Сравн. Акты Историч., т. III, № 182, стр. 333.

**) Квятковскій (Dzieie narodu Polskiego za panowania Władysława IV, стр. 122—123) приводитъ замѣчаніе Олеарія о запальчивости польскаго посла. Олеарій, не упоминая имени посла, говоритъ, что польскій посолъ хотѣлъ изъ окна выбросить царскаго пристава, пришедшаго справиться о подаркахъ отъ короля: за это царь, не дѣлая, по добротѣ своей, послу никакого насилія, погрозилъ жаловаться на него королю.

ликіе послы того оберегали, штобъ царскому величеству не нудно было, коли много людей пойдуть къ его достойной рукѣ. Widząc ich mości panowie posłowie, że na discretią się i. m. spuszczaią, obiecowali w to potrafić, aby w tey mierze carowi nie było uprzykrzenie.

24 w Sobotę. Na onegdayszy ich m. pp. posłow respons przynieśli przystawowie od boiar dumnych hramotę:

Великого господаря царя и великого князя Михаила Ѳеодоровича всея Руси самодержца и многихъ господарствъ господаря и обладателя его царского величества бояре и думные люди—великого господаря Владислава четвертого, Божію милостію короля Польского, великого князя Литовского и инныхъ, великимъ посломъ Александру Пясечинскому, каштеляну Каменецкому, Казимеру Леону Львовичу Сапѣзѣ, воеводичу Виленскому, писарю великого князства Литовского, Петру Вяжевичу, стольнику и писарю королевскому. Прислали есте къ намъ царского величества бояромъ и думнымъ людемъ письмо противъ нашого письма, каковое мы послали къ вамъ зъ приставы; въ томъ есте письмѣ написали великого господара нашого его царского величества именованье безъ „самодержца" не по его господарскому достоенству и не по мирному договору черезъ крестное цѣлованье, и тымъ мирному договору чините нарушенье, и то было значальное дѣло, што остерегати господарское чести, и впередъ бы вамъ великого господара нашого его царское именованье въ письмахъ своихъ писати и въ рѣчахъ своихъ говорити во всемъ по посольскому договору, съ полнымъ царскимъ именованьемъ и „самодержцомъ," на чомъ обое великіе послы кресть цаловали. А будеть вы великіе послы впередъ къ намъ въ письмѣ своемъ учнете писати или въ рѣчи говорити великого господара нашого именованье не сполна и безъ „самодержца," и мы впередъ такихъ рѣчей вашихъ слушати и письма одъ васъ прійматн не будемъ. А што къ намъ бояромъ и думнымъ людемъ написали есте о томъ, и тымъ есте насъ обезчестили, а мы господара вашого описаемъ во всемъ по посольскому договору, и къ вамъ въ письмѣ нашомъ написали учтиво, а не гордымъ обычаемъ и ни въ чимъ васъ не обезчестили. А писали есьмо къ вамъ великимъ посломъ, объявляючи вамъ, што вамъ у великого господаря царя нашого и великого князя Михаила Ѳеодоровича всея Руси самодержца на первой недѣли светого великого поста быти не возможно, и вы къ намъ писали, штобъ вамъ у царского величества быти на посольствѣ на договореной срокъ; а вѣчное докончанье можно учинить и въ иной день, и мы къ вамъ великимъ посломъ писали, и нинѣ тожъ объявляемъ, што великій господарь нашъ его царское величество велить вамъ великимъ посломъ быти у себе господаря на посольствѣ у нинѣшное воскресенье, а опричь того къ вамъ досадительныхъ и укорительныхъ словъ не писали есьмо ни какихъ; а вы вели-

кіе послы писали къ намъ царского величества бояромъ и къ думнымъ людемъ непристойнымъ обычаемъ, зъ укоризною, и будто мы грозимъ вамъ нечестію; и вы читаете намъ, што мы одъ того вашого хотѣнія не отведемъ васъ никакими нашими грозьбами, при которой правдѣ вашой готовисте и помреть; да и то припоминаете, што вы не сами одни помрете и царского величества послы у Польшѣ. И мы царского величества бояре и думные люди васъ королевского величества великихъ пословъ въ нинѣйшомъ ни въ чомъ не безчестили и зъ укоризною и грозьбою къ вамъ не писали и приставомъ васъ ни въ чомъ безчестити словомъ и грозить вамъ не велѣли, и померти вамъ обоимъ великимъ посломъ не зашто. А написали мы царского величества бояре и думные люди къ вамъ противъ вашихъ словъ, што приказывали вы великіе послы и говорили приставомъ, только великій господарь нашъ его царское величество не велитъ вамъ въ тотъ реченной день быти на посольствѣ; и вы сѣдши на кони поѣдете къ великому господарю нашому сами безъ указу, а будетъ васъ непустятъ, и то будетъ мирному вѣчному доконченью нарушенье будто зъ нашое стороны, и миръ не въ миръ; а въ мирномъ посольскомъ договорѣ написано имянно, што великимъ господаромъ межъ себе быти въ брацкой дружбѣ и любви, и искати собѣ стороны лутшого, и хоти будетъ которая ссора межъ господарствы, и того сыскивати и росправу чинити на обѣ стороны въ правду, а мирному договору нарушенья не чинити; а вы нинѣ словами своими сами мирному договору нарушенье чинить хотите. А опричь того письма вамъ великимъ посломъ безчестья и грозбы никакой не писывали. А што писали есте будто неволя и замыканье пословъ ведется, и грозитеся царского величества на великихъ пословъ и хотите тожъ учинити, и будто вамъ и вашимъ людемъ холодно и голодно,—и мы тому дивимся, што къ намъ такъ пишете, а по царского величества указу во всемъ вамъ въ кормѣхъ людскихъ и конскихъ достатокъ, и нужи и голоду никоторое нѣтъ. А што сказываете што стояти тѣсно, и тѣснота вамъ одъ васъ самихъ, што есте взели людей не по договору и списы людемъ не присылали долгое время, и для того про нихъ многихъ и хоромъ не готовлено. А зъ Дорогобужа Янъ Кременевской, державецъ, писалъ въ Вязьму къ воеводѣ ко князю Петру Пронскому, што зъ вами будетъ чотыриста петьдесятъ чоловѣка, а нинѣ зъ вами людей вашихъ естъ большъ шести сотъ чоловѣкъ; и мы невѣдаемъ какъ къ вашому письму и примѣрить се, и письмо державцовъ вашихъ ставить за ницъ, по тому какъ вы писали; и великій господарь нашъ и на то несмотря по вашему прошенію хоромъ велѣлъ прибавити, а только мы вѣдали или бъ одписалъ Дорогобужской державецъ, што съ вами людей будетъ сколько нинѣ, и мы бъ на то зготовилися. А напередъ того на томъ же посельскомъ дворѣ ставилисе ваши великіе послы, съ которыми бы-

вало человѣка по осьмисотъ и по девети сотъ, а тѣсноты собѣ въ стояньѣ не сказывали. А какъ вы по крестному цалованью будучи на зъѣздѣ царского величества зъ великимъ посломъ зъ бояриномъ и намѣстникомъ Псковскимъ Ѳедоромъ Ивановичомъ Шереметевымъ съ товарищи приговорили и на словѣ положили, што нинѣ обоимъ великимъ посломъ взять съ собою на обѣ стороны по двѣсти человѣка да по триста кони, да и письмо отъ себѣ къ великимъ посломъ царского величества прислали, а толькобъ того въ письмѣ вашимъ небыло, и мы бъ потому велѣли дворы зготовить и всякой покой большей нинѣйшого,—да сдѣлалося то одъ васъ, што вы людей съ собою взяли, мимо посольской договоръ и Дорогобужского державца листъ. А голоду вамъ и въ кормѣ недостатку нѣтъ у царского величества великимъ посломъ; въ дорозѣ кормъ даютъ скудно, а въ подводѣ и въ станѣ дали. А што грозитесе тожъ посломъ нашимъ чинить, и царского величества послы привыкли великихъ господарей слухать, и какъ имъ велитъ великій господарь вашъ быти на посольствѣ, такъ они учинятъ, и самовольствомъ на посольство безъ господаря вашого повелѣнья не пойдутъ. А мы къ вамъ посылали для того, што вы хотѣли ѣхати къ великому господарю нашому самовольствомъ безъ царского величества повелѣнья; и въ тымъ вамъ какая честь, штобъ было ѣхати къ царскому величеству безъ велѣнья. А неволи вамъ великимъ посломъ въ Московскомъ господарствѣ ни которое; вамъ бы великимъ посломъ того въ досаду не поставити и сумнѣнья собѣ на мысли ни которого не держати. Дасть Богъ, у царского величества будете вскорѣ, и мирный договоръ и крестное цалованье, дасть Богъ, совершится, и нарушенья мирному договору не будеть. А мы межъ великихъ господарей хотимъ всегда видать брацкую дружбу и любовь паче всѣхъ великихъ господарей, а вамъ великимъ посломъ желаемъ всякого добра.

O pewnym czasie bycia swego u cara wiedząc, ich mość panowie posłowie niżey opisane do mowienia z dumnemi boiary przystawom proponowali puncta. 1. Aby car, pytaiąc o zdrowiu krola i. m., powstał y czapkę zdiął. 2 Aby sami ich mość panowie posłowie y wszyscy, witaiąc cara y bywaiąc u niego, bronie u bokow mieli. 3. Aby po pytaniu o zdrowiu krola i m., ich mość przed carem nie stali, ale mieli na czem siedzieć. 4 Aby z koni ich mość tam zsiadali, gdzie pierwszy posłowie sławney pamięci iego mość pan Leo Sapieha, woiewoda Wilenski, hetman wielki W. X. L., y inni, przed iego mością będący posłowie.

Iechali z tem przystawowie do zamku. Wrociwszy się ztamtąd przyszli do ich mci. Kniaz Kozłowski odpowiedział imieniem boiar dumnych ich mciom pp. posłom: Первая васъ великихъ пословъ объ томъ была статья, штобъ царское величество, спрашиваючи о здоровье коро-

левского величества,—и на тую вамъ великимъ посломъ отвѣтъ. Великій господарь нашъ его царское величество въ ту пору сѣдати будетъ въ вѣнцу по прежнему обычаю (т. е. въ коронѣ), не можно его знимать зъ головы: такъ у господаровъ нашихъ ведется, да царское величество стоя спрашивать васъ будетъ. На другую статью отвѣтъ. Давно въ господарствѣ Московскомъ повелосе—великимъ посломъ одъ великихъ господарей королёвъ Польскихъ и великихъ князёвъ Литовскихъ и одъ инныхъ великихъ господарей великимъ посломъ безъ оружія бывати у царского величества, и нинѣ не можно прежнихъ перемѣнять обычаевъ. На третюю отвѣтъ. Великій господарь нашъ его царское величество, слухавши васъ великихъ пословъ посольства, только его царскому величеству злюбительно будетъ васъ великихъ пословъ честити хочетъ и седѣти велитъ вамъ. И зъ лошадей вашихъ тамъ зсядете, гдѣ ваши першіе великіе послы зсѣдали и твой батюшко Казимеръ Львовичъ Сапѣга.

Wysłuchawszy takowey ich relatiey strony odpasywania szabel, długo z niemi ich mość panowie posłowie mowili. I.m. p. Kamieniecki rzekł: kto nam broń od boku bierze, iako by z boku żebro wyimował, gdyż to iest czest nasza. Niedziw, że naszy przed tym posłowie bywali u hospodarow waszych bez broni, poniewaź nie w takiey miłości (iako teraz) hospodarowie nasi z sobą bywali, ale iż teraz krol i. m. p. nasz miłościwy w lubwi y bractwie żyć, y to przez nas z hospodarem waszym zawierać chcę; słuszna, aby szable nasze o dostoienstwo k. i. m. y gdzie tego potrzeba okaże, oraz o cześć hospodara naszego walczyć przez nas gotowe były, na znak tedy tego życzemy przy ofiarowaniu od krola iego mości pana naszego hospodarowi waszemu przyiazni nas samych życzliwość z broniami naszemi hospodarowi waszemu offiarować. Nic to u upornych nadzwyczayną nie wycisneło odpowiedź: Не можно вамъ великимъ посломъ у царского величества зъ шаблямп быти, такъ бывало по прежнимъ обычаямъ, таково и теперь будетъ. I. m. p. wojewodzic Wilenski rzekł im: Ieśli nam tę безчестье hospodar wasz uczyni, chociaby napotem naywiększą łaskę swą nam pokazował, żadnym sposobem rownie nam tego nagrodzić niemoże, ta iest cześć nasza y tą narod nasz wolności swoich nabywa, tą się o dostoienstwo k. i. m p. naszego y o cześć hospodarow w drużbie y bractwie z krolem iego mością będących zastawiamy. Donieście tedy to od nas boiarom dumnym braci naszey, niech nam takiey niewyrządzaią bezczesti. Toż co i pierwiey odpowiedziawszy odeszli do mieszkania swego.

W wieczor przystawowie przyszli od boiar dumnych z takową rezolutią: Сказывали мы одъ васъ ве-

лиkихъ пословъ думныхъ бояромъ рѣчь вашу, штобъ вамъ у царского величества на посольствѣ быти зъ шаблями. И велѣли вамъ отвѣтъ дати, што и вамъ самимъ и вашимъ дворяномъ и ни кому зъ людей вашихъ не можно быти зъ шаблею: такъ повелосе у господарствѣ Московскомъ. Odpowiedzieli ich mość: więc my iutro nie poiedziemy, ponieważ przynamniey nam samym posłom tey cześci waszy niewyrządzą, aby tak słuszney nie przyięli rzeczy. Moskwa odpowiedziała: коли вы великіе послы нехочете царскихъ достойныхъ очей завтра огледати, сказывайте крайнее слово, а мы бояромъ тое звѣстимъ. Odpowiedział i. m. p. woiewodzic Wilenski: chcemy być u cara waszego, ieśli nam nie będziecie tego bronić, czego potrzebuiemy. Lecz prożno ich mość groch na ścianę miotali, bo przystawowie z czem przyszli, z tem odeszli.

Pierwsze bycie u cara.

25 w Niedziele. O naznaczoney godzinie przystawowie *) przyiechali, ubrawszy się w złotogłowowe nasuwienie, zwyczaynym swym stroiem długie, nie tak iako w inne dni chodzić zwykli, bo, te szaty złotogłowowe biorąc snać z kazny carskiey, w ten czas ich ieno zażywaią, kiedy posłowie iacy są u cara abo bywaią. Dali przystawowie ich mciom panom posłom znać, że iuż czas iechać do hospodara ich. Ich mość będąc gotowi bez omieszkania wsiadszy na konie iechali do Krymhoroda. Słudzy przed ich mościami porządkiem: diakowie obadwa, za sługami y dworzany k. i. m. przystawowie, dway s prawey, trzeci z łewey strony, obok ich mościom, ich mość sami we srodku miedzy niemi, a za ich mościami młodź iechali. Podarki na zadzie miedzy piechotą, z obustron idącą, prowadzono, ode dworu poselskiego aż do Krymhorodu. W Krymhorodzie wtąż strzelcy ciasno ieden podle drugiego w kilka szeregow, pozad także ciasno ieden za drugim z szablami y z samopałami stali. Ludu pospolitego tak męskiey iako y białey płci na ziemi. na wierzchu cerkwi, domow wielkie mnostwo było. Ich mość panowie posłowie y wszyscy nasi uważaiąc że nie do rzeczy to było by, gdybyśmy z zamku szable odpasować mieli, każdy miał broń u łenku. Przyiechawszy w Krymhorod słudzy bliżu ganku zsiedli, a snać przed tem niedoieżdzaiąc go s tę stronę cerkwi zsiadli. Ich mość panowie posłowie na zwyczaynym mieyscu tuż u wschodu, gdzie posłowie inni zsiadać zwykli, zsiedli z koni swoich. Na wschodzie idąc obok przy-

---

*) Сравн. Акты Историч., т. III, № 182, стр. 333, первый столбецъ (весьма кратко). Вторая и третья аудіенція пропущены. — «Переписка между Россіею и Польшею», часть III, стр. 74. — Дворц. Разр. т. II, столб. 417—419, и прим. къ стр. 419.

stawowie z ich mciami, gdy Kozłowski w ciżbie idąc potrącał iego mci pana Kamienieckiego (ktoremu z prawey strony, iego mci panu woiewodzicowi Wilenskiemu we środku, a iego mci panu Wiażewiczowi z lewey strony iezdzić i chodzić dostawało), napomniał ich m. p. Kamieniecki Kozłowskiego, aby wprzod, lubo na zadzie szedł; ten z zwykłey hardości y uporu nie chciał ustąpić, aż też na ostatek i. m. p. Kamieniecki rzekł mu: będziesz li mię więcey, chłopie, potrącał, bądź tego pewien, że y do cara idąc, nie zetrwam ci, alec tak dam, że cie diabeł wezmie; a ponieważ niechcesz iść wprzod, idź że na zadzie. Y odepchnął go za siebie. Kozłowski widząc, że mu się hardość zle płaci ztrwożył się y rzekł: Нехай Казимеръ Львовичъ впередъ иде, а мы весполъ. Odpowiedział mu i. m. p. woiewodzic Wilenski: wielkiey się rzeczy ważysz nie tylko wymowić, ale i pomyślić, aby Sapieha przed tobą chodził, porachuysie ieśliś godzien z niem mowić, nie tylko obok się ocierać, a pogotowiu smieć roskazować; słuszniey tedy, abyś ty przed nami iako dla posługi własnie przystawiony szedł. Zschodząc zkroż ganku we drzwi pierwszego pałacu, potkali ich m. pp. posłow dworzanin kniaz Offanasiey Grygorowicz Kozłowski y diak nazwany Kalistrati Ankifiow, ktory potkawszy, mowił do ich mci: Великій государь царь и великій князь Михайло Өедоровичъ,всея Руси самодержецъ, многихъ господарствъ господарь и обладатель, для почести великого государя Владислава четвертого, короля Польского и великого князя Литовского и инныхъ брата своего, васъ великихъ пословъ сустрѣчати велѣлъ князю Өеанасію Григорьевичу Козловскому, да мнѣ дьяку Калистрату Анкиөіови. W poł izby z takim że potkaniem naymnieyszego słowa procz nazwisk swych nieodmieniaiąc potkali kniaz Jury Piotrowicz Buynosow Rostowski, stolnik, dworzanin a diak Iwan Fiedorow. Wkoło izby siedzieli dworzanie, czyli boiarowie, w złotogłowowych nasuwieniach, w szłykach marmurkowych, wszyscy niemal szedziwi.

Wchodząc we drzwi pałacu, ktory zową hranowita pałata, gdzie na ten czas car siedział, trzecia Moskwy para potkała ich mci z taką, iako y pierwszy, oratią, dworzanin kniaz Iwan Pietrowicz Buynosow Rostowski starszy a diak Grygory Wołkow. Przed ich mciami pany posły weszli wszyscy słudzy y porządkiem w izbie po obudwu stronach staneli (a snać przed tym zwyczay był sługom za posłami wchodzić) w tey izbie nakoło kilka rzędow także iako y tamci ustroieni, niektorzy miedzy niemi barzo młodzi siedzieli; izba ni czem nie obita, ściany y strop wszytek malowany, pawiment ieno acz nie wszytek, tylo blizu cara kobiercami był usła-

ny. Car na maiestacie, sznicerską robotą rzezanym, złocisto malowanym, w szatę bogatą perłami i roznemi kamienmi sadzoną ubrany, maiąc w ręce prawey sceptrum, a na głowie wieniec (to iest coronę wysoką) siedział; iabłko podle niego leżało; na maiestat czterma stopniami wielkiemi, ktore wkoło wszytkiey tey izby idą, y trzema stopniami małemi, ktore wszedszy na te wielkie przy samym maiestacie są, wstępować trzeba. Przed samym carem blisko cztery custodes corporis iego młodzi, w białych adamaszkowych gronostaiami podszytych nasuwieniach, w szłykach rysich szlamowych, przepasani na krzyż lancuchami złotemi, trzymaiący każdy z nich na ramionach burtę, we srebro złociste oprawną, stali.

Wszędszy w pałac, ich mość panowie posłowie kila krokow od maiestatu staneli, y zdiąwszy czapki. Zaczął i. m. p. Kamieniecki mowić w te słowa: *) **Божію милостію найяснѣйшій и великій господарь Владиславъ четвертый, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жмудскій, Мазовецкій, Кіевскій, Волынскій, Подольскій, Смоленскій, Подляскій, Черниговскій, Полотскій, Витебскій, Мстиславскій, Лифлянтскій, Естонскій и инныхъ, а Шведскій, Готскій, Вандальскій, дѣдичный король, княже Финляндскій и инныхъ его королевская милость. Тобѣ великому господарю царю и великому князю Михаилу Ѳедоровичу всея Руси самодержцу, Владимерскому, Московскому, Новгородскому, царю Казанскому, царю Астраханскому, царю Сибирскому, господарю Псковскому и великому князю Тверскому, Югорскому, Пермскому, Вятскому, Болгарскому и инныхъ, господарю и великому князю Новогорода Низовское земли, Резанскому, Ростовскому, Ярославскому, Бѣлозерскому, Удорскому, Обдорскому, Кондійскому и сѣверное стороны повелителю и господарю Иверское земли, Карталинскихъ, Грузинскихъ царей и Кабардинское земли, Черкаскихъ и Горскихъ князей и инныхъ многихъ господарствъ господаря и обладателя, твоему царскому величеству брату своему доброго здоровья** pomyslnego prowadzenia przy dobrey y statecznеу z sobą przyiazni uprzeymie życzy y przez nas wielkie posły nawiedza.

Car postawszy z maiestatu, corony iednak z głowy nie zdeymuiąc, pytał o zdrowiu krola iego mci w te słowa: Братъ нашъ Владиславъ король здоровъ ли? Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: za łaską Bożą, krola iego mci pana naszego mi-

*) Слич. «Посольство пословъ великихъ,» напечатанное въ 1854 г. въ 19-ой книгѣ «Временника» (смѣсь, стр. 17—19), въ сообщенномъ Чумиковымъ переводѣ съ польскаго подлинника, хранящагося въ имѣніи гр. Браге Скуклостерѣ, близъ Упсалы. Документъ этотъ, сравнительно съ нашимъ *Посольствомъ*, весьма кратко излагаетъ содержаніе первой аудіенціи.

łościwego, na krolewstwie polskim y innych wielu hospodarstwach szczęśliwie panuiącego, zdrowego smy w horodzie Gdansku odiechali. Wdziali potem wszyscy trzey ich mość czapki. A i. m. p. Kamieniecki zaczął samą rzecz mowić, ktorey ledwo słow kila wymowił, pieczatnik Iwan Tarasiewicz Hramotyn przerwał ią, y niedopuszczał mowić, ażby ich mość zdięli czapki. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki umiem ia szanować iego carskoie wieliczestwo,—zdiąłem czapkę wyliczaiąc tituły; lecz teraz iey nie zdeymę iednako ia z dostoienstwem krola i. m. p. naszego miłościwego carskie wieliczestwo, iako brata krola iego mci poważam; lecz nie więcey ani barziey. Na te słowa rzekł pieczatnik: Въ томъ и царского величества великого господаря нашого и своего господаря не шануете, бо вы одъ лица господаря вашого къ лицу великого господаря нашого говорите. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: kiedy bym ia od siebie w swoiey potrzebie do carskoho wieliczestwa przyiechał, nietylo czapkę zdiąwszy, ale y zdaleka stoiąc mowił bym z hospodarem waszym, lecz będąc wielkim posłem tak wielikogo hospodara, inaczey mi się nie zeydzie. Pieczatnik rzekł: Бывали мы и инные наши послы не однова въ Литвѣ и Польшѣ, да вѣдаемъ какъ господаря вашого честь оберегаютъ, шапки znявши къ нему говорятъ, такожъ и тутъ надобѣ; да и тутъ у великого господаря нашого его царского величества бываютъ послы царя Римского, Турецкіе, Нѣмецкіе, Ангельскіе, Перскіе и инныхъ охрестныхъ господарей послы, а такожъ шапку знявши къ царскому величеству мовятъ, да и твой Казимера Львовича отецъ тутъ не однова былъ посломъ, а передъ царями блаженное памети шапки на голову не клалъ, вѣдалъ, какъ посольство справовать, и Зборовскій и Михайло Гарабурда и инные прежніе послы бывали, а такое безчестье господарямъ нашимъ не чинили. Odpowiedział i. m. p. woiewodzic Wilenski: iam nie był, ale są pamiętnicy i pisma. On iednak przeczył temu y zgoła nie pozwolał mowić y dołożył w mowach swych tego: Въ мирныхъ договорахъ, докончальными записы и крестнымъ цалованьемъ черезъ нашихъ и вашихъ великихъ пословъ на Поляновцѣ укрѣпленыхъ, гдѣ и ты самъ былъ Каменецкой, имянно есть написано, штобъ во всемъ честь господаровъ нашого и вашого зъ обустронъ постерегати; а вы великіе послы нарушенье мирному договору чините, не хочете того стеречи и великимъ господарямъ въ томъ безчестье одъ васъ дѣется. Odpowiedział i. m. p. Kamienieckoy: Niepokaże sie to nigdy, aby posłowie krola polskiego czapki zdiąwszy odprawowali poselstwo, więc y do drugich monarchow, rownych carskiemu wieliczestwu, nie nowina mi bywać posłem, a szanuiąc dostoienstwo i. k. m. pana swego, ktorego podlegam rozkaza-

niu, odprawuiąc poselstwo nie zdymowałem czapki. Niemogąc pieczatnik na ich mciach tego wymoć, przystąpił do cara y troche z nim poszeptawszy, znowu obrociwszy się ku ich mciom rzekł: Вы великіе послы не съ обычаемъ, але до обычаевъ пріѣхали на добро, такъ дѣлати, какъ въ московскомъ господарствѣ ведется. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: widzę tu wszytkich w czapkach siędzących y stoiących waszych, znać tedy, że się nie wiede zdeymować czapek. A pieczatnik na te słowa rzekł: о послахъ я говорю, што ведется имъ безъ шапокъ къ царскому величеству говорить, и мы рѣчи вашое и посельства слушати не будемъ, коли шапокъ вы не здымете. I. m. p. Kamieniecki odpowiedział mu: ponieważ wy słow naszych słuchat niechcecie, my Bogem wprzod Carem Niebieskim, a potym iego carskim wieliczestwom oświadczywszy się, do oyczyzny odiedziemy; y ieśli dla tego tak dobre y szczęśliwie zaczęte deło rozerwie się, nie krola i. m. p. naszego, ani nasza to będzie wina. Zamilczał na te słowa pieczatnik y przystąmpiwszy ku carowi szeptał z nim, a potem znowu do ich mci przystąmpił, y lubo nie tak serio domagał się iednak zdięcia czapki. Ich mość panowie posłowie referowali się na przystawow, że przez nich o to do boiar dumnych wskazywali, y oni iako słuszney y nie nowo zaczętey rzeczy nieprzeczyli,—czego się przystawowie zaparli. A ich mość rzekli im przy caru: godnieyszyśmy nad was wiary, nie przizwoyta naszemu narodowi płonnych słow, ani zmysłow powiadać. Pieczatnik rzekł do ich mości: Великого господаря нашого его царского величества великіе послы, которые ѣхали до господаря вашого, маютъ одъ царского величества таковое повелѣнье, штобъ все по указу господаря вашого дѣлати; але коли вы такъ чините и мы въ пришлое время таковожъ чинить будемъ. Odpowiedzieli mu ich mość: chyba by przy czapkach głowy spadły, wtenczas by na waszym stało. Widząc pieczatnik, że penitus tego wymoć na ich mciach panach posłach niemoże, rzekł: мовьте жъ. Dokazawszy tedy ich mość tego, czego pragnęli, nie zdeymuiąc czapek (oprocz gdzie się trafiło krola iego mości abo cara wspomnieć) odprawowali poselstwo.

Iego mość pan Kamieniecki mowił w te słowa:

Iako z woli y błogosławienstwa Boga Naywyższego, w Ktorego ręku iest pokoy y woyna, po długich woynach y obfitem krwie chrześcianskiey przelaniu, za dokonczeniem oboych wielkich posłow na rzeczce Połanowce, nastąmpił pokoy wieczny między wami wielkiemi hospodarami y waszemi wielikimi hospodarstwy, ktory z obustron iest krestnym całowaniem zakre-

piony tak,—naiasnieyszy krol iego mość pan nasz, ktory statecznie słowa i wiary swey wszytkim zwykł dotrzymywać, za co go pan Bog przeciwko wszytkim nieprzyiaciełom iego błogosławi, miał to zawsze na dobrey pamięci, aby się wieczystym świeżo zawartym pactom y wszytkim statiom w nich opisanym dosyć działo, a tegoż rozumienia y o tobie wielikim hospodaru caru, kniażie Michayło Fiedorowiczu, wsieia Rusi samoderżco, będąc, że y ty to postanowienie strzymasz y krepko dzierzeć będziesz,—przysłał nas tu wielikich posłow swoich tak z Korony iako W. X. Lit., abyśmy twemu carskomu wieliczestwu wprzod uprzeymą chęć y ochotę do tego opowiedzieli, a potym to wielkie dobre dzieło do skutku przywiedli na srok, przez wielkie posły wasze oznaczony, to iest na dzień 20 Februarii według rzymskiego czesła, przed ktorym czasem wczesnie tu stawywszy się byliśmy gotowi być przed tobą wielkim hospodarem odprawić poselstwo nasze y takowego zakrzepienia dosmotrzeć. Ale że twoie carskoie wieliczestwo, postem świętym y bogomyślnością z Carem Niebieskim przez ten czas będąc zabawiony, ten srok na dalszy czas, z pewnym przez boiary y dumnyie ludi swe ubezpieczeniem, iż to odroczenie żadney wątpliwości w samey rzeczy czynit niema, odstawiłeś to poselstwo nasze; z ktorym dziś przyszedszy przed twoie carskoie wieliczestwo nic niewątpiemy, iż słowu swemu y temu wszytkiemu, coraz wielcy posłowie wasi postanowiwszy chrestnym całowaniem zakrepili, zupełnie dosyć uczynisz y mocno zawsze derzeć budesz. Co aby Naywyższy błogosławił, serca wasze was wielkich hospodarow z wielką y nieśmiertelną sławą w miłość braterską złączył, wielkie hospodarstwo wasze w iednomyślność i zgodę ziednoczył, mocnę rękę waszą przeciw poganstwu wywyższył, złączone siły wasze wszytkiemu światu straszne uczynił — tego nayiasnieyszy krol iego mość pan nasz miłościwy uprzeymym affectem życzy.

Potem iego mość pan woiewodzic Wilenski w te słowa odprawował poselstwo:

Найяснѣйшій и великій господарь Владиславъ четвертый, Божею милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Смоленскій, Черниговскій, и иныхъ, дѣдичный король Шведскій и иныхъ. Тебѣ великому господарю царю и великому князю Михаилу Ѳедоровичу, всея Руси самодержцу, и многихъ господарствъ господарю и обладателю сказати велѣлъ. Tak Bog, w Ktorego ręku hospodarskie serca y niemi władnie, serce krola i. m. p. naszego do wiecznego skłonił pokoiu, ciężkie krwie rozlanie miedzy hospodarstwy waszemi pohamowawszy, że dla dobrego z tobą

wielkim hospodarem carem i wielikim kniazem braterstwa, dla statecznoy zgody i miłości, wszytkich praw y pszystępmpow swoych, ktore mu był Bog w ręce do tych panstw y hospodarstw podał, dobrowolnie odstąmpiwszy, iako hospodar słowo y wiarę trzymaiący, za co też go Pan Bog przeciwko nieprzyiacielom iego błogosławi y zwycięstwa nad niemi daie—chce temu wiecznemu dokonczeniu y postanowieniu ze wsytką rzptą Coroną polską y wielikim kniaztwem Litowskim dość czynić, też o tobie wielikim hospodaru y potomkach twoych rozumieiąc, że tę umowę poselską, ktorą obudwu stron wielcy posłowie krestnym utwierdzili całowaniem, całe nienaruszenie trzymać będziecie chcieli, a że na przeszłym poselskim ziezdzie u rzeczki Polanowki postanowiwszy obu stron wielcy posłowie miedzy wami hospodarami y waszymi hospodarstwy miłość, zgodę y wiecznę ziednoczenie przyrzekli y to w dokonczalnych zapisiech napisali, aby wy wielcy hospodarowie to ich postanowienie y wiecznoie dokonczenie krestnym całowaniem swoym umocnili y ukrzepili, a niektore inne statie y namowy do pomnożenia miłości, bractwa y wiecznego pokoiu miedzy wami hospodarami y waszymi hospodarstwy wzieli, wasi wielcy posłowie w dokład ciebie великого государя царя na teraznieyszy czas krestnego całowania и найяснѣйшій господарь нашъ Владиславъ четвертый, Божею милостію король Польскій, великій князь Литовскій и инныхъ pan nasz miłościwy, czyniąc dosyć tym wiecznym zapisom, przysłał nas wielkich posłow swoych do ciebie великого государя царя и великого князя Михаила Өедоровича, всея Руси самодержца, brata swego, dla dokonczenia y wiecznoho zawarcia tego tak dobrego y szczęsliwie zaczętego dzieła.

I. m. p. Wiażewicz mowił w te słowa:

Найяснѣйшій и великій господарь Владиславъ четвертый, Божею милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Смоленскій, Черниговскій и инныхъ, а Шведскій дѣдичный король и инныхъ. Тобѣ великому господарю царю и великому князю Михаилу Өедоровичу, всея Руси самодержцу и многихъ господарствъ господарю и обладателю, мовити велѣлъ. И вамъ бы великому господарю и великому князю Михаилу Өедоровичу всея Руси самодержцу велѣть бояромъ своимъ зъ нами королевского величества великими послами договориться о тыхъ статьяхъ, о которыхъ въ ту пору одложоно, въ докладъ до васъ великихъ господарей; а договорившисе велѣть бы свою господарскую запись посольскую докончальную грамоту одъ слова до слова вписать, и того што теперь згодне умовимъ приписать, печать приложить и своимъ господарскимъ крестнымъ цалованьемъ передъ нами великими послами укрѣпить, и во всемъ по тому

какъ въ докончальныхъ записѣхъ написано есть и будетъ правити хочетъ.

Po odprawieniu poselstwa, szli ich mość panowie posłowie do ręki carskiey. Naypierwiey iego mość pan Kamieniecki y credens od krola i. m. carowi w ręce oddał. A iż car trzymał sceptrum w ręce, przełożył ie do lewey. Potem iego m. pan woiewodzic Wilenski, ktory umyślnie nie całował ręki carskiey, ale iey ieno czołem dotknął, y gdy odchodził, car wyciągnowszy y iakoby rękę podaiąc długo trzymał, mniemaiąc że się to omyłką stało; a widząc że i. m. iakoby niepatrząc na to odszedł, zawołał do siebie car pieczatnika y cicho mu powiedział: Сапѣга не цѣловалъ руки. Przystąmpiwszy tedy pieczatnik ku ich mciom rzekł: Львовичъ, чему еси не цаловалъ руки господарское, какъ твой товаришъ Каменецкой; не въ обычай къ царскому величеству приступуешь. Odpowiedział i. m.: dosycem ia чести его царскому величеству wyrządził, kiedym głowo pokłon moy oddał, gotowem zawsze царское величество szanować. A stanowszy na swoym mieyscu nie myslił o powtorzeniu całowania. Pieczatnik też widząc, że się nie doczeka, zawołał z reiestru iego mośc pana Wiażewicza y dworzan według porządku wyszopisanego, tudziesz sług poselskich. Poki się ta ceremonia odprawiła, ich mość panowie posłowie tem czasem na ławie siedzieli, ktorą dla ich mości przyniesiono, kobiercem nakrytą. Gdy iuż wszyscy rękę całowali, pieczatnik imieniem carskim pytał ich mości panow o zdrowie. Odpowiedzieli ich mość, że zdrowi. Wtąż dworzan pytał, y ci toż odpowiedzieli. Car oddał credens krola iego mości pieczatnikowi, ktory przed nimi pocichu czytał.

Podarki potem, ktore przez ten czas odprawowania się poselstwa iedne w sieniach a drugie na podworzu byli, z reiestru czytał pieczatnik:

Великому господарю его царскому величеству — королевского величества великій посолъ Александеръ Пясечинскій чоломъ бьетъ:

Kon kary Turecki Karamanskich koni; szabla rubinami y turkusami sadzona; kanaczek rubinowy; zegarek we złocie y krysztale; miednica z nalewką, Auszpurska złocista; puhar Auszpurski złocisty.

Великому господарю его царскому величеству — королевского величества великій посолъ Казимеръ Львовичъ Сапѣга чоломъ бьетъ:

Też słowa mowił za oddawaniem podarkow od kożdego z panow dworzan, yz reiestru podarki czytał.

Od iego mości pana woiewodzica Wilenskiego:

Kareta axamitu czerwonego, wszytka tabinem białym w złote kwiaty rzucanym srebrem częścią złocistym wszytka obiiana; do tey karety koniey gniadych cudnych

sześć, miedzy niemi dwa Tureckie konie. Szor axamitny czerwony, ze srebrem złocistym. Kanak dyamentowy. Zegar wielki, resurrectia panska (to iest воскресенiе) z instrumentem we srodku, ktory sam gra; zegar biiący, to iest fortuna.

Od iego mości pana Wiażewicza, stolnika Mścisławskiego:

Kon Turski kasztanowaty, ze wszytkim: ze spisami, turkusami y rubinami sadzonym, husarskim wsiądzeniem, z czapragiem axamitnym złotem hawtowanym. Koni Nieapolitanskich siwych sześć. Zegar Auszpurskiey roboty.

Od iego mci p. Madalenskiego, woyskiego Mścisławskiego, dworzanina krola iego mci:

Kon kary, dzianet Neapolitanski ze wszytkim husarskim wsiądzeniem.

Od i. m. p. Krzętowskiego, dworzanina krola i. m.:

Kubeczkow złocistych sześć.

Od i. m. p. Ciechanowicza, podsędka Smolenskiego, dworzanina krola i. m.:

Kon gniady Turecki; łancuch złoty kolczasty.

Od i. m. p. Masalskiego, podstolego Brasławskiego, dworzanina krola i. m.:

Kon strokaty, farbowany, ubrany po kozacku, ze wszytkim wsiądzeniem y łubiem hawtowanym. Nalewka z miednicą, srebrna, złocista.

Od i.m. p. Ciechanowieckiego, podstolego Mścisławskiego, dworzanina krola i. m.:

Kon gniady dzianet, pistoletow para w palmowey oprawie, olstra do nich aksamitne, zielone, z fetocią złotą.

Od p. Trzcinskiego, dworzanina krola i. m.

Kubeczkow srebrnych złocistych sześć.

Od i. m. p. Galimskiego, stolnika Orszanskiego, dworzanina krola i. m:

Kon biały Turecki z rządem y siodłem złocisto oprawnym.

Od p. Girowskiego, dworzanina krola i. m.

Szabla złocista, turkusami sadzona.

Od i. m. p. Nieroszynskiego, podsędka Rzeczyckiego, dworzanina krola i. m.:

Kon dzianet Włoski, ze wszytkim wsiądzeniem, z siadłem pułszkartaciem krytem srebrem złocisto oprawnym turkusami sadzonym, z strzemiony złocistemi, z rzędem alebantem, pałaszem złocistemi y z wodzami srebnemi.

Od i. m. p. Piastrzeckiego, starszego sługi i. m. p. woiewodzica Wilenskiego, szabla złocisto oprawna turkusami sadzona.

Od i. m. p. Panieckiego, przyiaciela i. m. p. Kamienieckiego, kon Turecki z rzędem złocistym.

Potem pieczatnik przystąmpiwszy ku ich mciom panom posłom rzekł: Великiй господарь царь и великiй князь Михайло Өедоровичъ, всея

Руси самодержецъ, грамоту одъ великого господаря вашого брата своего чтучи слушалъ, которая его царскому величеству и намъ бояромъ думнымъ людемъ злюбительна, и дастъ Богъ въ короткомъ времени доброе дѣло вѣчное докончене крестнымъ его царского величества цалованьемъ совершится вскорѣ. I. m. p. Kamieniecki odpowiedział: prosiemy iego carskoho wieliczestwa, niech nam oznaymi, iako rychło to będzie, a tym czasem niech iego carskoe wieliczestwo dumnym ludiem z nami o niektorych statiach dohoworyti wielit. Rzekł pieczatnik: Инымъ временемъ будетъ то вамъ черезъ приставовъ объявлено. Теперь ѣдьте къ двору, а царское величество васъ кусомъ своимъ и чашою вина жалуетъ. Gdy ich mość panowie posłowie wychodzili, tamci dworzanie y diakowie, ktorzy potykali na tych że mieyscach swoich stoiąc, oświadczali łaską carską y chęć swą mowiąc: Великій господарь etc. васъ пословъ великого господаря (ut supra w potykaniu mowili) для почести выпроважать велѣлъ. Ich mość panowie posłowie z przystawy wsiadszy na konie iechali do dworu swego, gdzie zaraz niemal w tropy przyiechał za ich mciami kniaź Fiedor Siemionowicz Kurakin, stolnik, za ktorym człowieka trzysta na srebrnym część, a część też na cynie potrawy y napitki przynieśli. Pomieniony stolnik przyszedszy do mieszkania iego mości pana Kamienieckiego, zastanowił się we drzwiach. Iego mość p. Kamieniecki rzekł mu: mow co masz mowić. On odpowiedział: коли будетъ Казимеръ Львовичъ Сапѣга, буду мовить. Posłał tedy i. m. p. Kamieniecki do iego mci, a stolnikowi rzekł: zaraz przydzie i. m. p. Sapieha, mow tedy co masz mowić. On przecie niechciał, ażby iego mość przyszedł. Skoro tedy przyszedł i. m. p. woiewodzic Wilenski. Stolnik zaczął mowić: великій господарь царь и великій князь Михайло Өедоровичъ, всея Руси самодержецъ и многихъ господарствъ господарь и обладатель, вамъ великого господаря брата своего великимъ посломъ кусъ свой и чашу вина черезъ мене стольника посылаетъ. Kazał wązkim obruskiem stoł nakryć, na ktorym położono trzy łyszki, a talerza żadnego. Napierwy pił do ich mości gorzałką, potem kelichem malmazii pił do i. m. p. Kamienieckiego za zdrowie carskie, a i. m. p. Kamieniecki do i. m. p. woiewodzica Wilenskiego za zdrowie wespoł krola i. m. pana naszego i ich hospodara; a stolnikowi rzekł: słuszna oboie złączyć, ponieważ teraz między hospodarami naszemi lubow y bracka drużba zaszła. Potem pił stolnik za zdrowie krola i. m. do i. m. p. woiewodzica Wilenskiego. A gdy i. m. p. Kamieniecki chciał do stolnika pić za zdrowie dumnych, on prosił, aby nie miał za zle, że nie przymie, bo ieszcze miał iednę pełną na reiestrze za zdrowie dzieci carskich. Potrawę kożdą y na-

poie z reiestru stoiąc za stolnikiem diak czytał, iedne zdeymowano z stołu zaraz, a drugie na to mieysce stawiano. Tych potraw y napoiow namnieyszey odrobiny na dwor swoy brać niekazał i. m. pan woiewodzic Wilenski, bo słudzy i. m. p. Kamienieckiego, bez wstydu uganiaiąc się za tym, poroznosili do swoich mieszkań, iakoż kilkora potym naczynia Moskwa dopytać się nie mogła, zginęło kędyś między drobnieyszymi, aby się tedy niewyliczali, z tego stało się dość rozkazaniu iego mości. Sługa i. m. pana Kamienieckiego przyszedł do starszego sługi i. m. p. woiewodzicowego, aby kazał na dwor iego mości część potraw y napoiow odyskać, ktory według rozkazania iego mości darował im tę część, y samych wszytkich do tego, iako głodnieyszych na ordinarijną prosił swoią wieczerzę. Posiedziawszy stolnik chwilę odszedł od ich mości. Przystawowie y dworzanie prowadzili go na doł.

Copia credensu krola iego mci, ktory się dnia dzisieyszego przez ich mci panow posłow carowi oddał, Ruskim pismem pisanego. *)

Одъ великого господаря Владислава четвертого, Божію милостью короля Польского и великого князя Литовского, Руского, Пруского, Жомонтского, Мазовецкого, Кіевского, Волынского, Подольского, Смоленского, Подляского, Черниговского, Полоцкого, Витебского, Мстиславского, Лифлянтского, Эстонского и инныхъ, а Шведского, Готского, Вандальского дѣдичного короля, княжати Финляндского и инныхъ. Божію милостію великому господарю царю и великому князю Михаилу Ѳедоровичу, всея Руси самодержцу, Володимерскому, Московскому, Новогородскому, царю Казанскому, царю Астраханскому, царю Сибирскому, господарови Псковскому и великому князю Тверскому, Югорскому, Пермскому, Вяцкому, Болгарскому и инныхъ, господарю и великому князю Новогорода Низовское земли, Резанскому, Ростовскому, Ярославскому, Бѣлоозерскому, Удорскому, Обдорскому, Кондынскому и всея Сѣверное страны повелителю, и господарю Иверское земли, Карталинскихъ и Грузинскихъ царей и Кабардинское земли, Черкаскихъ и Горскихъ князей, и инныхъ многихъ господарствъ господарю и обладателю. За радою и за просьбою пановъ радъ нашихъ Короны Польское и великого

*) Эта вѣрющая грамота напечатана въ 1853 году Григоровичемъ въ «Актахъ, относящихся къ исторіи Западной Россіи» (т. V. № 10, стр. 19—20) и повторена въ 1865 году Н. И. Костомаровымъ въ «Актахъ, относящихся къ исторіи Южной и Западной Россіи» (т. II, № 57, стр. 95—96). Костомаровская редакція ближе къ подлиннику и точнѣе: отличительная, въ нѣкоторыхъ случаяхъ, примѣта древней и даже теперешней Западно-Русской рѣчи—твердый выговоръ—удержана; слова подъ титлами правильно прочтены—господаръ, господарство, а не государь, государство, какъ это у Григоровича. Григоровичъ и Костомаровъ печатали этотъ документъ изъ коллекціи актовъ, пріобрѣтенныхъ въ Швеціи Соловьевымъ для Петербургской Археографической Коммиссіи.

князства Литовского, и чинечи досыть 1) водлугъ докончальныхъ и вѣчныхъ записей посольскихъ, посылаемо до васъ великихъ пословъ нашихъ вельможныхъ Александра Пясечинского, каштеляна Каменецкого, старосту Новагорода Сѣверского и Улановского, Казимера Львовича Сапѣгу, писара великого князства Литовского, воеводича Виленского, старосту Городенского, Волпенского и Любошанского, да урожоного Петра Вяжевича, стольника Мстиславского, писара и дворянина нашого, о великихъ добрыхъ дѣлахъ 2) до васъ великого господаря — говорить есьмо имъ во всемъ вѣру дали, бо што ены мовить 3) будутъ, тые есть 4) слова наши; а тыхъ абы 5) есте пословъ нашихъ не задерживаючи до насъ 6) одпустили. Писанъ у 7) городѣ нашомъ Гданску 8) году, 9) 1634, мѣсеца Декабря 19 дня.

26 w Poniedziałek. Do ich mości posłow przyszli przystawowie, prosząc imieniem boiarow dumnych, aby ich mość wczoraysze swe mowy na pismie dali; namniey temu ich mość zwyczaiowi nie przecząc, po Rusku przepisawszy kazali im oddać. Za tymże przystawow przyściem, domawiali się ich mość, aby boiarowie dumnyie niedomowione y w dokład do cara wzięte namowili z ich mciami statie, y aby ludziom naszym wolno było gdzie potrzeba chodzić; przytem, aby dano przystawa, z ktorym by przez sług swych ich mość stolnikowi za pracą upominek iaki posłali. Na to wszytko obiecowali od boiar dumnych dać otwied.

Tego dnia trzy izby zbudowano, y staień, albo raczey szop dla koni przyczyniono. Kupcy po staremu z nami w iednem dworze stoią; drugiego się nie mogli ich mość domowić.

Dnia wczorayszego, gdy i. m. p. woiewodzic Wilenski nie całował ręki carskiey, wszyscy rozumienia tego byli, że się to stało omyłką; y kiedy pieczatnik rzekł: не въ обычай къ царскому величеству приступуешь, — przyczynił się do tych iego słow i. m. p. Kamieniecki, y obrociwszy się ku pieczatnikowi rzekł: godzi się tak wielkiego monarchy rękę całować? Tych słow, iż i. m. p. woiewodzic Wilenski niesłyszał, nie wymawiał iego mości p. Kamienieckiemu, aż dzisia sługi iego mości, ktorzy to barzo dobrze z ust pana Kamienieckiego słyszeli, powiedzieli i. m. p. woiewodzicowi Wilenskiemu o takiey szczerości; iego mość się też otworzył z tym przed sługami, że spolnie obudwu, tak iego mości iako y i. m. p. Ka-

1) У Григоровича и Костомарова: *и дѣлаючи.*
2) Послѣ «дѣлахъ» у Григоровича и Костомарова: *и рѣчью.*
3) Ibid: *они говорити.*
4) Ibid: *то суть.*
5) Ibid: *бы.*
6) Ibid: *къ намъ.*
7) Ibid: *въ.*
8) Ibid: *Кгданску.*
9) Ibid: *лѣта отъ Рожества Исуса Христа Господа и Спаса нашого.*

mienieckiego, stanęło zezwolenie nie całować ręki carskiey, iako tego, ktory, będąc pierwiey nieprzyiacielem krolowi iego mości, na przyiaźń i wieczne przemierze ieszcze nie przysiągł. A do i. m. p. Kamienieckiego zaraz poszedł, wymawiając mu takę zdradę, ktorey przeklinaiąc się srodze y zginieniem żony y dzieci pod przysięgą się tego zaparł, powiedaiąc, że y sam podług spolney namowy nie całował carskiey ręki (ale gdyby tak było, postrzegł by car); dołożył y tego, gdybym (prawi) mość panie woiewodzicze, to mowił, mogł byś mi, iako zdraycy krola i. m. y rptey, wrociwszy się do oyczyzny dać mandat o to. Iż się tedy zaparł słow swoich, i. m. pan woiewodzic Wilenski, wymowiwszy teraz, puścił to mimo się.

27 we Wtorek. Przystawowie przyszedszy na wczoraysze ich mcow propositie otwied dali: Пристава до стольника не можно вамъ великимъ посломъ дати. У насъ такъ ведется: стольника жалуютъ въ ту пору, коли самъ одъ пословъ не отойдетъ, а колько ужо вернется къ царскому величеству, не можно ему безъ царского указу ничого одъ пословъ пріймать, и для того приставъ не будетъ. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: hrube to wasze obyczaie, że nie uważacie tak zacnych osob, gdyż wszędy się tak zachowuie—zacnym ludziom nie zaraz, ale chociaże nazaiutrz, by też y w kilka dni do gospod odsyłać, a za się podłym osobom iako to masztalerzom nieodwłocznie dawać. Atośmy pospolitemu zwyczaiowi i luckości naszey dosyć czyniąc, chcieli tę chęć y pracę stolnikowi zawdzięczyt, lecz iż się to zda wam bydź nie czestno, ludkość nasza przy nas zostaie. Gorychwostow rzekł: О недоговорныхъ статьяхъ для того зъ вами великими послы думные бояре не договорили, што нынѣ постные дни, и для того тое не сполнилосе. Na co rzekł i. m. p. woiewodzic Wilenski: Albo wy wszytkich naszych mow boiarom nie donosite, albo boiarowie, nie szczerze z nami idąc, rozumieć tego nie chcą, a zatym zwłoka się niepotrzebna dzieie. Do tego przyrzekliście to nam byli imieniem boiar dumnych, że ludziom naszym y kupcom przybycie u hospodara waszego miało bydź wolne do miasta, gdzie potrzeba chodzenie, wtąż y waszym ludziom do dworu poselskiego; a teraz po staremu nas w tym zamknieniu trzymacie; ktoż tu nie tylo w większych, ale y w tak małych rzeczach nie może widzieć przewrotności y kłamstwa narodu waszego. Odpowiedział Gorychwostow: осударь Казимиръ, ни одно вашо слово, которые зъ нами говорите, не укоснется, и все мы то до боярь думныхъ доносимъ, и наши въ томъ головы, штобъ мы все сказывали, што одъ васъ чуемо. А што не выпускаютъ людей вашихъ зъ двора, мы вамъ великимъ посломъ сказывали: только господар-

скіе очи видѣти будете, и потомъ только указъ царского величества на тое будетъ, въ ту пору вашимъ людемъ и купцомъ бывать у мѣстѣ въ двора вольно, и нинѣ объ тую статью говорити будемъ въ думными бояры. I. m. pan Kamieniecki mowił im, aby gnoie z dworu, dla smrodu y ciasnoty zbytney, wywozić kazali. Obiecowali bez omieszkania kazać wywozit. To też ich mość panowie posłowie powiedzieli im, że chcą do krola iego mości gonca wyprawić, do ktorego prystawa potzeba, aby go dla bezpieczęstwa do granice prowadził. Mieli na to przynieść otwiet.

Po południu przystawowie przyszli do ich mości panow posłow opowiadaiąć, że donesli to boiarom, ktorzy z sobą się teraz namawiaiąc, y w krotkim czasie po boiarach obiecowali, że się ostatnie nedohoworone będą znosić z ich mciami; o czasie iednak pewnym nie uwiadomili. O wolne wychodzenie z dwora powiedzieli, że dnia iutrzeyszego dwor otworzą, y wszytkim będzie wolno chodit kupczyć, handlować; iednak potrzebowali, aby dla zawieruchy nie gromadno nasi chodzili.

Przystawa do gonca dać nie zbranialisia, ale na ten czas, kiedy gonec nasz od krola i. m. tu przydzie, ktorego (iako oni sami przyznawaią) iuż od kilku dni w Wiazmie woiewoda Wiazemski zatrzymawszy, dał o nim wiedzieć carowi, y zaszło rozkazanie hospodarskie, aby tu był na przeszło niedziele. Więc y sama Moskwa się dziwuie, czemu tak długo ten gonec nie przybywa; spodziewaią się go iednak dziś w wieczor, albo iutro rano skoro przyiedzie; przyrzekli pod sumnieniem, zaraz go tu do dworu poselskiego prowadzić.

Owsu czetwiertni pięc y tyleż wozow siana nad ordynaryą postąmpili, y iesliby więcey czego potrzeba było, wszytkim według potrzeby opatrzyć obiecali. Klatek cztery dla kupcow y kapliczkę dla nabożenstwa zbudowano dzisia.

28 we Srodę. Wypuszczać naszych ze dworu poczeli, procz drobney czeladzi; za kożdym z naszych strzelcy chodzili; iakoż widzieliśmy sami tego bydź potrzebę, acz się zrazu zdało nam za prykre, ale gdy nasi chodzili do kramow, złodzieie gromadami się włocząc, na ktorych tam wielkiey kary niemasz, czyhali iakoby okraść mogli, albo suknie szmat, rękaw etc. urznąc; strzelcy tedy, nie wiedzieć z iakich znakow znaiąc ich, skoro ktorego z nich koło naszych kręcących się uyzrzeli, zaraz kiymi odpędzali; y tę przyczynę Moskwa tey straży bydź powiedała. Od godziny osmey na puł zegarzu do godziny wtorey s południa wolno naszym było chodzić. Lecz potem w tydzień wolno było kto chciał iako nayraniey

wyniść y iako naypozniey wniść do dworu. Posłanczyk z Dorohobuża Grabowski, czeladnik p. Krzemieniowskiego, ktorego Moskwa goncem bydź mianowała, przyiechał z listami krola i. m. Za przyściem przystawow, rozmowiali ich mość panowie posłowie z nimi strony niedomowionych statii, dziwuiąc się ozębłości w tey mierze boiar dumnych, że tak potrzebney rzeczy nie konczą, a nawet nie poczeli. Przystawowie, nie upewniaiąc o pewnym czasie, obiecowali po boiarach dumnych, że w krotkim czasie zaczną namawiać się, y car swoim krestnym całowaniem utwierdzi, a boiarom mieli to od ich mości donieść.

Martius anni 1635.

1 we Czwartek. Przystawowie, przyszedszy do ich mości panow posłow, prosili o spis towarow kupieckich, ktory ich mość kazali spisać y im oddać. Strony wypuszczenia więzniow naszych mowili z niemi ich mość panowie posłowie. Odpowiedzieli przystawowie, cokolwiek się ich pokaże zatrzymanych, wprętce wypuszczeni będą; a ktorzy nad powielenie hospodarskie ważą się zatrzymywać, wielkie poniosą karanie.

Tego dnia poseł Perski przyiechał do stolice. Ukazano mu stanowisko w Biełhorodzie w Izmayłowym dworze.

2 w Piątek. Częste ich mości panow posłow strony namowienia niedomowionych punctow nalegania ledwo wymogli na dumnych boiarach z dnia dzisieyszego, gwoli temu imieniem carskim przez przystawow nakazali do ich mości, aby o czwartey na dzień, według ich czasowniku, to iest o dziesiątey na puł zegarzu, ich mość w zamku byli. Gotowi tedy ich mość byli zaraz iechać; przystawowie pytali, iako ich mość iechać zechcą. Odpowiedział iego mość pan Kamieniecki: w karecie. Nie wsmak im to było, y radzili iechać wierzchem podług zwyczaiu. Ale iego mość p. Kamieniecki uparszy się rzekł: co się rzekło iuż nie odmieni. Przystawowie z tym do zamku odiechali. Przy ktorych i. m. p. woiewodzicu Wilenskim y i. m. p. Wiażewiczowi nie zdało się przeczyć przedsięwzięciu i. m. p. Kamienieckiego; lecz po odeyściu onych odradzali i. m. p. Kamienieckiemu, aby nowych nie wnosząc zwyczaiow, dla ktorych za niepotrzebnemi altercatiami czas się zwłoczyć musi dawnym się accomodował zwyczaiom a tey karętą iazdy niewymyszlał, bo pewnie Moskwa na to nie pozwoli, gdyż oni we wszytkim preżniemi potrząsaią zwyczaiami. Iego mość pan Kamieniecki pewen będąc, że wymoże to na Moskwie, odpowiedział ich mciom: Mci panowie, bądźcie w.m. tego pewni, że ia to na

nich wymogę, patrzcie tego w.m na mnie. Wrociwszy się z zamku przystawowie przyszli do ich mciow panow posłow, mowiąc ich mciom od boiarow, aby nie wozem, lecz wierzchami iechali. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: Abośmy chołopia cara waszego, że nam wasi boiarowie ważą się roskazować; nie z Astrachani, nie z Kazani, alesmy wolny lud od krola i. m. p. naszego wielkiego hospodara, wolnym narodom panuiącego, przyiechali do was; zdaniu boiar dumnych nie podlegamy;poiedziemy tak, iako się nam będzie podobało; ale iako baczę, szukacie przyczyny, nie miły wam pokoy, z ktorym esmy są posłani; wypuście tedy nas, nie zażywaiąc niepotrzebnych okoliczności, a my poiedziemy do krola i. m. p. naszego.

I. m. p. woiewodzic Wilenski, aby się nie pokazował przed Moskwą aliud sentire (acz bez nich było zdanie iego m. wierzchami iechać), wspierał iego m. p. Kamienieckiego i ganił Moskwie, że ważą się roskazować; powiedział przystawom: iezdzalismy w karecie do papieża, nie iedno do hospodara waszego, y u innych monarchow bywaiąc, wolno nam według woli y upodobania naszego iezdzit; wyscie się tylko tacy na swiecie nalezli, ktorzy temu przeczycie. Przystawowie odpowiedzieli: Вамъ великимъ посломъ мы тое звѣстили есмо, што думные велѣли бояре, а тые ваши имъ слова звѣстимъ. Y zaraz iechali do zamku. Wrociwszy się znowu przyszli do i. m. p. posłow opowiedaiąc: великій господарь нашъ его царское величество и бояри думные люди велѣли вамъ великимъ посломъ говорить, чтобъ вы по прежнему обычаю, какъ прежніе послы дѣлали, не на возку, верхами ѣхали. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: wszędy się to zachowuie, że posłowi wolno iako chcie iechać, na koniu, lubo ważem, lubo pieszo, by też chciał y lecieć, co niepodobna; y nam nie tyle wierzchami, ale i pieszo, według upodobania naszego nie ciężko by iść do hospodara waszego, lecz uporowi y grubianstwu waszemu nie popusczaiąc wodzow, tak poiedziemy, iakośmy rzekli; nie dzieie się stąd od nas żadne hospodarowi waszemu bezczestie, gdyż my carskoie wieliczestwo tak szanuiemy, iako krola i. m. pana naszego miłosciwego. I. m. p. woiewodzic Wilenski rzekł: wszak my do cara waszoho nie na wozie poiedziemy, tam z niego wysiądziemy,gdzie s koni zsiadamy,a do cara pieszo poydziemy; niech nam dumni boiarowie tey bezczesti nie wyrządzaią, niech rozumu nas nie uczą. I. mc. p. Kamieniecki rzekł: Panie Kozłowski, я тебе люблю какъ доброго пріятеля и друга; але не хочучи тобѣ нелюбительныхъ словъ какъ оногдась мовити хочу на возѣ ѣхати; бо оногдась шесть насъ посполъ о бокъ ѣхало, одинъ другого для тѣсноты торкалъ, да дле того ты наслухалъ се.

словъ нелюбительныхъ; вольно вамъ царскимъ дворяномъ, какъ хотя, ѣхать: хочъ за нашимъ возомъ, хочъ передъ нами,хочъ верхомъ,хочъ въ санякъ, какъ хочете, такъ и дѣлайте, и мы потомужъ. Iego mć pan woiewodzic Wilenski, wspieraiąc i. m. p. Kamienieckiego, rzekł: niema nic dokonczalnych zapisow y gruntowego zawarcia zaczętego dzieła; ten wasz niepotrzebny upor, za ktorym iesli dla tak błahey rzeczy rozerwie się przez was, Bog wam wszytkim sędzią i pomstą będzie. Prosili przystawowie o ostatnią resolutią. Na co i. m p. Kamieniecki odpowiedział: co my rzekli, tego nie ustąmpimy. W tey że tedy izbie odwiodszy się przystawowie trochę na stronę dumali z sobą; potem obrociwszy się ku ich mciom rzekli: а коли царское величество по васъ великихъ пословъ свои сани пошлетъ, и вы свою телѣгу покинете? Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: my temu nie przeczymy, gdyż to z naszą większą czestią będzie. Widząc przystawowie, że ich mć na to zezwolili, rzekli: то бъ вамъ великимъ посломъ надобѣ вѣдать, што съ каждымъ посломъ ведется дворянину царскому веспоолъ ѣхати. I. m. p. woiewodzic Wilenski, iako sam tey iazdy na wosie nie pragnął, ieno gwoli i. m. p. Kamienieckiemu odzywał się,tak y na te słowa odpowiadał:pierwiey mi łeb spadnie,niżeli car tego dokaże,abym ia przed ktorym dworzaninem iego iechał; rownichmy sobie obadwa posłowie,ieden nad drugiego ni czym nie przewyzsza, y nic sobie ieden nad drugiego przywłaszczać nie może, wespol na iednym wozie obok siedzieć będziemy. Przystawowie iż o tych saniach nie mieli zlecenia od boiar dumnych mowić z ich mciami, iedno od siebie mowili, przeto też nie smieli concludować swego podania, y z tem odeszli. A wsiadszy na wozy iechali do zamku. W zamku mało się co zabawiwszy zwrocili do ich mości powtarzaiąc też wolą boiar dumnych y mowiąc: великого господаря нашого его царского величества бояре думные люди велѣли вамъ говорить, штобъ вы не на возку, але верхи ѣхали. Na ktore ich preżnich obyczaiow iterowanie odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: якось почали одъ одставленья сроку присегу ломать, такъ и теперь не маючи слушное причины, але для бредни се ламлете; дайте тогды намъ пристава до гонца нашого, объявимъ мы то королю его милости,што вы зъ нами какъ зъ невольниками поступуете,хочете штобъ мы дѣлали какъ вамъ подобается; иншая бъ то была, коли бы царское величество на конѣ сидѣлъ, и намъ бы на возѣ не пригожо было ѣхать, альбо колибъ противъ насъ завсегды сустрѣчати высылалъ дворянъ своихъ; и мы бъ шануючи достоенство его царского величества дворяновъ честили также на конехъ ѣхали, какъ и иногдась васъ честили, коли вы насъ сустрѣли; царского величества повелѣнья слухаемъ, што намъ каже у себе быти, и готовы есмо ѣхать, только велите браму отчинити, але бояд

ровъ думныхъ слухати не будемъ, што намъ указываютъ какъ ѣхать; такъ поѣдемъ, какъ сами хочемо. Iego mość pan woiewodzic Wilenski rzekł: wolnyśmy narod od wielikoho hospodara do was przyiechali, nie wymogą boiarowie na nas nic nad słuszność, od ktorey kto odstempuie, a tym barziey was za łamanie przysięgi surowo karać będzie; my dla tego w karecie iechać chcemy, że dzisia, iako widzicie, niepogoda, deżdz pada; niech boiarowie dumni Sibirskim, Astrachanskim, Kazanskim ludziom rozskazuią, a my tak czynić będziemy, iako nam wielkim posłom należy, y iako sama słuszność niesie, przyiechaliśmy tu wolą krola iego mci pełnie, niczyiemu niepodlegaiąc rozskazaniu. Odpowiedzieli przystawowie: и то слушно дѣлати, какъ прежние послы дѣлали. A isz się te słowa i. m. p. woiewodzica Wilenskiego na to własnie sciągały, i. m. p. Kamieniecki mniemał, że iego mość, odstąmpiwszy iego zdania, zezwoli bez okoliczności przed przystawami wierzchem iechać. I. m. p. Madelanski rzekł przystawom: uważcie to sami, że boiarowie niesłusznie ważą się roskazować i. m. p. posłom, lepiey na wolą ich mości puścić, a prędsza w tey mierze będzie zgoda. Przystawowie z tem odeichali do zamku. A zwrociwszy się niebyli tego dnia więcey u ich mci, y tak ten dzień na niepotrzebnych o karetę altercatiach darmo spłynął. Dopiero i. m. pan woiewodzic Wilenski, i. m. p. Wiażewicz, i. m. p. Madelanski y inni z okazyey dworzanie, widząc, że się zle stało, y że nie chciał i. m. p. Kamieniecki rady iego mości słuchać, wyrzucali mu na oczy, ze wstydem y żalem, iego upor y ambitią.

3 w Sobotę. Przysłali przystawowie dowiaduiąc się, ieżeli mogą iść do ich mości panow posłow. Posłali tedy ich mość do nich, aby nie przychodzili z takiemi plotkami, iakiemi dzień wczorayszy zwlekli. Odpowiedzieli przystawowie, że iest ten zwyczay u posłow na kożdy dzień przystawom bywat, pytaiąc się o zdrowiu ich. Pozwolili tedy im ich mość do siebie przyiść, nawiedzenie o zdrowiu wdzięcznie przyiąwszy. I. m. p. Kamieniecki rzekł im: iesliście przyszli rozumu nas uczyć, możecie odeyść, y nigdy z tem nie chodzić, bochmy tu z zupełnym przyiechali rozumem; wiedział krol iego mość kogo posłał, nie owych, co by się na rzeczach nie znali, y ktorzy by cudzem rozumem rządzić mieli; wczorayszy dzień zwlekliście niepotrzebnym punctem, nic do dokonczenia zaczętych rzeczy nienależącym; przyiechalismy do hospodara waszego kładąc koronę na głowie iego od krola i. m. p. naszego, a wy z nami iako z niewolnikami iakiemi poczyna-

cie, wymagaiąc to na nas, abysmy boiar waszych wolą czynili; lecz tego żadną miarą niedokażą, wolnemu narodowi niech niewolnicy nie rozkazuią. Odpowiedział Gorychwostow: Великіе послы мы къ вамъ пришли по обычаю нашому и повелѣнью господарскому о здоровье васъ спрашивати. Да што вчора дѣело се мы бояръ думныхъ вамъ, а ваши слова бояромъ звѣстили, а нинѣ мы пришли только зъ вами видѣться да о выѣздъ говорити, и ни обо што не маемъ повелѣнья. Rzekł i. m. p. woiewodzic Wilenski: wczoraście do nas po kilka kroc przyieżdzali, rozkazuiąc, imieniem boiar dumnych, nam iechać na koniach: nieznosna to u nas narodu wolnego niewolniczego słuchać roskazania, gdy byście imieniem ich prosili nas o to, nie zbraniali byśmy się na prozbę iako słuszney rzeczy uczynić, lubośmy umyślili wozem iechać, lecz rozkazaniu krola i. m. pana naszego tylo podlegamy po Bogu, a hospodara waszego, a tym barziey boiar dumnych rozkazaniu namniey. Przystawowie zasłaniaiąc się preżniemi obyczaiami odpowiedzieli: не можно инакъ быти, только какъ передъ тымъ бывало. Widząc taką zwłoką i. m. panowie posłowie mowili przystawom: spytaycie wy boiar dumnych, ieżeliśmy potrzebni, albo nie, ieśli potrzebni, niech nam wolno będzie u hospodara waszego być a statie niedomowione z dumnymi ludzmi bracią naszą mowit, y do pożądanego konca zaczęte prowadzić rzeczy; ieśli nie potrzebni, wypuście nas do oyczyzny, żyie Bog, ktory, naszą prawdę y waszą nieprawdę widząc, kożdemu według zarobku płacić będzie. Declarowaliście przy tem ich mość panowie posłowie, ieśli nas (prawi) nad ośm niedziel w ziemi waszey, od wiazdu w ziemie do wyiazdu za granice te ośm niedziel rachuiąc trzymać będziecie, złożywszy z siebie poselstwo, nie posłami, ale polonienikami będziemy; gdyż y krola iego mości takie iest roskazanie y w dokonczalnych zapisiech wyraznie to iest napisano, że się te ośm niedziel od wiazdu w ziemie do wyiazdu z niey liczyć maią. Moskwa zaś inaczey ten punct w pactach napisany tłumaczyła, rachuiąc te dwa miesiące od wiazdu do stolice do wyiazdu z niey. Potrzebowali też ich mość panowie posłowie po przystawach, aby o przystawa do gonca z boiarami mowili. Co oni mieli boiarom dumnym donieść y otwied przynieść.

Wczorayszego wieczora przez cały dzien zwłaszcza z przystawami niepotrzebną dla karety i. m. pan Kamienieckiego wiodąc altercatią y wyrzucaiąc coraz na oczy ich przewrotność, przywiedli ich mość Moskwę do tego, że tysiąc strzelcow w około dworu wartowało. Piechota też i. m. p. woiewodzica Wilen-

skiego, zwyczaynie w sieni, a nadzwyczay u bramy, wszytka z strzelbą, nanieciwszy ogień, z dragony i. m. p. pana Kamienieckiego wartowała. Przystawowie, przyiechawszy z zamku w nocy, ogień rozrzucali y zalali, acz się potem znowu ogień naniecił. Niechcąc tedy ich mość panowie posłowie tego zamilczeć, napomnieli ich, aby tego drugi raz czynić nieważyli się, obiecuiąc po piechocie przystawom, że albo ręka temu, kto ogień zalewać będzie, uleci,. albo sam na mieyscu nieżywy ostanie, a zatym bydź może iaki tumult: iużeście (prawi) nam ten dwor ukazali, my w nim rządzimy; wasza to rzecz czynić co my do boiar dumnych nakażemy y co oni przez was do nas nakażą. Nic na to nie odpowiedziawszy do zamku odeszli. W godzin dwie wrócili się z zamku przystawowie, za ktoremi (dla tey iazdy w karecie) wszytkie od mała do wiela przywieziono te, ktore carowi dane były podarki niezwyczaynie y nie według czasu, bo przed tym znać przy odprawie zostawuiąc iednak sobie cokolwiek z tych podarkow na znak wdzięczności zwyczay był one posłom y swoie przytem podarki za pierwszych carow odsyłać; iakoż i teraz tak było by, ale ta kareta taki pożytek abo raczey contempt przyniosła. Afficiebat to nie pomału ich mci panow posłow, że na wzgardę tak się Moskwa obchodziła. Y gdy przystawowie przyszli mowiąc: великій государь нашъ его царское величество вамъ съ великимъ посломъ все вашо одсылаетъ,—przyszło do surowszych mow nieżeli przed tym, ktoremi ich kr. żywoprzysięstw w nieczynieniu dosyć dokonczalnym zapisom na termin naznaczony, śliskość wiary, zdrady częste y terazniejszy ich postępek na oczy ich mość wyrzucali; y że zasłaniaiąc się w innych rzeczach preżniemi obyczaiami, teraz się ich w tem postempku nietrzymaią, a zgoła we wszytkim kłamliwie y zdradziecko z natury swey postempuią. Tym barziey urażać to ich mości musiało, że się to stało podczas owych o karete altercatij, zaczym trudno nam było o ich przyiazni, często odmieniaiącey się y niestałey, dobrze rozumieć; o takowe bezczestiie, serio się ich mość biorąc, przez godzinę i więcey nie tylo ich, ale wszytkich starszych łaiali. Aż na ostatek, gdy oni milczawszy długo y nic nieodpowiedaiąc odeyść chcieli, i. m. pan Kamieniecki powstawszy wziął Kozłowskiego y Gorychwostowa za ręce a złożywszy z siebie pierwszą surowość, do ktorey sam był powodem, miękiemi słowy począł z niemi mowić, wywodząc łagodnie ratiami po owych fukach, y tym ich na hardą wsadził, bo Gorychwostow zaraz rzekł: Великіе послы, кажите крайнимъ словомъ, чи будете у великого

господаря нашого; коли хочете вернуться у Литву, говорите, а мы думнымъ бояромъ звѣстимъ, и царское величество дастъ вамъ грамоту, или черезъ своего гонца пошлетъ до господаря вашого, штобъ инныхъ пословъ прислалъ для доконченья мирного договора, коли вы такъ упрямы. Odpowiedział i. m. pan woiewodzic Wilenski: iak zrozumiewam, życzlibyście wszyscy naszych posłow złamawszy przysięgę na nas tę winę złożyć; ale Bog widzi wszytko trudno nieprawdę macie swoią przed nami ochronić, my z rozkazania krola i. m. p. naszego y s powinności naszey poselskiey gotowiśmy zaczęte rzeczy konczyć i nie myszlemy stąd iechać nic niesprawiwszy, chyba żeby hospodar wasz y wy sami do tego powodem byli, nie ułowicie nas temi sidły, ktoreście na nas przewrotnością swoią zastawili. I. m. p. Kamieniecki co się pierwiey barzo brał o karetę, teraz zbytnie łagodnie począł z niemi we wszytkim postempować. Wszytkich zdanie było albo niezażywać zbytnego animuszu, abo zacząwszy iednako konczyć nie wsadzaiąc Moskwy na hardą.

4 w Niedzielę. Według zwyczaiu swego przystawowie przyszli do ich mciow panow posłow, z ktoremi łagodniey ich mość poczynali. Oni też o dokonczeniu zaczętych rzeczy dobrze tuszyli. Poseł Perski tego dnia o szostey na dzień, według Moskiewskiego czasowniku, iechał do Krymhorodu tem porządkiem: *)

Moskiewscy strzelcy (tych było 170) nieśli, ieden za drugim idąc, złotogłowy rozmaite Perskie materye po iedney sztuce, kożda była po części odwiniona dla widoku. Koniuszy potem iechał, za ktorym Persowie pieszo wiedli koni czołdarami przykrytych 7, mułow 2. Za temi Persowie nieśli siekirkę oprawną, kolbakę Perską, strzemiona, uzdeczkę, łuk, łubie, y wszytko wsiądzenie, ale kożdą rzecz osobno poiedynkiem nieśli, nie przy kulbace, głowni kilka ieno w trzasce bez żadney oprawy. Potem strzelcy Moskiewscy, ktorych było 200, nieśli iąkiś trunek, colorem miodowy podobny, w bankach szklannych, okrągłych, z cienkiemi szyikami, nakształt dzbanow, kożdy strzelec nios po iedney bance. Za temi znowu prowadzili Persowie pod czołdarami koni 7. Strzelcy po nich, ktorych było 70, nieśli rożne materyiki lekkie Perskie, kożdy po sztuce iedney, drudzy czapragi kosztowne, złotem haftowane. Na ostatku nieśli Moskiewscy strzelcy dwanaście kobiercy iedwabnych, złotem przetykanych, a sześć szczyro iedwabnych, tak wielkich, że kożdy kobierzec rozciągnowszy, po sześciu po ośmiu, a pare s tych po

*) На боку помѣтка: Poseł Perski do zamku wieżdzał.

dwunastu strzelcow niosło. Potem dway masztalerze wiedli konie posiodłane. Zatem sam poseł iechał w saniach moskiewskich iednym poiezdkiem, moskal wiozł; sam poseł siedział w złotogłowie, maiąc za zawoiem kitę y parą pior bazancich; ci, ktorzy przed nim na saniach stali, w złotogłowych też byli szaciech; z prawey strony iechali przystawowie y z lewey w saniach poiedynkowych, obok z poselskimi tak blisko, że się zdały bydź związanie wsytkie troia sanie. Moskwa ani na iednę piędź nazad abo naprzod sani wymykali, iedno rowno z poselskiemi iechali. Po bokach szło kilkanaście Persow z ianczarkami, ktore znać na podarek między inemi rzeczoma carowi niesiono. Za sanmi poselskiemi nieśli Persowie (a po Moskiewsku Kozłubasy) łuk światły z kołczanem y łubie. Na zadzie iechali Persowie, ktorych było człowieka siedmnaście) na białych carskich koniach, wszyscy pod szaremi zorawiemi piory, u każdego też konia, ktore pierwiey prowadzono, pioro zatkniono na grzbiecie było. Temu poiazdowi poselskiemu nie spodziewaliśmy się przypatrzyć, lecz przystawowie przyszedli do ich mości panow posłow opowiedzieli, że wolno wszytkim wyniść y przypatrzyć się. Ztąd dała się widzieć chluba ich, iż pokazowali w iakiey przyiazni z hospodarem ich szach Perski żyie, y iakiemi się upominkami obsylaią.

5 w Poniedziałek, dzień ś. Kazimierza. Za przyściem przystawow po długich priwatnych rozmowach zaczęły się z niemi publica. Rzekł i. m. p. Kamieniecki: Wiecie wy, z czym iesmy do was przyiechali; a mieszkaiąc przez te kilka niedziel w zamknieniu, nicesmy o dokonczeniu zaczętych rzeczy namawiać nie poczeli, przewłoka ta przez was się dzieie; słuszna tedy, abyście donieśli od nas boiarom swoim dumnym, iakoby się dalsze w tem nie działo omieszkanie. Odpowiedział Gorychwostow: Всякому доброму чинить, хотяжъ и кручиною перемѣняя, добрый маетъ быти и Богу годный конецъ, и для малое статьи великіе добрые дѣла не росходилибъ ся, малые одставивши, о большихъ говорить; вамъ же то великимъ посломъ тутъ на свѣтѣ въ долгіе вѣки слава и одъ Бога милость будетъ, коли вы, межъ великихъ господарей и ихъ широкихъ господарствъ кровь хрестіанскую одставивши, вѣчный миръ на обѣ стороны сдѣлаете. I. m. p. woiewodzic Wilenski odpowiedział: My sobie tego życzemy, y przyiachawszy tu nie prożnować, lecz do skutku zaczęte rzeczy prowadzić gotowismy; a isz się te kilka dni dla tego przewłokłi, żesmy chcieli wozem, wyście zaś rozkazowali imieniem carskim y boiar dumnych—wierzchami nam iechać; wolelismy troche poczekać, niżeli ich roskazaniu podlegać; teraz chce-

my iechać do hospodara waszoho według woli naszey, niesłuchaiąc ni czyiego roskazania, a tak poiedziemy że więcey miedzy nami nie będzie o to sporki. Czynili się przystawowie nierozumieiącemi tych słow y prosili i. m., aby rzetelnie powiedział, ieśli ich mość na koniech wierzchy poiadą. Odpowiedział i. m. p. woiewodzic Wilenski: Iużeście aż nazbyt długą niepotrzebną z nami mieli o ten poiazd sporkę; niechcąc tedy, aby gwoli temu dobre dieło w przewłokę iść, albo rozrywać się miało, declaruiemy się wam, że tak poiedziemy, iako się nam zda, y więcey o to nie będzie kruczyny; a wiedzcie to od nas, że nie s pozwolenia carskiego y boiar dumnych, ale z dobrey woli naszey uczynimy. I. m. p. Kamieniecki rzekł im: Dnia onegdayszego nie myslilismy iechać na wozie, ieno że mie noga bolała, wolałbym był w karecie iechać do zamku, teraz iż mi bol ulżył, poiadę według zezwolenia i. m. towarzyszow mych na koniu. Ledwo się wrzkomo, domysliła Moskwa, że ich m. pozwolili iechać wierzchami, nizko się za to ich mciom pokłonili, a Gorychwostow rzekł: Не одъ того, великіе послы, былъ початокъ, на чомъ и вы и мы зостановилися, и не къ тому концу велося, але о большихъ дѣлахъ намъ всимъ любительныхъ надобѣ говорить и всякими мѣрами совершать; а коли Богъ вѣчную любовь и братскую дружбу межъ посполъ дарей нашихъ укрѣпить, меньшимъ статьямъ въ ту пору латве погодимъ, только Богу годное дѣло совершится, а нинѣ вамъ великимъ посломъ за твое челомъ бьемъ, и бояромъ думнымъ вашу волю звѣстивши, дадимъ вамъ отвѣтъ, коли у господара нашого быти маете.

Gdy się msza święta skonczyła, wrociwszy się z zamku przystawowie przyszli do ich mości, daiąc znac, że ich mość dnia iutrzeyszego u cara będą. Rzekł Gorychwostow: доброе дѣло дастъ Богъ вскорѣ совершится, и вы, великіе послы, очи господарскіе оглѣдавши, съ повелѣнья господарского въ бояры и думными людьми недоговореные статьи сполните, и вамъ же то будетъ великая слава, што кровь христіанскую одставите, а стуль Господу Богу Іисусу Христу Спасу великая честь и хвала, да всѣмъ Божьимъ ангеламъ и всѣмъ силамъ небесныхъ великая будетъ радость, и одъ людей въ обоихъ великихъ господарствахъ живущихъ вамъ богомолье. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: Nadzieia w łasce Boskiey, Ktory wszytkim władnie, że On hospodarow naszych y ich wielkie hospodarstwa do spolney przywiodszy po tak srogim krwie rozlaniu zgody, zachowa na długie czasy y potomne wieki tę rzecz świątobliwą miedzy hospodarami i ich hospodarstwy, a zmocni złączone siły ich y dodawać im będzie Swoiey pomocy przeciw poganom nieprzyiacielom Krzyża S. Powstawszy tedy Moskwa ręce ku niebu podniesli y ich mciom dziękowali,

że szczyrze pracą swoią w zawarciu wiecznego pokoiu pokazuią, y co przez te kilka dni przystawowie, powiesiwszy (iako mowią) nosy, smętni chodzili, dziś rzezwieyszemi y dufalszemi we wszytkim bydź pokazali się. I. m. p. woiewodzic Wilenski na Kazimierzowiny miał u siebie i. m. p. Kamienieckiego, i. m. p. Wiażewicza y wszytkich ynnych pomienionych ich mości y swoych sług. Po nieszporze y wszytkim nabożęstwie, ktore się na kożdy dzień u i. m. p. woiewodzica Wilenskiego z muzyką odprawowało, przyszli do i. m. przystawowie, winszuiąc takich imienin wielu w łasce Bożey tudziesz w łasce wielkich hospodarow w dobrym zdrowiu szczęśliwym powodzeniu doczekiwać y one przeprowadzać. Pomienione słowa swoim ięzykiem wyrzekszy, dołożyli tego, że u nich iest we zwyczaiu podczas ymienin pozdrawiać, y miley zażywać conversatiey. Prosili przytem ich mość panow posłow, aby, znosząc się o niedomowione puncta, nikomu nie pozwolali bywać przy tym, ale sami iako trzey z dumnemi boiarami, na to od cara wysadzonemi, zostawali.

Wtore bycie u Cara *).

6 we Wtorek. Dzień pogodnieyszy, troche słuszną był wymowką ich mciom, że dnia onegdayszego dla niepogody w karecie iechać chcieli. O godzinie na puł zegarzu iedynastey iechali ich mość panowie posłowie takim, iako y pierwiey, porządkiem.

Wszedszy na gurę, szli do Cara prszez iednę izbę do złotey pałaty, gdzie w assystentiey carskiey, w potykaniu y wyprowadzeniu ich mci panow posłow przez tych że dworzan y diakow w stroiach, w szatach, w ceremoniiach, a zgoła we wszytkim namneyszey odmiany nie było. Car na maiestacie mnieyszym niż pierwiey, maiąc berło w ręce (iablko podle niego leżało), na głowie czapką nizką sobolkową, a na niey coronę niską, barzo od pierwszey rozną y nie tak kosztowną, w szacie perłami y kamieniami sadzoney, siedział. Ten pałac od pierwszego daleko mnieyszy był, y bez tych stopni, ktore w tamtym pałacu wkoło pomostem idą. Skoro ich mość prszyszedszy przed Cara pokłonili się, pieczatnik imieniem carskim mowił do ich mości: великій господарь царь и великій князь Михайло Өедоровичъ, всея Руси самодержецъ и многихъ господарствъ господарь и обладатель, васъ великого господаря Владислава четвертого, короля Польского, великого князя Литовского и инныхъ, брата своего, великихъ посдовъ спрашиваетъ: здоровы ль вы? Odpowiedzieli ich mość: zdrowismy za łaskąBożą, a za takie pożałowanie carskomu

*) Краткое извѣстіе объ этомъ, см. въ Дворцов. Разр. т. II, столб. 423—425, и примѣч.

wieliczestwu dziękuiemy. Tenże pieczatnik zaczął mowić: великій господарь царь etc. грамоту великого господаря Владислава etc. чтучи слушалъ, и тая его царскому величеству и намъ всимъ бояромъ, думнымъ людемъ есть взлюбительна на которую царское величество до великого господаря вашого дасть вамъ великимъ посломъ грамотою своею отвѣтъ. А по вашому прошенью и мирному договору великій господарь нашъ его царское величество о недоговореныхъ статьяхъ зъ вами великими послы договорити бояромъ своимъ велѣлъ. Wystąmpiwszy tedy Василій Ивановичъ Стрѣшневъ, окольничій царскій, czytał tych z reiestru: боярину думному Өедору Ивановичу Шереметеву, намѣснику Псковскому, князю Дмитрію Михайловичу Пожарскому Стародубскому, намѣснику Коломенскому, князю Өедору Өедоровичу Волконскому, окольничому и намѣсникови Калужскому, печатнику думному дьяку Ивану Тарасьевичу Грамотину и думному дьяку Ивану Өеанасьевичу Гавреневу. Pieczatnik rzekł: идитежъ, великіе послы, позговориться зъ нами царского величества бояры. A iegomość pan Kamieniecki prosił o audientią, ktorą otrzymawszy, mowił do Cara: Zyczylibyśmy sobie nie od tey statii, wieliki hospodaru Caru y wieliki kniaże Michayło Fedorowiczu, wsieia Rusi samoderżco, poselstwo nasze zaczynać, lecz łzy więzniow ubogich (przez tak długi czas nad dokonczalne zapisy i mimo przysięgę oboych wielikich posłow) w zatrzymaniu tu w stolicy y po innych horodach twego carskiego wieliczestwa ludzi narodu naszego będących wymagaią to na nas, abyśmy twemu carskiemu wieliczestwu czołem bili, iakoby zewsząd połoniennikow naszych wolno wypuszczano; wiadomo to nam, że powielenie twego carskiego wieliczestwa wyszło, aby nikt się w hospodarstwie twoim nie ważył ludzi naszych taić y zatrzymywać. Nayduią się iednak tacy, ktorzy y mirnomu dohoworu, przysiędze wielkich posłow y twego carskiego wieliczestwa powieleniu dosyć czynić niechcą. Gdy to mowił, wszyscy ich mość czapki zdieli, bo pierwiey od krola iego mości mowiąc, nie zdeymowali czapek, a teraz od siebie mowiąc, snać nie zeszło się. Iednak gdy ich mość nic nie mowili, kładli czapki na głowy, y kiedy co Hramotin mowił, w czapkach ich mość słuchali y odpowiadali na to; wtenczas ieno zdeymowali, gdzie się zdarzyło krola i. m. albo cara wspomnieć. Dworzanie zaś y wszyscy y słudzy bez czapek zawsze stawali, a ich mość dla siedzenia zawsze miewali ławke. Hramotin wysłuchawszy tey prozby, przystąmpił do cara trochę z nim poszeptawszy obrocił się ku ich mciom y odpowiedział: По всемъ широкомъ господарствѣ вышло его царского величества повелѣнье, штобъ зо всѣхъ городовъ и одъ бояръ всѣ полоненники тутъ приведены были, да который въ томъ повелѣнье царского величества пе-

реступить и людей вашихъ задержить, своею заплатить головою; и вжо пошло въ четыре тисечи полоненниковъ, а въ дальшихъ городовъ и теперь присылають ихъ и тутъ имъ страву дають; да коли вси сберутся, по мирному договору, не задержа, вси одпущены будуть, опричей тыхъ, которые въ доброе воли на имя царского величества крестъ цаловати хочуть. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: My o takich nie mowiemy, wolno kożdemu, kto chce, zostać; o tych iedno carskiego wieliczestwa prosiemy, ktorzy do oyczyzny wracać się chcą. Prowadzili potem od cara przystawowie ich mci panow posłow do otwiedney palaty, gdzie y wyżpomienieni do rozhoworu naznaczeni przyszli po ich mciach boiarowie.

Z boiary na rozhowore pierszy raz.

Ktorzy na pierwiey ich mciom o to mowili:

1. Czemu krol iego mość cara w liście swym bratem nie pisze?

2. Czemu ten list ktoś z pieszo idących niosł a miano by go nieść publice y nie podła osoba?

3. Czemu ich mość sprawuiąc poselstwo do cara czapek niezdeymowali?

4. Czemu ich mość panowie posłowie dzień naznaczony byciu u cara zwlekli?

Odpowiedzieli na to boiarom ich mość:

Dla tego krol iego mość pan nasz bratem hospodara waszego nie pisze, że posłowie wasi będąc w Turcech taili ten pokoy. Zaczym przychodziło powątpiwać ostateczney przyiazni y zawarciu wiecznego pokoiu? Odpowiedzieli boiarowie: Не скрытое то было дѣло и великій господарь нашъ и мы думные бояры всѣмъ господарствамъ тотъ въ вами миръ объявляли, и звѣстить объ томъ великій господарь нашъ его царское величество усихъ окрестныхъ великихъ господарей Англинского, цезаря Римского, Францувского, Дунского и царовъ Турского и Татарскихъ.

Na wtory punct odpowiedzieli im ich mość: List krola i. m. nie pieszo y nie podła osoba, ale pan Krętowski, dworzanin krola i. m., ktory z nami iechał, niosł go; a iż go nie publice niesiono, przy was zostaie wina, boście nas w tem nie ostrzegli. W niezdymowaniu czapki nic się nowego nie zaczęło, takiechmy postempowali iako y pierszy posłowie naszi, gdzie tego potrzeba ukazowała, nieczekaiąc ni czyiey nauki y napominania zdeymowaliśmy y gotowiśmy zdeymować, do tego iako my tu postempuiemy, tak u nas waszym posłom postempować wolno będzie.

Dzień byciu naszemu u hospodara waszego naznaczony samiście niepotrzebnie zwlekli, y przy was własnie w tey mierze zostaie wina, boście nam roskazowali podług woli swey iechać. Iż tedy to nas wielce uraziło, y niesłuszna się rzecz widziała—podlegać waszemu rozka-

zaniu ani carskiemu; do takiey za waszą przyczyną przyszło zwłoki. Zapierali się tego Moskwa powiedaiąc, że się nie ważyli rozkazować ale iako bracią, w lubwi będącą, napominali.

To uspokoiwszy zaczęli z niemi ich mość panowie posłowie o niedomowionych y na Polanowce do cara w dokład wziętych mowić punctach, ktore dali boiarom panowie posłowie na pismie *).

Wszytko to wzięło czasu godzin cztery. Rozszedszy się ich mość panowie posłowie z boiarami odiechali z przystawy swoiemi do dworu poselskiego.

7 we Srodę. Za przyściem przystawow potrzebowali ich mość panowie posłowie po nich tego, aby boiarom słowa ich mości donieśli:

Na te puncta, ktore ich mość na pismie podali, aby boiarowie dali otwied.

Dzień przysiędze carskiey, po zwleczeniu przez posłow oboich naznaczonego, aby teraz pewny był naznaczony, o ktorym wiedząc ich mość z pewną rzeczą chcą do krola i. m. wyprawić gonca.

Przystawa do gonca aby bez omieszkania dano. Co przystawowie mieli boiarom donieść.

Strony kupcow mowili ich mości z niemi, aby tak ich kupcom do naszych, iako y naszym do nich chodzić, y wzaiem handlować wolno było; gdyż teraz Moskiewscy kupcy z naszemi niedufale poczynaiąc (a znać niemaiąc carskiego powielenia) nie tyle aby handlować mieli, ale owszem z towarami stronią, y kiedy się co ktoremu z naszych targować przyidzie, iakoby niechcąc przedawać czworaką wyciągaią cenę. Odpowiedzieli przystawowie: великого господаря нашого его царского величества вышелъ указъ и повелѣнье и жалованье на всихъ купцовъ, у господарствѣ Московскимъ живучихъ, штобъ вольно безъ вшелякого страху и боязни незаборонно нашимъ зъ вашими торговать, продавать, мѣнять и какъ хто похочетъ, за любовь отдавать будетъ ли, такъ какъ вы великіе послы намъ сказываете; мы и то до бояръ думныхъ ѣдемъ звѣстить, штобъ вашимъ зъ нашими купцомъ всякими мѣрами вольно было торговати.

Tego dnia Niemiec ieden i. m. p. Kamienieckiego przedał się do Moskwy. Bywał kapitanem nad piechotą.

W wieczor przyniesli przystawowie od boiar dumnych hramotę *) zapieczętowaną, ktorey ich mość panowie posłowie dzisia nie czytaiąc, do iutra odłożyli.

8 we Czwartek. Ich mość pano-

*) Требованія польскихъ пословъ съ отвѣтами думныхъ бояръ на оныя см. въ „Перепискѣ между Россіею и Польшею“, часть III, стр. 75—77; а также въ Исторіи Соловьева, т. IX, стр. 253.

*) Вѣроятно, это та грамота, о которой упоминается въ «Перепискѣ между Россіею и Польшею,» ч. III, стр. 77.

wie posłowie hramotę przeczytali. Przystawowie dnia dzisieyszego nie byli u ich mości panow posłow.

9 w Piątek. Na tamtą hramotę przesłali ich mość panowie posłowie boiarom dumnym przez przystawow respons *).

10 w Sobotę. Przystawowie iedli obiad u ich mości pana Kamienieckiego; tego dnia nic się z nimi o publicznych sprawach nietractowało.

11 w Niedzielę. Przystawowie będąc u ich mości panow posłow upewniali imieniem boiar, że z ich mciami nie ozieble, bez żadnego omieszkania, o niedomowione statie znosić się będą.

12 w Poniedziałek. W wieczor przystawowie przyszedszy do ich mości panow posłow opowiedzieli, że car dnia iutrzeyszego roskazał ich mciom bydź u siebie.

Trzeci raz u cara ich m. pp. posłowie **).

13 we Wtorek. Trzecie ich m. panow posłow bycie u cara. O dziesiątey na puł zegarzu iechali ich mość panowie posłowie z przystawami do Krymhorodu; czeladzi wszytkiey (oprocz tych, ktorzy na dole trzymać mieli) we dworze zostać kazano. Przed pałatem bowiem hałas y w pałacu ciżba za nacisnieniem się y wolnością naszych bywała z podziwieniem Moskwy. W poiezdzie ich mość panow posłow, w siadaniu z koni zwyczaynego się trzymali sposobu, nic nie przydaiąc ani też uymuiąc. Wprawdzie Moskwa zastąmpiła była to mieysce u wschodu, gdzie ich mość zwykli zsiadać, ale natarszy rzezko konmi odtarli Moskwę ich mość panowie posłowie, y niektorym od sług obuchami się dostało. Dziwna w tey mierze cierpliwość ich! W potykaniu ich mości panow posłow tych że dworzan y diakow, tudziesz w wyprowadzeniu assystentij carskiey y we wszytkich ceremoniach zwyczaynego sposobu, iednych że słow namnieyszey rzeczy nieodmieniaiąc według wyżey (za pierwszym i. m. panow posłow byciem u cara) opisanego porządku. Prowadzili nas na gurę przystawowie. Wszedszy do drewnianego pałacu, ktory był nakształt sali zbudowany, nazwany stołowaia pałata, gdzie na ten czas car na maiestaciku newielkim y niewydwornym, w szacie perłami y kamienmi sadzoney, w czapce nizkiey sobolcowey, na ktorey była corona niewielka, maiąc w ręce sceptrum, siedział; iabłko blizu maiestaciku po prawey stronie na pienku podługowatym, srebrem złocisto okowanym, nakształt wiezyczki zrobionym, leżało. Custodes corporis iego ciż czterey, co y pierwiey, y

*) Можно догадываться, что отвѣтъ этотъ напечатанъ у Григоровича, въ V т. Актовъ, подъ № 11, на стр. 20—22.

**) Краткое извѣстіе объ этомъ см. въ Дворцов. Разряд. т. II, столб. 425—426.

tak że się ubrawszy z bardyszykami przed nim stali. Ich mość panowie posłowie zwyczaynie za sługami wszedszy, skoro pokłoniwszy się, stanęli przed carem. Rzekł dumny diak Gawreniow: Великому государю и царю и великому князю Михаилу Θедоровичу, всея Руси самодержцу, великіе послы, Александеръ, Казимеръ, Петръ чоломъ бьютъ. Potem ławkę, kobiercem przykrytą (ktorą oni skamieyką zową), przyniesiono dla ich mości, na ktorey ich mość siedli. Pieczatnik imieniem carskim pytał ich mości o zdorowie, potem dworzan, na co zwyczayną odniosł odpowiedź. Pieczatnik przystąmpiwszy do cara rozmawiał z nim pocichu, a odszedszy od niego obrocił się ku ich mciom panom posłom y rzekł: Великій господарь нашъ его царское величество вамъ великимъ посломъ на тые статьи, о которыхъ есте оногдась говорили и на письмѣ дали, даетъ отвѣтъ черезъ бояръ своихъ тыхъ, которые объ томъ зъ вами договоръ чинили. Y pomienił wszytkich, na dohowor tych punctow naznaczonych, a miedzy niemi y siebie, za co ich mość podziękowali. A pieczatnik mowił ich mciom, aby szli do inney izby, w ktorey boiarowie z ich mciami na stątiach zasiadaią.

Drugi raz na rozhoworo z boiary.

Wyszedszy tedy ich mość panowie posłowie od cara, szli do mianowaney pałaty otwietney, y boiarowie na to naznaczeni zaraz za ich mciami przyszli, ktorzy dali ich mciom respons ustnie, z karty czytaiąc, y tęż kartę przy ich mciach zostawili. W sieniach przed tą pałatą stało kilkonaścioro naczynia sporego cynowego z rozmaitemi trunkami, y czarek srebrnych z potrzebę było, ktoremi napoie do izby nosili, nalewaiąc w sieniach s konwi y dawali naszym, kto chciał; do sieni też wolno z naszych każdemu było przyść y iakiego chcąc napić się trunku, a moskal żaden, ani kosztować ważył się. W tey sieni snać przed tym beczki wielkie srebrne stawali, ktorych teraz niewidzieć, a snać przed tym cyny (u cara zwłaszcza) nikt z naszych nie widział. Skąd teraz widomy ich za woyną niedostatek.

Ich mość panowie posłowie, zabawiwszy się w zamku u cara y boiar godzin ze cztery, iechali do dworu poselskiego.

14 we Srodę. I. m. panowie posłowie potrzebowali po przystawach, aby oni, dowiedziawszy się imieniem ich mci u boiar dumnych o pewnym dniu przysiędze carskiey naznaczonym, uwiadomili ich mość.

Przystawa do gonca aby dano.

Więzniow, w zatrzymaniu dotąd będących, aby według dokonczalnych zapisow y przysięgi poselskiey wypuszczano.

Kupcy Moskiewscy, iż iakoś niedufale z naszemi postępuią, towa-

ry co lepsze kryią, a podleysze pokazuiąc, ceny nie umieią czynić, aby im zupełna wolność do handlowania z naszemi dana była.

I. m. p. Kamieniecki domawiał się, aby wolno było w karecie na przeiazdzkę wyiechać. Na co wszytko przystawowie mieli ich mciom od boiarprzynieść otwiet.

Rozruch.

O wtorey z pułnocy w mieście wielki rozruch powstał, we wszytkich trzech murach we dzwony w Krymhorode niezwyczaynie y w bęben, nazwany nabat (w ktory pod czas trwogi iakiey biią), bito, ludzie zewsząd do Krymhorodu y na inne mury biegli. Iazda też Moskiewska za miasto wypadła. A iż się nam tego zgiełku słyszeć dostało we dworze, wszyscy iednostaynie ostrzeżeni będąc od piechoty wartuiącey porwawszy się ze snu do broni się brali. Piechota i. m. p. woiewodzica Wilenskiego zaraz z strzelbą y zapalonemi knotami u bramy z dragony i. m. p. Kamienieckiego staneła y wszyscy tak słudzy iako y młodź, tudziesz y czeladź y kupcy za roskazaniem i. m. panow posłow zgromadzili się y ostrożni byli. Rozne bowiem rożnych o tym tumulcie (zwłaszcza u tego sliskiey wiary narodu) były rozumienia, nie nowina im panow swoich zdradzać, naszych zabiiać. Przychodzili nie iednemu na pamięc przeszłe ich z hospodarami swemi y z naszemi posły postempki. Przedawczykow też naszych, iż u Moskwy było więcey dwu tysięcy, obawialiśmy się, aby na kark i. m. panow posłow nie pomyślili iako o wyściu od Moskwy. Lubo tedy ten rozruch ku dniowi ustawać począł, wszyscy my iednak aż do białego dnia gotowi byli, nie mogąc się ni od kogo przyczyny tego rozruchu dowodnie wywiedzieć, widzieliśmy wprawdzie ogień niewielki w Biełhorodzie, ale dla tak małego zapału nie był by taki rozruch. Gdy iuż naszy ze dworu wychodzić poczęli y pytali się o przyczynie takiego tumultu, Moskwa w tak prędkim razie informowana była, że wszyscy powiedali bydź dla ognia; y iednostaynie, kogośmy ieno pytali, lub z boiar lub z prostych ludzi, tę mienili przyczynę pokazuiąc niedawnemi czasy do szczętu wygorzałe miasto, zaczym ludzie (prawi) będąc nieraz od ognia w wielkim niebespieczenstwie, wszyscy do gaszenia zwykli się zbiegać na ratunek. Lecz potem z ostrożnością y taiemnie dowiedzieli się i. m. panowie posłowie od pewnych osob o przyczynie tey burdy. O Tatarach lubośmy po części słychali, że wpadszy w ziemie Moskiewską podczas bycia naszego w stolicy wielkie czynili szkody. Moskwa iednak taiła to. Za tą tedy okazią wypytali się ich mość dowodnie, że Tatarowie miasto Jedlec

spalili, płon pobrali, a ieno w mil 50 od stolicy to miasto, dwa dni iazdy Tatarynowi. Z tey że Tatarow gromady przywiedziono tey nocy szesnastu, y dla tego co żywo na mury y w pole biegli obawiaiąc się napadnienia prędkiego przez nich, a chałupę w Biełhorodzie zapalono umyślnie snać dla hasła, aby ludzie tam zbiegaiąc się do ognia wiedzieli od osob na to naznaczonych o takim niebespieczenstwie; drudzy zaś twierdzą, że dla tego, aby nam to ich było taynie niebespieczenstwo, ale żebyśmy ten tumult rozumieli bydź dla ognia.

15 we Czwartek. Przystawowie od boiar dumnych na wczorayszą propositią odpowiedzieli ich mciom panom posłom: Звѣстили есмо слова ваши думнымъ царского величества бояромъ, и они вамъ великимъ посломъ отвѣтъ чрезъ насъ даютъ, што царскому крестному цалованью быть во скорѣ, и вы великіе послы межъ себе думайте, если маете еще какіе статьи недоговореные, и коли не маете, или маючи, договорите, въ ту пору у великого господаря нашого будете, и великій господарь нашъ его царское величество непеременный день певный своему царскому крестному цалованью вамъ объявити велитъ.

Пристава къ гонцу можно дати; да велѣли вамъ звѣстить думные бояры, што другой вашъ гонецъ къ вамъ великимъ посломъ идетъ, а лутшей бы то было, коли онъ придетъ и вамъ въ ту пору вѣдаючи о истномъ времени царскому крестному цалованью поставленномъ одпустить гонца зъ любительнымъ дѣломъ.

Полоненниковъ вашихъ усихъ одпускаютъ по крестномъ цалованью, никого силою не задерживая, опричей тыхъ, которые на господарское имя сами остатися и крестъ цаловати хочутъ; а которые хочутъ у Литву, всихъ одпускаютъ до рубежа и кормъ и подводы по царского величества указу даютъ; а не имете ли намъ вѣры, што много полоненниковъ вашихъ на имя господарское хрестъ цаловати хочутъ, и вамъ бы послать дворянъ своихъ къ нимъ и спрашивати о томъ.

I. m. p. woiewodzic Wilenski wiedząc od przystawow że świeżo zesłano z horodow więzniow człeka kilka set, miedzy ktoremi było kilka dziesiąt z maiętnosci i. m. pana marszałka W. X. L. rodzonego iego mości Horskiey, posłał do nich sługę swego pana Stanisława Koszczyca, przy ktorym Moskwa pytała, aby się odezwali, ci ktorzy chcą do oyczyzny się wracać. Wszyscy prosili aby ich do domow puszczono. A dwie białegłowy, ktory za Tatar poszły, lubo y swych miały mężow, wołały zostać u odezwali się z tem, że im lepiey się tu dzieie u Tatarow.

Купцомъ всимъ неборонно зъ вашими купцами торговати, и хтобы смѣлъ купцомъ того боронить, нехай намъ ваши купцы звѣстятъ, а по царского величества указу мы такового скараемъ.

А што ты, Каменецкой, хочешь у возку на гулянье ѣхать, на тое нѣтъ отвѣту.

16 w Piątek. Nie przychodzili przystawowie do ich mości panow po-

słow, zaczem o żadney rzeczy z niemi mowić nie przyszło. A gdy bywali u ich mościow wprzod się, zawsze pytali o czasie, y zawsze dla przyprowadzenia chodzał po nich pan Krętowtki.

17 w Sobotę. Ich mości panowie posłowie dali do boiar dumnych przez przystawow dwie hramoty a pilno się domawiali naznaczenia pewnego dnia przysiędze carskiey. Nadwieczor przyszedszy przystawowie opowiedzieli ich mościom panom posłom: Утре вамъ великимъ посломъ великiй господаръ нашъ его царское величество велѣлъ быти на договорѣ зъ бояры, да коли мы одъ васъ бояромъ принесли грамоты, на иной день одставлено, штобъ вамъ бояре дали отвѣтъ, а въ понедѣлокъ зъ ними будете въ городѣ· на разговорѣ.

18 w Niedziele. U iego mości pana woiewodzica Wilenskiego na obiedzie byli przystawowie, do ktorych gdy iego mć za zdrowie krola iego mości y za zdrowie ich hospodara pił, oni za tych że zdrowie, ieden do drugiego porządkiem, iako siedzieli za stołem, pił, a żaden z nich nie usiadł aż się wszyscy u stołu siedzące kołem obeszli, potem za zdrowie dzieci carskich pełna była, która z takąż reverentią kołem się obeszła. Odeszli przystawowie weseli wychwalaiąc wino węgierskie, ktorego oni (procz win zamorskich) niemaią.

19 w Poniedziałek. Za oznaymieniem przystawow iechali ich mć panowie posłowie do Krymhorodu, gdzie nie będąc u Cara z boiarami w otwiedney pałati znosili się *).

20 we Wtorek. O przystawa do gonca znowu ich mć panowie posłowie mowili przystawom, ktorzy odpowiedzieli, że iusz iest gotowy y iesli tego potrzeba zaraz będzie we dworze.

21 we Srodę. Imieniem carskim przystawowie pozwolili ich mościom pp. posłem iechać w karecie na przeiazdkę. Iego mć pan woiewodzic Wilenski, iako ich o to nieprosił tak y teraz nie dziękuiąc za to nie myślał iechać y proszony będąc od iego mości pana Kamienieckiego, aby dopomogł companiey, wymawiał się. Po dwa kroc iego mć pan Kamieniecki przyiaciela swego pana Krętowskiego przysyłał prosząc iego mć pana woiewodzica Wilenskiego, aby iachał, gdy się im wymawiał. Za trzecim razem powiedział ten że pan Krętowski przyszedszy, że y iego mość pan Kamieniecki nie poiedzie ieśli i. m. p. woiewodzic Wilenski albo sam iechać nie zechce, albo sługom swoim nie każe dla assystentii, a i. m. p. Kamienieckiemu z swoich kilkonastą niegrzeczy było in publicum się pokazać. Na usilną tedy prozbę kazał i. m. wszytkim swoim ochędożnie się nagotować,

*) Дворцов. Разр. т. II, столб. 427.

y wsiadszy w woz iechali ich mość. Przystawowie w swoich wozkach po iednemu koniu obok z karetą a czasem y przed karetą iechali. Z miasta przez Pokrowską bramę nas prowadzili do folwarku carskiego, nazwanego Pokrowskie, alias Rubcowe sioło, w czwierci mili od miasta, gdzie car, iako oni powiadaią, dla uciechy się przeiezdza; cerkiew w tey wsi murowana założenia Pokrowow. Od tego folwarku powrocilismy nazad przez Krasne sioło, widząc w prawey stronie iemską słobodę, w Biełohorod wprowadzili nas Troiecką bramą. Na tey przeiezdce bywali się ich mość godzin ze dwie, a nie zażywszy żadney uciechy y widzenia godnego nic niewidziawszy, wrocili się do dworu.

22 we Czwartek. Przystawowie oznaymili ich mciom panom posłom, że dnia iutrzeyszego maią być ich mość w zamku na otwiedzie.

Tegoż dnia ich mość panowie posłowie z listy do krola i. m. wyprawili posłanca Grabowskiego, czeladnika pana Krzemieniowskiego, ktory był z listami do ich mości przyiechał, przy nim z przystawem kupcow niektorych naszych z towarami, y tych, ktorzy byli z ich mciami dla odyskania z więzienia pokrewnych swych przyiechali, wszytkich człowieka po sześćdziesiąt wypuszczono.

23 w Piątek. Ich mość panowie posłowie byli u boiar na otwiedzie *). Ten respons s karty czytał Gawreniow; potem miedzy innemi prywatnemi rozmowami powiedział pieczatnik, że tu do cerkwi za krola Alexandra dał Iwan Sapieha dzwon kosztowny, ktory y dotąd iest, w cerkwi tu w stolicy.

W wieczor posłaniec z W. X. L. z listami ode dworu do ich mości panow posłow przyiechał Michalewicz, o ktorym Moskwa od pułtoru niedziel powiedziawszy ich mciom panom posłom, że idzie, do tych czas go zatrzymali.

24 w Sobotę. Ich mość panowie posłowie wskazali przez przystawow do dumnych boiar, aby ten otwied, ktory ich mciom s karty czytali, przysłali na pismie.

Tey nocy kilkanascie domow w białym murze zgorzało, a tumultu y trwogi żadney nie było, y lubo dziesięciorako więtszy był pożar nad onegdayszy tak cicho broniono, iakoby żadnego nie było niebezpieczenstwa, w dzwony ani w nabat nie było. A przystawowie, przyiechawszy do dworu poselskiego, napomnieli wartę, aby ich m. panow posłow niebudzili, mowiąc: много господарскихъ людей есть кому боронить и гасить, не придетъ огонь тутъ къ двору посольскому.

---

*) Дворцов. Разр. т. II, столб. 427—428.

25 w Niedziele. Na otwiedzie *) u boiar dumnych byli ich mość panowie posłowie w teyże otwiedney palati, gdysmy iadąc z zamku w dwor poselski wiezdzali. Ieden z naszych więzniow (ktorego zataiwszy y w ciężkim maiąc więzeniu gwałtem na imie carskie okrzcili) miedzy młodź za ich mciami iadącą wmieszawszy się wpadł do dworu. Moskwa postrzegszy go, rzucili się za nim chcąc go ułapić. Naszy, też chcąc go uwieść, obuchami strzelcow uganiaiących się za nim wezbrali, y konmi ich tłoczyli, a ten też tem czasem zniknął z oczu ich miedzy budowania.

Przystawowie byli na obiedzie u i. m. pana Wiażewicza, od ktorego przyszedszy do mieszkania swoiego, posłali do p. Piestrzeckiego, starszego sługi i. m. pana woiewodzica Wilenskiego, prosząc, aby mogli widzieć tego człowieka, ktory wpadł do dworu, chcąc go pytać, iakowym się sposobem na imie carskie przechrzcił. Iż tedy to bez wiadomości samego iego mości bydź nie mogło, posłał iego mość do nich opowiadaiąc, że chce im tego człowieka kazać stanowić, iedno po nich tego potrzebował, aby oni wypytawszy go, niezatrzymywaiąc go u siebie, pozwolili mu odyść do sług i. m. Przystawowie wdzięczni tego po i. m. byli, ale potrzebowali, aby przez noc pomieniony był w ich sequestrze. Na co i. m. żadną miarą pozwolić y stawić go im niechciał. Ale gdy potem przyrzekli wypytawszy się wolno go puścić, posłał iego mość z nim do przystawow sług swoich. Zrozumiawszy tego z niego, kto iest y iakim sposobem krest na imie carskie całował, puścili go.

26 w Poniedziałek. Przystawowie, przyszedszy do i. m. p. woiewodzica Wilenskiego, dziękowali imieniem boiar dumnych y od siebie, że tego więznia nie taiąc dnia wczorayszego pozwolił im ukazać, a ponieważ się to pokazało, że nie iest przedawczykiem, tedy wolno mu do domu iechać, a ten ktory go zataił karany będzie; to opowiedziawszy odeszli od i. m.

Po odeyściu ich przyniosł diak Niewierow spisek więzniow wszytkich, ktory oni po zastanowieniu pact wypuścili.

27 we Wtorek. Obesłał i. m. panow posłow car na imeniny syna swego Olexieia przez przystawow karmem y napoiami nad ordinarią. Tego dnia wielka w nich była solennitas y snać miał na bankiecie car u siebie boiar.

28 we Srodę. I. m. pp. posłowie byli w zamku na otwiedzie *).

29 we Czwartek. Po tak długich przez Moskwę zwłokach y częstem

*) Дворцов. Разр. т. II, столб. 428.

*) Дворц. Разр. т. II, столб. 429—430.

i. m. panow posłow naleganiu dzień dzisieyszy krestnomu carskiemu całowaniu iest naznaczony *).

Po dziesiątey iechali i. m. panowie do Krymhorodu zwyczaynym sposobem. Wszedszy na gurę prowadzili i. m. panow posłow przystawowie do otwiedney pałati, gdzie z boiarami zabawili się i. m. godzin ze dwie, potem za daniem wiadomości szli do cara, wszytkie postempki, ceremonie, asistentia, powaga carska, a zgoła naymnieysza rzecz, a zwłaszcza in ceremonialibus tak strony i. m. panow posłow, iako y strony ich bez żadney odmiany zwykłym się odprawowali porządkiem, a nie tylko w osobach, postempkach, ale y w słowach żadney Moskwa nieczynili roznice od pierwszych bycia naszego u cara razow. Car siedział w złotey pałati, w kosztownym według stroiu swego ubierze na maiestaciku w koronie niskiey, maiąc w ręce berło a podle siebie iabłko z krzyżem. Przyszedszy tedy i. m. panowie posłowie przed cara pokłonili się mu zdiąwszy czapki. A okolniczy carski Stroszniow opowiedziawszy pierwiey carowi, że Wilenski posły чоломъ бьютъ, potem że dworanie чоломъ бьютъ, pytał ich mość panow posłow pierwiey, potem dworzan o zdrowie. Przy podziękowaniu za pożałowanie takie carskie, odpowiedzieli im, że zdrowi za łaską Bożą. Ławkę przyniesioną kobiercem nakrytą, na ktorey ich mość siedli. Pieczatnik zdiąwszy czapkę mowił do ich mci w te słowa: Великій господарь царь и великій князь Михайло Өедоровичъ, всея Руси самодержецъ и многихъ господарствъ господарь и обладатель, великого господаря Владислава IV, брата своего, короля Польского, великого князя Литовского и иныхъ, вамъ великимъ посломъ мовити велѣлъ. Чинечи досыть во всемъ томъ и сполняючи все какъ великіе послы наши зъ великими послы господаря вашого, брата нашого, на рѣцѣ Поляновцѣ постановили и вѣчное мирное докончанье межъ нами господары и нашими великими господарствы учинили и душами своими и печатьми и руками укрѣпили, и што вы великіе послы зъ бояры и зъ думными людьми нашими съ повелѣнья нашого господарского договорили, на томъ всемъ мы, великій господарь царь и великій князь Михайло Өедоровичъ, всея Руси самодержецъ и многихъ господарствъ господарь и обладатель, докончательною перемирною грамотою и печатью утвердити и душею нашею укрѣпити хочемъ, и то все, што въ той докончальной записи написано, мочно и неподвижно держати будемъ, а зъ великимъ господаремъ вашимъ Владиславомъ четвертымъ, королемъ Польскимъ, великимъ княземъ Литовскимъ и иннымъ, братомъ нашимъ, въ брацкой дружбѣ и любвѣ намъ быти. Тожъ розумѣемъ

*) Сравн. Акты Историч., т. III, № 182, стр. 333, второй столбецъ. — «Переписка между Россіею и Польшею; ч. III, стр. 77.— Дворцов. Разр. т. II, столб. 430—432, и примѣч.

о брату своемъ великомъ господарю вашомъ, што все тое по докончальной записи и мирному договору здержитъ. To mowił iakoby usty carskiemi, a ich mość panowie posłowie czapki zdiąwszy słuchali.

Przystąmpił potym pieczatnik do cara y rozmawiał z nim pocichu, a obrociwszy się ku ich mciom rzekł. Великій господарь царь нашъ на томъ всемъ, што въ докончальной записи написано, хрестъ цѣловати хочетъ. A i. m. panowie posłowie powstawszy z mieysc swoich przybliżyli się ku carowi. Dumni też boiarowie staneli z obustron maiestatu przed carem. Postawiono stolik wysoki, na kształt pulpitu, przykryty cerkiewnym haftowanym narządziem, na ktorym pulpicie krzyż leżał. Ruszył się tedy car z maiestatu swego y z iednego stopnia na niższy stąmpiwszy zskłonił głowę swą dla zdięcia corony, ktorą zdiąwszy z głowy carski stryi Mikitynicz trzymał, a car stoiąc przysięgę w te słowa wykonywał: За Божественнымъ повелѣньемъ, мы, великій господарь, царь и великій князь Михаило Өедоровичъ, всея Руси самодержецъ и многихъ господарствъ господарь и обладатель, великому господарю Владиславу четвертому, брату нашому, королю Польскому, великому князю Литовскому и иныхъ, тотъ животворящій хрестъ цалуемъ, на томъ всемъ, што въ докончальной записи написано, и то все на вѣки непорушно держати маемъ. To wyrzekszy nachylił się y krzyż pocałował, a potem znowu na głowę czapeczkę z coroną wziąwszy usiadł na maiestacie. Przez ten czas przysięgi boiarowie rospotarszy pacta trzymali, a po przysiędze zawiniono ie w kitaykę czerwoną, y car z ręku swych oddał ich mciom panom posłom. Wszyscy oraz wzięli z ręku carskich. I. m. p. Kamieniecki mowił do cara winszuiąc mu tego pokoiu y życząc, aby po długo szczęśliwym panowaniu iego, Olexiey, syn carski, mieysce oyca swego zasiadszy, tymiż szczęśliwie władał hospodarstwy. Pieczatnik snać niezrozumiawszy mowy i. m. p. Kamienieekiego, nic na nie nieodpowiedział, ieno: ѣдьте теперь до двора, потомъ столъ царскій будетъ. Po wszytkie razy bycia ich mci panow posłow u cara wolno było do tych pałacow, gdzie car siedział, wszytkim chodzić: słudzy wprzod przed ich mciami, a za ich mciami młodź wchodzili, y czeladzi się nie mało naciskało, a dla Moskwy by też chcieli iść y woznice nie śmieli zabraniać, aż i. m. p. woiewodzic Wilenski polecił to rotmistrzowi swemu piechotnemu, aby z piechotą stanąwszy u wschodu y u drzwi nie dopuścił naciskać się czeladzi.

Wyszedszy od cara iechali i. m. panowie posłowie do dworu swego. Przed ich mościami i. m. pan Madalinski, woyski Mścisławski, niosł pacta przez miasto publice.

Dzień był niepogodny, deszdź

z śniegiem śmieszany padał, a przed samą własnie przysięgę barzo się pięknie wypogodził.

Skoro ich mość przyiechali do dworu, przyszedł do i. m. diak, opowiedaiąc, że car przydaniem nad ordinarią karmu y napoiow żałuie ich mości.

Zsiadszy z koni szli i. m. wszyscy wespoł do mieszkania i. m. p. Kamienieckiego, gdzie i. m. p. Madelanski pacta na stole położył. A i. m. p. Wiażewicz, iako pisarz y sekretarz tey legatij, wziął do siebie. I. m. p. Kamieniecki prosił go, aby tych pact nie biorąc zostawił przy niem przez te noc do przeczytania, powiadaiąc: nieuciecze to, a ia przeczytawszy odeszle do w. m., m. p. woiewodzicze. Ufaiąc słowom iego, bo nie iednemu, ale wszytkim trzem należy wiedzieć co się w pactach zawiera y ieśli się co nie opuściło, nie przeczyli temu, ani i. m. p. woiewodzic Wilenski, ani i. m. pan Wiażewicz, gdyż wszytkim trzem iednako wiedzieć należy, zaczem muszą być communicabilia.

30 w Piątek. I. m. p. woiewodzic Wilenski, chcąc przeyrze pacta, posłał po nie do i. m. pana Kamienieckiego, ktory niechciał ich posyłać, mowiąc; nie słuszna ich przez ręce dawać, zniosę się ia o tem sam z i. m. Po małey chwili przyszedszy sam do i. m. p. woiewodzica Wilenskiego wynurzył wczorayszy swoy w zatrzymaniu pact pokazany fortel, pytaiąc się, przy kim by pacta zostać miały. Zdziwił się i. m. pan woiewodzic Wilenski (po częstokrotnym iego ofiarowaniu się y zmyszloney ukladności) takiey nieszczerości, y odpowiedział mu: wyszło to na owo, co carowie Moskiewscy mawiać zwykli: думайте бояры, што царь удумалъ; podszedszy nas swą chytrością, zatrzymaleś w. m. przy sobie pacta, a teraz nową niepotrzebną zaczynasz questią, pytaiąc się, przy kim by ostawać miały. Widziemy, że w. m. chcesz to sam ieden żąć, cochmy wszyscy siali: ale kiedy by się to nie w cudzym panstwie działo, y by nieszło o opaczne u tego narodu rozumienie, nie odniosłbyś w. m. uciechy. Odpowiedział i. m p. Kamieniecki: chcę ia w to potrafić, abych siebie ochronił y w. m. w. ucontentował. Y wziąwszy na deliberatią odszedł.

Przystawowie, przyszedszy do ich mci panow posłow, potrzebowali rospisu tych, ktorzy u stołu carskiego siedzieć maią, o co druga się wszczęła altercatia, bo i. m. p. Kamieniecki chciał, aby tak iako witali przeplatano cara siedzieli u stoła, ale nie dopiął tego, bo i. m. p. woiewodzic Wilenski, maiąc przy sobie sług, ludzi zacnych, urzędnikow ziemskich, niepozwalał na to, raczey ten podał sposob, aby po iedney stronie dworzanie k. i. m. słudzy i. m., a przy drugiey stronie przy i. m. p.

Kamienieckim będący przyiaciele siedzieli.

I. m. p. woiewodzic Wilenski, widząc długą i. m. p. Kamienieckiego deliberatią y nie doczekawszy się declaratiey, poszedł do niego. A skoro przyszedszy rzekł: czy ieszcze nie po tey wielebney deliberatiey? Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: przychodzisz tu w. m. cum praeiudicato animo, a nic potym, bo się niedam opprimować. Rzekł i. m. p. woiewodzic Wilenski: żadney tu w. m. nie ponosisz oppressiey, ieszcze bowiem nic nie poczynam, ieno się o deliberatiey pytam; a temu się dziwuię, że w. m. nam tak cnotliwym, iakoś sam, y ktorym krol i. m. toż co y w. m. powierzyć raczył, nie wierzysz, y te pacta ukradszy własnie zatrzymywasz przy sobie. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: dla tego nie wierzę, że się obawiam, abyś ich w. m. przy sobie niezatrzymał, zaczym musiało by się to polać. Rzekł i. m. p. woiewodzic Wilenski: dokładay w. m., czym by się polać miało: bo ieżeli krwią, bądź tego pewien, że y z w. m. nie mleko pociekło by, a wszak też do Warszawy daleko może się to pokazać. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: to mi w. m. będziesz drogę zastempował y rozbiiesz mię, a ia przytem y żywot moy gotowem położyć. I. m. p. woiewodzic Wilenski zapłacił mu na te słowa: nie uczyłem się rozbiiać, daleko od Beskid mieszkam, ale swego dochodzić umiem; ieżeli w.m. stary pułkownik, bądź y po mnie tego pewien, że stanie mi tak wiele serca nadawnieyszemu ni w czym nie dać przodkować żołnierzowi, daleko do oyczyzny, a tu za stolicą dość przestronne pole, wolno sprobować. Odpowiedział i. m. p. Kamieniecki: przyznawam ia w. m. wszytko, przyznawam y to,żeś tu w.m. iako grzeczy kawalerze wszytkim stawał, alem też y ia nie tak zgrzybiały, abym się bronić niemogł. Odpowiedział mu i. m. p. woiewodzic Wilenski: każdy uważyć może, że te pacta nienależą w.m., y z tego w. m. postempku iasnie się to daie widzieć, ponieważeś w. m. clandestino modo przy sobie ie zatrzymał, a po prostu ukradł. Widoma wiara y szczyrość w. m., ktorey się każdy widze pod podkrywką układności obawiać może. Nie w. m. tedy, lecz słusznym przystempem i. m. p. Wieżewiczowi te pacta należą. Tak z sobą niemal godzin dwie podmawiaiąc rozeszli się.

I. m. pan Wiażewicz, ktoremu to własnie należało, y i. m. p. Madelanski mediowali w tey sprawie. Po długich tedy pierwszym podobnych altercatiach, stanęło na tym, że w osobliwą skrzynię ze trzema zamkami te pacta włożywszy, po iednemu kluczu każdy z ich mości mieć, a skrzynia przy i. m. panu Kamienieckim zostawać ma, i ieden bez drugiego nie ma tey skrzyni od-

mykać, aż się wszyscy trzey zniozszy z sobą ziadą gwoli temu do krola iego mości.

31 w Sobotę. Zszedszy się ich mci panowie posłowie, włożyli te pacta do skrzyni, umyślnie na to kupioney, o trzech zamkach, ktorą zamknąwszy dali i. m. panu Kamienieckiemu, a wszytkie trzy klucze zostawił przy sobie i. m. p. woiewodzic Wilenski.

Przysłał i. m. p. Kamieniecki, prosząc o ieden klucz według postanowienia. Nieposłał mu go i. m. p. woiewodzic Wilenski i kazał odpowiedzieć dość na tem, że tam skrzynia zostaie, a u mnie klucze; za czym iego mość nie ma czym, a ia nie mam czego otwierać. Uraził się tym i. m. pan Kamieniecki, że się y postanowieniu nie dość dzieie, y on iakoby w niedowiarstwie zostaie, ponieważ u kogo inszego klucze wszytkie, a u niego skrzynia była; y uskarzał się przed wielą, że czyni mię (prawi) złodzieiem i. m. pan woiewodzic, nie powierzaiąc klucza żadnego.

Bycie u cara na bankiecie *).

O godzinie dziesiątey przyiechawszy przystawowie prosili ich mość panow posłow do zamku na carski obiad. Przyiechawszy do zamku, szli na gurę do cara, ktory na ten czas siedział w złotey pałati. W pytaniu tedy od cara ich mości, tudziesz dworzan o zdrowiu, w potykaniu przez tych że dworzan carskich y diakow—zwykłe się odprawowali ceremoniie. Gdy ich mość usiedli, rzekł car: великіе послы, будьте у стола, a peczatnik mowił ich mciom do otwiedney aby szli pałati. Zatrzymali się trochę ich mość panowie posłowie. A i. m. p. woiewodzic Wilenski prosił o audientią, ktorą otrzymawszy, prosił cara imieniem krola i. m., aby Grzegorza Torna y Iozeffa Gregorzowicza, posłow cesarza i. m. chrześciańskiego, ktorzy szli do Persyey w poselstwie, a za antecessorow iego przeiąwszy pomienionych pobrano, y dotąd od lat dwudziestu kilku są w ciężkim więzieniu, teraz dla krola i. m. z tego więzenia wypuscić ich roskazał. Pieczatnik przystąmpiwszy do cara, pytał coby miał odpowiedzieć; odstąmpywszy od cara, obrocił się ku ich mciom y rzekł: Великій господарь нашъ его царское величество для великого господара вашого, брата своего, брацкое дружбы и любви и по спрошенью вашому велитъ тыхъ людей Нѣмецкого цесаря вольно пустить, коли будутъ найдены живы. Pokłoniwszy się ich mość carowi, odeszli do otwiedney pałati, gdzie z przystawami godzin ze dwie bawili się. Przyszedł potym kniaź Wa-

*) Сравн. Акты Историч., т. III, N. 182, стр. 333—335.—«Переписка между Россіею и Польшею,» ч. III, стр. 77.—Дворцов. Разр. т. II, столб. 433—442 (большую часть занимаетъ перечень бояръ).

siley Maszukow Czerkaski, *) prosząc ich mości do stołu carskiego y prowadził ich mości do hranowitey pałati, gdzie dworzanie y diakowie trzykroć potykali ich m.; zaraz skoro ich mość pokłoniwszy się, przed carem stanęli. Peczatnik imieniem carskim prosił, aby ich mość siedli za stoł. W pomienioney pałati cztery stoły były: pierwszy, u ktorego sam car siedział, za stołem, na maiestaciku, waltembasowey sobolami podszytey szacie, bez corony, w marmurkowym szłyku; przed nim, oprocz krayczych a podczaszego, nikt niestał, a tamtech czterech z barteczkami nie było; drugi stoł po prawey carskiey ręce na sześć krokow od carskiego stoła w poprzek izby idący, y wdłuż izby zakrzywiaiący się u ktorego dumni boiarowie y dworzanie po nich carscy siedzieli, przed stołem przeciwko Czerkaskiemu, ktory pierwsze za stołem zasiadał mieysce, siedział protopop soborney cerkwi Błagowieszczenia (w ktorey car nabożeństwo swe zwykł odprawować), nazwany Mikita Wasilewicz, duchownik carski; trzeci taki stoł po lewey carskiey ręce, u ktorego ich mość panowie za stołem zasiedli mieysce, a przed stołem naypierwiey Buynosow, dworzanin carski, slepy na iedno oko, bielmowaty, po

*) Дворц. Разр., т. II, столб. 435: «князь Василей княжъ Петровъ сынъ Ахамашуковъ—Черкаской.»

nem przystawowie z diakami porządkiem, a po ich mciach panach posłach za stołem y po przystawach przed stołem siedzieli dworzanie y inni słudzy, tudziesz młodź ich mci panow posłow; czwarty był stoł blizu u słupa, wposrzod izby stoiącego, u ktorego stołu ci słudzy y młodź siedzieli, ktorzy się u wielkiego zmieścić nie mogli. Wkoło columny, posrzod pałacu stoiącey, stała służba w sześć rzędow naczynia złocistego. Stoły wszytkie obrusami nakryte były. Talerza żadnego nie kładziono. Zaczął się obiad o pierwszey po południu. Naypierwiey przed cara przyniosł kraiczy kniaź Wasili Ienszczewicz Suleszow, *) cienko kraianego chleba, nakształt biskoktu, takąż sztuczkę posłał car Czerkaskiemu, potem przez tegoż krayczego sztuczkę i. m. p. Kamienieckiemu, po nim swemu ktoremuś z dumnych. Iego m. p. woiewodzicu Wilenskiemu, po boiarzynie dumnym drugiemu, potem boiarzynowi y i. m. p. Wiażewiczowi po nim. Tych sztuczek miasto talerza podawano, nie dla iedzenia. Iego mości panu Madalenskiemu wielką sztuką pszennego chleba y porządkiem dworzanom i innym sługom ich mości panow posłow przed kożdym położono. Przynosząc napoie przed cara, ten że krayczy z drugim Leonem Of-

*) Дворц. Разр., т. II, столб. 436: «крайчей Василей Енишевичъ Сулешевъ.»

fanasiewiczom Pleszczeiowym *) w rostruchanach podawali carowi, a car w rostruchan wlewał kożdego napoiu w czarkę, ktorą na kożdy napoy miał osobną podczaszy kniaź Borys Alexandrowicz Reprun Obolenskoy, **) y pierwiey on z czarek swych kożdego napoiu kosztował, potym car pił z rostruchana. Boiarom dumnym i ich mciom panom posłom tymże porządkiem przeplataiąc te napoie w rostruchanach podawano. Gorzałkę pił car z kryształowego niewielkiego naczynia, w takim że ich mości panom posłom oddano przed iedzeniem, romanią, małmazią, petersemon, piwo y gorzałkę dawali, a tym czasem stolnikow par z puł trzeciasta wziąwszy się parami za ręce para za parę czynili iakąś kolo columny processią, miiaiąc cara żadnego pokłonu nie czynili, a nawet y szłykow nie zdeymowali; ci obszedszy columnę wychodzili za drzwi, y nie rychło potem z potrawami się wracali. Naypierwiey przyniesiono kawiary, ikry rozne czarne y czerwone powidła, cytryny wszytko, iako oni zową chołodnie iestwy. Pierwiey kożdey potrawy car kuszał, potem do dumnych boiar niesiono takież, iakie y przed cara, a po nich przed ich mość panow posłow, y daley wysz opisanym przeplataiąc porządkiem, stawiali potrawy z carskiego stoła nosząc napoie y potrawy krayczy Suleszow, y oddaiąc ich mciom panom posłom mowił w te słowa: царь и великій князь подаетъ, a oddawszy mowił: великій посолъ N, tego imia mianował, ktoremu z ich mości oddawał: Александръ Песочинскій, Казиміръ Львовичъ Сапѣга etc. Z carskiego stołu ieno pięc potraw przyniosł krayczy przed ich mość panow posłow, ale tak z carskiego stołu iako y inne potrawy całkiem, a prawie nieruszane, zdeymuiąc inne po nich stawiono; noszenia było dwanaścioro; wszytkie potrawy wcale z stołu od naszych zdeymowano, nie do smaku bowiem naybarziey cebulą y czosnkiem potrawy zaprawuiąc, a wszytkie bez soli gotowano, y gwoli temu solniczki gęsto na stole podług zwyczaiu ich stały przed ich mciami pany posły srebrne, tudziesz przed dworzany, a daley po większey części było naczynia cynowego, a snać przed tem zabycia w ich panstwie i. m. p. wojewody Wilenskiego cyny nie widzieli naszy, wszytko na srebrze dawano, a wielką część na misach y pułmiskach złotych, ktorych żadnego teraz niewidzieć, stąd snać wielki w kazni carskiey uszczerbek od pierwszych dostatkow. Przed tym stołem, gdzie ich mość pano-

---

*) Ibid: «стольникъ Левъ Оѳонасьевъ сынъ Плещеевъ.»

**) Ibid: «у государя у стола стоялъ и пить наливалъ стольникъ князь Борисъ княжъ Александровъ сынъ Рѣпнинъ.»

wie posłowie siedzieli, stał czasznik kniaź Jury Andreiewicz Sickoy Jarosławski *) z drugim towarzyszem; ktory czasnik od stolnikow biorąc napoie, tudziesz potrawy za kożdym trunkiem y potrawą, też mowił oddaiąc ich mciom y postawiwszy, ktore y ow krayczy Suleszow, słowa: царь и великій князь подаетъ, a oddawszy napoy, abo postawiwszy potrawę: великій посолъ N. A ich mciom panom dworzanom tudziesz y innym sługom podaiąc tenże czasnik też słowa mowił, czytaiąc kożdego z reiestru nazwisko, przed kim stawił potrawę, albo ktoremu napoy oddawał. Ten reiestr otrzymali przystawowie u ich mci panow posłow, y z niego przepis miała Moskwa. W puł obiadu okolniczy carski Streszniow opowiedział ich mciom panom posłom: Великій господарь царь и великій князь Михайло Өедоровичъ, всея Руси самодержецъ и многихъ господарствъ господарь и обладатель, его царское величество за здоровье великого господаря Владислава четвертого, брата своего, короля Польского, великого князя Литовского и иныхъ, пьетъ. A car powstawszy pił. Ich mość panowie posłowie wstali z mieysca swoich y na trzy kroki od stołu swego przed carem stanęli, czekaiąc poki car wypiie; po wypiciu przez cara pełney, siedli ich mość na mieyscach swoich, a potrawy coraz iednę zdeymowano drugie stawiano, dopiero poczęli miody wiszniowe, malinowe, smorodinowe, patoczne, cyzane, kniażewyie w carki spore płaskie y rostruchany przed ich mość panow posłow przed dumnych wprzod boiar, takąż alternatą iako y pierwiey przed przystawow y przed wszytkich stawiać. Przystawom kiedy co od cara dano, oni wstaiąc z przed stoła do ziemi się nizko carowi kłaniali. Z boiar dumnych żaden, ani z dworzan do ich mci panow posłow nie pił, ieno kiedy iaki napoy, albo potrawę od cara boiarom dumnym dano, oni wprzod carowi, potem ich mciom panom posłom zdaleka się kłaniali. Dumni boiarowie w szatach (snać bielinego futra), żadną materią niepokrytych, siedzieli. Ten bankiet przewłok się takim porządkiem aż do nocy. Kiedy iuż potrawy wszytkie z stołow zdięto, przyniesiono przed cara kilka tac oliwek, ktore car po dwie kożdemu stolnikowi ręką swą biorąc z tacy dawał, na znak pozałowania swego carskiego stolnikowie ieden za drugim ochotnie się do brania tych oliwek ubiegali, y gdy wszytkim po dwie się dostało, tacę z ostatkiem z stołu zdięto. Po odprawieniu się tych ceremonij zawoławszy pieczatnik przed cara ich mci panow posłow te mowił słowa: Великій гос-

*) Ibid.: «князь Юрья княжъ Андреевъ сынъ Сицкой.»

подарь, царь и великій князь Михайло Ѳедоровичъ, всея Руси самодержецъ и многихъ господарствъ господарь и обладатель, зъ великимъ господаромъ вашимъ Владиславомъ IV, братомъ своимъ, королемъ Польскимъ, великимъ княземъ Литовскимъ и инныхъ (вамъ одъ собе великимъ посломъ мовити велѣлъ): мы, великій господарь, хотечи зъ нимъ быти въ любви и брацтвѣ, а таковожъ и наши великіе господарства, штобъ межъ себе всякой миръ и брацкую дружбу крѣпко держали, все тое, што послы наши на рѣцѣ Поляновкѣ постановили и што зъ позволенья нашого господарского тутъ бояры люди думные зъ вами великими послы договорили въ докончательной записи перемирной грамотѣ записано, и то все грамотою и печатью и душою нашою господарскою укрѣпили есьмо, и грамота одъ насъ до господаря вашого будетъ вамъ дана. Przystąmpili za tem bliżey ich mć panowie posłowie do cara, od ktorego z ręki wziąwszy i. m. p. Kamieniecki hramotę *), mowił do niego, żegnaiąc go, a potym całował rękę carską. I. m. p. woiewodzic Wilenski po niem przystąmpił do cara y wziąwszy swoią ręką rękę carską wprzod nim pocałował, mowił te słowa: teraz iuż iako przysięgłego krołowi iego mci panu naszemu miłościwemu brata rękę twego carskiego wieliczestwa całuię, życząc przy stateczney z krolem iego mcią panom naszym miłościwym przyiazni y zgodzie szczęśliwego twemu carskiemu wieliczestwu panowania. A pocałowawszy rękę odstąmpił. Potem i. m. p. Wiażewicz y i. m. pan Medelanski y wszyscy inni dworzanie krola i. m. y słudzy porządkiem acz nie z reiestru przywołani żegnaiąc całowali rękę carską. Boiarowie dumni, niektorzy przystąmpiwszy do ich mci panow posłow iuż z izby wychodzących, tudziesz y dworzanie z dworzany y kto się z kim poznać mogł przez ten czas wzaiemnie odprawowali, bez wszelakich ceremonij żegnania. Dworzanie y diakowie, ktorzy zawsze ich mć panow posłow potykali y wyprowadzali, tęż swoią powinność w wyprowadzeniu ich mci y teraz oświadczyli, a przytym y pożegnali się.

Zszedszy z gury wsiedli ich mość panowie posłowie na konie. W horodzie kagance do swiatła powywieszano, z kagancami prowadzili ich mości strzelcy do dworu. Skoro wsiadszy na konie, nowa zaczęła się między ich mościami sporka o to, iż i. m. p. Kamieniecki, wziąwszy hramotę od cara, w zanadrze ią sobie włożył, a potem oddał panu Krętowskiemu aby niosł do dworu. Iż tedy to i. m. p. Medelanskiemu, iako starszemu dworzaninowi, na-

*) Содержаніе этой грамоты (отъ 21 Марта по ст. ст.) приведено въ «Перепискѣ между Россіею и Польшею», часть III, стр. 77—78.

leżało, wziął się o to iego mość pan woewodzic Wilenski, mowiąc iego mości panu Kamienieckiemu: wprawiłeś się w. m. dobrze w kradzież; nie dość na tem, że pacta ukradszy przy sobie zatrzymał, ale y teraz credens carski, iakoby iaką rzecz kradzioną pierwiey w zanadrześ sobie włożył, a potemeś dał temu nieść, ktory namniey do tego nienależy, chyba in absentia i. m. p. Madalenskiego; podszedłeś w. m. nas (a mianowicie i. m. p. Wiażewicza, ktoremu to własnie należy) w pactach chitrością swoią i obłudnemi słowy, y teraz ostatek teyże wylałeś w niesłusznym oddaniu hramoty do nienależney osoby; gdyby mi nie szło o reputatią o nas u tego narodu, a tem barzey *) o łaskę krola i. m., nie mniey o dobrey modestij moiey rozumienie u wszytkich, pokazał bym to, że nie odniosł byś w. m. z takich postępmkow y obłudy uciechy: iednak kiedyż kolwiek chocz nie za tą okazią, bo mi barziey o siebie samego niż o w. m. idzie, może się w. m. rownie zapłacić. Na te słowa i. m. p. Kamieniecki wynurzył iawnie, dla czego układnie dotąd z iego mcią panem woiewodzicem Wilenskim postempował, mowiąc: znosiłem dotąd, pokoś mi w. m. dla sławy rzptey w ozdobie assystentią swą był potrzebny; teraz iż się to skonczyło, przydzie mi się resoluować (ponieważ mie w. m. ultro od przyiazni swey odtrącasz), a więcey nie dbać o przyiaźń w. m. Odpowiedział i. m. pan woiewodzic Wilenski: rad wiem o takiey przyiaźni w. m., żeś mi ią powierzchownie dla tego pokazował, abyś się cudzemi zdobił piory y teraz wszytko sam sobie przywłaszczasz; a na taką w. m. resolutią powiadam, iakom nigdy niedbał o przyiaźń w. m. (mogę rzeć, ninacz nie zgodną), tak y teraz pogotowiu starać się o niey nie będę; owszem za taką obłudę wzaiemnie płacić chcę, zdarzy Bog, za czasem taką okkazyą, że ia swego powetuię. Rzekł i. m. p. Kamieniecki: mogł byś mię w. m. szanować inaczey, iako tego, ktory tam siedzie, gdzie przzodkowie w. m. siadali y teraz siędzą przy boku krola i. m.; a grozby w. m. nie są mi straszne, chyba w ten czas mie w. m. niemi ugrozisz, kiedy takiey iak ia doczekasz brody. Odpowiedział i. m. p. woiewodzic Wilenski: pierwszemu to się w. m. podobno z familiey w. m. siedzieć w senacie dostało, ponieważ z tem na plac wyiezdzasz; przodkowie moi zasiadali wysokie stolki, y teraz starsi zasiadaią, ale panem Kamienieckim żaden nie był, y nie zechce bydź; zostaway w. m. na tak barzo wysokim stolku: rozumu za łaską Bożą maiąc tak wiele, iako ktory z naystarszych, onym się rządze, a koziey brody

*) Сбоку приписано: do zębow.

(s ktorey do żadney rzeczy niemasz pomocy) nie pragnę. Tak miedzy sobą zaiątrzywszy się wiechali do dworu poselskiego.

Zaraz po ich mciach przyiechał stolnik carski Kurakin (ktory y pierwszym razem przyiezdzał) z pożałowaniem carskim, to iest z napoiami y wszytkimi potrawami, ktore były w zamku na stole ich mości. Tego stolnika i. m. p. woiewodzic Wilenski za obadwa razy udarował, posłał mu rostruchan dwoisty, składany, srebrny, złocisty.

W nocy za białym murem zgorzało pięc chałup.

Aprilis anni 1635.

1 w Niedzielę Kwietną. Processia z zamku do cerkwie S. Troyce założenia, niedaleko od Krymhorodu, w Kitayhorode będącey, odprawowała się: sam car szedł piechotą, a patryarcha, mąz szedziwy, siedział na mule, żegnaiąc ludzie krzyżem; konec wodzow trzymał car w ręku iakoby prowadząc muła pod patriarchą. Cara pod prawą rękę Streszniow, okolniczy y dworecki, a pod lewą kniaź Chowanski prowadził. Z cerkwi snać na saniach car odiachał.

Podarki od cara przyniesiono ich mciom panom posłom trzem po cztyry soroki soboli. A na dwor i. m. p. woiewodzica Wilenskiego osm sorokow, na dwor i. m. p. Kamienieckiego y i. m. p. Wiażewiczow po sześci sorokow podłych sobolow dostało się. Podzielili się i. m. p. Kamieniecki y i. m. p. Wiażewicz z dworzany swemi, więtszą część sobie zostawuiąc. A słudzy i. m. p. woiewodzica Wilenskiego wszytkę osm sorokow, nie biorąc ich sobie prze podłość, oddali na kaplice S. Benona Wilenską, u S. Kazimierza będącą. Xiędzu Iurgiewiczowi, Soc. Jezu kapellanowi i. m., panom dworzanom wszytkim, począwszy od i. m. p. Madalinskiego, po soroku soboli dano.

Temu, ktory z podarkami przyszedł, dano od i. m. p. woiewodzica Wilenskiego miednicę Auszpurskiey roboty z nalewką.

Podwody dla nas przyszli, ktorych było 300.

2 w Poniedziałek *) Wielki. Przystawom i. m. p. woiewodzic Wilenski nagrodził: Kozłowskiemu szable złocistą, turkusami y iaspisami sadzoną; Gorychwostowi rzęd złocisty, kamienmi sadzony; Miegleckiemu **) pałasz złocisto oprawny; diakom obiema po szabli złocisto oprawney, a zosobna Pożarskiemu konia Tureckiego gniadego posłał. Tym też wszytkim, ktorzy we dworze na iakiey kolwiek byli posłudze, pi-

---

*) «И послы отпущены съ Москвы Марта въ 23 день» (Акты Истор., т. III, № 182, стр. 335). — Дворцов. Разр. т. II, столб. 445—446.

**) См. примѣч. на стр. 105.

wniczym, całowalnikom, piekarzom, strożom, dozorcom, dwornym etc., kożdemu według osoby po kilkunastu, po dziesiątku po kilku dawano talarow.

Po obiedzie przyszli przystawowie podrożni Philon, Olexiey y Maluta, opowiadaiąc ich mościom, że z powielenia carskiego są naznaczeni do odprowadzenia ich mości ku granicy.

Tak długie mieszkanie, ciasnotą y rożnemi niewczasy obrzydłe, a niemniey droga, ktora się iuż od niedziel pułtoru, częścią gorącem słonecznym, częścią dzdzami psować poczęła, do wielkiey, tak samych ich m. panow posłow iako y wszytkich nas ku wybieraniu się w drogę y iako nayprędszemu wyiazdowi, pobudzały ochoty; ale przystawowie nową w tem poczęli zadawać trudność, potrzebuiąc tego po ich mciach imieniem carskim y boiar dumnych, aby wszyscy ci ktorzy kolwiek z narodu naszego chrest na imie carskie całowali a teraz roznemi czasy podczas bycia i. m. tu do dworu powpadali (a tych było człeka piętnaście), bez omieszkania wydani byli, a inaczey y samych ich mci wypuścić niechcieli. Dwie rzeczy były przed oczyma: albo sobie czasu upuścić do pospiechu tych zatrzymawszy, albo wydawszy o pewną y haniebną ich smierć przyprawić. Declarował się tedy i. m. p. Kamieniecki: wszytkich wydać. Zaczym niektorzy z pomienionych, o tem dowiedziawszy się, sami się chcieli zabiiać, obawiaiąc się mąk srogich. Przeto i. m. p. woiewodzic Wilenski y i. m. pan Wiażewicz, niechcąc tych przedawczykow wydawać, odpowiedział przystawom: by mi tu samemu zostać przyszło, ia ich żadną miarą wydać nie myszlę; znać że wy naszych ludzi mimo krestne całowanie carskie taicie, y gwałtem ich na imie carskie (iako się y tym od was stało) krzcić się przyniewalacie, a u nas wszytkich waszych więzniow nie zatrzymywaiąc wypuszczono; y teraz kto zachce z posłami waszemi wyiechać, by też od lat dwudziestu żył w naszey ziemi, wolno wypuszczony będzie: bijcie tedy hospodarowi waszomu czołom, y z boiarami dumnymi bracią naszą mowcie, aby pozwolili tym z nami wyniść; nie ubędzie imi ludu hospodarowi waszemu. Poiechali z tem do zamku przystawowie, a zwrociwszy się odpowiedzieli i. m.: Великій господарь нашъ его царское величество, по твоему Казимера Львовича прошенью велѣлъ всихъ тыхъ, которые у васъ у дворѣ, безъ задержанья вольно пустити, и вы бъ таково въ земли вашой дѣлали, нашихъ людей къ намъ одпускали, и коли зъ вашихъ людей иные похочутъ домовь ити, царское величество велитъ ихъ одпустити.

Przed zachodem słonca godzin dwiema wyiechali z przystawami

ich mość panowie posłowie przez Twierską bramę. Nad rzekę Moskwę przyiechawszy, Kozłowski, Gorychwostow y Miegleckoy *), przystawowie ze dwiema diakami, pożegnalisie z ich mciami pany posłami y ze wszytkiemi. Nocleg przypadł w derewience, nazwaney Wiaskim, chałup ieno 12; mil 3 złą drogą.

3 we Wtorek Wielki. Nocleg w Kubinsku, mil 8, drogą złą, dla dzdzow ustawicznych.

4 we Srodę Wielką Nocleg w Możaysku, mil 7, drogą złą.

5 we Czwartek Wielki. I. m. p. woiewodzic Wilenski z i. m. panem Wiażewiczem tudziesz z i. m. panem Madelanskim y ze wszytkim dworem swym nocował w Kołoczynskim monasterze, mil 4. I. m. pan Kamieniecki z Możayska inszą powrocił drogą, pomiiaiąc ten monaster. Przystawowie przyszli do i. m. p. woiewodzica Wilenskiego, uskarzaiąc się na sługę i. m. p. Kamienieckiego, ktory karm odbiera, że przyiechawszy tu podiaczago rozdaiącego karm nieuczciwemi słowy połaiał y owies gwałtem wziął. Fiłon mowił w te słowa: Великого господаря нашого его царского величества таковое есть повелѣнье, штобъ тутъ вамъ великимъ посломъ ночовати, и на нинѣшній день и на ночь тутъ кормъ людской и конской зготовленъ; а товаришъ твой самовольствомъ ѣдетъ; а при тобѣ, Казимеру, другой посолъ и вся шляхта тутъ есть; а тамъ зъ нимъ купцы поѣхали; и то Александеръ непригожо дѣлаетъ, коли вжо великіе господари наши помирилисе, намъ бы всимъ надобѣ въ любвѣ и брацкой дружбѣ быти; а его слуги лихими словы кручинятся; да колибъ мы сами тутъ въ ту пору были, и онъ бы самъ такіе слова слушалъ и ничого бы не взялъ; коли бы царскій былъ указъ, можно бъ намъ розлучиться, одному зъ Каменецкимъ ѣхати, а другому тутъ зъ тобою зостаться; да мы все по царского величества указу дѣлаемъ и къ нему ѣхати непомыслимо въ себѣ.

6 w Wielki Piątek. Dla lepszey drogi, ktora się przymrozkiem trochę poprawiła, z pułnocy wyiechaliśmy; nocleg w Czarowem Zaymiszczu, mil 9; tuśmy i. m. p. Kamienieckiego zostali.

W nocy przybiegli *) od cara y dumnych boiar z stolice do i. m. panow posłow dworzanin kniaź Lewontey Szachowskoy a diak Grygory Nieczaiow. Ktorzy zaraz w nocy w wielką Sobotę skoro switać poczęło, przyszli pomienieni do ich mci panow posłow y poselstwo według zwyczaiu z hramoty czytaiąc odprawowali o tem, iż od krola i. m. pana naszego posłowi Moskiewskiemu Lwowi nie iest wrocone diploma, iż się tedy w tey mierze niedość dzieie dokonczalnym zapi-

*) См. примѣч. на стр. 105.

*) Сравн. Pamiętniki Albrychta Stanisława X. Radziwiłła, tom I (w Poznaniu, 1839), стр. 260—261.

som y krestnemu posłow na rzece Polanowce całowaniu; poseł niechce słuchać k. i. m. przysięgę, ażeby diploma wrocone byli. To szerokiemi słowy w hramocie opisanemi przekładali ich mciom, dziwuiąc się nieprawdzie, iako mowią, tak krola i. m. iako y panow senatorow, a swego cara wystawiaiąc, że we wszytkim dosyć dokonczalnym zapisom uczynił y przysięgą swą utwierdziwszy z cześcią ich mość wypuścił. Potrzebowali przy tym, aby ich mć krolowi iego mci takową szczerość carską do zachowania stateczney przyiaźni przełożywszy radą swą, do tego krola iego mci przywiedli, iakoby y z strony krola i. m. wzaiem przy wroceniu diploma wszytko się gruntownie zawarło. Odpowiedział i. m. p. woiewodzic Wilenski: nienależało nam o tem wiedzieć, ieżeli się diploma naydzie; wasz poseł ma się go upomnieć, y ieżeli się naydzie, iemu oddane będzie; a my z tymiśmy od was przyieżdzali, cosmy od krola i. m. w zleceniu mieli; iednak chociaż by hramoty waszey nienaleziono, wszytko to się bez wszelakiey wątpliwości przysięgę krola i. m. pana naszego znieść może, ktora ważnieysza nad wszytkie zapisy. Niechay przeto hospodar wasz y dumni boiarowie o krolu i. m. będą tego rozumienia, że iako wielki hospodar wszytkim wiarę y słowo trzymaiący, wszytko według dokonczalnych zapisow y krestnego oboich posłow całowania wypełni, stanie za naywarownieyszą zapisy przysięgą krola i. m., byle posłowie waszy uważywszy to, sami przysięgi słuchać chcieli. Ia też skoro przyiechawszy, da Bog, do oyczyzny, wszelakiey pilności y starania przyłożę w szukaniu tey hramoty, i ieżeli się naydzie, bez wszelakiego omieszkania posłowi waszemu będzie oddana. Odeszli z takim responsem. Tę wiadomość przyniosł mi goniec Moskiewski, ktory się z nami z tamtę stronę Możayska pominął, gdyby nas został u stolicy, podobno by się ieszcze przeiedzieć przyszło.

Nocleg, wyiechawszy ztąd, przypadł w Wiazmie, mil 8, złą drogą dla dzdzu wielkiego.

8 w Niedzielę Wielkonocną samą. Tak zacnego swięta solennitas, a nie mniey podrożne tak samym iako y koniom uprzykrzone trudy potrzebowały chocia przez ieden dzień wytchnienia, iakoż stanęło na tem, że dnia iutrzeyszego ztąd do granice wyiechać—zaczym wszyscy się na to ubezpieczywszy nic o dzisieyszey nie myslili drodze.

Po iutrzni, ktora się w gospodzie i. m. p. woiewodzica Wilenskiego odprawowała, miała się o zwyczaynym czasie msza swięta z muzyką odprawić z rozkazania iego mci; y o żadney rzeczy tak sam iego mć iako y słudzy y wszyscy ludzie iego mci niewiedząc, pewney na mszę

czekali godziny; ale dana znać iego mci, że i. m. p. Kamieniecki sam ieno z kilką swoych wierzchem wyiechał z miasta, porzuciwszy wozy swoie y drugich swych hurmem się wybieraiących w mieście; przyczynę tego pospiechu i. m. p. Kamienieckiego mniemał być i. m. p. woiewodzic Wilenski psuiącą się coraz barzey drogę; o tem się ieno wywiedzieć nie mogł, czemu tak lekko y prędko sam wyiechał, wozy zostawiwszy, i czemu by się iego inni z takim trzaskiem wybierali; aż się od samego i. m. p. Kamienieckiego dostało wiedzieć, ktory iuż wyiechawszy z miasta posłał do i. m. p. Wiażewicza ostrzegaiąc, iakoby dla zatrzymania ich m. pogonia z stolice iść miała, y twierdząc, że ma o tem pewną wiadomość. Przyszedł tedy i. m. p. Wiażewicz do i. m. p. woiewodzica Wilenskiego to opowiadaiąc, o czem go i. m. p. Kamienieckiego uwiadomił. Zaczym ieno mszy wysłuchawszy y obiad ranny ziadszy, kazał iego mć wszytkim swoim gotować się w drogę, zakazawszy pod karaniem, aby nikt naprzod ani wymykać, ani pozadzie zostawać sięważył. Po wyiezdzie i. m. p. Kamienieckiego wzięło to wybieranie się w drogę godzin ze cztery; skoro się wozy wszytkie, tudziesz iazda y piechota zgromadziła, wyiechał i. m. oraz ze wszytkiemi swemi y z i. m. p. Wiażewiczem z Wiazmy. Przystawom Filonowi, Olexiewi y Malucie trzy konie za ich pracę iego mć darował. Oni też nieiadąc z i. m. p. Kamienieckim, ktory ich pierścionkami kontentował, a pokazuiąc po sobie wdzięczność przeciwko i. m. p. woiewodzicowi Wilenskiemu, prowadzili iego mć aż do samey granice, rzeczki Polanowki, y przyiechawszy na naszę stronę rzeki, pożegnali się z iego mcią y ze wszytkiemi nami, życząc często w swoiey ziemi widać iego mć w dobrych dolach bywaiącego.

Weselszy swiat y pogodnieysze niebo zdało się być kożdemu z nas, skorośmy na naszą stronę rzecki przybyli do granice, z Wiazmy mil poł trzeci, a od granice do derewienki Szemłowa drugie tyle. Nocleg u pomienioney derewience z mieysca mil pięć.

Изъ рукописи В. Трембицкаго, доставленной А. В. Рачинскимъ. Хранится въ Рукописномъ Отдѣленіи Виленской Публичной Библіотеки.

52.

1635. Реляція пословъ (Александра Песочинскаго, Казиміра Сапѣги и Петра Вяжевича) къ королю о совершонномъ ими Московскомъ посольствѣ *)

Relatia poselstwa Moskiewskiego,**)—nas: Alexandra Piaseczynskiego, kasztellana Kamienieckiego, Ułanowskiego starosty, Kazimierza Leona Sapiehi, pisarza W. X. L., Grodzienskiego, Wołpinskiego, Luboszanskiego etc. starosty, y Piotra Wiażewicza, stolnika Mścisławskiego, dworzanina y pisarza na ten czas i. k: m., posłow wielkich od naiasnieyszego k. i. m. Polskiego y wielkiego xięcia Litewskiego Władysława IV—do wielkiego hospodara cara Moskiewskiego Michayła Fiedorowicza. Odprawowana w roku P. 1635, na seymie dwuniedzielnym Warszawskim, miesiąca Nowembra.

Przynosimy, nayiasnieyszy miłościwy krolu, y składamy in sinum w. k. m. wielką na wszysztek świat sławną woiennych trudow, zwycięstwu y tryumphow w. k. m. z narodu Moskiewskiego otrzymaną koronidem, wiecznie poprzysiężony pokoy od monarchi y pana tego, ktoremuś w. k. m. z dobrotliwey woli et regia clementia prawa swego do monarchiey Moskiewskiey, post summa trophaea ustąpiwszy na głowę diadema y carski włożył wieniec. Wielkie to zwycięstwo n.m. k.! Woyska, chorągwie, armaty, y samych nieprzyiacielskich wodzow karki podesłane pod nogi swe widzieć! Ale rowne y to bellicae laureae dzieła, pokoy korony y carskie berła supplici hosti dawać, a osłabiały, przez wielkie w. k. m. zwycięstwa thron iego łaskawą umacniać ręką y krolewską utwierdzać dobrotliwością. Naznaczyłeś tedy w. k. m. nas na to theatrum septemtrionis, abyśmy z takową w. k. m. w stolicy***) clementią, przysięgę od Moskiewskiego (beneficio w.k.m.) cara na wieczny pokoy w naznaczony dzień 20 Febr. roku ninieyszego odebrali, y to, cokolwiek w. k. m. salutare oboym panstwom rozumieć raczył a nam do zawarcia polecił, konczyli; spiesząc się tedy, podług rozkazania w. k. m., abyśmy tygodniem iakim przed terminem przysięgi, w pactach commissarskich namowionem, w stolicy stanęli. Ziachawszy się penultimis Januarii diebus w

---

*) Реляція эта, по списку Бутлеровскому, напечатана Когновицкимъ въ III т. Życia Sapiehow (Варшава, 1792) стр. 23—60. Имѣя въ рукахъ списокъ Вяжевича, заключающій въ себѣ отмѣны противъ Бутлеровскаго, и принимая во вниманіе рѣдкость III-го т. Życia Sapiehow, мы вновь печатаемъ эту реляцію.

) У Когновицкаго послѣ этого прибавлено: z rękopisma Krzysztofa Karola Michała Butlera S. B. (стр. 23). *) Ibid., послѣ этого: Moskiewskiey stanąwszy (стр. 24).

Smolensku, rzucilismy ztamtąd pod imieniem pana kapitana Dorohobuskiego do Wiazmy z listem gonca, y potym y z Dohorobuża toż się uczyniło, aby tameczny woiewoda kniaź Prunski o nas wielkich do hospodara y pana swego od w. k. m. posłach wiedział, że pro 5 Februarii na granice przybyć mamy, y wcześnie się przyiąć nas, iako posłow w. k. m. przyzwoyto gotował. Ale na to odpowiedzi nie odniozszy a iusz się ku rubieżowi przybliziwszy z Szemlowa potrzecie, titulo i. m. p. woyskiego Mścisławskiego, iako dworzanina w. k. m., ozwać się przyszło. Niedoczekawszy się iednak y na to responsu ani o przystawiech wiedząc, ktorych snać studio utaili byli przed stanowniczemi naszemi, persuaduiąc to sobie, isz nas retardare wprzedsięwziętey drodze tym mieli, ruszyliśmy się, niechcąc czasu tracić, albo terminu omieszkać, wienc dla wcześnieyszych praeparatorij y uprzątnienia zawad, ktore alias u tego narodu remorari zwykły, ku granicy na Polanowkę, gdzie pierwszy error, że nas na rubiezy według dawnych niepodkano zwyczaiow, Moskwa uczyniła. A gdyśmy się pod samą Wiazmą podemknęli, wyiechali ku nam y podkali nas przystawowie od cara wyprawieni: Phiłon Michayłowicz, Olexiey Iwanowicz y Maluta, we stu koni iazdy, w kilku set piechoty, strzelcow, tam sami wysiadszy do nas, y do karety, gdzieśmy siedzieli, dobrze zbliziwszy, imieniem cara y hospodara swego, przyięli, y lubo się im przy podziękowaniu to exprobrowało, że nas, podług dawnych zwyczaiow y nowo zawartey przyiaźni, na granicy zaraz z powinną uczciwością nieprzyięli, barbara dość ignorantia, że o tak prędkim byciu naszym żadney niemieli wiadomości y że dopiero sami z stolice przybyli, excuzowali się. Potym do gospod nas na posadzie zaprowadzili. W Wiazmie dni kilka, gdy iuż libertas pospiechu nie przy nas była, trzymano nas, oczekiwaiąc na świeższą od hospodara swego wiadomość, tamże y karm, ktory niedostatki ich wielkie iasnie odkryć mogł, postąmpili co dzień, albo go stępmpuiąc, albo barzo tępo przyczynaiąc. Wybrawszy się iednak 10 Februarii stamtąd, isz patebat, że to zatrzymanie y niepospiech umyślnie na zwłokę przysięgi czyniono, domawialiśmy serio, aby tak niespore noclegi skrocone były, żebyśmy tym wcześniey do stolicy przybyć mogli, ale głucho oni tego słuchali, a słuszne ratie nasze tym się nam naywięcey płaciły od nich, że simpliciter nie mogą contra expressa mandata hospodara swego uczynić. Gościncem nas ktemu (carskim oni nażywaią) nie zawsze nas prowadzili, nie dla wcześnieyszych wyboczaiąc stanowisk, ktore asz do

stolice w cięszkie zimna y śniegi nader wielkie na nasz comitatum dość szczupłe były, ale aby nam takową włokitą termin y dzień przysięgi zwleć byli mogli. W Możaysku noc iednę odprawiwszy, za częstą instantią wielkim gościncem, na nasiedleysze bardziey mieysca, dla okazałości wyboczaiąc, do Tuszyna, mil dwie od stolicy, przybylismy 15 Februarii. Nazaiutrz dnia 16 przybiegł od dworzan carskich goniec, daiąc nam wiedzieć, że nas z rozkazania y woli carskiey potykaią; w mili od stolice zabiegało nam po kilkudziesiąt a potym y po kilkuset człowieka konno, y tę monstrę odprawiwszy, iedni się wracali, drudzy zaiezdzali. W puł milu od murow, przystawowie nasi o innych na mieyscu swoim naznaczonych opowiedzieli. A zatym też iazda, ktorey kilka tysięcy bydź mogło, y boiar postroiwszy się niemało, tudzież y strzelcow pułki z zwinionemi chorągwiami zbliżali się, w obie stronie rozstempuiąc się, pospolstwa też pieszego wielkie gromady były. Nadiachali potym dworzanie carscy, po onich osob pięc, mianowicie: kniaź Michayło Kozłowski y Hrehory Gorychwostow y inni, ktorychesmy iuż potym za przystawy mieli, potrzebuiąc tego po nas, abyśmy, z wozu naszego wysiadszy, słow carskich słuchali. Gdzie postrzegaiąc na pierwszym wstępie, skąd reliqua pendebant, dignitatem w. k. m., wysiadać esmy niechcieli, ażby byli oni wprzod z koni zsiadszy do wozu naszego przyszli. O czym też przez przystawe pierwsze cum summa contentione agebatur utrinque, czasu godzin ze dwie, szląc coraz po ukaz do cara, to wzięło. Tandem stanęło na tym, że na skrzydło, skądesmy wysiadać mieli, zaiachać y wprzod z koni zsieść musieli. Tak ci przystąpiwszy do nas opowiedzieli potkanie y witanie carskim imieniem. Na co oddawszy respons, wsiedliśmy na konie, y tak nas na Kitayhorod do dworu poselskiego iż nad wieczor przyprowadziwszy, lubo dość dobrze był ostrożony dwor, wkolo strzelcami osadziwszy, sami do zamku odiechali. Domawialiśmy się tego zaraz, ukazuiąc zbliżenie terminu przysięgi carskiey na zaiutrz, a na nagorszą 18 Februarii u cara być mogli, y aby się, po przywitaniu, pactom y terminowi obiema monarchow pro 22 Februarii na przysięgę złożonemu dosyć stać mogło. Ale ani słowa, ani pisma nasze, ktoreśmy do dumnych boiarow słali, niemiały mieysca u nich; iedno tym się nam placiły, że hospodar, po prazniku niedziełnym przyszłym, nabożenstwu y bogomyślności cały tydzień intentus będzie, y nikogo pod ten czas nieprzypuszcza do siebie. Na co lubo się replikowało, że to niepobożne nabożenstwo, ktore złamanie przysięgi za sobą ciągnie; do tego

czemusz, wżdy wiedząc o czasie takowym, nie inszy, iedno ten 20 Februarii tam solenni actui, na ktorym całość pokoiu y zdrowie narodow tych zawisło, składali. Ale trudno w animuszach praeiudiciowanych perswadować było tym, ktorzy, nutum iedno pana swego spectando, to co imperia, a nie aequitas każe, czynią. Principale na wszytkie ratie y finale to u nich, że wola carska takowa, abyście się do niedzicli, to iest ad 25 Februarii, na witanie przygotowawszy, o czasie potym przysięgi hospodarowi mowili. Potrzebowaliśmy tego, abyśmy z ust samego cara te dilatią y iey rationes słyszeć mogli, ale otrzymać to rzecz była niepodobna. Przestać tedy nam na assecuratiey dumnych boiarow (ktorą z pozwoleniem carskim pod sumnieniem y przysięgą na pismie dali, że się to nie na zwłokę dzieie y szkodzić nic pactom niema, y że car przysięgę na wieczny pokoy po odprawieniu nabożenstwa swego gotow będzie wykonać) przyszło. Cosz było po dłuszych y bez skutku (ktorym wszysztkie z przystawami non sufficiebant czasy nasze) altertaciach. W niedziele tedy 28 Februarii wiechaliśmy do carogrodu y pałacu wielkiego kniazia. Tam uskarzali się nam przystawowie zaraz, iż dworzanie (prawi) wasi zsiadać z koni in limine pałacow hospodarskich nie mieli. Aleśmy na to powiedzieli: insza przedtym była, gdyśmy w takowey przyiazni (iakową Bog nam z wami na ten czas iuż dał) nie byli, kiedy to cokolwiek teraz z honorem i. k. m., bez uymy carskiego wieliczestwa iest, ku wzgardzie przed tym wyraźnie rozumieć się mogło. Zsiadszy tedy u samego wschodu, u kamienia, gdzie car na koń wsiada, szliśmy na gorę, gdzie dwoie od cara podkanie y witanie (streczą to oni zowią) iedno po drugim było, trzecie u drzwi samych sale carskiey, gdzie w sieniach osob kilkadziesiąt w złotogłowy y szłyki siedziało ubranych. Tam dworzan w. k. m. y sług naszych puscić zrazu przed nami niechcieli, aż się nakoniec y to wymogło, że nie za nami, podług pierwszych zwyczaiow, ale przed nami do cara weszli. Wszedszy do niego, kiedy tesz senat in copia zebrany siedział, y sam car w szacie, w wiencu albo coronie carskiey na maiestacie był, a po bok iego z obustron według zwyczaiu w białych szatach y szłykach cztery osoby przybrane custodes corporis z berłami stały. Tamże pieczętarz Iwan Taraszewicz Hramotyn opowiedział hospodarowi o nas wielkich w. k. m. poslech. Na co przezeń car rzekł, abyśmy do pocałowania ręki iego zbliżeli się. Tam i. m. p. Kamieniecki, z powinszowaniem zdrowia dobrego y fortunnego powodzenia, od w. k. m. całą y stateczną przyiaźń ofiarował.

Na co car powstawszy rzekł te słowa: Братъ нашъ Владиславъ король здоровъ ли? Odpowiedziało się: żeśmy zdrowego w. k. m. y szczęśliwie nam w szerokich panstwach panuiącego odiachali. Zatym przyszło zacząć mowę i. m. panu Kamienieckiemu do cara, ale że włożywszy czapkę na głowę mowił. Ozwał się pieczętarz natychmiast mowiąc: wielkie posły, godzi się, abyście czapki złożywszy przed hospodarem mowili. Gdy mu się powiedziało: że dosyć na tym, isz osobę k. i. m. na sobie maiąc, przy wyliczaniu tytułow i. k. m. y iego carskiego wieliczestwa, czapkiśmy w ręku trzymali. Pieczętarz po kilka razy dokładaiąc się w tym cara perswadował mowiąc: isz u nas cześć iest stać przed hospodarem zdiąwszy czapki; zaczym niecześć czynicie, niezdiąwszy iey przed carskim wieliczestwem. Rzekło się y na to: ieśli to u was cześć zdiąwszy czapki stać przed pany waszemi, dla czegosz ci, ktorych izba pełna iest, nakrywszy głowy siedzą y stoią? Allegowali za tym przykładem wielu posłow, ktorzy od przodkow w. k. m. bywali do państwa iego posłami y drugich p. p. chrześcianskich, ktorzy bez czapek legatie odprawowali. Ale y to się zbiło, że w więtszym dziele to teraznieysze poselstwo od k. i. m. iest do carskiego wieliczestwa, aniżeli kiedy przed tym bywało. Zaczym niech nie życzy hospodar niecześci w tym k. i. m. panu naszemu, bratu swemu, abyśmy posłowie iego odkryte głowy maiąc tak miłe po wielkim krwie przelaniu przed carskim wieliczestwem przynosili poselstwo. A iż się to nam inferius dignitate w. k. m. zdalo, tak począwszy nie konczyć: przyszło się finaliter, przytym declaratorie oprzeć, iakoż y przewiodło się to, iż pozwolił car mowić, iakośmy chcieli. A tu iusz każdy z nas contenta instructii w. k. m. sine interruptione odprawował. Potym do ręki carskiey przystąpiliśmy. Po przywitaniu oddał się kredens od w. k. m., ktory w ręce car przyiąwszy, czytać przed sobą pieczętarzowi kazał; a opowiedziawszy przez tegoż, że lubownie to przyimuie, ławkę do siedzenia nam przynieść y do ręki carskiey dworzanom w. k. m. zarazem rozkazano przystąpić. Witali tedy swym porządkiem potym y słudzy nasi, z reiestru prezentowali się. Zatym upominki z ochoty naszey, podług inszych posłow zwyczaiu dawnego, dane, ktore z rąk sług naszych z naznaczenia carskiego boiarscy odbierali synowie. Pytał się potym pieczętarz, iesliśmy sami zdrowi, y ieśli nam czym nie schodzi u panstwach carskiego wieliczestwa? Na co, gdy legitme odpowiedziało, rzekł pieczętarz: iż carskie wieliczestwo obeśle was obiadem stołu swego. Iakoż gdyśmy

do hospod naszych tymże, iakośmy przyiechali, porządkiem wracalisie, w tropy zaraz stolnik, we krwi carowi będący, na imie Kurakin, przyszedł, za ktorym apparatus mensa, potrawy y wszelakie napoie niesiono. Toż s karty stolnik, tytuły wprzod pana swego wyliczywszy, pił za zdrowie w. k. m. y za zdrowie carskie. Gdy się ta długa skonczyła ceremoniia y legendę swoią stolnik odprawił z innemi, ktorzy dapes przynosili, odszedł. Naznaczony potym był nam dzień 2 Marca do cara y namowy z boiary dumnemi przez przystawy nasze, ktory że dżdżysty y niepogodny był, na karacieśmy iachać do carogrodu umyślili. Nie zdałosie to wprawdzie przystawom, y podawszy żeby nas na koniech iadących comitari woleli, odiachali do carogrodu, o godzinie u cara bycia chcąc nas uwiadomić. Zrozumiawszy my tedy poniekąd że ten poiazd nasz nie wsmak by im być mogł, ponieważ y takowym, iakiego się domagali, nic by się pzzeciwko zwyczaiom nie zgrzeszyło, niechcąc sporką o poiazd czasu stracić y pory do dokonczenia dobrych rzeczy omieszkiwać,—konieśmy nasze pogotowiu mieć kazali gotowi, będąc, gdyby się słusznym sposobem tego dopomagali, acquiescere onych affektatiy. Ale zwrociwszy się przystawowie z zamku a odnioszy boiar dumnych imieniem, abyśmy morem antecessorow naszych non immutando, nic contra maiestatem principis ich nieczyniąc, na koniech iechali, odmienić się przymusili y nam. Zdumiawszy się tedy na takową ich propositią, przyszło prosić, aby nas informowali, z iakich by miar poiazd na wozie offendere miał y pana ich imminuere, dostoienstwo; tudzież aby nam wywiedli dowodnie, że przodkowie nasi na takowey będąc przodkow w. k. m. usłudze, tey consuetudinem u wszytkich chrześcianskich monarchow receptam iazdy libertatem w Moskiewskim tylko hospodarstwie nie zażywali. Żadney niedaiąc na słowo nasze satisfactiey, wolą takową y rozkazanie carskie być, tudzież boiarow dumnych, ktorey contraire za rzecz niesłuszną poczytaią opowiedzieli. Aspera bardzo, n. m. k., u nas były mandata, y znieść tego wolna mens nullis modis nie mogła, aby w niewoli zrodzony y wychowany narod wolnego panstwa incolis a tym bardziey wielkim od w. k. m. zwycięscy swego posłow imperare miał. Szło y o sequelle, gdyby eo imperio na nas wymogli, pewnieby pro lege następcom naszym iniungere chcieli. Musiało się tedy na takowe ich imperiosa postulata powiedzieć, żeśmy nie z niewolniczych państw, ani podległych Moskiewskiey władzy, ale od i. k. m., szczęśliwie wolnym panuiącego narodom, z koroną y pokoiem przyiechali; ferre y słyszeć nam niepo-

dobna, mniey uważne y przystoyne boiar dumnych słowa, bo te niewolniczym ich słusznie należą animuszom, a nie nam, ktorzy tylko samego w. k. m. p. n. miłościwego pełnimy wolą słusznym sposobem y aequis mediis, a nie rozkazem, ieśli czego potrzebuią domagać się u nas maią, do ktorych quantum honor w. k. m. pateretur, alieni bydź niechcielibyśmy. Tak dzień ten nam niepotrzebnemi zwłokszy altercatiami, odeszli przystawowie. Nazaiutrz wszytkie podarki nasze (co offensum principis animum znaczyć mogło) w dwor nam odniesiono. A uchodząc z tey, ktorąbyśmy stąd brać mogli o affekcyi pana ich, w osobiech naszych ku w. k. m. interpraetacyi priscis moribus y państwa tego dawnym zwyczaiom w odsyłaniu podarkow poselskich allegowali. Przez dni kilka potym, wielkie cara swego y boiarow dumnych to nabożeństwa odprawowaniu occupacye, to spraw y poselstwa molem, ktora tak prędko exolui nie może, owo zgoła umyślnie nas przez ten czas włocząc, rożne zatrudnienie y remory, ktore nam u cara tak prędko bydź nie pozwalaią, przekładali. Asz ledwo za ustawicznym kresnego całowania y przysięgi od nas przypominaniem a częstą exprobatią, że umknieniem wprzod poprzysiężonego terminu y dosyć iawnemi bez żadney przyczyny zwłokami nie dość się pactom dzieie y wieczny iawnie się wzrusza pokoy,—naznaczono pro die 6 Martii bydź u cara (a w tym 3 Martii poseł krola Perskiego wiechał) ktorego, gdy arbitrio iusz nostro iakim chcieć poiazdem iechać było wolno, y saniami ktemu nas hospodarskimi dumni boiarowie częstowali. Aby skrupuły ich pierwsze, ile w dzień pogodny sopiri mogły, na koniechmy porządkiem zwykłym iachali. Podkano nas po trzykroć, iako y pierwiey, u wschodow samego hospodara. A skorośmy do priwatnego iego (złotą nazywaią) pałacu, pytał nas przez pieczętarza swego o zdrowiu y powodzeniu naszym, na co gdy się debite odpowiedziało, rzekł kanclerz, że carskie wieliczestwo, list w. k. m. sobie y swoym luby przyiąwszy, mile przyczytał y respons nam każe nagotować, a w punktach niedomowionych znosić się nam z dumnymi boiary zleca. Naznaczywszy tedy Fiedora Iwanowicza Szeremietowa, namiesnika Pskowskiego, kniazia Dymitra Michayłowicza Pożarskiego Starodubskiego, boiaryna y namiesnika Kolomenskiego, Fiedora Fiedorowicza Wołkonskiego, okolniczego y namiesnika Kałuskiego, Iwana Taraszewicza Hramotyna pieczętarza, Iwana Ophanasowicza Gawrieniowa, dumnego diaka,—rzekł, abyśmy do inney szli połaty z nimi y to konczyli, co by kolwiek ad complementum wiecznego dokonczenia spectaret. Ale uprosiwszy sobie

ieszcze audientią, domawialiśmy się o wypuszczenie więzniow, ktorzy byli w stolicy in custodia nad pacta zatrzymani, opowiadaiąc gorątszą a słowu się przez commissarze poprzysięzonemu barziey stosuiąca curam w. k. m., ktoryś w państwie swoim wolność Moskiewskim więzniom do swoiey oiczyzny abeundi podał. Serio wszytkim aby one wypuszczali od siebie przykazawszy, bo lubo się nam od tego punctu, iako minus principaliori zaczynać y domawiać u cara nie zeszło, iednak nędza y płacz ubogich ludzi, więc krzywda maiestatu w. k. m. ktorą w poddanych swoich pati w. k. m. baczyliśmy naypierwszą nam iednali causam. Na co respons nam taki dano: isz czyniąc dosyć pactom surowie w państwie swym wszytkim wypuszczać więzniow car roskazał, a ktobykolwiek, mimo wolą y roskaz carski, więznia zatrzymał, ten by y głowie swoiey (ktorą by pewnie pod mecz dać musiał) nieprzyiacielem był. Wszytkich tedy wypuścić odyskawszy z odległeyszych zamkow obiecowano, kromia tych, co się na imię carskie przedali, o ktorych też domawiać się nam, nie maiąc w tym od w. k. m. poruczenia, illicitum było. Odszedszy zatym od cara do inszey pałatiey, gdy się boiarowie wswysz pomienieni zeszli, te nam imieniem cara swego proponowali puncta ina piśmie dali. Pierwszy: że w liście w. k. m. bratem go nie napisano; wtory: że tenże kredens privatim, nie publice niesiono do zamku; trzeci: że poselstwo nakrywszy głowę odprawowało się; czwarty: że za naszą iakoby przyczyną dzień u cara bycia w zamku naznaczony zwleczony iest. Zapłacił się pierwszy punct tym: isz posłowie ich u porty ottomanskiey będąc to wieczne z w. k. m. hospodarskie dokonczenie, alto praeferant silentio a interpellati zapierali; co wiedząc w. k. m. powątpiwacieś musiał o stateczney przyiaźni z ich hospodarem, poniewasz co bono publico y foederum między państwy temi sancrosancto nomini chwalebnym na swiat wszytek zwyczaiem impendi miało, tego taić y ukrywać nie tylko minus gloriosum, ale tesz y zwątlenie statecznego bydź zawarcia patebat. Contrarium oni mocno asserebant, gdy nietylko Tureckiemu, ale Perskiemu, Francuskiemu, Angielskiemu, Dunskiemu, monarchom y carowi Tatarskiemu manifestasse to przez posły przekładali. Drugi punct zniosł się: że kredens w. k. m. z uczciwością powinną przy sobie trzymaiąc ieden z dworzan w. k. m. niosł, bo byśmy samych siebie nie uczcili mniey go przystoynie niosąc. Na trzeci powiedziało się: że zwyczayna iest posłom w. k. m., aby legatie tak, iako wymaga cześć monarchy, wolnym panuiącego narodom, odpra-

wowali. Co się czwartey tycze propożytiey y w tey prędko się ugłaskać dali; bo że wymuszać chciano na ludziach wolnych, ile w czas poiazdowi (ktoryśmy przedsięwzięli) zwyczayny trudno y nam ad nuda ich imperia było inclinari, upor tedy raczey boiar dumnych (ktory niesłusznie rzeczy dopominać po nas przedsięwziął) intermissi temporis y okazii namowom dzieł dobrych deputowaney przyczyną był. Proponowaliśmy potym puncta do doskonalszego ziednoczenia panstw zobopolnych (urgendo naybardziey, aby dzień przysiędze był determinowany), ktory z instructyi w. k. m. nam podaney eo ordine na pismie boiarom się dały. Primo: aby po kresnym całowaniu carskim, czterech przednieyszych boiar przysięgą obstringant, ze wszech miar wspierać y postrzegać tego, coby umocnić raczey mogło, a niewątliło serca wieczną panstw tych ziednoczone przyiaznią. Ktemu, aby stołecznych y pogranicznych zamkow, po dwie wzaiem osobie, na służącą publico eidem bono deputowane były przysięgę życząc, aby się wzaiemnym zaczepkom, ktore więc z niedogaszonych popiołow wielkie wzniecaią pożary szerzyć abo roziątrzać niedopuszczało eo remedio, ktorym by ukrzywdzeni pewnieysze w dochodzeniu satisfactyi mieć asyllum y nieuhamowana łotrow licentia, takową się rewerentią tym snadniey albo powciągnąć mogła, albo impune niepokrywała. Drugi punct: aby post decessum iednego z tych panstw hospodara a obraniu y nastąpieniu successora, powinen był kożdy pan te wieczne zapisy kresnym utwierdzić całowaniem, chcąc być y z tey miary sacro sanctorum narodow tych foederum successorem. Trzeci: aby (ponieważ osobliwe to iest szczere przyiazni y braterstwa życzliwego sacramentum) z obustron przyiacioły swe za przyiaciele, a z nieprzyiacioły nie tylko nie sworować, ale communi ie odio y siłami na postrach narodom innym tempić, znosząc się, żeby zobupolna obu panstw obrona zewsząd in securo statu postanowiona była pograniczu. Czwarty: aby zaciągać ludzie za pieniądze w panstwach y przepuszczać bez krzywdy a obciążenia krześcianskiego wolno było. W czym iakoby się iedney succurri, nie ladaiako stronie mogło, tak y drugiey irrita braterskich takowych obowiązkow nie byłaby wygoda. Piąty: aby wolność na obie stronie była w dworach hospodarskich, żeby się y bratać ludzie y żenić, albo zechcąli mieszkać y nabożenstwa swego secure używać mogli, niebroniąc im kościołow Rzymskich, ani Greckich stanowienia. Takowym bowiem zpołkowaniem y pokrewnieniem nie tylko ziednoczone iuż raz serca panow wiernie się trzymać mogą, ale y coraz tym by

większe brały pomnożenia. Szosty: posłom y posłannikom, iako y kupcom, aby wolne przez hospodarstwa przeście bez zatrzymania y zatrudnienia iakiego było; zaczym te wszytkie, (ktorekolwiek z przychodzących Turecką ziemią do Persyi kupcow Tureckiemu idą panu) obrocić by się mogły na ..... cara Moskiewskiego pożytki. Siodmy: aby kupcy y ludzie targowi po wszytkich mieyscach, nie wyimuiąc miast głownych y stolecznych, kupczyć mogli, co mutuo panstw commodo służyło by to; moneta aby iedney wagi y iedney ceny była w obudwu panstwach, zesłać na porownanie oney dokąd komissarzow w pewnym poczcie, żeby y z tych miar iedno drugiemu mogło mieć wygodę hospodarstwo. Dziewiąty punct: aby rozgraniczenie między panstwem oboiem bez zwłoki zkonczone było, y żeby po starych rubieżach, to iest iako przed 14 lat, od nich że samych w. k. m. zamki podane były, szły granice aliter konca nie maiące negotium mogło by inturgia iakie descendere, a zatym w przeszkody wzaiemne, y coby dalszego czasu te przyniosły. Uskarzaliśmy się przytym na ludzie Moskiewskie, ktorzy we dwie iuż po przysiędze kommissarskiey niedzieli pod Wieliż, Uświat y Surasski uiazd zagony rozpędziwszy, wsi niemało spalili y mnostwo ludzi w płon zabrali. Dziwowaliśmy się wyuzdaney nader śmiałości, ktore dobra iuż żadnemu po komissarskim zawarciu od ludzi Moskiewskich zagabaniu niepodległe, prosząc, aby in recompensam też znacznego w. k. m. ukrzywdzenia nie tylko zabiegali takowym de inceps irritamentom, ale grassatores słusznie pokarawszy, więznie y rzeczy ich wszytkie wrocić, a szkody nagrodzić rozkazali. Na ostatek o plon w imprezie świeżo zaięty y więźnie inne, ktorych nad edict hospodarski trzymaiąc krzcić się y żenić ludzie Moskiewscy przymuszaią y wypuścić niechcą. Prosilismy aby concessa missione do granic na Polanowkę secure zaprowadzeni byli. Odpisali na te puncta nasze. Naprzod: aby boiarowie pewni przysięgać z pogranicznemi starostami po kresnym całowaniu carskim iakoby też podtwierdzaiąc mieli, żadną pozwolić miarą nie mogą, y nie grzeczy prawi, żeby to iuż instabile być y . . . . miało, cokolwiek duszą y sumnieniem za siebie y swoich ludzi hospodar sam umocni; wątliła by się monarchiiey iego tym absoluta potestas; doydzie in iniuria z kożdey strony swoiey sprawiedliwości, doydzie y vindicem impostura. Na wtory punct odpisali nam: że interweniente ktoregokolwiek monarchiey z woli Bożey decessum non inconsultum, aby zapisy z pieczęciami hospodarskiemi przy dawaniu znać o zmarłym

pierwszym, a obraniu drugiego hospodarow zobopolnie pomowić, lecz całowanie krestu nie zyidzie się powtarzać, ponieważ iuż to praesens iuramentum successorow pociąga na się debitum; przyiacielowi w. k. m. iako legitimo genitum iure był się przyiacielem obowiązuie nieprzyiacioł wspierać, nie chce ale y na żadnego z nich broni dobywać pro parte w. k. m. non integrum sobie być rozumie, ponieważ ze wszytkimi iest foederatus. Sam (prawi) niech Bog przy sprawiedliwey ztwierdza rękę w. k. m. przeciwko nieprzyiacielowi kożdemu. Zaczym za pieniądze ludzi woiennych zaciągać nie zezwala, mieniąc być secura dominia swoie ze wszytkimi narody uspokoienie, y lubo by się też co wznieciło, domową by potęgą dość ugasić commode się mogło. Ruscy zasię ludzie w panstwach w. k. m. dla niewczesnego przez popow y cerkwi odprawowania Greckiego nabożenstwa przebywać nie mogą; żenić się y siodlić y na dworach służyć hospodarskich, kościoły y cerkwie wzaiem budować częścią dla rozności wiary, w ktore panstwa w. k. m. obfite być mienią, czescią dla innych (ktore realiter takowemu obstant pokrewnieniu) przyczyn za rzecz niepodobną kładą. Kościołow lecz zatym budować w Moskwie, albo w panstwie w. k. m. budować cerkwie—nielźa, kiedy te pierwsze tolerari nie mogą postulata; owszem ci wszyscy, ktorzy kolwiek na swieżą przeszłą expeditią zaciągnioni byli, cudzozemcy, albo się iż do oyczyzny swey za rozkazaniem hospodarskim roziachali, albo roziachać maią. Posłow y posłannikow salvis eorum iuribus przypuszczać dozwolaią z dokładem, aby ci od hospodarow swych obwieszczenie przed sobą dawali, co w zapisiech swych iako per se legitimum y per principaliora wcale servanda bespieczne negotium dołożenia nie potrzebuie. Prześcia do Persiey kupcom, iednemu tylko hospodarowi Holenderskiemu za pewną pieniędzy summę będąc devincti bronią dla rzeczy słuszney, naruszyć sobie niechcąc potiora. Na siodmy punct: niewięcey niżeli pacta dozwolaią kommissarskie y pokazuią pozwolić chcą mieyść targowym ludziom nie broniąc pogranicznych; na stołeczne y zastołeczne pozwolić niechcą, mieniąc iakoby ludzi nasi oszukiwać zwykli. Moneta (prawi) że wyżey w panstwach w. k. m. y nie zawsze iednako viceversa w Moskwie idzie porownanie doyść w panstwach tych nie może, ktorego tesz od wieku nie miała. Na dziewiąte postulatum powiedzieli: isz rozgraniczenie z naszych ludzi morem trahit, co iako przeciwko pactom iest tak y z szkodą wzaiemną być musi. Posyłał (prawi) car dworzan y diakow swoych, ale ci reluctantibus przeciwney strony trudno sami

co konczyć mogli. Co się tycze łotrowstwa, ktore pod Uświat y inne mieysca dotąd impune ieszcze zabiegało z poczynieniem szkod wielu y zabraniem plonu nieprzyiacielskim trybem, iako o tym skargi żadney od namiestnikow w. k. m. nie mieli, tak y wiadomości a pogotowiu dozwolenia takowemu swawolenstwu nie było; owszem pograniczne zamki ustawicznie od ludzi iakoby w. k. m. infestantur. Na ostatnie postulatum nasze respons dawali ten, że nietylko pod zdrowia utraceniem car podanym swoym roskazał, aby ludzie w. k. m. wypuszczali, ale też y na inquisitią dworzanow y diakow swoych rozsyłał po hospodarstwie. Zaczym nie rozumiemu (prawi), aby sie taki naleść iusz mogł, ktory by levipendio, tak surowe maiąc dekreta carskie zdrowie in perniciem zawodzić wolał. Przy tych że responsiech nam od siebie podali capita. Napierwey: abyś w. k. m. y po długo fortunnym panowaniu w. k. mci, ktorym Bog per liberam ordinum tym panstwom poda suffragia tituły należące podług pact komissarskich hospodarom Moskiewskim dawali. Praeeundo w tym wszelakim panstwa swego stanom, aby takowym szanowaniem do wzaiemnych studia pociągnieni tesz hospodarowie Moskiewscy być mogli. Ktemu uskarzaią sie w tym imieniem pana swego, isz w krotkich tytulech pp. starostowie Ukrainni nie mieli by w. k. m. Smolenskim y Czernihowskim xięciem intermissis potioribus, iakoby in barbam tytułować, y niesłuszna, aby hospodarowie tituły, pominąwszy większe xięstwa, in fronte być miały, więc supra morem to być rozumieią, że przy tytułach w. k m. ten się (y innych mnogich hospodarstw hospodar) dokłada. Appendix to prawi nowa y dobrze by się intra limites dawnych zwyczaiow trzymała, bo y kommissarskie pisma tego nie dokładaią. Naostatek szeroce dość (iako specialius z hramoty ich, ktorąśmy do kancellariey w. k. m. wnieśli, colligitur, uskarzaią się na obelgi, krzywdy, szkody y wielkie nagabanie iakoby od ludzi w. k. m. pod Putiwlem o wstępowanie się w Moskewskie grunty przez rożne sposoby w pułkach niemałych, o stawienie ostrożkow y słobod, o wybieranie pszczoł bartnych, o mordy, grabieże i inne despecty, ktore, aby dissidia tollere y accrescente więtszemi codzień iniuriis molem wzniecić nie miały pożaru iakiego obawiać sie bardzo potrzeba. Prosili nas tedy, abyśmy to w. k. m. przełożyli, aby trzech sędziow na to wysadzonych w pewne czasy z obustron ziachało się, ktorzy litem efficaciter componere mogli. Po odesłaniu do nas takowego na postulata nasze pomienione responsu, nie maiąc sie boiarowie y przez kilka potym sessiy nawięcey co dać żadnymi zmiękczyć ratiami pociągneli nas

do podania niektorych innych punctow. Niewiele tedy otuchy maiąc, aby się y w tych upor Moskiewski na co dobrego dał wyswarzyć, przełożyliśmy z instructyi w. k. m. Naprzod: iako Dziambekgierey, Krymskich Tatarow car, insolenter prawie bezecną ludzi swawolnych colluviem y przysięgi terminu niedoczekawszy wyścia, w panstwach obudwu hospodarow nasyłał, hańbiąc w częstokroć tą tak sprosną pogańską na zdrowie krześcian sobie bezprzyczynną licentią sacrosancta narodow iura. Weyrzeć tedy zeszłoby się hospodarom z sobą znieść, aby kiedyś kolwiek tego pana zobopolną iako communem hostem przysiodławszy potęgą od dalszych uskromić mogli zagonow snadniey by się y onych zapędem obiema hospodarom ognać y rozerwanym ich siłom na takowey krześciańskich panow u niey rozbić przyszło. Powtore: abyś kiedyszkolwiek na pograniczu od Putiwla, Newla y innych mieysc przez zesłanie z obustron sędziow, ludzi dobrych wziętę były rozmierzyć trzeba y roznieść po starych rubieżach granice, iako przodkowie w. k. m. trzymali. Bo ieśliby temu zabieżeć car niechciał sprawiedliwa w. k. m. causa nie długo by natrząsać się y cieszyć komu z takowego ukrzywdzenia swego sustineret. Trzeci punct: aby in cursoriis titulis, gdy się ktorego z hospodarow mienić y pisać zdarzy, nie więcey sobie dawali utrinque iedno aby w. k. m. po tytule krolestwa Polskiego y W. X. L. dokładać raczył (y innych), a carowi się pisać po tytule samodzierżca wsieia Rusi i innych mnogich hospodarstw hospodarem y obładatelem. Poczwarte: aby kupieckim ludziom podług pact poselskich ludzi nie tylko na pograniczu, ale y indziey nad stolicę y zastolicznych miast tarzyć, wszelakie towary zbywać y iakichkolwiek nabywać wolno było; okroiłaby się ztąd y panstwom w. k. m. y Moskiewskim ludziom niemała wygoda. Punct piąty: aby zboża wrocone za przysięgą całowalnikow były zupełne hospodarom pogranicznym. A gdzie się ieszcze nie dodało czego, aby za pokazaniem słusznym oddano; poniewasz dołożyło się w pactach y to, aby ze wszytkim iako wzięte zamki są wrocone były; więc, że część wielka z obranego zboża między ludzie Moskiewskie podzielono słuszna, aby szkodzie takowey swoia się obmyśliła nagroda. Punct szosty: aby ludzie wypuszczono, ktorych woiewoda Sierpieyski na gościncu dobrowolnym bez dania przyczyny zaiął w roku 1629, mianowicie, burmistrzow y mieszczan w. k. m. Dorohobuskich, więc posłannikow od i. m. pana woiewody Smolenskiego, ktorzy ieździli postrzegaiąc, żeby iakiey od ludzi w. k. m. nieswory nie było. Tych woiewoda pobrać

rozkazał podczas tenże z ludzmi pomienionemi, na dalsze odesłać mieysca dotąd ieszcze w więzieniu wedząc. Punct siodmy: aby car na grunty w. k. m., ktore w ziemię Moskiewską weszły klinem, zamianą dał inne panstwom w. k. m. przyległeysze, żeby się wczesniey zwadom, ktore w sąsiedstwie plątać się więc zwykły, zabieżeć mogło. Na ostatek: aby przy całowaniu krestu do przysięgi słow tych hospodar dołożył, że z ktorey strony pokoy się ten wzruszy, nad onym panem niech Boża miłość y siła nie będzie, y niech będzie ten przeklęty na wieki, ktore przeklęstwo do hramoty dokonczalney przypisano niech będzie; bo iako słuszna, aby hospodar dobre postrzegaiący y poprzysięgaiący dzieło Promotora Naywyższego być uznawał, tak y owo nie od rzeczy, żeby się author perfidiae na tego samego vindicem oglądał. W kilka potym dni takowy nam respons dali. Naprzod: aby za namową zpolną hospodarską dać się wstręt mogł zagonom Tatarskim, y pana ich aby kiedyszkolwiek uhamować z tych miar nie zezwalaią; isz (prawi) Tatarski car za siebie Galgę y Muradyna iusz się Moskiewskiemu panu z przeszłych naiazdow zprawił y szerść(?) uczynił, niemaiąc ukrainy Moskiewskiey infestować, ale wiecznie od irrupty wszelakich supersedere. Posłowie takiesz Moskiewscy słowo Tatarskiemu dali panu, dołożywszy, że ani pomocy monarsze, ktoremu y sąsiadom narodowi ich nieprzyiaźnym oddawać, albo zmykać nieprzyiaciela y na nie usadzać car Moskiewski niema. Trudno tedy revocare y zmienić posłow Moskiewskich słowa; lecz gdyby nie ztrzymał szersci(?), dopiero by się isz w. k. m. z hospodarem Moskiewskim znosić przyszło, iako byście toties lacessiti pokazać to mogli, że są też y perfidiae swoie u Boga y u ludzi nagrody. Obesłać by się iednak wprzod o tym w. k. m. z nim przyszło. Na punct wtory odpisali: że sędziowie nasi, podług pact komissarskich czasu namowionego ziachawszy się na pograniczu, legitimum nic pro parte sua nie pokazali. E contra dowodzili Moskiewscy swoiey własności po starych pokazuiąc swoych rubieżach. Żądali iednak, abyśmy w. k. m. przełożywszy, prosili o zesłanie sędziow inszych, ktorzy by maiori fructu aniżeli pierwsi tę ukoili dissidia, a y ludziom w. k. m., ktorzy by na gruncie Moskiewskim siedli, aby zarazem ustąpić kazali, przyzwalaią ochotnie na to, aby się w krotkich tytulech w. k. m. u carowi nie inaczey iakośmy podali onym pisać. Żądaią przy tym, abyś w. k. mć pogranicznym starostom y ludziom stanu wszelakiego rozesłać z tym raczył, gdysz y hospodar (prawi) tosz po swoim państwie ob-

wieszczać roskaże. Kupcom z iakiemi y na ktore zechcą towary wolno w pogranicznych miastach tarzyć y do stolice przy poslech w. k. m. albo poslannikach, według pact, nie bronią iechać. Na inne mieysca poniewasz y dokładu takowego w namowiech nie było pozwolić nie chcą. Na wrocenie zboża, ktore przy horodziech pogranicznych niezupełna ludzie Moskiewscy naszym podali zezwolić zbraniaią się, iako (prawi) niebyło w namowiech tego, aby zboże wracano wiele go wzięto było, tak y mowić nie grzeczy o podłym dziele; w pactach to iedno napisano, aby zamki ze wszytkim iako pobrane były wracano, a o zbożie zamilczano, iako rzeczy, ktora by się między ważnieyszemi incongrue plątać miała. Car (prawi) z cześci y miłości w. k. m. braterskiey więc dla wczesnego między obiema hospodarstwy pokoiu tych ustąpił zamkow, zaczym non expediret, minutiora domawiać się. Na punct szosty: szeroce przełożywszy że byśmy krzywd pierwszych obelgi y nieprzyiaźni pamięci nie przywodząc (iako w pactach dołożono iest), na nowe raczey zarabiać woleli studia, obiecuiąc skoroby się iedno kędy pokazali onych do nas odesłać. Na zamianę w. k. m. gruntow Moskwie przylegleyszych gruntami Moskiewskimi w granice w. k. m. klinem weszłych pozwalaią, byłe na to ludzie wzaiem zesłano, ktorzy upatrowaliby commode, żeby żywą ziemię na żywą, a pustą na pustą odmieniali; iusz by o tym mowić (prawi) na ten czas nie było, gdyby się sędziow naszych na terminie w pactach namowionym ziachałych zgoda była przystąpiła. Na ostatnie postulatum odpisali boiarowie: że na dołożenie przeklęstwa takowego do carskiey przysięgi nie zezwała (prawi) hospodar, ani decorum, ani de consvetudine bydź to rozumieią, pogotowiu w pisaniu przeklęstwa tegosz w hramotę dokonczalną niepotrzeba. Nie wytarzywszy nad to nić więcey, cośmy położyli przez sześciu boiar dumnych audientyi, ani się też dawszy samym na niesłuszne ich pociągnąć postulata (ktore in remoram iuramenti mordicus ingerebant nam), prosiliśmy, aby tandem namowy nasze przysięgą carską utwierdzone były. Dali nam tedy znać, abyśmy 29 Martii do zamku iechali. Kiedy przyiachawszy znosiliśmy się o ceremoniach z boiarami dumnemi, tamże y hramotę dokonczalną, ktorą do cancellaryi w. k. m. wnosiemy, zapieczętowali. Zatym do carskiey palaty szliśmy, gdzie pieczętarz gotowość wykonania przysięgi carską opowiedział nam. Powstawszy tedy car, iako in regalibus był ubrany, woiewodzie Kazanskiemu koronę dał trzymać a hramotę na misie złotey mieć boiarom rozkazawszy, przeżegnał się sam, y głowę

skłoniwszy, przysięgał w. k. m. y potym będącym krolcm ich mciom Polskim y W. X. L. za siebie, successory y poddane swoie, zachować to wszytko wiecznie, co się kolwiek namowiło w pactach. Oddał potem tęż hramotę nam y samych do siebie na bankiet pro 30 Martii zaprosił na Sobotę. Powinszowawszy my tedy takowey miedzy w. k. m. y panstwy w. k. m. a carem y panstwem Moskiewsikm przyiaźni, odiachaliśmy do naszego dworu; a w Sobotę do zamku przyiechawszy, byliśmy wprzod u samego cara, przyczyniaiąc imieniem w. k. m. za posły cesarza i. m. krześcianskiego, ktorzy od czasu niemałego zatrzymani są w Moskwie. Na co powiedział, isz (prawi) roskaże ich ztąd wypuścić. Więc na bankiet prosił nas sam, abyśmy u stołu byli iego. Szliśmy zatym do pałatiey otwiedney, tam oczekiwaiąc na czas obiadowi; ali ieden z dworzan carskich, daiąc znać, abyśmy do obiadu szli, od cara przyszedł. Skorośmy tedy weszli do pałatiey wielkiey, kiedy car za stolem na maiestacie siedział, po iedney nas posadzono stronie nieco niżey od maiestatu, a u stołu drugiego po inney ręce maiestatu boiarzy dumni siedzieli. Więc dworzanie w. k. m. wedle nas y słudzy zatym nasi swym zasiedli porządkiem; służba ad aparentiam begata u słupa we śrcdku pałaty kamiennego rostawiona była. Weszło potym par ze sto w złotogłowie y szłykach, ci okręciwszy się na present carowi koło tey słupy, odeszli nazad. Skoro przed cara potrawy przyniesiono; skosztowawszy kożdey, na stoły kazał dawać nasze. Dawano tedy continuatim potrawy Moskiewskie na stoły bez talerzy y łyżek usłane. Pił potym car powstawszy do nas za zdrowie w. k. m. A gdy rozdano rostruchany nam, tenże napoy przed wszytkiemi stawiono w osobnych rostruchanach; takiesz ktoregokolwiek sam się napił, tegosz y nam dawać roskazal napoiu. Pod wieczor, gdy zapalono świece, przystąpiliśmy do cara, gdzie pieczętarz powiedział nam, isz car, wykonawszy to wszytko, cokolwiek wieczne dokonczenie między hospodarami potrzebowało, odprawuie nas. Powstał y sam car mowiąc, abyśmy się w. k m. od niego pokłonili y kredens nam oddał. Całowaliśmy zatym rękę iego, podziękowawszy za cześć y odprawę. A gdy dworzanie w. k. m. pożegnali go y słudzy nasi, odiachaliśmy do dworu naszego godzin ze trzy w nocy. Odniesiono tegosz wieczora potrawy w dwor nasz, ktore u stołu były. Nazaiutrz posłano nam rozmaite napoie a po obiedzie podarki nam przysłał y missionem wolną dał. W poniedziałek na samym wyiezdzie trudność była o więznie, ktorzy do nas przeciśnęli się byli, ale y tych condonowawszy wypuścić nam

car roskazał. Wyprowadzili nas na pułmile przystawowie nasi a w tym pierwsi przystawowie nastąpili. Za Możayskiem, w Carowym Zaymiszczu przybiegło do nas z stolice trzech dworzan carskich. Ci, za daniem carowi snać wiadomości przez gonca z Warszawy swego, uskarzali się na nierychłą odprawę posłow Moskiewskich, o niewykonanie przysięgi w. k. m., ktorey posłowie ich słuchać (za nieoddaniem dyplomatu na carstwo w. k. m. służącego) nie chcieli. Powiedziało się im: że gotow był w. k. m. pactom dosyć czynić y na ich utwierdzenie przysiądź, ale posłowie skłonić sami do tego nie dali wielką nader dyplomatu (za zrzeczeniem się w. k. m. prawa swego w pactach) iusz nic nie ważącego ukazuiąc necessitatem, gdyby interveniente tych, ktorzy sprawy Moskiewskiemi pod czas ten tam zawiadowali, decessu tak prędko znaleść można, oddać by w. k. m. Moskiewskim posłom, iako iusz rzecz sobie niepotrzebna, roskazał. Prosily zatym, abyśmy u w. k. m. iako nayprędszą posłow ich wyiednać odprawę mogli. Roziechawszy się z nimi w Carowym Zamiszczu, a świąt wcześnie w Wiazmie odprawić niemogąc, na Polanowkę pospieszyć się nam przyszło. Dokąd przystawowie przyprowadziwszy y pożegnawszy nas, odiechali nazad.

Takową drogi Moskiewskiey y usługi naszey, z woli w. k. m. włożoney na nas, oddawszy w. k. m. rationem, cieszemy się z tego naprzod, cieszyć się y r. p. wszytka (w ktorey niech Bog szczęśliwego w. k. m. przysparza panowania), musi że nietylko strazna się illatoribus samym z w. k. m. pokazała być woyna y przystoyna regum clementia, kiedy wściekła na rozlanie krwi chrześcianskiey chciwość podrzuceniem siebie y ozdob swoych meruit to, aby w pokoiu y w przyiaźni korony raczey aniżeli uporem swoym woynę u upadku apud tam potentem y clementem naydowała. Pokornie życzemy w. k. m., aby pari cultu szli ad pacis cultum nieprzyiaźni, ktorzy by septentrionem secuti w państwach w. k. m. pokoiu szukaiąc owym się gdy odniosą przed innemi cieszyć mogli narodami.

Изъ рукописи В. Трембицкаго, доставленной А. В. Рачинскимъ. Хранится въ Рукописномъ Отдѣленіи Виленской Публичной Библіо теки.

53.

1639 г. 23 Марта. Урядовая (совершенная урядниками, чинами Дисенской ратуши) продажа земли, принадлежащей Дисенской Воскресенской церкви.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божего тисеча шестсотъ тридцать девятого, мѣсеца Марца двадцать третего дня.

Пришодши передъ насъ бурмистровъ, радецъ и лавниковъ мѣста господарского Дисенского, того року въ ратушу справуючихъ, человѣкъ тутошній, на име Алексѣй Пареѳеновичъ, жодалъ насъ враду мѣского, абыхмо пляцъ, дворище Ошитковское, (которое въ долгу прозысканомъ маючи Сергѣй ..... *) отъ небощика Семена Сороки лякговалъ и отказалъ на церковь Светого Воскресенья), оному Алексѣю на будованье дому продалъ. А такъ мы, врадъ мѣйскій, видечи то, же то полпляца земли церковное отъ часу немалого въ пустѣ вѣкуючи лежить, съ которого на церковь жадного пожитку не было, пре то мы, за згодною намовою нашою, тое полпляца земли, дворище Ошитковское, продали есмо обѣль вѣчно и непорушно верхуменованому Алексѣю Пареѳеновичу, ему самому, жонѣ, дѣтемъ и потомкомъ его за копъ чотыри грошей Литовскихъ. Которую тую копъ чотыри, отъ него Алексѣя Пареѳеновича вземши, до скрыни церковное отдали есьмо. На которомъ томъ полупляцу земли, отъ насъ проданомъ, онъ Алексѣй Пареѳеновичъ, побудовавшисе домомъ своимъ, маеть, воленъ и моцонъ будеть самъ, жона, дѣти и потомки его вѣчными часы держати и спокойне всякіе пожитки зъ него на себе привлащати и уживати, шафуючи имъ кому хотя продати, отдати, даровати и на вѣчность записати. До которого того полпляцу вжо по датѣ того дня сегоднешнего жаденъ зъ насъ рады и съ посполиства, також и не хто иншій, близкостію до того полпляцу належачій, ни которое переказы и трудности чинити, ани тежъ зъ моцы и владности его самого и у державчого отъ него ни которымъ обычаемъ выймати — не маемъ и не мають и мочи не будемъ и не будуть вѣчными часы, якожъ заразомъ по той продажи нашой тое полпляца земли есть ему Алексѣю Пареѳеновичу черезъ лавниковъ мѣста Дисенского, учстивыхъ пана Василья Косатого и пана Матвѣя Петровича и слугу мѣского Ивана Лакиса въ моцъ и въ держанье, въ спокойное уживанье на вѣчные часы поданой и заведеной. Которая тая продажа врадовая есть до книгъ мѣскихъ Дисенскихъ записана. Съ которыхъ и сесь выписъ подъ нашою мѣскою ратушскою печатью и съ подписомъ ру-

*) Въ подлинникѣ пустое мѣсто.

ки моее писарское тому Алексѣю Пароеновичу есть выданъ. Писанъ на Диснѣ.

Слѣдуетъ подпись и печать. Доставлено штатнымъ смотрителемъ Дисненскаго уѣзднаго училища г. Серно-Соловьевичемъ.

54.

1642 г. 11 Сентября. Королевскій рескриптъ Кіевскому уніатскому митрополиту Антонію Селявѣ, чтобы ни онъ, ни его помощники не чинили притѣсненій православнымъ Дисненскимъ мѣщанамъ, не запрещали бы имъ молиться въ Воскресенской церкви, православнымъ принадлежащей.

Władysław IV, z Bożey łaski krol Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmuydskie, Mazowieckie, Inflantskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedski, Gotski, Wandalski dziedziczny krol.

Wielebnemu w Bogu Antoniemu Selawie, metropolicie Kiiowskiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszą krolewską! Wielebny, wierny nam miły! Przypadła przed sądem naszym relatiynym ex actoratu wierności waszey z mieszczany Dzisznienskimi disunitami actia o cerkiew Woskreseniia Pańskiego, w tym że mieście Dzisznienskim będącą. W ktorey sprawie, nie czyniąc my na ten czas żadney cognitiey z przyczyn pewnych, ponieważ mieszczanie Dziszniensсy, za intromissią dworzanina naszego, przez osobliwy list od nas zesłanego, słusznie cerkwi zwyżmianowaney dzierzącymi są, umysliliśmy się z dekretem naszym (maiąc na to pewne consideratie swoie) zatrzymać. Chcemy przeto po wierności waszey mieć, y żądamy, abyś wierność wasza, podług pierwszych listow od nas wyniesionych y dworzanina naszego intromissiey, pomienionych mieszczan Dzisznienskich disunitow przy spokoynym zwyżmianowaney cerkwi dzierżeniu zachował, onym żadney nie tylko sam, ale i przez substitutow swych w odprawowaniu w niey nabożęstwa nieczynił praepeditiey. W czym niewątpiemy, że uprzeymość wasza uczynisz dla łaski naszey i powinności swey. Dan w Warszawie, dnia 11 miesiąca Septembra, roku Panskiego MDCXLII, panowania naszego Polskiego X, a Szwedskiego XI roku. Vładislaus Rex. Stanisław Naruszewicz, refendarz i pisarz.

Въ слѣдующемъ 1643 году, 27 Апрѣля, король счелъ нужнымъ еще разъ подтвердить митрополиту Селявѣ, чтобы онъ не притѣснялъ православныхъ Дисенцовъ. Подтвержденіе это не печатается по ветхости, не дозволяющей прочесть весь документъ. Доставлено тѣмъ же.

55.

1644 г. Іюня 11. Слезная жалоба всѣхъ обывателей г. Дисны передъ лянтвойтомъ на Дисенскій магистратъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божего тисеча шестсотъ сорокъ четвертого, мѣсеца Іюня одинадцатого дня.

Передо мною Яномъ Козловскимъ, подстаростимъ и лентвойтомъ мѣста господарского Дисенского, оповѣдали и съ плачливымъ великимъ жалемъ жаловали мѣщане всего поспольства мѣста господарского Дисенского, почавши отъ старшого ажъ до наймолодшого, въ незносныхъ и великихъ крывдахъ своихъ на ихъ милостей пановъ бурмистровъ, радцевъ и лавниковъ всего майстрату тогожъ мѣста Дисенского, о томъ, ижъ року теперешнего тисеча шестсотъ сорокъ четвертого такую взяли собѣ певную а достаточную вѣдомость на суплику прекладаную отъ поспольства предъ его милостью паномъ Яномъ Козловскимъ, подстаростимъ и лянтвойтомъ Дисенскимъ, на ихъ милостей пановъ радныхъ всего майстрату, въ такихъ крывдахъ, которые поносять отъ ихъ милостей пановъ радныхъ, ижъ ихъ милости привиліе ихъ, тому мѣсту Дисенскому наданые отъ славныхъ памети ихъ королевской милости пановъ нашихъ милостивыхъ, яко и теперешнего королевской его милости пана нашого милостивого Владислава четвертого, за ихъ несправою пановъ радныхъ тотъ привилей внивечь обернули, печать мѣскую давную ихъ королевской милости згубили, личбы не чинять, непотребные выдатки покладають, гроши мѣскіе при собѣ ховають и ими торгують, до уставы поборовъ поспольства не припущають, сами ухваляють поборы неслушные накладають, пляцы собѣ мѣскіе позабирали безправне, а зъ нихъ пожитковъ не чинять, матеріе позосталые до обварованья мѣста на свое потребы оборочають, людей тежъ до осѣлости приходячихъ заразъ на першомъ ступни здирствомъ отстрашають, донативу неслушную зъ убогихъ ремесниковъ грабежами побрали, которая донатыва ремесникомъ неналежна, только людемъ купецкимъ, и то можнымъ; шнуры пашенные за нихъ нерадою пусто залегли и зъ ихъ пожитковъ до мѣста жадныхъ не мають, а иншые шнуры сами ихъ милости собѣ вильчимъ правомъ позаберали и зъ нихъ пожитки уживають, а мѣсту ничего не чинять, а всему поспольству до помѣркованья тыхъ шнуровъ не припущають, справы которые зъ Варшавы привозять привезши у себѣ тримають, крывдъ не доходять, а выдатки имъ великіе завше покладають. Што все ку немалой крывдѣ и великого жалю всего поспольства мѣста Дисенского

отъ ихъ милостей пановъ радныхъ дѣеть. О што они, все поспольство, хотечи зъ ихъ милостями часу вольного правомъ чинить и того на ихъ милостей доводить, абы ихъ милость сами межи собою винного поставили, на кимъ бы панове поспольство крывдъ своихъ доходили, просили всѣ посполу, абы тая жалоба ихъ была до книгъ лянтвойтовскихъ Дисенскихъ была записана. Што есть записано. Съ которыхъ и сесь видимусъ подъ моею врадовою печатью и съ подписомъ власное руки паномъ бурмистромъ, радцемъ и лавникомъ мѣста Дисенского есть выданъ. Писанъ на Диснѣ. Jan Kozłowski, podstarosci i lantwoit Disięski.

На оборотѣ надпись: Płaczliwa skarga całego pospolstwa na cały magistrat Dzisnięski. *Доставленъ штатнымъ смотрителемъ Дисненскаго уѣзднаго училища г. Серно-Соловьевичемъ.*

56.

1670 г. 30 Іюня. Жалоба Стародубовскаго подсудка Өедора Кересновскаго на Клецкихъ Жидовъ, убившихъ жену его служебника, крещенную еврейку.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестсотъ семдесятого мѣсеца Іюня трыдцатого дня. На врадѣ кгродскомъ въ замку господарскомъ Новогородскомъ, передо мною Яномъ зъ-Залежа Залинскимъ, подвоеводимъ Новогородскимъ, отъ вельможного пана его милости пана Крыштофа Володковича, воеводы Новгородского, żałował y soleniter protestował ziemianin i. k. m. woiewodztwa Nowogrodzkiego y powiatu Starodubowskiego iego mść pan Teodor Kiersnowski, podsędek Starodubowski, w krzywdzie y dowodzeniu sprawiedliwości służebnikowi swemu przezywaiomemu Heliiaszowi Iewczycowi a we dworze iego mści pana Kiersnowskiego, w mieście Nowogrodku będącym, mieszkaiącego. A żałuie iego mść pan Kiersnowski na niewiernych a prawie nigdy nienasytnych krwie chrześcianskiey Żydow, w mieście iasnie oświeconego xcia iego mość pana Stanisława Karola Radziwiła, xiążęcia na Olyce, Nieswieżu y Klecku, stolnika W. X. L., nazwanym Klecku, w woiewodztwie Nowogrodzkim leżącym, domami mieszkaiących, przeżywaiomych, to iest: na Hoszka Ceperskiego, na Leybę Siercowicza, arędarza na ten czas miasta Klecka, na trzeciego przezywaiomego Gierszona, na Hirsza Jakubowicza, Szłomę Nochimowicza, Leybę Gierszonowicza, Awzeyka Zielbowicza, Iochana Abramowicza y Morducha Chaymowicza, iako samych głownych pryncypałow

sprawy y niezbożnego ich uczynku niżey mianowanego, tudziesz y na wszytkich Żydow, pomocnikow ich, w temże miescie Klecku mieszkaiących, nie excipuiąc z nich żadnego od tego niezbożnego ich postępku, y iawnych mężoboycow, ktorych to tych Żydow Kleckich pomocnikow ciż żydzi pryncypali mężoboyce lepiey onych, iako pomocnikow swoich, znaią y iako ktorego z nich zowią wiedząc,—o to y takowym sposobem: iż małżonka rzeczonego Heliiasza Iewczyca, ktora teraz przez tych zdraycow Żydow haniebnym y niesłychanym morderstwem s tego swiata zgładzona, na imie Kataryna Izraelewiczowna Heliiaszowa Iewczycowa, iako o tym tyranskim zamordowaniu żony swey Heliiasz Iewczyc od roznych ludzi, tak stanu szlacheckiego iako y rożney cąditi ludzi będących, ma tego pewną wiadomość — będąc ta nieboszczka Iewczycowa urodzieniem z Żyda oyca swego Samuela Izraelewicza y matki Żydowki spłodzona, żydow w mieście i. k. m. Wilnie mieszkaiących, a przeyzrawszy się ta nieboszczka Kateryna Izraelewiczowna Iewczycowa w iawnym blędzie y niedowiarstwa żydowskiego, z osobliwey łaski Naywyszego Pana porzuciwszy blędy y niedowiarstwo żydowskie, ochrzeciwszy się y przyiowszy wiarę świętą katolicką, szedszy w stan małżęnski za żałuiącego Heliiaszą Iewczyca, lat kilkanaście z onym w prawdziwey wierze chrześcianskiey żyiąc, potomstwa kilkoro spłodziwszy, w zgodzie świętey małzęnskiey zostawali. Niżli ci zdrayce niewierni Żydzi, tak rodzice tey Iewczycowey iako y przyiaciele oney, rożnych sposobow wynaydowali, iakoby ią przez rożnych żydow na iakim kolwiek mieyscu mogli milczkiem, taiemne, zdradecko ukradszy, y za to, że ich plugawey żydowskiey wiary odstąpiła y chrześcianką została, pomstę nad nią uczynić mogli. O to ci zdrayce Żydzi wszyscy, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkaiące, swoie pewne consylia y rady miewali y starali o to s pilnością przez te wszytkie lata, iakoby tę Iewczycową iakowym kolwiek sposobem mogli do zamęczenia y zamordowania taiemnie złapać. A niemogąc to prętko dokazać, po woli czasu pogodnego na to dybiąc upatrowali. Y gdy w roku teraznieyszym tysiąc szescset siedmdziesiątym msca Iuni dziewiętnastego dnia ta nieboszczka Kataryna Izraelewiczowa Heliiaszowa Iewczycowa dla skupienia niektorych towarow na iarmark do pomienionego miasta Klecka, ktory się tam zaraz po dziesiątym Piątku po Wielkiey Nocy podług starego kalendarza odprawować zwykł, wziowszy s sobą pieniędzy więcey niż na złotych cztyrysta czerwonemi złotemi a z rożnym ochędostwem iey białogłowskim czyni na złotych szescset

groszy monety polskiey, iako o tym reiestr dostatecmiey, iako wiele czego z sobą miała, obiasnia, wyiachawszy z miasta i. k. m. Nowogrodka ze dworu i. m. p. Teodora Kiersnowskiego, podsendka Starodubowskiego, iako pana swego, u ktorego dworze z małzonkiem swym od niemałego czasu mieszkała, tam do tego miasta Klecka na miasto Nieswiż z czeladnikiem swym, przezywaiomym Siemionem Barbaryczem, iednym koniem w kolasie iachala, ktorey gdy pod czas złey drogi pod Nieswieżem na drodze koń ustał, tedy ta nieboszczka Iewczycowa, odprawiwszy z miasta Nieswieża czeladnika swego s koniem nazad do Nowogrodka, sama tamże w tem mieście Nieswieżu naiowszy mieszczanina tamecznego, przezywaiomego Iwana Mazurkewicza, za furmana, y z onym do miasta Klecka iachała. Y przyiachawszy do miasta Klecka w temże tysiąc szescset siedmdziesiątym roku msca Iuni dwudziestego wtorego dnia, stanęła gospodą w tem miescie Klecku u mieszczanina tamecznego przezywaiomego Tomasza Harkuna. Y gdy ta nieboszczka Iewczycow skupowała w rynku miasta Klecka niektore towary sobie do pożywienia należące, y ktorey postrzegszy wyszrzeczony żyd Hoszko Ceperki monetę we złocie toies czerwone złote na monetę szełągi obiecuiąc y naddać na kożdy czerwony złoty bez iey szkody, iako ta nieboszczka Katarzyna Izraelewiczowna Iewczycową, nie spodziewaiąc się o żadney zdradzie, aby ią co miało nieszczęsliwego podkać od tego żyda, iako pod czas iarmarku przy niemałym zebraniu rożnych cąditii ludzi na ten iarmark do Klecka dawszy się namowić temu żydowi Hoszku Ceperskiemu do domu onego, z pieniędzmi swemi wszytkiemi, tudziesz ochędostwem swym y wszytkiemi rzeczoma, na gospodę z gospody swey od mieszczanina Kleckiego Tomasza Horkuna, tegoż dnia dwudziestego wtorego Iuni, z pieniędzmi swemi w szkatule będącemi y wszytkiemi rzeczoma, sprowadziła; y wszytkie pieniądze swe, ochędostwo y niektore drob.... od złota y srebra tam z sobą maiąc, temu żydowi Kleckiemu, co z sobą do niego wprowadziła, opowiedziała. Y ten żyd Hoszko Ceperski dał iey złożenie y stancyą w domu swym w oznicy, gdzie słody suszą, a pieniądze z szkatułą ten że żyd do siebie odebrawszy, zarazem tego dnia dwudziestego wtorego Iuni wszytkim żydom, w miescie Kleckim mieszkaiącym, oznaymił, że tey nieboszczkę małząnkę żałuiącego Heliiasza Iewczyca w dom swoy sprowadził. Uczyniwszy tedy ten żyd Hoszko Cieperski s temi żydami wyszmianowanemi pryncypałami i pomocnikami swemi y ze wszytkimi iednostayną radę y namowę, a

to do zamordowania y zatracenia tey niewinney białeygłowy małżonki Iewczycowey, nie prołąguiąc y w dalszą nie puszczaiąc takowey okazy, ci żydzi teyże nocy ze dnia dwudziestego wtorego Iuni na dzień dwudziesty trzeci, w nocy taiemnie zdradecko wziąwszy tę nieboszczkę Katerynę Izraelewiczownę, ten żyd Hoszko Cieperski s pomocnikami y pryncypałami tey sprawy takowemi, iako y sam, imiony i przezwiskami powyż ci opisanemi, spiącą z pościeli w tey że oznicy, gdzie złożenie miała, włożywszy snać oney knebel do gemby, aby głosu wydać nie mogła, wiedzieć żałuiący nie może gdzie onę zaprowadziwszy, czyli w tey że oznicy, gdzie nocowała, haniebną smercią, iako ci zdrayce żydzi kradnąc dziatki chrześcianskie męcząc y rożnymi mękami iako iacy kaci krew s czał chrześcianskich wylewaią, takowym haniebnym morderstwem y tę niewinną małżąnkę Iewczycowa na smierć zamordowali, a ciało czy do wody utopili, czyli gdzie w błoto zakopali, a mianowane pieniądze nieboszczki, ochędostwo, rzeczy niektore ruchome ten że żyd Hoszko Ceperski zabrawszy s pomocnikami swemi między się podzielili, a żałuiącego Heliiasza Iewczyca z małżenstwa rozłącziwszy dziatki po nieboszczyce pozostałe osirocili, o ktorym to takowym złym a zapamiętałym uczynku a straceniu przez rzeczonych żydow zdradeckim sposobem małżonki swey, iako o tym wszytkim ten Heliiasz Iewczyc od rożnych ludzi ma pewną wiadomość. O ktorą tę takową niesłychaną krzywdę y bezprawie uiowszy się imp. Kiersnowski respektem tego sługi swego Heliiasza Iewczyca a chcąc s temi wszytkiemi obżałowanemi żydami Kleckimi, iako iawnemi tyranami y zdradliwemi mężoboycami, prawem czynić y onych iako zdradliwych mężoboycow za dowodem actora tey sprawy na gardle konać zostawuiąc salwę y wolne mowienie u prawa temuż aktorowi Iewczycowi y z żydami miasta Wilenskiego tak Samuelem Izraelewiczem oycem nieboszczki małżonki Iewczycowey iako y wszytkimi przyiacioły y bracią oney, gdyż ten niezbożny postępek żydzi Klecсy w zamordowaniu małżąnki Iewczycowey z wiadomością oyca iey braci y wszytkich krewnych iako pomocnikow y w iedney radzie będących czynili i kączyli, dał to opowiadanie swe do xiąg urzędowych zapisać. Который сесь выпись подъ печатью моею врадовою его милости пану Теодору Керсновскому, подсудку Стародубовскому, естъ выданъ. Писанъ у Новогородку. Въ небытности пана подписка скорикговалъ Савицкій.

Изъ актовой книги Виленскаго Магистрата за 1669 — 1672 г. (л. 246—247), хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ.

57.

1735 г. 11 Февраля. Грамота короля Августа III православнымъ монастырямъ въ Бѣлоруссіи и во всемъ Литовскомъ княжествѣ (въ томъ числѣ и Дисненскому Воскресенскому) на право исповѣданія Православной вѣры.

August III, z Bożey łaski krol Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmuydskie, Kiiowskie, Wołhynskie, Podolskie, Podlaskie, Inflantskie, Smolenskie, Siewierskie y Czernihowskie, a dziedziczny xiąże Saski y Elektor.

Oznaymuiemy tym listem extraktem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż znayduiąc się w xięgach metryki kancleryi naszey WW. X. Lit. list przywiley konfirmacyiny, czerncom ritus Graeci non uniti dany, na monastyry i cerkwie Białey Rusi i w całym xięztwie Litewskim de tenore sequenti: August III z Bożey łaski krol Polski wielkie xiąże Litewskie Ruskie, Pruskie, etc. Oznamuiemy tym listem przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało. Iż przez niektorych pp. rady urzędnikow naszych, przy boku naszym na ten czas rezyduiących, był prezentowany przywiley przed nami nayiasnieyszego Augusta wtorego, oyca naszego naykochańszego, podpisany y pieczęcią wielką W. X. L. przycisniony, approbationis praw na monastyry y cerkwie Białey Rusi y w całym xięztwie Lit. czerncom ritus Graeci non uniti służący, tenoris sequentis: August wtory, z Bożey łaski krol Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, etc. Oznaymuiemy tym ninieyszym przywileiem naszym wszem wobec i każdemu zosobna wszelkiey praeeminencyi status et conditionis tak duchownego iako y świeckiego stanu Korony Polskiey y W. X. L. i wszystkich prowincy do nich należących ludziom, komu o tym wiedzieć należy i będzie należało. Isz gdy naśladuiąc nayiaśnieyszych antecessorow naszych krolow Polskich y wielkich xiążąt Litewskich, a naybardziey zachowuiąc od nich dyplomata dane, pacta, conventa, konstytucye i sancita seymowe, ab antiquo in volumine legum de immunitate Ecclesiae ritus veteris Graeci opisane in suo valore robore et statu y z zwykłey naszey krolewskiey klemencyi chcąc mieć nienaruszone prawo y ich wszystkie zwyczaie, ceremoniie, praerogatywy secundum ...... et praxim duchownym y swieckim ludziom należące .... wszytkim, iako y każdemu in particularis, mianowicie: episkopia Białoruska, Mścisławska, Orszanska, Mohylewska z dwiema kathedrami we Mścisławiu S. Troicy,

w Mohylowie Spasa y wszystkiemi cerkwiami w całym xięstwie Litewskim do niey przynależącymi; osobliwie zaś monastyry stawropigialne y partykularne, według funduszow praw i przywileiow im nadanych: Wilenski bracki S. Ducha cum attinentiis iego, archymandria Słucka S. Troicy z monastyrami Hrozowskim, Morockim, Zabłudowskim, Starczyckim i całym duchowieństwem kapituły Słuckiey i oycami posielskiemi, przy cerkwiach w xięzstwie Słuckim y Kopylskim zostaiącymi. Monastyr Kuteienski, Orszanski Ziawienia Pańskiego z innemi monastyrami do niego należącymi, Mohilewski bracki Ziawenia Pańskiego, Markowski S. Troycy z cerkwiami w woiewodstwie Witebskim, Buynicki S. Ducha, Tupiczewski, Mścisławski S. Ducha bracki, Połocki Ziawienia Pańskiego, Minski, Kronski, Hrozowski, Surdecki, Sielecki, Nowodworski, Kupiatycki, Hołdowski, Jewieyski, Kieydanski, Przyłucki, Druyski, Pinski, Sołomerecki, Szkłowski, Horodzki bracki, Słucki, Dzięciołowiecki, Brzeski, Iebłoczynski, Borysowski, Dziesienski, Newelski Iakubowa, Kryżborski, Wohorski, Hryiewski, Tereszkowski, także i Panienskie Wilenski, Minski, Słucki, Kuteienski, Orszanski, Warkałobowski dwa Mohilewskie bracki, Niewielski, Mazałowski, Szkłowski, Kościukowski y inne monastyry y cerkwie w roznych woiewodstwach i powiatach W. X. L. będące, za instancyą pp. rad naszych, przy boku naszym rezyduiących, approbuiemy, ratyfikuiemy et in perpetuum za nienaruszone od nas następcow i każdego w panstwach naszych zostaiącego mieć chcemy, oraz wszelkie ich praerogatywy, libertacye, ceremonie usum sacramentorum etiam do chorych na każdym mieyscu chodzenie i pogrzebanie ciał umarłych. Dobra ich, klasztory, cerkwie, grunta, iurisdyki i osoby in libero exercią et securitate bez żadney od kogokolwiek przeszkody według praw konstytucyi przywileiow i dawnych zwyczaiow in integro konserwuiemy owo zgoła, co kolwiek od naiasnieyszych antecessorow naszych y rzptey ad securitatem ceremonii zwierzchności, całości, intrat, dochodow, wolności duchownym osobom pospolitości y słuszności iest nadano religii Greckiey ritus veteris to wszytko in firmo robore zachowuiemy y ninieyszym listem consensem naszym utwierdzamy, co aby wszystkim do wiadomości przyszło urzędem naszym wszytkim przykazuiemy, aby ten list nasz approbationis do akt przyimowam i z nich per extractum wydawań był, do ktorego ręką się naszą podpisawszy pieczęć W. X. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia XXVIII miesiąca Listopada roku Panskiego MDCCXX, pano-

wania naszego XXIV. Augustus Rex. A tak my, krol August III, za intercesią panow rad naszych do suppliki nomine czerncow ritus Graeci non uniti uczynioney łaskawie się skłoniwszy na mieniony przywiley, monastyrom i cerkwiom Białey Rusi i w całym xięzstwie Litewskim czerncom ritus Graeci non uniti służący, we wszystkich punktach, klauzulach y paragrafach, quantum iuris est et usus eorum habetur, zachowawszy, ninieyszym listem konfirmuiemy i approbuiemy; ktory to przywiley ręką naszą podpisawszy pieczęc W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia 30 mca Decembra, roku Panskiego MDCCXXXVI, panowania naszego III roku. Augustus Rex. Locus sigilli maioris MDL. Felix Owsian i. k. mci sekretarz. Upraszano nas zatym przez pp. rad y urzędnikow, przy boku naszym rezyduiących, abyśmy wyżey inserowany przywiley confirmacyiny z xiąg metryki kancelaryi naszey w. W. X. L. per extractum stronie potrzebuiącey wydać pozwolili. Iakoż my krol do takowey prozby łaskawie się ułatwiwszy wydać go i naszą podpisawszy ręką pieczęć W. X. L. przycisnąć roskazaliśmy. Dan w kancelaryi naszey w. W. X. L. dnia XI miesiąca Februaryi, roku Panskiego MDCCXXXV, panowania naszego III roku. Jan Sapieha, kanclerz wielki W. X. L. Felix Stanisław Owsiany.... i. k. m. pieczęci wielkiy X. L. Extrakt z xiąg metryki kanceryi wielkiey W. X. L. przywileiu konfirmaciynego czerncom ritus Graeci non uniti na monastyry y cerkwie Białey Rusi y w całym xięztwie Litewskim. Ten extrakt nadaie na monastyr Resureccii Pańskiey Dziesięski na modły, na co się podpisuie ieromonach Silwester Rochowski.

Доставлено штатнымъ смотрителемъ Дисненскаго уѣзднаго училища г. Серно-Соловьевичемъ.

58.

Конца XVIII вѣка. Историческое извѣстіе о православной Ружанской Петропавловской церкви и уніатскомъ Ружанскомъ Базиліанскомъ монастырѣ, съ перечнемъ документовъ.

Compendium spraw, na fundatią cerkwi y monastyra Rożanskiego należących, y informatia w tey że rzeczy iako postępować, w Bogu przewielebnemu iego mości xiędzu starszemu Rożanskiemu wypisana.

Naprzod. To miasto Rożana ab antiquo, iako się z spraw starożytnych pokazuie, były dobra domu Tyszkiewiczowskiego, ktorych w roku 1568 iasniewielmożny imść pan Wasil Tyszkiewicz (albo iako się

podpisał Tyszko), woiewoda Podlasski, starosta Minski y Pinski, będąc dziedzicznym possessorem a chcąc, aby kapłan Sziecki, przy cerkwi SS. Apostołow Piotra i Pawła Rożanskiey mieszkaiący, iako też y po nim następuiący successorowie w pomnożeniu chwały Bożey tym gorliwszemi bydź mogli, z pobożności swoiey, iako fundator na cerkiew Rożanską, zapisuie wiecznymi czasy gruntu włokę iedną we wsi nazwaney Baykach z poddanką, na imię Sienkową Koziekowiczową, y synmi oney, na tey włoce siedzącemi a do dworu Łososinskiego niegdy przysłuchaiącemi. Na co iest prawo stare. Ruskim pismem pisane pod datą wyżmianowaną miesiąca Oktobra 2 dnia nadaną. Po ktorym nadaniu tey włoki w lat kilka, to iest w roku 1572 Awgusta 19 d. sama od siebie iasniewielm. imść pani Tyszkiewiczowa, małżonka iasniewielm. pana woiewody Podlaskiego, aby kapłan tameczny miał swoie accomoditatem, zapisuie dom z placem w miescie Rożaney (albo iako pisze w miasteczku) y przyłącza do teyże cerkwi, opisuiąc dostatecznie w tem prawie ograniczenie tego placu. A nazywa się ten plac Iewaszowszczyzna. Na co także stare prawo Russkie iest nadane.

Potym, iako się te dobra w dom Sapieżynski dostały y żeby ta fundacya była bydź przez possessorow po Tyszkiewiczach następuiących confirmowana, żadney noty między sprawami niemasz, tylko list od imści pana Leona Sapiehy, marszałka nadwornego W. X. Litt. w roku 1637 dnia 23 Apryli do p. Brozyny, urzędnika Rożanskiego, pisany, upominaiąc onego, aby poddanych do cerkwi należących do żadney powinności zamkowey nie pociągał y onych nie ważył się, iako wolnych, grabić, toż chcąc mieć y po inszych starostach, po nim następuiących, aby iako do samego kapłana, tak y do poddanych onego nic nie należeli. Po ktorym upominalnym liście, po smierci oyca Jana Karpowicza, swieszczennika Rożanskiego, cerkiew przez podanie pana Brozyny oyciec Jan Karpowicz obiął w possessyię w roku 1639.

Potym w roku 1640, za osobliwą prezentą samego iasniewielm. pana Sapiehy, marszałka W. X. L., Wołpienskiego y Lubaszowskiego starosty, tą cerkiew obeymuie ociec Izaak Karpowicz z poddanemi, z włokami, z morgami, z stawkiem Mołoczkowskim y z młynkiem. Na ktorych poddanych y przynależności do cerkwi należące (oprocz tego podania y prawa Tyszkiewiczowskiego na włokę gruntu nadanego y na dom w miescie) inszego żadnego prawa dawnego od ich mościow panow Sapiehow niemasz y wiadomości, ktorego czasu convent nasz Bazylianski fundowany y

iak wiele nad dawną fundacyą pożytkow, gruntow y poddanych do klasztoru przyłączono, obiasnić się to nie może, ponieważ snadź prawa poginęły, albo też ten klasztor na iedney tylko łasce fundatorskiey, a nie na żadnym prawie się wspierał.

Fundament tedy y początek warownego prawa iest nadany od wielmożnego imści pana Leona Sapiehy, podskarbiego nadwornego W. X. Litt., ktory w roku 1680 Iulii 30 dnia W. O. Bazylianom obiasniaiąc przez osobliwą fundatią swoią wolą y intentią ś. pamięci rodzica swego y do niey we wszystkim stosuiąc się przy podaniu cerkwi y monastyra tamecznego w possessyą, parafią tameczną OO. Bazylianom w administratyą duchowną podaie, iako to Iundziłowicze, Blizna, Połonsk, Kulany, Zapole, Bayki, Wola, Mołoczki, Kołacze, Wolka z wolną dispositą poddanych, w Mołoczkach y Baykach będących, y zażywaniem z nich wszelkiey powinności. Dokładaiąc y to, iż tychże OO. Bazylianow niema nikt inny wizitować, ieno przewielebny iasniewielm. x. prowincyał. Te prawo w actach grodu Słonimskiego, roku 1685 Maii 10 dnia iest aktykowane y extraktem wyięte.

Tenże i. m. p. podskarbi nadworny W. X. L. uważywszy szczupłość dawney klasztorney fundatiey dla rospostrzenienia się poddanych, dwie włoki gruntu z ogrodami y sianożęciami, do nich należącemi we wsi Baykach y przytym morgow dwa sianożęci, nazwaney Czarkowszczyzna, które Ostapko Kołaczewicz trzymał y pułplaca w samym mieście Rożaney, przy samym parkanie klasztornym leżący wiecznością nadał y zapisał y od płacenia lasowego poddanych cerkiewnych uwolnił, także miody, które do zamku dawali, klasztorowi darował, pozwoliwszy u nich na siebię te dań odbierać. Ktore prawo także aktykowane pod wyżnianowaną datą. Ten że i. m. p. podskarbi nadworny, zesławszy rewizorow swoich do maiętności, na klasztor nadaney, osobliwy inwentarz (spisawszy poddanych, powinności y ich pożytki) postanowić kazał y według onego klasztorowi z poddanemi zachować się pozwolił, ktory inwentarz w roku 1684 d. 24 Iunii nadany, a w roku 1685 Maia 10 dnia aktykowany.

Tenże i. m. p. podskarbi, uwalniaiąc szpital y trzy cwierci gruntu, na ktorym szkoła stoi, list osobliwy w roku 1677 Iulii 27 dnia klasztorowi nadał y od powinności mieyskiey excypował.

Sprawy do fundacyey należące:

1. Intromissia ieneralska extractem z urzędu Słonimskiego, względem podania OO. Bazylianom dwoch włok y morgow, za prawem i. m.

p. fundatora klasztorowi należących y na plac w miescie należący, nazwany Drozdowski, do klasztoru przyłączony.

2. Reforma ustawy i. m. p. fundatora przez i. w. xiędza protoarchimandrytą, zmnieyszaiąc powinności poddanym, ratione gwałtow postanowionych, iż do żniwa ty kozby nie wszyscy (iako bywało) z domu, ale z zagonu po dwie, a z czwierci po 4 osoby wychodzić maią. Także y ratione gwałtu do wywiezienia drew co trzeciey suboty, nie według inwentarza poddani pociągani bydź maią do roboty, ale według ustanowy poslednieyszey, iż tylko z dymu każdego na ten gwałt po iednemu wysyłać maią. Anno 1685 Mai 20 dnia.

3. List od rewizorow na wieś Bliźne pod winą na urząd kopę 1, a drugą na klasztor wydany, aby się nie ważyli odrywać od parafii y cerkwi Rożanskiey. A to względem pokątnego odprawowania szlubow, krztow y innych obrządkow cerkiewnych. Anno 1684 Iunii 28 dnia.

4. List rewizorski na dwie włoki we wsi Baykach.

5. Prawo od i. w. p. Bucelli y przyznanie onego na urzędzie Rożanskim oo. Bazylianom na dom w miescie w rynku przedany za złotych 300 w roku 1674 dnia 27 Awgusta, ktory to dom p. Bucelli nabył był od żyda Zyszkinda.

6. Prawo od pana Rugieniewskiego na sianożęci w uroczyszczu nazwanym Łozkach y Repiszczach nadane w roku 1675, z ktorych sianożęci łąke w uroczyszczu Łozkach pan Bazili Radkiewicz niesłusznie trzyma. O co się wolno upomnieć.

7. List na kramkę w mieście od Stephana Fiedorowicza.

8. Prawo od i. w. i. p. Jerzego Stanisława Sapiehi, stolnika W. X. L., na plac zmarłego steriliter Alexandra Filipowicza przy parkanie klasztornym przeciw bramie cerkiewney, alias dzwonicy, leżący, die 9 Martii 1714 anno.

Изъ архива Рожанской Православной церкви. Доставлено инспекторомъ народныхъ училищъ Городенской губерніи г. Ставровичемъ. Въ перечнѣ документовъ, документъ подъ № 8 приписанъ позднѣйшимъ, XVIII *вѣка, почеркомъ. Въ концѣ помѣта:* Historyika praw y dowodow Cerkwi Rożanskiej y fundacyi XX. Bazylianow.

ДОПОЛНЕНІЯ.

59.

1513 г. 11 Ноября. Вѣновная запись королевскаго маршалка Александра Ходкевича на имѣнія Берестовицу, Супрасль и Росю, данная имъ супругѣ его Василисѣ, дочери князя Ивана Васильевича Ярославича, въ обезпеченіе взятаго за нею приданаго.

Я, Александръ Ивановичъ Ходковича, маршалокъ господаря короля его милости Жикгимонта. Чиню знаменито симъ моимъ листомъ кому потребъ того будеть вѣдати, хто на него посмотрить, або чьтучи его услышить. И зъ Божее ласки я, Александръ, понялъ есми за себе дочку князя Ивана Васильевича Ярославича, княжну Василису, и взялъ есми по ней перелъ, каменье дорогое, золота, и сребра, и грошы ширекихъ, и шатъ коштовныхъ. Ино я, Александръ, противу того скарбоу записываю жонѣ моей пани Василисѣ вѣна чотыри тисячи грошей ширекихъ на имѣньяхъ моихъ на отчизныхъ, записую Берестовицу зъ городомъ Супряслою и зъ ловы Блудовскими и со всею поущею по тому, какъ ся здавна у своихъ границахъ мѣли, а къ тому дворъ свой Росю по томоу жъ, какъ ся здавна у своихъ границахъ мѣла. А естли мене Богъ зберетъ съ того свѣта напередъ, а она бы ся послѣ мене зостала, а естли бы намъ Богъ дѣтокъ не далъ, а она бы не похотѣла на вдовьемъ стольцы седѣти а усхочеть поити замужъ,— тогды ближніе мои маютъ тые грошы верхуписаные чотыри тисячи копъ грошей ширекихъ отложити женѣ моей пани Василисѣ, тогды тые имѣнья верхуписаные ближніе мои маютъ мѣти ку своей руцѣ. А естли бы ей тыхъ грошей верхуписаныхъ не отложили, тогды она маеть тые имѣнья держати дотоле, поки ей тые грошы отдадуть. А еслибъ жона моя пани Василиса не пошла замоужъ послѣ мене, и она тогды маеть на тыхъ имѣньяхъ верхуписаныхъ жити до своего живота. А по ее животѣ, моцна она тые имѣнья верхуписаные любо на церкви Божьи отдати, або кому ближнему своемоу записати у своемъ скарбѣ, кому будеть ее воля. А естли намъ Богъ дасть дѣти, а мене бы Богъ зобралъ съ того свѣта, а жона бы моя пани Василиса остала, а будуть зъ нею нѣкако дѣти не въ ласцѣ жити, и она зъ ними не похочеть въ одномъ мѣстѣ жити, — тогды она маеть жити на тыхъ имѣньяхъ верхуписаныхъ до своего живота. А по ее животѣ, тые имѣнья дѣтемъ нашимъ. А при томъ были люди добрые, на имя: князь Павелъ, викарѣй Матки Божьи Виннеское (sic), а князь Еско, плебанъ Пинскій, а дворяне господаря нашого короля его милости князь Иванъ . . . . овичъ Крошинскій, а панъ

Корнило Туръ Андреевичъ, а панъ Семенъ Ивановичъ, а панъ Костя . . . . . . а бояре наши Степанъ Чапличъ, а Кузьма Сморкгевичъ, а Иванъ Снаксаревичъ. И для лѣпшое твердости и печать есми свою привѣсилъ къ сему моему листоу. Писанъ въ Пинску. Въ лѣто осмое тисячи двадцать первого году, индиктъ 1, мѣсеца Ноября 11 день.

Печатано по копіи пергаменовой, умышленно изрѣзанной, найденной А. В. Рачинскимъ въ его поѣздку по Городенской губерніи и хранящейся въ Рукописномъ Отдѣленіи Виленской Публичной Библіотеки.

60.

1564 г. 20 Апрѣля. Письмо Сигизмунда Августа къ Филону Семеновичу Кмитѣ, съ выраженіемъ признательности за побѣду подъ Улою и съ обѣщаніемъ выдать войску причитающееся жалованье и наградить за потери и убытки, понесенные въ этой битвѣ.

Жикгимонтъ Августъ, Божею милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій и иныхъ. Старостѣ Чорнобыльскому, ротмистру нашому люду пенежного Литовского, пану Филону Кмитѣ. Писалъ тыхъ часовъ до насъ воевода Троцкій, гетманъ нашъ навышшый великого князства Литовского, староста Мозырскій, державца Лидскій, Бѣлицкій и Сомилишскій, панъ Миколай Юревичъ Радивилъ, штожъ вы, принявши немалую шкоду въ той битвѣ *), зъ ласки Божее выйграной надъ войски непріятельскими справою пановъ гетмановъ нашихъ, великого и дворного, а руками васъ, вѣрного рыцерства нашого, на нѣкоторыхъ статкохъ и речахъ, а звлаща на коняхъ своихъ, безъ пенезей готовыхъ на ново даныхъ, чимъ бы есте тыхъ статковъ своихъ поправити и коней прибавити могли, служити нехочете, а за недостаткомъ — и не до конца можете. Къ тому жадаетъ тежъ насъ за вами его милость, абыхмо, бачечи на вчтивые и докладные службы ваши, которыми есте, яко панъ гетманъ пишетъ, ни

*) Подъ Улою. Сравн. у Нѣсецкаго (Herbarz Polski, изд. Бобровича, 1840, т. V, стр. 124—125): W roku 1564, gdy Moskwa z wojskiem w Litwę wtargnęła, a hetmani Litewscy pod Ułą jednę część wojska tego porazili, Filo, który miał ordynans mieć na oku drugą część wojska (sześćdziesiąt go tysięcy rachowano) chcąc pogodnej zażyć okazyi, posłał Moskwie listy od hetmanów, w których mu o swem zwycięztwie oznajmują, i rejestr tak pobitych jako i pojmanych: czem przestraszeni, co żywo w rozsypkę poszło. Filon za niemi ruszył, i najprzód im wszystkie wozy odjął: a potem goniąc za niemi, tylko we dwóch tysiącach ludzi swoich, wiele ich w ucieczce pobił, sto więźniów znacznych dostał.

въ чомъ не впослѣжаючи иныхъ народовъ, добре а достатечне во всемъ показали, и яко на всихъ послугахъ нашихъ, такъ особливе въ той битвѣ звычаемъ продковъ своихъ вѣрно, цнотливе и мужне собѣ починаючи заховалися, намъ господару и речи посполитой служили,—прибавили вамъ датку. Ино што ся дотычеть таковыхъ службъ вашихъ, которымъ то есмо съ писанья его милости пана гетмана великого, также съ писанья пана Виленского, гетмана нашого дворного великого князства Литовского, старосты Городеньского, пана Григорья Александровича Ходкевича вырозумѣли, — тогды, яко завжды держали есмы о васъ вѣрныхъ подданыхъ нашихъ, такъ и теперь, слышечи а вѣдаючи то отъ ихъ милости, удячне отъ васъ учтивого рыцерства вѣрныхъ подданыхъ нашихъ приймуемъ и за то вамъ дякуемъ а ласкою нашою господарскою паметовати хочемъ, не похибуючи напередъ о васъ, же только того переставати не будете а поступковъ продковъ своихъ въ той мѣрѣ не впослѣдите, але и приспораючи того во всемъ, ласки нашое такимъ способомъ примножати не занехаете. А што ся дотычеть прибавенья жолду вашого, мы, вѣдаючи добре постановенье соймовое отъ становъ сойму належачихъ, на которомъ же и сами есте были и братью вашу посылали около таковогo жолду вашого, же вамъ не мѣло быть давано на лѣто, только на чверть полчетверты копы, а на зиму по чотыри копы грошей, нерадибысьмы того бымъ отмѣнили и не до конца ся намъ годить, вѣдь же за причиною пана гетмана великого, а звлаща для послуги вашое, которую есте значне намъ такъ яко обадва панове гетмани, великій и дворный, намъ залецають, и нагорожаючи вамъ утраты, которые есте въ той битвѣ приняли, о чомъ тежъ всемъ устную справу намъ далъ писарь нашъ польный Войтехъ Стабровскій, которого для тыхъ же справъ и потребъ вашихъ панъ воевода Троцкій къ намъ сихъ часовъ присылалъ, а хотечи, абы есте тымъ охотнѣй и способнѣй намъ господару и речи посполитой служили. Приповѣдаемъ тобѣ, пане Филоне, и съ товариши твоими службу на такій же почотъ, яко теперъ маешъ, то есть на двѣстѣ коней, отъ выслуги першого полугодья, на которую есте пенези взяли и ее дослугуете, наново на другую полгода— на конь по осми копъ грошей, а на тотъ же конь и на тую жъ полгода за послугу и утрату вашу перво помененую, не мнѣй, але особливе, зъ ласки нашое, по двѣ копѣ грошей, которая двѣ копѣ съ тыми жъ осма копами Литовскихъ за тую послугу битвы выиграное и за утраты ваши на сесь часъ зъ ласки нашое и на тую одну полгода вамъ поступленыи заразомъ и однымъ часомъ, то есть по десети копъ грошей послано и отъ насъ вамъ будеть дано, кромъ жадного омѣшканья. И тые пенези

тымъ способомъ безъ похибы васъ дойдуть зуполна на одну полгода пришлую по десети копъ грошей, надалѣй на семую суботу пришлую въ року теперешнемъ петдесятъ четвертомъ мѣсеца Мая двадцать первого дня, што мы вамъ упевняемъ и обѣцуемъ симъ нашимъ листомъ. И вжо бы вы, не зъѣждчаючи оттоль, гдѣ есте отъ пановъ гетмановъ розложоны, або которые будете зъѣхали для поправенья статковъ вашихъ, тогды засся ускокъ поспѣшили ся и постановили тамъ, гдѣ вамъ впередъ панъ гетманъ великій роскажеть тегнуть и положитися, а служили и заслуговали бы есте оную полгода, видечи такъ кгвалтовную потребу речи посполитое, съ того ся ни которыми причинами не вымовляли, для ласки нашое господарское, по тому какъ отъ пана гетмана великого росказанье и науку мѣти будете. Гдѣжъ о всемъ томъ и упевняючи васъ около тыхъ пенезей подлѣ сего листу и обѣтницы нашое на часъ назначоный або ближей, и словомъ о томъ росказали есмо именемъ нашимъ зъ вами мовити тому писару польному Стобровскому, которому въ томъ вѣру дайте. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья 1500 шестьдесятъ четвертого, мѣсеца Апрѣля двадцатого дня. Sigismundus Augustus Rex. Янъ Шимковичъ, маршалокъ и писаръ.

Подлинникъ хранится тамъ же.

61.

1565 г. 1 Мая. Письмо Сигизмунда-Августа къ Филону Семеновичу Кмитѣ, съ изъявленіемъ соболѣзнованія о неудачномъ исходѣ стычки подъ Черниговомъ.

Жикгимонтъ Августъ, Божею милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій и иныхъ. Старостѣ Чорнобыльскому, пану Филону Кмитѣ. Што пишешъ до насъ, же зъ княземъ воеводою Кіевскимъ ходилъ еси подъ замокъ Черниговскій, за листомъ и росказаньемъ нашимъ, и что ся тамъ стало, здаючи то на писанье князя воеводы Кіевского, ино вырозумѣли есмо съ писанья князя воеводина всему достаточне; и ачкольвекъ ничого ся доброго *) тою ѣздою и тегненьемъ вашимъ не справило, однакже працу вашу вдячне приймуемъ, а рану и утрату, которую еси тамъ принялъ, ласкою нашою нагорожати хочемъ. А што ся дотычеть потребъ и опатренья замку Чорнобыльского, о томъ мовили есмо зъ маршалкомъ дворнымъ, подскарбимъ земскимъ великого князства Литовского, писаромъ нашимъ, старостою Могилевскимъ, паномъ Остафеемъ Воловичомъ, и ты бы во всихъ тыхъ

*) Этотъ фактъ у Нѣсецкаго опущенъ.

потребахъ того замку нашого Чорнобыльского до пана подскарбего земского утечку мѣлъ. А што еси послалъ до насъ бѣглеца Москвитина съ Чернигова, ино которые дѣла были за нимъ, тыхъ есмо достаточне выслухати казали. Писанъ у Петриковѣ, лѣта Божого Нароженья 1565, мѣсеца Мая первого дня.

Хранится тамъ же. На оборотѣ печать и подпись: Янъ Шимковичъ, маршалокъ и писаръ. *Далѣе:* Старостѣ Чорнобыльскому пану Филону Кмитѣ. *Ниже:* Подякованье господарское за службы и хотечи рану и втраты мои подъ Черниговомъ въ ласки своей господарской нагорожать.

62.

1565 г. 20 Октября. Письмо Сигизмунда Августа къ Филону Семеновичу Кмитѣ о съѣздѣ въ Трабахъ для разсужденій объ оборонѣ государства, о редакціи статута, и проч.

Жикгимонтъ Августъ, Божею милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Лифлянтскій и иныхъ. Державцы Чорнобыльскому пану Филону Семеновичу Кмитѣ. Што тыхъ часовъ, зъ волею и росказаньемъ нашимъ господарскимъ, съ потребъ великоважныхъ а пильныхъ речи посполитое здешнего панства нашого великого князства Литовского, зъѣхавшися ихъ милости паномъ радамъ нашимъ и всимъ инымъ станомъ и обовятелемъ рыцерству всихъ земль того панства до двора нашого Трабского, видѣло се ихъ милости зъ зополныхъ намовъ ихъ, абы для обмышленья о тыхъ таковыхъ пильныхъ и великихъ потребахъ земскихъ, а меновите коло обороны противъ непріятелю нашому и коло постановенья справедливости и поправенья статуту, сеймъ звыклый великій вальный того панства нашого великого князства Литовского отъ насъ зложонъ былъ. О чомъ жо ихъ милость жадливости и прозбы свои зъ зданьемъ и радою ихъ милости намъ донесли. А про то яко есьмо вжо перво сего на то призволивши всимъ вамъ сполне ознаймили и рокъ зложили сейму въ тыйдень по светомъ Мартинѣ пришлого свята, въ року нинѣшнемъ шестдесятъ пятомъ, въ томъ столечномъ мѣстѣ нашомъ у Вильни, або въ Городни, естли бы, чого Боже вховай, повѣтріе у Вильни перекажало; а такъ ижъ зъ ласки Божей се здѣ у Вильни повѣтріе не показуеться, тогды мы вжо на тотъ часъ въ тыйдень по светомъ Мартинѣ у Вильни сеймъ мѣти хочемъ. Ты бы къ тому часу до насъ ѣхалъ и сполне въ иншими станы—о тыхъ таковыхъ потребахъ речи посполитое при насъ господари обмышлевали, якобы

зъ лѣпшимъ и пожиточнѣйшимъ речи посполитое и нашимъ господарскимъ то все отправити и на конецъ постановити се могло. А што се дотычеть справъ судовыхъ, которые преложоны по роспущенью войска на судъ нашъ за мандаты нашими, або бы которымъ кольвекъ обычаемъ кому рокъ передъ нами припадывалъ, мы, постерегаючи, абы подъ симъ часомъ въ зобранью людей повѣтріе сездѣ въ мѣстѣ Виленскомъ не замножилося, для того тые вси справы судовые откладаемъ на тотъ же день пришлый: о томъ вѣдаючи, абы нихто для таковыхъ справъ судовыхъ первѣй того сейму на дворъ нашъ не пріѣздилъ, але вжо на соймѣ кождый тыхъ справъ своихъ судовыхъ пилновати будеть. Писанъ у Вильни, лѣта Божего Нароженья 1565, мѣсеца Октебра 20 дня. Остаѳей Воловичъ.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: росказанье его королевской милости, абыхъ я съ Чорнобыля на сеймъ ѣхалъ, для обмышлеванья въ речи посполитой.

63.

1565 г. 1 Декабря. Универсалъ Сигизмунда Августа, которымъ онъ удостовѣряетъ дворянъ, пожелавшихъ поставить отъ себя отряды, что они получатъ вознагражденіе, обезпеченное его собственнымъ имуществомъ.

Жикгимонтъ Августъ, Божею милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Лифлянтскій и иныхъ. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ, што тыхъ часовъ, за волею и росказаньемъ нашимъ, до Трабъ зъѣхавшися панове рада наши, ихъ милость духовные и свѣтскіе, и тежъ княжата, паната и вси станы здѣшнего панства нашого великого князства Литовского, зъ сполное намовы постановили и подняли ся ку первшимъ служебнымъ ѣзднымъ еще чотыри тисечи людей служебныхъ приняли, для потужнѣйшое обороны противъ непріятеля, и писали до насъ, ижъ нѣкоторые съ пановъ радъ ихъ милости и зъ иныхъ становъ врадниковъ и дворанъ нашихъ подняли ся своимъ коштомъ почты вести абыхмо тымъ, которые ся того вжо подняли, заплату упевнили, а чого еще до чотырохъ тисячей людей не достало, же быхмо таковыхъ особъ обрали, которые бы своимъ коштомъ почты вести подняли ся, а они насъ въ томъ упевнили, ижъ на соймѣ, который есмо въ тыйдень по светомъ Мартинѣ зложили, на заплату тымъ служебнымъ зложитися мѣли, и насъ о то просили, абыхмо тымъ служебнымъ листы нашими о заплату упевнили. Якожъ тамъже у Трабахъ, за прозбою всихъ становъ, под-

нялъся сто коней вести державца Чорнобыльскій панъ Филонъ Семеновичъ Кмита. А ижъ онъ милуючи насъ пана своего и речь посполитую, на свой коштъ принемши тые люди вывелъ и способилъ въ часъ первѣй светого Мартина тотъ почотъ увесь сто коней, нижли ижъ писаръ польный ку пописови всихъ тыхъ людей поспѣшне прибыти не могъ, яко ся у Трабахъ постановило, ижъ отъ попису служба имъ ити мѣла. Мы, будучи свѣдомы, же люде способные и зведеные маеть, постановили есмо и постановляемъ всимъ тымъ служебнымъ службу отъ свята и дня светого Мартина недавно минулого въ року нинешнемъ шестдесятъ пятомъ, якожъ и пану Филону на тотъ почотъ его, который онъ вести подняль ся, сто коней, служба отъ того дня и свята светого Мартина починаеться и за чверть году, то естъ за дванадцать недѣль по светомъ Мартинѣ заплата на кождый конь по пети копъ грошей за симъ листомъ нашимъ дойти маеть, а за другую чверть лѣта потомъ у восми недѣляхъ такъ яко на листѣ своемъ обовезалися панове рада наши и вси станы рыцерства нашого, у Трабахъ будучіе. А въ томъ упевняемъ его о заплату на влостной маетности имѣней нашихъ господарскихъ, кгдыжъ намъ обовязокъ и упевненье отъ всихъ становъ такъ отъ пановъ радъ нашихъ яко отъ всего рыцерства о заплату тымъ служебнымъ учинено про то и мы тежъ ему дозволяемъ тыхъ пенезей на имѣньяхъ нашихъ смотрѣти, гдѣ бы его заплата на тые часы назначоные не дошла. И на то ему даемъ сесь нашъ листъ рукою нашою господарскою подписаный и зъ нашою печатью. Писанъ у Вильни, лѣта Божего Нароженья тисеча пятсотъ шестдесятъ пятого, мѣсеца Декабра первого дня. Sigismundus Augustus Rex. Остафей Воловичъ.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: его королевская милость Жикгимонтъ Августъ упевняеть заплату зъ властныхъ имѣней своихъ платити заслужоное. *Ниже:* листъ господарскій съ постановенья Трабского о заплату заслужоного.

64.

1566 г. 2 Апрѣля. Приповѣдный листъ Сигизмунда-Августа Филону Кмитѣ, что деньги на роту его будутъ выданы.

Жикгимонтъ Августъ, Божею милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Пруській, Жомоитскій, Мазовецкій, Лифлянтскій и иныхъ. Ротмистру нашому пану Филону Семеновичу Кмитѣ. Маемъ того вѣдомость, ижъ служба на роту твою, которую ку оборонѣ земской сто коней маешъ, уборзде вы-

ходить, а такъ мы наново приповѣдаемъ тобѣ и ротѣ твоей службу на сто коней на полгода зуполную. И ты бы, о томъ вѣдаючи, товаришовъ зъ роты своее не роспускалъ, але дослуживши того полгода, который теперь служишъ наново, другую полгода служилъ тамъ, гдѣ тобѣ отъ насъ або отъ пана Виленского, гетмана навышшого великого князства Литовского, старосты Городенского, пана Григорья Александровича Ходкевича ознаймено будеть, будучи певенъ заплаты отъ насъ господаря. Писанъ у Востромечнѣ, лѣта Божего Нароженья 1566, мѣсеца Апрѣля 2 дня. Sigismundus Augustus Rex. Лавринъ Война, писаръ.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Листъ господарскій . . . на роту.

65.

1567 г. 1 Іюня. Опись конной роты Филона Семеновича Кмиты *).

Реестръ пописованья роты его милости пана Филона Кмиты Чорнобыльского, старосты Оршанского, ротмистра его королевской милости, на роту ѣздную черезъ мене Фронца Жука, служебника его милости ясневельможного пана, пана Григорья Александровича Ходковича, кашталяна Виленского, гетмана найвышшого великого князства Литовского, старосты Городенского и Могилевского etc., при бытности его милости князя Романа Ѳедоровича Санкгушка, гетмана дворного великого князства Литовского etc., теразъ за пенези, на соймѣ Городенскомъ уфаленые, наново выведеные. Пописано въ Чашникахъ, мѣсеца Іюня 1 дня, року 1567.

Почшту 1) пана ротмистрова кони 12. На мѣстцы его милости въ томъ почштѣ служебникъ его милости Андрей Васильевичъ Вѣтринскій, въ панцеры, прилбица 2), сагайдакъ 3), шабля, ощепъ 4), подъ нимъ валахъ 5) тисавый 6). Кгер-

*) Этотъ любопытный документъ печатается, не смотря на частыя повторенія одного и тогоже, вполнѣ, безъ сокращеній: сколько намъ извѣстно, документовъ этого рода, касающихся исторіи русско-литовскаго вооруженія, до настоящаго времени не являлось въ печати.

1) *почотъ, почштъ*—число, счетъ; толпа людей, свита. У Миклошича (Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum. Vindobonae 1862—1865, стр. 1113) чєта — φάλαγξ, agmen; τάγμα, τάξις, cohors; въ такомъ значеніи встрѣчается въ Сербской Минеѣ XVI вѣка.

2) *прилбица*—шлемъ, прикрывающій верхнюю часть лица.

3) *сагайдакъ, сайдакъ*—татарское слово, въ объемъ котораго входитъ и лукъ, и тетива, и колчанъ съ стрѣлами.

4) *ощепъ*—дреколіе, дротъ, копье.

5) *валахъ*—меринъ (Линде, VI, 212).

6) *тисавый*, пол. *cisowy* — подобный дереву *тису* (пол. cis), pinus larix (Слов. Миклошича, стр. 990; Ботанич. слов. Анненкова, стр. 108, лиственница), taxus baccata (Слов.

мекъ 7) съ хоруговью 8), Степанъ Войниловичъ, на немъ панцеръ, шишакъ 9), шабля, тарчъ 10), древо 11), подъ нимъ валахъ сивый. Бубеница зъ бубны, Гришко Соха, подъ нимъ валахъ сивъ. Служебникъ Степанъ Булыка, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, ощепъ, подъ нимъ валахъ сивъ. Служебникъ Михайло, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, ощепъ, подъ немъ валахъ сивый. Служебникъ Андрей Залѣскій, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, ощепъ, подъ нимъ валахъ сивъ. Служебникъ Иванъ Харытоновичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, ощепъ, валахъ подъ нимъ воронъ. Служебникъ Миколай Нестеровичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, ощепъ, валахъ подъ нимъ сивъ. Служебникъ Янъ Станиславовичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, ощепъ, валахъ подъ нимъ рыжъ. Служебникъ Янъ Ждановичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, ощепъ, валахъ подъ нимъ гнѣдъ. Служебникъ Янъ Ониско, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, ощепъ, валахъ подъ нимъ гнѣдъ. Служебникъ Иванъ Лукашевичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, ощепъ, рогатинка, валахъ подъ нимъ плѣснивъ 12).

Поручникъ 13) Матѣй Волкъ на десеть коней. Подъ нимъ конь сивъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, кончеръ 14), гаркабузъ 15), сѣкирка 16). Пахолокъ 17) его Опонасъ Волкъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь турецкій сивый. Пахолокъ его Янъ Снопекъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь турецкій гнѣдый. Пахолокъ Богданъ Любецкій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь воронъ.

малорос. идіомовъ Н. Закревскаго, стр. 546; Ботан. сл. Анненкова, стр. 155, зеленица, негніючка, красное дерево). У Линде (Слов. IV, 153) ‹isawy—biało nakrapiany.

7) *кгермекъ*—щитоносецъ, оруженосецъ; конюшій, шталмейстеръ.

8) *хоругов*—знамя. Имѣетъ еще значеніе отряда, соотвѣтствующаго ротѣ.

9) *шишакъ*—открытый шлемъ.

10) *тарчъ*—щитъ.

11) *древо*—копье. Стрыйковскій (стр. 607) и Бѣльскій (стр. 335 и 218) упоминаютъ о вооруженіи тарчами, древками и рогатинами.

12) *плѣснивъ*, пол. *pleśniwy* — плѣснѣвѣлый. У Миклошича (Слов., стр. 578) плѣснивъ —mucidus, въ Верхнихъ Лужицахъ говорится plesniwy kon; у Линде (Слов. IV, 153) plesniwéj masci, siwy, сѣрый; plesniwy kon, szronowaty, mrozowaty.

13) *поручникъ*—второе лицо въ ротѣ или въ хоругви, послѣ ротмистра (Линде, IV, 361).

14) *кончеръ*—палашъ, широкій простой мечъ. См. у Линде (Слов. II, 424).

15) *гаркабузъ*—пищаль, старинное ружье (Линде, I, 28).

16) *сѣкирка*—сѣкира, топоръ.

17) *пахолокъ*—парень, дѣтина; рядовой.

Пахолокъ Левонъ Кравцовичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ дрыкгантъ 18) каръ. Пахолокъ Херубинъ Липскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь шпаковатъ 19). Пахолокъ Василей, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь бѣлъ. Пахолокъ Грышко Волынецъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь вилчастый 20). Пахолокъ Матысъ Васковичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ воронъ. Пахолокъ Дупскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, дрыкгантъ подъ нимъ каръ.

Товарышъ 21) Прокопъ Любко на осмъ кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, кончеръ, подъ нимъ конь гнѣдый. Пахолокъ Матысъ Вольскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сивый. Пахолокъ Иванъ Мартиновичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сивый; пахолокъ Іевъ Шиковичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Борысъ Стромоусовичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь брудно 22) сивый. Пахолокъ Шимко Кузмичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ дрыкгантъ гнѣдый. Пахолокъ Степанъ Боглаевичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ вороный. Пахолокъ Лукьянъ Свиридоновичъ (sic), на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ згнѣда-плѣснивъ.

Товарышъ Вавринецъ Петровскій кони на осьмъ. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, подъ нимъ конь плѣснивъ, тры ноги бѣлы. Пахолокъ Якубъ Залѣскій, на немъ панцеръ, шишакъ, тарчъ, древо, шабля, подъ нимъ дрыкгантъ гнѣдъ. Пахолокъ Янъ Мышинскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь яблокобитъ 23). Пахолокъ Кгрекгоръ Закревскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ валахъ бѣлъ. Пахолокъ Шимекъ Менчинскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ мышатый 24). Пахолокъ Лукашъ Кнежицкій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь

---

18) *дрыгантъ*—жеребецъ (Линде, I, 545).
19) *шпаковатый*—темносѣрый, съ просѣдью; скворцовый, строкатый (Линде, V, 605).
20) *вилчастый*—по масти схожій съ волкомъ, бурый, темножелтый (Линде, VI, 322).
21) *товаришъ*—младшій офицеръ въ ротѣ (Линде, V, 690).
22) *брудно*—темно, черно.
23) *яблокобитъ*—сѣрый въ яблокахъ.
24) *мышатый*—мышьей масти.

згнѣда-строкатъ 25). Тогожъ братъ Миколай Петровскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, конь подъ нимъ гнѣдъ. Пахолокъ Яхимъ Мелешковскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сивъ.

Товарышъ Ѳедоръ Зенковичъ Воропай на осьмъ кони. На немъ самомъ панцеръ, шишакъ, шабля, кончеръ, подъ нимъ дрыкгантъ плѣснивъ, лысъ, яскравъ 26), чотыры ноги бѣлы, петно...*) Пахолокъ Петръ Бернатскій, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, валахъ подъ нимъ бѣлъ, петно... Пахолокъ Щасный Матѣевичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ дрыкгантъ воронъ, звѣзда въ чолѣ, петно... Пахолокъ Павелъ Юрша, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ валахъ бѣлъ, петно.... Пахолокъ Оникей Ждановичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, сѣкирка, тарчъ, древо, подъ нимъ конь зрыжа-строкатъ, петно... Пахолокъ Митько Куряновичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь бѣлъ. Пахолокъ Михалъ Борышевскій, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь шпаковатъ, петно... Пахолокъ Василь Михайловичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь каръ.

*) *петно*, т. е. знакъ, не выставляется потому, что не имѣетъ никакого значенія, представляя ту или другую букву славянскаго алфавита, поставленную въ различное положеніе.

Товарышъ Войтехъ Пешко на осьмъ кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, кончеръ, гаркабузъ, подъ нимъ валахъ бѣлъ, фарбованъ 27), петно подкова. Пахолокъ Малхеръ Хелминскій, подъ нимъ дрыкгантъ яблокобитъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо. Пахолокъ Янъ Славинскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сѣръ, яблокобитъ. Пахолокъ Станиславъ Кулешъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сивъ. Пахолокъ Юрекъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь бѣлъ, фарбованъ. Пахолокъ Войтехъ Новосельскій, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ 28), тарчъ, древо, подъ нимъ конь бѣлъ. Пахолокъ его Ѳедоръ Полочанинъ, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, подъ нимъ конь бѣлъ. Пахолокъ Станиславъ Высоцкій на немъ панцеръ, шишакъ, кордъ, тарчъ, древо, подъ нимъ конь тисавый, лысый.

Товарышъ Василей Верыга на

25) *строкатый*—пестрый, какъ сорока; pstry, srokaty, jak sroka (Линде, V, 474).
26) *яскравъ*—jaskrawy koń, mający białe oczy (Линде, II, 241).
27) *фарбованъ*—раскрашенъ (Линде, I, 644).
28) *кордъ*—сабля, шпага (Линде, II, 444).

28

шесть кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, кончеръ, гаркабузъ, подъ нимъ валахъ дропятый 29),безъ петна. Пахолокъ Сасинъ Муралевскій, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сѣръ, яблокобитъ. Пахолокъ Венславъ Грыневичъ, на немъ панцеръ, прылбица, мечъ, тарчъ, древо, подъ нимъ конь шпаковатъ. Пахолокъ Панфилъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь мышатый. Пахолокъ Семенъ Бѣсищовъ, на немъ панцеръ, прылбица, мечъ, тарчъ, древо, подъ нимъ конь плѣснивъ зрыжа. Пахолокъ Андрей Петровскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сѣръ.

Товарышъ Андрей Воропай на шесть кони. Самъ въ панцери, въ шишаку, наколянка 30), шабля, кончеръ, гаркабузъ, подъ нимъ дрыкгантъ бѣлъ, петно.... Пахолокъ Томекъ Кикиличъ, на немъ панцеръ, прылбища, шабля, тарчъ, древо, дрыкгантъ подъ нимъ воронъ, швабъ 31). Пахолокъ Миколай Воронецъ, на немъ зброя 32), прылбица, сѣкирка, шабля, тарчъ, древо, дрыкгантъ подъ нимъ сивый, петно . . . Пахолокъ его Филипъ Дирбовскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сивъ, петно . . . . Пахолокъ его Янъ Межевичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сѣкирка, тарчъ, древо, подъ нимъ конь брудно-сивъ, громоковатъ 33). Пахолокъ Апанасъ Кучинскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сѣкирка, тарчъ, древо, дрыкгантъ подъ нимъ зворона-плѣснивъ, петно . . .

Товарышъ Марко Зенковичъ Воропай на шесть кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, кончеръ, валахъ подъ нимъ сивый. Пахолокъ его Юрій Петровичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сѣкирка, тарчъ, древо, конь подъ нимъ плѣснивъ, петно... Пахолокъ Лаврынъ Стецовичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сѣкирка, тарчъ, древо, конь подъ нимъ гнѣдъ, нога бѣла. Пахолокъ его Амброжей Матѣевичъ, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, сѣкирка, тарчъ, древо, конь подъ нимъ сивъ, петно. . . Пахолокъ Михалко Матѳѣевичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, дрыкгантъ подъ нимъ сивъ, петна нѣтъ. Пахолокъ Васко Семеновичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ бѣлъ, петно . . .

Товарышъ Станиславъ Будзынка на шесть коней. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, гаркабузъ, кончеръ, дрыкгантъ подъ нимъ

---

29) *дропятый*—рыжечалый, похожій на дракву (Линде, I, 538).

30) *наколянка*—наколѣнникъ, (Линде, III, 244).

31) *швабъ*—изъ Швабіи (Линде, V, 623.)

32) *зброя*—доспѣхи, броня.

33) *громоковатъ*—(?).

яблокобитъ. Пахолокъ Өедоръ Миколаевичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ валахъ бѣлъ. Пахолокъ Амброжей Яновичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ валахъ плѣснивъ. Пахолокъ Андрей Сташковичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь яблокобитъ. Пахолокъ Херубинъ Матейковичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь гнѣдъ. Пахолокъ Венславъ Розбицкій, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь бѣлъ, горчитковатъ 34).

Товарышъ Янъ Копоть на шесть кони. На немъ панцеръ, шишакъ, гаркабузъ, шабля, валахъ подъ нимъ рыжій лысый. Пахолокъ Иванъ Олехновичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ громакъ гнѣдъ. Пахолокъ Миколай Селицкій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ гнѣдъ; повѣдилъ, здохши въ службѣ. Пахолокъ егожъ Станиславъ Гаевскій на немъ зброя, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Якубъ Шидловскій, на немъ зброя, прылбица, мечъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ сивый. Пахолокъ Янокъ Ивановичъ, на немъ зброя, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ горчицоватъ.

Товарышъ Симонъ Бакштынскій на шесть кони. На немъ панцеръ, шишакъ, кордъ, гаркабузъ, подъ нимъ дрыкгантъ сивъ. Пахолокъ Станиславъ Яновичъ, на немъ панцеръ, прылбица, мечъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ плѣснивый, петно.... Пахолокъ Станиславъ Петровскій на немъ зброя, прылбица, мечъ, конь подъ нимъ зрыжа плѣснивый.... Пахолокъ Андрей, на немъ панцеръ, прылбица, мечъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Иванъ на немъ панцеръ, прылбица, мечъ, тарчъ, древо, валахъ, которого охромилъ, кгды потыкали пана Довойну, яблокобитъ.

Товарышъ Василей Тяпинъ на шесть кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, гаркабузъ, кончеръ, сѣкирка, подъ нимъ дрыкгантъ сивъ. Пахолокъ Янъ Яниковскій, на немъ панцеръ, шишакъ, кордъ, сѣкирка, тарчъ, древо, подъ нимъ валахъ воронъ. Пахолокъ Матысъ Мереевскій, на немъ панцеръ, шишакъ, кордъ, тарчъ, древо, подъ нимъ дрыкгантъ плѣснивъ. Пахолокъ Матѣй, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, подъ нимъ валахъ плѣснивъ. Пахолокъ Марекъ, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, подъ нимъ валахъ воронъ. Пахолокъ Вышмынтовскій, на немъ зброя бляховая, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, подъ нимъ конь гнѣдъ.

Товарышъ Крыштофъ Текавый

---

34) *горчитковатъ*—испещренный маленькими пятнами, на подобіе горчицы.

на шесть кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, сѣкирка, подъ нимъ дрыкгантъ сивъ... Пахолокъ Кгуменскій, на немъ панцеръ, прылбица, мечъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ яблокобитъ. Пахолокъ Вавровскій на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, валахъ подъ нимъ бѣлъ, безъ петна. Пахолокъ Олекшый, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ гнѣдъ. Пахолокъ Станиславъ, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, дрыкгантъ подъ нимъ гнѣдъ. Пахолокъ Михалъ, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ гнѣдъ.

Товарышъ Илья Ивановичъ на пять кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, гаркабузъ, кончеръ, дрыкгантъ подъ нимъ яблокобитъ, петно... Пахолокъ Миколай Высоцкій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сѣръ яблокобитъ, петно... Пахолокъ Мартинъ Өедоровичъ, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ тисавъ, нога задняя бѣла, петно... Пахолокъ Матысъ Петровичъ, на немъ зброя бляхова, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ сѣръ... Пахолокъ Өедоръ Мартиновичъ, на немъ панцеръ, прылбица, мечъ, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сѣръ петно....

Товарышъ Грыгорей Дещукъ на пять кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, кончеръ, сѣкирка, подъ нимъ конь шпаковатъ. Пахолокъ Павелъ Яновичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сѣкирка, тарчъ, древо, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Матысъ Карпинскій, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ брудно-сивъ, петно... Пахолокъ Станиславъ Тарновскій, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Валентый, на немъ панцеръ, прылбица, кордъ, тарчъ, древо, подъ нимъ конь гнѣдъ, безъ петна.

Товарышъ Лукашъ Микитичъ на пять коней. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, гаркабузъ, валахъ подъ нимъ сивъ. Пахолокъ Гришко Дуловскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь бѣлъ.... Пахолокъ Лукашъ Воинскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь тисавъ, петна нѣтъ. Пахолокъ Якубъ Репышевскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ сивъ; пахолокъ Янъ Лабенда на немъ панцеръ, прилбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ тисавъ, нога задняя лѣва бѣла.

Товарышъ Василей Микитичъ на пять коней. На немъ самомъ панцеръ, шишакъ, шабля, гаркабузъ, подъ нимъ конь гнѣдъ, петно.... Пахолокъ Миколай Слозовскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ тисавъ, нога правая задняя

бѣла. Пахолокъ Янъ Рокгалинскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь сивый. Пахолокъ Станиславъ Лотровскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ сивъ горчичковатъ. Пахолокъ Андрей Дворанскій, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ воронъ.

Товарышъ Щасный Юрша на пять коней. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, гаркабузъ, конь подъ нимъ плѣснивъ лысъ, нога бѣла. Пахолокъ Остаѳей Комаръ, на немъ панцеръ, прылбица, тарчъ, древо, конь подъ нимъ сивый, петно.... Пахолокъ Гарасимъ, на немъ панцеръ, шишакъ, мечъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ плѣснивъ, петно.... Пахолокъ его Александеръ Богдановичъ, на немъ панцеръ, прылбица, мечъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ бѣлъ, петно.... Пахолокъ Авкгуштынъ Рачковскій, на немъ зброя бляхова, прылбица, мечъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ тисавый, лысый, нога бѣла.

Товарышъ Данило Костюшковичъ на пять коней. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, кончеры два, надзакъ 35), гаркабузъ, конь подъ нимъ плѣснивъ. Пахолокъ Пилипъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, сѣкирка, кончеръ, тарчъ, древо, дрыкгантъ подъ нимъ сивъ. Пахолокъ Остапъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, сѣкирка, кончеръ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ каръ. Пахолокъ Миколай, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, надзакъ, кончеръ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ гнѣдъ. Пахолокъ Миколай, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сѣкирка, кончеръ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ зъ-ворона плѣснивъ.

Товарышъ Янъ Немира на чотыри кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, кончеръ, гаркабузъ, сѣкирка, конь подъ нимъ воронъ. Пахолокъ Янъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, кордъ, тарчъ, древо, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Васко Глубоцкій, на немъ панцеръ, шишакъ, кончеръ, тарчъ, древо, сѣкирка, конь подъ нимъ каръ. Пахолокъ Иванъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сѣкирка, тарчъ, древо, дрыкгантъ подъ нимъ каръ.

Товарышъ Романъ Стецковичъ на чотыри кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, кончеръ, гаркабузъ, дрыкгантъ подъ нимъ сивый яблокобитъ. Пахолокъ Ѳедоръ Мелешковичъ, на немъ бехтеръ 36), прылбица, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ дрыкгантъ бѣлъ, петно.... Пахолокъ Жданъ Матѳеевичъ, на немъ зброя, прылбица,

35) *надзакъ*— nadziak, чеканъ, broń Węgierska, rożni się tym od obucha, że koniec od młotka idący, jest zakrzywionym w obuchu; w czekanie zaś, czyli nadziaku, na prost idzie, i że i młotem i końcem razić można, tłukać młotem, a nadziewając, czyli dziubiąc koncem (Линде, III, 227—228).

36) *бехтеръ*—нагрудникъ, кирасы, латы (Линде, I, 68).

шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ шпаковатъ. Пахолокъ Гаврило Семеновичъ, на немъ зброя бляховая, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ гнѣдъ, петно. . . .

Товарышъ Адамъ Сарнацкій, на чотыри кони. На немъ панцеръ, прылбица, шабля, кончеръ, сѣкирка, подъ нимъ конь каръ. Пахолокъ Матысъ Ябрыковскій, на немъ зброя, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ буръ. Пахолковъ двухъ Гришка Молчановича а Павла, показалъ на нихъ зброи бляховыи, прылбицы, тарчи, древа, а кони менилъ поздыхавши, одинъ гнѣдъ, другій рыжъ.

Товарышъ Щасный Өедковичъ на чотыри кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, гаркабузъ, конь подъ нимъ сивъ. Пахолокъ Янъ Миколаевичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, тарчъ, древо, подъ нимъ конь плѣснивъ. Пахолокъ Өедоръ Яновичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Степанъ Яновичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, тарчъ, древо, конь подъ нимъ сивъ, петно. . .

Товарышъ Прокопъ Бѣлицкій на два кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, конь подъ нимъ бѣлъ . . . Пахолокъ Кузьма Сидоровичъ, на немъ зброя бляховая, прылбица, кордъ, древо, конь подъ нимъ воронъ, петно . . .

Товарышъ Матысъ Пешко на два кони. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля. сѣкирка, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ его Матѣй, на немъ панцеръ, шишакъ, кордъ тарчъ, древо, конь подъ нимъ бѣлъ.

Почты козаковъ.

Товарышъ Томасъ Крупка на десеть коней. На немъ панцеръ, шишакъ, шабля, сагайдакъ, рогатинка, конь подъ нимъ каръ, петно. . . Пахолокъ Янъ Кунцовичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, сагайдакъ, рогатинка, конь подъ нимъ гнѣдъ. Пахолокъ Матысъ Ябрыковскій, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, сагайдакъ, рогатинка, конь подъ нимъ рыжъ лысъ. Пахолокъ Васко Мицковичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, сагайдакъ, рогатинка, конь подъ нимъ каръ, петно . . . Пахолокъ Станиславъ Яцковичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сагайдакъ, рогатинка, конь подъ нимъ воронъ. Пахолокъ Михалъ Фронцковичъ, на немъ прылбица, панцеръ, шабля, сагайдакъ, рогатинка, конь подъ нимъ бѣлъ, петно. . . Пахолокъ Романъ Митковичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сагайдакъ, рогатинка, конь подъ нимъ плѣснивъ. Пахолокъ Грышко Бѣликовичъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сагайдакъ, рогатинка, конь подъ нимъ сивъ. . . Пахолокъ Павелъ Визкговтовичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Мстиславецъ Крыштофъ, на немъ панцеръ, прылбица, шабля, сагайдакъ, рогатинка, конь подъ нимъ гнѣдъ.

Товарышъ Иванъ Подбійпета на шесть кони. На немъ самомъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ воронъ. Пахолокъ Лаврынъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ плѣснивъ. Пахолокъ Богданъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ плѣснивъ. Пахолокъ Семенъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Стасъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ воронъ. Пахолокъ Мартинъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ гнѣдъ.

Товарышъ Якубъ Конопацкій на чотыри кони. На немъ панцеръ, прылбица, шабля, сагайдакъ, рогатинка, подъ нимъ конь гнѣдъ. Пахолокъ Семенъ Волынецъ, на намъ панцеръ, прылбица, шабля, сагайдакъ, рогатинка, конь подъ нимъ сѣръ. Пахолокъ Васко, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ сѣръ. Пахолокъ Войтехъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ сивъ.

Товарышъ Богушъ Сорока на чотыри кони. На немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, сѣкирка, конь подъ нимъ гнѣдъ. Пахолокъ Степанъ Сороchиничъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, сѣкирка, конь подъ нимъ каръ. Пахолокъ Нестеръ Гридковичъ, на немъ панцеръ, шишакъ, шабля, сагайдакъ, рогатина, сѣкирка, конь подъ нимъ рыжъ. Пахолокъ Кузьма Максимовичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, сѣкирка, конь подъ нимъ рыжъ.

Товарышъ Ермола на чотыри кони. На немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ сѣръ. Пахолокъ Щасный, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, сѣкирка, рогатинка, конь подъ нимъ сѣръ; Пахолокъ Гапонъ Волынецъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ сѣръ. Пахолокъ Мишко, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, сѣкирка, бахматъ 37) подъ нимъ гнѣдъ.

Товарышъ Иванъ Марковичъ, на чотыри кони. На немъ панцеръ, шишакъ, сагайдакъ, шабля, сѣкирка, рогатина, конь подъ нимъ тисавъ. Пахолокъ Янко, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, сѣкирка, конь подъ нимъ сивъ. Пахолокъ Радко, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатина, сѣкирка, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Климъ Грышковичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля,

37) *бахматъ*—koń Tatarski gruboplaski na nizkich nogach, poziomy (Линде, I, 41).

рогатина, сѣкирка, конь подъ нимъ бѣлъ, горчичковатъ.

Товарышъ Михаилъ Резанъ на три кони. На мѣстцы есть слуга Стасъ Миколаевичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ буланъ. Пахолокъ Петръ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ рыжъ бахматъ. Пахолокъ Левонъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ гнѣдъ.

Товарышъ Кгабріялъ на тры кони. На немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ буръ. Пахолокъ Степанъ Гришковичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, рогатинка, шабля, конь подъ нимъ бѣлъ. Пахолокъ Степанъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ половъ 38).

Товарышъ Юрій Дедерка на три кони. На немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ плѣснивъ. Пахолокъ Онупрей на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ сивъ. Пахолокъ его Мартинъ Белдыцкій, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ гнѣдъ.

Товарышъ Василій Нашихъ на три кони. На немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, подъ нимъ громакъ рыжъ. Пахолокъ Мартинъ Волошенинъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ воронъ. Пахолокъ Гришко Якубовичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, подъ нимъ валахъ гнѣдъ.

Товарышъ Вилковскій на два кони. На немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ рыжъ. Пахолокъ Логвинъ Миколаевичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ бѣлъ.

Товарышъ Иванъ Гавриловичъ на два кони. На немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ гнѣдъ. Пахолокъ Янъ Ждановичъ, на немъ панцеръ, прылбица, сагайдакъ, шабля, рогатинка, конь подъ нимъ плѣснивъ.

Въ концѣ печать и подпись: Fraz Żuk ręką własną. *Хранится тамъ же.*

66.

1569 г. 2 Сентября. Описаніе Берестовицкаго и Росскаго имѣнія и Зубовскаго дворца.

Лѣта Божего Нароженья тисеча пятсотъ шестдесятъ девятого, мѣсеца Сентября второго дня, у пятницу.

38) *половый*—сѣрый.

Я Бенедыктъ Юрага, маршалокъ господарскій, я Мартинъ Яцыничъ а я Юрій Быковскій, дворанинъ господарскій. Ознаймуемъ тымъ нашимъ листомъ, ижъ што ихъ милость панове рады: его милость панъ Григорей Ходкевичъ, панъ Виленскій, гетманъ великого князства Литовского, староста Городенскій и Могилевскій, его милость панъ Остафей Воловичъ, панъ Троцкій, подканцлерій великого князства Литовского, староста Берестейскій и Кобринскій, а его милость панъ Янъ Ходкевичъ, староста Жомойтскій, маршалокъ земскій великого князства Литовского, администраторъ и гетманъ земли Ифлянтское, староста Ковенскій, учинивши постановенье межи ихъ милостью пани Юревою Ходкевичовою, пани Троцкою, старостиною Бѣлскою, а межи паномъ Константиномъ Ходкевичомъ, сыномъ небощика пана Троцкого, малжонкомъ ее милости, съ которого постановенья рачили ихъ милость послать насъ напередъ до имѣнья небощика пана малжонка ее милости Берестовицы, ижъ бы тамъ ихъ милость зъѣхавшися и напередъ мѣли есмо речи, которые ее милость менила быть у захованью въ дому томъ, гдѣ ее милость сама мешкала, списавши, ее милости поотдавали.

А такъ мы пріѣхавши сегодня у пятницу, нашли есмо въ томъ дому дѣвокъ ее милости: Ѳедору Александровну, Оршульку, Полонейку а Щастную. Пытали есмо: гдѣ бы речи ее милости пани Троцкое были, и хто бы при нихъ былъ? Они отказали: ижъ дей речи есть въ коморѣ; ее милость пани сама попечатовала и замкнула, и ключъ у ее милости есть. Повторе пытали есмо: естли же хто у небытности ее милости пани ее ходилъ до тое коморы и бралъ якіе речи? Они отказали: ижъ дей яко ее милость отъѣхала, нихто тамъ не былъ и речей не бралъ. А потомъ ее милость пани Троцкая пріѣхала. И заразомъ не припущаючи есмо ее милость до коморы, пытали ся о ключохъ до тое коморы. Ее милость не повѣдала и въ себе не менила, и повѣдила: не вѣдаю, хто ее замкнулъ. То пакъ тая жъ дѣвка ее милости Ѳедора повѣдила: ижъ дей ваша милость еще не выѣхала, я хотѣла замкнуть, нижлимъ не могла, але еще при бытности вашей милости, пани старая вашей милости со мною замкнула. И за позволеньемъ ее милости, кгды ключовъ не было, роскавали есмо двери оторвати. И заразомъ напередъ ушла ее милость сама, а потомъ и мы за ею милостью. Тамъ же нашли есмо скрыню зеленую, которая удолжки была мало не двулокоть, а другую скрыню меншую зеленую, удолжки была локтя, за печатьми ее милости, и двѣ шкатулѣ. А потомъ, коли была отомкнена коморка потребная, тамъ нашли есмо скрыни двѣ зеленые, по два локти удолжъ, и чотыри скрыни меншихъ зеленыхъ, а семую скрыньку невеликую, чирво-

ную, также за печатьми ее милости. И коли есмо вжо были росказали, абы вси скрыни на одно мѣстце знесены и абы были отомкнены, хотечи списать, штобы въ нихъ было, ее милость, печатей огледавши, намъ отказала: ижъ дей я вжо не потребую писанья вашого, бо вижу, ижъ все есть цѣло, ани дей вамъ писати допущу, и тамъ дей у другой коморѣ пани старое паненскіе речи есть, не вѣдаю, естли же бы тамъ цѣло. И просила, абыхмо тамъ шли. А такъ мы до другого схованья шли тамъ же было собрано и на одно мѣстце знесено скрынекъ тринадцать, кубловъ два, коробокъ двѣ, и тамъ есмо списовати хотѣли. Ее милость росказала пани старой и дѣвкамъ отомкнувши гледѣть. Которые, за росказаньемъ ее милости огледавши, повѣдили, ижъ дей все есть цѣло. И въ тыхъ скрынкахъ, кублахъ и коробкахъ пописовать намъ не допустила, одно оповѣдала, ижъ дей што которая дѣвка Настаска у монастыри въ Супраслѣ отъ мене утекла, тое дей дѣвки тутъ скрынька есть, въ которой платье бѣлое и три сукни ее были. А такъ тую скрыню, которую передъ насъ принесли, казали есмо ее отодрати, и нашли есмо тамъ кошульку дитячью зъ золотомъ, а три кошульки дитячихъ простыхъ коленскихъ. Ее милость то намъ оповѣдала, ижъ дей тое дѣвки платья бѣлого ани суконь нѣтъ; а потомъ ее милость повѣдала, ижъ дей роботницы мои невольницы есть у фольварку у Поплавцахъ, и просила, ижъ бысмы по тую челедь послали. Мы, ижъ не мѣли росказанья на то, не шлючи по тую челедь, отложили есмо до пріѣханья пана Костантого. А потомъ добре на вечоръ пріѣхалъ его милость, и пыталъ, если есмо вжо маетность пописали. Мысмо повѣдали, же намъ пани маетности писать не допустила и повѣдала, же есть цѣла. Панъ Костантый повѣдилъ: ижъ дей ми того была пильная потреба, абы было писано, бо дей тамъ въ тыхъ скрыняхъ золота, серебра, перелъ и иншихъ речей небощика пана отца моего есть. А потомъ просили есмо о тые роботницы и о челедь. Панъ Костантый дати былъ не хотѣлъ, повѣдаючи: ижъ росказанья вы ани я отъ пановъ опекуновъ не маю. А потомъ, за прозбою нашою и прихиляючися до ласки ее милости пани Троцкое мачохи своее, тую челедь росказалъ прибавить. И за тымъ ночь зашла. То пакъ коли вжо было на завтрее у суботу, тые роботницы и челедь невольная была припроважона, ее милость просила пана Константого о ткачовъ; его милость повѣдилъ: ижъ дей у мене ткачи осѣлые. Але одного ткача Лаврина неосѣлого съ тыми осьма роботницами и зъ семерга челедью рачилъ дати, и еще которого паробка и челедина Берестовицкого завезено было до Долгинова, и тыхъ его милость панъ Костантый еи милости отпустилъ, якожъ ее милость пани Троцкая пану Ко-

стантому на побранье тыхъ речей и челеди квитъ свой дати рачила. А потомъ ихъ милость, намовившися межи собою, до склепу пришедши и огледавши печатей, а обачивши, же печати есть цѣлы и нерушоны, росказали ихъ милость печати отрѣзати и склепъ отомкнути. И увошедши у склепъ, просили, абыхмо тамъ зъ ихъ милостью шли. И увошедши у склепъ, напервѣй ее милость пани Троцкая речи еи милости приналежачіе, шаты, перла, подскарбему небощиковскому Каспору Андріяновичу зъ скрынь выкладати росказала, што все есмо на рейстръ пописали. Которые речи вси ее милость, черезъ Абрама Лобковского, подскарбего его милости княжати Слуцкого, и черезъ служебника его жъ милость Черницкого, до рукъ своихъ побрати рачила; а потомъ отповѣдила: ижъ дей речи вси мене дошли, одно дей запоны злотоглавовое на чирвономъ оксамитѣ а шаты одамашковое чирвоное не доставаеть. А подскарбій повѣдилъ: ижъ дей ее милость сама запону у мене узела, и есть дей въ тыхъ скрыняхъ, которые тамъ у другомъ схованью у ее милости есть, а шаты дей одамашковое и на рейстру у мене нѣтъ. А панъ Костантый ку нѣкоторымъ шатамъ и до скрыни меньшое съ перлы а ку двумъ гальзбаномъ приповѣдался, повѣдаючи: ижъ дей шаты и тые перла есть небощицы матки моее, и по смерти дей матки моее отецъ небощикъ доцѣ своей а сестрѣ моей паннѣ Зофеи, вжо тому лѣтъ осмь, поотдавалъ, а теперь дей ее милость своими менитъ. Мысмо на рейстрѣ достаточне то написавши, предъ ся тые речи ее милость пани Троцкая до рукъ своихъ узела, а хотечи о нихъ передъ ихъ милостью паны на рокъ зложоный усправедливитися. А потомъ панъ Костантый речи свои и речи ее милости панны Зофеи сестры своее, которые бралъ, то такъ же есмо до рейстру достаточне написали, и подъ печатми нашими тые рейстра ихъ милости дали. И въ субботу ее милость зъ двора Берестовицкого не выѣхала, а тамъ же ночовала. А потомъ врядникъ Роскій Янъ Демидовичъ оповѣдался: ижъ дей я ачъ маю осѣлость подъ имѣньемъ Роскимъ, и держаломъ урядъ на Роси отъ небощика его милости пана моего, а ижъ тое имѣнье Роское досталосе ее милости пани Троцкой, я ей милости служити и вряду того мѣти не хочу. Ее милость пани Троцкая рачила повѣдить: ижъ дей ты мнѣ служити не хочешъ, спустошивши имѣнье. Его милость панъ Костантый обѣцалъ ку усправедливенью того Яна Демидовича ставить на тотъ часъ, коли ихъ милость панове опекунове и пріятели ихъ милость зъѣдуть; тежъ панъ Костантый потребовалъ личбы зъ Яна Отюшковича, зъ держанья двора Рудавского. Ее милость пани Троцкая обѣцала на тотъ же часъ того Яна ку личбѣ и ку усправедливенью его милости ставить.

То есть реестръ побранья речей отъ ее милости пани Троцкое у скарбѣ въ склепѣ. Напервѣй:

Газука оксамиту чорного рытого, перлы сажона около рукава. Панъ Костантый повѣдилъ: ижъ отецъ мой тую газуку справовалъ. Газука оксамиту чорного, собольми подшита; шата исподнея оксамиту чорного рытого; суконька одамашки шарое, у костки оксамитомъ брамована; шата исподнея талетова зъ рукавами и заложка талетова, на рукавѣ пунталевъ 21; шата талету бурнатного съ перлами, рукава тоежъ шаты съ перлы и заложка съ перлы; янкгеръ аксамиту чорного китайкою чорною подшитъ; янкгеръ атласу чорного, брамы вколо рѣзаные чорного аксамиту; шата исподнея адамашки чорное, старая, аксамитомъ чорнымъ около брамована; шата исподнея злотоглавовая старая; индеракъ адамашки чирвоное; янкгеръ аксамиту чорного рытого; шата исподнея атласу чорного, вколо оксамитомъ чорнымъ брамована; биретковъ два еи милости панеи съ пунталями, на одномъ ланцужокъ зъ шмальцомъ, на обѣюхъ пунталевъ великихъ 30 а малыхъ 30, долгихъ круглыхъ пунталевъ тридцать; биретковъ аксамитныхъ ни съ чимъ 2; вѣнецъ перловый зъ шлягомъ; вѣнцовъ перловыхъ старыхъ 3, зъ шлягомъ.

Шаты ее милости панее польскіе: Шубка атласу чорного, собольми подшита; сукня аксамиту бурнатного рытого, тая шата еи милости паннѣ Зофеи переправована, а ее милость пани Троцкая повѣдила, ижъ дей то шата моя; сукня атласу чорного, еи милость пани Троцкая повѣдила, ижъ вжо схожона и содрана; шата злотоглавовая, у костки зъ выкроемъ; его милость панъ Костантый повѣдилъ, ижъ тая шата переправована паннѣ Зофеи и предъ ся ее милость пани до себе тую шату взела; шата китайки шарое, на ней брамовъ оксамиту рытого осьмъ; шата аксамиту чорного; шата одамашки гвоздиковое, три брамы въ долѣ аксамиту рытого; панъ Костантый повѣдилъ, ижъ тую шату панъ отецъ мой справовалъ; шубка атласу шарого, горностайми подшита; шубка сукна чорного, куны подшита; шубокъ двѣ адамашки гвоздиковое, куны подшитыхъ.

Шаты ее милости старосвѣцкіе: Шата шарлату чирвоного безъ рукавовъ, тую шату его милость небощикъ панъ Троцкій на свою потребу перешилъ, ее милость сама сознавала; шата китайки тѣлистое; шата китайки чорное; запона злотоглавовая на чирвономъ аксамитѣ, подскарбій повѣдилъ, же тая запона есть у пани, а пани повѣдила, ижъ ее нѣтъ; шаты 2 адамашки гвоздиковое зъ брамами трема аксамитными, которыхъ и въ реестрѣ нѣтъ, а пани ее милость повѣдила, ижъ дей мои, ко-

торые до себе побрала, и тые дей справовалъ отецъ мой; шата мухояровая, бѣлками подшита; сукни двѣ мухояру бурнатного по 3 брамы аксамитныхъ на нихъ. Шаты ее милости панны Евы 2, одна адамашки чирвоное, а другая шата бурнатная.

Шаты пана Василя а пана Яроша: Фалшурокъ чирвоныхъ 2, китайкою подшитыхъ, жупаники 2 зъ кгузами тогожъ сукна, плащикъ Влоскій китайкою чорною подшитый.

Скрыня великая зеленая за печатью небощика пана и панее, въ которой брамы перловые, и иншые спорки до шатъ и по части перелъ есть на нихъ не мало, тая скрыня полна перелъ. Скрыня меншая, въ ней перла и клейноты, то есть: чепецъ великій перловый на золотѣ старосвѣтскій; чепецъ Ишпанскій перловый на золотѣ; чепецъ Ишпанскій перловый зе злотомъ и едвабомъ чирвонымъ; чепецъ Ишпанскій злотый зъ осребромъ и зъ обшлягомъ; чепецъ злотый, зъ шлягомъ, недоробленый; кошулька золотая съ перлы и зъ шлягомъ; колнеръ перловый съ предниками старосвѣтскими; золотыхъ тканки 2 съ перлами; узлы 2 съ перлами; ланцугъ перловый на едвабю зъ кнафлинами злотыми и зъ шмальцомъ чорнымъ; камень модрый съ перлою; альзбанъ злотый зъ рознымъ шмальцомъ, а въ немъ шаферовъ великихъ есть 6, перелъ 14, штукъ 7. Альзбанъ злотый зъ разнымъ шмальцомъ а въ немъ есть штукъ 4 зъ дыяменты а зъ рубинами 4, а осьмъ штукъ съ перлы, у тыхъ штукахъ осьми перелъ 16. До тое скрыни и до всихъ речей панъ Костантый приповѣдался, повѣдаючи, ижъ то есть нѣкоторые речи отца и матки его милости и гальзбанъ такъ дей годъ минулъ зъ шаферами робилъ у Вильни заплатилъ отъ роботы сто копъ грошей.

Речи кухонные. Мисъ цыновыхъ великихъ 5; полумисковъ цыновыхъ 12; талерей цыновыхъ 18; котловъ 4; рожонъ; пановъ; кельня; пательня; ложокъ желѣзныхъ 3; сѣкачовъ 2; тесакъ; обрусъ коленскій.

А то речи, которые его милость панъ Костантый зъ склепу побралъ для отправы служебниковъ. Сукна Влоского чирвоного поставы 2; сукна Лунского блакитного поставы 3; сукна утерфину поставы 2; мущинского поставы 3; сукна Лямбарского поставы 3.

А то речи панны Зофины, которые брано, и ее милость пани Троцкая сама сознава. Атласу чирвоного штуки 2; аксамиту чорного штука 1; китайки двуличное штука; колдра злотоглавовая; шата аксамиту шарого рытого; шата аксамиту рытого гвоздикового; шата аксамиту бурнатного рытого; шата талету бурнатного, злотоглавомъ брамована; шата адамашковая гвоздиковая аксамитомъ брамована; шата адамашки шарое аксамитомъ брамована; шата ки-

тайки гвоздиковое двуличное аксамитомъ брамована; шата адамашку чирвоного; шубка чорного адамашку, собольми подшита; индеракъ бархановый, брушками лисими подшитый; мухояровыхъ сукни зъ оксамитомъ двѣ паненскихъ, одна попужкавая, а другая чирвоная; адамашку чорного локтей 13; обрусовъ поставцы 2, у въ одномъ локтей 40, а у другомъ пятдесятъ; шубка лисья брушковая сукна чорного Влоского; шубка Влоска вилчая, бархановъ крыта; фаса съ книгами.

А то ее милость пани Троцкая назавтрее, у Недѣлю, дала реестрикъ, которые речи ее милости дойти не мѣли. Клейнотъ шаферовый одъ ношенья; ложо великое зъ наметомъ китайки бѣлое и зеленое; узголовей злотоглавовыхъ 4; колдро злотоглавовое; матарацъ аксамиту чирвоного, матарацъ атласу чирвоного. Скрыня костельная зо всими aператы, у которой скрыни келихъ позлотистый, патына позлотистая; святостей 3; книги до спѣванья и мшалъ; опоны на стѣны; коверцы Солгацкіе.

А то речи, которые менила быть ее милость пани Троцкая, ижъ позычила паннѣ Зофеи и отдати дей не хочеть. Пунталевъ великихъ золотыхъ 92; цекгелери 2, одны на чирвономъ оксамитѣ съ перлы а зъ золотомъ дротованы, другіе на чорномъ оксамитѣ съ пунтами и съ перлами Урѣянскими; тканки 2 съ перлами Урѣянскими а съ пунталями, а други 2 тканки съ Калакуцкими перлами.

И просила ее милость пани Троцкая, ижъ бы напоменули панну Зофею, абы то было вернено. Ее милость панна Зофея за напоминаньемъ нашимъ рачила отказати: ижъ дей я штоколвекъ маю, то все зъ ласки отцовское, и то дей отъ килька лятъ, яко ми отецъ подавалъ. И вернути не хотѣла, я дей отъ панее ничого не маю.

Ѣдучи зъ Берестовицы до Роси, взела ее милость пани Троцкая колибку, зо всимъ въ ней: возники 4 фрезы карыхъ, рыдванъ зо всимъ въ немъ, возниковъ бѣлыхъ 4, а возъ скарбный почворный зо всимъ.

А то пріѣхавши намъ дня сегоднешного у Недѣлю у вечоръ до имѣнья Роси, а ижъ ся спознило, ничого есмо не писали и не справовали. Назавтрѣе у Понедѣлокъ дворъ увесь описовати и маетность у немъ и ку нему прыналежачіе все подостатку на реестръ достаточне списали.

То есть напервѣй дворъ.

Домъ великій, новый, на подмурованью, въ цѣлости, зо всимъ яко се въ собѣ маеть: двери, окна на завѣсахъ, зъ оболонами шкляными, у дверей замки и затворки, печи, комины, подъ тымъ домомъ пивницы двѣ мурованыхъ. Домъ старый на подклѣтехъ, двери, окна, зъ оболонами шкляными, лечъ оболоны побиты, лихтаръ завѣсистый зъ оленихъ роговъ на ланцугахъ посередъ избы. Домъ старый на

подклѣтехъ, свѣтлицы двѣ, оболонъ шкляныхъ збитыхъ 4. Домъ старый при земли свѣтлицъ 2. Лазня бѣлая, противъ свѣтлица зъ оболонами шкляными, двери, окна на завѣсахъ желѣзныхъ, въ лазни котелъ, и пановъ у печи поливаной. Кухня старая. Пекарня, сѣни, броваръ. Стайни двѣ. Изба, гдѣ капусту кладуть зъ сѣньми. Господа врядницкая старая; свѣтлица, изба, осеть старая, лазня чорная; на дворѣ новомъ стайня непобита, свирны три побитыхъ, свѣтлица новая для возницъ, сень, дылеванье около двора зъ двухъ сторонъ, броваръ на томъ же дворѣ новомъ, озница, свѣтлица, оцстовая изба чорная на противку. Млынъ на рѣцѣ Роси, въ которомъ колъ шесть зо всимъ на все направныхъ, клевцовъ шесть. што жорны кують. Сажовокъ 2 добре нарыбеныхъ зъ рыбами; дворецъ, гдѣ рыкунья мѣшкаеть; изба съ сѣньми, комора, клѣтка, сырница, хлѣвъ на гуси, дворецъ вколо отыненъ. Обора. Хлѣвовъ рубленыхъ осмъ; гумно, клуни двѣ, и зъ замками; евья; скуръ яловичихъ неробленыхъ 8, скурокъ телячихъ 3, конская 1, козлина 1; крупъ ячныхъ корцовъ 5; крупъ грецкихъ корецъ 1; хлѣба сухого шиденого бочка 1; хлѣба сухого росходного бочки 2; сыровъ старыхъ такъ рочныхъ 90; муки бочка 1, пива бочокъ 6; меду пресного полъ бочки, оцету полъ бочки; мяса полти 3; салъ вепровыхъ 3; жолудковъ 2; волнырунъ 25; сукна простого поставы 2, локотъ 100; соли полъ бочки; маку полъ ущата; солоду пшеничного бочки 3; солоду ячного бочекъ 3; пилъ тартичныхъ 11; веретенъ млыновыхъ 4; свѣтильни 3; вѣтреники 2; завѣсъ старыхъ 12; сопли млыновые 2; повприцы млыновыхъ 2; обручъ млыновый 1; звонъ отъ церкви 1; кадей капустныхъ 11; ушатковъ 4, ванны 4, бочекъ пивныхъ 6, котелъ пивный и зъ завѣсами.

Быдло. Коровъ дойныхъ 18; телятъ сеголѣтнихъ 19, телицъ 6, быковъ 6, быки стадники 2, овецъ 13, козъ 8, свиней 9, подсвинковъ 8, поросятъ 4, гусей 34, куровъ 31, сыровъ копъ 2 и 16 сыровъ; масла дежка 1, лебеди 2. Капусты грядъ 60, цыбули грядъ 3 и полъ, насѣнья цыбульного града 1, рѣпы съ потребу; ильну лехъ 5, конопель посѣяно бочки 2.

Ужатье збожя. Жита нажато въ копахъ копъ 548, а нежатого жита на рѣзахъ двадцати; ячменю у копахъ копъ 200, пшеницы у копахъ копъ 24, а иншая лежить на перевяслѣ, невязаного копъ на 10; овса ужатого копъ 30, а нежатого овса бочокъ на 8, ярицы въ копахъ копъ 15, грики посѣяно бочокъ 30, тая грика нежата; овса дякольного бочокъ 74; а подданые винни зъ волокъ еще дать, которые не отдали, бочокъ 66 и полъ, жита дякольного зъ волокъ мають дати бочокъ 177 и полъ, сѣна стиртъ полъ 2, а у Бобловѣ полъ одрыны; конопель такъ рочныхъ нетертыхъ 60.

Люди того двора.

У селѣ Красномъ всихъ волокъ осѣлыхъ 31, въ томъ селѣ на службѣ тяглой волокъ 22; съ тыхъ повинность: на кождой недѣли робити винни по 2 дни, цыншу платять зъ волоки по грошей 42, по бочцѣ жита, по бочцѣ овса, по гуси, по курицы, по 10 яецъ зъ волоки. Копныхъ волокъ 4 и полъ, съ которыхъ платять по грошей 92, по бочцѣ жита, по бочцѣ овса, и тые всѣ подачки повинни полнити яко иншые, одно службы тяглое служити не повинни, кромѣ на годъ толокъ 4 а бочку жита на земли панской посѣять, самому узоравши. Въ томъ же селѣ телешъ, войтъ, тивунъ, рыбакъ на службахъ дворныхъ ничого платить не повинни. Подъ тымъ же селомъ моркговъ польныхъ 12, съ кождого моркгу платять по грошей 3, а сѣножатныхъ моркговъ 7 и полъ, съ тыхъ платять по грошей 4, пенезей 5.

У селѣ Студенецкомъ всихъ волокъ 25, на службѣ тяглы волокъ 21; съ тыхъ повинность яко въ селѣ Красномъ; волока копная 1 и полъ, съ тыхъ ничого не робять и повинностей не полнять, только по 2 копѣ грошей платять зъ волоки. Климъ Полѣновичъ зъ волоки на службѣ тесельской ничого не платить. Сенько Мѣрочникъ зъ волоки млыну пильнуеть, тотъ ничого не даеть. Коваль съ полъ волоки на службѣ ковальской ничого не даеть. Подъ тымъ селомъ моркговъ 12 и полъ сѣножатныхъ, а польныхъ моркговъ 3 и полъ.

Село Боблово. Всихъ волокъ 12 и полъ; тяглыхъ волокъ 12; подачки тыежъ полнять, яко въ селѣ Красномъ, а копная полъ волоки платить по тому, яко въ селѣ Красномъ копники.

Село Вехотница. Усихъ волокъ 41, тяглыхъ волокъ 40, а копная волока 1; съ тыхъ полнять и подачки платять, яко въ селѣ Красномъ.

Село Шовково. Усихъ волокъ осѣлыхъ 29, а полъ волоки у пустѣ; на службѣ тяглой волокъ 23, а копныхъ волокъ 4, съ которыхъ платять и подачки полнять, яко село Красное. Татаринъ зъ волокъ 2 на службѣ мостовой.

Село Игнатовское. Усихъ волокъ осѣлыхъ 24 и полъ, а у пустѣ полъ волоки, тяглыхъ волокъ 17, копныхъ волокъ 8 и полъ, платять по тому, яко иншые.

Село Шнипово. Усихъ волокъ 21 осѣлыхъ, а у пустѣ волокъ 2, на службѣ тяглой волокъ 15 а копныхъ волокъ 6, тые вси полнять, яко зъ селѣ Красномъ. Подъ тымъ селомъ моркговъ польныхъ 13. Огородниковъ 12, подъ кождымъ земли по моркгу, платять по тому яко въ иншихъ моркговъ.

Челядь невольная того двора Роского. Өедько, дѣтей 2, сынъ а дочка. Будко, человѣкъ вольный, а жона невольная, дочка въ нее першого мужа, зъ нимъ

сынъ. Иванъ Манцовичъ. Овдотья, у нее сынъ. Денисъ Манцовичъ. Иванъ Рудый съ женою. Минецъ, козакъ, зъ жоною, сынъ 1.

Дворецъ Зубовскій.

Напервѣй. Домъ на подмурованью, свѣтлицъ 2, комора, оболонъ, дверей и оконницъ в ней нѣтъ; свѣтлица стара съ сѣньми; пекарня зъ сѣньми; свѣтлочка, гдѣ врядникъ мѣшкаеть, стаенька малая, изба зъ сѣньми; гдѣ рыкунья мѣшкаеть, клѣть при земли; свиренъ на столпьи, другій свиренъ подлѣ жъ на столпьи; броваръ.

Обора. Хлѣвъ 1, гумно, клуня 1, а другая обалилася, жита бочокъ 4, крупъ ячныхъ бочка 1, соли треть бочки, мяса полоть 1, жолудковъ 9, сыровъ такъ рочныхъ 30, сыровъ сеголѣтнихъ 72, масла дежокъ 3, гусей живыхъ 49, куровъ живыхъ 21, утокъ 20.

Быдло. Коровъ 10, телятъ сеголѣтнихъ 9, воловъ 6, телицъ третячокъ 6, быковъ третяковъ 3, быковъ лонскихъ 7, овецъ 21, козъ старыхъ 18, козъ молодыхъ 5, свиней 15.

Хлѣба сухого бочекъ 2, пчелъ 5, волнырунъ 16, скуръ яловичихъ выробеныхъ 7, скуръ неробеныхъ яловичихъ 6, скура баранья 1, котелъ пивный, чопъ квасный, корытъ 3, ушатковъ 2, ведеръ 3, кадей великихъ 6. У въ огородѣ цыбули грядъ 21, петрушки грядъ 2, кмину грядъ 2, постэрнаку полъ 4 гряды, капусты грядъ 25, насѣнья цыбульного гряда 1, рѣпы, свеклы съ потребу. Жита такъ рочного немолочоного у клуни копъ 8, на подданыхъ жита у въ отсопъ даного бочокъ 28, ячменю такъ рочного стирта, у которой копъ 80, жита сеголѣтнего стирты 2, у въ одной копъ 55, а у другой копъ 57; у копахъ на гумнѣ стоить жита копъ 12, жита на поли еще нежатого на 107 бочокъ, ячменю сеголѣтнего стирты 2, у нихъ копъ по 100, а у клуни ячменю копъ 8, овса у стиртѣ копъ 45, а у клуни овса копъ 35, конопель посѣяныхъ полъ бочки, пшеницы часть пожатое лежить на перевяслѣхъ, а иншая нежатая, греки бочокъ 10 сѣяно, еще нежато, ярица не жата, гороху нажато копъ 10, сѣна одринъ 2 и стогъ 1.

Люди того двора.

Всихъ волокъ осѣлыхъ 26 и полъ волоки, на службѣ тяглой волокъ 25 и полъ, волока копная 1, а пустыхъ волокъ 5. Съ тыхъ волокъ повинность: на кождой недѣли робить вини по 3 дни, цыншу зъ волоки по грошей 22, по бочцѣ жита, по бочцѣ овса, по гуси, по курыцы, по 10 яецъ, а съ копное волоки даеть грошей 92. Огородниковъ 11, повинность ихъ въ кождой недѣли два дни служити, цыншу съ кождого по грошей 8.

Челядь невольная.

Антипъ, жона, дѣтей 4, сыновъ 2 а дочки 2. Санецъ зъ жоною, дѣтей 3, сыновъ 2 а дочка. Минецъ Андреевичъ зъ жоною. Опонасъ Мелешковичъ зъ жоною, дѣтей 3, дочки двѣ а сынъ.

По списанью тыхъ дворовъ войтове и тивунове Роскіе и Зубовскіе оповѣдали то, ижъ зо всихъ тыхъ селъ вышеймененыхъ цынши, овсы, гуси, куры, яйца выбраны, якожъ и врядникъ Янъ Демидовичъ посвѣтчалъ то, ижъ служебникъ небощика пана Андрей Семениловскій зъ росказанья пана Костантого выбралъ, а иншые, которые не выдали, реестръ у войтовъ зоставилъ.

Медъ тэжъ, который по половицы съ подданыхъ приходить, тотъ выбрано и до Берестовицы отвезено бочокъ полъ 3 и головниковъ полъ 2; ставъ спущоно—урядникъ повѣдилъ, же то зъ росказанья пана Костантого, для того, ижъ тѣло небощиковское стояло у Берестовицы часъ немалый, ее милость пани Троцкая и его милость панъ Костантый зо всимъ дворомъ тамъ лежали, пріятели тежъ на кождый день пріѣждчали; для вчастности ихъ милости самихъ и пріятелей ихъ милость тотъ ставъ спущоно, и его дей милость панъ Костантый для ловенья рыбъ, ижъ бы шкоды не было, тутъ коморника своего Павла мѣлъ, который што уловилъ, то тамъ до его милости отсылалъ, а иншое тутъ на Роси у сажавки пущалъ, якожъ съ одное сажавки воду спущали есьмо, тамъ рыбъ не мало знашли, а другую неводомъ пробовали и тамъ тэжъ знашли не мало рыбъ, якожъ и ставъ не праве еще спущонъ пробовали есмо его, въ которомъ рыбъ нашли немало.

Оповѣдала тежъ ее милость, же стадо съ того двора до Берестовицы отогнано, то есть: свирѣпъ матерокъ 6, подъ ними жеребчики 2, свирѣпки 4, свирѣпъ яловыхъ 6, свирѣпъ третячокъ 10, жеребцы такъ рочныхъ 4, стадникъ конь тисавый лысый. Возниковъ бѣлыхъ, которые въ полю ходять, 4.

То тэжъ ее милость оповѣдала, што зъ оборы, зъ гумна и съ ключи двора Роского брано до Берестовицы. Воловъ 14 зъ Вольное пригнаныхъ; урядникъ на то повѣдилъ, же дей то волы были куплены на веселье панны Зофеи и панъ дей его милость то кормити казалъ; быковъ вшелякихъ великихъ и малыхъ 16, телушокъ 9, овецъ 17, свиней и подсвинковъ 3, поросятъ 8, гусей 69, куръ 10, яецъ копъ 2, масла дежокъ 2, жита у стиртахъ копъ 169, молочоного бочокъ 3, ячменю копъ 69, овса копъ 98, павъ 5, овса сегорочного змолочоно копъ 170.

На то врядникъ повѣдилъ, ижъ дей я первѣй, коли панъ Костантый прислалъ, абыхъ живность слалъ, дать есми не хотѣлъ, ее милость панее запыталомъ ся, ино ее милость пани рачила мнѣ росказати, абыхъ давалъ, што бы мнѣ однокольвекъ его милость панъ Костантый росказалъ а квиты служебника его милости Ѳедора Клюковского бралъ, якожъ дей я водлѣ росказанья ее милости, штомъ далъ, на то и квиты отъ Клюковского маю. А то тэжъ ее милость повѣдила, ижъ зъ дворца Зубовского выбрано: мяса полтей 19, салъ 10,

ночеревей вепровыхъ 7, екилондей 10, солоду ячного бочокъ 15, конопель тертыхъ повѣсомъ 300, сукна самодѣльского локоть 50, хмѣлю труски 4, телицъ лонскихъ 3, жита у стиртѣ копъ 22. Зъ людей цыншъ, гуси, куры выбрано; врадникъ на то тые жъ вышеймененые при . . . . повѣдилъ, же цыншъ, гуси, куры выбрано, а не брано жита, овса и яецъ.

А по томъ усемъ списованью его милость панъ Костантый прислалъ до насъ до Роси служебника своего Богдана Подбійпяту, оповѣдаючи и просечи, абыхмо до реестру уписали то, ижъ дей я въ листѣ пановъ опекуновъ не маю того, жебы ее милость мѣла маетность небощика его милости пана отца моего и небощицы пани матки моее брать мѣла; а ее дей милость, пріѣхавши до Берестовицы, въ небытности моей тамъ, до того дому, гдѣ ее милость маеть мѣшканье, скрынь 9 узяти рачила, у которыхъ были властные речи небощика отца и небощицы матки моее, то есть: ланцуги золотые, золото, перла, клейноты, перстени золотые, съ каменьемъ, каменье дорогое, конви серебреные, кубки, чарки, лыжки серебреные, гальзбаны, платье бѣлое. А естлибы ее милость што брати мѣла, тогды зъ волею и вѣдомостью а по переписанью вашей милости, а ижъ ее милость переписовати не допустила а сама упорне побрала, прошу, абы ми то ваша милость до реестру своего достаточне написать росказали.

А такъ мы того всего, што есмо отъ пани Троцкое и отъ пана Костантого слышали, такъ тэжъ што передъ нами дѣяло и што ихъ милость передъ нами брали и што тэжъ ихъ милости не дошло, то передъ нами оповѣдали, такъ тэжъ имѣнье Рось и Зубовщину, съ чимъ есмо отъ урядника Яна Демидовича взяли и еи милости подали и што тежъ съ того имѣнья Роси и Зубовщины взято до имѣня Берестовицкого, то все есмо достаточне на семъ реестрѣ нашомъ списали и его милости пану Костантому дали сесь нашъ реестръ подъ нашими печатми и съ подписомъ властныхъ рукъ нашихъ. А при той всей справѣ нашой былъ возный повѣту Городенского панъ Станиславъ Станчикевичъ, которая ся дѣяла у Берестовицкомъ дворѣ, а коли подавано дворъ Рось и Зубовщину, былъ возный повѣту Волковыйского Олексѣй Кобызь. Писанъ на Роси, Сентебря 6 дня. Бенедыктъ Юряга. Мартинъ Яцыничъ.

Хранится тамъ же.

67.

1570 г. 30 Декабря. Разсчетъ жалованью, слѣдуемому на роту Филона Семеновича Кмиты.

Року 1570 мѣсеца Декабря 30. Его милость панъ Филонъ Кмита Чорнобыльскій, староста Оршанскій, за трема листы приповѣд-

ными его королевское милости, зъ ротою свою зъ стома деветма десятъ деветма коней, съ которыми ся пописанъ передъ писаромъ его королевское милости польнымъ паномъ Войтехомъ Стобровскимъ, почалъ служити отъ дня светого Лукаша мѣсеца Октебра осмнадцатого, року шестдесятъ третего, а дослужылъ чвертій дву року и чотырохъ недѣль мѣсеца Мая шестнадцотого, року шестдесятъ четвертого, за которую двѣ чверти и чотыри недѣль заслужоныхъ на тотъ почотъ его прійдетъ его милости, дати водлѣ постановенья его королевское милости на кождого коня за чверть копъ чотыри, а за двѣ чверти и чотыри недѣли водлѣ обрахованья чинить суму копъ 1000,8 сотъ, 57.

А отъ того часу далъ справу ачъ листы его королевской милости приповѣдныи мѣлъ, нижли, для неданья пенезей съ скарбу, тою ротою своею до светого Мартина мѣсеца Ноября одинадцатого, року шестдесятъ пятого не служылъ, потомъ зъ постановенья зъѣзду Трабского выведши своимъ коштомъ сто коней, за листомъ его королевское милости, почалъ служити дву чверти року рахованыхъ по дванадцати недѣль отъ дня светого Мартина мѣсеца Ноябра одинадцотого дня, року шестдесятъ пятого, а дослужилъ мѣсеца Апрѣля двадцать осьмого, року шестдесятъ шостого, за двѣ тую чверти року на тотъ почотъ прійдетъ дати водлѣ листу его королевское милости на кождого коня по десети копъ грошей, чинитъ копъ 1,000.

Егожъ милость панъ Филонъ Кмита Чорнобыльскій съ тоюжъ ротою своею зъ стома коней, съ которыми ся пописалъ передъ его милостью паномъ Григоромъ Ходкевичомъ, гетманомъ найвышшимъ, почалъ служити мѣсеца Апрѣля двадцать осьмого, року шестдесятъ шостого, а дослужилъ осьми недѣль мѣсеца Іюня двадцать третого дня тогожъ року шестдесятъ шостого, за тую осьмъ недѣль заслужоныхъ рахуючи по тому, яко вышей менило, пришло дати водлѣ обрахованья сумою копъ 333, грошей 20.

А потомъ за приповѣднымъ листомъ его королевское милости и за тымъ же пописомъ его милости пана гетнама найвышшого жъ, зъ тоюжъ ротою своею зъ стома коней почалъ служити одну чверть року мѣсяца Іюня двадцать третего року шестьдесятъ шостого, а дослужилъ мѣсяца Сентебра петнадцатого тогожъ году за туюжъ чверть на тотъ почотъ его водлѣ нового постановенья его милости пана гетмана пришло его милости дати на кождого коня по три копы грошей, чинитъ копъ 300.

А къ тому егожъ милость панъ водлѣ сознанья его милости пана Виленского, гетмана найвышшого, зъ тоюжъ ротою своею зъ осмадесятъ осма коней служилъ одну чверть року отъ дня Сентебра петнадцатого року шестьдесятъ шостого, а дослужилъ мѣсяца Де-

кабра осмого тогожъ году, а зо сту коней тоежъ роты своее, водлѣ тогожъ сознанья его милости пана Виленского служылъ двѣ чверти року отъ дня Декабра осьмого року шестдесятъ шостого, а дослужылъ мѣсяца Іюня первого року шестдесятъ осмого, за которую три четверти року на тотъ почотъ его прійдеть дати на кождого коня за кождую чверть року по копъ чотыри, чинить копъ 1152.

Сума за всю деветдесятъ чвертей заслужоныхъ водлѣ меновитого вышей описанья и обрахованья чинить 4,642 копъ, грошей 20.

На которую суму пенезей отъ небожчика князя Яна Маковецкого, архидьякона Варшавского, пана Яна Скрадовского, тивуна Дырвянского, въ року шестдесятъ третемъ и шестдесятъ шостомъ пенезей серебчизныхъ и поголовныхъ розными часы взялъ копъ 1,933 грошей 20.

За листомъ его королевское милости отъ бирчого Кіевского Богуша Дешковского въ року шестдесятъ пятомъ мѣлъ былъ взяти пенезей серебсчизныхъ копъ тисечу, нижли болѣй его милости отъ толь не дано, одно копъ 228 грошей 38.

Отъ его милости пана Григорея Ходкевича, пана Виленского, гетмана найвышшого, въ року шестдесятъ шостомъ взялъ копъ 200.

Зъ скарбу его королевское милости, за подскарбства его милости пана Остафья Воловича, пана Троцкого, розными часы дано его милости черезъ руки мое Ивана Зарѣцкого, скарбного его королевское милости, копъ 108 грошей 50.

А за подскарбства его милости пана Миколая Нарушевича, отъ писара его королевской милости польного пана Войтеха Стобровского дано копъ 300.

А зъ скарбу его королевское милости, за подскарбства егожъ милости пана Миколая Нарушовича, черезъ руки мои Ивана Зарѣцкого розными часы дано его милости копъ 1026 грошей 8.

Сумма всего што его милости заслужоное отъ розныхъ особъ дошло, чинить копъ 3,796, грошей 56.

То еще зоставаеть его милости винно копъ 845 грошей 24, которые гроши мають его милости быть съ податковъ земскихъ заплачоные.

Вѣдьже, еслибыся напотомъ надто болѣй бранья его показало, то маеть ему быть съ тое сумы заслужоное вытручоно. А што ся дотычеть на оную службу его листовъ его королевское милости приповѣдныхъ и тежъ его милости пана гетмана пописовъ, водлѣ которыхъ тые чверти заслужоные въ скарбѣ его королевское милости пораховано, тые листы и пописы при его милости зостали, которые повиненъ, кгды его все тое заслужоное дойдеть, до скарбу его королевское милости отдати.

Хранится тамъ же.

68.

1571 Мая 19. Инвентарь Вольненскаго имѣнія.

Инвентар списанья двору Вольный небожчицы панеи еи милости пани Зофеи пани Юревой Ходкевичовой, княжни Слуцкіи, еи милости пани Троцкіи, старостины Бѣльскіи, будованье въ дворѣ, въ кумнѣ, збоже вшелякое, въ оборѣ быдло, бояръ Вольненскихъ имена и подданыхъ вшистскихъ, къ тему имѣнью Вольный належачихъ, и збоже вшелякого рожаю, што есть въ гумнѣ и што подданымъ роздалъ у въ отсопъ збожя урядникъ тамошній панъ Гораинъ Коташевичъ, презъ мене Станислава Минчевского, служебника его милости пана Григорья Александровича Ходкевича, пана Виленского, гетмана наивышшого великого князства Литовского, старосты Городенского и Могилевского, — на то высланого, учиненый року Божего 1571 мѣсеца Мая дня 19.

Найпервѣй:

Церковь передъ дворомъ заложенье Рожества Божего. Въ церкви евангелія напристольная а апостолъ, два трефолои, псалтыра, охтаикъ; свѣчи двѣ великихъ дворныхъ, воску въ нихъ камень; келихъ цыновый, и што ку нему приналежи — цынове; звоны два; евангелеи толковое нѣтъ, шъ чого бы попъ мѣлъ людъ въ церкви учить науки и воли Божьи.

Будованье въ дворѣ Вольной.

Домъ великій новый зъ кганкомъ; въ немъ свѣтлицъ двѣ, комора, сѣни, коморекъ потребныхъ двѣ; двери въ того дому на завѣсахъ желѣзныхъ, защепки въ каждыхъ дверей съ пробойми и кольца до отворенья дрви желѣзные, окенъ вшистскихъ въ темъ дому одинадцать на завѣсахъ желѣзныхъ и зъ защепками; оболонъ скураныхъ малеваныхъ одинадцать; столовъ шесть; заслоновъ пять; печи въ томъ дому двѣ—въ столовыи свѣтлицы одна, а другая въ противныи свѣтлицы.

Домъ другій, гдѣ урядникъ мѣшка; въ немъ свѣтлица и комора, сѣни, коморокъ потребнихъ двѣ, двери и окна на завѣсахъ желѣзныхъ вшистки и зъ защепками, столы два.

Домъ третій, великій, старій, отъ саду; въ немъ свѣтлицъ двѣ, комора, сѣни, комора потребная одна и зъ защепками, дрви двои; окенъ шесть, три на завѣсахъ, а три безъ завѣсъ, столъ великій и заслонъ презъ всю свѣтлицу.

Домъ чвартый, малый, зъ кганкомъ, тамъ же отъ того дому недалеко, подлѣ саду; въ немъ свѣтлочка и комора, двери на стежеяхъ; защепки у едныи свѣтлицы желѣзные, а у другихъ нѣтъ; столъ

одинъ; въ темъ дому оцту бочокъ три; въ тый же свѣтлотцѣ цыбули вѣнковъ тридцать пять.

Пивница, въ которей питье ховають, съ пристѣнкомъ; дрви двои у стежеяхъ и зъ защепками желѣзными, замокъ одинъ; пива бочокъ чотыри—три по пети ушатковъ, ечменного бочка одна — въ нїй ушатковъ пять, яричого пива двѣ бочки—ушатковъ въ тыхъ бочкахъ по пяти, чварта бочка пива пшеничного—въ нїй ушатковъ два; тамъ же въ тый пивницы капусты солоное кадь не праве южъ полна, огурковъ солоныхъ въ той же пивницы кадь въ чотыри вшатки.

Пивница другая, альбо погребъ съ пристѣнкомъ; двери у стежеяхъ двои, защепки у въ одныхъ дверей желѣзные, а у другихъ замокъ нутрьный древяный; тамъ же въ тый пивницы капусты кислыи кади двѣ; натины кислыи кади полтори.

Сверновъ въ порадъ въ тымъ дворѣ пять,—два зъ кганками, двери всихъ у стежеяхъ и зъ защепками и съ пробоями зъ желѣзными, замковъ чотыри въ першомъ, въ крайнемъ свернѣ хмѣлю дворного бочокъ семъ.

Въ другомъ свернѣ мяса полтей двадцать два, салъ десеть, кунпїй сорокъ три, схабовъ петнадцать, грудинъ осмъ, скилондей шесть, колбасъ шестдесятъ; сыровъ въ томъ же свернѣ такъ рочныхъ венклястыхъ въ личбѣ двадцать и шесть; въ томъ же свернѣ маку бочка одна, гороху сѣрого тамъ же бочокъ чотыри, крупъ ячныхъ бочокъ полтори, проса полбочки, конопель ѣдомыхъ бочокъ двѣ, ильну чосаного чотыриста въ кублѣ, пачосъ дано три вѣсы прасть до жонъ паробоцкихъ, конопель тертыхъ семсотъ, сукна сермяжного шарого валеного локоть тридцать, волнырунъ тридцать, меду прѣсного такъ рочного горщокъ великїй, въ которомъ горщку есть ведеръ двѣ, который медъ берутъ въ гаяхъ у въ ульяхъ того жъ имѣнья, а тыхъ гаевъ есть килька того жъ имѣнья Вольный, а ульевъ есть тыхъ семъ; веретено млиновое и паприца въ томъ же свернѣ, — бо се одинъ млынъ попсовалъ, а другїй мелетъ, желѣзъ до коминовъ свѣченья чотыри, тамъ же въ свернѣ кубловъ чотыри, кади для хованья речей пять, неводъ для ловенья рибъ, шатеръ, што птахи помыкають, муки житныи росходыи бочокъ три, муки житныи млиновыи мѣрочныи бочокъ полтори, муки пшеничное полбочки.

Въ третемъ свернѣ жита молочоного бочокъ шесть, пшеницы молочоное бочокъ шесть, ярицы молочоное бочокъ пять, ечменю молочоного бочокъ полдесеты, грики молочоное бочокъ деветнасте, солоду пшеничного бочокъ три, солоду и зъ ярицою бочка одна, солоду ечменного бочокъ три. А два сверны порожне. Стайни двѣ. Въ одной жолобы, драбины и переворины: въ тый може се ся коней поставить двадцать; а другая стай-

ня тужъ недалеко отъ тый для возовъ.

Одрина рублена зъ древа для сѣна водлѣ стайни за дворомъ подлѣ воротъ идучи до гумна зъ двора по правой руцѣ.

Пекарня и зъ сѣнми подлѣ воротъ идучи до дворца по правой руцѣ, двери двои у стежеяхъ, защепки желѣзные одны, столъ презъ всю избу, столъ другій малый, дежи двѣ, ночвы двои.

Кухня зъ кганкомъ; при ней комора, столы три, двери у стежеяхъ, у комори зашчепки и всходъ.

Броваръ: въ немъ котелъ великій пивный и зъ завѣсами желѣзными, чопы два до квашенья пива, кадей великихъ тры, корита великіи двѣ, корито третее подчопное; изба при томъ же бровари для квашенья пива и росченья солодовъ, защепки и замокъ въ ній, бочокъ пивныхъ шестнадцать, кадей капустныхъ осмъ, ушатковъ пять, дежъ угурковыхъ тры.

Лазня, въ ній покгродки, сѣни зъ кганкомъ; при ней коморка потребная, въ ней кадь одна для воды, защепки у дверей желѣзные.

При дворѣ садъ великій, овоцу розмаитого древа въ немъ идучи зъ двора до церкви по правой руцѣ.

А другій садъ малый у дворѣ подлѣ лазни.

Сажовка подъ дворомъ, рибъ въ ней потросе, ново вроблена такъ рокъ.

Озница для сушенья слодовъ идучи зъ двора до гумна подалеко отъ двора подъ гаемъ сосновымъ.

Гумно плотомъ хворостовымъ огорожоно. Стодола въ гумнѣ рублена, досыть престронна, у дверей замокъ одинъ, пробои желѣзныи два. Въ ней: жита въ снопохъ копъ 12; ечменю въ снопохъ копъ 32; овса въ снопохъ копъ 105. Еивъ двѣ для сушенья жита одна въ гумнѣ подлѣ воротъ ново вроблена отъ гаю, а другая за гумномъ не подалеку. Озеродъ съ потребу.

Дворецъ не подалеку двора, изба чорная въ дворцу и зъ сѣнми, рикунья зъ мыта служить, при рикуньи жонка невольная, наймя Васица, дѣтина Ясюкъ, который послугуе въ кухни. Издобка для хованья молока, защепка замокъ у дверей. Клѣти тры въ порондъ и зъ зашепками и зъ замками двѣма. Сырница и зъ защепкою и зъ замкомъ, въ немъ сыровъ лѣтошнихъ одиннадцать, масла карнекъ невеликій, творидла, што сыри робять, два, дойница одна.

Обора:

Хлѣвовъ рубленыхъ шесть, въ порадъ для быдла, овецъ и свиней. Быдла въ оборѣ: коровъ дойныхъ осмъ съ теляты лѣтошними, волъ кармный неоромый, быки два по лять чотыри, яловочокъ пять по лять трехъ, бычковъ два такъ рочныхъ, телушки такъ рочныхъ двѣ, овецъ старихъ дойныхъ трыдцать, але ихъ не доять, молодыхъ ягнятокъ деветнасте, а другіи поздыхали; сверѣпа дворна шерстью

гнѣдая, жеребя тыи сверѣпы здехло; коникъ дворный, шерстью вороный, лятомъ четвертымъ южъ валашанъ; свиней и подсвинковъ двадестя осмъ; поросятъ лѣтошнихъ шеснасте; гусей старихъ въ личбѣ шеснасте; молодыхъ гусятъ двадцать деветь; каплуновъ двадцать; куровъ съ кокошами двадцать деветь; молодыхъ куратъ трыдцать пять; качекъ альбо утекъ трынасте; качуровъ албо селезновъ чотыри; павъ вщистких пять, самцовъ чотыри, а самица одна.

Паробки, которыи при дворѣ на огородѣхъ мѣшкають, напродъ: Богданецъ, — сыны два, а жона и дѣвки вольны; Луцко, сыны два; Филипецъ одинъ самъ, жона вольна и дѣвки вольны.

Корчма за паробками на гостинцу Церинскомъ; въ ней будованья: гридня, сѣни, погребъ, истобка стои пуста мало не цалый рокъ.

Млинъ и ставъ ново уробеный подъ селомъ Пархимовскимъ на рѣцѣ Задвеи; коло въ немъ одно бѣкга; мярокъ двѣ до двора беруть, а третя мелниковѣ.

Млинъ другій старій опадлый подлѣ попа недалеко на рѣцѣ Волнянцѣ и ставокъ спущоный для выбранья земли и для поправенья гребли и испусту и млинокъ знову потреба робить. Огородовъ овощовыхъ три. Першій огородъ подлѣ кухни: въ немъ цыбули градъ двадцать; въ темъ же огородѣ цыбульныхъ высадковъ градъ пять, гороху бѣлого градъ шесть, петрушки града, свеклы и моркви посѣяно съ потребу. Огородъ другій за сверны: въ темъ огородѣ росада и высадки огородныхъ речей водлѣ потребы также засѣяно и свеклою и пастарнакомъ; въ темъ же огородѣ хмѣлевый садъ. Огородъ третій подлѣ дворца: капусты въ немъ градъ трыдцать, огурковъ градъ шесть; маку насѣяно въ томъ же огородѣ съ потребу. Ильну посѣяно за дворцемъ на пустовщизнѣ лехъ двадцать одна; конопель посѣяна бочка; проса посѣяно шанокъ.

Засѣянье вшелякого збожя на дисейшій рокъ 1571:

Жита посѣяно бочокъ сто и полпяты бочки; пшеницы посѣяно бочокъ деветь; ечменю посѣяно бочокъ двадцать пять; ярицы посѣяно бочокъ петнадцать; овса посѣяно бочокъ сорокъ семъ; гороху посѣяно бочокъ двѣ; гороху посѣяно бѣлого полшанка. Грики на насѣнье ма быть посѣяно бочокъ шеснадцать, а еще се зостало бочокъ три.

Жита подданымъ роздано за росказаньемъ небожчицы ее милости панеи копами копъ деветдесятъ семъ въ отсопъ; а мають то жито отдать сухимъ житомъ бочками зъ новеего у въ осень. Сѣна роздано межи подданыхъ возовъ тридцать и одинъ, за кторе мають дать у въосень за каждый возъ по два гроши. Сѣна зостало на сѣножати на

Ревучомъ лѣтошнего у въ одринѣ возовъ десеть. Сѣна зостало еще третелѣтнекго и такрочнего одрина и стирта мала. Сѣна зостало на противко попового двора одрина такрочного. Дерева тесаного на будованье брусовъ семдесять, на тынъ колодъ сосновыхъ сто. Sthanisław Minczewsky ręką własną.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: рейстръ Вольнеский.

69.

1571 г. 30 Мая. Уговорный листъ Варвары Ивановны Ходкевичевой (урожденной княжны Соломерецкой) по дѣлу объ имуществѣ, оставшемся послѣ ея мужа.

Я Константиновая Ходкевичовая Барбара Ивановна, кнежна Соломирицкая. Ознаймую симъ моимъ листомъ, ижъ што тыхъ часовъ зъѣхалися были тутъ до Берестовицы имѣнья небожчика его милости пана Троцкого ясневельможные панове ихъ милости панъ Григорей Ходкевичъ, панъ Виленскій, гетманъ найвышшій великого князства Литовского, староста Городенскій и Могилевскій; а панъ Янъ Ходкевичъ, староста Жомоицкій, маршалокъ земскій великого князства Литовского, администраторъ и гетманъ земли Ифлянтское, староста Ковенскій, державца Плотельскій и Тельшевскій, хотечи зъ належности ихъ милости опекунское по смерти малжонка моего его милости пана Костентина Ходкевича достаточную вѣдомость о всякихъ речахъ можности скарбу взять и листовъ, правъ, записовъ, тестаментовъ, за живота небожчика его милости пана Троцкого и по животѣ его милости, за сына его милости пана Костантина малжонка моего справованыхъ и зоставеныхъ, огледати — презрѣть и застановенье слушное межи мною а братьею и сестри его милости небожчика пана малжонка моего, которые на тотъ часъ дѣтками малыми у въ опецѣ ихъ милости суть, вчинити, и притомъ того, кому бы што зъ нихъ водлѣ права и описовъ оныхъ належало зоставити, успокоить и рознять. Ино ачъ ихъ милость теперъ по части нѣкоторыхъ листовъ тестаментовъ небожчика его милости пана Троцкого и пана малжонка моего огледали, также привилей на выслугу его милости небожчика пана Троцкого на Клепачи и на вси села къ нимъ належачіе, который небожчикъ панъ Костентинъ, малжонокъ мой, мнѣ при тестаментѣ своемъ былъ далъ, до рукъ своихъ ихъ милость взявши при иншихъ привильяхъ заховали. И потомъ будеть ли мнѣ то водлѣ права потребне належало, отдати его зась до рукъ моихъ маютъ. Такъ же и долги особно его милости пана Троцкого, а особно малжонка моего, списали и обычай застановенью якимъ то спо-

собомъ межи мною и тыхъ дѣтокъ братьи и сестръ небожчика пана малжонка моего черезъ насъ опекуновъ розъято быти маеть обачили. Нижли за пильными справами и потребами частью его королевское милости и речи посполитое и тэжъ ихъ милости властными и не мнѣй за неспособностью здоровья моего немогучи того постановенья наконецъ скончити, отложили ихъ милость то на иншый часъ, то естъ передъ светымъ Михаломъ свята Римского въ году нинѣй идучомъ пятьсотъ семьдесятъ первомъ пришлого за тыйдень. На который рокъ зъѣхавшисе на мѣстцо певное тутъ же до Берестовицы маютъ ихъ милость то все скончити, и яко застановенье слушное учинити, такъ тэжъ скарбъ, добра всякіе имена, листы, привилья на обѣ сторонѣ, што кому водлѣ правъ належно будеть розняти и зъ повинности ихъ милости опекунское пристойне то все росправити опатрить и обычай около заплаты долговъ вынайти. А до того часу зоставили ихъ милость при имѣнью Тростенцы, которого я добровольне державчи и вживаючи зо всякими пожитки не буду повинна никому жадныхъ долговъ до оного року вышей мененого платити, а по ономъ року вжо на томъ, што се постановить зъ обустронъ промежку насъ и окажеть, маю перестать. А гдѣ бы ихъ милость на тотъ рокъ верхуописаный сами до тое росправы не зъѣхали и зъ руки своей не выслали, тогды тое таковое постановенье ихъ милости и право на то мнѣ менованое до того часу, ажъ се на доконченье того застановенья зъѣдуть, вцѣле зоставили, такъ ижъ зъ оного имѣнья Тростеницкого личбы жадное я чинити не повинна буду. А которые права привилья ихъ милость теперь до захованья своего взяли, тогды того всего реестръ мнѣ подъ печатьми своими дали, а я тэжъ тыхъ листовъ, которые при мнѣ до оного часу зостали, такъ же реестръ ихъ подъ печатью моею ихъ милости дала, на которыхъ то все меновите стоить выображоно. И на томъ ихъ милости пану Виленскому и пану старостѣ Жомоитскому дала сесь мой листъ зъ моею печатью. Писанъ у Берестовицы, лѣта Божего Нароженья 1571, мѣсеца Мая 30 дня. Barbara Solomereczka.

Хранится тамъ же.

70.

1571 г. 31 Мая. Реестръ документовъ, оставшихся послѣ смерти Константина Ходкевича.

Рейстръ списанья привильевъ и листовъ по небожчику пану Костантыну Ходкевичу осталыхъ, року 1571, мѣсеца Мая 31 дня, черезъ насъ опекуновъ его, Григорья Ходкевича, пана Виленского,

а пана Яна Ходкевича, старосту Жомоитского, передъ возныммъ повѣту Городенского Станиславомъ Станчиковичомъ а другимъ вознымъ повѣту Волковыского Петромъ Станиславовичомъ Ясколдою и передъ людьми сторонними Юремъ Юдиломъ, подкоморимъ Волковыскимъ, а паномъ Юремъ Тишкевичомъ, ротмистромъ его королевское милости, а паномъ Шимономъ Грибовскимъ.

Привилей на паркгаменѣ съ печатью привѣсистою короля Александра на Рудавую, Поплавцы, Спудилавцы, подъ датою у Вильни лѣта 7014, мѣсеца Іюля 12 дня, индикта 9. Ку тому привилью два листы на паперу увяжчихъ.

Листъ пана Михайла Тишкевича еднальный о пущу Тетеровскую.

Потверженье короля его милости Жикгимонта на судъ Кгаштовтовъ противъ Жолудчанъ о Мошны.

Листъ короля его милости Жикгимонта судовый на люди Берестовицкіе.

Листъ короля его милости Жикгимонта Августа на осаженье мѣста Берестовицкого.

Листъ короля его милости Жикгимонта потверженье на продажу Жирбуртовича.

Листъ короля его милости Жикгимонта потверженье на Томковщизну ку Вольной.

Листъ продажный Томковъ на люди и земли ку Вольной.

Листъ Томка Ивашковича продажный на землю въ повѣтѣ Новгородскомъ.

Листъ короля его милости Жикгимонта на стольництво.

Листъ короля его милости Жикгимонта на кашталянію Троцкую.

Листъ на домъ Виленскій.

Привилей на староство Ошмянское.

Листъ позволеный на ожененье небожчика пана Троцкого.

Листъ короля его милости Жикгимонта на Тростеницу.

Листъ короля его милости Жикгимонта на куплю Тростеницкую.

Потверженье короля его милости Жикгимонта на Тростеницу.

Потверженье короля его милости Жикгимонта на куплю Михна Лызского.

Листъ короля его милости Жикгимонта на село у Тростеницы, на имя Рудавецъ.

Потверженье короля его милости Жикгимонта на куплю Макаровича у Тростеницы.

Листовъ паперовыхъ въ розныхъ справахъ немало, которые на тотъ часъ описать ся не могли, але посполъ съ тымижъ привильями и листы поменеными зложоно у въ одно мѣстце, до тоежъ скрыни зеленое, которая печатьми нашими запечатана, а особно скрыня малая черленая, и другая скрынка зеленая, а третяя шкатулка, которые скрынки и шкатулка печатью небожчика пана Костантына за-

печатаны, которыхъ есьмо на тотъ часъ не рушаючи, одно до скрыни великое бѣлое уставили и запечатовали и тотъ рейстръ за печатьми нашими панеи Костантыновой для вѣдомости дали. Писанъ у Берестовицы.

Хранится тамъ же.

71.

1571 г. 31 Мая. Свидѣтельство, выданное Варварою Ивановною Ходкевичевой опекунамъ надъ имѣньемъ, оставшимся послѣ покойнаго ее мужа.

Костантинова Ходкевичова, княжна Барбара Ивановна Соломерецка. Зезнавамъ тымъ моимъ квитомъ, ижъ што который привилей на выслугу его милости небожчика пана Троцкого на Клепачи и на вси села Клепацкіе небожчикъ панъ малжонокъ мой восполокъ съ тестаментомъ своимъ далъ былъ до рукъ моихъ, тотъ привилей ихъ милостямъ вельможнымъ паномъ его милости пану Григору Ходкевичу, пану Виленскому, а его милости пану Яну Ходкевичу, пану старостѣ Жомоитскому, маршалкови земскому великого князства Литовского, паномъ опекуномъ, до рукъ и до захованья ихъ милости есьми отдала, а при собѣмъ зоставила реестръ списанья скарбу и вшелякихъ маетностей небожчика пана Троцкого презъ служебника его милость пана Виленского пана Рабея и ку тому тестаментъ его милости небожчика пана Троцкого и тэжъ тестаментъ небожчика малжонка моего и листъ небожчика пана Троцкого, которымъ его милость небожчику пану малжонку моему а сыну своему суму пенезей семъ тисечъ копъ грошей описать рачилъ на выслузѣ своей на Клепачахъ и на селахъ Клепацкихъ, якожъ вси тые справы, которыемъ при собѣ задержала, кгды ихъ милость на рокъ зложоный зъѣдутся для постановенья, маю предъ ихъ милостями оказать и положить. А для памяти дала есьми ихъ милости тотъ мой квитъ подъ печатью моею и съ подписаньемъ руки моее по польски. Писанъ на Берестовицы, року отъ Нароженья Христова тисеча пятьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Мая тридцать первого дня. Konstantynowa Chodkiewiczowa Barbara Solomiereczka ręką.

Хранится тамъ же.

72.

1571 г. 12 Августа. Счетъ расходамъ, произведеннымъ Филономъ Семеновичемъ Кмитою изъ собственныхъ его денегъ.

Року Божего Нароженья 1571, мѣсеца Августа 12 дня.

Его милость панъ Филонъ Кмита Чорнобыльскій, староста Оршанскій, за писаньемъ листу его королевское милости до его милости пана Миколая Нарушевича, подскарбего земского, державцы Марковского, Пенянского и Мядельского, чинилъ пораховапье у скарбѣ его королевское милости около данья властныхъ пенезей своихъ на разные пильные потребы его королевское милости и земскіе, а меновите: на почотъ ѣздный слугъ своихъ, на козаки, вожы, шпекги, на поправенье хоромъ и замку и у дворѣ и на розные посланцы свои, будучи его милость старостою на замку его королевское милости Оршанскомъ, на которомъ рахунку, водлѣ реестру своего, который подъ печатью и съ подписомъ властное руки свое до скарбу его королевское милости далъ, найпервѣй положылъ на почотъ слугъ своихъ сто коней ѣздныхъ, которыхъ ховалъ на замку Оршанскомъ для вшелякихъ службъ его королевское милости пограничныхъ, и меновите, на посылки до границы стрѣчаючи и провожаючи пословъ, гонцовъ его королевское милости и Московскихъ, и на стрѣчу противъ многихъ розмѣнъ платилъ на кождый конь на годъ по грошей копъ 10 отъ першого дня Гэнвара року 67 и до остатечного дня Декабря тогожъ году выдалъ имъ сумою копъ 1000.

За рокъ шестьдесятъ осьмый отъ першого Гэнвара до остатнего дня мѣсеца Декабря на сто двадцать коней, которыхъ пописалъ служебникъ его милости пана Виленского гэтмана навышшого Тимоѳей Малицкій выдалъ на нихъ сумою 1200 копъ.

За рокъ шестьдесятъ девятый отъ першого дня мѣсеца Гэнвара до остатнего дня мѣсеца Декабра на сто двадцать коней выдалъ сумою копъ 1200.

А за рокъ семдесятый такъ же отъ першого дня мѣсеца Гэнвара до тридцатого первого дня на сто 20 три кони, которыхъ пописали панъ Иванъ Воловичъ, маршалокъ его королевское милости, а Станиславъ Бартошевичъ, секретаръ, ревизоры его королевское милости, выдалъ имъ сумою копъ 1230.

Особливе положылъ, ижъ для таковое жъ потребы его королевское милости и земское на томъ замку ховалъ петьдесятъ козаковъ, которые служили почавши отъ дня мѣсеца Гэнвара 1 року шестьдесятъ семого до остатнего дня мѣсеца Декабра тогожъ году выдалъ на нихъ грошей готовыхъ копъ 60.

Сукна Лунского на пять десят-

никовъ по чотыри локти, далъ кождый локоть по грошей двадцати чотыри, чинить сумою копъ 8.

А на сорокъ пять козаковъ по осьми локоть сукна кгерличного, кождый локоть по грошей шести, чинить сумою 36.

Въ року шестдесятъ осьмомъ отъ дня мѣсеца Гэнвара першого до Іюня двадцать девятого, за таковый же датокъ ховалъ полгода а выдалъ на нихъ готовыхъ грошей чинить копъ 30.

Сукна Лунского локоть десять за копъ чотыри, сукна кгерличного локоть сто осьмдесятъ, кождый локоть по грошей шести, чинить копъ 18.

А отъ мѣсеца Іюня двадцать девятого року шестьдесятъ осьмого до остатнего Декабря тогожъ году за листомъ его милости пана Виленского, гетмана найвышшого великого князства Литовского, ховалъ триста козаковъ, которыхъ пописалъ служебникъ его милости Тимоѳей Малицкій и выдалъ на нихъ за росказаньемъ его милости пана гетмана всею суммою копъ 810.

Въ року шестдесятъ девятомъ мѣсеца Генвара первого дня до остатнего дня мѣсеца Декабря черезъ цѣлый годъ на осьмдесятъ осьмъ козаковъ выдалъ готовыхъ грошей чинить суммою копъ 97.

Сукна Лунского на деветь десятниковъ по чотыри локти, кождый локоть по двадцати чотыри, чинить копъ 14 грошей 24.

Сукна кгерличного на семдесятъ деветь козаковъ по осьмю локоть за кождый по грошей 6, чинить копъ 63 грошей 12.

А въ року семдесятомъ такъ же и отъ першого дня Гэнвара до остатнего дня Декабра черезъ цѣлый годъ ховалъ козаковъ шестдесятъ семъ, которыхъ пописовали ревизоры его королевское милости панъ Иванъ Воловичъ а панъСтаниславъ Бартошевичъ, выдалъ на нихъ готовыхъ грошей чинить копъ 73.

Сукна Лунского на шесть десятниковъ по чотыри локти, выдалъ за кождый локоть по грошей двадцать чотыри, чинить копъ 9 грошей 36.

Сукна кгерличного на шестдесятъ одного козака по осьми локоть кождый локоть по грошей 8 чинить копъ 48 грошей 48.

Положилъ тэжъ, ижъ ховалъ на томъ замку для потребы земское вожовъ чотыри, на кождого далъ въ року шестдесятъ семомъ по грошей копъ чотыри, чинить копъ 16.

Сукна Лунского по чотыри локти, кождый локоть по грошей двадцати чотыри, чинить копъ 6 грошей 24.

Въ року шестдесятъ осмомъ за таковый же датокъ ихъ ховалъ и выдалъ на нихъ готовыхъ грошей и зъ сукны Лунскими чинить копъ 22 грошей 24.

Въ року шестдесятъ девятомъ и семдесятомъ за два годы такъ же на таковомъ датку ихъ ховаючи, выдалъ на нихъ готовыми грошми и сукны Лунскими, чинить копъ 44 грошей 48.

Къ тому жъ положилъ, ижъ ховалъ такъ же на томъ замку осьмъ шпекговъ, кождому зособна на рокъ давалъ по грошей копъ 4, сукна Лунского тремъ человѣкомъ по три локти, кождый локоть по грошей двадцати четыри, сукна кгерличного петма человѣкомъ по шести локоть, кождый локотъ по грошей шести, выдалъ за чотыри годы за рокъ 67, 68, 69, 70, усего сумою копъ 154 грошей 24.

Шпекгомъ Московскимъ, которыхъ за росказаньемъ его королевское милости листовнымъ для взетья вшелякое вѣдомости зъ земли Московского мѣлъ, чоловѣкомъ чотырма за рокъ шестдесятъ семый, 68, 69 и 70, выдалъ на нихъ на кождого на рокъ по три золотыхъ черленыхъ, чинить сумою копъ 33 грошей 36.

Еще зъ нихъ кождому на рокъ по чотыри таляры, чинить копъ двадцатъ осьмъ грошей деветь пенезей 6. — А особливе въ року 69 копъ 18.

Сукна Лунского по чотыри локти, кождый локоть по грошей двадцать чотыри, чинить копъ двадцать 2 грошей 36; перцу фунтовъ по шести, то есть фунтовъ 24, кождый по грощей 15, чинить суммою копъ 6; имберу фунтовъ на рокъ по 6, то есть фунтовъ двадцать 4, кождый по копѣ, чинить копъ 24.

Мужикомъ пограничнымъ Московскимъ, отъ которыхъ уборзде шпекги въ вездѣ досегають, рознымъ людемъ у тыхъ чотырехъ годахъ выдалъ, чинить копъ 40 грошей 5; ножовъ Угорскихъ паръ 48, кождая по грошей 4, чинить копъ три грошей 12.

Въ року шестьдесятъ семомъ, кгдымъ былъ за росказаньемъ его королевское милости листовномъ на мѣстцу князя Романа польнымъ гетманомъ, на розныхъ мѣйстцахъ самъ справилъ на шпекги, вожы и козаки, посылаючи ихъ подъ дорогу, для доставанья езыковъ, выдалъ копъ 180.

На будованье въ замку Оршанскомъ у дворѣ, на поправенье шпихлеровъ, пивницъ, свѣтлицъ, клѣтей, столъ и иншое розное потребы выдалъ копъ 25.

Особливе роздалъ въ тыхъ рокохъ шестьдесятъ семомъ, 68,69 и 70 козакомъ, шпекгомъ, вожомъ и пушкаромъ жита своего властного бочокъ 200, каждая бочка по грошей петьдесятъ, чинить копъ 166.

На розные посланцы свои, которыхъ посылалъ до его королевское милости до Кнышина, до Варшавы, Люблина и Петрикова и до его милости пана Григорья Ходкевича, пана Виленского, гетмана найвышшого великого князства Литовского, старосты Городенского и Могилевского до Городна, на Подляшье до имѣней его милости и на Русь, и до его милости князя Романа, гетмана дворного, на розные мѣстцы, часы многими розными, у року 67 выдалъ копъ грошей 30.

Въ року 68 на таковые жъ по-

требы выдалъ, чинить копъ 42, грошей 2.

Въ року 69, также на таковыежъ потребы, чинить копъ 80.

Въ року 70 также на посланцы его королевское милости и до ихъ милости пановъ гетмановъ, часы розными выдалъ копъ 54, особливе положилъ на посланцы до Смоленска, которыхъ посылалъ у пильныхъ потребахъ его королевское милости и земскихъ, выдалъ на нихъ въ року 67 копъ 5 грошей 15; въ року шестьдесятъ осмомъ копъ 2 грошей 29; въ року шестьдесятъ 9—копъ 13, грошей 2; въ року 70 такъ же на таковыежъ потребы выдалъ копъ 6, грошей 48.

Еще особливе на посланцы воеводы Смоленского, которые зъ Смоленска до Орши часы розными пріѣздчали, за чотыри годы 67, 68, 69, 70 и на кождый годъ по гроши копъ 12, чинить копъ 48.

Того всего выданья сумою чинить копъ 7,042 грошей 52.

На которую сумму пенезей за листомъ его милости пана Виленского, гетмана найвышшого, въ року 68 отъ бирчихъ повѣту Оршанского князя Тимоѳея Соколенского а пана Григорья Подберезского взялъ копъ 810; въ року 69, отъ тыхъ же бирчихъ повѣту Оршанского принялъ копъ 255 грошей 7.

То есче зоставаеть его милости винно копъ 5,977 грошей 45.

А надто далъ тежъ того справу, ижъ кромя тоее сумы пѣнезей вышейпомененое у тыхъ же рокохъ 67, 68, 69 и 70, кгды у томъ краю зъ допущенья Бозского на людъ живностью голодъ не малый былъ, звлаща ижъ тыхъ часѣхъ послы великіе его королевское милости и Московскіе гонцы и розмѣны частые были и самъ мѣшкаючи уставичне на томъ замку хлѣбъ усякую живность на себе и про кони купуючи, выдалъ копъ 2,000.

То пустилъ на волю и ласку его королевское милости. Рука Ивана Зарѣцкого: Иванъ Зарѣцкій, его королевское милости скарбный, рука властная.

Року 1571 Сентебра 24, на тотъ рахунокъ указано заплаты копъ 500 Литовскихъ. Янъ Варпаховскій.

Року 72 Августа пятого, черезъ пана Варпаховского указано за листомъ его милости пана подскарбего зъ Меречу взяти заплату тое о сумы 500; року 1575 Генваря 19 на тотъ рахунокъ указано заплаты Литовскихъ копъ тисечу. Янъ Варпаховскій.

Квитъ Юрья Петкевича до поборцы:

Врожоному пану брату и пріятелю моему милому, ку мнѣ зычливе ласкавому, его милости пану Богушу Олексеевичу Сколку, хоружому и бирчому повѣту Оршанского, Юрій Петкевичъ, зъ Божей ласки бискупъ Жамоицкій, поборца головный у великомъ князствѣ Литовскомъ. Даю вашей милости вѣдать, ижъ остало есть винно въ скарбѣ земскомъ заслужоного еще въ року 68 старосты Оршанского,

ротмистра короля его милости его милости пана Филона Кмиты Чорнобыльского, то есть копъ триста осьмдесятъ двѣ копѣ и грошей двадцать осьмъ, пенезей пять. Ажъ на сесь часъ здѣ въ скарбѣ земскомъ пенезей жадныхъ нѣтъ. Съ тыхъ причинъ отсылаю ку вашей милости товарища роты его милости пана Волка, а такъ прошу и напоминаю вашей милости, абысь ваша милость пенезей тыхъ, которые теперъ выбирати рачишъ совитость поконевскихъ. Тому то товаришу его милости пану Матѣю Волку, двѣстѣ копъ грошей далъ и заплатилъ, а остатокъ тыхъ пенезей зъ скарбу земского его милости плачоно, а на тую двѣстѣ копъ грошей озми ваша милость отъ него квитъ, который за симъ листомъ моимъ при личбѣ вашей милости въ скарбѣ за готовые пенези принятъ будеть. А съ тымъ се братерской пріязни вашей милости залецамъ. Данъ зъ Вильни, року 69 мѣсеца Мая 14 дня. Вашей милости зычливый Юрей Петкевичъ, бискупъ Жомоицкій.

Хранится тамъ же. На оборотѣ: Перепись рахунку зъ реестру скарбного отъ его милости пана Войны, подскарбего земского великого князства Литовского, мнѣ старостѣ Оршанскому даного.

73.

1583 г. 8 Января. Свидѣтельство возного объ истязаніяхъ, посредствомъ паленія свѣчами, совершенныхъ Жидами надъ Слонимскимъ мѣщаниномъ Василіемъ Ивановичемъ, по подозрѣнію его въ убійствѣ двухъ жидовъ.

Року 1583, мѣсеца Генваря 8 дня. Передо мною Петромъ Нарбутомъ, судьею, Михаломъ Яцыничомъ, подсудкомъ, а Даниломъ Хребтовичомъ, писаромъ, врядники земскими повѣту Слонимского, на рокохъ судовыхъ земскихъ о Трехъ-Кроляхъ свята Римского, водлугъ порядку статутового, за оповѣданьемъ земенина господарского повѣту Слонимского пана Рафала Ѳеанасовича зъ Бусеѳы,—ставшы очевисто возный повѣту Слонимского Щасный Михновичъ зъ Репничъ, ку записанью до книгъ земскихъ Слонимскихъ тыми словы созналъ: ижъ дей будучи мнѣ, возному, отъ его милости пана Григорья Воловича, кашталяна Новгородского, старосты Слонимского, зъ уряду приданымъ, очевисто Жидомъ Маеру Аврамовичу а Гейшелю Мардухаевичу зъ Малча, ку прислуханью, штобы на кого вязень ихъ именемъ Василій Ивановичъ, которого дей панъ Рафалъ вышменованый, зъ розсудку пріятелей своихъ на то первѣй того высажоныхъ, за присегою семи Жыдовъ, о замордованье Жыдовъ двухъ, Якуба Гейшеловича зъ Малча а Герша Давыдовича зъ Шере-

шова, якобы ихъ тотъ Василій замордовати мѣлъ, имъ Жыдомъ выданъ. А они его на муку давали, за писаньемъ листу господарского до его милости пана Новгородского, гдѣ написано стоить: абы его на муку выдано Жыдомъ, для вѣдомости о тѣлѣхъ забитыхъ Жыдовъ и о маетностяхъ ихъ. Ино дей въ року теперь идучомъ 82, мѣсеца Декабря 10 дня въ Понедѣлокъ, а на тотъ часъ при мнѣ возномъ стороною были шляхта люди добрые, земяне господарскіе повѣту Слонимского Янъ Павловичъ Кодчича Зодгиновичъ а Янъ Войтеховичъ. Ино дей тотъ вязень, Василій Ивановичъ, тутъ, въ мѣстѣ господарскомъ Слонимскомъ, кгды былъ, подъ мостомъ на оболонью, межы двѣма рѣками Щарею и Сорокою, черезъ мистра три кроть мучонъ. Тогды, за кождымъ разомъ паленьемъ тѣла его свѣчами, яко се самъ до того замордованья не зналъ такъ ни на кого иншого, абы были тому винни, не волалъ, только тое кгды ему Жыдова мовила: «а чомусь дей первѣ безъ муки на пана своего волалъ», тогды тотъ вязень повѣдилъ, штомъ дей колвекъ повѣдилъ, томъ дей все змышлялъ за намовою Жида Гейшеля, бо мя обѣцалъ вольно пустить. А потомъ, коли его знову шиною мучить хотѣли, тогды тотъ Жидъ Гейшель, стоечы водлѣ того вязня змучоного, мовилъ до него: «вже тя больше мучить не кажу, одно мовь — тые слова, якось и до муки вызнавалъ на пана своего.» На што дей змучоный рекъ: «если дей мене большей мучить не кажешь, теды дей тобе повѣмъ, штомъ и первѣй передъ мукою сегодня и передъ тымъ въ замку будучы казалъ.» Жыдъ Гейшель мовилъ: «будь дей певенъ, ижъ те далѣ мучити не велю; одно повѣдь — правду, якось первѣй на пана своего мовилъ.» Тотъ везень повѣдилъ: «слуги дей пана моего и самъ панъ мой того замордованья причиною есть.» За тымъ дей пріятели пана Рафаловы, а меновите панъ Иванъ Михайловичъ Пацына до Жидовъ мовилъ: «ижъ дей тотъ вязень за трикротнымъ мученьемъ отъ мистра ничого не зналъ, а теперъ, въ надѣю тыхъ вашихъ обѣтницъ, кромъ муки леда што мовитъ; про то дей нехай будеть знову, зъ стороны пана Рафаловы, мучонъ. Держъ дей о невинности пана Рафаловой, ижъ яко на муцѣ теперешней, такъ и потомъ ничого, яко на человѣка невинного, волать не буде.» Але Жыдова, не слухаючы того, заразъ его сами розвезавши, на мостъ, ку страценью подъ шибеницу, кату привести и остаточное каранье, кгды надъ нимъ выконать и стять его казали. А мистръ то хотечи тому вчинить досыть и его разобравши, сокеру въ руки взялъ. Лечъ тотъ вязень въ томъ часѣ просилъ мистра, абы ему трохо отдохнуть далъ; и вжо змучоный, до себе пришедши, помененый вязень повѣдилъ: «кгды жъ де вижу, ижъ горломъ уже, надъ обѣт-

ницу жыдовскую, каранъ быти маю; теды, дей яко се Бога Сотворителя своего бою, и горло дей мое въ рукахъ вашихъ жыдовскихъ есть, — што хотечи, то чыньте надо мною—стинайте, або тѣло мое огнемъ палете, але штомъ дей колвекъ на пана своего и на слуги его безъ муки, за намовою вашою, мовилъ, тогды дей то за обѣтницами вашими жыдовскими неправдиве на пана своего и на слуги его мовилъ; але дей яко панъ мой, такъ слуги его, ани я самъ тому замордованью Жыдовъ двухъ не есть винни, ани на кого иншого о томъ не вѣмъ». А скоро вымовилъ, теды Жыдова, вчинивши тихую намову съ паномъ Холмовскимъ, который зъ стороны ихъ речи ихъ попиралъ, его тратить не казали, але съ пляцу засъ его до мѣста повели, мовечы: ижъ дей его до короля поведемъ.

Которое оповѣданье пана Рафалово и сознанье возного до книгъ справъ судовыхъ земскихъ вписати есмо велѣли; на што и выписъ подъ печатми нашими и съ подписомъ руки писарское пану Рафалу данъ есть. Писанъ у Слонимѣ.

Изъ актовой книги Слонимскаго Земскаго Суда за 1583 г. л. 26—28, хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ. Содержаніе этого документа напечатано въ 12 № «Вил. Вѣст.» за 1866 г.

74.

1583 г. Мытная книга (вторая *) половина).

Мѣсецъ Апрѣль. **)

День 1 Апрѣля.

Степанъ Демидовичъ, мѣщанинъ Берестейскій съ Познаня мѣлъ товаръ свой: шапокъ метлевыхъ копъ 10, шацовано копъ 20; шапокъ фольдровыхъ копъ 10, шацовано за копы 24; цыбульного насѣнья камень, шацовано за копы 3; насѣнья моркви камень 1, шацовано за копу, 1, 36 грошей; цвилиху штучокъ 8, шацовано за копъ 5, грошей 20; рубковъ простыхъ 5, шацовано за копы 2; сукна каразеи поставъ 1, отъ того грошей 4, пѣнези 2; полотна коленского штукъ 2, за копы 4; потали штукъ 2, шацовано за копы 4; ножовъ розныхъ, за копъ 5; ирхи курокъ бѣлыхъ 100, за копъ 5; а зеркалъ гапликовъ и шпилекъ, за копы 2, грошей 26. Отъ того пришло нового мыта копъ 3, грошей 15, пѣнезей 5. Далъ копы 3, грошей 8. Ласки грошей 7, пѣнезей 5. А на старое мыто вольность маетъ.

День 1 Апрѣля.

Мартинъ Ильяшевичъ, мѣщанинъ Берестейскій, съ Познаня

*) Первая половина помѣщена въ третьемъ томѣ.

**) Съ боку помѣнено: *мыто новое.*

мѣлъ товаръ свой: шапокъ фолдровыхъ копъ 14, за копъ 33, грошей 36; шапокъ метлевыхъ копъ 14, за копъ 28; ножовъ Свидницкихъ за копъ 2; сукна Лязбарского, яко кгерлица, поставъ грошей полъ 2; сукна Муравского поставовъ 2; сукна каразеи поставовъ 16 по грошей 4, пѣнези 2. Отъ того пришло копъ 4, гроши 3; далъ копъ 3, грошей 50. Ласки грошей 10, 3 пенязей. А на старое мыто вольность маеть.

День 2 Апрѣля.

Демьянъ Карповичъ, мечникъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ товаръ свой съ Польски, зъ Ильжи: желѣза возовъ 16, поступило отъ кождого на грошей 1, далъ грошей 16. А на старое мыто вольность маеть.

День 4 Апрѣля.

Петръ Куроптичъ, мѣщанинъ Берестейскій, зъ Ильжи мѣлъ желѣза возовъ 20, отъ кождого по грошу 1, далъ грошей 20. А на старое мыто вольность маеть.

День 6 Апрѣля.

Михно Сомичичъ, мѣщанинъ Берестейскій, зъ Ильжи мѣлъ желѣза возовъ 9, отъ кождого воза по грошу 1, далъ грошей 9. А старое мыто особливе платилъ.

День 6 Апрѣля.

Иванъ Тимоѳіевичъ, мѣщанинъ Берестейскій, зъ Ильжи мѣлъ товаръ свой: горщковъ возъ 1, неполный, щацовано за копъ 3, грошей 12, далъ грошей 20. А старое мыто не пришлося и вольность маеть.

День 12 Апрѣля.

Степанъ Пантюшичъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ товаръ свой до Решова: ременье роботы римарское за копъ 12. Отъ того пришло грошей 30, и далъ грошей 30. А на старое мыто вольность маеть; возъ его 1.

День 17 Апрѣля.

Миско Раковичъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ до Кгданска лою шмальцованого у двухъ бочкахъ селедевкахъ каменей 14, отъ кождого каменя по грошей 2, пѣнезей 5, того чинить грошей 35, и далъ грошей 35. А на старое мыто вольность маеть. Возъ его 1.

День 18 Апрѣля.

Степанъ Петошичъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ до Кгданска лою шмалцованого у 6 бочкахъ сольныхъ камней 60, отъ кождого по грошей 2, пѣнезей 5, того чинить копъ 2, грошей 30, и далъ копъ 2, 30 грошей. А на старое мыто вольность маеть, возовъ его 3.

День 18 Апрѣля.

Демидъ Гапоновичъ, мѣщанинъ Берестейскій, подданый бискупій, мѣлъ товаръ свой до Кгданска: лою шмальцованого у 4-хъ бочкахъ и у маленькомъ кружечку каменей 38, отъ кождого по грошей 2, пѣнезей 5, того чинить копу 1, грошей 35, далъ копу 1,

35 грошей. А старое мыто особливе платилъ; возовъ его 2.

День 21 Апрѣля.

Грицъ Мартишковичъ и Андрей Дробышковъ съ Холма мѣли соли малое толпястое комяжокъ 6, въ нихъ тисячей 300, отъ того пришло и дали копу 1, 45 грошей. А старое мыто особливе платили.

День 21 Апрѣля.

Сергѣй Кгейбичъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ до Кгданска товаръ свой: раденъ копъ 2, отъ кождого радна водлугъ уставы по пѣнезей 2; мяса свинего полтей 2, по грошей полъ 2. Отъ того пришло грошей 27, далъ грошей 26, а не додалъ грошъ 1. А на старое мыто вольность маеть. Возовъ его 2.

День 26 Апрѣля.

Матысъ Барциковскій, мѣщанинъ Берестейскій, съ Подгорья мѣлъ вина полкуфковъ 4, отъ кождого устава по грошей 36, отъ того пришло копъ 2, грошей 24, далъ копы 2, 24 грошей. А на старое мыто вольность маеть.

Большей въ томъ мѣсецу ничого не было.

Мѣсецъ Май.

День 3 Мая.

Павелъ Григоревичъ, Случанинъ, мѣлъ зъ Люблина черезъ Шмойла Лазаровича, жида Берестейского, китайки розное локотъ 108, шацовано за копъ 14. Отъ того пришло грошей 35, дано грошей 33, ласки гроши 2. А старое мыто особливе платилъ.

День 3 Мая.

Его милость панъ Мартинъ Вовчко, ловчій земли Холмское, мѣлъ при збожью своемъ на комязѣ соли привезеное до Берестья бочокъ невеликихъ 20. Отъ того огуломъ дано за новое и старое мыто копъ 2.

День 3 Мая.

Акгуштынъ Шпаковичъ, мѣщанинъ Берестейскій, съ Подгорья мѣлъ вина полкуфковъ 6, устава по грошей 36. Отъ того пришло копъ 3, грошей 36, далъ копъ 3, 36 грошей. А на старое мыто вольность маеть.

День 4 Мая.

Омельянъ Романовичъ, гайдукъ, мѣлъ съ Подгорья вина полкуфковъ 4, отъ кождого по грошей 36. Отъ того пришло копъ 2, грошей 24, далъ копъ 2, 24 грошей. А на старое мыто вольность маеть.

День 4 Мая.

Панасъ Сергуновичъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ до Кгданска раденъ 80, устава отъ кождого по пѣнезей 2; лою шмальцованого у бочульцѣ каменей 8, по грошей 2, пѣнезей 5; мяса свиного полтей 4, отъ кождого по грошей полъ 2; воску каменей 3, отъ кождого по грошей 12 нового. Отъ того пришло копа 1, грошей 18, далъ копу 1, 18 грошей. А на старое мыто вольность, окромъ воску. Возовъ его 2.

День 4 Мая.

Гаврило Паненька, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ до Кгданска воску каменей 52, зъ заграничья зъ Ратна прикупленого и привезеного до Берестья, отъ кождого каменя водлугъ постановенья зъ нимъ учиненого по грошей 10. Онъ же мѣлъ мяса свиного полтей 100, отъ кождого по грошей 1½. Отъ того пришло нового копъ 11, грошей 10, далъ копъ 11, 10 грошей. А на старое мыто, окромъ воску, вольность маетъ. Возовъ его 4.

День 5 Мая.

Олешко, Кобринецъ, мѣлъ до Берестья привозное зъ заграничья соли малое толпястое комяжки 2, въ нихъ тисячей 100, пришло и далъ грошей 35. А старое мыто особливе платилъ.

День 5 Мая.

Прокопъ Петраховичъ, Кобринецъ, мѣлъ зъ заграничья соли малое толпястое комяжки 2, въ нихъ сто тисячь, отъ того пришло и далъ грошей 35. А старое мыто особливе платилъ.

День 5 Мая.

Иванъ Кудиновичъ и Наумъ Устименя, Любомци, мѣли соли малое толпястое комяжокъ 4, въ нихъ тисячей 200, отъ того пришло и дали копу 1, грошей 10. А старое мыто особливе платили.

День 6 Мая.

Васко Шандаевичъ, Кобринецъ, мѣлъ съ Польски скленицъ возовъ полъ 2, шацовано за копъ 20, далъ 20 грошей. А старое мыто не пришлося.

День 6 Мая.

Иванъ Горѣлковичъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ до Ильжи хмѣлю каменей 10, отъ кождого каменя по грошей полъ 2; а мяса свиного полтей 15, отъ кождого по грошей полъ 2, отъ того пришло грошей 37, пѣнезей 5, далъ грошей 37, а не додалъ пѣнезей 5. А на старое мыто вольность маетъ, возъ его 1.

День 6 Мая.

Калихъ Оноцевичъ, Берестянинъ, подданый бискупій, мѣлъ зъ заграничья зъ Ильжи скленицъ возовъ 2, шацовано за копъ 10, отъ того пришло грошей 25, далъ грошей 25. А старое мыто непришлося.

День 9 Мая.

Лейзеръ Якубовичъ Фуксъ, жидъ Берестейскій, мѣлъ товаръ свой до Люблина скуръ дубленыхъ 20, отъ кождого водлугъ уставы по грошей 3, отъ того пришло копа 1, далъ копу 1. А на старое мыто вольность маетъ.

День 9 Мая.

Станиславъ Кельчевскій, аптекарь и мѣщанинъ Любельскій, мѣлъ до Вильны зъ Люблина вина полкуфковъ 20, отъ кождого по грошей 36, отъ того пришло копъ 4, пѣнезей 48, далъ копъ 4, 48 грошей. А старое мыто особливе платилъ; возъ, фуръ 2, волковщина по гроши 8, а его возовъ 2.

День 9 Мая.

Иванъ Череповичъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ зъ Ломзы меду прѣсного бочокъ 5, отъ кождого устава по грошей 12. Отъ того пришло копа 1 и далъ копу 1. А на старое мыто вольность маеть.

День 10 Мая.

Потапъ Ильяшевичъ Сорока мѣлъ съ Польски до Вильны горщковъ возовъ 1, шацовано за копъ 4, далъ грошей 10. А старое мыто не пришлося.

День 10 Мая.

Чишъ Лециковичъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ съ Польски до Вильны горщковъ возовъ 2, шацовано за копъ 8. Отъ того пришло нового грошей 8, и далъ грошей 8. А старое мыто не пришлося.

День 10 Мая.

Левко Бендетовичъ, жидъ Берестейскій, мѣлъ до Янова воску каменей 10!, отъ кождого устава грошей 12; а лою шмальцованого каменей 5, отъ кождого по грошей полъ 3; а тимцовъ 54, отъ кождого водлугъ уставы по пенезей 6; отъ того всего пришло копъ 2, грошей 44, пенезей 9, дано копъ 2, 44 грошей, а не додалъ пѣнезей 9. А на старое мыто вольность маеть, окромъ восковничого.

День 13 Мая.

Еско Ивановичъ, Пинчукъ, мѣлъ товаръ свой зъ Гнѣзна сукна зеленокгорского поставовъ 26, отъ кождого водлугъ уставы по грошей 4, пѣнезей 2. Отъ того пришло копа 1, грошей 49, пѣнезей 2, далъ копу 1, грошей 47, ласки грошей 22 пѣнезей. А старое мыто особливе платилъ у Пинску копу 1, 18 грошей; возъ его 1.

День 13 Мая.

Масюкъ Ивановичъ, Пинчукъ, мѣлъ товаръ свой зъ Гнѣзна шапокъ фолдровыхъ копъ полъ 2, шацовано за копъ 3, отъ того пришло и далъ грошей 7, пѣнезей 5. А старого мыта въ старомъ мытѣ доложоно.

День 17 Мая.

Степанъ Петошичъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ товаръ свой зъ Кгданска кроликовъ 2000 и ½, шацовано за копъ 30; а селедцовъ бочокъ 3, отъ кождого устава по грошей 5. Отъ того пришло копъ 1, грошей 30, далъ копъ 1, 30 грошей. А на старое мыто вольность маеть.

День 17 Мая.

Демидъ Гапоновичъ, Берестянинъ, подданый бискупій, мѣлъ зъ Кгданска селедцовъ бочокъ 5, далъ грошей 25. А старое мыто особливе платилъ.

День 17 Мая.

Юда Шилимовичъ, жидъ Берестейскій, мѣлъ зъ Гнѣзна товаръ свой шапокъ фолдровыхъ копъ 3, за копъ 7, грошей 12; шапокъ метлевыхъ копъ 2, шацовано за копъ 4; сукна Швебединского и зеленокгорского поставовъ 7, отъ кождого по грошей 4, пѣнези 2; полотна чорного штучки 2, за копу

1; бархану штучокъ 2, за копъ 2; полотна Кглокговского штучокъ 25 за копъ 10; потали штукъ 2 за копъ 4; ножовъ Свидницкихъ и иныхъ посполитыхъ за копъ 20, рубковъ простыхъ за копъ 4; а картъ, рукавицъ, замочковъ, гапликовъ, стуговъ, звонковъ, гребеней, зеркалъ, поесовъ цеткоматыхъ и иныхъ дробныхъ крамныхъ речей за копъ 10. Отъ того пришло копъ 2, грошей 34, пѣнезей 9, далъ копъ 2, гроши 30, ласки грошей 4, пѣнезей 9. А на старое мыто вольность маеть.

День 17 Мая.

Носанъ Турчинъ, жидъ Берестейскій, мѣлъ зъ Гнѣзна товаръ свой шапокъ фолдровыхъ копъ 2, шацовано за копъ 4, грошей 48; а метлевыхъ шапокъ копъ 2 за копъ 4; полотна Кглокговского штучокъ 7 за копъ 3; ножовъ Свидницкихъ за копъ полъ 3; а поесовъ цетковатыхъ, щотокъ, гапликовъ и иныхъ дробныхъ крамныхъ речей за копъ 2. Отъ того пришло грошей 40, пенезей 7½, далъ грошей 40; ласки пенезей 7½. А на старое мыто вольность маеть.

День 17 Мая.

Демьянъ Карповичъ, мѣщанинъ Берестейскій, зъ Ильжи мѣлъ скленицъ возъ 1, шацовано за копъ 5; желѣза возовъ 8½, отъ кождого по грошу 1; отъ того пришло грошей 21. А на старое мыто вольность маеть.

День 17 Мая.

Мартинъ Сорока, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ зъ Ильжи желѣза возовъ 40, отъ кождого по грошу 1, и далъ грошей 40. А на старое мыто вольность маеть.

День 17 Мая.

Өедоръ Крупка, мѣщанинъ Пинскій, мѣлъ зъ Гнѣзна до Пинска товаръ свой, то есть: сукна Лунского нѣмецкого поставовъ 5, отъ кождого грошей 9, пѣнезей 2; сукна каразеи поставовъ 8; сукна Муравского поставовъ 12; сукна Шведбединского поставовъ 8; сукна Ганского поставовъ 2; отъ кождого грошей 4, пѣнезей 2; косъ 1000, шацовано за копъ 50; ножовъ цындаловыхъ и картъ за копъ полъ 4, потали штукъ 2, за копъ 4. Отъ того пришло копъ 5, грошей 15, пѣнезей 7½; далъ копъ 5; ласки грошей 15, 7½ пѣнезей; возовъ его 3.

День 17 Мая.

Масюкъ Борисейковичъ, Пинчукъ, мѣлъ зъ Гнѣзна товаръ свой сукна каразеи поставовъ 10, отъ кождого грошей 4, пѣнезей 2; а ножовъ подлыхъ съ фарбоваными окладными тахеровъ 17, за грошей 72. Отъ того пришло грошей 45, далъ грошей 43; ласки грошей 2. То онъ на возѣхъ при товарѣ жидовскомъ.

День 17 Мая.

Куней Васковичъ, кушнеръ, мѣщанинъ Берестейскій, зъ Ильжи мѣлъ желѣза возовъ 21, отъ кождого по грошу 1, а горщковъ возъ 1, шацовано за копъ 4. Отъ того пришло грошей 31, далъ грошей

30; ласки грошъ 1. А на старое мыто вольность маеть.

День 17 Мая.

Яцко Нисановичъ, жидъ Пинскій, мѣлъ товаръ свой зъ Гнѣзна до Пинска: сукна Муравского поставовъ 11; сукна Швебединского поставовъ 6, по грошей 4, пѣнезей 2; сукна Кглокговского поставовъ 2, по грошей полъ 2; сукна зеленокгорского поставовъ 3; сукна каразеи поставовъ 1, по грошей 4, пѣнезей 2; сукна кгерлицы поставовъ 5 по грошей полъ 2; шапокъ фолдровыхъ копъ 2, за копъ 2, грошей 12; полотна Кглокговского штукъ 6, за копъ 2, грошей 24; а ножовъ Свидницкихъ, картъ, лихтаровъ малыхъ и иныхъ дробныхъ крамныхъ речей за копъ 6. Отъ того пришло копъ 2, грошей 20; далъ копъ 2, грошей 6, ласки грошей 6, 7 пѣнезей.—Возъ его 1.

День 17 Мая.

Нисанъ Лазаровичъ, жидъ Пинскій, мѣлъ товаръ свой зъ Гнѣзна: сукна Муравского поставовъ 6; сукна Ганского поставовъ 4; сукна Швебединского поставовъ 4; сукна зеленокгорского поставовъ 3; сукна каразси поставовъ 1; отъ кождого по грошей 4, пѣнезей 2; сукна кгерлицы поставовъ 5, отъ кождого по грошей полъ 2; шапокъ фолдровыхъ копъ 2, шацовано за копъ 4, грошей 48; а картъ и иныхъ дробныхъ крамныхъ речей за копъ 4, отъ того пришло копа 1, грошей 45, пѣнезей 1; далъ копу 1, грошей 42, а не далъ грошей 3, 1 пѣнезь. Возъ 1; фурманскихъ съ першое руки у Пинску далъ.

День 17 Мая.

Яковъ Аврамовичъ, жидъ Пинскій, мѣлъ товаръ свой зъ Гнѣзна, до Пинска, то есть: сукна Муравского поставовъ 14; сукна Швебединского поставовъ 12; сукна зеленокгорского поставовъ 15; сукна Ганского поставовъ 3; сукна каразеи поставовъ 3, отъ кождого по грошей 4, пѣнезей 2; сукна Кгурского и кгерлицы поставовъ, 15 по грошей 1½; сукна Лунского нѣмецкого поставовъ 2, по грошей 9, пѣнезей 2; шапокъ фолдровыхъ копъ 4 за копъ 9, грошей 36; шапокъ метлевыхъ копъ 3 за копъ 6; бархану простого штучка за копу 1; мухояру нѣмецкого штучокъ 4 за копъ 6; а ножовъ Свидницкихъ и иныхъ посполитыхъ за копъ 8; цвилиху штучокъ 4 за копъ 2, грошей 36; мѣдницъ 5 за копъ 2; а дроту, гапликовъ, гребеней и иныхъ дробныхъ крамныхъ речей за копъ 5; отъ того пришло копъ 5, грошей 40, пѣнезей 8; далъ копъ 5, грошей 24, а не далъ грошей 14, 8 пѣнезей.—Возовъ 3; фурманскихъ у Пинску дано съ першое руки.

День 17 Мая.

Гелелъ Лазаровичъ, жидъ Пинскій, мѣлъ товаръ свой зъ Гнѣзна до Пинска: сукна Муравского поставовъ 12; сукна Швебединского поставовъ 7; сукна зеленокгорского поставовъ 10; сукна каразеи поставовъ 7; сукна Ганского поставовъ 2; сукна Кглокговского и кгер-

лицы поставовъ 8; шапокъ фолдровыхъ копъ 3½ за копъ 8, грошей 24; косъ 500 шацовано за копъ 25; ножовъ Свидницкихъ, бѣли, гапликовъ, картъ и иныхъ дробныхъ крамныхъ речей за копъ 6; мухояру нѣмецкого штучки 3 за копъ 4, грошей 30; сукна Лунского нѣмецкого поставовъ 2; отъ того пришло нового копъ 4, грошей 59, пѣнезей 7½, далъ копъ 4, грошей 48; ласки грошей 11, 7½ пѣнезей. — Возовъ 3; фурманскихъ съ першое руки у Пинску далъ.

День 17 Мая.

Аврамъ Хомичъ, жидъ Пинскій, мѣлъ товаръ свой зъ Гнѣзна до Пинска: сукна Муравского поставовъ 15; сукна каразеи поставовъ 3; сукна Швебединского поставовъ 8; сукна зеленокгорского поста, вовъ 11; сукна Ганского поставовъ 2; сукна Кглокговского и кгерлицы поставовъ 6; сукна Лунского нѣмецкого поставъ 1, шапокъ фолдровыхъ копъ 3, за копъ 7, грошей 12; а метлевыхъ шапокъ копъ 2, за копъ 4; полотна коленского штукъ 10 за копъ 8; шефрану фунтовъ 4, устава по грошей полъ 4 отъ кождого; гвоздиковъ фунтовъ 2, устава по пѣнезей 7½; а ножовъ Свидницкихъ и пасовскихъ, картъ, гапликовъ, и иныхъ дробныхъ крамныхъ речей за копъ 8. Отъ того пришло копъ 4, грошей 55, пѣнезей 5; далъ копъ 4, грошей 40; ласки грошей 15, 5 пѣнезей. Возовъ 3; фурманскихъ съ першое руки у Пинску дано.

День 17 Мая.

Рубинъ Лазаровичъ, жидъ Пинскій, мѣлъ товаръ свой зъ Гнѣзна до Пинска, то есть: сукна Муравского поставовъ 20; сукна каразеи поставовъ 3; сукна Швебединского поставовъ 20; сукна зеленокгорского поставовъ 12; сукна Кглокговского и кгерлицы поставовъ 65; сукна Ганского поставовъ 4, полотна коленского штукъ 11, за копъ 22; цвилиху штукъ 3 за копъ 2; полотна Кглокговского штучокъ 9, за копъ 4; китайки локотъ 60, за копъ 8; инберу камень 1, отъ того грошей 16; гвоздиковъ фунтовъ 3, отъ кождого по пенезей 7½, шефрану фунтовъ 3, отъ кождого по грошей полъ 4; микгдаловъ камень 1, шацовано за копъ 3; цукру конару фунтовъ 12, отъ того грошей 1; кмену камень 1, отъ того грошей полъ 2; цынамону фунтовъ 2, отъ кождого по пенезей 7½; квѣту мушкатового фунтъ 1, отъ того пѣнезей 7½; потали штучка 1 за копъ 2; а ножовъ Свидницкихъ, картъ и иныхъ дробныхъ крамныхъ речей за копъ 8; шапокъ фолдровыхъ копъ 3 за копъ 7, грошей 12; а метлевыхъ шапокъ копъ полъ 2, за копъ 3; цыну каменей 5 за копъ 10; мѣди горѣлое каменей полъ 3 за копъ 2, грошей 30. Отъ того пришло копъ 9, грошей 18, пѣнезей ½; далъ копъ 9; ласки грошей 18, ½ пѣнезей. Возовъ 4; фурманскихъ съ першое руки у Пинску дано.

День 18 Мая.

Сергѣй Кгейбичъ, мѣщанинъ

Берестейскій, мѣлъ во Кгданска селедцовъ бочокъ 2, отъ кождой по грошей 5; а кроликовъ 2000, шацовано за копъ 24; отъ того пришло копа 1; грошей 10, далъ копу 1. А на старое мыто вольность маеть.

День 19 Мая.

Ѳедко Мартишковичъ съ Холма мѣлъ соли малое толпястое комяжковъ 5; въ нихъ тисячей 250, отъ того пришло копа 1, грошей 27, пенезей 5; далъ копу 1, грошей 25, а не далъ гроши 2, 5 пенезей. А старое мыто особливе платилъ.

День 25 Мая.

Сидоръ Котовичъ зъ Ратна мѣлъ соли малое толпястое комяжокъ 2, въ нихъ 1100, далъ грошей 35. А старое мыто особливе платилъ.

День 26 Мая.

Патей Головчичъ, кушнеръ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ до Раевищъ кожуховъ бараньихъ подлыхъ 7, шацовано за копъ 4, отъ того пришло и далъ грошей 10. А на старое мыто вольность маеть.

День 26 Мая.

Карпъ Мицевичъ, мѣщанинъ Берестейскій, мѣлъ зъ Ильжи скленицъ возъ 1, шацовано за копъ 5, а горщковъ возъ 1, шацовано за копъ 4; отъ того пришло грошей 22, пенезей 5; далъ грошей 22, а не далъ пенезей 5. А старое мыто не пришлося и вольность маеть.

Рейстръ сплаву водного въ року 1500 оседесятъ третемъ.

Мыто новое и старое.

Мѣсецъ Апрѣль.

День 14 Апрѣля.

Панъ Адамъ Яновичъ Гайко, конюшій Городенскій, спустилъ рѣкою Бугомъ на Вислу до Кгданска, черезъ служебника фактора своего, шляхетного Яна Собичевского на шкутѣ своей властной жита своего властного урожаю зъ имѣнья Збероговъ, лежачого у повѣтѣ Берестейскомъ, бочокъ 330 (бо невеликая шкута), которое жито, за присегою помененого фактора его, учиненою на коморѣ мытной Берестейской, не беручи мыта новоподвышоного, доброволне пропущоно, и старое мыто не пришлося отъ тое шкуты, бо не зъ заграничья. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 19 Апрѣля.

Панъ Миколай Вовчко Рокутей спустилъ рѣкою Бугомъ до Кгданска черезъ фактора своего Валентого Скрышевского комягу 1, житомъ и пшеницею наладованую, зъ имѣнья своего Ровного, лежачого у повѣтѣ Холмскомъ; отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, за учиненьемъ присеги помененого фактора, только отъ комяги старое мыто дано копъ 3.— На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 19 Апрѣля.

Пани Ганна зъ Орлова Петро-

вая Вовчковая мѣла до Кгданска черезъ фактора своего Мацка Гриба комягу 1, житомъ и пшеницею наладованую, зъ властного урожаю фольварку именья своего Плавницкого зъ Березна и зъ Гнѣшова, лежачихъ у повѣтѣ Холмскомъ, и за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 23 Апрѣля.

Панъ Андрей Подгороденскій мѣлъ до Кгданска дерева ползахцика, въ немъ ужиковъ 21, то есть ванчосу сотъ 2½, а клепковъ сотъ 27½, тое все дерево менилъ быти выробленое въ лѣсѣ своемъ властивомъ, прислухаючого до имѣнья своего отчизного, Городенского, лежачого у повѣтѣ Холмскомъ; отъ которого дерева за показаньемъ минуты, съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ ему выданое, на учиненье присеги его мыто новоподвышоное не пришлося; еще онъ же мѣлъ на томъ деревѣ попелу лаштовъ 4 некупного, дарованого ему отъ пана Миколая Вовчка, выробленый въ лѣсѣ пана Вовчковомъ, на што онъ же самъ Подгороденскій присегу учинилъ на коморѣ мытной Берестейской, за чимъ мыта нового не платилъ; вѣдъ же старое мыто рахуючи водлугъ уставы отъ кождого ста клепокъ и ванчосу по грошей 8 пѣнезей, 7 а отъ комяги копъ 3, усего сумою пришло копъ 4, грошей 55, пѣнезей 8; далъ копъ 4, грошей 26, а не далъ грошей 29, 8 пѣнезей. На то есть квитъ сознанья его.

День 23 Апрѣля.

Панъ Войтехъ Трошка, стольникъ Холмскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Матыса Квѣтоновского дерева ужиковъ 20, то есть клепокъ сотъ 27, а васильковъ сотъ 3; тое все дерево помененый факторъ менилъ быти выробленое у властивыхъ лѣсѣхъ имѣней пана своего, лежачихъ у повѣтѣ Холмскомъ, то есть зъ Штуня, Подставья и Городна, на што оказалъ минуту съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое присеги своее, зачимъ мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто, рахуючи водлугъ уставы отъ кождого ста клепокъ по грошей 8, пѣнезей 7, а отъ ста васильковъ по грошей 12, всего того чинить копъ 4, грошей 30, пѣнезей 9; дано копъ 4, грошей 20, а не додалъ грошей 10, 9 пѣнезей. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 23 Апрѣля.

Миколай Трелъ, съ повѣту Холмского, мѣлъ до Кгданска дерева купного ужиковъ 7, то есть ванчосу сотъ 9; а клепокъ сотъ 3; отъ того пришло мыта новоподвышоного, рахуючи водлугъ уставы отъ кождого ста клепокъ по грошей 30, а отъ ста ванчосу по грошей 24, всего сумою копъ 5, грошей 6, далъ

копея зъ листу и сознанье факторское.

День 25 Апрѣля.

Его милость вельможный панъ Андрей, кграбя на Тенчинѣ, воевода Краковскій, староста Освѣцимскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Андрея Мшальского шкутъ 2, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней его милости дѣдизныхъ, лежачихъ у староствѣ его милости Грубешовскомъ. А особливе черезъ другого фактора своего шляхетного Войтеха Попелжинского мѣлъ его милость комягъ 6, збожемъ наладованыхъ, съ тыхъ же помененыхъ фолварковъ его милости. Отъ которого збожья, за учиненьемъ присеги помененыхъ факторовъ, мыто новоподвышоное не пришлося, только стародавное звыклое мыто старое Берестейское отъ тыхъ помененыхъ комягъ дано копъ 30. На то есть копей 2 зъ листовъ и сознанье факторское.

День 25 Апрѣля.

Янъ Вихтъ, Анкгелчикъ, мѣщанинъ Львовскій, мѣлъ до Кгданска черезъ сына своего Яна Вихта шкуту 1 невеликую, пшеницею наладованую, которое все было бочокъ 450, отъ кождое бочки водлугъ уставы рахуючи мыта новоподвышоного по грошей 2, пришло копъ 15, далъ копъ 13, грошей 48; ласки копа 1, 12 грошей. А старого мыта отъ шкуты пришло и далъ тотъ Анкгельчикъ водлугъ уставы копъ 6.

День 25 Апрѣля.

Аврамъ Шмойловичъ, жидъ Турейскій, мѣлъ до Кгданска черезъ швакгра своего Михеля Мойзэшовича, жида Турейского, дерево ужиковъ 11, то есть клепокъ сотъ 12 а ванчосу сотъ 6. Отъ того пришло нового мыта копъ 8, грошей 24; далъ 8 копъ, а не додалъ грошей 24. А старого мыта пришло копъ 2, грошей 36, пѣнезей 6, далъ 2 копы, 30 грошей, а не додалъ грошей 6, пенезей 6.

День 26 Апрѣля.

Панъ Каспоръ Косинскій, подстаростій Ратенскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора ее милости панеи Станиславовое Мышковское, воеводиное Краковское, панее своее, черезъ Олекшого Бенедыктовича, войта Ратенского, зъ державы Ратенское дерева ужиковъ 10, то есть клепокъ сотъ 9 а ванчосу сотъ 11; онъ же мѣлъ на двохъ комягахъ попелу лаштовъ 50, а жита бочокъ 150. Отъ того пришло мыта нового копъ 37, грошей 39; дано того мыта новоподвышоного копъ 37, а недано грошей 39. А старого мыта пришло копъ 10, грошей 9; далъ копъ 10, а не далъ грошей 9.

День 26 Апрѣля.

Панъ Өедоръ Кадянъ Чапличъ, судья земскій Луцкій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Яна Лопчевского комягъ 2, попеломъ наладованыхъ, а на третей комязѣ его жъ попелу наладованого сполечне съ попеломъ его милости пана Станислава Ра-

дивила всего сумою того попелу пана судиного на тыхъ полъ 3-хъ комягахъ лаштовъ 75 зъ властныхъ лѣсовъ его жъ милости имѣней заставныхъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ и Кіевскомъ, зъ Борового и Мотвина и за властный накладъ его милости выробленый и проваженый; отъ которого попелу за учиненьемъ присеги помененого фактора его мыто новоподвышоное не пришлося, только старого мыта пришло копъ 10, грошей 52, пѣнезей 5; дано 10, грошей 50; а не додалъ грошей 2, пѣнезей 5. На то есть квитъ самого пана судьи помененого.

День 26 Апрѣля.

Его милость панъ Станиславъ Радивилъ, княжа на Олыцѣ и Несвижу, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Петра Точицкого комягъ 2 зъ збожемъ, а другіе двѣ комяги, попеломъ ладованые, то есть попелу на полторы комяги его милости властного а полъ комяги доладовано попеломъ вышейменененого судьи земского Луцкого пана Ѳедора Чаплича, и за учиненьемъ присеги помененого фактора отъ попелу его милости мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ 2-хъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, и отъ попелу лаштовъ 51 пришло копъ 13, грошей 23, пѣнезей 7; дано копъ 13, а недодано грошей 23, пѣнезей 7. На то есть копея зъ листу и сознанье фактроское.

День 26 Апрѣля.

Его милость вельможный княжа Константинъ Острожскій, воевода Кіевскій, маршалокъ земли Волынское, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Василья Андреевича комягъ 7, то есть комягъ 2, попеломъ наладованыхъ, всего лаштовъ 60, а 5 комягъ, збожемъ рознымъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ, а попелъ зъ властныхъ лѣсовъ его милости выробленый имѣней Волынскихъ; отъ которого попелу и отъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, мыто новое не пришлося, за учиненьемъ присеги помененого фактора, только старое мыто отъ попелу и отъ 5 комягъ, збожемъ наладованыхъ, пришло копъ 23, грошей 42; дано копъ 23, а не додано грошей 42. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 26 Апрѣля.

Его милость вельможный Костантій, княжа Острозское, крайчій великого князства Литовского, староста Володымерскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Юрья Тремпского комягъ 11, то есть комягъ 9, попеломъ наладованыхъ, всего того попелу лаштовъ 270, а комягъ 2, житомъ наладованые, зъ властныхъ фольварковъ имѣней его милости Волынскихъ и Подольскихъ, а попелъ зъ лѣсовъ тыхъ же имѣней; отъ которого попелу и жита мыто новоподвышоное не пришло се за учиненьемъ присеги помененого фак-

тора. Только старое мыто отъ попелу и отъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, пришло копъ 45, грошей 9; дано копъ 44; ласки копа 1, грошей 9. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 26 Апрѣля.

Ее милость пани Зофея, кграбянка съ Тенчина Остророгова, каштелянка Медзирѣцка, мѣла до Кгданска черезъ служебника фактора своего шляхетного Станислава Каменского комягъ 6, то есть житомъ наладованыхъ 5, а шостая комяга пшеницею наладована зъ властныхъ фольварковъ имѣней ее, лежачихъ въ староствѣ Холмскомъ и Бѣлзскомъ, съ Крылова и Цихобужа, отъ которого збожя мыто новоподвышоное не пришлося за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ учиненое присеги помененого фактора. Только отъ комягъ старое мыто водлугъ уставы пришло и дано копъ 18. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 26 Апрѣля.

Панъ Матѣй Макосѣй, войскій земли Бѣлзское, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Пилипа Любовецкого комягу 1, житомъ и пшеницею наладованую зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Вишнева и Посадова. Отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлосе, за учиненьемъ присеги помененого фактора, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 26 Апрѣля.

Панъ Матѣй Выкгнанскій съ повѣту Бѣлзского мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Якуба Ириковского комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ имѣней своихъ Турчанъ и Дулебинъ, лежачихъ въ земли Бѣлзской, отъ которого збожя мыто новое не пришлосе за показаньемъ минуты кгродское Холмское учиненое присеги помененого фактора его, только старое мыто отъ комягъ помененый панъ Выкгнанскій далъ копъ 6. На то есть квитъ пана Выкгнанского.

День 26 Апрѣля.

Его милость панъ Станиславъ Красицкій, обозный его королевской милости, староста Любомскій, мѣлъ до Кгданска черезъ факторовъ своихъ шляхетныхъ Станислава Ярослава и Яна Свидинского товаръ лѣсный дерева ужиковъ 49, выробленое въ лѣсѣхъ староства его милости Любомского, то есть ванчосу сотъ 50½, а клепокъ сотъ 65, тое все дерево не беручи мыта новоподвышоного и старого за листомъ его милости панскимъ доброволне пропущоно и присегу помененый факторъ Ярославъ наврядѣ господарскомъ въ замку Берестейскомъ учинилъ, ижъ иншого ни чіего чужого товару при томъ деревѣ помененомъ нѣтъ, и къ тому оглядано. Только своего прикладу помененые факторове мѣли

клепокъ сотъ 4, дали новое мыто копъ 2, а старого мыта пришло грошей 34, пѣнезей 8, далъ грошей 34, а не додано пѣнезей 8. На то есть листъ его милости пана подскарбего и сознанье факторское.

День 27 Апрѣля.

Его милость панъ Янъ Кишка, староста и енералъ земли Жомоитское, подчашій его королевской милости великого князства Литовского, мѣлъ зъ рѣки Мухавца на Бугъ и Вислу до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Станислава Свиржевского шкуту 1, житомъ наладованую, а дерева клепокъ сотъ 16; тое все жито зъ властныхъ фольфарковъ имѣней его милости, лежачихъ у повѣтѣ Берестейскомъ, Болковского и Чернева, а дерево зъ лѣсовъ тогожъ имѣнья Болковского. Отъ которого жита и клепокъ мыто новоподвышоное не прищлося за учиненьемъ присеги помененого фактора. А старого мыта не дано, бо то не зъ заграничья. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 27 Апрѣля.

Пани Люринцовая Крывчицка, потенція зъ Угровска, мѣла до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Войтеха Винарского комягу 1, збожемъ наладованую, зъ властного имѣнья своего Полма, и за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новое отъ збожя не пришло ся, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 27 Апрѣля.

Семенъ Луковицкій, войтъ Володавскій, мѣлъ до Кгданска комягу 1, житомъ наладованую зъ имѣнья своего Королевое Воли, отъ того жита мыто новое не пришлося, за учиненьемъ присеги его, только старое мыто отъ комяги далъ копъ 3. На то есть квитъ его.

День 27 Апрѣля.

Панъ Янъ Сѣнницкій, секретарь его королевское милости, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Яна Жмойтского комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Бунча и Дыплу, лежачихъ у повѣтѣ Холмскомъ, и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое присеги того помененого фактора мыто новое отъ збожя не пришло ся, только старое мыто отъ комягъ далъ копъ 6. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 27 Апрѣля.

Пани Станиславовая Хмѣлевская Овдотья Дрозденска мѣла до Кгданска черезъ пріятеля фактора своего шляхетного Томаша Дрозденского комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней ее, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ и Володимерскомъ, съ Хмѣлева и съ Подгаецъ, отъ которого збожя за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто

новое не пришлося, только отъ комягъ помененыхъ 2-хъ мыто старое дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 28 Апрѣля.

Панъ Юрей Кендеравскій, земянинъ повѣту Берестейского, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Станислава Островского комягу 1, житомъ наладованую, зъ властныхъ фолварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтѣ Берестейскомъ и Новгородскомъ, Черникова и Бородичъ, а дерева ужиковъ 8, то есть клепокъ сотъ 5 ½ зъ властного лѣсу имѣнья своего Бородицкого. А особно зъ лѣсу закупного пана Мархотки Велавского въ тыхъ же ужикахъ мѣлъ клепокъ сотъ 5 отъ того збожя вышейписаного, также и отъ клепокъ сотъ 5 ½ мыто новоподвышоное не пришлося за учиненьемъ присеги помененого фактора его, и отъ комяги старого мыта не дано, бо не зъ заграничья. Только отъ 5 сотъ клепокъ зъ лѣсу закупного пришло мыта новоподвышоного и далъ копъ 2, грошей 30. А старого мыта отъ тыхъ же клепокъ сотъ 5, пришло грошей 43, пѣнезей 5, далъ помененый Кендеравскій грошей 40, не додано грошей 3, пѣнезей 5. На то есть квитъ его самого пана Кендеравского.

День 28 Апрѣля.

Ксендзъ Бенедиктъ Война, пробощъ Троцкій, кустошъ Виленскій, секретарь его королевской милости, мѣлъ до Кгданска рѣкою Мухавцомъ черезъ фактора своего шляхетного Яроша Плетеницкого комягъ 2, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ имѣней своихъ опекунскихъ, которые въ моцы своей мает по братѣ своемъ небожчику пану Лаврену Войнѣ, подскарбемъ бывшомъ, лежачіе у повѣтѣ Пинскомъ Выжловичъ и Домашичъ, отъ которого жита мыто новоподвышоное не пришлося за учиненьемъ присеги помененого фактора, и старое мыто отъ комягъ не дано, бо не зъ заграничья. А особливе помененый факторъ на тыхъ же комягахъ мѣлъ прикладу своего попелу купного лаштовъ 5 ½, пришло нового мыта копъ 2, гро-45; далъ копъ 2, грошей 30, а не додано грошей 15. А старого мыта пришло грошей 47, пѣнезей 8 ½, далъ грошей 40, а не додано грошей 7, пѣнезей 8 ½. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 28 Апрѣля.

Панъ Прокопъ Мархотка, земянинъ повѣту Берестейского, мѣлъ до Кгданска на тыхъ же комягахъ при житѣ пробощовомъ, и поручилъ томужъ фактору помененому Плетеницкому попелу своего властного выробленого въ лѣсѣ имѣнья своего дѣдизного Велавичъ, лежачого у повѣтѣ Берестейскомъ, и за учиненьемъ присеги его мыто новоподвышоное не пришлося, отъ того попелу лаштовъ и ста-

рого мыта не далъ, бо то не зъ заграничья. На то есть квитъ его.

День 28 Апрѣля.

Его милость вельможный князь Янушъ Корыбутовичъ Збаразскій, воевода Браславскій, староста Кремянецкій и Пинскій, мѣлъ до Кгданска зъ рѣки Мухавца на Бугъ и Вислу черезъ фактора своего шляхетного Андрея Павловского товаръ лѣсный дерева ужиковъ 17, то есть ванчосу сотъ 15 а клепокъ сотъ 17, а съ попеломъ комягъ 2, всего лаштовъ 60, которое дерево и попелъ помененый факторъ менилъ быти выробленый съ пущъ и лѣсовъ его королевское милости, также шляхетскихъ, лежачихъ у повѣтѣ Пинскомъ. Отъ того пришло мыта нового копъ 44, грошей 30, далъ копъ 44, а не додалъ грошей 30. А старое мыто не пришлося, бо не зъ заграничья. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 28 Апрѣля.

Панъ Яронимъ Лянцскорунскій, ловчій земли Сендомирское, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Лавренца Жмойтского комягъ 3, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Лещанъ и зъ Воли Лещанское, лежачихъ у повѣтѣ Холмскомъ, отъ которого збожя за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое присеги помененого фактора мыто новоподвышоное не пришлося. Только старое мыто отъ тыхъ 3 комягъ дано копъ 9. А особливе помененый факторъ при томъ збожю пана своего мѣлъ прикладу своего жита купного бочокъ 120 а пшеницы также бочокъ 120. Отъ того пришло нового мыта копъ 7, далъ копъ 6, грошей 30, а не додано грошей 30. А старое мыто не пришлося, бо отъ комягъ заплачоно, яко есть вышей написано. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 28 Апрѣля.

Панъ Северинъ Дрогичанскій, съ повѣту Бѣлского, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Андрея Пясецкого комягу 1, пшеницею наладованую, зъ властного фольварку имѣнья своего Дуба, лежачого въ земли Бѣлской. Отъ того мыто новоподвышоное не пришлося, за учиненьемъ присеги помененого фактора, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. А особливе помененый факторъ на той же комязѣ мѣлъ прикладу своего пшеницы купное бочокъ 36; отъ того пришло нового мыта, и далъ копу 1, грошей 12, а старое мыто не пришлося, кгдыжъ отъ комяги заплатилъ яко есть вышей. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 28 Апрѣля.

Панъ Ахацый Велепольскій, съ повѣту Холмского, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Яна Творка комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней

своихъ Жмойти и Дрощева, лежачихъ у повѣтѣ Холмскомъ, отъ которого збожя за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое присеги помененого фактора мыто новоподвышоное не пришлося. Только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 28 Апрѣля.

Мендель Урэлевичъ, жидъ Берестейскій, мѣлъ до Кгданска на комязѣ 1 недоладованой жита бочокъ 235, отъ кождое бочки рахуючи водлугъ уставы по грошей $1^1/_2$, пришло копъ 5, грошей 52, пѣнезей 5; далъ копъ 5, грошей 50; а не додалъ грошей 2, пѣнезей 5. А на старое мыто вольность маеть. А мѣлъ доладовати у Мельнику на Подляшью.

День 29 Апрѣля.

Его милость панъ Миколай Сопѣга, воевода Менскій мѣлъ, до Кгданска черезъ фактора своего Ивана Стефановича дерева ужиковъ 25, то есть клепокъ сотъ 30, зъ властныхъ лѣсовъ имѣнья своего лежачого, у повѣтѣ Берестейскомъ волости Коденское, Страдецкихъ; отъ которого дерева мыто новоподвышоное не пришлося за учиненьемъ присеги помененого фактора, и старого мыта не дано, бо то не зъ заграничья. На то есть листъ пана воеводинъ и сознанье факторское.

День 29 Апрѣля.

Панъ Янъ Вовчко зъ Свиржъ мѣлъ до Кгданска комягу 1, житомъ неладованую, зъ властного фольварку имѣнья своего Свиржовского, лежачого у повѣтѣ Холмскомъ; отъ которого жита за учиненьемъ присеги фактора его мыто новоподвышоное не пришлося; только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть квитъ его самого пана Вовчка.

День 30 Апрѣля.

Его милость панъ Мартинъ Угровецкій, ловчій земли Холмское, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Александра Раденковского шкутъ 2, одна зъ збожемъ, а другая съ попеломъ, лаштовъ 38, тотъ попелъ зъ властныхъ лѣсовъ своихъ имѣнья Лукова и иншихъ, лежачихъ у повѣтѣ Холмскомъ, а збожье зъ властного урожаю и фольварковъ его милости тыхъ же имѣней помененыхъ, и за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное не пришлося. Только старое мыто отъ попелу, отъ шкуты зъ збожемъ наладованое, пришло копъ 11, грошей 33; далъ копъ 11, грошей 30, а не додалъ грошей 3.

Тогожъ дня.

Его жъ милости пана Мартина Угровецкого другій факторъ его шляхетный Шимонъ Хилинскій мѣлъ до Кгданска комягъ 2, збожемъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ его милости имѣнья Лукова и Воли-Буковое, лежачихъ въ помененомъ повѣтѣ Холмскомъ;

отъ которого збожя за учиненьемъ присеги факторское мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ пришлося и дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

Мѣсецъ Май.

День 1 Мая.

Панъ Михайло Загорскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Грегорья Завадского, комягъ 2, житомъ и пшеницею и ячменемъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣнья своего Загоровского и съ Кримеша, лежачихъ въ повѣтѣ Луцкомъ, отъ которого збожя за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто, отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 Мая.

Панъ Семенъ Козинскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Өедора Колчинского комягъ 3, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, Рогозинского и Лавровского; отъ того жита за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 3-хъ комягъ пришло и дано копъ 9. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 1 Мая.

Пани Ероөіевая Гостская, судиная земская Луцкая, Ганна Козинского мѣла до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Лаврена Коршовицкого комягъ 2, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Крунского и Почаевского; отъ того жита мыто новоподвышоное не пришлося, за учиненьемъ присеги помененого фактора, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 Мая.

Пани Михайловая Малинская Богдана Яловицкого мѣла до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Ивана Радовицкого комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Малина и Вачковского, лежачихъ въ повѣтѣ Луцкомъ, и за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 1 Мая.

Князь Кирикъ Ружинскій, ротмистръ его королевской милости, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Малхера Заенчковского комягу 1, житомъ наладованую, зъ властныхъ имѣней своихъ Ружина и съ Творинчи, отъ которого жита мыто новоподвышо-

ное не пришлося, за учиненьемъ присеги помененого фактора, отъ комяги только дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 Мая.

Пани Ждановая Койлинская Ганна Хреницкого мѣла до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Яроша Оздютицкого комягу 1, житомъ и пшеницею наладованую, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Свойчевского и зъ Оздютичъ, а за учиненьемъ присеги помененого фактора, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть квитъ сознанье факторское.

День 1 Мая.

Его милость князь Александръ Пронскій, стольникъ великого князства Литовского, староста Луцкій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Войтеха Кашевского комягъ 9, збожемъ наладованыхъ, а попелу лаштовъ 205 лихого такрочного; и за учиненьемъ присеги помененого фактора, ижъ тое все збоже зъ властныхъ фольварковъ имѣней его милости Волынскихъ Берестечка Ерославичъ и тежъ, лежачихъ у повѣтѣ Берестейскомъ, Словетицкихъ и Яблоцкихъ фольварковъ; мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ 8 комягъ Волынскихъ дано копъ 24. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 Мая.

Панъ Янъ Жоровницкій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Станислава Жеранского комягъ 4, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фолварковъ имѣней своихъ Теслова и Боратина, лежачихъ у повѣтѣ Кремянецкомъ, и за учиненьемъ присеги помененого фактора отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье фактора.

День 1 Мая.

Ее милость пани Ганна зъ Орѣховца Замойская, каштеляновая Холмская, мѣла до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Яна Длужневского комягъ 2, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фолварковъ имѣнья ее милости Потаржина и Жабча, и за учиненьемъ присеги помененого фактора, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комягъ помененыхъ 2 дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 1 Мая.

Панъ Янушъ Угриновскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Войтеха Залѣского комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фолварковъ имѣнья своего Угриновского, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, и за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто ново-

подвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 1 Мая.

Панъ Янъ Харлинскій, подкоморій земли Луцкое, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Миколая Козловского комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фолварковъ имѣнья своего зъ Скорча и зъ Любча, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, и за учиненьемъ присеги помененого фактора отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 Мая.

Панъ Вавринецъ зъ Трстенья Трстенскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Вавренца Миколайского комягъ 3, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фолварковъ имѣней своихъ Рѣчекъ, Гуйча Ирата, лежачихъ у повѣтѣ Бѣлзскомъ, и за учиненьемъ присеги помененого фактора на врадѣ кгродскомъ Холмскомъ водлугъ оказалое минуты съ книгъ выданое мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 9. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 Мая.

Панъ Якубъ Лазневскій зъ Длужнева мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Якуба Местовского комягъ 3, збожемъ наладованыхъ, житомъ и пшеницею, зъ властныхъ фолварковъ имѣней своихъ съ Тенятина и зъ Роздалова, лежачихъ у земли Бѣлзской, и за учиненьемъ присеги помененого фактора, водлугъ минуты оказалое съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 9. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 Мая.

Панъ Мартинъ Поплавскій, на Старокгродѣ дѣдичъ, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Яна Янишевского комягу 1, рознымъ збожемъ наладованую, житомъ, пшономъ и крупами, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Старокгрода и съ Коморова, лежачихъ у повѣтѣ Бѣлзскомъ, и за учиненьемъ присеги помененого фактора водлугъ оказалое минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 Мая.

Панъ Өедоръ Шимковичъ Скленскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Стефана Кацевицкого комягъ 2, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ зъ

Скленья и зъ Селца и зъ Борочичъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, и за учиненьемъ присеги помененого фактора водлугъ оказалое минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 1 Мая.

Пани Ивановая Фурсовая, войская Мозырская, старостиная Острынская, судиная земская Пинская, пани Марина Тишковичовна, мѣла до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Грегорья Островского комягъ двѣ зъ рѣки Мухавца, наладованыхъ житомъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Непокойчицкого, лежачого у повѣтѣ Берестейскомъ, а зъ Ополья, лежачого у повѣтѣ Пинскомъ, и за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, и старого мыта отъ комягъ не дано, бо не зъ заграничья. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 2 Мая.

Панъ Матеей Протасовичъ Островскій, секретарь его королевское милости, мѣлъ зъ рѣки Мухавца на Бугъ и Вислу до Кгданска черезъ фактора своего Мартина Понятовского товаръ своей лѣсный дерева ужиковъ 30, то есть ванчосу сотъ 22, а клепокъ сотъ 56, а васильковъ полъ ста, выробленое тое все дерево менилъ быти самъ панъ Матеей зъ властныхъ лѣсовъ своихъ имѣнья Могиленского и зъ селъ, къ томъ имѣнью прислухаючихъ его властныхъ, лежачихъ у повѣтѣ Пинскомъ, также зъ лѣсовъ части имѣнья мѣстечка своего Здитова и волости Здитовское, у повѣтѣ Слонимскомъ лежачого, за властный накладъ свой выробленое, и тежъ за властный коштъ и накладъ его самого пана секретаровъ попроважоно и никому не проданое. На чомъ помененый факторъ его присегу тѣлесную на коморѣ мытной Берестейской учинилъ, за которою присегою его отъ того дерева вышеписаного мыто новоподвышоное не пришлося, и старого мыта не дано, бо не зъ заграничья. На то есть листъ пана секретаровъ и сознанье факторское.

День 2 Мая.

Томасъ Чарнота мѣлъ при томъ деревѣ пана секретаровомъ дерева своего купного ужиковъ 5, то есть клепокъ сотъ 7, а ванчосу сотъ 5; отъ того пришло мыта новоподвышоного копъ 5, грошей 30; далъ тотъ Томасъ копъ 5, грошей 20; ласки грошей 10; а старого мыта пришло копа 1, грошей 44, пѣнезей 4; далъ копу 1, грошей 40; а не додалъ грошей 4, пѣнезей 4.

День 2 Мая.

Панъ Вавринецъ Домашевскій, съ повѣту Луковского, мѣлъ до Кгданска зъ имѣнья своего Манастыра, лежачого у повѣтѣ Холмскомъ, комягу 1, житомъ наладованую,

властного урожаю съ фольварку помененого имѣнья своего, и за учиненьемъ присеги его мыто новоподвышоное отъ того жита его властного не пришлося, только отъ прикупного жита бочокъ 100, новоподвышоного мыта пришло копъ 2, грошей 30, и далъ копъ 2, грошей 30; а отъ комяги старого мыта пришло и далъ копъ 3. На то есть квитъ сознанья его.

День 2 Мая.

Панъ Янъ Свентицкій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Яна Косинского комягъ 2, збожемъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Верещина и Гусина, лежачихъ въ земли Холмской, и за учиненьемъ присеги помененого фактора мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ комягъ дано 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 3 Мая.

Панъ Иванъ Чапличъ Шпановскій мѣлъ до Кгданска комягъ 4, збожемъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, Шпанова, съ Тайкура, съ Почапокъ и зъ Миловшъ; а съ попеломъ комягъ 3, всего лаштовъ 90, зъ властныхъ лѣсовъ имѣней своихъ заставныхъ, которые маеть у себѣ въ заставѣ отъ его милости князя Яхима Корецкого, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, Прогноя, части имѣнья Ходорковичъ; и за учиненьемъ присеги его самого пана войского на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ попелу и отъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, не пришлося, только старое мыто, отъ попелу и отъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, пришло копъ 25, грошей 3; далъ копъ 25; а не додалъ грошей 3. На то есть квитъ его самого пана войского.

День 4 Мая.

Его милость панъ Самуэль Зборовскій зъ Рытоянъ мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Войтеха Щуку комягъ 3 и лихтанъ 1, збожемъ рознымъ наладованые, зъ властныхъ гуменъ имѣнья его милости Злочева, лежачого въ земли Подольской, и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ учиненое присеги черезъ того фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ и отъ лихтана бычка, яко отъ полкомяги, пришло и дано копъ 7, грошей 30. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 4 Мая.

Панъ Щастный Якгацкій съ повѣту Бѣлзского мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Семіона Сенницкого комягъ 2 и лихтанъ бычекъ 1, збожемъ рознымъ наладованые, житомъ, пшеницею и ятлами, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Преспы, Зубкова и Волицы, лежачихъ у повѣтѣ Бѣлзкомъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ по-

мененого фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто пришло и дано копъ 7 грошей 30. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 4 Мая.

Миколай Кглосковскій, факторъ пана Криштофа Орменского, мѣлъ до Кгданска комягъ 8, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ имѣней арендованыхъ, которые панъ его маеть у себе на арендѣ отъ пана воеводы Познанского, лежачихъ у повѣтѣ Бузскомъ, то есть зъ Лопатинскихъ и зъ Миколаевскихъ фольварковъ, пшеницы на полчетверты комяги бочокъ 1350, а на полъ комяги ячменю бочокъ 200; а жита на 4-хъ комягахъ бочокъ 1700, рахуючи отъ кождое бочки пшеницы мыто новоподвышоное по грошей 2, водлугъ уставы, а отъ бочки жита по грошей полъ 2, а отъ бочки ячменю по пѣнезей 12, того сумою чинить копъ 91, грошей 30, далъ копъ 90; ласки копа 1, 30 грошей; а старого мыта отъ комягъ пришло и далъ копъ 24.

День 4 Мая.

Панъ Андрей Лащъ зъ Обровца, войскій Любачовскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Людвика Стрыйковского комягу 1, житомъ и пшеницею наладованую, зъ властныхъ фольварковъ имѣней сыновцовъ своихъ дѣтей небожчика брата своего пана Амброжея Лаща, лежачихъ у повѣтѣ Бѣлзскомъ, Витькова и Корчева; и за показаньемъ минуты съ книгъ гродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 4 Мая.

Панъ Станиславъ Холоевскій съ повѣту Бузского мѣлъ до Кгданска комягъ 2, збожемъ посполитымъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Холоева и Воли-Подкаранское, лежачихъ у повѣтѣ Бузскомъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ него жъ самого, мыто новоподвышоное не пришлося отъ того збожя его, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ его пришло, и далъ копъ 6. На то есть квитъ его.

День 5 Мая.

Панъ Андрей Станинскій зъ Станина, земенинъ повѣту Бѣлзского, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Мартина Печицкого комягъ 2, збожемъ розными наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтѣ Бѣлзскомъ, Клюсова и Волчова; и за учиненьемъ присеги на коморѣ мытной Берестейской помененого фактора мыто новоподвышоное отъ того збожя его не пришлося, только старое мыто отъ

комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и фактороское сознанье.

День 5 Мая.

Пани Ганна Жоравницкая зъ Жолкве мѣла до Кгданска через фактора своего Томаса Кривицкого и другого Станислава Креницкого комягъ 3 и лихтанъ бычекъ 1, збожемъ рознымъ наладованые, зъ властныхъ фолварковъ имѣней своихъ зъ Жабочиня съ Крупча и съ Хотѣня, лежачихъ у повѣтѣ Бѣлзскомъ иКремянецкомъ; при которомъ збожю жита купного было бочокъ 138; и за учиненьемъ присеги помененого фактора ее Креницкого на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ збожя ее не пришлося, только отъ жита купного пришло копъ 3, грошей 27; дано копъ 3, грошей 20; а недодалъ грошей 7; а старого мыта отъ трохъ комягъ и отъ лихтана, яко отъ полномяги, пришло и дано копъ 10, грошей 30. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 5 Мая.

Кнегиня Михайловая Чорторыйская, старостиная Житомирская, кнегиня Зофея Ходкевичовна, мѣла до Кгданска через фактора своего шляхетного Матея Муравского комягъ 3, збожемъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ зъ Литовижа и Сельца, лежачихъ у повѣтѣ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора ее на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ помененыхъ 3-хъ пришло и далъ копъ 9. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 5 Мая.

Янъ Вихтъ, Анкгельчикъ, купецъ и мѣщанинъ Львовскій, мѣлъ до Кгданска через фактора своего Себестьяна Преславского комягъ 3 и лихтаникъ бычекъ 1, збожемъ наладованые, то есть жита бочекъ 980, а пшеницы бочекъ 150, ячменю бочекъ 40, овса бочекъ 60 и 5; отъ того збожя нового мыта пришло копъ 30, грошей 48; далъ копъ 30, а не додано грошей 48; а старого мыта отъ комягъ пришло и далъ копъ 10, грошей 10.

День 5 Мая.

Панъ Матѣй Выкгнанскій, съ повѣту Бѣлзского, мѣлъ до Кгданска через фактора своего Станислава Мацевского комягу 1, житомъ наладованую, зъ властного фольварку имѣнья своего Туричанъ и Дулебъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги через помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ того жита его не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 5 Мая.

ПанъСтаниславъ Инвальскій,войскій Освѣцимскій, мѣлъ до Кгданска через фактора своего шляхет-

ного Станислава Подбѣльского комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властного фольварку имѣнья своего Миркова, лежачого у повѣтѣ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только отъ комягъ пришлося старое мыто копъ 6 (панъ воевода Менскій ручилъ). На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 5 Мая.

Панъ Андрей Тромбскій зъ Носкова, староста Рожанскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Андрея Глинского комягъ 2 а лихтаниковъ 2, рознымъ збожемъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Теребина и Путновичъ, лежачихъ у повѣтѣ Холмскомъ и Бѣлзскомъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ того збожя его не пришлося, только отъ комягъ дано копъ 9. На то есть копея зъ листу и факторское бесознанье.

День 5 Мая.

Панъ Даніель Палускій съ повѣту Луцкого мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Рафала Чарновского комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Шеплей, Мостовъ и Воли, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ тѣхъ 2-хъ комягъ пришло и дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 5 Мая.

Его милость князь Андрей Вишневецкій, воевода Волынскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Станислава Козаровского комягъ 4, збожемъ рознымъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Волынскихъ Вишневца и зъ Матѣева; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 4-хъ комягъ пришлося копъ 12 (ручилъ панъ воевода Менскій). На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 5 Мая.

Панъ Александеръ Семашко, каштелянъ Браславскій, мѣлъ до Кгданска черезъ факторовъ своихъ Ярошa Суетича и Миколая Беняшовского комягъ 4, збожемъ рознымъ наладованыхъ, а на пятей комязѣ жита троха и попелъ, которого лаштовъ 36; тое все збоже зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Бужанъ и Коблиня а попелъ зъ властныхъ лѣсовъ имѣнья его милости Стучина, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого

фактора Яроша Суетича на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ того збожя и попелу не пришлося, только старое мыто отъ попелу и отъ 4-хъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, пришлося копъ 15, грошей 45, пѣнезей 4; дано копъ 15, грошей 40; а не додалъ грошей 5, пѣнезей 4. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 5 Мая.

Панъ Ероѳей Романовичъ Гойскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Яна Бруденского комягъ 2, збожемъ рознымъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, зъ Блудова и зъ Липое; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, отъ збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 5 Мая.

Панъ Базилей Жоравницкій, ротмистръ его королевское милости мѣлъ до Кгданска черезъ факторовъ своихъ Гаврила Ремеза и Вавренца Карпинского комягъ 5, збожемъ рознымъ наладованыхъ; зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, Блудова и зъ Жабча; и за учиненьемъ присеги помененого фактора Ремеза, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 5 комягъ дано копъ 15. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 5 Мая.

Его милость панъ Криштофъ Радивилъ кашталянъ Троцкій, подканцлерій и гетманъ польный великого князства Литовского, Борисовскій и Солецкій староста, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Макара Гапоновича комягъ 2, збожемъ рознымъ наладованыхъ, зъ властныхъ имѣней своихъ Полонскихъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося; только старое мыто отъ тыхъ 2-хъ комягъ пришло и дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 5 Мая.

Панъ Янъ Лащъ зъ Лащова, подкоморій земли Бѣльзское, Холмскій и Тишовецкій староста, и крайчій королевое ее милости, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Станислава Кгералтовского и Павла Бѣльского комягъ 3, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ староства Тишовецкого и тежъ зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ дѣдизныхъ Лащова, Зимна и съ Превалъ, лежачихъ у повѣтѣ Бѣлзскомъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги че-

резъ помененого фактора Кгералтовского,мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 9. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 5 Мая.

Панъ Станиславъ Лащъ Стремелецкій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Станислава Кгроховского комягу 1, житомъ наладованую, зъ властного фольварку, зъ имѣнья своего Млодятичъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 5 Мая.

Панъ Якубъ Уханскій, воеводичъ Плоцкій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Яна Скаршинского комягу 1, житомъ и пшеницею наладованую, зъ властного фольварку имѣнья своего Уханъ, лежачого у повѣтѣ Холмскомъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 5 Мая.

Панъ Станиславъ Лащъ Неледевскій, войскій Городельскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Матѣя Колоковецкого комягъ 3, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Степанковичъ, зъ Неледве, зъ Недожова и съ Пинянъ, лежачихъ у повѣтѣ Бѣлзскомъ и Холмскомъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 3 комягъ пришло и дано копъ 9. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 6 Мая.

Князь Андрей Өедоровичъ Острожецкій мѣлъ до Кгданска черезъ слугу своего Василья Витковского комягъ 2, житомъ и часть овсомъ наладованыхъ, и попелу лаштъ 1, тое все збоже зъ властного фольварку имѣнья своего Рожанецкого, лежачого у повѣтѣ Берестейскомъ; а за учиненьемъ присеги помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося; а попелъ зъ властного лѣсу его жъ тогожъ имѣнья Рожанецъ, и старого мыта отъ комягъ не дано, бо не зъ заграничья. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 6 Мая.

Панъ Олизаръ Кирдей Мыльскій, маршалокъ его королевское милости, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Матыса Бротковского комягъ 2, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней

своихъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ и Володымерскомъ, зъ Мылька и съ Киселина, а за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть листъ завартый и сознанье факторское.

День 7 Мая.

Его милость панъ Миколай Сопѣга, воевода Менскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Станислава Нивинского комягъ 5, то есть полъ комяги збожемъ наладованыхъ а попелъ на полторы комягахъ, выробленый зъ властныхъ лѣсовъ его милости имѣнья Коденского и зъ Бунина, лежачихъ у повѣтѣ Берестейскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ збожя, которое съ фольварковъ тыхъ же имѣней, не пришлося, также и старого мыта не дано, бо не зъ заграничья. На то есть листъ пана воеводинъ и сознанье факторское.

День 9 Мая.

Панъ Яхимъ Линевскій съ повѣту Луцкого мѣлъ до Кгданска комягу 1, житомъ наладованую, зъ властного фольварку имѣнья своего Линева, лежачого у повѣтѣ Луцкомъ, а за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только отъ комяги старое мыто дано копъ 3. На то есть квитъ его.

День 9 Мая.

Панъ Янъ Копелинскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Фабіяна Езерского комягъ 3, житомъ и пшеницею наладованыхъ, съ фольварковъ имѣней своихъ властныхъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, Жукова и съ Обоглѣбичъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося; только старое мыто отъ комягъ дано копъ 9. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 9 Мая.

Панъ Константинъ Колпытовскій мѣлъ до Кгданска черезъ брата своего шляхетного Кондрата Хорошковича Колмовійского комягу 1, житомъ наладованую, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ съ Колпотова и Хмѣлева, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ и Володымерскомъ; а за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги, мыто новоподвышоное отъ жита не пришлося, только отъ комяги старое мыто дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 9 Мая.

Панъ Мартинъ Прушеновскій съ повѣту Луцкого мѣлъ до Кгданска комягъ 7, житомъ и пшеницею на-

ладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней стрыя своего небожчика Габріеля Прушеновского, подстолего Волынского, которые имѣнья и дѣти небожчиковскіе у въ опецѣ своей маеть,—лежачіе у повѣтѣ Луцкомъ и Володимерскомъ, Злочевки, Конюховъ и зъ Завидова; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ слугу стрыевое его пани Катерины Кгабріелевое, Матея Краевского, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ помененыхъ комягъ пришло и дано копъ 21. А своее купное пшеницы помененый Мартинъ Прушеновскій при томъ же збожю стрыевое своее мѣлъ бочокъ 30, отъ того пришло мыта новоподвышоного и далъ копу 1. На то есть квитъ его самого Прушеновского.

День 9 Мая.

Панъ Щастный Тарнавскій, подстаростій Городельскій, мѣлъ до Кгданска комягъ 2, то есть комяга 1, житомъ наладованая, а на другой комязѣ пшеница и попелу лаштовъ 11, а лихтаникъ 1, пшеницею наладованый; тое все збоже менилъ быти зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, Тарнова и Мручана и Воли-Тарновское, лежачихъ у повѣтѣ Бѣлзскомъ и Холмскомъ, а попелъ зъ лѣсу его жъ властного Тарновского и зъ Воли-Тарновское; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ слуги его шляхетного Валеріяна Турского, мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комягъ 2-хъ и отъ лихтана, яко отъ полъ комяги, пришлося и дано копъ 7, грошей 30. На то есть квитъ его самого подстаростего.

День 9 Мая.

Его милость панъ Якубъ Лешновскій подчашій земли Львовское, Городельскій, Долинскій и Плотельскій державца, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Яна Жабицкого комягъ 5, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней его милости дѣдизныхъ Лешневицкого и тежъ съ фольварковъ его королевской милости, которые у державѣ своей маетъ и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 15. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 9 Мая.

Панъ Матушъ Зеленскій съ повѣту Бѣлзского мѣлъ до Кгданска комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ въ земли Бѣлзской, Черникова и Новоселокъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги его, мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комягъ

пришло и дано копъ 6. На то есть квитъ его самого Зеленского.

День 9 Мая.

Панъ Станиславъ Русіянъ зъ Щенятина мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Матѣя Козицкого комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Щепятина и Гобкого, лежачихъ у земли Бѣлзской; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ пришло и дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 9 Мая.

Ее милость кнегини Юревая Збаразская Барбара съ Козина мѣла до Кгданска черезъ факторовъ своихъ Панка Яковицкого и Василья Кіяского комягъ 4, то есть комягъ 2, житомъ наладованыхъ, а двѣ комяги съ попеломъ, при которомъ жито и пшеница, всего того попелу лаштовъ 53; тотъ попелъ зъ властныхъ лѣсовъ ее менили быти имѣнья Дубровицкого и Голобского, а збоже зъ властныхъ же фольварковъ имѣней ее Козина зъ Голобъ и зъ Осмитовичъ, лежачихъ у повѣтѣхъ розныхъ, Кремянецкомъ, Луцкомъ, Володымерскомъ и Пинскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора Василея Кіяского на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ 2-хъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, и отъ попелу пришло копъ 13, грошей 41, пѣнезей 1, далъ копъ 13, 40 грошей не додано грошей 1, 1 пенязь. — На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 9 Мая.

Панъ Антоній Яловицкій, судья земскій Кремянецкій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Петра Винского комягъ 4, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ съ Каменицы, Подлужья и съ Перятина, лежачихъ у повѣтѣ Кремянецкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 4-хъ комягъ пришло и дано копъ 12. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 9 Мая.

Панъ Жикгмонтъ Третенскій, державца Сокальскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Трохима Бѣлявского комягъ 3, житомъ наладованыхъ, а на четвертой комязѣ пшеницы 3 части комяги, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ съ Витажова, Горбкова и Татаркова, лежачихъ въ земли Бѣлзской; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося. А особливе мѣлъ комягъ 2 зъ имѣней

арендовныхъ державы Сокальское житомъ и пшеницою наладованыхъ, то есть жита бочокъ 700 на тыхъ 2-хъ комягахъ, а пшеницы бочокъ 100 на четвертой части комяги. Отъ тыхъ всѣхъ 6 комягъ мыто старое пришло и дано копъ 18, а отъ жита и пшеницы помененое зъ аренды мыта новоподвышоного пришло копъ 20, грошей 50; далъ копъ 20, а недодалъ грошей 50. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 10 Мая.

Бартошъ Кремпскій, факторъ Матыса Крокера, мѣщанина Любельского, мѣлъ до Кгданска комягъ 2, пшеницею наладованыхъ, всее бочокъ 800; отъ кождое бочки, рахуючи мыта новоподвышоного водлугъ уставы по грошей 2, пришло копъ 26, грошей 40; ласки копъ 26, а недодалъ грошей 40, а старое мыто отъ 2-хъ комягъ дано копъ 6.

День 10 Мая.

Его милость панъ Миколай Лысаковскій, каштелянъ Холмскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Семена Кгноенского комягъ 3, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Кгродка, Лудина и Устилога, лежачихъ у повѣтѣ Холмскомъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ 3 комягъ пришло и дано копъ 9. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 10 Мая.

Панъ Войтехъ Трошка, стольникъ земли Холмское, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Валентого Усенского комягу 1, житомъ наладованую, зъ властного фольварку имѣнья своего Подставья, лежачого въ повѣтѣ Холмскомъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 10 Мая.

Панъ Каспоръ Клодинскій, староста Блонскій и Волкиницкій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Станислава Идиковского комягу 1, житомъ наладованую, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Волынскихъ Валева и Радовичъ, и тежъ зъ имѣнья Челешницы, лежачого у повѣтѣ Берестейскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 10 Мая.

Его милость панъ Андрей Фирлей зъ Дубровицы, каштелянъ Лю-

блскій, староста Сендомирскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Войтеха Сметанку комягъ 4, збожемъ рознымъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней его милости Янушпольскихъ, лежачихъ на Волыню, въ повѣтѣ Кремянецкомъ; и за показаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги черезъ помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 12. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 10 Мая.

Его милость вельможный князь Стефанъ Збаразскій, воевода Троцкій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Валентого Бенковского комягъ 2, збожемъ рознымъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣнья своего Подольского зъ Нового Збаража; и за учиненьемъ присеги помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 10 Мая.

Ее милость пани Василевая Загоравская, каштеляновая Браславская, мѣла до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Матѣя Ростка комягу 1, житомъ наладованую, зъ властныхъ фольварковъ имѣнья своего Загоровского и Суходолъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 10 Мая.

Панъ Андрей Романовскій, писаръ кгродскій Володымерскій, мѣлъ до Кгданска черезъ пріятеля своего шляхетного Мартина Приборского и черезъ слугу своего Ярмоша Гапоновича комягъ 3, збожемъ рознымъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ зъ Дорогиничъ, зъ Олбля и Могильной, лежачихъ у повѣтѣ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого слуги его на коморѣ мытной Берестейской, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только отъ комягъ старое мыто дано копъ 9. На тыхъ же комягахъ помененый Мартинъ Приборскій мѣлъ прикладу своего попелу лаштовъ 4, отъ того пришло и далъ копъ 2. На то есть копея зъ листу и факторское сознанье.

День 10 Мая.

Владыка Володимерскій и Берестейскій его милость Ѳеодосей мѣлъ до Кгданска черезъ пріятеля своего Мартина Приборского и черезъ слугу своего Максима Павловича комягъ 2, житомъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Шистова и Купечовского, лежачихъ у повѣтѣ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги слуги его помененого на ко-

морѣ мытной Берестейской, отъ того збожя его мыто новоподвышоное не пришлося только, старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 10 Мая.

Панъ Янъ Хреницкій, подсудокъ земскій Луцкій и поборца земскій Волынскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Ивана Баковецкого комягъ 2, збожемъ рознымъ наладованыхъ, зъ властныхъ фолварковъ имѣней своихъ Хрениковъ и Толпыжанъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора, на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 10 Мая.

Его милость князь Викторинъ Вербицкій, бискупъ Луцкій и Берестейскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Грегорья Городенского комягъ 6, збожемъ рознымъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Волынскихъ Торчина, Садова и Хотачова;и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 18. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 11 Мая.

Панъ Грегорей Колмовскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Матѣя Ланевского комягъ 4, то есть комягъ 2, житомъ наладованыхъ, а двѣ комязѣ попеломъ наладованы, всего лаштовъ 75, зъ властныхъ фольварковъ тое все жито имѣнья его Колмова и Моковичъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ и Володымерскомъ, а попелъ зъ властныхъ лѣсовъ имѣнья своего заставного Прогноя, лежачого у повѣтѣ Луцкомъ, которое тое имѣнье маеть у заставѣ въ себе отъ князя Яхима Корецкого; и за учиненьемъ присеги на коморѣ мытной Берестейской помененого фактора, отъ того збожя и отъ попелу мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комягъ, збожемъ наладованыхъ, и отъ попелу вышейписаного, пришло копъ 16, грошей 52, пѣнезей 5; дано копъ 16, грошей 50, а не додано грошей 2, пѣнезей 5. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 11 Мая.

Панъ Семенъ Дениско Матѳіевскій, староста Житомирскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Ивана Волжинского комягъ 2, рознымъ збожемъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Матѳіевицъ, Пещатинца и Берега, лежачихъ у повѣтѣ Кремянецкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестей-

ской, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 11 Мая.

Князь Дмитръ Козека мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Балцера Чарноцкого комягу 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣнья своего Замличья и зъ Жасковичъ, лежачихъ у повѣтѣ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 11 Мая.

Панъ Янъ Жуковскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Войтеха Залѣского комягу 1, житомъ наладованую и яглами, зъ властныхъ фольварковъ имѣнья своего Жуковецъ и Борсуковецъ, лежачихъ у повѣтѣ Кремянецкомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося, только старое отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 11 Мая.

Панъ Иванъ Ляховскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего Ивана Бережецкого комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ Ляхова и Щенютина, лежачихъ у повѣтѣ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской; отъ того збожя мыто новоподвышоное не пришлося только старое мыто отъ тыхъ комягъ 2-хъ дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 11 Мая.

Панъ Максимъ Шистовскій мѣлъ до Кгданска комягу 1, житомъ и крупами наладованую, зъ властного господарства имѣнья своего Гнойна и Смолянки, лежачихъ у повѣтѣ Володимерскомъ; и за учиненьемъ присеги его на коморѣ мытной Берестейской, отъ того збожя его властного мыто новоподвышоное не пришлося. Еще онъ же мѣлъ комягу 1, збожемъ купнымъ наладованую, то есть жита бочокъ 300, пшеницы бочокъ 165; отъ того збожя мыто новоподвышоного пришло копъ 13, далъ копъ 12, а ласки копа 1, а старое мыто отъ помененыхъ комягъ далъ копъ 6. На то есть квитъ его.

День 11 Мая.

Его милость княжа Янушъ Збаразскій, воевода Браславскій, староста Пинскій и Кремянецкій, мѣлъ до Кгданска черезъ служебника своего шляхетного Грегорья Олешковского комягъ 3, збожемъ наладованыхъ, зъ властныхъ фольвар-

ковъ имѣней его милости зъ Руснова и зъ Жалковичъ и зъ Форостово, лежачихъ у повѣтѣ Володымерскомъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ збожя непришлося, только старое мыто отъ комягъ 3 помененыхъ пришло и дано копъ 9. Еще при томъ збожю было прикладу факторского пшеницы купленое бочокъ 60; отъ кождое бочки мыто новоподвышоного водлугъ уставы рахуючи по грошей 2 пришло и дано копъ 2. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 12 Мая.

Панъ Ѳедоръ Рудецкій, чашникъ короля его милости земли Волынское, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Василья Радовского комягъ 2, житомъ и пшеницею наладованые, властного урожаю фольварковъ своихъ имѣней, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, Рудки и съ Подгаецъ; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ помененыхъ 2-хъ комягъ пришло и дано копъ 6. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 12 Мая.

Панъ Балтезаръ Кгнѣвошъ Олексовскій, секретаръ и дворанинъ его королевской милости, державца Свинюскій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Грегорья Микошевского комягъ семь, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтѣ Володымерскомъ, Луцкомъ, зъ Свинюхъ, съ Корытницы, съ Козлова и зъ Бубнова; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное не пришлося, только старое мыто отъ тыхъ семи комягъ пришло и дано копъ 21. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 12 Мая.

Панъ Криштофъ Кгоздиковскій мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Станислава Высоцкого комягу 1, житомъ и пшеницею наладованую, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, Пелча и Турьи; и за учиненьемъ присеги помененого фактора на коморѣ мытной Берестейской, мыто новоподвышоное отъ того збожя не пришлося, только старое мыто отъ комяги дано копъ 3. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 12 Мая.

Панъ Иванъ Красенскій, мостовничій Луцкій, мѣлъ до Кгданска черезъ фактора своего шляхетного Станислава Зубрицкого комягъ 4, житомъ и пшеницею наладованыхъ, зъ властныхъ фольварковъ имѣней своихъ, лежачихъ у повѣтѣ Луцкомъ, Заборолья и Галичанъ; и за по-

казаньемъ минуты съ книгъ кгродскихъ Холмскихъ учиненое тамъ присеги помененого фактора, мыто новоподвышоное отъ збожя не пришлося, только старое мыто отъ комягъ дано копъ 12. На то есть копея зъ листу и сознанье факторское.

День 13 Мая.

Факторъ Германъ Гака купца и мѣщанина Кгданского, Ганусъ Брынкъ мѣлъ до Кгданска комягъ 6, а семая комяжка малая съ спижарнею, — попеломъ наладованые, усего того попелу лаштовъ 210, отъ кождого лашту мыта новоподвышоного рахуючи водлугъ уставы по грошей 30, чинить копъ 105, далъ копъ 100 ласки, копъ 5, а старого мыта рахуючи водлугъ уставы отъ кождого лашту по грошей 8, пѣнезей 7, пришло копъ 30, грошей 27, далъ копъ 30, а не додано грошей 27.

Въ томъ же мѣсецу Маю дней розныхъ:

Аврамъ Шмойловичъ, жидъ Турейскій, арендаръ имѣней его милости княжати Романа Романовича Санкгушковича Волынскихъ и иншихъ, лежачихъ у повѣтѣ Берестейскомъ, черезъ розныхъ факторовъ своихъ, жидовъ и хрестьянъ, спустилъ рѣкою Бугомъ на Вислу до Кгданска комягъ 46, рознымъ збожемъ, житомъ, пщеницею, ячменемъ и овсомъ ладованыхъ, отъ кождое комяги водлугъ постановенья зъ нимъ впередъ учиненого нижли тотъ сплавъ былъ припалъ, рахуючи за мыто новоподвышоное и старое по осьми копъ грошей Литовскихъ а отъ одное комяги семое, которая была на Бузѣ противко Збунина зъ збожемъ затонула и шкоду собѣ въ томъ принялъ, фолкгу чинечи, только чотыри копы грошей рахуючи, всего сумою копъ 372. Того всего приходу есть сумареюшъ особъ писанъ.

Хранится тамъ же.

75.

1587 г. 29 Ноября. Опись серебра и драгоцѣнныхъ вещей Филона Семеновича Кмиты, отданныхъ въ закладъ жиду Мойжешу, секретарю Виленскаго монетнаго двора.

Року 1587 мѣсеца Ноября 29 дня, въ недѣлю, водлугъ нового календару. Реестръ списанья серебра, шатъ также и перелъ его милости небощика славное памети пана Филона Кмиты Чорнобыльского, воеводы Смоленского, старосты Оршанского, которое сребро я, Богданъ Сапѣга на-Боткахъ, каштелянъ Смоленскій, у пана Мойжеша Тамхановича, жида, писара мынцы Виленское, зоставилемъ ку власной пильной потребѣ небощиковской, черезъ служебника небощиковского Василья Василевича а другого служебника моего Станислава Пупковского.

То есть напервѣй. У великой чарѣ позлотистой зъ ушицами гривенъ 12 и полъ, 11 скойцовъ; у конви великой позлотистой гривенъ 15; подъ тою коновью другая позлотистая съ кубкомъ у посротку гривенъ 8 и полъ четверти скойца. Подъ тыми коновь также злотиста гривенъ пять; у большой парѣ рострухановъ на вси стороны позлотистыхъ гривенъ полъ семы, скойцовъ 3; въ другой парѣ розтрухановъ также позлотистыхъ гривенъ 5; въ третей парѣ розтрухановъ гривны 2 и скойцовъ полъ 9-ти; ковшъ великій старій позлотистый гривенъ 4 зъ написомъ Рускимъ; въ сольницы гривенъ 4, скойцовъ полъ 11; въ поясѣ обручастомъ позлотистомъ гривенъ 4 скойцовъ 2; ложокъ тузина одного (?) 15 позлотистыхъ гривенъ 6, деветь скойцовъ, подъ гербомъ такимъ...*) Остроги сребраные позлотистые гривенъ полъ 10, скойцовъ полъ 5 безъ ременю; въ рошкопѣ большомъ позлотистомъ гривенъ полъ 3; у другомъ розкопѣ меньшомъ злотистомъ гривна 1, скойцовъ полъ 5; кубочковъ непозлотистыхъ осьмъ гривенъ 6, скойцовъ полъ 5; въ коновецѣ летарни позлотистей гривенъ 2 безъ 2 скойцовъ; гелзбантъ сребраный позлотистый съ прутами гривенъ 4, скойцовъ 7 и зъ ременемъ; другій гелзбантъ позлотистый фукованый на червонемъ аксамитѣ безъ ременью гривенъ чотыри и скойцовъ полъ 8; третій гелзбантъ на чорномъ аксамитѣ и ременю позлотистый гривенъ 4, скойцовъ 20; четвертый гелзбантъ широкій рожичами сажаный позлотистый на чорномъ аксамитѣ, зъ ременемъ, гривенъ 7; два гелзбантики козацкихъ злотистыхъ на аксамитѣ и ременю чорномъ гривенъ 4, скойцовъ 6; накгловекъ гусарскій позлотистый, сребраный, гривенъ 6, на аксамитѣ чорномъ и зъ ременемъ; до тогожъ накгловка поперсни и зъ похвы сребраны позлотисты гривенъ 13, на чорномъ аксамитѣ зъ ременемъ; радъ другій гусарскій сребраный позлотистый гривенъ 8 и скойцовъ деветь, на чирвономъ аксамитѣ зъ ременемъ; радъ сребраный черезъ цатку позлотистый козацкій на чорномъ оксамитѣ, узда съ поперсни и съ похвами и зъ удилами желѣзными, важитъ гривенъ 8 и скойцовъ 18; штука злотоглаву Турецкого на чирвономъ атласѣ зъ розными шолки въ которомъ локотъ 10; чуга злотоглавовая и сребромъ на зеленомъ оксамитѣ у нее эсы сребраные позлотистые; газука злотоглавовая на бурнатномъ оксамитѣ; шабля сребромъ оправлена позлотистая чорнымъ оксамитомъ критая и съ повальцомъ едвабю чирвоного; кончеръ сребромъ оправленый позлотистый чорнымъ оксамитомъ поволочонъ; другій кончеръ сребромъ оправный позлотистый.

Тые вси речи знову у заставу

---

*) Вида такого: прописная печатная буква Т вставлена въ строчную п.

его милость панъ Богданъ Сапѣга, кашталянъ Смоленскій, послалъ пану Мойзешу Танхамовичу, жыду, писару мынцы Виленское, черезъ насъ служебниковъ имены звыщъ помененыхъ въ року звыщъ мененомъ. И еще до тое заставы приложоно два радки гусарскіе на ремеию можетъ быть на нихъ гривенъ съ чотыри, и къ тому 2 тканки паненскіе перловые и третяя малая, и чепецъ перловый одинъ. Василь Василевичъ рукою власною. Станиславъ Пупковскій рукою властною.

Надъ то усе, яко въ реестрѣ стоить, отдалъ панъ Мойзешъ Талхамовичъ, то есть напродъ тканки двѣ перловыхъ широкихъ, а третея маленькая тканачка перлы сажона, а чепецъ сажоный перлы на чорномъ отласѣ, два реды сребромъ оправныхъ на чорномъ ременю.

Я Северинъ Котелъ, я Богданъ Осташковичъ вызнаваемъ на томъ реестрѣ, ижъ, водлугъ росказанья его милости пана нашого, тую зоставу усю, водлугъ реестру того, у пана Мойзеша у цалости насъ дошла, при чомъ былъ панъ староста Лицскій Езофъ Обремскій. Jozeff Obremsky ręką własną. *Въ подлинникѣ перечеркнуто*: злотогдавову штуку узялъ за дванадцатъ медницъ меду, што его милость обѣцалъ.

Хранится тамъ же.

76.

1593 г. 16 Мая. Инвентарь Смольянскаго имѣнія.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божьего тисеча пятсотъ деветьдесятъ третего мѣсеца Мая двадцать второго дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ староства Оршанского, передо мною Петромъ Григоревичомъ Кублицкимъ, подстаростимъ Оршанскимъ, будучимъ отъ вельможного пана его милости пана Андрея Сапѣги, старосты Оршанского, державцы Ораньского, пана моего милостивого, постановившесе очевисто енералъ воеводства Витебского панъ Юрій Гавриловичъ Захарчинскій а возные повѣту Оршанского Микита Яковлевичъ и Грыгорей Яновичъ, а шляхтичовъ при нихъ на той справѣ будучые панъ Марко Воропай, панъ Андрей Бурый, панъ Иванъ Пашковичъ, панъ Геліяшъ Хлусовичъ, панъ Марко Васильевичъ а панъ Станиславъ Кгудеевскій, до инвентару списанья двора и мѣстечка Смольянъ и всее маетности рухомое и лежачое, такъ тежъ фольварковъ, бояръ, людей осѣлыхъ и всихъ подданыхъ, до него прислухаючихъ, чого будучи вѣдоми, печати свои приложивши и руки писать умѣлующіе подписавши, передо мною,

врадомъ, тотъ инвентаръ положивши, устне а очевисте ведлугъ него вси згодне ку записанью до книгъ кгродскихъ Оршанскихъ сознанье свое учинивши тотъ инвентаръ дали. А такъ я, врадъ, тотъ инвентаръ передо мною отъ нихъ на врадѣ покладаный огледавши и читаного добре выслухавши, ку вѣдомости своей врадовой припустивши, казалъ есьми его до книгъ гродскихъ Оршанскихъ уписати, который уписуючи до книгъ слова отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Инвентаръ списанья двора и всего имѣнья Смольянского, мѣста, боярь и подданыхъ въ року теперешнемъ тисеча пятьсотъ деветьдесятъ третьемъ мѣсяца Мая шеснадцатого дня.

Напервѣй, ушодши у дворъ Смольянскій у ворота великіе, надъ ними саля, дворъ острогомъ обведеный. А отъ воротъ у дворѣ по лѣвой сторонѣ кухня съ коморою, подлѣ кухни пекарня, зъ двѣма печьми и коморка малая, отъ тое пекарни другая пекарня зъ сѣньцами, подлѣ тое пекарни стайняя великая одна, въ ней окно одно, въ немъ оболона шкленая одна. Подлѣ тое стайни свиренъ зъ кганочкомъ на подклѣтѣ, въ немъ жита бочокъ деветь, ярыцы бочекъ одинадцеть, конопель солянка, солоду житного бочка одна. Подъ тымъ свирномъ подклѣть, а у подклѣтѣ кадокъ десеть и малыхъ и великихъ, муки пшеничное солянокъ двѣ. Подлѣ того свирна клѣтка, въ ней гречыхи краковекъ шесть. Отъ тое клѣтки домъ великій низкій, уходечи напередъ въ тотъ домъ, сѣнцы малые, зъ сѣнецъ свѣтлочка малая, въ ней печъ поливаная, оболонъ шкленыхъ двѣ попсованыхъ, лавы и столъ зъ лавкою, съ тое свѣтлочки комната, въ ней оболонъ шкленыхъ двѣ, шафа одна, ложко одно, лавы двѣ, съ тое коморы комната, оболона шкленая одна, у бокъ коморка потребная, съ тое комнаты свѣтлица упокойная, въ ней оконъ чотыри зъ оболонами шкляными потлучоными, печъ поливаная и коминекъ, шафа одна зъ службою, столы два, лавъ три, зэдлевъ три. Съ тое избы сѣнь великая, у бокъ съ тыхъ сѣней коморка потребная одна; съ тое сѣни свѣтлица столовая одна, великая, въ ней оконъ великихъ пять зъ оболонами шкляными, оболоны попсованые и потолчоные, столы чотыры, служба одна, зэдлевъ три, печъ поливаная, посеродъ избы лихтаръ завѣшоный роговый, лавы три. Отъ того дому свиренъ новый зъ кганкомъ, въ немъ столъ одинъ, дверы на завѣсахъ; а отъ того свирна клѣтка старая зъ кганкомъ; отъ тое клѣтки клѣтка старая; отъ тое клѣтки лазня зъ сѣнью; напротивъ лазни свѣтлочка, у той свѣтлочцѣ оконъ чотыри, оболонъ шкляныхъ чотыри потолчоные, печъ поливаная съ коминкомъ барзо злымъ, столикъ злый, лавки чотыры, двери на завѣсахъ. Отъ тое лазни броваръ зъ свѣтлочкою, а въ броварѣ посуды чопъ одинъ, кадей семь,

корыто одно; отъ того бровара клѣтка зъ кганочкомъ, въ ней ечменю бочокъ десеть, пшеницы бочокъ чотыри, конопель бочокъ полторы; отъ тое клѣтки другая клѣтка на подклѣтѣ; а подъ тою клѣткою подклѣтокъ, въ немъ бочокъ пивныхъ десеть; посеродъ двора домекъ низкій, въ немъ свѣтлицъ двѣ, печи простые двѣ, коморы три, коморки потребные двѣ, столы два, лавъ шесть, оболонъ осьмъ шкленыхъ, уси побитые, зъ дверы на завѣсахъ. Подлѣ того дому пивница, въ ней бочки двѣ пивныхъ. Посеродъ двора студня передъ дворомъ на мостѣ узводъ, ланцуговъ у него два; передъ дворомъ стаенька малая, подлѣ нее клѣтка малая, подлѣ клѣтки обозьня, подлѣ обозьни свѣтлицъ двѣ, одна напротивъ другое, сѣнь въ серединѣ; отъ тыхъ свѣтлицъ домекъ малый; свѣтлица одна, коморъ двѣ, а коморка потребная одна. Отъ того домку клѣточка малая, подлѣ тое клѣточки лазня зъ сѣнью, передъ дворомъ млынъ на ставѣ, коло одно; въ которомъ мливо есть; гумно, у гумнѣ збожья: ярицы у брокгу сорокъ копъ, пунь двѣ соломою крытыхъ, осѣти двѣ, ворота двои, подлѣ гумна дворецъ, избы двѣ зъ сѣньми, клѣти двѣ, пивница варивная; хлѣвы чотыры на быдло; въ оборѣ коровъ пять, быки два лѣтошнихъ, сеголѣтнихъ двое, свиней двадцать, гусей трое; сырница, ворота. А на поли жита засѣеного, яко далъ справу старецъ Овтухъ, ижъ посѣено краковокъ шестьдесятъ. Церковь передъ дворомъ новая Светого Спаса; на ней два крыжы позлотистыхъ, а вѣтрниковъ чотыры позлотистые, сама бѣлымъ желѣзомъ крыта. А въ церкви сребра церковного: миса сребрна, келихъ сребрный, дискосъ сребрный, звѣзда сребрная, копійка сребрная, лыжка сребрная, крыжъ древняный, въ сребро оправный, увесь позлотистый, каменей чотыры, кадильница сребрная, фляшка цыновая, Евангиліе сребромъ оправленые позлотистые два, одна съ оксамитомъ чырвонымъ, а другая съ оксамитомъ зеленымъ; книгъ усихъ особно двадцать одна; ризы оксамиту чирвоного зъ золотогловомъ, пасаманы сребреные, до нихъ патрахиль тогожъ оксамиту чирвоного съ пасаманами сребрными, зъ рукавки тогожъ оксамиту чирвоного; ризы старые адамашку бѣлого, до нихъ патрахиль оксамиту зеленого; ризы и стихаръ полотняные, уборъ дьяконскій, стихаръ оксамиту зеленого зъ золотоглавомъ, до него орарь злотоглововый, стихары два полотенные, одинъ злотогловомъ обложоный; чынкатора чирвоная турецкая; воздухъ китайчаный великій; покровцы тры малыхъ китайчаныхъ; покровецъ едвабный до ношенья дару у въ олтару; подлѣ престола свѣчъ великихъ двѣ, у самой церкви свѣчъ великихъ шесть; посеродъ церкви лихтаръ великій мосендзовый на ланьцугу завѣшоный; звоночокъ маленькій въ церкви; на великой звоньницы звоновъ

два, одинъ великій а другій меньшый; на зекгару звонокъ невеликій, ворота зъ вѣжочкою, идучи до церкви, входечи въ твинтаръ; твинтаръ обведенный вколо палками точоными и кгонтами побитый.

Реестръ списанья мѣста и волости имѣнья Смольянского, кгрунтовъ осѣлыхъ и пустыхъ, земли у волокахъ и на службахъ, также и списанья плату цыншового.

На первѣй мѣсто Смольянское.

Первый Матвѣй Усъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; другій Иванъ Каковка, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; третій Матвѣй Дѣдко, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; четвертый Титъ Глушко, подъ нимъ волокъ двѣ и пляцъ, плату копа, грошей сорокъ осьмъ; пятый Никонъ Проскурня, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; шостый Радько Жыдкій, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; семый Совостко Кравецъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; осьмый Борисъ Дубко, подъ нимъ волокъ полторы и пляцъ, плату копа одна, грошей двадцать чотыри; девятый Онацко, подъ нимъ волокъ двѣ и пляцъ, плату копа одна, грошей сорокъ осьмъ; десятый Тишко Хоцковичъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; одинадцатый Исакъ Колачьникъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; дванадцатый Семенъ Кравецъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; трынадцатый Петрокъ Колачникъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; чотырнадцатый Юрко Сахоновичъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; петнадцатый Митько Кожомячонокъ, волока одна и пляцъ, плату копа одна; шеснадцатый Опонасъ Тимошковичъ, волока одна и пляцъ, плату копа одна; семьнадцатый Курянъ Шершунъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; осьмнадцатый Сергѣй Худко, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; деветьнадцатый Аврамъ, жидъ, подъ нимъ волокъ три и пляцы два, плату копъ двѣ, а на аренду волока одна вольная; Левонъ Громко, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Богданъ Носыка, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Терехъ Тарасовичъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Гаврыло Поножонокъ, волока одна и пляцъ, плату копа одна; Филатъ Чоботаръ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Захарья Проскурничъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Ермолъ, попъ, подъ нимъ волокъ двѣ и пляцы три, вольные на поповство; Иванъ Бѣлофостъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Антонъ Рохунокъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Мишко

коволь, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Демидъ Хоцковичъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Семенъ Дудаковецъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Овтушко Латень, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Гришко Хоцковичъ, подъ нимъ волока одна и пляцъ, плату копа одна; Өедоръ Заньковичъ, подъ нимъ волокъ полторы и пляцъ; Станиславъ Бальверъ, пляцъ одинъ вольный; Овсяникъ пляцъ одинъ; Иванъ пляцъ одинъ, плату грошей дванадцать; Онанья пляцъ, одинъ плату грошей дванадцать, пляцы три пустые; Семенъ Трубачъ, пляцъ одинъ, плату грошей дванадцать; Фащевскій пляцы два вольные; Тарасъ Чоботаръ, пляцъ одинъ, плату грошей дванадцать; Левонъ Брезгунъ, пляцъ одинъ, плату грошей дванадцать; Аньтипъ Сахоновичъ, полъ пляцу, плату грошей шесть; Омельянъ Лоденъ, пляцъ одинъ, плату грошей дванадцать; Иванъ Сѣдельникъ пляцъ одинъ; Васюкъ пляцъ одинъ; Орѣшко пляцъ одинъ; Сѣргей шинкаръ, пляцъ одинъ; Савко, коваль, пляцъ одинъ; Артемовая вдова, пляцъ одинъ; Андрей Курыленокъ пляцъ одинъ; Абрамъ, жидъ, пляцъ одинъ; Савка Малый пляцъ одинъ; Павелъ Чобанъ пляцъ одинъ вольный; Васко Шаморъ пляцъ одинъ; Овтухъ старецъ пляцъ одинъ; Давыдъ Яковлевичъ пляцъ одинъ; Есько Москаль пляцъ одинъ; Левонъ Тетера пляцъ одинъ; Олхимъ Каковка, пляцъ одинъ; Кононъ пляцъ одинъ; Иванко, десятникъ, пляцъ одинъ и застѣнокъ; Иванъ Булохъ, пляцъ одинъ; Огапонъ пляцъ одинъ; Васько Семенковичъ, пляцъ одинъ и застѣнокъ; Котъ, коваль, пляцъ одинъ; Мойко, жидъ, пляцъ одинъ вольный; дьяконъ пляцы два вольные; пляцъ одинъ пустый.

Въ рынку мѣста Смольянского церковь старая заложенья Светого Миколы, подлѣ нее звоньница зрубленая, на той звоньницы звоновъ невеликихъ два.

Въ томъ же мѣстѣ Смольянскомъ аренда, которую держыть Абрамъ Шаиничъ, жидъ, платить зъ нее на кождый годъ грошей литовскихъ копъ полтретя ста.

Земяне имѣнья Смольянского: Грыгорей Резанъ, подъ нимъ земли службъ полторы; Юрей Швайковскій, подъ нимъ земли службъ чотыры; Войтехъ Кгоршевскій, подъ нимъ земли службъ полторы; Василей Вильковскій, подъ нимъ земли службъ . . . . Станиславъ Назабытовскій, подъ нимъ земли застѣнокъ; Бартошъ Бурскій, подъ нимъ земли полъ службы; Матысъ Сухорскій, подъ нимъ земли службы двѣ; Степанъ Лысковичъ, подъ нимъ земли служба одна. Бояре путные Іевъ Лещикъ не повиненъ платить; Солуянъ Костковичъ, волокъ шесть, плату копъ шесть; Илья Суковатикъ, волокъ чотыри, плату копъ чотыри; Митько Ботвинье, волокъ шесть, плату копъ шесть; Андрей

Кузюта, волокъ пять, плату копъ пять; Марко а Демешко волокъ шесть, плату копъ шесть; Янъ Кроватскій, волокъ шесть, тотъ не платитъ, Останкозолотарскій служба одна; плату копъ чотыриръ; Стасько Дешовый а Кашпоръ Козловичъ въ застѣнку волокъ шесть, не платитъ, Михалко Гречышынецъ службы три, плату копъ шесть; Григорей Бобръ, подъ нимъ чверть службы, плату копа одна. Бояре въ селѣ Замостью: Дашко Селифоновичъ волокъ шесть; Селифонъ Дашковичъ волокъ шесть; Лаворъ Кирыкъ волокъ шесть; Ѳедько Кравцевичъ волокъ шесть; Никипоръ Мишковичъ волокъ шесть; Олексѣй Курейша волокъ шесть; Исакъ Ботвинье волокъ шесть; Сава Шершовицкій волокъ шесть; Ѳедоръ Максимовичъ волокъ шесть; Сасинъ Шапка волокъ семъ; Иванъ Кирикъ въ застѣнку волокъ шесть; Семенъ Жорносѣкъ службы двѣ, плату нѣтъ; Овсей Ивановичъ службы двѣ, плату копъ шесть; Занько Бобръ службы двѣ, плату копъ чотыри; Масюки службы двѣ, плату копъ чотыри; Игнатъ Есиповичъ служба одна, плату копъ шесть; Ольхимъ Кравцевичъ, служба одна, плату копъ шесть; Опонасъ, машталеръ, полъ службы, плату копъ двѣ; Ѳедко Техановичъ служба одна, плату копъ шесть. Тые уси осмъ у Ѳедора Борейшы у воставѣ суть отъ самого небожчика князя Ковельского. Антонъ и Иванъ Лаврюковичи волокъ шесть, за мѣстомъ, на слободѣ сѣдять; Семенъ Мертвецъ волокъ шесть. Тые уси на службѣ конной. Янъ Щерба волокъ шесть; Иванъ Тюльпа волокъ пять; Юрко Фащевскій волокъ шесть; Иванъ а Ясько Мацковичи служба одна, плату копъ двѣ; Михалко а Мартинъ Юшиничи волокъ три, плату по грошей семьдесятъ два; Ходоръ Васильевичъ а Богданъ Аврамовичъ, подъ ними застѣнокъ, плату копъ двѣ. Повинность тыхъ бояръ то есть—зъ листы гдѣ однокольвекъ пошлють ѣздити; а часу войны кождый зъ нихъ часу того зъ шести волокъ мають ставити коня одного въ панцыру и зо всимъ оружемъ, войнѣ належачимъ, на кгвалты всякіе, въ ловы; а кождый зъ нихъ бочку овса, возъ сѣна, въ кождый годъ дати повинни.

Подданые Смолянскіе. Село Заставье.

Хролъ Одерейковичъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Митько Шевня волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Степанъ Макаренокъ волокъ двѣ, плату грошей деветьдесятъ шесть; Демидъ Кожемяка волокъ двѣ, плату грошей деветьдесятъ шесть; Сенько Макаренокъ волокъ двѣ, плату грошей деветьдесятъ шесть; Парфенъ Храпунъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Хотьянъ, гончаръ, волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Макаръ Козакъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Савка Обуховичъ волока

одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Янко Закала волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Микита Гуменьникъ волока одна, плату не платитъ; Ермолъ, попъ, волока одна, вольная на поповство; Павелъ Чобанъ волока одна, вольная на кухарство; Янко Закало волока одна пустая, зъ доли узялъ. Повинности притомъ, по солянцѣ жита, по солянцѣ овса, по возу сѣна.

Село Сельцо.

Отрошко Серагъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Доѣдъ Пилиповичъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Дороня Пилиповичъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Ходка Іевлевичъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Андрей Суходолъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Тишко Гуринъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Савка Гуринъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Степанъ Волкъ волокъ двѣ, плату грошей деветьдесятъ шесть; Данило Деньковичъ волокъ двѣ, плату грошей деветь десятъ шесть; Иванъ Деньковичъ волока одна плату грошей сорокъ осьмъ; Ходоръ Проскурненокъ волокъ три, плату грошей копъ двѣ грошей двадцать чотыри; Иванъ Неклейно волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Озаръ Сидоранокъ волокъ двѣ, плату грошей деветьдесятъ шесть; Эсько Прудникъ волокъ двѣ плату грошей 96; Демидъ Прудникъ волокъ двѣ, плату грошей деветьдесятъ шесть; Теханъ, тесля, волокъ чотыры вольные на тесельство; Ясюкъ, тесьля, волокъ три, вольные на тесельство; Аврамъ, жидъ, волокъ три, Майко; жидъ, волокъ двѣ. Тые обадва жиды за листами держать ничого не платять зъ нихъ.

Село Замошье.

Иванъ Зеньковецъ волокъ двѣ, грошей двадцать чотыри; Тарасъ Лавровецъ волокъ двѣ, плату грошей копъ двѣ, грошей двадцать чотыри; Проня Лавровецъ волокъ двѣ, плату грошей копъ двѣ, грошей двадцать чотыри; Отрошко Тюрюшко волокъ двѣ, плату грошей копъ двѣ грошей двадцать чотыри; Михалко Лавровецъ волока одна, плату грошей семьдесятъ два; волока одна, плату пусто; Осташко Рѣдька волокъ три плату грошей копъ три; Васько Петровичъ волока одна, плату грошей семьдесятъ два.

Зъ села Спаского.

Дашко Будникъ волокъ двѣ, плату копъ чотыри, Лукьянъ Суковатикъ волока одна, плату копа одна грошей дванадцать; Аврамъ, жидъ, за листомъ, вольныхъ волокъ три, платити ничого не повиненъ.

Зъ села Самостья.

Гришко Плѣшко волока одна, плату грошей семьдесятъ два; Лагуновая волока одна плату грошей семьдесятъ два; Мартинъ Татаринъ волока одна, плату грошей семьдесятъ два; Сасинъ Шапка волока, одна плату грошей семьдесятъ два.

Село Конца Литовского.

Ермакъ Скрага служба одна, плату грошей семьдесятъ два; Микита Бурдыка служба одна, плату грошей семьдесятъ два; Матѳей Хотешъ служба одна, плату грошей семьдесятъ два; Марко Зубчонокъ полъ службы, плату грошей шестьдесятъ; Хома Кравцевичъ служба одна, плату грошей копъ двѣ; Ивашко Озаровичъ служба одна, плату грошей семдесятъ два; Дмитръ Замшонекъ служба, одна плату грошей осмдесятъ два; Иванъ Боровикъ полъ службы, плату грошей сорокъ осьмъ; Ларко Отрошковичъ полъ службы, плату грошей шестьдесятъ пять; Иванъ Зубецъ служба одна, плату грошей осмьдесятъ два; Кондратъ Замшонекъ служба одна, плату грошей семьдесятъ два; Андрей Отрошковичъ служба одна, плату грошей осмьдесятъ два; Ходоръ петигорецъ, служба одна, плату грошей копъ шесть; Колѣно, жорносѣкъ, служба одна, плату грошей семьдесятъ два; Ясюкъ Зубовичъ служба одна, плату грощей шестьдесятъ; Павлюкъ Мохонько служба одна, плату грошей шестьдесятъ; Еська Овсянниковичъ, служба одна, плату грошей семьдесятъ два; Опонасъ Гуторовичъ служба одна плату грошей копъ двѣ; Демидъ Бобренокъ службы полъ, плату грошей копа одна; Иванъ Колабышъ службы полъ плату грошей тридцать; Ходоръ колесникъ служба одна, плату копъ двѣ; Степанъ Малашковичъ службы полъ, плату грошей тридцать пять; Максимъ Макаренокъ служба одна, плату грошей копъ шесть; Стась Шатерникъ служба одна, плату копъ три; Васько Шибека служба одна, плату копъ шесть; Омельянъ Шупеня служба одна плату грошей копъ шесть; Сидко Макаренокъ служба одна, плату копъ три; Левонъ Клевецъ службы полъ, плату грошей тридцать; Сидко Усовецъ службы полъ, плату грошей копъ полторы; Карпъ Татаринъ служба одна, плату грошей копъ двѣ; Андрей Логунъ служба одна, плату копъ двѣ; Овсей Пилиповичъ службы полъ, плату грошей копа одна; Селивонъ Карниловичъ волокъ чотыри, плату копъ чотыри; Куньковцы волокъ чотыри, плату грошей по семдесятъ двухъ; Ковшарь служба одна, вольная на ковшарство, ковшовъ маеть давать тузиновъ два.

Село Оболъ.

Иванъ Колошонокъ, Пилипъ, Гаврило, Оникей, Конашъ, Карпъ, Костюкъ служба одна, плату копъ три, грошей сорокъ, меду пудовъ чотыри; Семенъ Гарѣлко, Климъ Гира, Кузьма Бобровникъ, Митько Конашовичъ служба одна, плату грошей копъ двѣ, грошей десеть, меду пудовъ три; Петръ Микитыничъ, Андрей Даниловичъ, Иванъ, Марко Лазаревичъ, Стаховскій, Марко Купреевичъ служба одна, плату грошей копъ двѣ, грошей тридцать пять, меду пудовъ пять.

Село Заборовье.

Наумъ плату грошей копа одна, меду пудовъ два; Есько Козловъ плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Артемъ Козловъ плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Есько Масюковичъ плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Андрей Щелюха плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Сава Ходанъ плату грошей копъ двѣ, меду пудовъ три; Хома Внучонокъ плату грошей копа одна; Матѣй Ивашковичъ плату грошей копа одна а меду пудъ одинъ; Гридько Шалыга плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Митько Шалыга плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Митько Сушко плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Онупрей Глазковичъ плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Гаврило Глазковичъ плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Яковъ Родко плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Левонъ Савкинъ съ товаришомъ плату грошей копа одна, меду пудовъ два; Мартинъ Павловичъ плату грошей тридцать, меду пудовъ два; Денисъ плату грошей тридцать; Иванъ Ивашненокъ плату грошей петнадцать; Петько плату грошей шестьдесятъ; Миклашъ плату грошей тридцать; Дудка плату грошей петьнадцать; Тумашъ плату грошей петнадцать; Озаръ Тычинка плату грошей петнадцать; Кузьма Спица плату грошей петнадцать; Самсонъ плату грошей двадцать; Есько Внукъ плату грошей тридцать, меду пудъ одинъ; Левонъ Кобецъ плату грошей петнадцать, меду пудъ одинъ; Лукьянъ плату грошей тридцать, меду пуды два; Иванъ Москаль плату грошей тридцать, меду пуды два; Чекуня плату грошей двадцать, меду пудъ одинъ.

Списанье на инвентаръ головный Смольянскій фольварковъ, до Смольянъ належачихъ.

А то есть меновите на первѣй фольварокъ Обольцы.

Дворъ, острогомъ острожоный. Ушодшы у ворота великіе отъ Бѣлицы, надъ воротами свѣтлица, въ ней печь поливаная, столъ одинъ, оболоны три шкляныхъ квадратовые, двери на завѣсахъ зъ замкомъ нутренымъ; подъ тою свѣтлицою комора, двери на завѣсахъ и замокъ нутреный, у въ окнѣ оболона шкляная и крата желѣзная, до тое свѣтлицы всходъ зъ кганкомъ, на кганку столъ; ворота зъ замкомъ нутренымъ; по лѣвой сторонѣ клѣтка пустая безъ дверей; другая клѣть, въ ней три кола до окованья, третья клѣть съ приклѣтомъ, подъ тою клѣтью пивница, въ ней бочокъ чотыры. Далѣй домъ низкій: ушодши до сѣней, по лѣвой сторонѣ свѣтлица, въ ней печь поливаная, съ коминомъ, оболонъ три шкленыхъ, столы два, зедель; съ тое свѣтлицы комната, въ ней оболонъ шкляныхъ пять двоистыхъ, столъ одинъ, креслы два, убокъ сѣнька малая, тамъ свѣтлочка, въ ней печь простая съ ко-

миномъ, зъ нее коморка потребная; напротивъ другая свѣтлица, въ ней печь побѣляная съ коминэмъ, столъ одинъ, зедли два; межи тыми свѣтлицами сѣни, съ тыхъ сѣней коморка потребная, въ тыхъ свѣтлицахъ и коморахъ двери и оконьницы на завѣсахъ; отъ того дому клѣть; въ ней збожья пшеницы краковки двѣ, ярыцы краковки тры, ечьменю краковки чотыры, овса краковокъ шесть, гречихи краковки двѣ, гороху солянка одна, конопель краковка одна; мѣра краковка одна; стайня великая, отъ стайни ворота съ прыѣзду Смольянского. Надъ воротами свѣтлица новая, въ ней печь поливаная съ коминомъ, двери на завѣсахъ и зъ замкомъ нутренымъ; до тое свѣтлицы всходъ зъ кганкомъ; подъ свѣтлицою коморка, двери на завѣсахъ зъ замкомъ нутренымъ, у въ окнѣ оболонка шкленая и кратка желѣзная; въ той коморцѣ муки оржаное полторы краковки; ворота зъ замкомъ нутренымъ. Далѣй клѣтки двѣ пустыхъ безъ замковъ; студня, надъ студнею сырница, отъ сырницы свѣтлочка старая, въ ней печь потлучона, зъ ней коморка, подлѣ пекарня, въ ней столъ и лавы, подлѣ курникъ, подлѣ кухня, въ ней столъ, подлѣ кухни другая пекарня, подлѣ свѣтлица, въ ней печь съ коминэмъ, столъ, отъ тэй свѣтлицы коморка, то у въ одномъ кганку; надъ ставомъ за воротми лазня зъ сѣньми; напротивъ свѣтлочка новая; въ бокъ зъ сѣней бровар, въ немъ: чопы пивныхъ три, кадей шесть, ущатокъ одинъ; овецъ старыхъ тры, ягнетъ двое, свиней двадцать, гусей двое, гусакъ одинъ, курицъ пять, пѣтухъ одинъ, жита на пашни засѣеного на рокъ деветдесятъ третій краковокъ двадцать семъ. То повѣдалъ врадникъ Оболецкій Миколай Свирскій и Миколай Войтеховичъ, тивунъ.

Подданые фолварку Оболецкого.

Служба Кузминьска плату зъ ній копъ пять; служба Митроковска плату зъ ній копъ пять; служба Логовска плату зъ ній копъ тры; служба Кумяковска плату зъ ній копъ шесть; служба Бѣликовска плату зъ ній копъ двѣ; служба Обуховска плату зъ ній копа одна, грошей сорокъ; служба Малашкова плату зъ ній копъ тры; служба Козюлина плату зъ ній копъ двѣ, грошей сорокъ; служба Пентюкова плату зъ ній копъ полторы; служба Максимова плату зъ ній копъ двѣ; служба Шупенина плату зъ ній копъ двѣ; служба Конюшкова плату зъ ній копъ двѣ; служба Купрейкова плату зъ ній копъ двѣ; служба Суховарина плату зъ ній копъ двѣ; служба Чоботарова плату зъ ній копъ двѣ; служба Гаврилова плату зъ ній копъ двѣ; служба Янкова плату зъ ній копа одна; служба Дмитровска плату зъ ній копъ одна, грошей сорокъ; служба Буньковска плату зъ ней грошей нѣтъ; служба Чу-

ватовска съ тое бояринъ конно служитъ. Съ тыхъ всихъ служебъ повинни подданые на каждый тыденъ по три дни робить, съ чимъ имъ закажуть, черезъ все лѣто, а зимѣ по два дни.

Списанье фольварку и всихъ подданыхъ Пильковскихъ. То есть напервѣй дворъ, заметомъ закиданъ. Ушодши у ворота великіе по лѣвой сторонѣ пекарня старая зъ сѣньцами; далѣй лазенька малая новая, пивница съ покрытьемъ; на той пивницы клѣтка зъ кганэчкомъ; на пригребицы бочокъ пивныхъ десеть, кадей семъ, ушатковъ три, чопъ великій и кадь, въ ней капуста. Далѣй клѣть, въ ней жита краковокъ чотыри а краковочка, посѣена конопель полкраковки; сала свиного жолудковъ два; желѣзо до комина; далѣй клѣть старая, въ ней муки оржаное солянка, сѣмени льняного чверть бочки, третья клѣть старая, въ ней ярыцы краковокъ полторы; а посѣено краковокъ двѣ, гречихи краковокъ двѣ; сама мѣра краковка; четвертая клѣть зъ речьми врадничими; далѣй гридни двѣ, межи ними сѣни, зъ сѣней коморочка и огниско до варенья ѣсть; въ избахъ столы два и лавы, далѣй стайня новая, далѣй ворота, подлѣ воротъ стайня старая, далѣй стаенька малая для клячъ робочихъ; далѣй домъ низкій новый, перша свѣтлица, въ ней печъ полавана съ коминкомъ, столъ зъ зедлемъ, оболонъ шкляныхъ двѣ, попсованые; съ той свѣтлицы комната, въ ней коминъ, столъ зъ зедлемъ, оболонъ шкляныхъ двѣ; съ той комнаты коморка невеликая, съ тэй коморка потребная, напротивъ свѣтлочка старая, въ ней печъ простая, оболоны три старые; межи тыми свѣтлицами сѣнь великая, съ тэй сѣни сѣнька малая, въ бокъ съ тэй сѣньки свѣтлочка новая, въ ней печъ поливаная съ коминэмъ, столы два, оболонъ три, съ тое свѣтлочки коморка, тамъ же и коморка потребная, въ томъ дому вси двери на завѣсахъ зъ защепками. Гумно жердями обгорожоно, въ немъ пунька малая, пуня великая, пунька малая, осѣти двѣ, межи ними токовня съ покрытьемъ, пунища старое опалое; жита на пашни засѣеного на рокъ деветдесямтъ третій краковокъ сорокъ. То повѣдалъ самъ врадникъ Криштофъ Ковалевскій. Обора для быдла, въ ней пуня новая великая, другая пуня немалая; а малыхъ пунекъ три. Быдла рогатого: коровъ дойныхъ двѣ, телятъ такърочныхъ бычки два а теличка одна, овецъ старыхъ петнадцать, а молодыхъ двадцать, свиней большихъ дванадцать, а малыхъ поросятъ двое, гусей осьмъ, а девятый гусакъ, утокъ чотыри, курыцъ дванадцать, пѣтухи три. Къ тому церковь до того двора, въ ней свѣчъ великихъ двѣ, звонъ невеликій.

Подданые фольварку Пильковского.

Богданъ Ширковичъ, бояринъ, подъ нимъ волокъ шесть, плату грошей копъ чотыри; Дмитръ, ти-

вунъ Пильковскій, волока одна на тивунство; Власъ Гришковичъ волока одна плату грошей сорокъ осьмъ; Гришко Шпроковичъ волока одна на слободѣ; Ульянъ волока одна на слободѣ; Матысъ Пѣтушонокъ волока одна плату грошей сорокъ осьмъ; Кондратъ Ревяка волока одна плату грошей сорокъ осьмъ; Иванъ Ревяка волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Свиридъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Дорошко волока одна на слободѣ; Сидоръ Мониха волока одна на слободѣ; Дмитръ, тивунъ, волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Зенько, коваль, волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; попъ Пильковскій волоки три вольные; Юрко Судникъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Лукашъ волока одна на слободѣ; Дмитръ Тропа волока одна на слободѣ; Ѳедько волока одна на слободѣ; Лукьянъ Судникъ, волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Сава Щелепа волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Якимъ Олексинецъ волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Васько Олексинецъ, волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Карпъ а Илейко волокъ двѣ на слободѣ; Кузьма а Степанъ Олексинцы волокъ двѣ на слободѣ; Астапъ волоки полторы плату копъ полторы; Гришко, стодольникъ, волока одна, плату грошей сорокъ осьмъ; Левонъ а Ольхимъ Скураты волокъ полторы, плату грошей осьмдесятъ чотыры.

Подданые на службахъ мѣшкаючіе.

Васько Чакунько служба одна, плату копъ пять; Михей Греда служба одна, плату копъ двѣ; Охремъ Шуплякъ служба одна, плату копъ двѣ; Щытникъ служба одна, плату копъ три.

Село Попельники.

Максимъ Скуратъ служба одна, плату грошей копа одна; Сава Попельникъ, служба одна, плату грошей одна; Дроня Попельникъ служба одна, плату грошей копъ двѣ; Хролъ, бортникъ, зъ братомъ служба одна, плату грошей копъ двѣ; Озаръ Подгузковецъ служба одна, плату грошей копъ двѣ.

Повинность тыхъ всихъ подданыхъ, на службахъ мѣшкаючихъ, при отданью цыншу маютъ давать вепровщыны грошей дванадцать, вепра одного, овса краковку, жита краковку, сѣна возъ, гусь одну, курыцу одну, яецъ десеть, ильну тертого десятокъ одинъ; а на роботу въ кождой недѣли по три дни ходить маютъ.

Село Ледневичи.

Антонъ, Игнатъ Горохъ, Левонъ Берестень Тереня, Омельянъ, Мамонъ Тимошковичъ, Іевъ Михалковичъ, Гурко Сурьяковичъ, Ольхимъ Артемовичъ, Санько Тимошковичъ.

Повинность тыхъ подданыхъ села Ледневичъ: дани пудовъ меду осьмнадцать, грошей готовыхъ копъ чотыры и грошей петнадцать, двѣ копы за то, што у подводы не ходеть, въ кождой недѣ-

ли по три дни на работу ходить, съ чимъ кажуть.

Село Бѣленево, належачое до того фольварку Пильковского. Въ немъ службы двѣ, которые держыть панъ Криштофъ Ковалевскій, за даниною листовною отъ ее милости пани Андреевое Тишкевичовое пани Зофіи Павловны Сапѣжанки, а бывшое ее милости княгини Андреевое Санкгушковое Ковельское въ нагородѣ служебъ его до лѣтъ зуполныхъ пана сына ее милости князя Семена Санкгушковича Ковельского.

Списанье подданыхъ и фольварку Прихабского. То есть напервѣй дворъ, заметомъ закидано. Увошодши у ворота большіе, по лѣвой сторонѣ стайня, отъ стайни пекарня, въ ней столикъ малый, въ сѣняхъ тежъ столъ, въ бокъ сѣни коморка, коморка плоха, напротивъ пекарни свѣтлица, въ ней столь и зэдель, оболонъ шкленыхъ двѣ побитыхъ, печъ простый бѣлый, съ тэй свѣтлицы комора, съ тэй коморка потребная, пивница, въ ней кадка капусты, бочки двѣ, чопъ, кадки чотыры, надъ тою пивницею пуня, подлѣ нее стаенька малая, отъ пивницы изба старая зъ сѣньми, напротивъ коморка, изъ ней малая коморочка, далѣй стайня старая, отъ стайни клѣточка малая зъ речьми врадничими, далѣй клѣть на столпахъ, въ ней муки оржаное краковки двѣ, крупъ чверть бочки, оржаныхъ чверть бочки, сѣмени льняного чверть, маку сито, далѣй клѣть на подклѣтѣ, въ ней жита чистого краковки двѣ, пшеницы краковка одна, а другая посѣена, ярицы краковки полчетверти, ечменю краковки чотыры, гречихи краковки полторы. Подлѣ малыхъ воротъ лазня зъ сѣньми, напротивъ клѣть зъ засѣками, подлѣ тое клѣти пунька малая, далѣй ку воротамъ великимъ кухня, въ ней столъ, до того двора гумно, въ немъ осѣть съ токомъ накрытымъ, пуня великая, пунька малая, жита засѣеного на рокъ деветдесять третій краковокъ двадцать шесть. То повѣдалъ врадникъ Юрко Фащевскій и тивунъ Санько Богдановичъ. Обора, въ ней пунь великихъ двѣ, малыхъ пунекъ двѣ, кляча пашная одна, коровъ дойныхъ двѣ, подтелокъ такрочныхъ одинъ, телятъ двое сегорочныхъ, козъ старыхъ двѣ а молодыхъ три, свиней осьмеро, курыцъ осьмъ, пѣтуховъ два, гусей двое. Подлѣ того двора церковь, въ ней свѣчъ великихъ двѣ, книгъ шесть, звонъ, кадильница, рызы.

Подданые Прихабскіе.

Пилипъ Ходановичъ служба одна, плату грошей копа одна; Антипъ Охремовичъ служба одна, плату грошей копа одна; Микита Быкъ служба одна, плату грошей копа одна; Хролъ Бразурай служба одна, плату грошей копа одна; Максимъ полъ службы, плату грошей тридцать; Оникей Матѳеевичъ полъ службы, плату грошей шей тридцать; Павелъ Дягиль, полъ службы, плату грошей тридцать; Иванъ Климовичъ, служба

одна плату грошей копа; Павелъ Охремовичъ служба одна, плату грошей копа одна; Прокопъ Шпакъ служба одна, плату грошей копа одна; Агей Овсяниковичъ служба одна, плату грошей копа одна и грошей пять; Степанъ Дуда служба одна, плату грошей копа одна, грошей пять; Иванъ служба одна, плату грошей копа одна, грошей пять; Иванъ Дуденокъ съ товаришомъ служба одна, плату грошей копа одна; Денисъ Фильковичъ полъ службы, плату грошей тридцать; Иванъ Васьковичъ полъ службы, плату грошей тридцать; Дмитръ Охремовичъ служба одна, плату грошей копа одна. Повинность тыхъ подданыхъ: съ кождое службы по бочцѣ жита, по бочцѣ овса, на роботу по три дни повинни ходить съ чимъ кажуть въ кождую недѣлю. Подъ попомъ Прихабскимъ служба одна, надворную пашную привернено служба одна.

Подданые зъ Брухова, до фольварку Прихабского прислухаючіе: Зенько Ходоровичъ а Степанъ Ивановичъ служба одна, плату грошей двадцать пять, меду пудовъ два, на бобры недѣлю. Ивашко Кузаковичъ Васько Ходоровичъ, плату грошей петьдесятъ, меду пудовъ чотыры. Кождый зъ нихъ чотырехъ у кождый годъ повинни заробить по недѣли и на кгвалтъ съ чимъ роскажуть. Судиловичи, Кузьма Кладовичъ, Отрошко Прокоповичъ, Кондратъ, тые вси три на слободѣ, на што и листы мають. Кутейно Мартинъ, Заньковичъ плату грошей семьнадцать; Овдѣй Заньковичъ, плату грошей семьнадцатъ; Иванъ Гурковичъ, плату грошей семнадцать; Митко Семеновичъ, плату грошей семнадцать; Борисъ Бовколенокъ, плату грошей семнадцать; Ѳедько Демьяновичъ плату грошей семнадцать; Власъ Бѣляй, Матѣй Андреевичъ плату грошей копа одна.

Фольварокъ Юрцевскій.

Тотъ фольварокъ, за даниною листовною ее милости пани Андреевое Тишкевичовое, пани Зофіи Павловны Сапѣжанки, бывшое ее милости кнегини Андреевое Санкгушковича Ковельское, держить панъ Богданъ Крупицкій, и показалъ листъ, который такъ се въ собѣ маеть: Я Андреевая Санкгушковая Ковельская Зофія Павловна Сапѣжанка, каштеляновна Кіевская, старостянка Любецка, чиню явно симъ моимъ листомъ, кому бы о томъ належало вѣдати, альбо чтучи его слышети нинѣшнимъ и напотомъ будучого вѣка людемъ, ижъ што служилъ малжонку моему небожчику князю Андрею Санкгушку Ковельскому панъ Богданъ Крупницкій, немалый часъ стравилъ служечи небожчикови презъ кольконадцать лѣтъ, чогомъ была сама добре свѣдома; ку тому ижъ тежъ немалую шкоду понесъ у Хорощи въ забранью маетности служечи небожчику пану малжонку моему отъ пани Левицкое, за што все небожчикъ панъ малжонокъ мой обѣцо-

валъ се ему такъ за службы его яко и за тые утраты его нагороду учинить и наменилъ ему дать осѣлость, фольварокъ тотъ, который у небожчика Солтана Александра купилъ, прозываемый Юрцовъ. А ижъ у томъ часѣ на пана малжонка моего Панъ Богъ смерть допустить рачилъ, а оному помененому Богдану Крупицкому жадна нагорода не стала, про то я помнечи на обѣтницу небожчика пана малжонка моего и будучи свѣдома, же панъ малжонокъ мой тотъ дворецъ Юрцовъ ему обѣцалъ, оный фольварокъ, яко се самъ въ собѣ маеть, до лѣтъ сына моего Семена ему даю, съ тымъ всимъ, то есть зъ людьми осѣлыми, зъ бояры и зъ землею пашною и непашною, и яко отъ небожчика Солтана есть заведено и подано небожчику пану малжонку моему, и отъ того часу будеть вольно пану Богдану того фольварку уживать и пожитки вшелякіе брать ажъ до лѣтъ сына моего Семена Ковельского. И на то я ему дала сесь мой листъ съ подписомъ руки моее властное и подъ печатью моее власною. Писанъ у Смольянахъ року отъ Нароженья Сына Божьего тисеча пять сотъ девятьдесятъ второго, мѣсеца Октебра осьмнадцатого дня. У того листу печать ее милости а подписъ руки тыми словы: Андреевая Сангушковая Ковельская, Зофея Сапѣжанка, рукою власною. До которого сего инвентару я Юрей Захарчинскій, енералъ великого князства Литовского, осѣлый у воеводствѣ Витебскомъ, я Микита Яковлевичъ а я Григорей Яновичъ, возный повѣту Оршанского, печати свои приложили и руками своими подписали, который зъ насъ писать умѣлъ. А при нашихъ печатехъ и шляхта, которые при насъ были: панъ Марко Воропай, панъ Андрей Бурый, панъ Иванъ Пашковичъ, панъ Геліашъ Хлусовичъ, а панъ Марко Васильевичъ а панъ Станиславъ Кгудеевскій печати свои приложивши, а который зъ нихъ писати умѣлъ и руки подписали. Писанъ сесь инвентаръ у Смольянахъ а докончилъ се дня двадцать первого мая въ року тепершнемъ тисеча пятьсотъ девятьдесятъ третьемъ. У того инвентару печатей притисненыхъ деветь. А подписи рукъ тыми словы: Юрей Гавриловичъ Захарчынскій, возный енoралъ воеводства Витебского, власна рука, Микита Яковлевичъ, возный повѣту Оршанского власною рукою, Геліашъ Глусовичъ до того инвентару власную руку подписалъ, Станиславъ Петровичъ Кгудеевскій до того инвентару власную руку подписалъ. Котороежъ устное а очевистое созанье возныхъ и шляхты, на семъ инвентару помененыхъ, передо мною на врадѣ учиненое, до книгъ кгродскихъ Оршанскихъ есть записано.

Хранится тамъ же.

77.

1599 г. 2 Ноября. Денежный расходъ по случаю кончины Витебскаго воеводы.

Року 99 мѣсеца Ноябра 2 дня, во второкъ.

Реестръ росходу пенезей цыншовыхъ по смерти его милости пана воеводы Витебского черезъ мене Василья Өедоровича.

Напервѣй тогожъ дня въ Берестью:

Сукна фалюндышу чорного на гробъ его милости пана локти сорокъ и семъ, кождый локоть по копѣ и осьми грошей Литовскихъ, чинитъ копъ 53 грошей 16 литовскихъ; сукна киру на жалобу купилъ поставцовъ 11, кождый поставецъ по копъ 2 и грошей 48, чинитъ копъ 30 грошей 48 литовскихъ; сукна лѣпшого киру поставцовъ 7, кождый зъ нихъ по копъ 3 литовскихъ, чинитъ копъ 21 литовскихъ; полотна коленского штукъ 4, кождая зъ нихъ по копъ 2 и грошей 6, чинитъ копъ 8 и грошей 24 литовскихъ; китайки чорное ее милости паннѣ воеводянцѣ локоть за гроши 9 литовскихъ; едвабю чорного полтретья локтя за гроши 15 литовскихъ; нити до шитья жалобы чорныхъ мотки 2 за гроши 5 и пѣнезей 7; гафтекъ до жалобы за гроши 26 литовскихъ; смолы вароное бочокъ 3, кождая зъ нихъ по грошей 27 и пѣнезей 2, чинитъ копу 1 и грошей 21 пѣнезей 6; полотна суровогo на кошульки ее милости паннѣ и паннамъ локти 46, кождый зъ нихъ по грошей полтора, чинитъ копу 1 и грошей 9 литовскихъ; полотна до смоленья труны локти 41 по грошу 1 чинитъ грощей 41 литовскихъ; полотна до тоежъ труны локти 25 по пѣнезей 12 чинитъ грошей 30 пѣнезей 9 литовскихъ; Андрею отъ смоленья труны грошей 10 литовскихъ.

Ноябра 3, въ середу, яко до книгъ ѣхали панове печатары, за два дни стравили въ Берестью копъ 2 грошей 12 литовскихъ.

Ноябра 4, въ четверкъ, до кухни мяса чверть за грошей 20 литовскихъ; подпискови отъ писанья выпису грошей 82 литовскихъ въ Берестью.

Ноябра 7, въ Недѣлю, до Люблина на купенье речей водлѣ реестру копъ 96 и грошей 38 и 4 пѣнези литовскихъ; тогожъ дня вбогимъ роздалъ грошей 15 литовскихъ.

Ноябра 8, въ понедѣлокъ, пану Бучинскому, еноралу, на страву до Берестья грошей 48 литовскихъ, тогожъ дня Павловскому, возному, на страву грошей 12 литовскихъ; за росказаньемъ ее милости панны воеводянки отъ роботы полотна сурового грошей 13 литовскихъ.

Ноябра 15, въ понедѣлокъ, Өедорку на страву и на справу, якъ ѣхалъ до Берестья зъ вознымъ о збитье подданыхъ грошей 24 литовскихъ.

Ноябра 18, въ четверкъ, мяса ку-

пилъ полти 4, кождый по грошей 42 литовскихъ, чинитъ копъ 2 грошей 48 литовскихъ.

Ноябра 19, въ пятницу, пану Матысу Зимноху на заплаченье возницамъ и машталеромъ копъ 23 литовскихъ; тогожъ дня въ Берестью мяса купилъ задковъ 6 по грошей 32 литовскихъ чинитъ копъ 3 грошей 12; въ Берестью шкляницъ купилъ винацкихъ 47, а келишковъ 23, кождая по гроши 2 литовскихъ, а простыхъ шкляницъ копъ 2 и 40, кождая по полъ грошку, того всего чинитъ копъ 3 и грошей 30 литовскихъ.

Ноября 22, въ понедѣлокъ, яецъ до кухни купилъ за гроши 4 литовскихъ; Марку за чверть мяса волового грошей 22 литовскихъ.

Ноябра 26, въ пятницу, въ Берестьи купилъ мяса чверти 13, кождая чверть по грошей 18 литовскихъ, чинитъ копъ 2 и грошъ 1 литовскій; тогожъ дня пану Бучинскому, еноралу, за послугу копу 1 грошей 36 литовскихъ; тогожъ дня Марку, рыбаку, за рыбы грошей 44 литовскихъ; Матею иОсею копу 1 грошей 36 литовскихъ; Лойкови а Пронцы за рыбы грошей 38 литовскихъ; селедцовъ до кухни за грошей 4 литовскихъ; калинъ за пѣнезей 8.

Въ суботу Стецу за рыбы грошей 48 литовскихъ; Пронцы за рыбы грошей 24 литовскихъ; яецъ до кухни за грошей 3; пива въ Корощинѣ купилъ бочокъ 5 кождая по грошей 24 литовскихъ чинитъ копъ 2 литовскихъ; пива въ Дубровицы купилъ бочекъ 8 кождая по грошей 29 чинитъ копъ 3 и грошей 22 литовскихъ; пива въ Тусной купилъ бочокъ 8 кождая по грошей 27 и пѣнезей 2 чинитъ копъ 9 грошей 4 литовскихъ; пива въ Ломазахъ купилъ бочокъ 14 кождая по грошей 32 пѣнезей 2 литовскихъ чинитъ копъ 7 грошей 8 литовскихъ.

Въ Недѣлю рыбакомъ за рыбы Стецу а Марку грошей 48 литовскихъ; яецъ копу 1 купилъ за грошей 6 литовскихъ; хлѣба бѣлого до кухни за грошъ 1; горщковъ полеваныхъ за грошей 87 литовскихъ; горщковъ у Володавѣ простыхъ купилъ за копу 1 грошей 48 литовскихъ.

Въ понедѣлокъ хлѣба бѣлого до кухни за грошей 2 литовскихъ; селедцовъ сотъ 9 по грошей 30 кождое чинитъ копъ 4 и грошей 30 литовскихъ; калинъ до кухни за пѣнезей 8; опекановъ рыбъ до кухни за грошей 15 литовскихъ; рыбакомъ Матею а Осею за рыбы копу 1 грошей 20 литовскихъ; татарину, который ѣхалъ до пана тивуна зъ листы, на страву грошей 48 литовскихъ; рыфу купилъ фунтовъ 10 за грошей 40 литовскихъ въ Берестьи; ганышу фунтовъ 2 за грошей 12 литовскихъ; цукру фунтовъ 30 кождый по грошей 14 литовскихъ чинитъ копъ 7 литовскихъ; фикгъ фунтовъ 6 по грошей 6 чинитъ грошей 36 литовскихъ.

Во второкъ хлѣба бѣлого до кухни за грошей 2 литовскихъ; рыбъ

въ пана Чеховского купилъ за копъ 4 грошей 6 литовскихъ.

Декабра 1, въ среду, Стецу за рыбу копу грошей 1; Матею а Осею за рыбу копу 1 грошей 5 литовскихъ; чосноку до кухни за грошей 1 пѣнезей 6; тогожъ дня на оферу копъ 5 литовскихъ о погребѣ; полотна штучку коленского ее милости паннѣ воеводянцѣ въ Берестьѣ купилъ за копъ 2 грошей 48 литовскихъ; свѣчъ лоевыхъ за грошей 12 копу; въ Кодню взяломъ пива въ корчми той варъ цѣлый за копъ 8 литовскихъ; тутъ же въ Кодню взяломъ въ жида пива бочокъ 3 за грошей копу 1 и грошей 35.

Декабра 2, въ четверкъ, попомъ копъ 4 литовскихъ; мнихомъ ялмужны грошей 24 литовскихъ; соли купилъ тисячи 21 кождая по грошей 9 литовскихъ чинитъ копъ 3 и грошей 9 литовскихъ; опеклой рыбы для поповъ за грошей 3 литовскихъ.

Декабра 3, въ пятницу, маляру за семъ гербовъ—золотыхъ польскихъ 7, чинитъ копъ 2 грошей 48 литовскихъ; томужъ маляру за сѣдесь до крыжа копъ 3 и грошей 12 литовскихъ; кухаромъ пятемъ его милости пана канцлеровымъ по таляру чинитъ копъ 2 и грошей 24 литовскихъ; кухтикомъ тремъ грошей 36 литовскихъ; рыбы купилъ у рыбаковъ мѣстскихъ у Стеца а Матея за копу 1 грошей 8 литовскихъ; рыбъ въ Яблочнѣ купилъ за грошей 85 литовскихъ; селедцовъ въ Берестью купилъ копъ полчварты за копу 1 грошей 10 литовскихъ.

Въ Недѣлю, Декабра 5, Осею за рыбу грошей 18 и пѣнезей 4; олею до потравъ до кухни за грошей 15 литовскихъ квартъ 5; яко на погребъ пива и солодовъ не зкготовано, по пиво до Ломазъ посылаючи, подводъ такъ рыхло не выгнано, фурмановъ мусялъ нанять и заплатилъ грошей 40 литовскихъ.

Декабра 7, во второкъ, селедцовъ купилъ сто за грошей 30 литовскихъ; уюновъ метокъ 6 за грошей 9, пѣнезей 6 литовскихъ, Стецу, рыбаку, за рыбы грошей 28 литовскихъ.

Декабра 8, въ середу, Евхиму Козорѣзу отъ роботы и подшиваньа метликовъ 5 и плаща 1 а сарафаника ее милости паннѣ воеводянцѣ, а его милость пана воеводича фаризыи подшитье, за то все чинитъ грошей 46 литовскихъ; Стецу за рыбы грошей 20 литовскихъ; Осею за рыбу, рыбаку, грощей 10 литовскихъ.

Декабра 10, въ пятницу, Андрушку за рыбы грошей 14 литовскихъ.

Декабра 15, въ середу, пану Парульскому до рукъ отдалъ копъ 55 литовскихъ.

Сума того всего росходу чинитъ грошей копъ чотыриста и пять копъ и грошей 37, и пѣнезей 6 личбы литовское. Василей Ѳедоровичъ, властна рука.

Хранится тамъ же.

78.

1612 г. Января 27. Манифестъ, составленный въ Москвѣ и подписанный Іосифомъ Цеклинскимъ, Криштофомъ Ярковскимъ, Станиславомъ Жубиновскимъ и Петромъ Гржилятковскимъ, отъ имени нѣкоторыхъ полковъ польскаго гарнизона, о составленіи военной конфедераціи и о главныхъ ея основаніяхъ.

In nomine Domini amen. My rycerstwo pułków i. p. Zborowskiego, i. p. Strusia, i. p. Łetmana koronnego, i. p. Weihera, i. p. Kazanowskiego, i. p. Gąsiewskiego, starosty Wileyskiego etc. etc. *).

. . . .

. . . .

nie **) refnych zamysłow zażiwać chcząncz, ale z samego muszu, ktory żadnemu nie podległ prawu, a z zaniedbania o nas naszich pochodzy. Oswiathczamy się Bogu, ktory na serca wszistkych patrzy. Oswiathczamy się y ludziom, ktorzy rozeznać miedzy lewem a prawem umieią. Oswiathczamy sie krolem panem naszym, ktoremusmy tak częste gardłowania nasze oddawali y oznaimowali. Oswiathczamy się starszemi regimentarzami naszemi, ktorzy na niezwykłe y niesłychane utrapienia nasze patrzli, y sami ych na sobie doznawali. Oswiathczamy się nawet i narodem Moskiewskiem, ktorym częstokroć cierpliwość nasza w tak niezmiernych praczach y niedostatkach w podziwieniu bywała. A taką protestatią ucziniwszy, udaiem się do zwykłych sposobow, nam do dochodzenia od naszych antecessorow zapłathy podanych. Jesly zesz pro die 24 mense Iunii w roku terazznieyszym 1612 zapłata nie doydzie, w dobra stołu k. i. m. wyszedszy, za granicze wiachać mamy, s ktorych nie wyieżdzać, aż się każdemu tak in parte, iako in toto zupełna zapłata w zasłużonym iego stanie. Y ieśliby kto assekuratie k. i. m. na zasłużone ....ne między nami pokazał, albo obiethnicze za dowodem pewnym, tego wszyscy społnie dochodzić powinni będziemy. A iż ich mci pp. bracia pułku iego mci pana Zborowskiego, wespołek y z iego mcią panem pułkownikiem swoim, bardzei dobro oyczizny i sławę k. i. m. miłuiący w nasz wielkie

*) Это начало взято у Нѣмцевича, изъ его Dzieie panowania Zygmunta III (томъ III, стр. 40).

** Этимъ словомъ начинается книга, содержащая въ себѣ акты конфедераціи, возникшей въ польскомъ войскѣ, занимавшемъ Москву. Книгѣ этой не достаетъ также и конца. Судя по нѣкоторымъ признакамъ, книга эта была походная, въ которую конфедераты вносили свою переписку, входившую и исходившую. Нарушевичъ, въ примѣчаніяхъ къ своей Исторіи Яна Карла Ходкевича, упоминаетъ, что акты этой конфедераціи (неизвѣстно — въ подлинникахъ, или копіяхъ) находятся въ библіотекѣ Залускихъ (томъ II, стр. 352). Нѣкоторые изъ этихъ документовъ находятся въ Шведскихъ архивахъ (см. Listy o Szwecyi гр. E. Тышкевича). При печатаніи, правописаніе подлинника удерживалось.

obiethnicze y zasługi swoie u przeszłego pana ważącz, udali się za następieniem i. k. m. w ziemię nieprzyiacielską do posługi i. k. m., ktorą ich życzliwość y uprzeimą cznothę przeciwko sobie k. i. m. łaską swą panską nagradzaiącz, za instantią woyska wszystkiego, na ten czas na stronę się k. m. obracaiączego, przez iego mci pana Zborowskiego y insze posły cziniona assecuratie im od przeszłego pana confirmował, isz gdy krol albo krolewicz ich mci na stoliczy sczęśliwie usiędzie, wszystkie zasługi ich dawne maią ich dość, a ieśliby za granicze wiść ym przyszło, tedy assecuratią z consensem Rzeczpospolitey na dwie czwierci po złot. 70 dać ym prziobieczał. My tedy, towarzistwo pułkow ynszych, iesli prziidzie w oycziznie zasług dochodzić, obieczuiemy, wziawszy zasługi swoie wszistkie, ktore mamy w zaciągu społnie y rowno z niemi k. i. m. iesliby onych zaraz na then że czasz, gdy nam płacić będą the dwie cwierci po złot. 70 nie doszły, z nymi ych dochodzić y s kupy sie nie rozieżdzać, aż ym sie satisfactia stanie, także pp. pułkownikom y rothmystrzom ych, zasłużonego y kuchennego. A ieśliby tu w Moskwie zapłata się stała, tedy oni sami z zasług swoich dawnych wszistkych według confirmatiey k. i. m., ym na zasługi w respons dany bez nas dochodzić maią, iako naypilniei to sobie waruiącz, aby żaden o zasłużonym contractow czynić z niemi do confederaciey należączem nie smiał, any zapłathy swoiey przed czasem aż rowno z drugiemi brał. Baczyliśmy tho w pierwszich związkach, isz za faworem ich mci panow dwornych towarzistwo zasłużone swoie przed czasem zapłatę wybierało, zaczym creditorowe na koszu od swych dłużnikow zostawali. Przeto my, zabiegaiącz temu, stanowiemy, aby żaden nie ważił się nicz brać z skarbu bez recognitiei starszych woyskowych, gdysz samego towarzisza recognitia przi zapłacie ważna nie będzie. Tho tesz sobie obieczuiemy, isz przi zapłacie w cwierć nie po trzinastu, ale po dwunastu niedziel liczyć według starożythnych tribow mamy. A 6 Ianuarii anno 1610 poczinaiącz the dwie czwierci, ktoreśmy thu na stoliczy będącz z skarbu Moskiewskiego fantami wzieli, nie w zasłużone wtrączać, ale za karmowe według stanowienia z nami Moskiewskich boiar dumnych, ktore nam mieli dawać na miesiąc po dziesiatku złothych na koń, s czego żiwność kupować mieliśmy,—poczytane bydź maią. Widzącz się bydź w ziemi nieprzyiacielskiey, a nie chcącz wienczey mieć ogoloney chorągwi, tho sobie waruiemy, aby żaden, ktory się podpisze na ten związek, od woiska nigdziey swowolnie nie odieżdzał, pod utracze-

niem pocztu y zasłużonego, chyba by na słuszną a gwałtowną potrzebę, ktore koło generalne uznawać ma. A ci, ktorzy swowolnie nad srogie zakazy woyskowe bez starszych pozwolenia swych pod czas oblężenia odbiegli, do zasłużonego swego przi zapłacie należeć nie maią, a każdego takiego pod sumnieniem z nas każdy wythknąć ma; nie godzien ten miłości braterskiey, ktory w cięskim razie brata odbiega. Ci zas, ktorzy dla ważnych prziczin, za pozwolieniem starszych, do domow swoych odiadą stawić się maią do kupy naszey, gdzie kolwiek na ten czas będziemy za niedziel dziesięć, a gdzieby się stawili, także tesz od zasłużonego mieli by odpadać, maiącz wzgląd na owe, ktorych bracia, y powinni w zaciągu k. i. m. ze wszystkiem zginęli, gdy się ozowią a poczty stawią, powinny będziem zasłużonego ych dochodzić. Ich mci pp. rothmistrze, ktorzy by się do pułku naszego łączić nie chcieli, pomniącz na ych krwawe społ boronie z nami zasłużonego y kuchennego, iako swego własnego, ych dochodzić chcemy, a ci zaś, ktorzi się do nas przywiązą, żadnego urzędu ponosić nie będą. Czasowi musiemy dogadzać, teraz maiącz wzgląd na utraty swoie z odpadnieniem czeladzy, rynstunkow, koni, iż nie możem zaraz takich pocztow osadząć, na iakieśmy służili; ieśli przydzie winiść za granicze, każdy towarzysz ma się starać o konie, czeladź, aby, gdy przyidzie zaiachać ekonomie, taki poczeth stawił, na iaki zaciąg swoy miał. Artikuły wszystkie in suo robore et rigore zostawuiemy pod ych exequutią dobrowolnie się submithuiącz, gdy da P. Bog przidzie do zapłaty, ieśliby się po odebraniu żołdu komu międzi nami w zasłużonem dosić nie stało, nie mamy dobr zaiechanych ustępować, ażby onemu satisfactia nastąpiła, przi dokończeniu zapłaty mamy się upomnieć u k. i. m. assecuratiey s podpisem pp. senatorow, na ten czas przi boku panskiem będącich, na tho, że żadnemu z nas o podniesienie confederatiey, o wyiazd z Moskwy, o zaiazd ekonomiey trudności zadawać nie będą, ktorey ieślibyśmy za instantią iaką nie otrzimali, choć po odebraniu zapłathy zupełnei, quitow za dosić zasłużonego do skarbu dawać nie mamy, any się z kupy rozieżdzać, any ekonomiey puszczać, aż nas w tym assecuruią. A gdyby kto o the y thym podobne rzeczy, na ktory z nas po roziechaniu się z kupy prawem następował, tedy za oznaymieniem obwinionego do rathowania onego, iako do gaszenia pożaru pospolitego przybyć wszisci powinni będziemy, w czym, iakobyśmy sobie postąpić mieli, ma bydź sposob namowiony. Tho na ostatek przy wolei woyskowey zostawuiącz, że czo kolwiek by

się pokazało bydź potrzebnego y pożytecznego woysku, uchwała koła generalnego pod thymiż podpisami może bydź do konfideratiei włożono, a tho postanowienie y związek nasz dobremi cznothliwiemi y ryczerskiemi słowy strzimać sobie wszisci obieczuiemy y przysięgami podpisanemi rąk naszych stwierdzamy y umaczniamy. A ieśli by się kto miedzy namy nalazł, ktoryby przeciwko naymnieyszemu punctowi tey confideratiey wykroczciwszy, przysięgi swoiey narusził, takiego, iako zdrayczę pospolitego, na szablach rozniesć obieczuiemy. Działo się na stoliczy Moskiewskiey die 27 Januarii anno 1612. Jozeph Cieklinsky. Krzistoph Jarkowsky. Stanisław Szubiszowsky. Piotr Grzilatkowsky.

79.

1612 г. 27 Января. Личный составъ и правила Московской военной конфедераціи.

Porządek y artycuły do confideratiei należącze.

Żadne zgromadzenie znaczne bez rządu trwać nie może i niepodobno, bo iest on dusza wszystkich rzeczy, —bez niego martwe staią się y do sczęśliwego effectu prziwiedzione bydź nie mogą; taką iego dzielność, potegę, potrzebę widzącz do zaczęthych naszych spraw, przyszło go nam wezwać, a dla przestrzegania od nego, pewne osoby sposrod siebie postanowić obralismy, tedy za marszałka pana Jozefa Cieklinskiego, przydaiącz mu za concilarze deputaty swoie: pana Jarkowskiego, pana Suliszowskiego, pana Swieżynskiego, pana Wuiakowskiego, pana Gąsiowskiego, pana Trzilatkowskiego, pana Sniarzowskiego, bez ktorych rady consensu on nic zaczynać y czinić nie ma.

Do rządu polnego zawiadowania tesz stanowisk, podziału przystawstw obralismy: s pułku i. m. pana Zborowskiego, też pana Balinskiego, pana Hrehora Sienkiewicza, pana Kostuskiewicza, z pułku pana starosty Chmielniczkiego pana Woronica, z pułku i. m. p. hethmana koronnego, s pułku i. m. p. Waierowego pana Bogdaszowskiego, s pułku i. m. pana Kazanowskiego pana Poniatowskiego (pan sędzia dawny) pana Gumienieczkiego, pana Kowinniczkiego; approbowaliśmy wszelakie posłuszęstwo y ucciwość, chcząc y powinni będącz oddacz wzaiem, poszanowanie od nich odnosząncz.

A ieśli by kto taky niecierpliwy między nami się nalazł, ktory by się na starszego, gdy urząd swoy odprawuie, ręką tar-

gnął, na gardło ma bydź karany; a ieśli by słowom nieucciwem onego zełził, według wynalasky koła generalnego, ma karanie ponieść. Koła generalnego zawsze marszałek namowiwszy się z deputaty, a baczat bydź potrzebne—zaciągać maią; a ieśli by tego potrzebą nieukazowała, tedy w każdych szescy niedzielach mieć go ustanowiemy. Appellatie wszelakie maią iść do pp. sędziow, p. marszałka, deputatow, gdy nie o gardło idzie, ale in criminalibus do koła generalnego. Brastuky, iesliby się na kogo miedzy nami w woysku pokazały, iako za zdradziecztwo karane bydź ma. Listow żadnych tak od krola iego mości, panow senatorow, panow dwornych y od ynszych, s ktorych by zaraza mogła paść na zgodę i zasługi nasze, prziimować nie maią; a ieśliby ktory wział, ma albo do pana marszałka y pp. deputatow, albo w kole generalnem oddacz; a ieśli by kto taiemne y osobne zaciągi czinił, iako o zdradziecztwo ma bydź karany; ieśli by się kto, thu będącz, na confederatią nie podpisał, nie ma bydź wienczey do niey przipuszczony. Insze do confideratiey articuły potrzebne bacząncz teraz bydź dosić na thych na ynszi czasz spisać odkładamy dozwalamy, ktore maią bydź iednak pierwey approbowane w kole.

80.

1612 г. 27 Января. Правила, постановленныя Московскою военною конфедераціей, на случай обратнаго похода изъ Москвы.

Artikuły woysku uchwalone.

Isz po łaszcze Bożey, siła nam na chęcy y miłości ludzkiey należy, na ktorą teraz wychodzącz za granicze sposobiać się potrzeba, a zbywaiącz y odpędzaiącz od siebie swowolenstwo, ktore sie tak miedzy nami samemi, iako y czeladzią, musiało na woinie namnożić, tedy iako nayskromniey y naucciwiey na włoscy tak w ciągnieniu, na stanowiskach, w domach slacheczkych y inszich mamy się zachować.

1. Żagonow czinieć żadnych żaden pod gardłem niema, any żywnoscy na stronie, bez ukazu y dozwolenia porucznikowego zasiągać sub pena na pachołki suspendii, a ieślyby towarzisz wiedział o thym, a z wolą by tho iego było, za pierwsze przewinienie od połowicze zasłużonego. Jeśliby się co nam wienczey pokazało, od ostatku y od chorągwie precz, pp. porucznicy pod takaż wina, żeby w to surowo wgladali.

2. Jałowicz poky na stanowiska y na ukazanych mieisczach do zasiągania żiwności wyciągać żaden nie ma, gdy z ziemie idącz po żiwnoscy, nicz pod sowitą nagrodą, kto-

ra się ma stać ex nunc themu komu by wzietho, a porucznyk z towarzystwem, ieśliby się obwiniony iścić nie chciał, maią, z rzeczy iego wziawszy cokolwiek, zapłacić, co by stało za iego, ktory iest ukrzywdzony.

3. Pienieznych statii, aby żaden privato motu nie smiał wybierać, pacholikow pod obiesieniem, a towarziszow pod utraczeniem zasłużonego, tak że chusth y ynszich rupieci, aby się nicht nie ważył brać pod takąż wyną.

4. Podwod brać żaden bez wiadomości porucznikowey niema, ktory ieśliby obaczył, że się towarzysz przesz niecy obeść nie może, ma iey pozwolić, ale tak, aby ią z noczlega pierwszego wrocił, a iesliby ią daliey zaprowadził, tedy tak ma bydź, iako o gwałtowne wzęcie sądzon.

5. Zaiezdzaiącz od chorągwi na stronę, nie tilko dla szarpaniny, tak pacholikowi, iako y towarziszowi, ale tesz do miasteczek, do karczem dla piianstwa, zabraniamy, gdysz się na takich mieysczach za piianstwem zwykły wielkie excessi dziać. A ieslyby pacholik, ktory był tak contumax, choc by nicz nie zbroił,—kiiem przed chorągwią ma bydź karany, a towarziszowi stanowiska any ukazania żywności niema mieć przez dwie niedzieli. Ieśly-by go tesz na takiem mieysczu co potkało żaden się o taką krziwdę brać niema *) . . . . chować się nie ważił, a zaraz te branki białychgłow w tydzien nadaley po wysciu za granicze, aby były od rothy albo odesłane, albo poruczone. A ieśly by ktora się po expirowaniu tego czasu nalazła, utopić ią kazać maią thowarzistwo s porucznikiem, a towarzisz tak y drugi przez porucznika napomniany, obżałowany w kole pułkowym ma bydź od rothy ablogowany. A komu by prziczina nierząd był, żeby mu od rothy kazano, takowego nicht w woysku pod horągiew przymować niema.

Isz przesz tych, ktorzy wiecz radzy przesz panow przi woyskach się bawią, wielkie swowolstwo się dzieie; przeto gdzie by się ktory taki nalazł, bez wszelakiego miłosierdzia szubienicią ma bydź karany.

81.

1612 г. Январь. Списокъ жалованья польскаго горнизона по послѣдней раскладкѣ въ обозѣ подъ Городкомъ.

Sumariusz żołdu woyska stołecznego Moskiewskiego po rugu posledniejszym w obozie pod Grotkiem uczinionym.

---

*) Вырванъ цѣлый полулистъ, т. е. двѣ страницы.

Pułk pana Balinskiego. Kony 13456: usarow 12002, petihorcow 1454. Rotha pana Rudniczkiego petihorsk quart. 13 koni 1409 zł. 38768. Rota chorągwi czerwonei i. p. Zborowskiego quart. 13 koni 4130/5 zł. 140981. Chorągiew czarna quart. 13 koni 3140/17 zł. 109631. Chorągiew biała quart. 13 koni 2677/18 zł. 94040/10. Chorągiew błokitna quart. 13 koni 2055/5 zł. 70580. Summa na ten pułk zł. 454007.

Pułk pana Sienkiewiczow. Koni 14703: usar. 13715, pet. 108, kozak. 880. Rota pana Jana Roznowieczkiego quart. 5/2 koni 880 zł. 22000. Rota pana Młoczkiego quart 13 koni 4669 zł. 160611. Rota pana Poboroskiego quart. 13 koni 3715 zł. 128681. Rota pana Kopyczinskiego quart. 13 koni 3697, zł. 129569/10. Rota pana Wilamowskiego quart. 13, koni 1634, zł. 59688/20. Summa na ten pułk zł. 500540.

Pułk pana Kosciuskiewiczow. Koni 15865: usar. 14485, pet. 597, kozak. 783. Rota pana Ruczkiego kozaczka quart. 13, koni 814, zł. 20370· Rota pana Kotowskiego petihorska quarth. 13, koni 1281, zł. 36260/20. Rota pana Kosakowskiego quart. 13, koni 1041/15 zł. 37073/10. Rota pana Marchoczkiego quarth. 13, koni 4102, zl. 142703/10. Rota X. Rużinskiego quarth. 13, koni 2013/222 zł. 75110. Rota pana Ruczkiego quarth. 13, koni 2239/188 zł. 8290/20. Rota pana Kotkowskiego quarth. 13, koni 1472/27 zł. 51429/10. Summa na ten pułk zł. 528232.

Pułk pana Woroniczow. Koni usar. 5563. Rota pana Lanczkoronskiego quarth. 12, koni 1229, zł. 38099. Rota pana Olizarowego quart. 12, koni 1165, zł. 36115. Rota pana starosty Kamienieczkiego quart. 12, koni 1104, zł. 34224. Rota pana starosty Chmielniczkiego quart. 12, koni 2065, zł. 64015. Summa na ten pułk zł. 172453.

Pułk pana Sławskiego. Koni 7409: usar. 6306, kozak. 1103. Rota pana Chwalibogowa kozaczka quart. 12 koni 1103, zł. 27575. Rota iego mci pana hetmana quart. 12, koni 2209 zł. 68479. Rota iego mci pana woiewody Ruskiego quart, 12 koni 1195, zł. 37575. Rota pana Bałabanowa quart. 12 koni 1181, zł. 36611. Rota pana Malinskiego quart. 12, koni 1178, zł. 36518. Rota X. Zbaraskiego quart. 5, koni 543, zł. 16833. Summa na then pułk zł. 223061.

Pułk pana Bogdaszowskiego. Koni usar. 4969. Rota pana Rogowskiego quart. 12, koni 839, zł. 26009. Rota pana Wasiczinskiego quart. 12, koni 1081, zł. 33511. Rota pana Dunikowskiego quart. 12, koni 1033, zł. 35123. Rota pana Waierowa quart. 12, koni 1916, zł. 59396. Summa na ten pułk zł. 154039.

Pułk pana Poniathowskiego. Ko-

ni 13082: usar. 10466, kozak. 1794, petihor. 822. Rota pana Wysokinskiego kozak. quart. 12, koni 1026. zł. 25650. Rota pana Gozdzikowskiego kozakow 299, usar. 603 quat. 12, koni 907, zł. 26323. Rota pana Fierleiowa quart. 12, koni 1370, zł. 40920. Rota pana Kazanowskiego quart. 12, koni 1418, zł. 43958. Rota X. Poriczkiego quart 12, koni 1198, zł. 37138. Rota pana Skuminowa quart. 12, koni 1119, zł. 34689. Rotha Hibraimowa quart. 12, koni 1538, zł. 37718. Rota pana starosty Wieliskiego usar. quart. 12, koni 1969, zł. 61039. Rota pana Hreczimna kozak. 469, petihor. 822, quart. 12, koni 1291, zł. 28876. Rota pana Hłuskiego petihor. quart. 8, koni 396, zł 10296. Rota pana starosty Wielunskiego quart. 8, koni 900, zł. 17400. Summa na then pułk zł. 359007.

W tem woysku chorągwi wszystkich 43.

Summa summarum tych pułkow koni 75047: usar. 67506, petihor. 2981, kozak. 4560.

Pieniedzy wszistkich zł. 2391340. Z osobna na regimenth regimentowy. Rotha X. Rożynskiego 19643. Utriusque summa facit 2410983.

Summa generalnego compectu z karmowemi cwierciami wyszło na woysko facit 2836853/10.

82.

1612 г. 28 Января. Кредёнсъ Щукѣ и Вихровскому, посланнымъ къ королю.

Credens panu Sczucze s panem Wichrowskiem, z Rogaczowa do k. i. m. posłanym, dany.

Miłościwy nayiasnieyszy krolu, panie a panie nasz miłościwy! Dwoie posły do w. k. m. pana naszego miłościwego, od ktorych aż dotąd wiadomości nie mamy, teraz trzecie posylamy, pana Sczukę y pana Wichrowskiego, ktorzy cokolwiek imieniem naszym do maiestatu w. k. m. prziwiozą, we wszystkiem, aby wienc mieli, uniżenie prosiemy. Wierność y poddanstwo nasze w. k. m. oddawszy, sczesliwego a długiego panowania, iako wierni poddani życzemy. Dattum na stoliczy Moskiewskiey d. 28 Januarii anno 1612. W. k. m. pana naszego miłościwego uniżony słudzy Joseph Cieklinski, marszałek, imieniem wszystkiego stolecznego ryczerstwa.

83.

1612 г. 28 Января. Инструкція Щукѣ и Вихровскому.

Instructia tym że.

Miłościwy nayiasnieyszy krolu, panie a panie nasz miłościwy! Rycerstwo w. k. m. woyska stolecznego, wierne poddanstwo do maiestatu w. k. m. oddawszy, długiego a sczęśliwego panowania z niesmiertelną sławą w. k. m. wienczuią. Miłościwy nayiasnieyszy krolu! Wszystkiego postradawszy, przeszto y nadzieiey, ktorą w wątpliwym, ktorą w przeciwnym sczęściu zwikł się człowiek podpierać, bo ktory iusz iest między nami, ktory by tho mogł sobie obieczować, co niedawno przed thym ciebie, krola pana naszego, albo nayiasnieyszego krolewicza Władisława zbroynym a mężnym woyskiem ryczerstwa swiethnym a życzliwym pocztem dworzan, poważnem a mądrem kołem senatorow obtoczonego, pod Moskwę następuiączego, widzieć, ktoremu nie tilko my (tak rzecz muszę) pozostale ostatky niegdy kwithnączego woyska, nie tilko w statku y życzliwości doznani y Moskwian radować się miał; ale y niedostatky wiary niedawno nieprzyiaciel drogę zaiachać, czołem nisko uderzić, przisięge oddacz, szcześliwym się s takiego pana zwać gotował się. Mnieysza tho podobno, co mogło bydź było nam pociecznieyszego, co uszam przyiemnieyszego, co na wszystek swiath sławnieyszego, iako w. k. m., albo nayiasnieyszego Władisława krolewicza krew, w. k. m., przednia ozdoba y nadzieia narodow naszych, na onych monarchow Moskiewskych w maiestacie siedzączego widzieć, ktorzy s przodkami w. k. m. długy, a krwawy wiek wiodącz, czesto pany swe, czesto Rzeczpospolitą o ostathnie prawie niebespieczenstwo przyprawialy, tem prawa y dan ustawiaiącze, ktorzy się niedawno oyczizny naszey po Białą Wodę upominali. Dniem takiey radości pełnym, tak w pociechi obfituiączym, iakoby upewnieni, gorskość nędze teraznieyszey, przysłem weselem sobie cukrowaliśmy, że nie tylko sily gwaltowne nieprzyiacielskie pożar wszystko trawiączy, zimno niesłychane, albo zdrowie odzimuiącze, albo okaliczenie przynoszące, wytrzymać nam przyszło; ale y sam głod, ktoremu że nikt oprzeć nie może, psi, kotki, sczurky, skory w pokarm obraczaiącz, ciałom ludzkiem nie przepusczaiącz, zwycieżić. Taką cierpliwością naszą, slawe w. k. m., dobro oyczizny spodziewaiącz się wysławić, przeciwne wiatry wionęły, ogreth daleko odniosły, rozbiciem mu grozą. Prożne podobno nasze nadzieie, daremne nasze tak

odważne boiowanie, w długą rzeczy idą. Snadniec się było, miłościwy nayiasnieyszy krolu, y bez oznaymowania, co za nastąpieniem w takiey potędze nieprzyiaciela na nas przypaść mogło, domyślić; a czasz, kiedy się y insze biedy do tego dobrze przeciwieli, a czegoż inszego, iedno czestech pogrzebow, iedno ustawycznych utrat, co my baczać iusz w małey lyczbie w oney kupy zostawieni, y to praczami y ranami będącz zemdlieny, nie omieskaliśmy przesz posły nasze, a owszem na ten przesły seym, o thym wiadomości w. k. m. donosić, że wienczey w ziemi Moskiewskiey, iedno od 6 Ianuarii trwać nie możemy. Dosić nie mały czas, gdy by kto dbał na obmyślanie zapłaty y na sposobienie swieżego woyska; ten termin przyszedł y przeszedł, nie maiącz żadnych zatiągow, bez nastąpienia iakiego ucontentowania, żadney wiadomości od w. k. m. nie wziąwszy, posłow swoich nie mogącz się doczekać, czuiącz iescze trochę krwie w sobie przyszło y the w. k. m. ofiarować, od 14 Martii, części braciey swey głowę wszystkiey Moskwy, na ktorey censitiei nie wspominamy, zatrzymywaiącz, a the ostatnią na then czasz żiczliwość w. k. m. y Rzeczpospolitey oswiathczić, gdysz wienczey na pokazowanie oney siły y możności nam nie staie. Mogli podobno komu regestra na seym przesz posły nasze posłane podziwienie przynieść, przyrosło ych teraz, y iescze przyrość musi; bo za ustąpieniem z woyski dla niesłychaney nędze na stronę iego mci pana hetmana Litewskiego, dotrzymawaiącz stolicze, a dodawaiącz oblezenczom żywności, żadnego między nami nie naydzie, ktoremu by albo żałoby, albo bolu, albo szkody nie przyczyniło się, kogo by w tym winować, miłosciwszy nayiasnieyszy krolu. Starszy nie tęskliwi w nędzy, pobutku powodem, przykładem do znoszenia niewczasow praczę, żołnierz stateczny y nadzwyczay cierpliwy, nie baczym iedno, iakąs przewlokę y conuocatią, ktorą niesławę na narod nasz wewlecz zamysla w. k. m. pana naszego miłościwego z wielkich a znamienitych triumphow zewlоć się gothuie. Masz rycerstwo w. k. m. s częstych a pamieci godnich zwyciestw, zstupiwszy, pracze gardłowania krwawe zwycięzienczom na posmiech podacz usiłuie. A bo dni iusz swego nie dokazała szesnasta niedziela po seymie żadney wiadomości nie dosiągł. Żołnierz nieborak nie ma s czego by się w nędzy ucieszyć mogł, na niewdzęczność patrzać narzeka, zaniedbaniu o sobie zdumiewaiącz się, nadzieię o dostałem a zupełnym zwycięstwie stracił. Nastąpiło tedy za thym co zwykło, miłościwy nayiasnieyszy krolu, isz przesz tak długi czas mały ludzmi posiłek, żadnego niedostatka nie wziawszy,

nicz obronieniu, iusz zemdlonego nieprzyiaciela, ale o zachowaniu, iesly iakie iest, zdrowie radzić. A thę ostathnią resolutią przesz nasz towarzistwo swe przed w. k. m. maiestat przynosi. Isz woysko w. k. m. na stoliczy zostawione, oddawszy ia w ręcze iego mci panu hetmamanowi Litewskiemu, nie maiącz na czym, o czym y s kiem zawziętey ympressiey w. k. m. continuowac, po expirowaniu czasu naznaczonego do dotrzymania stolicze, za granicze wychodzy. A uniżenie, iako przesz pierwsze posły, tak y teraz przesz nasz o zupełną y prętką zaplatę w. k. m. suplicuię. *Внизу помѣтка:* Protestatie od woyska w grodziech są poczinione.

84.

1612 г. 27 Февраля. Универсалъ Іосифа Цеклинскаго къ тѣмъ, которые выѣхали изъ Москвы въ Польшу, съ назначеніемъ срока возвращенія.

Uniwersał ich mciam, ktorzy do Polsky odiachali, naznaczaiączy czas zwroczenia się do woyska.

Jozeph Cieklinski, marszałek woyska stolecznego, ich mciam panom braciey, ktorzy za dozwoleniem starszych za granicze wyiachali, wszem wobecz y każdemu zosobna oznaymuię, isz za oziębłym poparciem woyny a za ostathniem naszym zniszczeniem, nie wziąwszi żadney wiadomości, aż do tych dob, any od k. i. m., any od posłow naszych, na seym wyprawionych, prziszło nam o sobie radzić, a zasług się, zwyklim sposobem ucziniwszy związek miedzy sobą, upomnieć. The tedy w. m. rowno z namy boiuiącz, do zasług należącze, za uchwałą woyska wszistkiego, macie się w. m. stawić, gdziekolwiek woysko będze, bez żadnei targi wersatiei pro die 7 Mai. A ieśli by się na ten czas ktory zw. mciow nie stawił, od zasłużonego odpadać ma. Ieśly niemiłość braterska przesz ten czas do podeimowania z nami prać w. m. do kupy zebrać nie mogła, niech wżdy obeyrzenie się na tak wielka utrathę nas skupi. Datum w stoliczy Moskiewskiey d. 27 Februarii, w dzień zawarcia confederaciei, anno 1612.

85.

1612 г. 18 Марта. Письмо Литовскаго гетмана Яна Карла Ходкевича къ Московской военной конфедераціи, съ извѣстіемъ, что подкрѣпленіе и жалованье вскорѣ будутъ присланы, и что, вслѣдствіе этого, рѣшеніе конфедераціи — покинуть Москву — является праздною мыслью.

List od i. m. p. hethmana Litewskiego z Fedorowska do Iwanowska przyniesiony.

Miłościwi panowie bracia! Pomniącz na tho, iakom przirzekł w. mciom w kole, any pisaniu swym, any prożbą swą na dalsze dotrzymania czasy stolicze nie zątiągać, pewnie bym tho iscził, gdyby byli takie pisania, iako od k. i. m. tak od niektorych ich mci panow senatorow, o powiększey częsci przi-iacioł y krewnych moych nie zaszły, ktorym iako i. k. m. wprzod o gothowości swoiey y krolewicza i. mci, ktorego prętko na granicząch stawić obieczuie, pothym presidia piesze iusz wyprawił. Oznaimuię y o thym, że wielki koszt rzptą wydawaniem vectigalium y innemi contributiami dla dotrzymaney dotąd stoliczy ważiła, o czym tesz y in genere do w. m. wszystkich y in specie do ich mci panow rothmistrzow napisać i. k. m. racził, tak zaś ich mci pp. senatorowie e brachio rei publicae upewniaią, y mnie y w. m. wszistkych płaczą za zasługi, ktorescie dla niey z odważeniem zdrowia podeimowali, dotrzimawaiącz tak zacznego kleinotu stolicze, w ktorey iusz narodu polskiego sława na podziwieniu wszistkiemu chrześcianstwu, a na postrach nieprziiaciołom Corony miescze otrzymała. Przy takowey wiadomosci, ktorą do nasz in quinitate temporum y przeiazdem trudnem opoznieła się, przedane iest pisanie ze Smolenska, od iego mci pana woiewody Braczławskiego, ktorym do mnie i do ich mci pp. Smolenszczan pisze, daie znać, że iusz tysiącz piechoty do Smolenska przyszło, ktorych zaraz do stolicze wyprawuie dniem,noczą, a drugich się za niemi spodziewa co godzina. O thym pierwszym pułku ku Możaysku dzisiay mi dano znać, że Wiazmie przechodzą, na przeciwko ym tesz wyprawuie, aby gwałthownym pospiechem, iako na ugaszenie ognia bieżeli, roskazuiącz. Ci chociasz in fidem suam stolicze nie wezmą, będzie folga praczom cięskiem braciey tamteczney. A ieśli że ich mci nażycza piechocie tak wielkiey sławy, że ony z rąk swych oddawać i. k. m. stoliczę będą, tedy, za wesciem piechoty w stoliczę, piechotą musieli by się quatery y baszty osadzać,czego by się Boże dał, iesli do tego pri-

idzie. Pisze mi y o thym i. m. pan woiewoda Braczławski, że zapłatę wygothowaną w sumie zaraz w. m. z i. kr. m., a thym ią pręczey wygotuią; isz o wysciu a związku confederatiey w. m. przesz ostathnie posły w grodziech wiadomość wzieli, o thym zaś, abyście w. m. zwiasku confederatiey do oyczizny prziść mieli — myslić prożno. Chczą bez omieskania ze wszelaką wdzięcznością zapłacić, iedno w. m. in opere virtutis chcieicie persewerować do prętkiego przybycia, a w them kraie y do odbierania wdzęcznych prac, dla przewagy w. m., od i. k. m. spodobną tey prosbą do braciei, w stoliczy bedączych, przy lisciech k. i. m. y senatorskych posłalismy, nie wąthpiemy nicz, że dla usilney y pilney i. k. mci prozby, ciężaru sobie na czas przydadzą, a za nadesciem piechoty, ktora mi prac ulży, będą chcieli na przibycie iego krolewskiey mci poczekać. Jakożkolwiek uczynią, w. m. pilnie proszę, nie bądzcie skwapliwemi s posylaniem koni po ich mci, czekaiącz na respons żadania iego k. m.; iako się na nie resolwuią, oznaimuię w. m mem mościwym panom y braciey. A isz, za odemknieniem się naszym (ktore pelne suspiciey u nieprziiaciol iest) od stoliczy siły się ich zmaczniaią y zbieraią, a ufnością ych nieprziiaciel maczać nas w tych tu mieisczach zamysla za czasu, iakosmy sobie w Rogaczowie rzekli, wiązmy się w kupę, a nieprziaciolom uciechy z siebie nie podawaimy. Co tedy wszistko na żądanie iego k. mci a na prozbę nas wszistkich nie wąthpiem nicz, że uczinicz raczycie. Zathym się łascze w. m. mych mościwych panow y braciey pilnie oddawam. Z obozu z Fiedorowska 8 Marta anno 1612. W mciwych panow y braciey sługa powolny. Jan Karol Hotkiewicz.

86.

1612 г. 7 Марта. Письмо Смольянъ къ членамъ Московской военной конфедераціи, чтобы они подержались еще въ Москвѣ, что они, Смольяне, уже выступили въ походъ и идутъ къ Москвѣ.

List od ich mci panow Smolensczan, przez iego mość pana starostę Wielunskiego y towarzystwo tamże y tegoż czasow przyniesiony.

Miłościwy panowie bracia! Dotąd iescze w Moskwie, iakoście y w. m. mciwi panowie bracia na dobro oyczyzny y na sławę narodu Polskiego zarabiać poczęli, y my za poczatkiem w. mciow zaganiać szczęście panu pod władzę do tych że mieysc przysłysmy. Nie były rze-

czy tak zatrudnione y do odmiany swey szcześciu barzey skłonnieysze nad ten teraznieyszy czas, który z nędzeniu braciey, w Moskwie będaczey, naznaczony iest, tu iako iest animus w. m. przygothowany na tho, aby z nędzeniem braciey wszelakiey trudności pozbyć, y nie iako na Rzeczpospolitey leniwe subsidia dawaiączą—zemścić sie y tak iuż k. i. m. pana naszego y Rzeczpospolitey oyczyzny naszey mysl wszystka y staranie obroczone iesth, aby tak dlugo zatrzymanie sczęscie narodu ludzkiego y tak wymsczoną ramiony w. m. sławę na thym thu mieyszczu wspierać y wdzięczność pokriwać animusze w praczach struhłałe, wprawdzie y nasz samych niewiadomość o thym (o czym iusz y pisania y żadania i. k. m. zachodzą) przesz tak długy czasz utheskniła, a nędza communis, kęs nasz wszystkich, ktorzy na koniu siedząćz, wszelkiemu sczęściu woiennemu podlegliśmy, przywodziła powąthpiwać o całości panskiey, a interim modła naiwolnieysze mieyscze animusze potrzebuiącze wytchnienia y przemyslania o sobie. Lecz kiedy to tak, acz nie rychło, krol pan nasz y oyczyzna nasza grunthownieyszą wolą konczić rzeczy Moskiewskie umysliła y snadnieyszemi sposobami wspierania nas y pokrzepienia, y daleko piewnieysza nadzieia zapłaty y nagrody do dalszego koronowania przywodzi; niegodzy się w takiem razie folgować sobie, upatrować przyszłe a leczić preszłe szkody y trudy. Ma takowe czaszy cznota, kiedy milsze dobro oyczyzny nad własne zdrowie nasze ukazuie, a nicz pięknieyszego, iako dla oyczyzny umrzeć. Mysmy tedy za pisaniem y za żądaniem i. k. mci skrocili zamysły swoie, przyieli pracze na dłuszsze czasy, a dla całosci kleinotu tak zacznego stolicze, ktora dalszych progressow i. k. mci y oyczizny naszey sama tilko powodem iest odwagi, zdrowia obiecalismy. Tak iuż animusz w. m. naszych mciwych panow y braciey do takieyże życzliwości oyczíznie swey rozumieiącz, declaratią thą nasza ożywiamy się w. m. y przirzekamy, iż dla braciey tych tam, ktorzy w murze są z w. mcią, w polu zostać, y czas poki piesze presidia stoliczy nadidą, o ktorych iego mość pan hethman nasz szerzey do w. m. napisze, wytrwać chczemy. A iż wiele tymy czasy ruszenie się nasze z Rohaczowa nieprzyiacielowi serca y siły przydało, wielu Prosowieczky triumphem swym przyszedszy z ludzmi do taboru y tam czerny y stamtąd rospisaniem uniwersałow po grodziech ukazuiącz to, że my y z hethmanem do rubieża Litewskiego ustępuiemy, boiarow w uporze utwierdził, ze wszystkich stron kupiącz się do taboru — pod Moskwę, kniaź Pożarsky od Niżne-

go Nowogroda, nowy wodz woyska Moskiewskiego, innie z ynych stron pewni będą tego, że za osłabieniem naszym przesz pusczanie z stolicze, nie tilko sie ym serca naprawią, ale się y błogosławienstwo Boże na woiowanie nasz y powetowanie upatku swego, upatkiem takiem (czego strzesz Boże) oyczizny naszey wroci, iakosmy są bliscy tego z stratą stoliczy, a iako daley zatrzimanie iey by naysłabszemu w rozum ukazuie, y tho ieszcze y zabieżeć temu y na wieczny upadek puscić możemy. Ale sprawi, da Pan Bog, wszystko dobre surowe obeyrzenie sie na cznothę nasze, ale male persewerowanie w trudnościach, do ktorych udaiącz się sami w. m. przykładem y prożbami swemi pobudzony, y prosząc, abyście w. m. pro d. 14 Martii, koni po bracią do stolicze tak prętko nie posyłali, aż od ich mci pisanie w. m. do siebie, any na prożby nasze y na żadanie i. k. mości, respons otrzymamy. A dla snadnieyszego tym zabieżenia, iusz niebespieczenstwa od nieprzyiaciela, będziecyli się w. m. chcieli z iego mciem panem hetmanem porozumieć, mutuis viribus latwie ych mocz przetomie, y bespiecnieyszemi w gromadzie, na ych taką dufność będziemy. Zathym się łascze towarzyskiey w. m. oddaiemy. Dat w Fiedorowsku d. 7 Martii anno 1612. W. M. naszych mciwych panow żiczliwi bracia y słudzy powolni. Stanisław Koniecpolski na koniec starosta Wielunsky.

87.

1612 г. 7 Января. Письмо Сигизмунда III чрезъ тѣхъ же посланниковъ туда же принесенно

Listu copia od i. k. m. przesz tych że posłow tamże prziniesiona.

Zigmunt III z Bożey łasky krol Polsky, wielkie Xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieczki, Zmuczkie, Inflanczkie, Swethskie, Gothskie, Wandalsky, dziedziczny krol.

Urodzeni slachetnie, wiernie nam mili! Prziznawamy tho wierności waszey, że po the wszistkie panowania naszego w tey zaczney koronie czaszy, iako w ynszych służb oyczyznie oddanych okaziach tak y w tey Moskiewskiey, dosic się nam od wier waszey działo; nie litowaliscie wier. w. m. zdrowia maiethności, pracz, trudow, wiele razy na szanoz (szwank) głowy oyczyznie y dostoienstwu naszemu sadzić by; błogosławił P. Bog przesz męzne dziela rąk wier w. m. nasz y rzptą, także y sława tych zacznych, ktorym panuiemy fortunnie narodow szeroko z łasky Bożey, y s postrachem nieprzyiaciol słynie,

za czo onemu pokornie podziękowawszy, to iest dalsze usilne staranie nasze, tym rychlei do koniecznego uspokoienia tam tho panstwo prziwodzic, y krwawe wier. w. m. ryczerstwa naszego sławą naszą sławic y czinic tho, co sama rzecz y potrzeba ukaże; odprawuiemy tesz niedługo posły Moskiewskie nazad, s ktorych odprawy szerzey wszistko wier. w. m. wyrozumiecie częste miewamy od wielmożnego Hethmana naszego w. x. L. wodza w. m. za wiernością w. m. prziczyny; przekłada często niedostatky wier. w. m., wyswiathcza y wysławia przewazne y praczowite wier. w. m. zasługi. Z nami tho y sami pewnie y z zalom tego słuchamy y czyniemi podług obiethnicze naszey, posłom wierności waszei daney o ratunek wier. w. m. pilne staranie, abyscie ten y w piechocie, y w pieniądzach taki co nayprędzey odniesly, iakie mu naywiększemu siły skarbu naszego na ten czasz podołac będą mogli.—Dla czego niechcieicie wier. w. m. w tym powathpiwac; nie dopusczaicie sobie nikomu tych służb, gwoli nam y oyczyznie praczowicie podięthych, moczen iest p. Bog nie uplinęli ratowac wier. w. m. sposoby. Co sama wier. w. m. uznacie rzeczą, tilko w tych, iusz dawno zaczętych służbach ustawać nie chcieicie, ale teraz gdy naiwiększey pilnosci y przewagi do skutku rzeczy tamteczne prziwodzic potrzeba, życzliwą wiarę y pracze swoie nam y rzptey oswiathczicie; bo uchoway Boże iakiego oziembłego wier. w. m. postępku, na hak wielkiey niesławy nas y oyczizne przywiedlibyscie, wier. w. m., iestesmy tedy pewny o starożythney wierze y cnocie wier. w. m. nadzieie, że tho wszistko wier. w. m. pilnie uważycie, y ten trud y niedostetek dla nas y oyczizny mieli po te czasi zniesiony, y daley na czasz iaki wier. w. m. przikrzy nie będzie; oczekiwaiącz ża thym od nasz, da Pan Bog, przi wdzięczności przistoyney nagrody wszelakiei, wszistkich narodow niesmiertelny sławy. Żeczemy za thym wier. w. m. dobrego zdrowia. Dan w Warszawie d. VII miesiącza Stycznia Anno 1612 *) panowania krolestw naszych Polskie XXV Sweczkiego XXVII. Sigismundus Rex.

88.

1612 г. 10 Марта. Отвѣтъ Гетману Литовскому, чрезъ тѣхъ же посланниковъ изъ Ивановска отосланный.

Respons na list iego mci panu Hethmanowi Litewskiemu przesz tesz posły z Iwanowska posłany.

Mcywy panie Hethmanie. Spodziewalismy się, isz więczey od w. m. naszego msciwego pana na do-

*) Въ рукописи помѣчено ошибочно 1613 г. вм. 1612.

trzymanie stolicze solicitowany bydzesmy nie mieli, nie tilko slowna, ale y listowną obiethniczę od w. m. naszego milosciwego pana otrzymawszy, dla tego y czasu takiego, iakiego w. m. nasz mciwy pan subsidia wziąc mogł, ktore za skodliwą na woynie cunctatią nie naspiały; słusne y ważne prziczyny w. m. naszego mciwego pana bydż baczemy, że nasz w. m. nasz mciwy pan, w tym ussilnieisze bysmy nie byli porywczy do odyskania z stolicze braciey naszey, ale czasu pomkneli, w ktorym y posiłki piesze, ktore iusz są, iako w. m. moy mciwy pan pisze, w drodze—mogą nastąpic. Radzybysmy się do żądania w. m. naszego miłosciwego pana prziklonili, by nie script nasz, ktory od nasz bracia pozostali, na stoliczy otrzymali, ktoremu nie dosic uczyniwszy, y słowo y miłość braterską, z fauk by wzięla y sumnienie urazone. Ale rozumiemy thorem naszym mciwym panie, ze naydzie w. m. tak wiele sposobow, że y bez zatrzimania ych, stolicza od nasz w. m. oddana, w. m. naszemu miłosciwemu panu zostanie, za ktorym zatrzimaniem szeroką, a dawną nabyła sławę swoię; w. m. nasz mciwy pan nie tilko zatrzima, ale ia da, pan Bog, daley rospasze strzedz.—Czego życząсz z sercza w. m. memu mciwemu panu unizenie prosiemy, aby tho zbranianie nasze na dobrą stronę rozumiane bydz mogło. Oddaiącz się za thym do mciwey w. m. naszego mciwego pana w Iwanowsku d. 10 Martu Anno 1612.

89.

1612 г. 10 Марта. Отвѣтъ на письмо гг. жителямъ Смоленска чрезъ тѣхъ же посланниковъ отосланый.

Respons na list panom Smolenszczanom przes tesz posły posłany.

Thowarzistwo od w. m. w posrodek nasz przysłane y list do nasz pisany nie mogło nam bydz inaksze iedno wdzięczne, gdysz z niego wyczerpnelismy uprzeimą a sczerą miłość przeciwko oycziznie, stateczność przeciwko panu, do ktorey stateczności y pokazania miłości, nie tilko słowy, ale y prziкładem nasz wzywac raczycie, ofiaruiącz się do dalszego continuowania przedsięwziętey confederaciy i. k. m. iego prętką obiethniczą nasz upewniaiącz, sławę spolną przed oczy przekładaiącz; nie potrzeba nam tak wielkych y zacznych wywodow, ale samę tilko miłość w. m. nam w trudnych naszych rzeczach pokazuią. Zwaziwszy tedy byscie do żądania w. m. prziklonic przyszło by możność nasza teraznieisza zniosła; ale od wszistkiego odpadszy,

tilko duszę w sobie zatrzimuiącz, y sił nam nie staie do dalszego się thu bawienia, a do pomknienia czaszu do odiskania braciey y oblig nasz onym dany. Wiecz y sumnienie związane nam miacz y każą, abysmy tho, co mu obieczali y rzeczą samą uiscili, prosiemi w. m. naszych mciwych panow, aby ta krotka a nie zmyslona obmowa nasza mieiscze u w. m. nalaszszy, nie chęcy nam zadney nie iednała, u w. m. pamiethna nam iest chęc w. m. y musi bydz w lepszych, da pan Bog dostatkach, chczemy ia tesz w. m. odsługowac, gdysz znysczonym nie tilko trudno, ale nie podobno. Oddaiem się za thym iako naypilniei łascze w. m. naszych mciwych panow. Dan w Iwanowsku d. 10 Martu. Anno 1612.

90.

1612 г. 18 Марта. Вѣрительный листъ посламъ къ Гнѣзненскому арцибискупу, данный отъ Іосифа Цеклинскаго.

Credens posłom do iego mci xiędza arcibiskupa Gnieźnienskiego w obozie na graniczach dany.

Jasnie oswieczony a przewielebny oycze miłosciwy xięże arcibiskupie Gnieźniensky, panie a panie nasz miłosciwy.

W pewnych a pylnych potrzebach woiska naszego do w. m. naszego miłosciwego pana thowarzistwo nasze y pana Troianowskiego, iako własnie do oycza spolney oyczizny posiłamy, ktorzy cokolwiek imieniem woyskowym do w. m. naszego miłosciwego pana przyniosą, aby miłosciwemu ucho dawszy y wiare we wszistkiem mieli, zniżenie prosiemy. Oddaiącz się za thym iako naypilniei łascze w. m. naszego miłosciwego pana życzemy, aby pan Bog w. m. naszego miłosciwego pana, długo dobrze zdrowego y kwithniączego chował, ku dobremu koscioła Bożego, y ku ozdobie oyczyzny. Dat na graniczy Moskiewskiey dnia 18 Mayu anno 1612. W. m. naszego miłosciwego pana uniżeny powolny słudzy Iozeph Cieklinski imieniem w. s.

91.

1612 г. Марта. Инструкція, данная посламъ къ Гнѣзненскому арцибискупу.

Instructia do iego mci xiędza arcibiskupa Gnieznienskiegd thim że dana.

Miłosciwy x. arcibiskupie Gnieznensky, panie a panie nasz miłosciwy.

Stolicza arcibiskupia, ktorą w. m. teraz nasz mciwy pan sczesliwie a swiątobliwie sprawuiesz, takiey zawsze powagi u wszistkych obiwatelow koronnych bywała, że na niey nie tylko wysoko dostoyność arcipiskupia, nie tilko przotkowanie senatorskie osądziło się, ale tesz nie uspiona stras wolnosci slachetzkieyh koronnych przi niei zostawiły oyczowie, czasow trudnych, w cięskych razach do niey, iako do iakiei swięthnicze ucieczkę swoię miewali. Toż y nam z nędzonym a zrobionym przysło teraz uczinicz. A do kogoż iuż po Bogu wienczey? Bo wiem częstemi prozbami, usilnem naleganiem u krola iego mci, iuż o posiłki ludzmy, iuż o pokrzepienie pieniądzmi w niedostatkach naszych solicituiącz, do tych czaszow nie tilko samey rzeczy niczesmy nie mogli, ale y wiadomsci, iaką by odprawę postulata nasze na seimie wzięli, aż do tąd nie mamy. Posilki zaś, iesli iakie nastąpili, w czesc podobno niebespieczenstwa przichodzili, praczą ciezar przi nas zostawiali. Przyszło nam tedy do tego, do czego przisc musiało, że ustawiczne czinienie z nieprziiacielem potężnym, nie withrwana siłom ludzkiem posoga, niesłychanem za czasow naszych głodem nieznosnym, a ku wierzeniu nie podobnym, zimnem y przesz ynsze nędze o ostathniei zgoła prziprawieni, wielką zgubę braciey straciwszy za zaniedbaniem o nasz krola iego mci pana naszego y Rzeczpospolity, o sobie radzić, a biedne tilko duszę ledwie zatrzimiwaiącz, ku oyczíznie swey withsnienia z niezmiernych prac szukaiącz z hołdu swego kiedykolwiek chcząсz ucieszić, odwroth uczinić. Nie zaden nieprawy afect przeciwko panu, przeciwko oyczíznie to sprawuie; ale sama niesłychana nędza wprawdzieć z sławnego, ale iuż natenczasz niepodobnego do zatrzimania nasz, s placu pędzą. Musiemy ile przed thym, ktory nie dostatky oyczizny pokryć y umiesz, y powinienes prziznać, że nasz z woyska nie dawno w łudzie kwithnaczego, w konie ozdobnego, ledwie trzecia czesc pozostała, inszi rozmaithemi przipatkami s posrotku nas sam wyieci. Co my bacząсz, isz sily nasze y człowieczenstwo iusz wienczey takiey nędze wytrwać nie może, dalizmi znać o thym nie dawno przesz towarzistwo nasze krola i. m., że ochotne sercze maiącz, ale swiatkowie siły na ten czasz do posług i. k. m. nie pozitecznim zostaiącz, s pola, iako wysłużeni, ziachać musiemy. Prosząсz uniżenie i. k. m., aby zapłathę iako nayprędzey za krwawe a długie boiowania nasze odniesc moglismy słowa, gdzie było rzeczy trzeba odnieslismy. Przyidzie nam tesz y w. m. naszemu mciwemu panu, iako głowie nie tylko nabożenstwa u nasz

w Polsce, nie tylko presidentowi wszistkiego senatu, ale tesz iako wszystkiey Rzeczpospolitey po k. i. m. opiekunowi, tož oznaymuie, że nie maiącz na czym y o czym iuż wienczey Rzeczpospolitey służyć, ustępuiemy nie nieprzyiacielowi, s ktorego za łaską y pomoczą Bożą ku chwale Iego, ku sławie oyczyzny zawszesmi znaczne a niesmiertelney pamięci godne zwyciestwa otrzymiwali, ale nędzy, ale biedzie za granicze oyczistemi hodziemy; prosząncz uniżenie w. m. naszego mciwego pana, aby w. m. nasze mciwy pan sprawy zasłużonego naszego na się wziąwszy, o nie miłosci nie tak u krola iego mci, iako u wszistkiey Rzeczpospolitey y u wszistkiego oyczystego Duchowienstwa one comendować y promiwować racził. Siła w tey mierze u Rzeczpospolitey autoritas w. m. naszego mciwego pana, siła przikład y powod u stanu duchownego, siła prziczyna y zdrowa rada u krola i. m. może, że my przez osobie w. m. naszego mciwego pana prętką zapłathe otrzimamy, ciezar angarie z ludzi, ktore od żołnierza (gdy by w długa rzeczy szły), ponosić muszą, zniesione będą. Okazałych a spaniałych spraw, ktoremi wiek potomny przipatrować y dziwować się musi w. m. naszego mciwego pana dosić iest, lecz, ktora by stą zrownała, nie wiemy, gdy ubogi a znędzony zołnierz za staraniem w. m. naszego mciwego pana z zołdu swego prętko weselić się będzie. Gdy praczowithy oracz żołnierza a za thym cięskości pozbędzie, gdy frasowliwy dzierzawcza bez wszelakiei przeszkody nie maiącz w dzierzawie swey drugiego pana, spokoien zostanie, wszystkie stany, wszelakiei conditiei ludzie—oyczem y dobrodzieiem swoym zwać cię będą, imie twe pod niebiosa wynaszać. Zrownasz w. m. nasz mciwy pan tą iedną sprawą, by y inszych niebłożonemi wielkiemi przotkami Marcinami Bodzentami y inszemi, ktoryh ci iako mieiscze zasiadł, tak y żiwota nie wydaiesz niesmiertelnosci, ktora s tego postępku naszego mciwego pana wscie owy naszemu mciwemu panu życzemy.

92.

1612 г. 18 Мая. Универсалъ Цеклинскаго къ посламъ на Варшавскій сеймъ, чтобы они вернулись.

Uniwersał tymże posłom dany na posły, ktorzy na seym byli od woyska posłany, aby się do woyska stawili.

Iozepf Cieklinsky marszałek woyska stolecznego — panom y posłom do Warszawy na seym Walny od nasz wysłanym wiadomo czynić, isz

nie maiącz żadney wiadomosci, aż do tych dob, iaką odprawę postulata nasze wzięli na seimie, a chcącz o niei pewne wiadomosci wziącz, wskazuie imieniem woyskowym, aby pro die 27 Iunii w posrodek nasz wszystkych stawili się dodania sprawy — przesz co takie się omieskanie stało, pod utraczeniem y pocztu y zasłużonego. Dat w obozie na graniczy Moskiewskiey d. 18 Mai anno 1612 Idem quod super.

93.

1612 г. 18 Мая. Копія письма къ г. Солтыкову, изъ лагера надъ границей.

Copia listu do pana Soltykowego z obozu nad graniczą.

Mcywi p. Soltikowie!

Pod ten czasz niesczesliwy niemogło by się nam nicz wdzięcznieiszego y weselszego przitrafic, iako osobe w. m. naszego mciwego pana widziec. Dowiedzielibyśmy się od niei, czegosmy przez niedbałość posłanczow naszych, przez nieprzibicie nie mogli.—By można była rzecz wszisci posłalibyśmy się w. m. naszemu mciwemu panu; witac nie możemy osobami, prziidzie przesz pismo odprawic a w. m. naszego mciwego pana przez piorko prziwitac, ciesząc się z szczęśliwego zwroczenia y z dobrego zdrowia w. m. we społek z iego mcią panem Trubeczkiem miłym zięciem swoym, w podziwieniu a w prawdzie musiało tho bydź u nas, ze w. m., nasz mciwy pan, iakoby do nas się, nie znawszy diakow swoych, do nas nie przybił, ale dziwowanie na stronę. Gdysmy o załosney nie tilko w. m., ale y nam wszistkiem sprawie w. m. usliszeli, nie dobrze ktos żiczliwość w. m. naszego mciwego pana przeciwko narodowi naszemu płaci, nie dobrze do dalszey chęci narodowi w. m. przynęthe daie, by tho z nasz mogło bydź na ten czasz przi thym żalu wiedziec chęc y żiczliwość w. m. obum rzec bysmy chcieli; ieden to udziałał—nie trac w. m. nasz mćiwy panie do wszistkich serca, żaden tego postępku chwalic nie może; nam iest załosny, a czos k. i. m. panu naszemu, ktoremu się w. m., nasz mciwy pan, s pierwszego zaraz razu żiczliwością swoią nie popisował, ale iawnie ukazował—zleczy on, da pan Bog, przibyciu swoym tę urazę w. m.—Nie odrazisz zawziętego sercza swego y chęci bym ladaiakiem postępkiem od nas, gdysz miasto iednego nie—letlnego masz ych tysiącz, ktorzy w. m. naszego mciwego pana miluią. Sczym my się w. m. chwalebnie opowiedamy, pokaze się tho, da pan, Bog, gdy, pokrzepiwszy się w niedostatkach swych, odwroth do służb

krola iego mci uczinimy; będziemy w. m. inaczey y szanowac, y poważać, iako cznota twoia godna. Zaleczaiącz się laszcze w. m., życzemy długo sczęśliwego zdrowia przy wszelakich pociechach wespołek z iego mcią panem Trubeczkiem, ktorego się lascze wszisci zalecamy. Dat w obozie na granyczy Moskiewskiey d. 18 Mai. Anno 1612. W. m. naszego mciwego pana życzliwy słudzy Iozeph Cieklinski marszałek W. S. (woyska stolecznego).

94.

1612 г. 18 Мая. Письмо Цеклинскаго къ оставшимся въ Москвѣ Полякамъ.

List do braciei, na stoliczy Moskiewskiey pozostaley.

Mcywi panowie bracia Musi nam swiatkiem bydź y sam pan Bog, iakosmy gorączo o to się starali—iakobyśmy w. m. s tamtey nie mowiem strażey, ale więzienia wyięły; nie spusczaiącz się na obiethnicze i. k. m. pana hethmanowe, dosic z niemałą gromadą y towarzistwa, y czeladzy pana Kosciuskiewicza na recuperowanie w. m. wyprawilismy, ktorzy, ze tych dob w. m. nie odesłał—nie nam ma tho bydz tho inputowano, ale albo złem czasom, albo ludziom przeskadzaiączym. Teraz będącz iusz przi graniczy, ze wszistkich miar staralismy się, iakobysmy w. m. u siebie iako nayprędzei widzieli; trudno było z niepodobnych rzeczy wilatac małą kupą, małą lyczbą—mało się tesz sprawic musiało; nie ludzy nam do w. m. prziszło posłac, ale podobno niemi charakter, prosząncz, żeby tho nic miłości między nami nie targało, żesmy się tak na then czas daleko od w. m. oddalili; uważycie tho w. m. u siebie, że tho wszistko dla spolnego dobra czyniemy; mała iest othucha od k. i. m. zupełnei prętkiei naszei zapłathy, czegosmy się chwycili—przidzie nam tho trzimac, o czym szerzei p. Woiciech Młoczky w. m. panowania braciei naszei sprawy. Oddaiącz się do lasky w. m. prętkiego a sczęśliwego zgromadzenia do nasz życzemy; dai p. Boże, abyśmi w. m. w dobrym zdrowiu ogladali. Dat w Obozie d. 18 Mai przy graniczy Moskiewskiey Anno 1612. W. m. naszich mciwych panow życzliwy słudzy y towarzistwo Iozeph Cieklinsky marszałek imieniem woyska stolecznego.

95.

1612 г. 18 Апрѣля. Королевскій универсалъ, запрещающій переводить границу.

Uniwersał od iego k. m., zabraniaączy wyscia na granicze.

Sigmunth III z lasky Bożey krol Polski, Wielkie Xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieczkie, Zmuczkie, Inflanczkie y Swieczkie, Gottskie, Wandalskie Dziedziczny krol.

Wszem w obecz y każdemu z osobna, komu tho należy wiedzieć, a mianowicie ludziom oboiga narodu panstw naszych wiernym poddannym naszym oznaimuiemi. Że pewne osoby woysk tych, ktore w panstwa Moskiewskie tak sami wprzod przed nami, iako i ci, co z nami wesly bez wszelkiey gwałtowney przyczyny pomieszawszy pulki swoie prawie iuż in limine doskonałego zwycięstwa, bunth iakis szkodliwy nie tilko dobru pospolitemu, ale y sławie narodow tych, ktorym panuiemy przedsięwziąwszy y hetmana naszego wposrotku nieprzyiaciol y miasta stolecznego wielką przewagą dostanego odbiegaią, rozebrawszy na kilka cwierci lekkiemi szaczunkami wszistkiego panstwa tego tam zbiory y dostatky, confederacią, prawu pospolitemu swieżo o thym uczinionemu przeciwną podnosąc w thenczasz prawie, kiedysmy iuż sami do poparcia ostatka thym naszey nayprędziey na kon swoy wsiedli; as nasz wszistek ciężar niesług swoych, ktorego in bello s panstw Moskiewskich czekać (gdzie się przi pierwszych Dimitrach zaciągali y od nasz na toż confirmatią wymogli), na oyczizne swą y dobra Rzeczpospolitey wyciągaiącz ku ostathniei zgubie y zniesieniu własney matki swey, co ych porodziła, ku themusz iakies iescze bezpieczne po grodach rozselaią protestatie, iakoby iakaś oziębłosc w popieraniu tey sprawy z nasz y Rzeczpospolitey pokazać się miała, czego prozno dowieść maią, bożmy żadney nieopusczali podobney okaziei do dzwigania ich, tho wszistko co zgoda seymowa ku posiłkom ych naznacziła, na nich obrocićsmy kazali, y posły ych dostateczną resolutią odprawieli, iakoż siła ych od w. m. cwierci pewnych wielką summe żołdu tego rozebrali, obieczuiącz się iako naypręczei do tey ze wraczać się posługi naszey y Rzeczpospolitey odkriwami, daiącz znać, aby takiego każdego y ich gromady, gdzie się kolwiek obraczą, nie zasłużonego żołnierza, ale za swowolnego y niezdanego bunthownika a bezpiecznego pokoiu skuscze wierni poddani nasi mili y staciei wszelakich tak z dobr naszych swieczkych iako y z duchownych bronili, gdysz oni (iako

themu bospiecznie wierzemy) ten swoy poriwczy postępek na tho rozniecili, aby nam tak od potrzebnei impresii wstreth uczinili y pożitku tak pospolitego, iako wszistkiego chrzescianstwa nadzieię ostatheczną odcieli y sławę własną swoię, tak wysoko wyniesioną, marnie y w oczach wszistskiego swiata zdeptali, a tho, ktorych się na dalszy czasz tey zaczętey pracze naszei spodziewamy, ratunki swym zdzierstwem niesprawiedliwym przeszkodzili, aby wraz y oycziznę, y bracią swą, y dochody stołu naszego złupiwszy — wszistkie odięli ludziom zasłużonym y thym, ktorzy w cierpliwości koncza czekaią nagrody nadzieię. O czo wszistko tak z głowami, iako y z ych autorami, ynstigatorami na seym actie przeciwko niem podnieść wskazalismy, aby wzdy Rzeczpospolita sama siebie od tak bezbożnych sinow y krziwdy swey dzwignęła, kiedy. Na dla lepszey wiary ten list ręką naszą podpisany, pieczeć Wielkiego Xięstwa Litewskiego przicisnąc wskazalismy. Dan w Warszawie d. XXVIII (28) Kwietnia roku MDCXII (1612) panowania naszego polskiego XXVI (26), sweczkiego XIX (19).

96.

1612 г. 15 Апрѣля. Универсалъ, которымъ король Сигизмундъ III проситъ чтобы конфедерація подержалась бы еще нѣкоторое время въ землѣ Московской.

Uniwersał od k. i. m., w ktorym prosi, abysmy się iescze zatrzymali w ziemi Moskiewskiey.

Zigmunth III. z łasky Bożey krol polsky, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieczkie, Zmuczkie, Inflanczkie y Sweczkie Gothskie, Wandalskie dziedziczny krol.

Wszem w obecz y kazdemu z osobna, komu wiedziec tho należy, a osobliwie marszałkowi, pułkownikom y ryczerstwu themu, ktore się od wielmożnego hethmana naszego W. X. L. oderwawszy w Moskwie, na oyczyste rotosci Rzeczypospolitey zmierzaią — łaskę nasze krolewską: Bylismy tego pewni patrzac w natury y zwyczaie tak Polskiego, iako y Litewskiego narodu ludzy y sławne przotkow naszych postępki, ze w nacieszszym razie narazniei y nayohotniei pracowaliscie przeciwko nieprzyiacielowi spolnei Rzeczypospolitey mieli, y sławę the, tak drogo krwią swą y braciei swei kupioną, wczale zatrzimacz. Asz nam znac daią, iako niezwyczainym sposobem w ziemi nieprzyiacielskiei oziebłoscią swoią serca dodaiecie, nieprzyiacielowi y własnego hetmana swego ledwo nie w garsci iego zostawuiecie nie tilko przeciwko zwyczaiom ludzi ryczerskych, nie

tilko przeciwko przirodzeniu Polakow y krwie Litewskiey, ale przeciw wszistkiemu rozumowi; z załością gorączo nam tego słuhac prziłodziło, bo tak y postępek was mimo pozitek, którego z wasz oyczizna wyglądała, wszistkę sławę iey y bespieczenstwo znosi. Bo czos to iest ynszego na Rzeczypospolitą walic wszistek kosth, ktory z ziemie nieprzyiacieleskiy na zasługi nasze po większei częsci iść miał — iedno nieprzyiaciela oswobadzac, za oyczizne woiować. Coż to iest ynszego, we drzwiah zwyciestwa będącz, cofać się y sromothnie uchodzic, iedno nieprzyiacielowi sławy życzic, a z siebie ią zdzierac, y prędzei że tak do zapłaty przidziecie, kiedy, wszedszy na włość oyczistę, ubogie poddane y dohody Rzeczypospolitey rozbierac y tho, skadby ratunek miał bydz dalszych naszih pozitkow, winisczicie. Zaprawdę byscie zdrowemi oczyma na then postępek swoy weyrzeli; byscie nie affectem, ale baczeniem te, ktorych nasladuiecie, głowy sadzili, poznalibyscie, ze wasz y sławę waszę zawodzą. — Boc to inaczey bydz nie może iedno, ze the sprawe do zsądku Rzeczypospolitey podać przidzie y pokazac, ze zawodu tego naszego samiście prziczyna byli, ktorzyscie za nie pewnych Dimitrow twarza swą wolnie wyszedszy, pokoi z narodem tym złamali; prziidzie pokazac, ze swych zasług pewnosci na niepewnych iego assecuratiah zasadziliscie y tych ze od nasz, za nastąpieniem naszym, potwierdzenia wymagaliscie, a dzisz tho wszistko na ubogą R-pospolita walic y wlasnei mathcze ciezarem ostathniem bydz chczecie, a prawie sami siebie oycze siny, bracią swą suo jugo iugulare.— Żądamy tedy y prosimy, iesli się krolowi swemu prosic dopuscicie, abyscie od tak surowego, a barzei swowolnego, nizli sprawedliwego postępka się cofneli, a nasz, iusz na kon wsiadaiączego, poczekaicie; iedna cwierc roku zawrzec wszistko moze za przibyciem naszym, a za taką sprawą, co się o ieden opusci tydzien, albo nigdy, albo barzo nierychło się dzwignie. A iesliby wienczey tak zawzięthe animusze na złe oycziste (czego ieszcze spodziewać się nie chczemi) bili, albo tak słabiale siły, żeby się przeciw nieprziiacielowi powrocić nie mogli, tedy przynamniey w tymże państwie obrawszy sobie spokoine włości, s tych pracz swoych tak długo wydychaicie, poki mi swiezemi posiłki koncza tym rzeczom nie uczyniemi; lepiey nieprziiacielowi aniżeli oyczyznie skodzic. A skadze nagrody swe, a skądże meritorum subsidia (kiedy Rzeczpospolita wynisczicie) poidą? Do oyczizny się przedsię wrocic; iesly ią poszarpacie, iakoż wasz sustentowac będzie? Skądze płacza, skąd że nagroda, ieśli ci zniscześią, ktorzy się do tego przikładaią? Nie

mniei nasz y the w. w. obeszły protestatie, ktoremi po grodach iakas oziębłość poparcia tey woiny wy mniecie, co na nasz y na Rzeczpospolitą pasc nie może, bo y ona ochothnie, co się mogło pozwolic, postąpiła na posiłki tey expeditiey y my tho wszistko nie na kogo ynszego, tilko na tho tem ryczerstwo obraczac roskazalismy, czego wielką iuż a znaczną od wnem ci, ktorzy sami przíiezdzali liczbę y stas od nasz posłowie w. w. odiachali decleratią, s ktorą, iesly pospieszic się omieskali, iuż tego nie przi nasz wina zostawac ma. Otoli idzie sta na kon swoy wsiadamy resolutią, abysmy y osobą swą, y sina naszego, y dostatky swemi wszistkiemi tego rathowali progressu. Pewnysmy tedy, że tho żądanie nasze mieiscze u w. w. mieć będzie, co my y z czała prziiacz od w. w. wdziecznością y łaską swą nagradzać pewnie chczemy. Datum w Warszawie d. 15 Aprilis 1612, panowania krolestw naszych XXV polskiego, a panowania sweczkiego XIX roku. Sigismundus Rex.

97.

1612 г. 18 Апрѣля. Отвѣтъ Цеклинскаго на письмо Брацлавскаго воеводы.

Na list iego i. m. p. woiewody Bracławskiego, ktory pan Chodzimiersky przinioseł, ktorego tesz copia zginęła odpis.

Mcywy panie woiewodo Braczławsky!

Nie tilko w. m. naszemu mciwemu panu, na tak wysokiem mieiscu senatorskiem posadzonemu, musi taki postępek w zaropkach krwawych naszych y oziębłości do zatrzimania podanego od Boga sczęscia, bić załosni, ale y na podleiszei condiciei ludziom narodu naszego. Nie tailismy się z zamysłami naszemi przed ponikiem, alesmy ie iawnie przed krolem iego mcią, przed Rzeczpospolita, czego znadz pierwei nie biwało, ogłaszali; wypowiedzenie służby na seimie, proszenie zapłathy, protestacie o zymnim poparciu woiny od nas następowali, thym nicz nie sprawiwszy; conctatia iakas szkodliwa więczey w tym mogła y dogadzanie iakiemść roskoszom; pokym, nizli prożby wysły—solicitowania nasze, że conctatia prawie do ostathniey zguby prziszło nam przisc, że y teraz chocbysmy radzy tedy niepożitecznemi sługami, baczemi się bac k. i. m. musi i. k. m. do posługy z nich przesz niesłychane znędzenie nasze, (choc tho z załością naszą) kogo inszego zazic snadz podobno, gdybysczym grunthowniey-szym w. m. nasz mciwy pan, maiącz zlecenie od k. i. mci, do nasz przisłać skłonienie bydz by mogło. Co

ze nie z wysławy posłowie do nas, s posrotka woiska pod władzą w. m. naszego mciwego pana będącego, posłane—mogą sprawić; w dziw ym nasze znędzenie; w dziwy nam samym. Da Bog, że z łasky iego krolewskiei mci za krwawe koronowania nasze zapłatę otrzimawszy, dobremu oyczizny, cosmi przesz ten czasz czinili, sławie niesmiertelnei i. k. mci słuzic nie zaniechamy. Do łaski się w. m. naszego miłosciwego pana oddaiącz, długo sczęśliwego zdrówia, z wieczną sławą w. m. naszemu mciwemu panu życzemy. Datum w obozie na graniczy Moskiewskiey d. 18 Aprilis anno 1612. W. m. naszego mciwego pana powolni słudzy Jozeph Cieklinsky marszałek imieniem W. Stolecznego.

98.

1612 г. 18 Мая. Креденсъ посламъ къ князю Острожскому.

Credens panom posłom do xiążęciaiego mci Ostrogskiego instructia usthna.

Jasnie oswieczone xiązę panie, a panie moy mciwy.

Miłosc, ktorą w. x. m. s przodkow swych podaną ma, przeciwko oycziznie kochanie się w ludziach ryczerskiego stanu, wysokie cznothy, przednie w senacie mieiscze nam się kazało postulatami swimi przed w. x. m. stawicz, s ktoremi do w. x. m. pana naszego miłosciwego s posrotka nasz p. Scibora, p. Chmieleczkiego, p. Sosnowskiego posiłamy, ktorem żeby w. x. m. we wszystkiem wiare dawszy — pokornie prosimy. Oddaiącz się mciwey łascze w. x. m., dobrego zdrowia a długiego wieku w. x. m. życzemy. Dan w obozie przi graniczy Moskiewskiey d. 18 Mai 1612. W. x. m. uniżeni słudzy Iozeph Cieklinsky marszałek imieniem woyska stolecznego.

99.

1612 г. 18 Мая. Креденсъ посламъ къ коронному гетману.

Credens panom posłom do i. m. pana hetmana coronnego.

Iasnie wielmożny mciwy panie, hethmanie koronny.

Tak nam dobrze iest wpoiona miłość przeciwko nam w. m., naszego mciwego pana, że, choc po tak dawnym odiezdzie, często w. m. naszego mciwego pana wyglądaiącz, wygasnąc z nas nie mogła w tak wielkiem czasie, między takiemi regimentarzami przeczcie su-

kalismy Zełkiewskiego, a nie tylko w. m. naszym miłosciwym panem, ale tem, ktorego w. m., nasz mciwy pan, dosc uważnie y rozsadnie na mieiscze swoie podał, contentowalismy się; nicz na w. m. naszym mciwym panie, nicz y na namiesniku nie schodziło, by tak na kiem ynszem lodowate poparcie tei woyny nas z woyni pędzi; o czym do w. m. naszego mciwego pana, żeby bił lepiei informatus w. m.; nasz mciwy pan, thowarzistwo swoie pana Scibora, p. Chmieleczkiego, pana Sosnowskiego posiłamy, ktorzy cokolwiek imieniem naszym woyskowem naszemu mciwemu panu powiedzą, aby zupełną wiarę mieli— uniżenie prosiemy. Żyi długo a sczęsliwie sławny y wielki hethmanie, do ktorego się łasky oddawamy. Dat na graniczy Moskiewskiey w obozie d. 18 Mai Anno 1612. W. m. naszego miłosciwego pana uniżoni słudzy. Iozeph Cieklinsky marszałek imieniem woyska stolecznego.

100.

1612 г. Инструкція посламъ къ коронному гетману.

Instructia do i. m. pana hethmana coronnego tymże.

Mciwy panie hethmanie koronny panie nasz mciwy.

Niewdzięczność, ktorą ludzie dobrze oycziznie zasłużone potikac zwykła, nie dziw że y nasz tak długo na sławę oyczyzny zarabiające, na samym prawie wesciu do granicz oyczistych, prziwitac musiała; bo ktoraz Rrzeczpospolita kiedy bez tey nędze; pełno nowych każdego czaszu przikładow, gdzie merita niehocią, gdzie cznota nienawiscią się płaciła. Iednak na tak dobrze postanowioney Rzeczpospolitey, iaka za łaską Bożą, za powazną a mędrą radą przednich sinow oney, aby tthu ona mogła siedlisko sobie naleść, nigdysmy się niespodziewali, bo komuż kiedy nie tilko z swoych, ale z obczich tego czny polak uiał a nie prziznał, co się prziznać godziło y słusno biło. Inaczeiesmy, iako baczę, nalezli; bo miasto zasłużonych — swowolnemi iusz nasz tituluią, miasto tego, ktorego się skromnie upominamy żołdu— bunthownikami, miasto pomnozicielow spolney chwały y pokoiu—skosczami. Iak wielekroć, aby takie ericonia na nasz nie padły, o tho wielkiem sposobem staralismy się dla nich; mało zdrowie, mało strathę, hudob swoych wazilismy. A kogo ynszego swiatka mamy brac do tegoż, iedno w. m. naszego mciwego pana, pod ktorego sczęsliwym regimentem, albo pod tych, ktorzy z ramienia swego w. m. nasz mciwy

pan nam postawił, takie się rzeczy stały, ktorym się wszistek swiath dziwować musi, ktore każdy wiek wysławiać. A kogo ynszego iedno w. m. naszego mciwego pana, ktoris prać, trudow, obnazenia zdrowia occziwistem, a nieslichanem autorem iestes teraz, że rzeczy nie zawzięthey w swoiey klubie stoią; nie z nasz, da Pan Bog, prziczina, bo ustawicznem biedowaniem z nieprziiacielem nie tak zmożeni, iako spraczowani zostaiącz, przesz częste posły nasze krola pana naszego o posilki ludzmi y o wsparcie niedostatkach naszich częstokroć suplicowalismy y, ieslysmy co sprawili, musi tho bydz nie taino, iako przedniemu filarowi oyczizhie naszei, w. m. naszemu mciwemu panu. Atoli na thym placu u k. i. mci nigdy nie wskorawszy, nie mogącz się nie tilko oczekiwanych posiłkow, ale any słow doczekać, przyszło nam samym iusz nie przesz posły tego upomnieć, a nie maiącz iusz wienczey o czym k. i. m. y Rzeczypospolitey służić o dochodzeniu zołda swego pomyslać, ktorego, że bez mieskania prętko możemy dość, czini nam dobrą othuchę, nie tylko długie, praczowithe, krwawe boiowania nasze, iako prziczina y staranie w. m. naszego miłosciwego pana u k. i. mci, iako autoritas, ktorą w. m. nasz mciwy pan do Rzeczpospolitey, gdy interponuie — rzeczy nasze w bespiecznym porcie postawilismy. Prosiemy tedy uniżenie w.m. naszego mciwego pana, aby sprawy zasłużonego naszego w. m., nasz mciwy pan na się wziawszy, onych pomnozicielem y promothorem był. Za czo y niesmiertelną sławę w. m., nasz mciwy pan, przi drugich wielkych sprawach swoych odniesiesz, y nas tym dobrodzieistwem wiecznym sługami sobie obowiążesz. Iakoż y teraz s tym się w. m. naszemu mciwemu panu deklaruiemy, że iesly by (czego strzesz Boże) iaki nieprziiaciel na granicze oyczziste napadł, w swym porządku zawartem pod regiment w. m. naszego mciwego pana stawiciesmy się gothowi.

101.

1612 г. 18 Мая. Кредснсъ посламъ къ депутатамъ Люблинскимъ и Виленскимъ.

Credens panom posłom do deputatow Lubelskich y Wilenskych dany.

Miłościwi panowie deputaci.

Wiedzącz o thym na iakiem stoliczy sprawiedliwości w. m. naszi mciwi panowie zasiedli, my też związani będącz żalem, a wiedzącz że wszistkiei korony polskiei zbieraią się pod rozsądek w. m. naszich mci-

wych panow, za czym nam tesz prziszło opowiedac zal swoy w. m. naszym m. panom przesz posły nasze, pana Sosnowskiego, pana Chmieleczkiego, pana Scibora, o czym oni w. m. naszim mciwym panom szerszą y dostatecznieisza sprawę dadzą. Prosim, żeby ym we wszistkiem wiara biła dana. Zalecamy się za thym z unizonemi służbami naszemi do łaski w. m. naszich m. p. W obozie na graniczy Moskiewskiey d. 18 Mai 1612. w. m, naszich m. pp. uniżeni słudzy Iozeph Cieklinski m. w. s.

102.

1612 г. Инструкція имъ же.

Instructia tymże posłom do panow deputatow, w ktorey na uniwersały k. i. m. instificatia y na nich odpowiedz daię.

Miłościwy panowie deputati.

Po tak długiem niebyciu w oycziznie na samei prawie granici, uniwersał iakis s podpisem i. k. m. s pieczęcią Wielka Xięstwa Litewskiego, nie iako sinow Oyczyzny, nie iako dobrze zasłużonych, nie iako tych, ktorzy tak długo, tak krwawie na sławe narodow koronnych zarabialismy, nas potkał, ale iako obczich, ale iako nieprziiacioł, nie tilko nam nasz nieprzistoinemi, a mało uważnemi titułami titułuiącz, ale iusz iakoby na trwogę y do potrzeby trąbiącz; komu się chcze woyny—nam się uprzikrziła. Oswiethy pokoiu niemożemy tego u siebie naleść, any możem dać w się tho wmowic, aby takie pisma lekkie za wiadomością i. k. m. y ktore znisczeniem, iakiesmi groziliby oycziznę, mialiby ode dworu wychodzic; nie możem na tho przipaść, aby taka płocha rada była przi boku k. i. m., ktora by nie raczey, nasz znędzonych tulic, ale zdradzić chciała; podmioth tho iakis musi bydź, iednak cokolwiek iest, y na ten się nam przziidzie ozwac, aby za milczeniem nie przizwalismy się do tego co nam ten uniwersał zadaie, ktory nie tilko nasz z dobrey sławy zsuwa, skazicielami oney nasz naziwaiącz, y bunthownikami, y swowolnikami, ale y tego nasz swiatka niegodnemu osądził, ktorzysmy tak wiele przidali swiathła oycziznie, chleba nam zabraniaiącz, ktorzy gdy by biła czułość y dbałość, y tysiącznego nakarmic, im byśmy się mogli. Mogli się w. m. nasi mciwi panowie iusz thu podobno przisłuchać, w czym nasz winuią. A tho naciesza nam musi bydź, że się sami zbłądziwszy, grzech swoy na nasz

walą; smielibysmy się tak słuszną, tak dobrą sprawą naszą nie tilko przed w. m. naszemi mciwemi pani, ktorzy zasiadszy na takiem mieiscu, co iest iuż et aequum uznawaicie, ale y przed naiwiększem nieprziiacielem stawic. Bo ktoz kiedy baczny, tho zołnierzowi przipisował, co się albo tępemu nie obmyslaniu, albo szkodliwey radzie prziczitac musi, ale żeby w. m. nasi mciwi panowie lepiey sami weyrzawszy, ony swoy rozsądek dacz mogli. Postępek tei wszistkei sprawy naszei przed oczi w. m. naszich mciwych panow krociuchno połozim. Za thym dami sprawę, co nam w uniwersale zadaią o sconfederowaniu, prawu pospolitemu przeciwiączemu się, y na ynsze obiecta onego odpowiemy. Będącz rozmaitemi chorobami nie tak zwycięzeni, iako zemdleni, baczącz iusz słabieiącze siły swoie, iuż przez nieprziiaciela gwałthownego, iuż przez ogien, iuż przez głod, iuż przez niesłychane zymna, częstokroc i. k. m. przez rożne pisania, przesz gęste posiłania, o posiłkij y porathowaniach w niedostatkach czołem biliśmy. Lecz wydzacz, że prozby nasze mały efect biorą, chcącz gorethszim uczinicz k. i. m. w tey impresiey, na przeszlim seimie przesz posły nasze służbę smy wypowiedzieli, czegosmy y przesz drugie posły nasze potwierdzili, ktora nam d. 6 Ianuarii wychodziła; za ktorym wypowiedzeniem, iako koncza służby, tak y koncza pracz spodziewaliśmi się; iednak gdysmy na ten czasz ani pozitkow, ani poratowania, ani żadnei wiadomości od posłow swoych z seimu nie wiedzieli, bez żadnich zaciągow nie maiącz zaciągnenia upewnienia żadnego, zrodzoney chęci swey przeciwko k. i. m., przeciwko oycz
iznie, chcącz baczenie panskie w tym zniewolie, do niemałego czaszu y stolicze y posiadłych tamtych kraiow bronic podięlismy się. Tociesmy to iusz mieiscze stoleczne z ręku oddali iego mości panu hethmanowi Litewskiemu. Była nadzieia, ze zgodą seimową, prętko y ludem y pieniądzmi sparci mielismy bydź. Lecz na tho bez służby w ziemi nieprziiacielskiey cztery miesiącze czekaiącz, nie tilko tego doczekaciesmy mogli, ale y żadnego upewnienia, y pocieszney wiesci y strony zasłużonego, a posiłkow zaś przesz pułroka ledwie pięć seth piechoty za graniczę zaszło, a drugich ani słychać. Przizło nam tedy do tego, do czego prziść musiało, a thu iusz damy sprawę o związku naszim, ze baczącz takie niebaczenie na nasz, nie maiącz iusz więczey o czym służić, k. i. m., naweth nie mogącz mieć od posłow naszich przesz tak długi czasz żadney wiadomości z seimu, udalismy się do tego sposobu, ktoresmy od antecessorow wzięli, w dochodzonem zasłużone-

go, ktory ieśli iest przeciwny prawu oyczistemu, przed częstem zbroy słyszeciemsmy, przed błyskiem szabel widzieciesmy nie mogli. Nam ci się tak zda, że poki w. mości czego grunthownieyszego y lepszego nie wymyslicie do dopierania przedsięwzięthych imperfectiei, że nie tilko confederatia iesth szkodliwa, ale y pożiteczna oyczിznie, gdysz iest iakoby erarium, na ten czasz, ktora gdyby nie była rota sumptu woyennego nie maiącz gothowego, żołnierz zwąthpliwszy o zapłacie, często nie dochodzącz granicz nieprziiacielskich do domu się wracza, często hethmani, nie widzącz nieprziiaciela, s pola zieżdzali; czo się do tych dob nie dzieie. Komusz tho przipisować a zas nie themu sposobowi, ktory zołnierz ma w dochodzeniu zapłathy, zairzecz się musi, u nasz żał moy mciwi panowie, na tak wiele pobithych brabraciei naszey. Wspomniawszy na zgubę hudob naszych, ale barzey nas niewdzięczność boli, bo na graniczy tu zaraz nie prozby, ale grozby nieiakie za posługi, nieiakie — ale nie hoc, ale obelżenie nasz przìwitało; bowiem krom owych nazwisk, krom owych niżey wspomnieli, iakiesz tanie szaczunky zbiorow Moskiewskych, kilku cwierci, ba iedno dwuch, ten universał nam zadaie. Przeskodzony k. i. m. do woyny Moskiewskiey odbiezicielami hetmana swego, nas waznie biło by co ganic, gdyby poriwcze, gdyby nie opowiedziewszy się, gdyby w zaciągu, gdyby przi dostatkach będącz, tho uczinilismy. Miał k. i. m. dosic czasu na sposobnieisze na ynszego żołnierza na mieiscze nasz iusz spraczowanych zrobionych y znędzonych; wiedział k. i. m. żesmy iusz nie mieli wienczey o czym słuzić k. i. m. czego i starsi nasi muszą nam bydz swiatkami, a wrączaiącz się do tego, branią skarbow Moskiewskych wyrozumielismy nie tilko s tego universału, ale y z roznych pism te conquestia u dworu na nasz moglic podobno komu ynszemu tanie szaczunki isć. Zołnierz swego połowiczę na thym tracic musiał, nie trudno nam tego dowieść regimertarzami naszemi, ale by y tak biło, umierą iako baczem ludzie, lekkie omiłki są w wielkie wdawać, a gdy co dobrze uczinisz, tego albo nie baczić, albo zapomniec. Zapomnieli tu modestiei, mało słychanei w niesłychanem zwycięstwie, żołnierskiey; bo komuż the skarby nalezały, a zaś nie na łup zwycięscy miali iść; odwrocił umisł; wstrzimał ręcze; nie opanowała go chciwość, ale wolał tho panu w safunek y w dispositią podac. Ale y gdziesz się tho obrociło, a zaś nie na dotrzimowanie tamtego mieiscza, gdzie za iałovicze po sta czerwonych złothych przedawano, za stukę kabana po zł. 60 y insza niesłychana drogość?

Iuż by na tho, iakobysmy wstreth mieli czinicz do tey woyny Moskiewskiey y k. i. m. sprawować się nam nie potrzeba, bo nie tilko abysmy iaką przeszkodą mieli bydz do tey woyny, ale y krolowi aby tak wiele prac naszych, tak wiele krwie przelania, tak wiele poległich braciei naszych na posmiech nieprziiacielowi nie poszło, ale żeby kiedykolwiek choiny pozitek wydali, gothowi y sami będącz odwroth uczinić do posług k. i. m., gdy nasz zapłata doidzie. Wstawcie się miłosciwi panowie, aby długie y krwawe pracze nasze nagrode za zasłużonego odniesli. Wstawcie w. m. y o tho mciwy panowie, aby taka niechęc, ktora nas na samym prawie progu oyczizny potkała, wgory nie brala y nie szerziła się, bo prziidzie się nam oswiathczić przed w. m. naszemi mci p. y przed wszistka Rzeczpospolita, że przi zasłużonym y przi honorze swym stać chczemy, krziwdy żadnei niechcząncz ponosić, niechcząncz tesz nikomu bydz ukrziwdzeniem. Co ze w. m, nasi mciwi panowie, s tych artikułow, ktore do xiąg w. m. naszych m. p. podaiem, lepiei sprawić możecie. Prziidzie się nam oswiadczyć, czego strzez Boże iakiei zamiesky, y tumultow w oycziznie, że nie z nasz prziczina, niech przi kiem ynszem zostaie wina. Gdysz iako baczemy, że ten pierwszy uniwersał, pierwsze wici na woyne, mandaty na konczu tego uniwersału obieczuią; ba iusz tak wolemy, nie tilko się ych wzbraniamy, ale ych sobie zyczemi, aby niewinność nasza na tak wysokiem mieisczu w oczach wszistkich rzeczpospoliti tym lepiei biła obiasniona.

103.

1612 г. 26 Мая. Отвѣтъ Цеклинскаго на королевскій универсалъ.

Respons na uniwersał albo odpis krolowi iego mci.

Miłosciwy naiasnieiszy krolu, panie, panie nasz mciwy.

Po tak częsteh instanciach naszich y o zasłużone y o posiłki pierwsze tho pisanie nasz doszło od w. k. m. pana naszego miłosciwego, bo any posłowie, od nas na seim do w. k. m. wysłani, co by sprawili do tych dob, nam znać nie daią, ani cobi biło na niem z ucontentowaniem nasz znędzonych zawarto, upewniciesmi się nie mogli. Dopiero teraz s pisania w. k. m, pana naszego mciwego, y o konczeniu prezdsięwziętei impresy, y o przibyciu do panstw Moskiewskich z krolewiczem iego miłoscią, nowine wzięlismy, ktora by nasz za grani-

czą biła zaszła snadz, ktoregosmy hethnie tak długo bez służby, bez zaciągow wyglądali prziiazdu w. k. m. pana naszego miłosciwego, czekalibysmy bili. Ale nie maiącz w nędzy zadney othuhy naweth ludziom odbieżeniem mieiscza, skąd wielką przewagą, skąd perseuerantią w. k. m. dostanego, nam gorączym ustąpić nam do oyczizny prziszło, nie bez wielkiey załosci częstosmy zostawuiącz kraie the, ktoresmy tak hoynie krwią na beli, łzy wytaczali, y bi była możność, y by biło o czym; by iakie biło upewnienie nastąpiło, snadz by nam biło do tego nie przyszło, ochothne sercze, siły zwąthlone. Iednak gdy łaska w. k. m. pana naszego miłosciwego przistąpi, a nas zasłużonych pokrzepi—nie cięsko nam będzie, koniem sposobiwszy się, tu nam nazad odwrocić. Iescze nicz nie uplinięło, gdy będzie czułość. Prosimy przi thym maiestatu w. k. m. uniżenie, aby ten zawod nasz w dochodzeniu zasłużonego, iz nie z żadnei niechęci, nie z żadnego nieprawego affectu przeciwko w. k. m. pana naszego mciwego, przeciwko Rzeczpospolitey poszedł, ale z samey nędze y z zaniedbania o nas, nam niełasky żadnei u maiestatu w. k. m. pana naszego mciwego nie iednał. Niech ocziwisci posłancy w. k. m. o thym sprawę dadzą, w iakich dostatkach nas widzieli, że za niemi nie za żolnierza, ale biednego harłaka słusniei nazwisko odnieść możemy. Oddaiem się za thym mciwey łascze maiestatowi w. k. m. pana naszego miłosciwego. Dan w Moiłowie d. 26 Mai 1612. W. k. m. pana naszego mciwego uniżoni słudzy Jozeph Cieklinski marszałek w. s.

104.

1611 г. 26 Ноября. Отвѣтъ Варшавскаго сейма на требованія Московской военной конфедераціи.

Copia poselstwa z seimu.

Respons panom posłom od ryczerstwa z stolicze urodzonem Marcinowi Kazanowskiemu, Piotrowi Borkowskiemu, pułkownikom: Mikołaiowi Marhoczkiemu, Janowi Hreczynie, rothmistrzowi Adrianowi Wiokowskiemu, sędziemu Jerzemu Troianowi, porucznikom: Janowi Oborskiemu, Woiciechowi Sredzinskiemu, imieniem i. k. m. w Warszawie dnia XXVI Nowembra roku 1611 dany.

Wiedzieć tho bardzo dobrze iego k. m. racził, iaką przewaga y męstwem tam to stoliczne mieiscze od zacznego ryczerstwa woyska tamtego wzięthe y zatrzimane iest.

Wiedzieć racził iako cięskie razy od nieprziiaciela, iako częste z niedostatkow utrapienia, iaki ciężar głodu y nędze znosili, czasz czasu gorszy wytrzimiwaiąc. Nowe a spore posiłki niepriiacielskie co raz odważnem serczem znosząćz, a iakoby wszistkiego nad ludzkie siły dowodząćz pokazaly swiatu, co narod ten dla oyczizny, co dla pana, co dla sławy swei w cięskich razach robi iako nie tylko dostać, ale y zatrzimać; nie tilko w polu woyska znosić, ale y w murach bronić się umie. Sławne dzis w poganstwie, wzięthe u chrzescianstwa zaczne imie polskiego y Litewskiego narodu. Sławny krol niemi. Sławni ony sczęsciem pana swego, ktore laska Boża nam wylewa.

Cieszić się i. k. m. raczy, że y takie czaszy nastąpili, ktore occasia podała narodom tym cznotę swą swiathu obiasnie y takich ludzi wiek ten namnoził, co męstwem swym ciężary y trudnosci woienne tey, tak wielkiei, przenoszą. Znaczne iest dzieło rąk ych po stoliczy Moskiewskiey, nie tilko w polach, ale y w uliczach, znaczne iest s każdei miary, a naznacznieisza odwaga pothim, ktorzi podaią towarzistwa swego porucznikow, rothmistrzow, a tak pobitkich, iako okaliczonych regestr; litować i. k. m. raczy tich wszistkich, ale w boiu inaczei bydz nie może—woyna ludzi nie rodzi; sława umarłych wieczna okriie. A łaska i. k. m. tym, ktorzi zostali lubo s powinnich ych, lubo tak okaleczeni, iako sam pewnie the ych przewagi nagradzać będzie. Pozna czne ryczerstwo, że nie tilko pobudzić ochotnich i. k. m. umie, ale y wspierać odważnych. A umiał by nie mieskale wszistkiemu dosić uczinicz by nacisli zasłużonych siel skarbowych nie przenosiel, oto iednak maiącz tak zaleczoną męstwo ych, dzielność obmyslawać nie zaniechał spolnie ze wszistkiemi stany coronnemi y W. X. Litt., iakoby w tych praczach y trudach swych darmo nie stanęli. Zaleczać racził i. k. m. przesz urzędniki swe inteatu Respublica zasługi ych, zalecała et Respub. panu ochothę y robothę ych, a wszisci spolną wdzięcznocią, dla zwyczainych ratunkow, gwoli zapłacie ych radzi sie schilili y dalei iest tego pewien i. k. m., że co do rzetelnei istoty iei potiacha sama pokaże, czinicz nie ustaną; zaczyma iusz powąthpiwać nie potrzeba, żeby tak wielkiey y wienczey niżeli w puł robionei pracze odbiezec y oyczizna, y pan myslał. Nie ustaną, iako dobrze poczęli obmysliwać o thym, co by do skutecznei zapłathy ych należeć miało. Czasu tilko, s ktorym wszistko y naiwiększe dochody do mieska przichodzą, poczekać potrzeba; wszak każdemu swiadome są rationes y wybierania ratunkow, y znoszenia podatkow.

Wdzięcznie iednak i. k. m. od cznego ryczerstwa tamtego przimowac raczy, że 6 Ianuarii statecznie trwac umyslili y chczą, y żądać raczy, aby się tym nie gorszili, ieśliby tak prętko urzędniczi skarbowi wszistkiem ogulem ratunkow znieść zapłatą ych nie mogli. Starac się iednak nie zaniecha, aby nadalei do męsopusth przisztich summa pienęzna, iako może bydź nayprętksza bądz z uchwalonych podatkow, bądź skąd inąd obmyslоną y na posilenie woiska tamtego odwięziona biła. Piechota także aby na odratowania y posilenie woiska tamtego sposobiona była, staranie cziny i. k. m. y iusz część w drodze, druga tesz prętko wyprawiać się będzie. Żąda y powtore i. k. m., aby statecznie trwali w tey zaczętey sprawie swey, cierpliwie znosili pracze wszistkie y trudności, ktore ych sciskaią. A ma nadzieie, że Pan Bog, ktory osobliwą łaskę swą we wszistkich sprawach w tamtei ziemi nad i. k. m. pokazoweć y one prawie sam piastowac racził, doda takich sposobow i. k. m., że nie tilko pieniężnemi posiłki na czasz woiska swego wesprze, ale tesz y inemi potrzebnemi ratunki tak pokrzepi y z wieczną sławą narodu naszego do pożądanego kresu przziprowadzona będzie długa a cięska robota ych. Nie zanieha y sam i. k. m. osobą swą szczęścia swego sprawie tei przidać, y wszistkiego tego, co do skutecznego tey woyny skonczenia nalezec będzie, za czym aby po tak cięskiem razie wytchnąc sobie w tym błogosławienstwie pańskiem iako porażoni zołnierz mogł. O czym się zmowic s tymi, ktorzy do Moskiewskiego narodu posłami prętką a rzetelną wiadomość mieć będą. Co się dotycze żądości ych do i. k. m. posłanych, a pierwszei osobliwie strony potrączenia tych dwu czwierci, ktore fantami z skarbu Moskiewskiego brali na strawne pieniądze, niczby cięsko i. k. m. dla tak odważnego ryczerstwa nie było by rzecz podobna bydź mogła, by dostatki oyczyste wydołali, by taki ciężar długu y tamto panstwo, y Rzeczpospolitą nasze nie trwoził. Pewien tego i. k. m. bydź raczy, że woisko tamtho sto baczenia y s panem y z oyczizną zażiie, że tego albo wymagac nie będą, albo przinamniei na then czasz się s tim chowaią, kiedy rebus optime per actis będzie s czym y s czego, nie waląc na cyrone y W. X. L. niewydołanego ciężaru, nagradzać, bo iesli od nieprziiaciela podobnych tilko rzeczy pogothowiu od pana y od oyczizny napierać się mamy, gdysz o sam narod Moskiewskiy idzie, aby się thym nie gorszili y od nasz nie odrzuczali, gdyby obaczili: że się tak rozrzuthnie ych skarbami y dostatkami safuie. Na ranne obroczone krol i. m. cznemu ryczer-

stwu darować raczy; radby y wienczey, ale trudno małego wątku na tho zazić, iako go staie. A tho y ten dług, na ktory u kupcza Wronieczkiego woisko się zadłuziło na chore, aby pan Podskarbi koronny uprząthnał, poruczać mu i. k. m. raczy; bendać occasie, będzieć czasz, kiedy woisko tamtho z zacznych zasług swych znaczne nagrody odniesie. Nie iest od tego i. k. m., nie iest Rzeczpospolita wszistka, aby w tym panstwie, ktorego krwawem potem dostaią, osobliwie w recuperowanych od granicz oyczistych włosciach, zawiesic mieli w małym pokoiu zbroiu y szabel swoych posług Rzeczpospolitey około tey ordinaciei ci, ktorzy osoby y dostatky swe na the odwazili korziść. Wiedzą tho sami, że k. i. m. nicz s tego ani sobie, ani potomstwu swemu iedno coronie polskiey y W. X. L. mieć życzy. O tho sam, powaga seimu tego, na czo comissarze, ktorzi przi k. i. m. y senatorah, przi boku na ten czasz i. k. m. będączih, maią wszistkie recuperowac, recudowac włość. Opatrziwszi z nich tak aerarium zamku y y ziwność, a pierwei służbę Bożą, iako y piechote mieiscza onego ostatek według zasługi iego podzieliwszy, na prziszły seim rozsądek swoy sniosą. Gdziesz a komuż Rzeczpospolita—iedno swym, a komuż tilko—tym, co siali, zbierac pozwoli. Nie potrzeba o thymby na mniei trwozic, że większa drugich remuneratia tam potka, nizli w oycziznie skody odniosł, albo swego stracił.

Przewody prawne. Ktore się naturą y zwiczaiem prawa pospolitego znieść mogli, także dawne exempli od spraw, zolnierstwu intentowanych, komu tego potrzeba będzie w constitutiei naidzie: a w tych sprawach trudno było iedno tribem prawa pospolitego postępować, według ktorego i. k. m. każdemu poddanemu swemu panować s przisięgi swei winien.

Ryczerstwa dawnieiszego zaciągu iest w takiei u k. i. m., iako się godzi, reputaciéei; doznał ziczliwosci ych k. i. m., poznał wiarę, doświadczył dzieła ych w cięskich razach, styrała persewerantia zmiesanego męstwa, ma y miec chcze oko na zasługi ych; prziczyniać się y sam racził do Rzeczpospolitey, iakom pod Smolenskiem obieczał, aby prozba ych na dwie cwierci od Rzeczpospolitey assecurowana biła, ale trudno wymocz rzeczy niezwiczaynych, aby zaciągi obczego człowieka iednac miały własną Rempublicam, wiecz y tak zle tuszic sobie nadzieia w łascze Bożey nie kazała, y kłaść takie wąthpliwosci in volumina legum, y pokazać posteritati, albo raczey poganstwu boc u nas nicz taiemnego, że siłom y sprawiedliwosci nie ufamy—iescze by rzecz nie bespieczną y nie mądra biła, ale as-

securowac zasługi ych na tamtym panstwie, iako sam i. k. m. obieczać racził.

Pana Aleksandra Zborowskiego merita y iako dawne koronie, tak y swieża iego ziczliwość ku panu y oycziznie miało zaleczenie swoie, ma y teraz za tak pięknym woyskowym wspomnieniem, może nie wathpic, iako ten zaczny człowiek, tak y kożdy s pułkownikow, z rothmistrzow, porucznikow, y towarzistwa w łascze i. k. m. doznaią tego, skutkiem czego się po dobrym panie spodziewać maią z ochotą; a że tho nie zaraz, nie we wszistkiem zadosciam się czini dosić czasowi tho, nie nieiakiei oziębłey łascze i. k. m. przipisować trzeba. Wszak wiedzą, że w naszei Rzeczpospolitey na kożdą rzecz, ktora wszistkiem należy, wszistkich consensu potrzeba: sam k. i. m. nie zawiera rzeczy, bywa tho iednak, że w czym iednak seim trudni się, drugi łaczno rozwiaze. Nie zaniecha y prozby swei i. k. m. wnieść do oycza swiętego za sprawą pana Alexandra Zborowskiego przes tego, ktorego do Rzimu posłać będzie racził.

Domu panow Lanczkorunskych w rzeczpospolitey zasługi y dawnieisze, y swieże są wiadome i. k. m. y pana rothmistrzowe osobliwe zaleczenie swoie prziznawa tho rad i. k., m. co się zacznemu, a męznemu człowiekowi prziznać godzi; niezanieha ych myslać occasiami, aby cznota iego y merita tak zaczne miały remuneratie swoie; wąthpić w otrzimaniu iego samego any woysku tamtemu w tem nie potrzeba: posiliwszi ogułem zasługi woiska wszistkiego y o priwathnih ludziah pomyslać będzie i. k. m. chciał.

Więc y pana Jana Oborskiego. prozba pewnie dla odwag iego y dla czalei ku oycziznie ziczliwości miałaby biła na thym seimie koniec swoy tilko tho, że pia legatą antecessorow i. k. m. trudno biło znosić, niepokazawszi skąd i nad inrecompensam opatrzenia themu spitalowi ułomnego ryczerstwa, o ktorego fundus y restauratia drugie pułki pod Smolenskiem takie instantie czinili, że im k. i. m. mieć na tho oko y miłosciwe baczenie obieczował. Ale y tho nie uciecze, bile się droga podała skąd i nadpotrzenia tak potrzebnei rzeczy.

Towarzystwu pana Ruczinskiego, człowieka k. i. m. y Rzeczpospolitey nie powszednie zasłużonego, ten dług i. k. m., kiedy ynsze długi płacić będzie racził, insze wszistkie postulata za osobami priwathnemi będa tile wagi miali u k. i. m. ile zaleczenia od takiego cznego ryczerstwa. Na ten czasz żądać i. k. m. tamtego woyska raczy, aby w ohocie y siłach swoych nie ustawali, wienczei trudnego ma pewną nadzieie i. k. m. w miłosierdziu panskiem, że tak dobrze zaczętei sprawie, ku chwale imienia swego nie

da upaść. Cierpliwość, stateczność polska przetrwa naiwiększą mocz Moskiewską. Bliżey ci iuż do koncza tei impresii iuż dalei y przilozy y starania swego k. i. m. w osobie swoiey y uczini tho wszistko, co do prętkiego tei sprawy koncza nalezeć będzie; poda zgola y ręke y sczęscie swe zwikle statecznoscią swoią, tilko tam the sercza zaczne slaheczkie pana swego z ohotą niechai wyglądaią, y nieprzyiaciela z nieustraszonim animuszem niechai znoszą; o tho trwozić nie potrzeba, aby s tamtych promocii kto proznie raczi cieszać się y prawem czudzem, albo niepewnym posiadać tho miał, co tamtego ryczerstwa krwią się ziskało; poydzie w tym i. k. m. wedle przisięgi pp. uczinioney y iasniei każdego słusnosc. Laske przi thym panska i. k. m. tak woysku wszystkemu, iako y każdego zosobna ofiarować miłosiernie raczy.

105.

1612 г. 15 Марта. Отвѣтъ короля Сигизмунда III на требованія Московской военной конфедераціи.

Respons urodzonym Wacławowi Sczucze, Alexandrowi Wihrowskiemu posłom od riczerstwa na stoliczy y pod stolicza będączego, imieniem i. k. m. w Warszawie dnia XV miesiącza Marca roku Panskiego MDCXII dany.

Nie przesz wielkiego podziwienia prziszło nam iako poselstwa w. w. słuchać, tak y posły przimować nie tilko s tey miary, że dotąd ani pierwsi posłowie w. w. z responsem naszym w posrodek woyska stawili, any listy nasze do w. w. posledszy pisane doszły, ale naywięczey stąd, gdzie nam w. w. (czegosmy się y spodziewać nie chcieli) o swym od stolicze y stolicze odesciu oznaimuiecie. Porusził nasz then w. w. postępek nie pomału, ktory nie tilko dostoienstwu naszemu winę, nie tilko sławie w. w. prziganę, ale y Rzeczpospolitey wszistkiei zgubę iakąś znaczną niesie. Nie możemy tego naleść u siebie, aby co z nas posło takiego, co by do tego w. w. poruszic miało; nie schodziło nicz po the wszistkie czaszy na wszelkiem staraniu y obmyslawaniu naszym wysokiei przewadze męstwu, dzielności, cznocie y uprzeimości w. w.; mieliśmy ią na pilnem oko zawsze; mielismy oyczowską nad nią compasią, aby w niedostatkach, w nędzy, w głodzie, w raziech y ustawicznych na tamtym mieisczu boiowaniu swe razem y posilenie y odziwienie miec mogli. Ale iako na swiecie sam tilko Bog moczen czinicz, co chcze

wykonac, co przeirzy a zamysli, y przedsięwzięcia ludzkiego naksztalt rospędzonei nami nie iako chcą, nie kiedy chcą, do swego idą portu, tak naigoręthsza ku porathowaniu wier. w. chęc naszą, choć tho uchwalony dwoi pobor, choć dalszą swą Rzeczpospolita ofiarowała sczodrobliwość przez niesposobne czasy a rożne zachodzącze trudności, leniwiei iusz chczemy, pozniei iuż życzemy, a niechęc żalu, a thęsknienia naszego iescze nie wzięła effecktu; nie opusczało się nicz od nasz, co by tak gwałtowną uskrzepić mogło potrzebę, tasz czułość skarbowa iest w odbieraniu od poborcow pienędzy, tasz pilność nasza w wyprawieniu posiłkow; czyniemy y ratuiemy ile czasz, ile syly ochocie wydołać mogą. Posły iuż niemale subsidia piesze, wychodzą znowu większe; dała się znaczna miedzi tho, ktore od w. w., co sam prziiezdzało ryczerstwo, od wnem tey służby pienlędzy suma, iako się tho z regestrow, ktore do ręku hethmana naszego skarb posiła, znacznie pokaże; są drugie in procinetu prawi nie omieskamy nakoniec y sami z sinem naszym y s potęgą y że wszelaką iurą do w. w. przibic gothowością; chczemy pospieszic nie tak dla obięcia panstw, ktore pan Bog wedle woley swey y dawac y odbierac zwikł, nie tak dla wzmnożenia sławy dostoienstwa naszego, na wiekuistą narodow koronnych ozdobę (acz nasz powinność zwierzchności naszei do tego wziwa) iako raczey dla uspokoienia ziemie y pohamowania krwie a nadewszistko, aby za oswobodzeniem w. w. s cięskich tych y długo praczowithich trudow wielkie merita swą obfitą odniosły recompensę. Tego się od Rzeczpospolitey w. w. spodziewać, to po nas obieczowaciescie mieli sobie, zesmy za daną wiarą ani mogli, any odbiezec tego chcieli, co nam ku sławie y powinności naszey p. Bog przesz ręcze w. w. gothował. W tymesmy iako naygoręczey przesz posły w. w. upewniali, tosmy y w listach swych potwierdzali nieraz, co że ręku, albo wiadomości w. w. nie doszło, komu przipisować y domyslić się trudno. Zaprawdę tak niespodziewany act pomieszania w. w. nie z naszey żadney poszedł przicziny, bosmy nicz nie zostawili przed, co się uczinicz nam godziło. I dzis, iakoby ratowac tego y dzwignąc w tak scisłym czasie nie baczemy, bo ledwo nie o ieden dzien y wiadomość o thym pomieszaniu w. w. przesz posły w. w. nasz doszła y ten naznaczony czasz zescia z stolicze iest nam od w. w. oznaimiony; posłowie bowiem w. w. dnia 9 Marca do nas przybyli cięsko y nam y w. w. y samei Rzeczpospolitey ci uczinili, ktorzy responsu naszego na postulata w. w. nie odniesli. Iuszesmy żeby bił w teyże

ochocie zatrzimał w. w. oyczowsky affect nas, ktoryzesmy w. w. dodarowali. Dzis, ćo by w tey mierze rzeczy uczinicz, drogi nie widziemy. Iuszesmy bili pewni, a prawie iako z ręki w ręcze brali, z dziełu y męstwa dzieło te tam panstwa w regimenth narodow tych, ktorym panuiemy; iużeście w. w. podawali własnie przi hospodarze y insignia y klucze tey tam monarchiei — dziś wszistko prawie y sami sobie y panu swemu y oyczizznie tym postępkiem swym wytrączacie, a w posmiech to wszistko y poganstwu y chrzescianstwu podawacie, coscie mężnie y sławnie zyskali, zly tho sancz, ktory ogołem długiego czasu zdobytą korziść traci; bo iesli (czego nam pewnie Bog nie obieczał) stracic kiedy, przinamniei tak powoli upusczaimi, abismy y swego przi thym nie postradali. Alec iescze przed się serca do koncza u w. w. nie traciemy, bo choć to przeciwne wiatry, choć zburzone hucle slawną one w. w. nam dalei trochę na morze odbili, nie zwiniecie iednak zaglow, any odeimiecie od styru tak reki, abyscie sami siebie y sławy swey y oiczizny odbiezeć mieli. Cznota w. w. tho nam obieczuie po w. w. (o czo w. w. iako naygoreczey oyczowskie ządamy) ze na cierpliwosci, statecnosci y niepohlebnych pogadnieiszey chwile nadzieiach serca swe szlacheczkie, iako moczną kotwiczą zarzuciwszi, staniecie. Widziemy y żaden nie zamilczy wiek tych wszistkich ozdob, tych przewag tego dzieła w. w., cokolwiek pamiętnego teraznieyszym latom podała antiquitas, przizna to w. w. grata posteritas y z onemi Curciusami rzimskiemi zarowno osternitati poswieci was exempla tym prziiemnieisze, że na widoku postronne wezmą narody z was y oyczizna wieczna wysokość się y columna na postrach są sieczkiem wystawi krainom; iedno w to potrafic potrzeba, aby się przibyło do brzegu, aby zamierzonego sława do pędziła celu, ktora, iako wysoko się wzbiła, tak mało przyniesie korzyści, gdzie w sumi nie stanie kresie. Nie na sławe woycznie robi, ale kto sławą oyczizne wspiera odnosi boiowe trzeba dobry do pączatek y sczesliwe progres pociesnym zawrzec dokonaniem themu, kto cznotą sławe, a sławą dobro ugania oyczyzny. Wielkie wprawdzie bydz woiska, wiele czudownych tyczicz zwycięstw, nieprziiacielską mocz zwąthlicz, czary z stolicze zephnącz, bunthy skrocic, narod, brać miasta, trzimać ie; głod, nędze, niewczaszi, razy cierpieć, nawet s przirodzeniem y z elementami woynę wieść: są tho dzieła niezwyciezonego serca, a czo wiethsza własna w. w. rąk robotha. S tey iednak sławę tilko golą, a huk zawezmie oyczizną, iesli ią w. w. swiethnieiszą grunthow-

nieyszych pocieh, z dalszei perseweraciey swey nie prziobleczecie suknią. Żądamy tedy iako naypilniey, aby w. w. tak wiele czaszow złych przetrwawszy, tak wiele uszczerbkow na zdrowiu y hudobah ponioszszy, gdy blisky następuie odpoczinek, gdy pogodnieisze nadchodzą chwile, gdy pewna iest nadzieia płacze, gdy pieniądze w droge wychodzą, gdy pewne są posiłki, gdy Rzeczpospolita obie prawie ręcze na porathowanie w. w. sciągneła, y gdy y my sami z sinem naszem idziemy, ten schiłek nędze, tę restę prac w posłuszenstwie y stateczności znieść, a nadciągnienia naszego doczekać chcieli. Spoyrzicie iedno na zasługi dawne, a zamysły swe teraznieisze, iako z zasług wiekuistą niesmiertelność pamiątkę mieć możecie; a złych zamysłow nicz ynszego iedno posmiech, a zguba utrapionei przidzie oyczyznie; zasługami waszemi Rzeczpospolita nowych ozdob y pocieh nabyć miała, a takiem przedsięwzięciem z własney y starożythnei wyzuciecie ią sławy y pręczey ią, niż rozumiemy, w niedostałem iey porazicie wieku. Oboiec w rękach w. w. y zatrzimać y upuscić; zatrzima cierpliwość y dalsze zetrwanie nie cięskie themu, kto czuie w sobie przirodzony ku oyczyznie afect, kto ten titul auctae et ornatae patriae odnieść będzie chciał. Upuscić samo tilko mieisc tamtych y zarobkow (iesli w obcze posły) odbiezenie znadnie, może do czego nie prziidzie da Pan Bog, gdy w. w. też ochotę, thesz cznothę y stateczność, tenże uprzeimy candor nam panu swemu y potomstwu iego y miłey oycziznie przi thym dla pewnych nagrod, nieomilnei zasług swych recompensii oswiathcić nie zaniechacie. Niech ten drogi kleinoth tak wielą ozdob czalo przi w. w. zostaie; niech się żadna przeciwna za dobrą sławą zawiedzonei, a mało nie zgubioney oyczizny, nie wlecze, y u swych y u postronnych reputatia niech rozbicia okretu tego nie lada iakiei korzisci, a ledwie iusz nie u brzegu o skałę niechęci iakieisć sámo nadsłabiałe w. w. serce. Sprobuicie pierwey niżli wierzić płonnym, ieslyby skąd zalatali, wiesciom, s krolem swym o dostoienstwo iego, o sławę oyczízny, o dobro pospolithe rzecz macie. W ręku wprawdzie waszich iest, ale kiedysz cznotliwy polak pana swego z swych własnych upuscił ręku? Nie dawaicie w. w. s porzuczonych ozdob swych tey, na ktorą się chciwie gotuią, obczym w rozne thłumaczenia uciehy. Nie daicie spihac nasz y sina naszego pogothowiu Rzeczpospolita s tego, do czego szczęscie, czas y mężne w. w. recze usłały drogę, zatrzimać się raczy, y dla wysokych nadziei podniesc wiszei szercze potrzeba. Niech posili znędzony animusz cznota niezgładzona; niech pokrzepi niewczasz milu-

iączą oycziznę, y pana swego ochota przetrwać może, mało kto przetrwał, wiele y w długą tho poidzie— zaraz z wiosznei wesel się nawraczą się czaszy: zaraz y pieniądze, zaraz następuią posiłky. Iusz y my prawie z sinem swym w drodze, tą małą chwilą zwycięziwszy samych siebie, zchołduiecie sobie wieczną sławę, a Pan Bog dobrych intentiei wesprze, posczęsci, pobłogosławi. My tesz sczęsliwą ręką swą nie omieskamy tak wygłodzonych dzwignącz dostatkow waszych. Żądamy przeto y po wtore w. w. abyscie y z męstwa y s cierpliwosci state własnei oycziznie swei niezwiędłą włozili na głowę korone. Tho po nas sobie obieczuiącz, co się po bacznym y sczodrym krolu obieczować godzy. Na własne k. i. m. wskazanie.

106.

1612 г. 13 Іюня. Письмо Гнѣзненскаго арцибискупа.

Copia listu od iego mci. x. arcibiskupa Gnieznienskiego.

Mcywi panowie bracia łaskawi.

Przyznawa kazdy y prziznac własnie ma, zescie w. m., wybiezawszy przed innemi w niemiłosci ku oycziznie y sławie, nas za nic stawili y łozili wszistko, co od k. i. m. pana naszego mciwego na przesłim scimie seroko y gorączo wspomniano y od wszistkiey rzeczypospolitey pochwalono w. m. biło, tego zicził y oczekiwał, iakoż iescze y oczekiwa kazdy, ze początek pracz swych dobrem skonczicie zarobkiem. Iezeli nie wszistkiem, wielom przinamniei w. m. taino bydz nie moze, iakie staranie na seimie y po seimie nas senatorow y samego i. k, m. pieczołowanie było, zeby zagardłowany zołd w. m. niemieskanie odłozony bił, — w czym, wierzcie w. m., zec y ia nie proznowałem, any proznuie, chociaz mię prędko P. Bóg po seimie złoził bił chorobą, po ktorem iescze nie do koncza wskoram. Ale y samego k. i. m. pilne y ustawiczne mislenie o thym biło, iakoby podług odprawy y danego responsu posłom w. m. na seimie przeszłym znaczna iakas summa na posilenie w. m. posłana biła; o thym y urzędnikow skarbowych w dostawaniu y sposabianiu pienędzy pracza wszistka biła. Lecz choroba krolewcza i. m. y niesposobne samego krola i. m. zdrowie nie iedno nie ułacznila sposobow do wykoniania przedsięwziętey radosci, ale y odiazd do skonczenia zaczętego dzeła przewlokła. Iednak y pod takowy czasz nie opuscza się, co iedno w sprawie zapłaci w. m. myslic y czinicz

potrzeba. A to y przełozenstwo wszistko w Coronie od przełożonych swych złozone było, aby do potrzeb teraznieiszich rzeczypospolitey ratunkiem prziłozie się mogło. Sposobiaią panowie podskarbiowie skad mogą pieniądze y quarthy, nie małą czesć do zapłaty w. m. obrocie się ma, aby niewdługą pocieszic y posilic w. m. odkładano, rad do krola iemci., pana naszego, prosbę y prziczine mą wniose. Gdysz wlada dzien do uyrzenia z krolem iego mscią. przihodzimy, wytrwac tilko iescze nieczo, a pofolgowac oycziznie potrzeba, ktorey, iako spolney matky, boscie w. m. czudzodzemczami nie są, wiecie dobrze niedostatky y chorobe prziniesieli iescze, iaką syn bolesc by y sam z nią bolec nie musiał.— Matką tedy iezeli iest w. m. — iako z matką postąpcie sobie, iako dobrym się godzi y przistoy sinom; niech nie domowi, iezeli iest y postronny, ktorych dosc nieprzyiaciel potuhy y pociechy zadnei nie ma, gdyby przesz długi czasz tak wielkie z wielkiem kostem odwagi odbierane, albo s prziczìny niektorych ww. m. zatrudnione byly. Nie odmieniła się czna natura y animusz polsky w potrawach y nię̂dzi Moskiewskiey, checi iezeli co ubiło, — a nie dziw w takiem tam razie, choc by y straczona była niech sławy y przyszlich, da pan Bog, nie długo owoczow doczekiwanie powroci nazad. A nadewszistko miłosc sama oyczizny niech, proszę u w. m., zawiaze niewczasy a priszle osłody, ozdoby y pozitki w. m., ktorych z w. m. oyczizna oczekiwa. Przi thym zalecam się łascze y mnie miłey przyiazni ww. m., życząncz kazdemu z w. m. po łascze Bozey łasky y k. i. m., przi długo dobrym zdrowiu y pomislnem sczesciu. Datum z Lowicza d. 13 Iunii 1612. W. m. ziczliwy y słuzic gothow Alb. Baranowski arcibiskup Gnieznenski.

107.

1612 г. 25 Іюня. Отвѣтъ Кіевскаго воеводы Станислава Жолкѣвскаго на посольство изъ Москвы.

Respons od iego mci pana woiewody Kiiowskiego na poselstwo od ryczerstwa z stolicze Moskiewskiei w Zołkwi dani 25 Iunii anno 1612.

Miłościwi panowie bracia y towarzisze.

Będącz y sam oczywistem swiatkiem cznothy y wielkych zasług, niesłysząc y maiącz dostateczną wiadomość iakoscie w. m. y przed thym zawzdy y po moym odiezdzie podobnemi sobie będącz, za powodem

panow pułkownikow, ode mnie zostawionych, sławie i. k. m. naszego mciwego pana y Rzeczpospolitey służyli; miałem s tego wielką pociechę y na każdym mieisczu, gdzie się iedno occasia podała, osobliwie na seimie walnym przi zgromadzeniu wszystkiey Rzeczpospolitey dawałem ocucomia powinne cznocie, dzielom y doważnem w. m. postępkom, czego widomoni są ich mość pp. towarzisze, ktorzy na seim od w. m. bili wysłani. A chocbim ia nie wysławiał na wszistek swiath, tak iest wzgłoszona zaczna sława iego k. m. y narodu naszego przez dzielność w. m., że w panstwach Rzeczpospolitey oyczizny naszey nicht nie iest, komu by tho taino bydz nie mogło, gdysz zwartowawszy kroniki y historie, ledwie się gdzie przikład naleść może, żeby ktore woysko y niskiemi umisły tak wielu wielkych niebespieczęstw zwyciężeniu, tak z chaniebnym, a mało słychanym niewczasow y niedostatkow wytrwaniem sławy z w. m., porownać mogło, czym y sobie samym y narodowi swemu tym większą nie smiertelną sławę do potomnego wieku podaliscie. Niewdzięczność, na ktorą się w. m., uskarzacie, nie wiem z iakiey miary w. m. obchodzi, gdysz wiadom iestem, iako i. k. m., nasz mciwy pan, wdzięcznym umisłem tak y wszistka Rzeczpospolita przymowała takie odważne w. m. służby. Tegobym bił zicził, czego bowiem y w. m. zicilibyscie sobie, zebyscie bili mogli dotrwać dalei na służbie i. k. m., podeimowali w. m. wielkie przewagi y pracze na służbie k. i. m. A tak zebyscie konczem statecznym y grunthownym zawarli, gdysz za thym wysciem w. m., strzez Boże, żeby nie wyszło na onę przypowieść o Miehowiczynich grzibach, tak wiele kostow uczyniwszy, tak wiele prac, trudow, niewczasow podiąwszy, tak wiele niebespieczęstw zwycięziwszy, tak wielą krwie czney braciei naszei Moskiewską ziemię oblawszy, napoiwszy, izby to wszistko, uchowai Panie Boże, wniwecz nie poszło y sława, tak seroko po wszistkiem swiecie rozgłoszona, żeby się w posmiewisko nie obruciła. Wiem, iz k. i. m. wszystkich, ile ych staie, iedno sposobow nie raczy zaniechiwać, żeby tey sprawy wesprzeć y nie dać iei upadać. Rozumiem tho y o cznych serczach w. m., że lub to przicisnieni niedostatki, na ktore się w. m. uskarzacie, z Moskiewskiei ziemie wysliscie w. m., że wspomniawszy sobie przinamniei na tho, czoscie wycierpieli, wytrwali y sami się uzalicie, a za powodem i. k. m. pana naszego, ktory y sam zdrowie swe panskie wazic na thogothow, przichilicie się do tego, żenie dacie tak wielkich y zacznych spraw swych spethnym y zelziwem konczem pomerzać, y ciezaru nieznosnego, zdiąwszy go z obczei nie-

przijacielskiei ziemie, na oyczizną swą miłą, w ktoreiescie się porodzili, nie będziecie chcieć walic. Co się tycze zasłużonych zołdow w. m. y mich contenta s poselstwa w. m. przişzło mi się w tim odezwać do i. k. m. pana naszego mciwego y y potem ex sententia i. k. m., skoro będę miał odpis, dam w. m. respons. Tho iednak y zaraz o sobie w. m., obieczuiąc, że tile, ile ze mnie bydz może, staraniem, przicziną y intercessią swą rad się do tego prziczyniać będę, żebyscie w. m. zołd swoy zasłużony otrzimali y odniesli. Za tho tesz w. m. pilnie dziękuie, że w. m. z zwyklei swei cznothy y chęci, ktorą macie do służby Rzeczpospolitey, raczą się ofiarować przeciwko nieprziiacielowi, ktoryby następował na oyczizne naszę. Pan Bog niechai sprawuie sercza w. m. dla pomnożenia chwały swey y ku dobremu rzeczy pospolitey oyczizny naszei spolnei. Stanisław Zołkiewski.

108.

1612 г. 16 Іюня. Отвѣтъ Люблинскихъ депутатовъ на посольство изъ Москвы.

Respons od ich mci panow deputatow Lubelskich na poselstwo dany.

Mciwy panowie bracia.

Życzliwosci nasze służby braterskie zalecami pilnie w laskawy zaciąg ten, ktoryscie w. m. s chęci swei ww. m. y ich mciami pani rothmistrzami na impresse i. k. m. y potrzebę Rzeczpospolitey uczinicz raczili, iest dosić dobrze wszistkiei Koronie oświadczoni. Więcz w progressie woiennym koszty, trudy, niewczaszy, krwie przelania, głody, zimna y niedostatkow znoszenie godne wielkiey pochwały y tak trwała w służbie cierpliwość y ustawiczność—godna nagrody y sławy niesmiertelnei. Pewnismy tego, że i. k. m., ktory oczima swemi tego się napatrzył, y Rzeczpospolita s tak znacznei rządczow w. m. y hetmanow comendatiei niewypowiedzianie menta w. m. słusznemi sposoby będzie chciała nagradzać. Iesliby się co przez w. m. w podniesieniu confederaciei przeciwko prawu działa, ieżeliby tesz y wzaiem w postępku o taką confederatią przeciwko w. m. co ostrego nad prawo s cancelariei i. k. m. wychodziło, nie nasza powinność wdawać się w takie rozsątky. Dzierzemi iednak, że w. m. zasług swoych przistoynie dochodzącz, albo się upominaiącz onych, słusną nagrodę, tak z łasky i. k. m., iako y wszistkiey Rzeczpospolitey odniesiecie, czego y z nas każdy w swym woiewocztwie ich mosci panow braciei

przełozic nie zaniechamy, wszakże ziczlibysmi, żebyscie w. m., priwath swych natenczasz zaniechawszy, na tak wielkie, a gwałtem następuiącze potrzeby krolestwa y wszistkiey Rzeczpospolitey, iako nayprawdziwi y ziczliwi sinowie koronni nie cziniącz in viscieribus regni, tak żałosnego rozruszenia piersiami swemi (w tey kupie będącz) raczili occurere. Nie uplinie czasz y occasia zaplacie y zasłużonego upomnienia się. A wiele przisługi y stąd w. m., odniesiecie, kiedi huic mało, ktore imminet s kilku occasii, gothowością swą y porządkiem będziecie chcieli ferre auxilium. Oddaiemy się za thym z służbami swemi w łaske w. m. naszich mciwych panow y braciei w Lublinie .d. 16 Iunii 1612. W. m. naszich mciwych panow prziiaciele y bracia: Samuel Lipski z Lipi, Wasky Belski marszałek tribunalsky.

Остальные документы изъ книги актовъ Московской военной конфедераціи, не вошедшіе въ составъ этого тома, будутъ помѣщены въ томѣ дополнительномъ. Отвѣтъ Цеклинскаго королевскимъ коммиссарамъ (отъ 27 Іюля 1612 года) не помѣщенъ по крайней ветхости документа.

КОНЕЦЪ ЧЕТВЕРТАГО ТОМА.

ОГЛАВЛЕНІЕ

ЧЕТВЕРТАГО ТОМА

АРХЕОГРАФИЧЕСКАГО СБОРНИКА ДОКУМЕНТОВЪ,

ОТНОСЯЩИХСЯ КЪ ИСТОРІИ СѢВЕРО-ЗАПАДНОЙ РУСИ.

ОПЕЧАТКИ.

Стран.	Строка.		Нужно:
3	5 св.	десетины	десетины,
4	10 св.	брата, нашого	брата нашого,
7	1 сн.	о въханью	о въѣханью
18	14 сн.	Новагорода, Низовскіе земли	Новагорода Низовскіе земли
25	14 св.	оферугочи,	оферуючи,
28	5 сн.	отлелый	отлеглый
56	18 св.	ня	дня
84	8 сн.	семдесять	пятсоть семдесять
93	2 сн.	wymawiaiąć	wymawiaiąc
—	8 сн.	jadąć	jadąc
99	12 св.	pąmięci	pamięci
108	8 сн.	uam	nam
113	3 сн.	repetowanie,	repetowanie
—	15 св.	rzeczy krotko	rzeczy. Krotko
—	18 св.	воля, а	воля. А
116	11 сн.	зашла, чи вы;	зашла; чи вы,
117	12 св.	у насъ народу вольного	у насъ, народу вольного,
165	12 св.	waltem-	w altem-
175	13 сн.	zwycięstwu	zwycięstw
177	7 сн.	przyszłym,	, przyszłemu
179	4 сн.	legitme	legitime
180	17 св.	karacieśmy	karecieśmy
—	8 св.	imminuere,	imminuere
181	18 сн.	przyczytał	przeczytał
183	2 св.	pożytiey	pozytiey
186	20 сн.	rozumiemu	rozumiemy
187	11 сн.	wziętę	wzięte
191	12 св.	, musi	musi,
—	12 сн.	u	y
—	8 сн.	możno	nie możno
200	7 сн.	przyimowam	przyimowan
265	1 сн.	троское	торское
297	9 сн.	Самостья	Замостья

ИЗДАНІЯ ВИЛЕНСКАГО УЧЕБНАГО ОКРУГА.

1. **Археографическій Сборникъ документовъ**, относящихся къ исторіи Сѣверо-Западной Руси. **Томъ первый** (1867 г. X и 403), издали П. А. Гильтебрандтъ, Ѳ. Г. Елеонскій и А. Л. Миротворцевъ . . . . 1 р.
(пересылки за 3 ф.)
2. **Томъ второй** (1867 г. XVIII 258 и CI), издалъ Ѳ. Г. Елеонскій . . . 1 р.
3. **Томъ третій** (1867 г., XVIII и 364), издалъ А. Л. Миротворцевъ . . 1 р.
4. **Томъ четвертый** (1867 г., XIV и 368), издалъ П. А. Гильтебрандтъ. . 1 р.
5. **Достопримѣчательности Сѣверо-Западной Руси.** Выпускъ 1-й (1867 г., 20 рисунковъ). . . . . 1 р.

Печатаются:

6. **Туровское Евангеліе XI вѣка** (хромолитографируется въ Петербургѣ).
7. **Археографическій Сборникъ. Томъ пятый** (Елеонскій, Демьяновичъ и Смирновъ.
8. **Томъ шестой**, выпускъ 1-й (Я. А. Брафманъ).

Приготовляются къ печати:

9. **Археографическій Сборникъ. Томъ седьмой** (Несвижскій, Гильтебрандтъ и Миротворцевъ).
10. **Томъ восьмой** (Ковенскій, Каширинъ, Чеховичъ и Лукашевичъ).
11—12. **Томы девятый и десятый** (Демьяновичъ и Елеонскій). Сюда войдутъ документы для исторіи монастырей Супрасльскаго, Коложскаго и Лавришовскаго.
13. **Дополнительный** (къ первымъ 4 томамъ). Сюда войдутъ 1) документы почему либо дополняющіе или объясняющіе уже напечатанные; 2) замѣтки; 3) описательный указатель именъ, лицъ и предметовъ; 4) краткій объяснительный указатель древнихъ Западно-Русскихъ реченій, и 5) палеографическіе снимки.

ИЗДАНІЯ ВИЛЕНСКОЙ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЙ КОММИССІИ.

1. **Акты:** Томъ I (1865, 24 и 377). Акты Гродненскаго Земскаго Суда . . . 1 р.
(пересылки за 3 ф.)
2. **Тоже.** Томъ II (1867, X и 361). Акты Брестскаго Земскаго Суда . . . 1 р.
3. **Ревизія пущъ и переходовъ звѣриныхъ** въ бывшемъ великомъ княжествѣ Литовскомъ. Издали Начальникъ Центральнаго Архива Н. И. Горбачевскій и его помощники П. А. Гильтебрандтъ и И. Я. Спрогисъ (1867, V и 381). . . . . 1 р.
4. **Краткія таблицы**, необходимыя для археологическихъ изслѣдованій. Составлены Н. И. Горбачевскимъ (1867, 49 стр. и 17 табл.) . . . . 50 к.

Приготовляются къ печати:

5. **Акты.** Томъ третій.
6. **Ординація** королевскихъ лѣсничествъ, 1636 г.

3 2044 014 176 788